

Curaçao

Jaarrekening 2018

A close-up, slightly angled view of a globe constructed from interlocking puzzle pieces. The globe is primarily green, with some yellow and white pieces visible, particularly on the left side. The puzzle pieces are arranged in a way that creates a textured, segmented surface. The background is a soft, out-of-focus white.

Curaçao
Curaçao

Kòrsou
Kòrsou

STATEN VAN CURAÇAO

ZITTINGSJAAR 2020 – 2021

LANDSVERORDENING van de
houdende vaststelling van de Jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar
2018

No. 1 AANBIEDING

De Gouverneur van Curaçao biedt aan de Staten ter goedkeuring aan een
ontwerplandsverordening tot vaststelling van de Jaarrekening van Curaçao voor
het dienstjaar 2018.

Willemstad,

De Minister van Financiën,

STATEN VAN CURAÇAO

ZITTINGSJAAAR 2020-2021

LANDSVERORDENING van de
houdende vaststelling van de Jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar 2018

No. 2 ONTWERP

In naam van de Koning!

De Gouverneur van Curaçao,

In overweging genomen hebbende:

dat ter uitvoering van artikel 85, vijfde lid, van de Staatsregeling van Curaçao in samenhang met artikel 51, eerste lid, van de Landsverordening comptabiliteit 2010, de Jaarrekening van het Land bij landsverordening dient te worden vastgesteld;

dat de onderhavige landsverordening strekt tot vaststelling van de Jaarrekening voor het dienstjaar 2018;

Heeft, de Raad van Advies gehoord, met gemeen overleg der Staten, vastgesteld onderstaande landsverordening:

Artikel 1

De Jaarrekening voor het dienstjaar 2018 van de openbare rechtspersoon Curaçao omvat de periode van 1 januari tot met 31 december 2018.

Artikel 2

De Jaarrekening voor het dienstjaar 2018 wordt als volgt vastgesteld:

Inhoudsopgave

	Jaarrekening	Pag
	Voorwoord Ministerie van Financiën	2
§1.	Balans per 31 december	3
§2.	Verloopoverzicht van het Eigen Vermogen en de Voorzieningen	6
§3.	Recapitulatiestaat Gewone Dienst Kapitaal Dienst Economische Categorie	7
§4.	Staat van Herkomst en Besteding der Middelen (het Kasstroomoverzicht)	11
§5.	Toelichting op de jaarrekening	
§5.1	Curaçao in Statistieken en Grafieken	14
§5.2	Ontwikkelingen Economie en Overheid	15
§5.3	Toelichting op de Balans	18
§5.4	Resultaat van de Gewone Dienst	42
§5.5	Uitkomsten van de Kapitaaldienst	53
§5.6	Lijst Afkortingen van gebruikte begrippen	57
Bijlagen Statistieken Grafieken Modellen bij MR algemene werking dd. sep 2014		
C0	Staat van Investerings	59
C1	Staat van Uitgegeven (langlopende) Geldleningen & Kapitaalverstrekking	63
C2	Staat van Deelnemingen in Privaatrechtelijke Rechtspersonen	65
E	Staat van Opgenomen (langlopende) Geldleningen	71
F1	Staat van Gewaarborgde Leningen en andere Garantieverplichtingen	73
F2	Staat van Belangrijke (latente) Financiële Verplichtingen en Risico's buiten de Balans	77
B2 B1	Staat van Personeelslasten en Te Bezoldigen Personeel (bezetting)	79
G	Staat van Subsidies en Bijdragen e.a. Inkomensoverdrachten (uitgaven)	87
J	Staat van Opgelegde Belastingaanslagen	93
I	Staat van Schenkingen en Subsidies (inkomsten)	95
H	Verzamel- en Consolidatiestaat	97
L1	Beleidsdeel van de Gewone Dienst	101
L2	Beleidsdeel van de Kapitaaldienst	119
::	Economie en Overheid	129
	Overzicht Jaarrekeningen Derden	141
	Overzicht Instellingen voortvloeiende uit Wetgeving	147
	Overzicht Geselecteerde Stichtingen	149

Voorwoord Ministerie van Financiën

Voor u ligt de Jaarrekening 2018 van het Land Curaçao. De omvang van de reële Curaçaose economie is in 2018 met 2,2 procent afgenomen. De economische ontwikkeling op Curaçao loopt achter vergeleken met de gemiddelde voortgang in de Caribische regio in 2018 (een reële groei van gemiddeld 4,7 procent). Het gemiddelde prijspeil op Curaçao bedroeg in 2018 2,6 procent. De overheidsfinanciën staan blijvend onder grote druk. Door de stagnerende economie of zelfs regressie die de laatste jaren kenmerkend is voor Curaçao, blijven de belastingontvangsten en premie-ontvangsten voor sociale verzekeringen achter. De gewenste verbreding van de heffingsbasis blijft zo uit. Mede debet aan de economische achteruitgang is de Gewone Dienst over het dienstjaar 2018 met een negatief saldo afgesloten. Het nadelig saldo bedraagt ANG 58,5 mln. (ofwel -1% van het BBP). Het Land Curaçao beschikt over een negatief Eigen Vermogen van circa 159 mln. aan het einde van het dienstjaar (-2,8% BBP). De langlopende schulden belopen aan het einde van het dienstjaar 2018 een bedrag van 2.342 mln. De bruto schuldquote exclusief kortlopende schulden bedraagt ruim 41,8% BBP.

Ondanks de inspanningen van de regering om over 2017 een sluitende gewone dienst te realiseren, bleken de nadelige gevolgen voor de staatskas van de uitdagende sociaaleconomische omstandigheden waarmee Curaçao te kampen heeft, te groot. De laatste maanden van het jaar 2018 is intensief gewerkt om de economie van Curaçao uit de huidige krimp situatie te halen. Daartoe heeft de regering ondermeer verschillende uitgavenverlagende maatregelen ter waarde van circa ANG 67,0 mln. doorgevoerd ter versterking van de economie, waarbij onder meer gewezen wordt op zaken als de toekomst van de raffinaderij en hotel- en toeristische projecten. De hoop en verwachting hierbij was dat deze maatregelen voldoende zouden zijn om de economie een krachtige impuls te geven waardoor de tegenvallende inkomsten in 2018 deels gemitigeerd zouden kunnen worden. De mogelijkheid van de overheid om via het doen van investeringen een bijdrage te leveren aan de economische groei was echter extra beperkt. De genomen beheersmaatregelen en acties in het dienstjaar 2018 hebben niet het gewenste effect gesorteerd. Ondanks de sterke economische krimp in 2018 en de daardoor tegenvallende belastinginkomsten, maar dankzij de inspanningen van de regering, is de regering erin geslaagd om het tekort in 2018 op de gewone dienst te halveren vergeleken met 2017. Het dienstjaar 2018 is afgesloten met een tekort op de gewone dienst van Ang 58,5 mln., zijnde ongeveer 1% van het BBP.

Een deel van de voorgenomen maatregelen en acties zullen doorlopen in 2019 tot en met 2020. In juli 2019 heeft de Rijksministerraad besloten Curaçao een aanwijzing te geven gepaard met een onderlinge regeling met Nederland (groeiakkoord), welke Curaçao uit de huidige financieel-economische stagnatie moet helpen. Het streven van Curaçao is de ruimte die de begrotingsnormen van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) bieden, zoveel mogelijk te benutten om de financieel-economische en sociaal maatschappelijke situatie te verbeteren en de economie zowel substantieel als duurzaam te herstellen en te versterken. Conform artikel 18, zesde lid, van de Rft, moeten maatregelen worden genomen om die tekorten te compenseren. Zoals geaccordeerd in het groeiakkoord wordt in de jaren 2021 tot en met 2023 reserves opgebouwd ter dekking van de tekorten over de jaren 2017 en 2018. Het op korte termijn aanvangen (in 2020 conform de aanwijzing) met het compenseren van de tekorten is, gezien de zorgelijke stand van de economie en daarmee de effecten daarvan op de overheidsfinanciën, geen realistische optie.

Naast de in de Jaarrekening opgenomen comptabele toelichtingen ten behoeve van de Staten wordt een beleidsmatig verslag opgemaakt. Het jaarverslag over het afgelopen dienstjaar ex art. 33 van de Landsverordening Comptabiliteit 2010 wordt in een afzonderlijke nota onder de tot de Jaarrekening behorende stukken opgenomen. In dit verslag geeft elke Minister een uiteenzetting of en in hoeverre beleidsvoornemens die tevoren met betrekking tot het dienstjaar waren geformuleerd, gerealiseerd zijn.

§1. Balans per 31 december

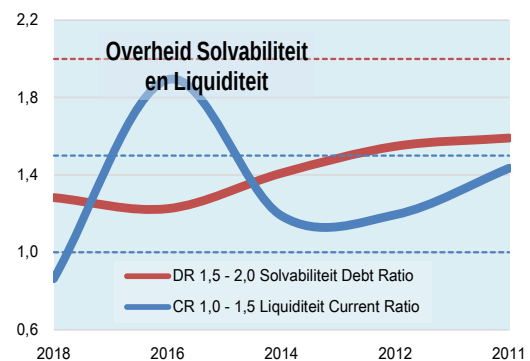
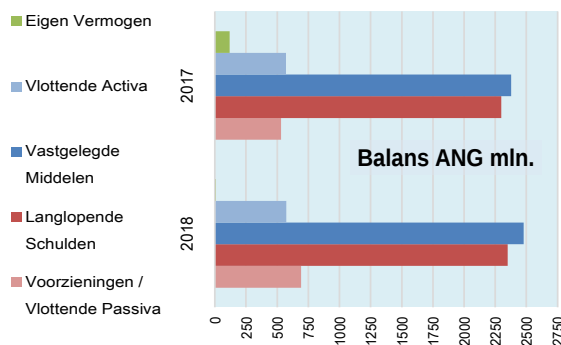
Model M1 - Overzicht ingevolge art. 18e van de Lv. Comptabiliteit 2010

Toelichting

De balans geeft op getrouwe en stelselmatige wijze de financiële positie van het Land en de grootte en samenstelling in actief- en passiefposten aan het einde van het dienstjaar weer. De balans bevat ter vergelijking tevens de cijfers aan het einde van het voorafgaande dienstjaar.

Op de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheden al dan niet duurzaam te dienen. Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa. Voorzover van toepassing worden onder de vlottende activa afzonderlijk opgenomen de voorraden, de kortlopende vorderingen, de kortlopende beleggingen, de overlopende activa en de liquide middelen.

Op de balans worden onder de passiva afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen - waaronder mede begrepen de reserves -, de voorzieningen, de langlopende schulden en de vlottende passiva. Het saldo van de rekening van baten en lasten wordt afzonderlijk op de balans onder het eigen vermogen opgenomen. Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de kortlopende schulden en de overlopende passiva.

BALANS		Per	Per	
Activa		31 dec 2018	31 dec 2017	
VASTGELEGDE MIDDELEN		2.487.682.679	2.478.922.709	
50	IMMATERIELE VASTE ACTIVA	1	25.004.191	35.805.715
52	IMMATERIELE VASTE ACTIVA		25.004.191	35.805.715
100	MATERIELE VASTE ACTIVA	2	1.408.286.025	1.326.520.016
101	GRONDEN EN ONDERGRONDSE ACTIVA		126.423.347	128.621.978
200	BOUWSTRUCTUREN		739.299.707	747.176.578
390	ONDERHANDEN WERKEN		461.304.792	360.793.905
250	MACHINES & EQUIPMENT		75.949.552	89.927.555
300	ANDERE DUURZAME ACTIVA		5.308.627	0
350	KOSTBAARHEDEN		pm	pm
500	FINANCIELE VASTE ACTIVA	3	1.054.392.463	1.116.596.978
510	KAPITAALVERSTREKKINGEN	3.1	26.110.350	26.110.350
550	VERSTREKTE LANGLOPENDE GELDLENINGEN U/G	3.2	37.704.574	42.806.102
560	TERMIJNDEPOSITO LOOPTIJD > 1 JAAR	3.3	1.604.640	1.604.640
600	DEELNEMINGEN	3.4	988.972.899	1.046.075.886
VLOTTENDE ACTIVA		403.969.561	572.514.297	
1010	VOORRADEN	4	35.881	39.630
1013	OPENBARE WERKEN		35.881	39.630
1100	VORDERINGEN	5	306.142.410	326.147.819
1110	DEBITEUREN ALGEMEEN	5.1	91.399.725	70.021.102
1150	DEBITEUREN OVERHEDEN	5.2	21.323.552	21.917.625
1170	DEBITEUREN DEELNEMINGEN	5.3	85.335.417	135.739.065
1190	DEBITEUREN OVERHEIDSENTITEITEN	5.3	106.630.285	96.395.189
2570	DEBITEUREN OVERHEIDSFONDSEN	5.3	0	0
1210	TE VERREKENEN VOORSCHOTTEN ea.	5.4	1.453.431	2.074.838
1400	LIQUIDE MIDDELEN	6	97.791.270	246.326.848
1410	CASH KASSEN		207.954	230.762
1420	CBCS BANK		34.726.943	141.075.582
1430	GIRO BANK		8.494.962	8.688.072
1440	BDC BANK		909.148	611.683
1450	FCIB BANK		385.529	31.114
1460	ING BANK		3.336.200	2.954.150
1470	MCB BANK		50.376.969	87.767.247
1490	ORCO BANK		365.201	410.669
1500	RBC ROYAL BANK		2.562.113	1.362.525
1510	SFT BANK		245.294	1.351.812
1600	KRUISPOSTEN		-3.819.043	1.843.232
:: TOTAAL - GENERAAL		2.891.652.240	3.051.437.006	

BALANS		Per	Per
Passiva		31 dec 2018	31 dec 2017
VASTE FINANCIERINGSMIDDELEN		2.198.998.761	2.388.564.459
<u>2020 EIGEN VERMOGEN</u>	<u>7</u>	<u>-158.458.173</u>	<u>9.925.725</u>
2050 ALGEMENE RESERVE		-99.985.346	126.733.765
2050 SALDO GEWONE DIENST (art. 22 LvC 2010)	7.1	-58.472.827	-116.808.040
2200 BESTEMMINGRESERVES		0	0
<u>2300 VOORZIENINGEN</u>	<u>8</u>	<u>15.353.134</u>	<u>28.353.134</u>
2310 ONDERHOUD & RENOVATIE		0	0
2350 ANDERE VOORZIENINGEN		15.353.134	28.353.134
<u>2400 LANGLOPENDE SCHULDEN</u>	<u>9</u>	<u>2.342.103.800</u>	<u>2.350.285.600</u>
2410 BINNENLANDSE LANGLOPENDE SCHULDEN		2.342.103.800	2.350.285.600
2430 BUITENLANDSE LANGLOPENDE SCHULDEN			
VLOTTENDE PASSIVA		692.653.479	662.872.547
<u>2510 KORTLOPENDE SCHULDEN</u>	<u>10</u>	<u>643.560.700</u>	<u>624.104.511</u>
2540 CREDITEUREN ALGEMEEN	10.1	304.707.586	306.352.687
2530 GELDEN IN BEWARING	10.2	95.326.443	92.658.343
1150 CREDITEUREN OVERHEDEN	10.3	22.649.700	22.649.700
1170 CREDITEUREN DEELNEMINGEN	10.4	62.406.920	51.816.411
1190 CREDITEUREN OVERHEIDSENTITEITEN	10.4	0	0
2570 CREDITEUREN OVERHEIDSFONDSEN	10.4	158.449.004	150.612.440
2560 BETAALOPDRACHTEN ONDERWEG	10.2	21.047	14.930
<u>2600 OVERLOPENDE PASSIVA</u>	<u>11</u>	<u>49.092.779</u>	<u>38.768.036</u>
2610 ONTVANGST & AFDRACHT PREMIES		52.370.380	30.682.875
2620 BELONINGEN & SOCIALE LASTEN		-3.471.802	8.483.338
2640 AF TE WIKKELEN ONTVANGSTEN		194.201	-398.177
:: TOTAAL - GENERAAL		2.891.652.240	3.051.437.006

§2. Toelichting ingevolge artikel 26.2 en 26.3 LvC Verloopoverzicht van het Eigen Vermogen	[7] Totaal Eigen Vermogen	Algemene Reserve	[7.1] Saldo Gewone Dienst	Bestemmings Reserve(s)
Saldo balans aan het begin van het vorige dienstjaar	118.446.981	102.557.701	15.889.280	0
<u>Mutaties in het vorige dienstjaar</u>	<u>-108.521.256</u>	<u>24.176.064</u>	<u>-132.697.320</u>	<u>0</u>
Overheveling naar de Algemene Reserve	0	15.889.280	-15.889.280	0
Gerealiseerd saldo Gewone Dienst vorig dienstjaar (nadelig)	-116.808.040	0	-116.808.040	0
Herwaardering van overheidsdeelnemingen (voordelig)	25.676.809	25.676.809	0	0
Herwaardering voorziening dubieuze debiteuren (nadelig)	-17.390.025	-17.390.025	0	0
Vereffeningsakkoord RNA vermogenscomponenten (nadelig)	0		0	0
Saldo balans aan het einde van het vorige dienstjaar	9.925.725	126.733.765	-116.808.040	0
<u>Mutaties in het onderhavige dienstjaar</u>	<u>-168.383.898</u>	<u>-226.719.111</u>	<u>58.335.213</u>	<u>0</u>
Overheveling naar de Algemene Reserve	0	-116.808.040	116.808.040	0
Gerealiseerd saldo Gewone Dienst in het dienstjaar (nadelig)	-58.472.827		-58.472.827	0
Herwaardering van overheidsdeelnemingen (per saldo nadelig)	-98.153.516	-98.153.516		0
Herwaardering voorziening dubieuze debiteuren (nadelig)	-15.599.983	-15.599.983		0
Overige mutaties (voordelig)	3.842.428	3.842.428		
Saldo balans aan het einde van het dienstjaar	-158.458.173	-99.985.346	-58.472.827	0
Deel dat naar verwachting binnen een jaar zal worden aangewend	0	0	0	0

Toelichting ingevolge artikel 26.2 en 26.3 LvC Verloopoverzicht van de Voorzieningen voor (toekomstige) Verplichtingen	[8] Totaal Voorzieningen	Fundashon Kas Popular	Schadeclaim Erven M.	Fundashon Hospital Nobo
Saldo balans aan het begin van het vorige dienstjaar	19.791.234	0	17.853.134	1.938.100
<u>Mutaties in het vorig dienstjaar</u>	<u>8.561.900</u>	<u>13.000.000</u>	<u>-2.500.000</u>	<u>-1.938.100</u>
Onttrekking ivm derde deelbetaling vaststellingsovereenkomst	-2.500.000	0	-2.500.000	0
Vrijval ivm betalingen arts-assistenten ea. tgv Gewone Dienst	-1.938.100	0	0	-1.938.100
Voorziening claim FKP op de overheid (maximum) tlv Gewone Dienst	13.000.000	13.000.000	0	0
<u>Mutaties in het onderhavige dienstjaar</u>	<u>-13.000.000</u>	<u>-13.000.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Onttrekking ivm betaling claim FKP op de overheid	-13.000.000	-13.000.000		
Saldo balans aan het einde van het dienstjaar	15.353.134	0	15.353.134	0
Deel dat naar verwachting binnen een jaar zal worden aangewend	0	0	0	0

Toelichting ingevolge artikel 26.2 en 26.3 LvC Verloopoverzicht van de Voorzieningen voor Dubieuze Debiteuren	Totaal Voorzien	[3.2] Verstrekte Leningen	[3.1] Kapitaal- verstrekking	[5.1] Debiteuren Vorderingen
Saldo balans aan het begin van het vorige dienstjaar	113.474.721	34.392.327	0	79.082.394
<u>Mutaties in het vorige dienstjaar</u>	<u>51.524.311</u>	<u>6.721.753</u>	<u>34.134.286</u>	<u>10.668.272</u>
Insel Air International BV Kapitaalinjectie door de Overheid tlv GD	34.134.286	0	34.134.286	0
Studieleningen en Erfpacht, vergunningsrecht, huren ea. tlv A/R	17.390.025	6.721.753	0	10.668.272
Saldo balans aan het einde van het vorige dienstjaar	164.999.032	41.114.080	34.134.286	89.750.666
<u>Mutaties in het onderhavige dienstjaar</u>	<u>15.599.983</u>	<u>5.103.956</u>	<u>0</u>	<u>10.496.027</u>
Studieleningen en Erfpacht, vergunningsrecht, huren ea. tlv A/R	15.599.983	5.103.956	0	10.496.027
Saldo balans aan het einde van het dienstjaar	180.599.015	46.218.036	34.134.286	100.246.693

§3. Recapitulatiestaten

Overzicht ingevolge art. 18c en 18 d van de Lv. Comptabiliteit 2010

Model L3 - Recapitulatiestaten per Hoofdstuk

Model L4 - Idem naar Economische Categorie

GD GEWONE DIENST [model L3]		Rekening (AA) Huidig dienstjaar	Begroting (BA) Huidig dienstjaar	Rekening (AA) Vorig dienstjaar
H GD UITGAVEN				
10	Staatsorganen	56.232.875	59.187.908	58.339.147
11	Ministerie van Algemene zaken	48.861.524	49.734.591	48.999.452
12	Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	172.628.758	174.588.065	182.880.914
13	Ministerie van Justitie	234.156.891	231.610.937	239.300.937
14	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	100.340.791	80.717.569	87.951.444
15	Ministerie van Economische Ontwikkeling	63.637.053	52.692.408	90.352.193
16	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	352.483.933	350.941.769	350.586.514
17	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	139.699.747	143.103.282	156.687.862
18	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	362.351.015	353.725.536	365.562.807
19	Ministerie van Financiën	180.415.746	214.579.822	170.869.423
Totaal		1.710.808.333	1.710.881.887	1.751.530.693
H GD INKOMSTEN				
10	Staatsorganen	10.532.561	9.675.300	10.397.802
11	Ministerie van Algemene zaken	12.210.543	13.007.064	11.361.695
12	Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	10.499.567	6.600.000	7.194.730
13	Ministerie van Justitie	25.648.737	26.567.162	22.343.527
14	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	61.018.661	66.015.490	33.843.282
15	Ministerie van Economische Ontwikkeling	2.763.619	850.000	9.628.851
16	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	3.339.335	11.159.011	3.816.423
17	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	15.283.536	5.940.100	3.140.285
18	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	5.282.437	7.533.100	6.705.398
19	Ministerie van Financiën	1.505.756.510	1.563.534.660	1.526.290.660
Totaal		1.652.335.506	1.710.881.887	1.634.722.653
H GD SALDO				
10	Staatsorganen	45.700.314	49.512.608	47.941.345
11	Ministerie van Algemene zaken	36.650.981	36.727.527	37.637.757
12	Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	162.129.191	167.988.065	175.686.184
13	Ministerie van Justitie	208.508.154	205.043.775	216.957.410
14	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	39.322.130	14.702.079	54.108.162
15	Ministerie van Economische Ontwikkeling	60.873.434	51.842.408	80.723.342
16	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	349.144.598	339.782.758	346.770.091
17	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	124.416.211	137.163.182	153.547.577
18	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	357.068.578	346.192.436	358.857.409
19	Ministerie van Financiën	-1.325.340.764	-1.348.954.838	-1.355.421.237
Totaal		58.472.827	0	116.808.040

KD KAPITAAL DIENST [model L3]		Rekening (AA) Huidig dienstjaar	Begroting (BA) Huidig dienstjaar	Rekening (AA) Vorig dienstjaar
H KD UITGAVEN				
10	Staatsorganen	492.201	760.000	516.557
11	Ministerie van Algemene zaken	1.147.392	1.171.700	643.866
12	Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	1.079.959	1.419.720	442.236
13	Ministerie van Justitie	2.955.030	8.694.600	6.148.836
14	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Plannin	14.301.230	42.070.000	34.855.372
15	Ministerie van Economische Ontwikkeling	1.453.393	1.504.800	34.859.972
16	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Spo	16.015.092	26.032.400	14.591.775
17	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	18.830.737	12.463.400	8.738.253
18	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	101.935.398	81.924.800	82.943.979
19	Ministerie van Financiën	21.691.232	42.383.380	35.606.784
Totaal		179.901.664	218.424.800	219.347.630
H KD INKOMSTEN				
10	Staatsorganen	0	0	0
11	Ministerie van Algemene zaken	0	0	0
12	Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	0	0	0
13	Ministerie van Justitie	0	0	0
14	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Plannin	0	150.000	0
15	Ministerie van Economische Ontwikkeling	0	0	34.134.286
16	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Spo	0	0	0
17	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	0	0	13.000.000
18	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	0	0	0
19	Ministerie van Financiën	95.391.333	218.274.800	145.530.750
Totaal		95.391.333	218.424.800	192.665.036
H KD SALDO				
10	Staatsorganen	492.201	760.000	516.557
11	Ministerie van Algemene zaken	1.147.392	1.171.700	643.866
12	Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	1.079.959	1.419.720	442.236
13	Ministerie van Justitie	2.955.030	8.694.600	6.148.836
14	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Plannin	14.301.230	41.920.000	34.855.372
15	Ministerie van Economische Ontwikkeling	1.453.393	1.504.800	725.686
16	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Spo	16.015.092	26.032.400	14.591.775
17	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	18.830.737	12.463.400	-4.261.747
18	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	101.935.398	81.924.800	82.943.979
19	Ministerie van Financiën	-73.700.101	-175.891.420	-109.923.966
Totaal		84.510.331	0	26.682.594

NAAR ECONOMISCHE CATEGORIE [model L4]		Rekening (AA) Huidig dienstjaar	Begroting (BA) Huidig dienstjaar	Rekening (AA) Vorig dienstjaar
C	GD UITGAVEN - overheid -	1.710.808.333	1.710.881.887	1.751.530.693
4200	Beloning van personeel [zie model B2]	12 442.908.918	439.856.721	445.200.358
4400	Verbruik van goederen en diensten	13 202.049.872	201.647.034	213.767.425
4500	Afschrijving vaste activa	14 87.755.379	78.589.100	81.599.315
4550	Interest	14 69.964.478	67.150.700	63.082.813
4600	Subsidies [zie model G]	15 72.022.230	49.509.152	71.075.979
4650	Overdrachten [zie model G]	15 357.798.214	346.674.803	340.849.708
4700	Sociale zekerheid	16 474.466.815	492.064.467	488.820.808
4750	Andere uitgaven	17 3.842.427	35.389.910	47.134.287
C	KD UITGAVEN	179.901.664	218.424.800	219.347.630
4909	Verwerving van nonfinanciële activa	20 158.719.864	206.243.000	161.993.445
4950	Financiering	20 21.181.800	12.181.800	57.354.185
Totaal [zie model H]		1.890.709.997	1.929.306.687	1.970.878.323
C	GD INKOMSTEN - overheid -	1.652.335.506	1.710.881.887	1.634.722.653
5100	Belastingen	18 1.411.976.294	1.468.328.400	1.435.477.931
5200	Sociale voorzieningen	12 0	6.804.500	0
5300	Schenken en subsidies [zie model I]	19 24.107.218	19.134.964	19.792.290
5400	Andere inkomsten	19 216.251.994	216.614.023	179.452.432
C	KD INKOMSTEN	95.391.333	218.424.800	192.665.036
5909	Nonfinanciële activa	20 87.755.379	78.739.100	81.599.316
5929	Financiering	20 7.635.954	139.685.700	111.065.720
Totaal [zie model H]		1.747.726.839	1.929.306.687	1.827.387.689
SALDO				
4799	Saldo van de Gewone Dienst [zie model L3]	7.1 58.472.827	0	116.808.040
4999	Saldo van de Kapitaal Dienst [zie model L3]	20 84.510.331	0	26.682.594
Totaal		142.983.158	0	143.490.634

Kasstroomoverzicht

Model M2 - Overzicht ingevolge art. 18f en art. 31 van de Lv. Comptabiliteit 2010

Het kasstroomoverzicht geeft door middel van een onderscheiding van soorten van ingaande en uitgaande kasstromen een volledige en gespecificeerde verklaring van de gerubriceerde mutaties van de liquide middelen gedurende het betreffende dienstjaar. Ter vergelijking zijn de cijfers van het vorige jaar hiernaast vermeld.

Vastgelegde middelen of vaste financieringsmiddelen welke na vrijval een eventueel kortlopend karakter krijgen, worden financieel afgewikkeld via de desbetreffende debiteuren- of crediteurenrekeningen. De feitelijke kasstroom komt dan ook op deze rekeningen tot uitdrukking in het kasstroomoverzicht. Verder is de indirecte methode gebruikt. Samenvatting:

<u>Kasstroom / cashflow uit operationele bedrijfsvoering</u>	<u>Diaar 2018</u>	<u>Diaar 2017</u>
Voordelig [-/-] c.q. Nadelig Saldo van de Gewone Dienst	58.472.827	116.808.040
<i>gecorrigeerd voor:</i>		
GD Afschrijvingen op Materiële Vaste Activa	-87.755.379	-81.599.315
GD Saldo Reserveringen Toevoegingen & Onttrekkingen	9.157.572	-42.696.186
 <u>Cashflow uit operationele activa en passiva</u>		
Netto-mutaties van de Voorraden	-3.749	8.205
Netto-mutaties van de Kortlopende Vorderingen	35.636.281	21.760.400
Netto-mutaties van de Kortlopende Schulden	-19.456.189	-154.740.895
Netto-mutaties van de Overlopende Passiva	-10.324.743	3.440.600
Netto Cashflow uit operationele bedrijfsvoering (1)	-14.273.380	-137.019.151
 <u>Cashflow uit investeringsactiviteiten</u>		
KD Netto-investeringen in Immateriële Vaste Activa	5.984.182	14.726.395
KD Netto-investeringen in Gebouwen & Bouwstructuren	131.978.069	125.015.376
KD Netto-investeringen in Machines & Equipment	18.831.678	19.280.324
KD Netto-investeringen in Andere Duurzame Activa	0	0
KD Netto-investeringen in Nonproductieve Activa	1.925.935	2.971.350
Correctie op Inbrengbalans 10-10-10 ivm RNA Boedelscheiding	0	0
KD Netto-investeringen in Kapitaalverstrekking & Deelnemingen	0	44.734.286
Netto Cashflow uit investeringsactiviteiten (2)	158.719.864	206.727.731
 <u>Cashflow uit financieringsactiviteiten</u>		
KD Opname Binnenlandse Langlopende Leningen	0	-60.000.000
KD Betaling Aflossingen van Leningen o/g	8.181.800	8.181.800
Gerealiseerde Koersverschillen Uitgegeven Leningen (C1)	-299.180	749.614
KD Te ontvangen Aflossingen van Leningen u/g	-3.793.526	-3.931.434
Mutatie Niet-Vrij Beschikbare Liquide Middelen	0	0
Netto Cashflow uit financieringsactiviteiten (3)	4.089.094	-55.000.020
 Netto toename -/- c.q. afname van de LIQUIDE MIDDELEN (1+2+3)	148.535.578	14.708.560
 Liquide Middelen inclusief equivalenten		
Beschikbaar Saldo aan het Begin van het Boekjaar	246.326.848	261.035.408
Beschikbaar Saldo aan het Einde van het Boekjaar	97.791.270	246.326.848
Netto toename [-/-] c.q. afname van de LIQUIDE MIDDELEN idem	148.535.578	14.708.560

STAAT van HERKOMST ^[+/-] en BESTEDING der MIDDELEN		2 0 1 8	2 0 1 7
Kasstroom mutaties Activa		ANG	ANG
Mutaties van de V A S T G E L E G D E M I D D E L E N		154.926.338	202.796.297
50 IMMATERIELE VASTE ACTIVA		5.984.182	14.726.395
KD Investerings in Immateriële Vaste Activa		5.984.182	14.726.395
100 MATERIELE VASTE ACTIVA		152.735.682	147.267.050
KD Duurzame Investerings		152.735.682	147.267.050
KD Vervreemding van Duurzame Goederen		0	0
500 FINANCIELE VASTE ACTIVA		-3.793.526	40.802.852
KD Te ontvangen Aflossings van Leningen u/g		-3.793.526	-3.931.434
Mutatie Niet-Vrij Beschikbare Liquide Middelen		0	0
KD Investerings in Financiële Vaste Activa		0	44.734.286
Mutaties van de V L O T T E N D E A C T I V A		-112.903.046	7.060.045
1010 VOORRADEN		-3.749	8.205
Mutatie van de Magazijnvoorraden		-3.749	8.205
1100 VORDERINGEN		35.636.281	21.760.400
Mutatie van de Debiteuren Algemeen		31.889.386	7.509.010
Mutatie van de Debiteuren Overheden Vereffeningssrekening		-594.073	-2.690.184
Mutatie van de Debiteuren Deelnemings		-9.371.825	5.927.982
Mutatie van de Debiteuren Overheidsentiteiten		14.334.200	12.220.816
Mutatie van de Te verrekenen Voorschotten ea.		-621.407	-1.207.224
1400 Toename (afname -/-) van de LIQUIDE MIDDELEN		-148.535.578	-14.708.560
Beschikbaar Saldo aan het Einde van het Boekjaar		97.791.270	246.326.848
Af: Saldo aan het Begin van het Boekjaar	-/-	246.326.848	261.035.408
:: T O T A A L - G E N E R A A L		42.023.292	209.856.342

STAAT van HERKOMST en BESTEDING ^[+/-] der MIDDELEN		2018	2017
Kasstroom mutaties Passiva		ANG	ANG
Mutaties van de VASTE FINANCIERINGSMIDDELEN		12.242.360	58.556.047
2020 EIGEN VERMOGEN		20.424.160	6.737.847
Gerealiseerd Voordelig Nadelig [-/-] Saldo van de Gewone Dienst		-58.472.827	-116.808.040
eliminatie GD Saldo Reserveringen Toevoegingen & Onttrekkingen		-13.000.000	42.696.186
idem GD Afschrijvingen op Materiële Vaste Activa		87.755.379	81.599.315
Gerealiseerde Koersverschillen Uitgegeven Leningen (C1)		299.180	-749.614
Correctie op Inbrengbalans 10-10-10 RNA Boedelscheiding		3.842.428	0
aanpassingen UTS		0	
2400 LANGLOPENDE SCHULDEN		-8.181.800	51.818.200
KD Opname Binnenlandse Langlopende Leningen			60.000.000
KD Opname Buitenlandse Langlopende Leningen		0	0
KD Betaling Aflossingen van Leningen o/g		-8.181.800	-8.181.800
Mutaties van de VLOTTENDE PASSIVA		29.780.932	151.300.295
2510 KORTLOPENDE SCHULDEN		19.456.189	154.740.895
Mutatie van de Gelden in Bewaring		2.668.100	10.232.965
Mutatie van de Crediteuren Overheden		0	0
Mutatie van de Crediteuren Deelnemingen		10.590.509	4.814.731
Mutatie van de Crediteuren Overheidsentiteiten		0	0
Mutatie van de Crediteuren Overheidsfondsen		7.836.564	16.424.620
Mutatie van de Crediteuren Algemeen		-1.645.101	123.350.731
Mutatie van de Betaalopdrachten Onderweg		6.117	-82.152
2600 OVERLOPENDE PASSIVA		10.324.743	-3.440.600
Mutatie van de Ontvangst & Afdracht van premies		21.687.505	-1.369.385
Mutatie van de te betalen Beloningen & Sociale Lasten		-11.955.140	-1.284.827
Mutatie van de Af te wikkelen Ontvangsten		592.378	-786.388
:: TOTAAL - GENERAAL		42.023.292	209.856.342

§5. TOELICHTING op de Jaarrekening ingevolge art. 18o van de Lv. Comptabiliteit 2010

5.1.CURAÇAO in STATISTIEKEN en GRAFIEKEN

Sociale structuur	Trend	2018	2017	2016	2015
<u>Aantal inwoners per 1 januari</u>		158.665	160.338	158.989	156.971
- van 0 - 14 jaar		28.169	29.492	29.804	29.789
- van 15 - 59 jaar		92.171	94.801	94.176	93.166
- van 60 jaar en ouder		38.325	36.045	35.009	34.016
waarvan					
- Mannen		72.542	73.320	72.660	71.713
- Vrouwen		86.123	87.018	86.329	85.258
Bron: CBS Curaçao		0	0	0	0
Bevolkingsgroei (absoluut)		-1.673	1.349	2.018	2.125
Bevolkingsdichtheid per km ² [oppervlakte = 444 km ²]		357	361	358	354

Financiële structuur	Trend	2018	2017	2016	2015
<u>Economie</u>					
Bruto Binnenlands Product (BBP) in ANG mln.		5.599	5.579	5.589	5.642
Bruto Binnenlands Product per capita in ANG		35.288	35.160	34.857	35.486
Nominale groei Bruto Binnenlands Product in %		0,4	-0,2	-0,9	-0,2
Consumenten Prijs Indexcijfer in % (inflatie # 12 maanden)		2,6	1,6	0,0	-0,5
Reële Economische groei in %		-2,2	-1,7	-1,0	0,3
Consumenten Prijs Index (jaar # 12 maands gemiddelde)		127,7	125,5	123,5	123,6
Participatiegraad in het economisch verkeer in %		n/a	n/a	59,0	55,7
Werkeloosheid in % (totaal)		13,4	14,1	13,3	11,7
Jeugdwerkeloosheid in %		29,3	32,8	36,8	29,7
Bron: CBS Curaçao en Standard & Poor's					

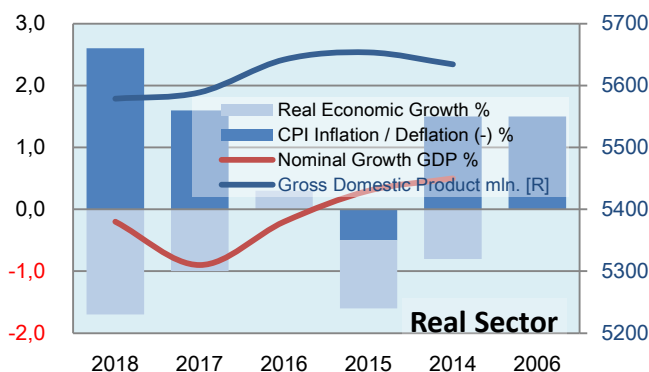
<u>Overheid</u>					
Resultaat Boekjaar (saldo van de Gewone Dienst in ANG mln.)		59	117	-16	-12
Belastingen van het Land Curaçao in ANG mln.		1.412	1.436	1.436	1.497
Eigen vermogen van het Land Curaçao in ANG mln.		-159	10	118	126
Langlopende schulden t.l.v. het Land Curaçao in ANG mln.		2.342	2.350	2.299	2.248
Solvabiliteitsverhouding (gewenst = 1,5 tot 2)		1,2	1,3	1,3	1,2
Resultaat in % van het BBP		1,0%	2,1%	-0,3%	-0,2%
Belastingen in % van het BBP		25,2%	25,7%	25,7%	26,5%
Eigen Vermogen in % van het BBP		-2,8%	0,2%	2,1%	2,2%
Bruto Schuldquote in % van het BBP		41,8%	42,1%	41,1%	39,8%
S&P Country Transfer & Convertibility Assessment (mrt'18)		A-	A-	A-	A-
Longterm Local & Foreign Currency Rating		A-	A-	A-	A-
Outlook Currency Rating		Negative	Stable	Stable	Stable
Shortterm Local & Foreign Currency Rating		A-2	A-2	A-2	A-2

5.2. ONTWIKKELINGEN ECONOMIE EN OVERHEID

Economie

In 2018 resulteert de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP) in een verdere daling ten opzichte van het voorafgaande jaar. De eerste voorlopige berekeningen met betrekking tot de economische ontwikkeling in Curaçao van het CBS geven aan dat er sprake is van een daling van 2,2%, een forsere economische achteruitgang dan in 2017 (1,7%). De percentages hebben betrekking op de reële ontwikkelingen en zijn dus gecorrigeerd voor prijsontwikkelingen. Economische groei wordt berekend aan de

hand van de volumegroei in het productieproces en de conjunctuurontwikkeling. Het CBS geeft aan dat deze gegevens nog voorlopig zijn, omdat nog niet over volledige gegevens van alle bedrijfstakken kan worden beschikt. De economische indicatoren zijn statistieken die de huidige status van de economie van een land aangeven, afhankelijk van een bepaald gebied van de economie (zoals de industrie, de werkgelegenheid, de handel, etc.). De trend van economische stagnatie of zelfs regressie, die de laatste jaren kenmerkend is voor Curaçao, gaat gepaard met een hoge werkloosheid. In het jaar 2018 was er sprake van een werkloosheid van 13,4%, een jeugdwerkloosheid van 29,3%, een geringe economische bedrijvigheid en een voorzichtige bestedingsneiging onder de consumenten, die wordt beïnvloed door een inflatie van 2,6 procent.

Groei

De reële groei van de economische activiteiten in 2018 heeft voornamelijk plaatsgevonden in de bedrijfstakken: "Horeca" (8,2%), "Particulier Onderwijs" (4,5%), "Zakelijke diensten" (1,6%), "Financiële Bemiddeling" (0,9%) en de "Gezondheidszorg" (0,7%).

De "Horeca" (de toeristische sector) verkeert sinds 2018 in de lift. De economische activiteiten in de bedrijfstak hotels en restaurant zijn toegenomen ten opzichte van het jaar 2017. Een algemeen overzicht van het aantal overnachtingen van toeristen vanuit de verschillende toeristische regio's laat zien dat er over de hele linie vooruitgang heeft plaatsgevonden met uitzondering van Zuid-Amerikaanse markt. Met betrekking tot toeristische overnachtingen vanuit Zuid-Amerika is een aanhoudende achteruitgang waar te nemen van 4% ten opzichte van 2017 (17%). Indien wordt gekeken naar de regio heeft Noord-Amerika en het Caribisch gebied de meeste vooruitgang geboekt namelijk 18% en 14% respectievelijk. Overnachtingen van de Europese markt laten weer een groei zien van 8%. Deze was voorheen 3%. Overnachtingen uit andere gebieden zijn met 13% verbeterd. Zowel het totaal aantal overnachtingen van toeristen (circa 8%) als het totaal aantal bezoekers (circa 14%) is toegenomen in 2018. Over het algemeen zorgen deze ontwikkelingen voor een hoger toegevoegde waarde in de bedrijfstak hotels en restaurants van meer dan 8%. De groei in de bedrijfstak "Financiële Bemiddeling" (0,9%) is te danken aan onder andere een toename in leningen, internationale zakelijke en financiële dienstverlening en overige lokale commerciële bankactiviteiten. Ook "Zakelijke diensten", waaronder onroerend goed, verhuur en bedrijven activiteiten, hebben in 2018 een (matige) stijging ondervonden van 1,6% ten opzichte van een daling in 2017 van 5,4%. De vooruitgang in bedrijfstak "Onderwijs" is voornamelijk te danken aan een toename in toegevoegde waarde van particulier onderwijs met 4,5%. Verder kende ook de sector "Gezondheidszorg" een lichte groei (0,7%), ten opzichte van de lichte negatieve ontwikkeling in 2017. Dit is voornamelijk dankzij een stijging in het aantal werkenden en een toename van de activiteiten in deze bedrijfstak.

Daling

De volgende bedrijfstakken vertonen een daling in 2018. De sector "Landbouw, visserij en mijnbouw" vertoont een verdere daling van 5,3% in 2018. Dit vergeleken met een daling van circa 2% in 2017. De zwakke industriële activiteiten, waaronder olieraffinage en andere productieactiviteiten, zorgen voor een daling van 14,3 procent van de bedrijfstak "Industrie". De "Utiliteitindustrie" vertoont een krimp van ongeveer 1,7 procent in 2018. De ontwikkelingen in deze bedrijfstak zijn een verhoging in de volume-capaciteit van water, een daling in elektriciteit en een verhoging van de prijscomponent voor zowel water als elektriciteit in 2018. Ook "Bouwactiviteiten" verkeren in een negatieve trend. Na een lichte vooruitgang in 2017 (0,1%) vertoont de bouwsector een krimp van 7,3% in 2018. De indicatoren hiervoor zijn dalende hypotheekleningen en dalende bouwactiviteiten. In de "Handel" zijn activiteiten afgenomen met 0,8% (in 2017 was de krimp 4,6%) als gevolg van een afname in goederenimport en diverse handelsactiviteiten van bedrijven.

In de bedrijfstak "Transport en Communicatie" zorgt een combinatie van factoren voor een daling in de economische activiteiten van meer dan 1% in 2018. Indien gekeken wordt naar transport kan worden geconstateerd dat zowel de haven- als luchthaven activiteiten vooruit zijn gegaan. Ondanks een moeilijke periode voor tankers in de havenactiviteiten, is er wel vooruitgang geboekt in het aantal binnengelooste schepen. Ook cruise calls en het aantal passagiers is in 2018 gestegen. Bij luchttransportactiviteiten is het aantal passagiers en luchtvrachten toegenomen, echter er waren minder landingen. Voor wat betreft communicatie is er een negatieve prestatie waar te nemen.

Verder was de reële bijdrage van de sector "Overheid" tot de economische ontwikkeling afgenomen vergeleken met 2017. In 2018 is een daling geconstateerd van 0,4%. Vooral door de prijsontwikkeling is de voorlopige toegevoegde waarde van de overheidsactiviteiten in 2018 gestegen.

Wereldeconomie

Volgens de "World Economic Outlook" van het Internationaal Monetair Fonds, is de wereld economie in 2018 gegroeid met 3,6%. Dit is een lichte afzwakking ten opzichte van 2017 (3,8%). De gemiddelde economische groei voor ontwikkelde economieën stabiliseert zich op 2,2% in 2018, vergeleken met 2,3% in 2017. De gemiddelde economische groei voor ontwikkelde landen wordt vooral gedreven door onder andere de groei in de Verenigde Staten (2,9%), de Eurozone (1,8%), Nederland (2,5%), het Verenigd Koninkrijk (1,4%), Canada (1,8%) en Japan (0,8%). Voor wat betreft de economische groei van opkomende economieën en ontwikkelingslanden, is in 2018 (4,5%) een lichte afzwakking waar te nemen vergeleken met 2017 (4,8%). Onder deze groep zijn Aziatische economieën leidend met een economische groei van 6,4%. De economische ontwikkeling in Curaçao in 2018 (-2,2%) blijft achter in vergelijking met de gemiddelde reële economische groei van de Caribische regio (4,7%), Zuid-Amerika (0,4%) en Midden-Amerika (2,7%).

Prijspeil en Bruto Binnenlands Product

Het Consumentenprijsindexcijfer (CPI) bedroeg volgens het CBS 2,6% in 2018 terwijl het gemiddelde prijspeil in Curaçao in 2017 op 1,6% is vastgesteld. De (prijs) inflatie is de stijging van het gemiddelde prijspeil van goederen en diensten. Het Bruto Binnenlands Product (BBP) is de geldwaarde van alle goederen en diensten die in een bepaalde tijd binnen de grenzen van een land worden geproduceerd en geleverd. Dit is het belangrijkste meetmiddel voor de inkomsten van een land. De nominale 'krimp' (dus reëel en inflatie samen) van het BBP van Curaçao bedraagt naar schatting circa 0,4% in 2018 tot een absoluut bedrag van Ang. 5.599 miljoen, na een krimp van circa -0,2% in 2017 (absoluut Ang. 5.579 miljoen.).

[7.1]. Gewone Dienst

Het nadelig saldo van de Gewone Dienst (dat is het huishoudboekje óf de exploitatierekening van Curaçao) over het dienstjaar 2018 bedraagt ANG 58,5 mln. (N1% van het BBP) tegenover 116,8 mln. (nadelig) in het jaar 2017 (circa N2,1% BBP).

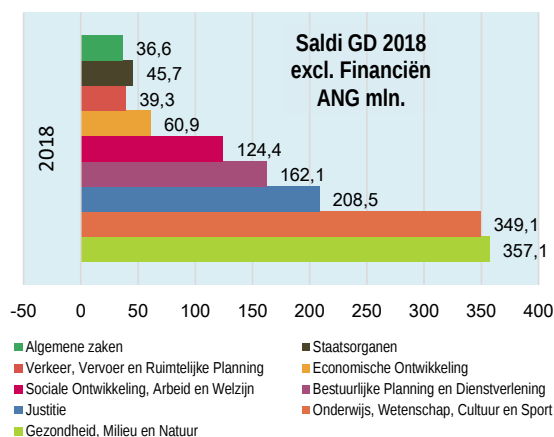
Het consolideren van de collectieve sector staat een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van het Land Curaçao in de weg. Mede op advies van de SOAB is besloten de begrotings- en realisatiecijfers van de SVB met ingang van het dienstjaar 2017 niet meer te consolideren met die van de reguliere baten en lasten van het Land Curaçao. De Landsverordening Comptabiliteit 2010 zal worden gewijzigd. Om toch inzicht te geven in de financiële ontwikkeling van de door de SVB in 2018 beheerde sociale fondsen, wordt in een afzonderlijke paragraaf in deze jaarrekening hieraan de nodige aandacht besteed.

De totale inkomsten (baten) van Curaçao in het dienstjaar bedragen 1.652,3 mln., de totale uitgaven (lasten) 1.710,8 mln.

[18]. De totale belastingontvangsten van Curaçao in het dienstjaar bedraagt 1.412,0 mln. (25,2% BBP) tegenover 1.435,5 mln. (25,7% BBP) in het vorig dienstjaar 2017.

10. Bezien naar Ministerie (exclusief het Ministerie van
11. Financiën) bedragen de totale nadelige saldi op de
12. Gewone Dienst 1.383,8 mln. (inclusief nadelig
13. saldo Staatsorganen). De saldi per Ministerie ver-
14. houden zich zoals afgebeeld in nevenstaande gra-
15. fiek.
16. Daartegenover sluit het hoofdstuk Financiën met
17. een batig saldo van 1.325,3 mln., dit als gevolg van
18. de onder dit hoofdstuk verantwoorde belastingont-
19. vangsten.

Tot zover de belangrijkste ontwikkelingen van de Economie en Overheid. Verderop in de toelichting wordt nader op de details ingegaan.

Valuta aanduiding, afronding, inrichting en Legenda

Alle in deze jaarrekening vermelde bedragen in overzichten luiden in Nederlands-Antilliaans courant (valutateken NAF, maar in deze jaarrekening afgekort volgens de internationale ISO 4217 standaard met de drielettercode ANG) en zijn - ter bevordering van de leesbaarheid - afgerond. In de opgenomen overzichten kunnen ten opzichte van elkaar dus (geringe) afrondingsverschillen bestaan. De bedragen in deze toelichting zijn in ANG mln. op honderdduizenden nauwkeurig.

Het door Curaçao gevoerde financiële systeem (J.D. Edwards Geïntegreerd Financieel Systeem (GFS) / Enterprise One van leverancier Capgemini) is ingericht volgens de Landsverordening Comptabiliteit 2010 (LvC) met het daarbij uniek voor het Land Curaçao geïntroduceerde Rekeningschema.

LEGENDA

Bedrag postief (+) = Vastgelegde Middelen (Vaste Activa) :: Voorraden :: Vorderingen :: Liquide Middelen :: Lasten :: Kapitaaluitgaven :: N = Nadelig.

Bedrag negatief (-) = Eigen en Vreemd Vermogen :: Kortlopende Schulden :: Overlopende Passiva :: Baten :: Kapitaalinkomsten :: V = Voordelig.

[x] Systematisch genummerde verwijzingen tussen overzichten, bijlagen, modellen en toelichtingen (zgn. IPSAS cross-references).

5.3. TOELICHTING OP DE BALANS ex artikel 24 LvC

De balans geeft grosso modo inzicht in de solvabiliteit van Curaçao. De balans dient op getrouwe en stelselmatige wijze de financiële positie van het Land en de grootte en samenstelling van actief- en passiefposten aan het einde van het dienstjaar weer te geven. De standen aan het einde van het jaar zijn de standen van het vorige dienstjaar met daaraan toegevoegd de mutaties van het betreffende dienstjaar. Per balansonderdeel zijn hieronder de definities, waarderingsgrondslagen en specificaties vermeld.

❖ Per 2010 is er een voorlopige boedelbalans opgemaakt om een zo goed mogelijk inzicht te verkrijgen in de financiële positie van het Land Curaçao. In de balans per 2016 waren al de afwijkingen tussen de uitkomsten van het Vereffeningsakkoord d.d. maart 2017 en de reeds eerder ingebrachte Voorlopige Boedelbalans per 10 oktober 2010 verwerkt. Voor Curaçao betekende de financiële afwikkeling van de Algemene Boedelscheiding RNA een verslechtering van de vermogenspositie met ruim ANG 100 mln., voor een groot deel maar niet uitsluitend, veroorzaakt door het aan Curaçao toebedeelde aandeel in de substantiële acute schulden van RNA aan de Sociale Verzekeringsbank (circa 85 mln.). Tevens zijn een aantal aan Curaçao toebedeelde (grote) vorderingen RNA gezien hun ouderdom (7 jaren en/of ouder) naar verwachting niet meer inbaar. Dat geldt daartegenover eveneens voor bepaalde aan Curaçao toegewezen kortlopende schulden.

[1]. Immateriële Vaste Activa (0050)

Immateriële vaste activa (IVA) zijn in de regel investeringen, waar geen fysieke bezittingen tegenover staan zoals initiële kosten van onderzoek, meerjarige projecten in uitvoering en ontwikkeling voor een bepaald actief, goodwill, patenten en octrooien. In de balans worden deze dan onder de immateriële vaste activa afzonderlijk opgenomen. De immateriële activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. De gehanteerde afschrijvingstermijn (op lineaire basis) is 5 jaar. De samenstelling is als volgt:

IMMATERIELE VASTE ACTIVA	2018	2017
IVA Herrubricering van MVA / ADA Andere Duurzame Activa	17,0	27,2
IVA Herrubricering van MVA / GEB Gebouwen & Bouwstructuren	0,7	1,0
IVA Herrubricering van MVA / MEQ Machines & Equipment [incl. Transportmiddelen]	7,3	7,6
Totaal Immateriële Vaste Activa einde periode (ANG mln.)	25,0	35,8

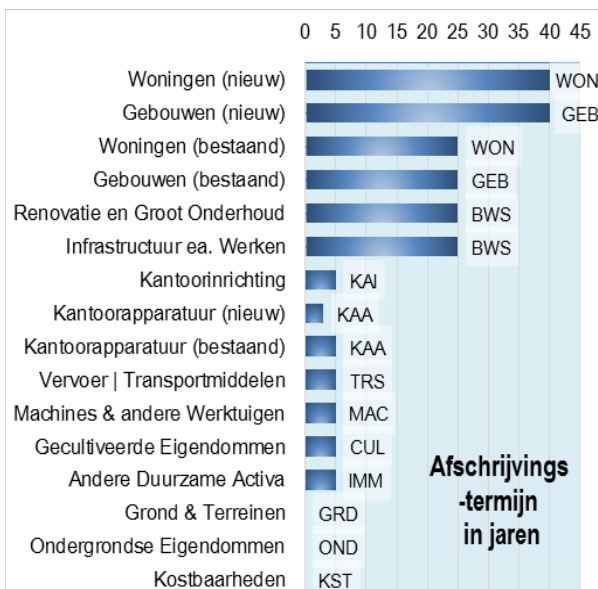
[2]. Materiële Vaste Activa (0100)

Onder materiële vaste activa (MVA) wordt verstaan de bezittingen waarvan het daarvoor benodigde vermogen voor een periode langer dan een jaar is vastgelegd. Het zijn de bezittingen die langdurig worden gebruikt voor de bedrijfsvoering van de Curaçaose overheid, en waarvan het economisch eigendom in bezit is. Hierin zijn begrepen de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut en/of de investeringen met een economisch nut. De materiële vaste activa worden onderscheiden in Gronden en Ondergrondse Eigendommen, Bouwstructuren, Machines & Equipment, Andere Duurzame Activa en (eventuele) Kostbaarheden.

❖ De gebouwen en terreinen zijn voor zover mogelijk getaxeerd en bij de inbreng per 10 oktober 2010 gewaardeerd tegen de vastgestelde marktwaarden. Deze waarden gelden vanaf dat moment als de historische kostprijs c.q. de verkrijgingsprijs. Op gronden en terreinen (alsook op eventuele kostbaarheden) wordt niet afgeschreven. Hiervan zijn uitgezonderd de geactiveerde uitgaven voor de verkaveling en het bouwrijp maken van gronden en terreinen.

❖ De materiële vaste activa ná 10-10-'10 zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De opbrengsten van voor de dienst afgekeurde duurzame goederen zijn in mindering gebracht op de gedane investeringen voor zover er sprake is van vervanging. Voor het overige worden deze opbrengsten ten gunste van de Gewone Dienst verantwoord, voor zover deze verkochte goederen niet voorkwamen in de zgn. Objectenadministratie of geen boekwaarde meer hadden.

❖ Afschrijving van de activa (op lineaire basis) vindt plaats in het eerste jaar volgende op die van de investering met inachtneming van de te verwachten gebruiksduur of nuttigheidsduur (ex artikel 28b LvC). Voor zover het investeringen inclusief projecten van ANG 100.000 of hoger betreft, wordt ten laste van de rekening van baten en lasten van de gewone dienst van het dienstjaar een tijdsevenredig bedrag tussen het moment van oplevering of levering enerzijds en de balansdatum anderzijds opgenomen (ex artikel 28a LvC). Bij de waardering van de vaste activa wordt rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting blijvend is (ex artikel 27.7 LvC). Hiervoor is een overzicht opgenomen van de MVA indeling evenals van de afschrijvings-termijnen (in jaren, geldig vanaf 2017).

❖ De Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) kan (vooralsnog) geen oordeel geven over de volledigheid van de "Gronden en Ondergrondse Activa", "Bouwstructuren" en "Machines en Equipment". Dit omdat zij geen oordeel heeft over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010, zoals deze is overgekomen van het voormalige Eilandgebied Curaçao (EGC). De erfpachtgronden van het voormalige EGC zijn niet (volledig) in de balans opgenomen. Ook niet alle overheidsgebouwen zijn in de balans opgenomen. Enkele taxatierapporten ontbreken nog. Ondertussen is het traject voor inventarisatie, waardering en vaststelling van het eigendom van de onroerende goederen van het voormalige EGC gedurende 2015 hervat en heeft nog steeds de nodige aandacht. De uitkomsten echter hiervan zijn nog pending.

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden van de Materiële Vaste Activa is als volgt:

MATERIELE VASTE ACTIVA	2018	2017
GOA Gronden en Ondergrondse (nonproductieve) Activa	126,4	128,6
GEB Gebouwen & Bouwstructuren	739,3	747,2
OWE Onderhanden Werken: m.n. Bouw Hospital Nobo Otrobanda	461,3	360,8
MEQ Machines & Equipment [incl. Transportmiddelen]	76,0	89,9
ADA Andere Duurzame Activa	5,3	0
Totaal Materiële Vaste Activa einde periode (ANG mln.)	1.408,3	1.326,5
Saldo van de Materiële Vaste Activa begin dienstjaar	1.326,5	1.281,9
Investeringsen	158,7	162,0
Desinvesteringsen / Herrubricering naar IVA Immateriële Vaste Activa	10,8	-35,8
Afschrijvingen	-87,7	-81,6
Verloop Materiële Vaste Activa Saldo einde periode (ANG mln.)	1.408,3	1.326,5

[20]. In 2018 is 158,7 mln. voor materiële- en immateriële kapitaaluitgaven gerealiseerd (2017 = 162,0 mln.). Hiervan heeft een bedrag van 100,5 mln. betrekking op de in het dienstjaar gedane investeringen in het Hospital Nobo Otrobanda inclusief de bijgeschreven rente tijdens de bouw (2017 = 79,7 mln.). Hier staan tegenover 87,7 mln. voor vrijgekomen middelen uit afschrijvingen (2017 = 81,6 mln.). Voor de financiering is in 2018 geen bedrag aan obligaties geëmitteerd.

❖ De individuele investeringen zijn nader toegelicht in een overzicht per ministerie in de [Staat van Investerings](#), opgenomen in een bijlage bij deze jaarrekening. Een nog verder gedetailleerde specificatie van de investeringen per organisatieonderdeel van Land Curaçao en per investeringsobject ex artikel 23 LvC is ter inzage beschikbaar bij het Ministerie van Financiën (activalijs RHL12401 uit de zgn. geïntegreerde Objectenadministratie van het J.D. Edwards GFS / Enterprise One financieel systeem). Gezien de relatief grote omvang van deze specificatie is deze daardoor niet in de jaarrekening opgenomen. Voorts wordt nog verwezen naar [§5.5 Uitkomsten van de Kapitaaldienst](#). Hierna is het Verloopoverzicht per MVA code samengevat:

Verloopoverzicht per MVA code	2018	GOA 101	GEB 200	OWE 350	MEQ 250	ADA 300	2017	GOA 101	GEB 200	OWE 350	MEQ 250	ADA 300
Oorspronkelijk bedrag begin jaar	1.808,0	186,4	982,4	360,8	212,9	65,5	1.681,8	183,4	937,1	281,1	193,6	86,6
Investering in het jaar	150,0	1,9	31,8	91,9	19,1	5,3	154,8	3,0	46,3	72,5	26,9	6,1
Rente tijdens de bouw	8,6	0	0	8,6	0	0	7,2	0	0	7,2	0	0
Herrubricering naar IVA	10,9	0	0	0	-7,6	18,5	-35,8	0	-1,0	0	-7,6	-27,2
Oorspronkelijk bedrag einde jaar	1.977,5	188,3	1.014,2	461,3	224,4	89,3	1.808,0	186,4	982,4	360,8	212,9	65,5
Cumulatieve afschrijving begin jaar	-481,5	-57,8	-235,2	0	-123,0	-65,5	-399,9	-53,7	-197,3	0	-93,7	-55,2
Boekwaarde begin jaar	1.326,5	128,6	747,2	360,8	97,6	-7,7	1.281,9	129,7	739,8	281,1	99,9	31,4
Afschrijving in het jaar	-87,7	-4,1	-39,7	0	-33,1	-10,8	-81,6	-4,1	-37,9	0	-29,3	-10,3
Boekwaarde einde jaar (ANG mln.)	1.408,3	126,4	739,3	461,3	76,0	5,3	1.326,5	128,6	747,2	360,8	89,9	0

Desinvesteringen ex artikel 25.4 | 25.5

In het beschouwde dienstjaar evenals in het voorafgaande, zijn er geen desinvesteringen op de kapitaaldienst gerealiseerd.

[3]. Financiële Vaste Activa (0500)

Bij de Financiële vaste activa gaat het in de eerste plaats om deelnemingen in het kapitaal van (verbonden) ondernemingen, aan (verbonden) derden uitgegeven geldleningen of om lange termijn voorschotten (kapitaalverstrekking). Wat de financiële activa onderscheidt van geldbeleggingen is, dat er meestal inspraak is in het bestuur van de onderneming.

❖ De financiële vaste activa zijn voor de onderdelen kapitaalverstrekkingen, uitgegeven geldleningen, termijndeposito's (looptijd langer dan 1 jaar) en niet-vrij beschikbare (liquide) middelen gewaardeerd tegen de nominale waarden, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens verwachte oninbaarheid. Transacties in vreemde valuta worden gedurende het dienstjaar in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op de valutadatum. Monetaire activa (waaronder uitgegeven leningen in vreemde valuta) worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de gewone dienst. Voorzieningen wegens verwachte oninbaarheid worden op de balans in mindering gebracht op de boekwaarde van het betreffende financiële vaste activum. De samenstelling van de financiële vaste activa blijkt uit onderstaande tabel:

FINANCIELE VASTE ACTIVA	2018	2017
Verstrekte Langlopende Geldleningen u/g	35,8	35,9
Studieleningen u/g onder Debiteuren Verzamelrekening	48,1	48,1
Af: Voorziening Dubieuze Debiteuren voor Uitgegeven Langlopende Leningen	-46,2	-41,1
Sub-totaal Verstrekte langlopende geldleningen	37,7	42,9
Kapitaalverstrekkingen incl. voorziening	26,1	60,2
Af: Voorziening Dubieuze Debiteuren voor Kapitaalverstrekkingen	0	-34,1
Giro 1300749 Termijndeposito 3,75% looptijd 17 augustus 2015 per 2020	1,6	1,6
Deelnemingen [zie overzicht van het verloop]	989,0	1.046,1
Totaal Financiële Vaste Activa (ANG mln.)	1.054,4	1.116,7

Verstrekte Langlopende Geldleningen u/g

[3.2]. Het merendeel van de leningen zijn overgekomen van het voormalige EGC. Bij de overdracht ontbreken in meerdere gevallen echter de (formele) leningsovereenkomsten. Wegens het ontbreken van deze documentatie zijn voor bedoelde sanering als beste oplossing de voorhanden zijnde rente- en aflossingsschema's als uitgangspunt gehanteerd voor het herleiden c.q. het zo goed als mogelijk benaderen van de juistheid van de (in 2012 gesaneerde) leningenadministratie. Met ingang van de jaarrekening 2017 is het kortlopend deel van de leningen u/g - naast de verschuldigde interest en aflossing over het lopend jaar - opgenomen in de Staat Uitgegeven langlopende Geldleningen en Kapitaalverstrekkingen. Deze vorderingen zijn afzonderlijk bij de diverse entiteiten op de rekening-courant verhoudingen als nog te ontvangen bedragen verwerkt. Voor het gedeelte van de uitstaande hoofdsom wat als dubieus is aan te merken, is onder deze post een voorziening opgenomen.

Verstrekte Langlopende Geldleningen u/g	specificatie	2018	2017
Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen (OBNA) NV (U01-05)		5,7	6,8
Bij: Afwijkend Saldo OBNA leningen u/g U-02 en U-03		2,2	3,0
Lening u/g aan Sint Elisabeth Hospitaal (U23-24) - RvM 2017/000275 opgeschort -		19,0	19,0
Andere Entiteiten (U17-22)		12,6	14,9
Af: Kortlopend deel van de leningen u/g		-3,7	-7,8
Sub-totaal Verstrekte langlopende geldleningen excl. Studieleningen		35,8	35,9
Studieleningen u/g van Debiteuren Verzamelrekening		48,1	48,1
Af: Kortlopend deel van de Studieleningen u/g		pm	pm
Af: Voorziening Dubieuze Debiteuren voor Studieleningen		-46,2	-41,1
Specificatie verstrekte langlopende geldleningen einde periode (ANG mln.)		37,7	42,9

❖ De leningsovereenkomst met het Sehos (oorspronkelijk 30,0 mln.) is gedisccontinueerd bij besluit van de Raad van Ministers. Daadwerkelijk is 19,0 mln. besteed, het restant komt te vervallen. Er is een Memorandum Of Understanding met SEHOS. Bij de uiteindelijke afwikkeling met SEHOS dient een volledig beeld te worden verkregen van de totale vorderingen en schulden. Voorts zijn er in het verleden besluiten genomen om de financiële afwikkeling te verwerken aan het einde van de transitieperiode dus wanneer alles is overgedragen aan CMC. Ondertussen zijn er nieuwe ontwikkelingen mbt SEHOS waarvan nog nadere informatie dient te worden verkregen. Hierna zullen de uitkomsten definitief in de financiële administratie van het Land worden verwerkt. De Studieleningen zijn uit praktische overwegingen in de sub-administratie geïncorporeerd onder 'Debiteuren Verzamelrekening' (zie verderop in de toelichting). Deze uitgegeven Studieleningen hebben echter voor het overgrote deel een langlopend karakter en zijn voor het gehele uitstaande saldo aan het einde van het jaar (ná een eventuele voorziening voor oninbaarheid) ad per saldo 1,7 mln. (2017 saldo = 7,0 mln.) onder de 'Financiële Vaste Activa' opgenomen. De omvang van het kortlopende deel is niet vast te stellen en is als pro memorie in de specificatie vermeld. Per einde van het dienstjaar zijn de Studieleningen overigens voor ruim 96% voorzien.

[3.1]. De kapitaalinjecties aan c.q. ten behoeve van CDM Holding NV zijn voorlopig in de balans geactiveerd (2016) totdat meer helderheid bestaat omtrent de status voor het Land van deze investeringen (jaarrekeningen CDMH). De kapitaal storting in CDMH ad 5,0 mln. was bestemd voor investering in de "assets" van CDMH die Damen thans leased. Dit bedrag zal worden omgezet in aandelen kapitaal. De garantiekapitaal ad 3,6 miljoen staat als garantie voor Damen gedurende hun operatie op Curaçao en is niet aangesproken. In het kader van het "Damen/CDM-traject" heeft een kapitaalstorting tot een bedrag van 6,5 mln. in verband met de overname door de overheid van de vorderingen van CPA op CDM plaatsgevonden. Op 1 februari 2017 zijn CDMH en Damen een concessie-agreement aangegaan. Al het personeel van CDM NV is naar Damen gegaan en de assets (terrein en Equipment) eigendom van CDMH zijn geleased door Damen volgens de concessie-agreement. CDMH ontvangt jaarlijks een vergoeding van Damen. Dus Damen leased het droogdok voor 25 jaren waardoor er geen risico bestaat

voor continuïteit van de bedrijfsactiviteiten. Derhalve is het niet noodzakelijk om een voorziening hiervoor te treffen. De definitieve verwerking van deze kapitaalinjecties vindt plaats bij ontvangst van de ontbrekende jaarrekeningen van CDM. De kapitaalinjectie aan het noodlijdende InselAir International BV ad 34,1 mln. is in 2017 voor 100% voorzien. Bij het opmaken van deze jaarrekening is het betreffende bedrag afgeboekt wegens faillissement in 2019 van InselAir International BV. Hiervoor is de in 2017 gevormde voorziening aangesproken. Verder is door de Overheid een kapitaalbijdrage ad 10,6 mln. (2017) aan Curoil verstrekt in verband met gedane investeringen in de lokale brandstofvoorziening. Curoil werd gevraagd de brandstofvoorziening aan de lokale gemeenschap te garanderen, onafhankelijk van de raffinaderij. Zij heeft mede hiertoe de tanker "Red Majestic" aangeschaft en heeft hiervoor een bedrag van ruim 21 mln. geleend. Overigens worden met de opslagcapaciteit van deze tanker ook schaalvoordelen behaald bij de inkoop van brandstoffen, zodat niet alle kosten ten laste van de ongestoorde brandstofvoorziening behoeven te komen. Specificatie van deze balanscomponent:

Kapitaalverstrekkingen	specificatie	2018	2017
Werkkapitaal t.b.v. St. Overheidsaccountants Buro (SOAB) van v.m. EGC		0,4	0,4
CDMH kapitaalinjectie 5,0 garantie Damen Shiprepair NV 3,6		8,6	8,6
CDMH kapitaalinjectie t.b.v. CPA ivm overname vorderingen op CDM		6,5	6,5
Kapitaalinjectie t.b.v. InselAir International BV		34,1	34,1
Afboekings Kapitaalinjectie t.b.v. InselAir International BV ivm faillissement 2019		-34,1	0
Kapitaalbijdrage aan Curoil ivm investeringen in de lokale brandstofvoorziening		10,6	10,6
Specificatie Kapitaalverstrekkingen einde periode (ANG mln.)		<u>26,1</u>	<u>26,1</u>

❖ Voor een gedetailleerde specificatie evenals het verloop in het boekjaar van de Verstrekte Langlopende Geldleningen u/g wordt verwezen naar de Staat van Uitgegeven (langlopende) Geldleningen en Kapitaalverstrekkingen (C1).

Termijndeposito (looptijd langer dan 1 jaar / Niet-vrij beschikbare (liquide) middelen

[3.3]. De in de balans opgenomen termijndeposito van 3,75% met een looptijd van vijf jaren loopt in augustus 2020 af.

Deelnemingen

[3.4]. De deelnemingen van het Land Curaçao zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs (ex artikel 27.2 LvC). De historische kostprijs betreft de werkelijke, netto vermogenswaarde van de deelnemingen per 10 oktober 2010 (ingangsdatum van de "nieuwe" staatkundige structuur) voor zover deze per beschouwde deelneming positief was. Deelnemingen met een negatieve netto vermogenswaarde zijn tegen de boekwaarde nihil opgenomen. Voor zover er geen Jaarrekening per 9 oktober 2010 door de betreffende Deelneming is opgemaakt, is hier uit praktische overwegingen de netto vermogenswaarde per 31 december 2010 als de historische kostprijs beschouwd. De oorspronkelijke historische kostprijs van het aandeel van de overheid bedraagt circa 1.189 mln. ná eventuele latere kapitaalstortingen (aandelen of agio) door of toe te rekenen aan de overheid als aandeelhouder.

❖ Ter vergelijking wordt eveneens de actuele intrinsieke waarde in de jaarrekening vermeld (ex artikel 30f LvC). Onder intrinsieke waarde wordt verstaan de getoonde netto vermogenswaarde (volgens de laatst bekende jaarrekening van de betreffende deelneming, eventueel verhoogd c.q. verlaagd met reserves inbegrepen in onroerende goederen en overige nodig geachte correcties). In het geval de werkelijke intrinsieke waarde negatief is geweest, is deze ook als zodanig vermeld. De intrinsieke waarde geeft weer hoeveel publiek geld er gemoeid is met het belang van de overheid in de deelneming. Aan de hand van de intrinsieke waarde kan de omvang van dat belang worden afgeleid. De laatst bekende algehele intrinsieke waarde van het totale aandeel van de overheid in de deelnemingen bedraagt circa 1.200 mln. Dat is de waarde op basis van de laatst beschikbare jaarrekening van de individuele deelnemingen. Van de ná de afsluiting van het dienstjaar ontvangen jaarrekeningen wordt melding gemaakt bij de gebeurtenissen na balansdatum.

❖ Driejarige toets: Het ministerie van Financiën toetst in de praktijk om de drie jaar hoe - aan de hand van de betreffende

jaarrekeningen van de deelnemingen (gerekend vanaf 2010 dus per 2013, 2016, 2019 etc.) - de intrinsieke waarden zich ontwikkelen ten opzichte van de historische kostprijzen. Blijken deze op het toets moment lager, dan wordt de historische kostprijs naar beneden bijgesteld tot het niveau van de (gedaalde) intrinsieke waarde (zie ex art.27, lid 7 LvC). Deze afwaarderingen c.q. waardeverminderingen worden rechtstreeks ten laste van de Algemene Reserve gebracht. Ingaande het dienstjaar 2016 is met volledige instemming van accountant SOAB afgesproken dat - indien de intrinsieke waarde van een bepaalde deelneming weer herstelt ná een aanvankelijke afwaardering wegens blijvende waardevermindering (het e.e.a. vastgesteld uit de zgn. driejarige toets - zie hiervoor) - het redelijk is c.q. staan de geldende comptabele voorschriften toe de boekwaarde van de betreffende deelneming weer op te waarden tot maximaal de oorspronkelijke historische kostprijs per 10 oktober 2010.

In de jaarrekening 2018 is voor wat betreft UTS gemotiveerd afgeweken van deze gedragslijn. Dit vanwege het feit dat de deelneming UTS in maart 2019 is verkocht en er dus cijfers voorhanden waren welke dan ook in de jaarrekening 2018 zijn verwerkt. Nadere toelichting hiervan is onderstaand terug te vinden bij de deelneming United Telecommunications Services (UTS) NV.

❖ De definitieve toedeling aan de betrokken landen van de deelnemingen in het kader van de boedelscheiding, als gevolg van de ontmanteling van het voormalig Land de Nederlandse Antillen per 10 oktober 2010, is in het dienstjaar 2016 verwerkt ten gevolge van het eerdergenoemde Vereffeningsakkoord. Voor de waardering wordt nu uitgegaan van de definitieve aandeelpercentages in de deelnemingen.

❖ In de Staat van Deelnemingen in Privaatrechtelijke Rechtspersonen (model C2) zijn in afzonderlijke kolommen onder meer (i) het nominaal aandeel in de oorspronkelijke historische kostprijs per 10-10-10 én (ii) de laatste historische kostprijs ex artikel 27.2 LvC (= de boekwaarde) vermeld alsook (iii) de actuele intrinsieke waarde (of netto vermogenswaarde) ex artikel 30f LvC volgens de laatst ontvangen jaarrekening van de betreffende deelneming.

Verder is in deze staat per deelneming in afzonderlijke kolommen (iv) de opbouw van de historische kostprijs toegelicht, (v) het verloop van de boekwaarden uitgewerkt en (vi) het ten behoeve van Curaçao gedeclareerd dividend alsook het ontvangen dividend op kasbasis vermeld. Hierna worden 'per economische sector' het verloop in de tijd en waar van toepassing nadere bijzonderheden betreffende de deelnemingen van het Land vermeld (alle genoemde cijfers in de hiernavolgende tabellen zijn eveneens opgenomen in de Staat van Deelnemingen in Privaatrechtelijke Rechtspersonen).

❖ Een aantal van de (overheids)bedrijven vertoont een negatieve intrinsieke waarde. De nog ontbrekende (actuele) jaarrekeningen kunnen materieel van invloed zijn op de gepresenteerde boekwaarden (historische kostprijs) en/of de intrinsieke waarden. De jaarrekeningen 2017 en 2018 van de meeste deelnemingen ontbreken nog, waardoor een up-to-date inzicht in de financiële en andere ontwikkelingen van deze bedrijven vooralsnog ontbreekt. Het verloop van de totale boekwaarde Deelnemingen is als volgt:

DEELNEMINGEN	verloopoverzicht	2018	2017
Saldo van de Deelnemingen begin dienstjaar		1.046,1	1.020,4
IUH NV correctie oorspronkelijke HK i.v.m. definitieve Jaarrekening 2010 vs. Draft 2010		0	-38,9
United Telecommunications Services (UTS) NV		-57,1	30,5
NV Stadsherstel Willemstad 3-jarige toets blijvende waardevermindering		0	-0,1
Verloop van de Deelnemingen einde periode (ANG mln.)		989,0	1.046,1

De deelnemingen zijn ingedeeld in sectoren en worden nader toegelicht op basis van de laatst beschikbare jaarrekeningen:

Deelnemingen	Jaar van Oprichting / Vestiging	Dln %	NV	Opbouw Historische Kostprijs v/a 2010							Sector	Verloop van de Boekwaarde						Sector	Dividend		Aandeel in de Intrinsieke waarde vgs.Jrek Dln.						
				HK 2010	Neg. BW	Kap. stort.	Kap. ontr.	Ovg. Mut.	HK max.	BW begin		Ver. Akk.	3-jr. toets	Kap. stort.	Opw. tot HK	BW einde	Decla rate		Kas basis	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2010	
Buskabaaï NV	1985	100%	BBAAI	-1.1	1.1	0	0	0	0.0	ENERGIE - alle bedragen in ANG mtl.	0.0	0	0	0	0	0.0	ENERGIE - alle bedragen in ANG mtl.	0	0.0	pending	pending	3.1	2.2	0.1	-0.4	-1.1	
Curaçao Oil NV	1985	100%	CUROIL	108.3	0	0	0	0	108.3		108.3	0	0	0	0	108.3		0.0	0.0	141.5	123.8	130.8	107.6	88.3	92.4	108.3	
Integrated Utility Holding (Aqualectra) NV	1997	100%	IUH	224.1	0	58.0	0	0	282.1		282.1	0	0	0	0	282.1		0	0.0	313.6	324.4	247.9	173.7	144.7	71.4	224.1	
Kompania di Petrol i Gas Kòrsou NV	2014	100%	KPG	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-		-	-	niet actief	niet actief	niet actief	niet actief	x	x	x	
Refineria di Kòrsou NV (incl. CUCH NV en CRU BV)	1985	100%	RdK	387.0	0	0	0	0	387.0		190.1	0	0	0	0	190.1		9.0	4.6	pending	190.1	169.1	170.7	150.5	125.3	387.0	
Saba Bank Resources NV	1976	25,65%	SBR	0.6	0	0	0	0	0.6		0.5	0	0	0	0	0.5		0	0.0	0.5	0.5	0.5	0.5	0.6	0.6	0.6	

Buskabaaï (BKB) NV

De vennootschap is in 1985 opgericht als een entiteit volledig in eigendom van het Land Curaçao. De activiteiten van Buskabaaï bestaan voornamelijk uit het verwerven en exploiteren van het zogenaamde Asfaltmeer, dat voorheen in eigendom was van het oliaffinaderijbedrijf Shell Curaçao NV.

Curaçao Oil (Curoil) NV

Curoil werd in 1985 opgericht. De vennootschap is 100% eigendom van het Land Curaçao die de vaste activa van de Vennootschap destijds heeft verworven tegen een aankoop prijs van ANG 1 van de Shell Nederlandse Antillen Verkoopmaatschappij NV (SNAV NV). Het doel van de Vennootschap is om een petroleumbedrijf te exploiteren in de breedste zin van het woord, zoals de exploratie, de handel en de afzet van olieproducten, de productie van en de handel en de afzet van de geraffineerde olieproducten, alsmede de exploitatie van oliaffinaderijen en het beheer van schepen en andere vormen van vervoer door middel van huur of overname.

Integrated Utility Holding (IUH) NV (Aqualectra)

De vennootschap werd in 1997 opgericht ("de Groep"). De aandelen van Kompania di Awa i Elektrisidat NV (KAE), een water- en elektriciteitsproductiebedrijf en Kompania di Distribushon di Elektrisidat i Awa (KODELA), een water- en elektriciteitsdistributiebedrijf, werden overgedragen in IUH NV. De doelstellingen van de Groep zijn: 1• Het investeren in aandelen van nutsbedrijven in water en elektriciteit; 2• Het beheer van de andere bedrijven / vertegenwoordigen belangen van de aandeelhouders en financiers in / van de Groep; 3• Elektriciteit opwekken en waterproductie; 4• Distributie van elektriciteit en water; 5• Het aanbieden van management consultancy en engineering diensten.

De intrinsieke waarde van IUH was fors gedaald beneden de oorspronkelijke historische kostprijs (2012). Oorzaken waren onder meer het afstoten van de CUC (BOO Centrale) tegen nihil waarde aan RdK NV en het voor perioden uitblijven van noodzakelijke tariefsaanpassingen, waardoor de financiële positie van IUH ernstig was verslechterd. Er is toen een verbeterplan opgesteld om de financiële positie van IUH te doen saneren. Per 2016 is de financiële positie van de IUH na het uitvoeren van het verbeterplan weer sterk verbeterd. Uit de definitieve jaarrekening 2010 van IUH ten opzichte van een eerdere draft, blijkt de historische kostprijs met 38,9 mln. neerwaarts (2017) te zijn aangepast. Dit i.v.m. de CUC 'share transfer' om niet naar RdK NV.

Kompania di Petrol i Gas Kòrsou (KPG) NV

KPG is in 2014 opgericht met als doel de exploratie en winning van aardgas en minerale olie welke zich eventueel in Curaçaose bodem bevinden. Het nominaal aandelenkapitaal bedraagt ANG 10.000. Er is nog geen jaarrekening ontvangen. Deze NV is momenteel niet operationeel.

Refineria di Kòrsou (RdK) NV

RdK werd op 2 oktober 1985 door de regering van het toenmalige eilandgebied van Curaçao opgericht. De regering van Curaçao

is de enige aandeelhouder van RdK. RdK is hoofdzakelijk opgericht met als doel de continuïteit van de activiteiten van Shell Curaçao N.V. en Curaçao Oil Terminal N.V. te waarborgen nadat deze bedrijven hebben aangekondigd dat zij hun activiteiten in Curaçao zouden stoppen. Vanaf 1 oktober 1985 bestaat de kernactiviteit van RdK uit de verhuur/lease aan Petroleos de Venezuela S.A. ("PDVSA") van de olieraffinaderij in Emmastad, de terminal van Bullenbaai en de Caracasbaai terminal. In 1994 werd een volledige nieuwe huurovereenkomst ondertekend tussen RdK en PDVSA voor de huur van de raffinaderij in Emmastad en de terminal in Bullenbaai. De huurovereenkomst heeft betrekking op een extra periode van 20 jaar, van 1995 tot 2014. Vanaf 1995 maakt de Caracasbaai terminal geen deel meer uit van de huurovereenkomst met PDVSA. Deze terminal werd vervolgens door RdK afgebroken en het Caracasbaai schiereiland werd overgedragen aan de regering van Curaçao. In 2000 is de periode van de Huurovereenkomst met PDVSA verlengd met een extra periode van vijf jaar tot en met 31 december 2019 als onderdeel van het Build Own Operate Project (het "B.O.O Project").

RdK heeft sedert 2011 ruim USD 82 mln. geïnvesteerd in de BOO Centrale om de achterstallige reparaties en onderhoud te doen verhelpen. Vanaf 2015 is circa USD 18 mln. benodigd. De jaarlijkse doorlopende kosten voor deugdelijk onderhoud bedragen volgens RdK USD 11 mln. Er is onder de huidige omstandigheden sprake van een zwaar verliesgevende operatie en een negatieve waarde (op basis van een berekening door KPMG) van de BOO Centrale (alsook voor de waarde van de aandelen in CUC). Het 'verlies' als gevolg van de acquisitie en herstructurering van CUC Holdings BV bedroeg t/m 2014 circa ANG 176 mln. Volgens de jaarrekeningen 2011 t/m 2014 van de RdK is de intrinsieke waarde daardoor gestaag en fors verminderd. Per ultimo 2016 bedraagt de 'netto' intrinsieke waarde van RdK circa ANG 190 mln. Dat is ná aftrek van de negatieve boekwaarden van de gestaakte activiteiten in CUCH en in CRU. Voor 2018 is een dividend van ANG 9,0 mln. gedeclareerd.

Saba Bank Resources (SBR) NV

De vennootschap is in 1976 opgericht en statutair gevestigd in The Bottom, Saba. De doelstelling van de NV is het voldoen van de aan haar opgedragen taken voortvloeiende uit de Petroleumlandsverordening Saba Bank, te weten het (doen) opslaan, het (doen) transporteren, het (doen) verwerken, het (doen) verhandelen van petroleum alsmede derivaten ervan, in de ruimste zin des woords. De verdeling van het geplaatste kapitaal ad 100.000 (100%) tot 10-10-2010 was als volgt:

Aandelen A (Eilandgebied Saba)	ANG	21.667	= 21⅓%
Aandelen B (Eilandgebied Sint Eustatius)		21.667	= 21⅓%
Aandelen C (Eilandgebied Sint Maarten)		21.667	= 21⅓%
Totalen aandelen A, B en C	ANG	65.000	= 65%
Aandelen D (Rechtspersoon de Nederlandse Antillen)		35.000	= 35%

Met het overeenkomen van het Vereffeningsakkoord d.d. maart 2017 in verband met de boedelscheiding van de Rechtspersoon de Nederlandse Antillen per 10-10-2010, zijn de aandelen D (35%) definitief toegedeeld in onverdeelde eigendom aan de landen Curaçao (73,3%), Sint Maarten (18,75%) en Nederland namens de BES-eilanden (7,95%). De aandelenverdeling van het geplaatste kapitaal ad 100.000 (100%) tussen de rechtsopvolgende entiteiten ná 10-10-2010 is dan als volgt:

Nederland, de aandelen A, B (= 43⅓%) en D (7,95% van 35%)	ANG	46.116	= 46,12%
Sint Maarten, de aandelen C (= 21⅓%) en D (18,75% van 35%)		28.229	= 28,23%
Curaçao, 73,3% van de aandelen D (35%)		25.655	= 25,65%

Het 25,65% aandeel (D) van de overheid in de totale intrinsieke waarde per 2016 (100% = laatste 3-jarige toets = USD 1,1 = ANG 2,0 mln.) komt overeen met circa 0,5 mln., gelijk aan de actuele boekwaarde volgens de onderhavige jaarrekening.

Deelnemingen	Jaar van Oprichting / Vestiging	Dln %	NV	Opbouw Historische Kostprijs v/a 2010						Sector	Verloop van de Boekwaarde							Sector	Dividend		Aandeel in de Intrinsieke Waarde vgs. Jrek Dln									
				HK 2010	Neg. BW	Kap. stort.	Kap. ontr.	Ovg. Mut.	HK max.		BW begin	Ver. Akk.	3-jr. toets	Kap. stort.	Kap. ontr.	Opw. tot HK	BW einde		Decia rate	Kas basis	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010		
Curaçao Airport Holding NV	2001	83,3%	CAH	33,9	0	0	0	0	33,9	HANDEL EN INDUSTRIË	33,9	0	0	0	0	0	33,9	HANDEL EN INDUSTRIË	2,7	5,7	37,8	37,2	39,8	36,2	36,6	33,2	34,6	33,9		
Curaçaose Dok Maatschappij Holding NV	1958	100%	CDMH	2,9	0	0	0	0	2,9		0,0	0	0	0	0,0	0	0,0		0,0	0,0	0	0	pending	pending	pending	pending	-45,8	-38,4	-3,5	2,9
Curacao Eisenmetall NV	n/a	100%	CUREIS	0,5	0	0	0	0	0,5		0,5	0	0	0	0,0	0	0,5		0,0	0	0	0	pending	pending	pending	pending	pending	per 2007	0,5	
Curacao Eisenmetall Shipbreaking Yard NV	n/a	100%	CUREM	0,0	0	0	0	0	0,0		0,0	0	0	0	0,0	0	0,0		0,0	0	0	0	pending	pending	pending	pending	pending	per 2007	0,0	
Curaçao Industrial & International Development Co.	1980	85%	CURINDE	55,4	0	0	0	0	55,4		55,4	0	0	0	0	0	55,4		0,0	0	57,3	62,5	64,5	63,3	61,5	58,4	57,3	55,4		
Curaçao Ports Authority NV	1982	94,2%	CPA	76,0	0	16,0	0,0	0	92,0		92,0	0	0	0	0,0	0	92,0		-0,7	6,1	137,3	134,6	139,0	133,5	126,8	109,1	87,8	76,0		

Curaçao Airport Holding (CAH) NV

Curaçao Airport Holding N.V. is een vennootschap opgericht in 2001. De missie van het bedrijf is om Hato International Airport (HIA) en Hato Assets Company (HASCO) te beheren en om het vliegveldcomplex van Curaçao te ontwikkelen en te behouden tot nummer één logistiek luchtvaartcentrum in het Caribische gebied. De kernprocessen van het bedrijf zijn luchthavenexploitatie, ontwikkelen van de 'airport city', activa management en economische ontwikkeling. Voor 2018 is een interim-dividend van ANG 2,7 mln.

Curaçaose Dok Maatschappij (CDM) Holding NV

De vennootschap is in 1958 opgericht onder de bepalingen van het Nederlandse Antillen vennootschapsrecht en fungeert als houdstermaatschappij en als eigenaar van de werf in Curaçao. De Vennootschap bezit de volgende 100% (actieve) dochterondernemingen: Curaçao Drydock Company, Inc. (CDM), Curaçao Industrial Services, Inc., Curaçao Shiphandling & Services, Inc., Curdin Trading B.V. en Korsow Ship Repair Sales and Services B.V. Damen Shiprepair Curaçao BV heeft per september 2016 een concessie verworven voor de exploitatie en operationele overname van de scheepswerf van de Curaçaose Droogdokmaatschappij (CDM). De overheid blijft via CDM Holding nog wel toezichthouder en eigenaar van de terreinen, gebouwen en de kranen. In het kader van het strategisch partnerschap zijn partijen overeengekomen dat Damen een vaste 'lease fee' aan CDM Holding zal afdragen, met daarbij tevens een klein deel van de opbrengsten en verder ook investeringen zal doen. Hierdoor wordt beoogd de scheepsreparatie-activiteiten op het eiland veilig te stellen en wordt de continuïteit daarvan gewaarborgd.

Gerekend vanaf 10-10-2010 is er bij CDM sprake van een blijvende waardevermindering. De historische kostprijs van de deelneming CDM is daarom met 2,6 mln. al in het dienstjaar 2013 afgewaardeerd tot boekwaarde nihil. Per 2013 bedraagt de totale negatieve intrinsieke waarde circa -45,8 mln. Per 2016 moet er sprake zijn van een positieve intrinsieke waarde van het bedrijf, onder andere door kapitaalinjecties zijdens de overheid (15,1 mln.), een substantiële verlaging van verschuldigde erfpachtcanons met terugwerkende kracht tot 1994 (circa 11,0 mln.) en kwijtschelding van een aantal schulden. De definitieve jaarrekeningen vanaf 2014 en dus een actueel financieel inzicht om dit te doen bevestigen, ontbreken echter nog. Per 1 februari 2017 is overigens het faillissement van werkmaatschappij CDM uitgesproken. In het kader van een doorstart zijn inmiddels de belangrijkste bedrijfsactiviteiten overgenomen door Damen Shiprepair.

Curaçao Eisenmetall (Cureis) NV en Curaçao Eisenmetall Shipbreaking Yard (Curem) NV 'in liquididatie'

Deze bedrijven zijn al jaren lang niet meer actief. In juli 1985 respectievelijk in het jaar 1984 zijn de vennootschappen gestopt met hun bedrijfsactiviteiten en hebben sinds die datum geen personeel meer in dienst. De laatste jaarrekeningen dateren van 2007, de bedrijven dienen echter nog formeel te worden geliquideerd. De intrinsieke waarde van beide bedrijven per 2007 bedraagt in totaal circa 0,5 mln.

Curaçao Industrial and International Trade Development Company (Curinde) NV

Curinde werd in 1980 opgericht. De kernactiviteit van de vennootschap is het beheren en ontwikkelen van de Vrije Economische Zones en de Industrieparken, onder meer door de bouw en het onderhoud van gebouwen en de nodige infrastructuur en het verhuren van de gebouwen aan bedrijven die actief zijn in deze sectoren. De vrije economische zones en industriële parken die

door de onderneming worden beheerd zijn: Free Zone Koningsplein (FZK), Economische Zone Hato (EZH), Industrial Park Brevengat (IPB) en Industrial Park Mahuma (Mahuma). Bovendien bezit de Vennootschap de gronden van commercieel gebied Zeelandia, welke worden verhuurd aan derden.

Curaçao Ports Authority (CPA) NV

Met de bedrijfsactiviteiten is in 1982 begonnen. De activiteiten van de Vennootschap en haar dochtermaatschappijen bestaan voornamelijk uit het aanleggen, beheren, onderhouden en exploiteren van havens in het Land Curaçao met al wat tot het havengebied behoort, het bevorderen van (cruise) toerisme en het uitoefenen van het loodsbedrijf. Verder voert de groep de volgende activiteiten uit: het verrichten van sleep-, stuur- en meerdiensten ten behoeve van schepen en andere middelen van vervoer, alsmede het vervoer van loodsen van en naar schepen.

Deelnemingen	Jaar van Oprichting / Vestiging	Dln %	NV	Opbouw Historische Kostprijs v/a 2010						Sector	Verloop van de Boekwaarde						Sector	Dividend		Aandeel in de Intrinsieke waarde vgs.Jrek Dln.							
				HK 2010	Neg. BW	Kap. stort.	Kap. ontr.	Ovg. Mut.	HK max.		BW begin	Ver. Akk.	3-jr. toets	Kap. stort.	Opw. tot HK	BW einde		Deda rate	Kas basis	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2010	
Autobus Bedrijf Curaçao NV	1943	100%	ABC	4,0	0	0	0	0	4,0	TRANSPORT, OPSLAG EN COMMUNICATIE	4,0	0	0	0	0	4,0	TRANSPORT, OPSLAG EN COMMUNICATIE	0	0,0	4,1	5,0	4,8	4,5	5,4	5,3	4,0	
Continuous Reliability NV	1997	100%	CORE	6,3	0	0	0	0	6,3		6,3	0	0	0	0	6,3		0	0,0	13,3	12,3	11,5	10,2	9,7	8,0	6,3	
Cpost International NV (voorheen Nieuwe Post)	2003	100%	CPOST	-30,0	30,0	0	0	0	0,0		0,0	0	0	0	0	0,0		0	0,0	pending	-33,9	-26,0	-23,2	-17,5	-10,7	-30,0	
Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider NV	2012	73,3%	DC-ANSP	6,1	0	0	0	0	6,1		6,1	0	0	0	0	6,1		0,0	3,7	19,4	21,3	17,0	9,1	7,8	6,8	6,1	
United Telecommunications Services NV	1999	87,5%	UTS	213,7	0	0	0	0	213,7		213,7	0	0	0	0	213,7		0,0	53,5	pending	271,2	262,8	212,2	190,0	211,1	213,7	

Autobusbedrijf Curaçao (ABC) NV

De vennootschap is in 1943 opgericht. De vennootschap heeft als doelstelling het onderhouden en uitoefenen van autobusdiensten op Curaçao met alles wat daarmee in de ruimste zin des woord verband houdt.

Continuous Reliability (CORE) NV

CORE is in 1997 opgericht. De activiteiten van de vennootschap betreffen de exploitatie en/of het technisch beheer van informatie systemen; het ontwerpen, exploiteren en beheren van informatietechnologie infrastructuur en het geven van ondersteuning bij het gebruik hiervan; het geven van ondersteuning aan de totstandkoming van informatiesystemen. De vennootschap is bevoegd tot alles wat voor het voorgaande bevorderlijk kan zijn waaronder begrepen het deelnemen in andere ondernemingen met een soortgelijk of aanverwant doel.

C-Post (Cpost) International NV - voorheen Nieuwe Post Nederlandse Antillen (NPNA) NV

Cpost is in 2003 opgericht en was eerder een dochteronderneming van Canada Post International Limited (CPIL) tot april 2008. Cpost is een bedrijf dat de gemeenschap diensten aanbiedt op het gebied van postverdeling, geldovermakingen en aanverwante activiteiten. De Vennootschap was eerder bekend onder de naam Nieuwe Post Nederlandse Antillen NV en veranderde zijn naam in C-Post International per 2014. De belangrijkste activiteiten van Cpost zijn de verdeling van post, pakketten en andere goederen, inclusief de circulatie van postzegels, postformulieren en andere postgoederen. Cpost opereerde eerder op elk eiland van de voormalige Nederlandse Antillen. Als onderdeel van de ontmanteling beëindigde Cpost zijn postdiensten in St. Maarten in 2011 en biedt alleen nog niet-postale diensten aan. Per januari 2014 zijn de postdiensten op de BES-eilanden ook beëindigd. Momenteel is het management in contact met het ministerie van Economische Zaken van Nederland voor de compensatie van de negatieve bedrijfsresultaten op de BES-eilanden voor de periode tussen de ontbinding van de Nederlandse Antillen en 31 december 2013. Vanaf januari 2014 levert Cpost derhalve alleen nog de postdiensten op Curaçao.

De accountant heeft bij de jaarrekening van Cpost een controleverklaring met beperking afgegeven. De onderbouwing van dit oordeel heeft onder andere betrekking op het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie inzake de vrijval van de voorziening voor Duurtetoeslag. Voor de Nieuwe Post Nederlandse Antillen (NPNA) N.V. is in de "Agreement for Concession

Contract to provide Postal and Post Banking Services in the Netherlands Antilles" onder paragraaf 2.4.7.c opgenomen dat de overheid verantwoordelijk is voor alle pensioenverplichtingen voor een bepaalde tijd. Onduidelijk is voor welk deel de overheid verantwoordelijk zou zijn. Er bestaat nog geen overeenstemming dienaangaande met de overheid welke de vrijval van eerdergenoemde voorziening zouden doen rechtvaardigen.

Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider (DC-ANSP) NV

DC-ANSP is een vennootschap gevestigd te Curaçao in 2005. Het doel van de NV is het aanbieden van luchtverkeersleidingsdiensten.

United Telecommunications Services (UTS) NV

Voor wat betreft UTS is in de jaarrekening 2018 in afstemming met SOAB gemotiveerd afgeweken van het door het Land gehanteerde driejarige toetsingsmoment. Dit vanwege het feit dat de deelneming UTS in maart 2019 is verkocht en er dus cijfers voorhanden waren welke in de jaarrekening 2018 zijn verwerkt. Het betreft hierbij een gebeurtenis ná balansdatum welk nadere informatie geeft over de feitelijke situatie van de deelneming per eind december 2018. Het betreft in eerste instantie de aanpassing van het rekening-courant saldo. Op basis van de jaarrekening 2017 van UTS en de AVA-besluiten van 15 oktober 2018 en 8 maart 2019 dient in het dienstjaar 2019 nog de afwikkeling van een schuld aan UTS van 5,3 mln. door het Land (na verrekening van de openstaande vorderingen (dividenden) en schulden) plaats te vinden. Dit heeft geleid tot een afboeking ten laste van het eigen vermogen van ANG 41,1 mln. Daarnaast is er ook meer informatie verkregen over de voorlopige netto opbrengstprijs. Uitgegaan is van de waarde die genoemd is door de UTS privatisering commissie in de presentatie aan de Raad van Ministers en de Staten, waarbij de vermoedelijke netto verkoopprijs wordt genoemd van ANG 156,6 mln. Dit heeft in de jaarrekening 2018 geresulteerd in een verlaging van de boekwaarde van ANG 57,1 mln.

Deelnemingen	Jaar van Oprichting / Vestiging	Dln %	NV	Opbouw Historische Kostprijs via 2010						Sector	Verloop van de Boekwaarde							Sector	Dividend		Aandeel in de Intrinsieke Waarde vlg. Jrek Dln							
				HK 2010	Neg. BW	Kap. stort.	Kap. ontr.	Ovg. Mut.	HK max.		BW begin	Ver. Akk.	3-jr. toets	Kap. stort.	Kap. ontr.	Opw. tot HK	BW einde		Decla rate	Kas basis	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
				2010	BW	stort.	ontr.	Mut.	max.		begin	Ver.	3-jr.	Kap.	Kap.	Opw.	BW		rate	basis	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Giro Bank NV	1996	2,15%	GIRO	2,5	0	0	0	0	2,5	FINANCIËLE DIENSTVER	2,5	0	0	0	0	0	2,5	FINANCIËLE DIENSTVER	0,0	0	pend-ing	pend-ing	pend-ing	pend-ing	pend-ing	3,6	3,0	2,5
Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen NV	n/a	29,75%	OBNA	12,0	0	0	0	0	12,0	FINANCIËLE DIENSTVER	12,0	0	0	0	0	0	12,0	FINANCIËLE DIENSTVER	0,0	0	11,2	12,0	12,4	12,6	13,1	12,8	12,4	12,0
PSB Bank (Postspaarbank) NV	2009	100%	PSB	5,0	0	28,5	0	0	33,5	FINANCIËLE DIENSTVER	33,5	0	0	0	0	0	33,5	FINANCIËLE DIENSTVER	0,0	0	33,8	33,6	31,8	31,3	33,8	33,7	33,1	5,0

Girobank (Giro) NV

Girobank NV (voorheen Giro Curaçao NV) werd in 1996 opgericht. Girobank biedt samen met haar dochterondernemingen retail banking, corporate banking, vermogensbeheer en verzekeringsmakelaarsdiensten aan op Curaçao en Bonaire. De dochterondernemingen zijn onder meer Samrick Enterprises Ltd. (100%) en Girolease NV (100%). Samrick Enterprises Ltd. bezit 100% van de aandelen van Girobank International N.V. Door bij de bank geconstateerde onregelmatigheden ontbreken nog vastgestelde jaarrekeningen vanaf 2013. De overheid bezit overigens een relatief klein aandeel in Girobank NV.

Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA) NV

OBNA is een vennootschap met de hoofdvestiging in Curaçao en een kantoor in Sint Maarten. De Bank verstrekt leningen op middellange en lange termijn, gericht op de bevordering van de economische ontwikkeling van de eilanden die vroeger de Nederlandse Antillen vormden. De aandeelhouders van de Bank bestaan uit de landen Curaçao en St. Maarten en de Caribische gemeenten Bonaire, St. Eustatius en Saba, die de publieke sector vertegenwoordigen alsmede de financiële instellingen en de commerciële entiteiten die de particuliere sector vertegenwoordigen. De aandelenverdeling tot 10-10-2010 was als volgt: Eilandgebied Curaçao EGC 17%, Rechtspersoon de Nederlandse Antillen RNA 17% en in het bezit van Derden 66%.

Met het overeenkomen van het Vereffeningsakkoord d.d. maart 2017 in verband met de boedelscheiding van de Rechtspersoon

de Nederlandse Antillen per 10-10-2010, zijn de aandelen in eigendom van RNA (17%) definitief toegeëerd in onverdeelde eigendom aan de landen Curaçao (75%) en Sint Maarten (25%). Het aandelenbezit in % van het totale geplaatste kapitaal (100%) van de rechtsoptvolgende entiteit 'het Land Curaçao' ná 10-10-2010 is dan als volgt: de reeds in bezit hebbende oorspronkelijke 17% (EGC) + de toebedeelde 75% van RNA 17% (12,75%) = 29,75%. De actuele boekwaarde bedraagt circa 12 mln., overeenkomend met het aandeel van Curaçao in de intrinsieke waarde per 2010 (= de maximale historische kostprijs).

PSB Bank (Postspaarbank) NV

PSB Bank werd in 2009 opgericht. De Bank is opgericht om de bankactiviteiten van Postspaarbank (hierna "PSB") samen te voegen en verder te opereren als een volledig overheidsbank onder een bankvergunning van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten ("CBCS "). Op 1 januari 2012 werden de activa en passiva van PSB overgedragen aan de Bank. PSB werd opgericht in 1905. Op 10 oktober 2010 werd, als onderdeel van de ontmanteling van de Nederlandse Antillen, Curaçao de enige eigenaar van Postspaarbank. Vanuit economisch oogpunt bezitten de andere eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen nog steeds een deel van de bank. De economische scheiding tussen de eilanden moet nog steeds plaatsvinden. De overheids-garantie voor bij de PSB ingelegde spaargelden is gewijzigd bij PB 2012-46 Postspaarbank art. 9 en geheel afgebouwd (2016).

Deelnemingen	Jaar van Oprichting / Vestiging	Dln %	NV	Opbouw Historische Kostprijs via 2010						Sector	Verloop van de Boekwaarde							Sector	Dividend		Aandeel in de Intrinsieke Waarde vlg. Jrek Dln								
				HK 2010	Neg. BW	Kap. stort.	Kap. ontr.	Ovg. Mut.	HK max.		BW begin	Ver. Akk.	3-jr. toets	Kap. stort.	Kap. ontr.	Opw. tot HK	BW einde		Decla. rate	Kas basis	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	
Analytisch Diagnostisch Centrum NV	2000	100%	ADC	-3,9	3,9	0	0	0	0,0	GEZONDHEID EN OVERIGE	0,0	0	0	0	0	0	0,0	GEZONDHEID EN OVERIGE	0,0	0	pend-ing	8,3	-0,3	1,0	0,2	-1,9	-3,4	-3,9	
Servisio Limpiesa Kòrsou NV	1995	100%	SELIKOR	25,1	0	0	0	0	25,1		25,1	0	0	0	0	0	25,1		0,0	0	34,3	31,9	30,0	27,4	26,8	25,6	26,2	25,1	
NV Stadsherstel Willemstad	1991	64,9%	NVSW	13,2	0	0	0	0	13,2		12,6	0	0,0	0	0	0	12,6		0,0	0	pend-ing	12,6	12,6	12,6	12,7	12,8	12,8	13,2	
Woningbouw Curaçao NV	1972	100%	WBC	-0,2	0,2	6,4	0	0	6,4		6,4	0	0	0	0	0	6,4		0,0	0	7,8	7,6	7,3	0,7	0,4	0,3	0,0	-0,2	

Analytisch Diagnostisch Centrum (ADC) NV

ADC is als een naamloze vennootschap in 2000 opgericht. Het doel van het ADC is de exploitatie van een laboratorium en de import, export, groot- en commissiehandel in instrumentarium en benodigdheden voor een laboratorium in het algemeen. ADC heeft een 100% belang in Girasol Onroerend Goed NV (gevestigd te Curaçao per 2005).

Servisio Limpiesa Kòrsou (Selikor) NV

Selikor is een naamloze vennootschap en in 1995 opgericht naar Curaçaos recht. De vennootschap heeft ten doel het op bedrijfseconomische grondslag uitvoeren en implementeren van een integraal afvalstoffenketenbeheer alsook het verrichten van al wat met het vorenstaande in de ruimste zin verband houdt. De bedrijfsactiviteiten zijn voornamelijk gericht op het ophalen en verwerken van afval van huishoudens, bedrijven en overige instellingen.

NV Stadsherstel Willemstad

De naamloze vennootschap werd in 1991 opgericht. Het doel van de vennootschap is om monumenten en gebouwen met een historisch karakter in Willemstad te verwerven, te doen herstellen en te verhuren. Het bedrijf streeft naar het behoud en het vernieuwen van het cultureel-historisch erfgoed door het verkrijgen van bouwstructuren met een historische waarde. De vennootschap streeft ook naar verbetering en rehabilitatie van de woonfaciliteiten in Willemstad door te bepalen dat minstens 50% van de gerestaureerde gebouwen een woonfunctie moet worden toegewezen.

Woningbouw Curaçao (WBC) NV

WBC werd in 1972 opgericht. Bij de oprichting waren de geplaatste aandelen gelijkelijk verdeeld tussen het Eilandgebied Curaçao en de Rechtspersoon De Nederlandse Antillen. De activiteit van de onderneming betreft de exploitatie van woningen. In 2001 is de vennootschap van start gegaan met de verkoop van de woningen (per 2015 zijn er 114 woningen verkocht). De

vennootschap heeft per 31 december 2015 nog 53 woningen in eigendom gelegen te Abrahamsz (8), Tera Cora (44) en Schelpwijk (1) en verhuurt deze aan derden. Alle woningen in beheer van WBC zijn beschikbaar voor verkoop. Er bestond de intentie dat (een deel van) de onverkochte woningen overgedragen zou worden aan de Fundashon Kas Popular waarna WBC eventueel in de toekomst geliquideerd kan worden. Deze intentie is nimmer geconcretiseerd.

Curaçao Development Institute (CDI)

In 2015 werd Curaçao Development Bank NV opgericht. In hetzelfde jaar vond er een naamsverandering plaats naar Curaçao Development Institute (CDI). CDI is 100% eigendom van het land Curaçao. Er heeft nog geen storting plaatsgevonden van de aandelenkapitaal. Deze deelneming zal met ingang van de jaarrekening 2019 worden opgenomen in de staat van deelnemingen.

Waardering van de overige Activa

De waardering van hiervoor niet-genoemde activa geschiedt in het algemeen tegen nominale waarden. Wanneer hiervan wordt afgeweken, is dit in de toelichting bij de desbetreffende post vermeld.

[4]. Voorraden (1010)

De voorraden zijn de administratieve voorraden van dieselolie en benzine van de Uitvoeringsorganisatie Openbare Werken. De waarde van de administratieve voorraad per einde 2018 (en 2017) is beperkt (vrijwel nihil).

[5]. Vorderingen (1100)

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens verwachte oninbaarheid worden op de balans in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

❖ Het Debiteurenbestand is eerder zoveel als mogelijk gesaneerd (2013). Het betrof hier voornamelijk de door het Land overgenomen, vaak gedateerde vorderingen van het voormalige Eilandgebied Curaçao (waaronder die zelfs op eigen dienstonderdelen) nadat het nodige 'uitzoekwerk' was verricht.

[5.1]. De openstaande Debiteuren met een factureringsdatum van vijf jaar en ouder, welke als dubieus zijn aan te merken, zijn volledig voorzien. Vorderingen ≥ 1 jaar tot 5 jaar zijn deels voorzien volgens een oplopend (progressief) percentage zoals in het algemeen wordt toegepast. De globale samenstelling van de Debiteuren Algemeen en het verloop van de voorziening is als volgt:

VORDERINGEN	2018	2017
Verzamelrekening [zie specificatie]	184,0	247,0
Af: Studieleningen naar 0551 Verstr. Langl. Geldleningen u/g	-48,1	-48,1
Anticipatieposten [zie specificatie]	4,4	5,8
Inspectie invoerrechten en accijnzen	-0,6	-0,1
Deb Ontvangsten onderweg	0	0
Ontvangsten Deb Afvalstoffenheffing	3,8	3,8
Deb Afvalstoffenheffing (overname van aqualectra)	-48,6	-48,6
Deb Erfpacht (overname door ontvanger)	87,8	0
Deb Huren (overname door ontvanger)	8,9	0
Af: Voorziening	-100,2	-89,8
Totaal Debiteuren Algemeen (ANG mln.)	91,4	70,0

Het ministerie van Financiën heeft de dynamische methode gevolgd waarbij het risico oninbaarheid aan de hand van de ouderdom van de populatie wordt toegepast (in tegenstelling tot individuele taxatie van de openstaande vorderingen). De vorderingen ouder dan 5-jaar (merendeel destijds overgekomen van het vm. Eilandgebied Curaçao per 10-10-10) worden volledig voorzien. De mutaties van de voorziening voor dubieuze debiteuren worden daarom als vermogenscomponent rechtstreeks ten laste (of ten gunste) van de Algemene Reserve geboekt. Deze posten zijn met een grote mate van waarschijnlijkheid niet meer inbaar. Per ultimo dienstjaar is circa 48% van de openstaande lopende vorderingen voorzien. De opbouw en het verloop van de Debiteuren verzamelrekening en de voorziening is als volgt:

Verzamelrekening / Voorziening	2018	Algemeen Diversen	OW Gasoline	Erfpacht	Vergunn. Recht	Studie-schuld	Afvalst. Belast.vj	Huur Domeingr.	2017	Algemeen Diversen	OW Gasoline	Erfpacht	Vergunn. Recht	Studie-schuld	Afvalst. Belast.vj	Huur Domeingr.
Openstaande posten 5 jaar en ouder	74,3	4,7	3,5	5,1	18,2	41,3	0	1,5	97,4	4,4	3,3	40,8	14,6	28,1	0	6,2
Openstaande posten ≥ 4 jaar < 5 jaar	43,8	1,5	0,4	0,3	1,9	6,1	33,6	0	27,6	0,4	0,4	7,4	3,7	13,1	0	2,6
Openstaande posten ≥ 3 jaar < 4 jaar	12,7	3,2	0,2	0,3	2,5	0,7	5,7	0,1	53,9	1,5	0,4	9,7	1,9	6,1	33,5	0,8
Openstaande posten ≥ 2 jaar < 3 jaar	6,1	0,7	0,1	0,9	4,3	0	0	0,1	24,4	3,2	0,2	11,1	2,6	0,7	5,7	0,9
Openstaande posten ≥ 1 jaar < 2 jaar	11,5	1,3	0,3	1,6	2,5	0	5,7	0,1	13,5	0,7	0,2	7,2	4,4	0	0	1,0
Openstaande posten < 1 jaar	38,2	26,9	0,4	7,7	2,8	0	0	0,4	35,8	2,2	0,6	23,1	2,9	0	5,8	1,2
Openstaande posten negatief (te saneren)	-2,6	-1,3	-0,1	-1,1	0	0	-0,1	0	-5,6	-1,6	-0,1	-3,7	0	0	-0,1	-0,1
Saldo einde Dienstjaar (ANG mln.)	184,0	37,0	4,8	14,8	32,2	48,1	44,9	2,2	247,0	10,8	5,0	95,6	30,1	48,0	44,9	12,6
Voorziening debiteuren 5 jaar en ouder	-74,3	-4,7	-3,5	-5,1	-18,2	-41,3	0	-1,5	-97,4	-4,4	-3,3	-40,8	-14,6	-28,1	0	-6,2
Voorziening debiteuren ≥ 4 jaar < 5 jaar	-7,8	-1,1	-0,4	-0,3	-1,4	-4,6	0	0	-20,6	-0,3	-0,3	-5,5	-2,7	-9,8	0	-2,0
Voorziening debiteuren ≥ 3 jaar < 4 jaar	-3,5	-1,6	-0,1	-0,2	-1,3	-0,3	0	0	-10,3	-0,8	-0,2	-4,8	-1,0	-3,1	0	-0,4
Voorziening debiteuren ≥ 2 jaar < 3 jaar	-0,6	0	0	-0,1	-0,4	0	0	-0,1	-1,9	-0,3	0	-1,1	-0,3	-0,1	0	-0,1
Voorziening debiteuren ≥ 1 jaar < 2 jaar	-0,3	-0,1	0	-0,1	-0,1	0	0	0	-0,7	0	0	-0,4	-0,2	0	0	-0,1
Voorziening debiteuren < 1 jaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening einde Dienstjaar (ANG mln.)	-86,5	-7,5	-4,0	-5,8	-21,4	-46,2	0	-1,6	-130,9	-5,8	-3,8	-52,6	-18,8	-41,1	0	-8,8
Boekwaarde einde Dienstjaar (ANG mln.)	97,5	29,5	0,8	9,0	10,8	1,9	44,9	0,6	116,1	5,0	1,2	43,0	11,3	6,9	44,9	3,8
cijf DEB en VZ																
Mutatie Debiteuren	-63,0	26,2	-0,2	-80,8	2,1	0,1	0	-10,4	19,4	-2,3	0,4	13,1	2,0	0,1	5,4	0,7
Mutatie Voorziening	44,4	-1,7	-0,2	46,8	-2,6	-5,1	0	7,2	-17,4	-1,4	-0,4	-5,6	-2,4	-6,7	0	-0,9
Mutatie Debiteuren incl. Voorziening	-18,6	24,5	-0,4	-34,0	-0,5	-5,0	0	-3,2	2,0	-3,7	0,0	7,5	-0,4	-6,6	5,4	-0,2

Vanaf juli 2018 zijn de vorderingen (Domeinbeheer w.o. erfpacht en huren) welke voordien werden beheerd en geïnd door de Centrale Debiteuren Administratie (CDA) overgedragen aan de Ontvanger en ingelezen in diens GOS administratiesysteem. De afname van de vorderingen op de verzamelrekening debiteuren, vastgelegd in het JDE-systeem, is een gevolg hiervan. Maandelijks dient ter zake een verantwoording en afstemming plaats te vinden met het ministerie van Financiën. De inning van de (achterstallige) afvalstoffenheffing en de rechten voor horecavergunningen worden per einde 2019 overgedragen aan de Landsontvanger. Het verloop van de Debiteuren Landsontvanger Erfpacht en Huur en de voorziening is als volgt:

Landsontvanger Voorziening Erfpacht en Huur	2018	Erfpacht	Huur
Openstaande posten 5 jaar en ouder	46,9	39,8	7,1
Openstaande posten ≥ 4 jaar < 5 jaar	8,9	8,2	0,7
Openstaande posten ≥ 3 jaar < 4 jaar	10,1	9,4	0,7
Openstaande posten ≥ 2 jaar < 3 jaar	5,3	4,5	0,8
Openstaande posten ≥ 1 jaar < 2 jaar	17,2	16,4	0,8
Openstaande posten < 1 jaar	13,2	13,2	0
Saldo einde Dienstjaar (ANG mln.)	101,6	91,5	10,1
Voorziening debiteuren 5 jaar en ouder	-46,9	-39,8	-7,1
Voorziening debiteuren ≥ 4 jaar < 5 jaar	-6,6	-6,1	-0,5
Voorziening debiteuren ≥ 3 jaar < 4 jaar	-5,1	-4,7	-0,4
Voorziening debiteuren ≥ 2 jaar < 3 jaar	-0,6	-0,5	-0,1
Voorziening debiteuren ≥ 1 jaar < 2 jaar	-0,8	-0,8	0
Voorziening einde Dienstjaar (ANG mln.)	-60,0	-51,9	-8,1
Boekwaarde einde Dienstjaar (ANG mln.)	41,6	39,6	2,0

Hieronder is een specificatie opgenomen van de Debiteuren Verzamelrekening alsook van de Debiteuren Anticipatieposten. waarbij tevens een inzicht wordt gegeven in de financiële afwikkeling van deze debiteuren ten tijde van het samenstellen van deze Jaarrekening (2019 = stand per eind mei):

VORDERINGEN	betreft voornamelijk	2019	2018	2017
Stichting Gaming Control Board	Afdracht speelvergunningrecht	2,5	2,5	0
OB Services	Vergunningrecht hazardspelen	1,0	0	0
Selikor NV	Erfpacht, benzinekosten etc.	2,3	2,2	2,1
Ontvanger overname Centrale Debiteuren Adm.	Erfpacht ea.	0	0	16,2
BIE Bureau Intellectuele Eigendommen	Afoming overreserves	3,9	4,4	0
SKOR Stichting Kadaster en Openbare Registers	Afoming overreserves	15,0	15,0	0
Kustwacht	Doorberekening Salariskosten	1,7	1,7	2,4
Sub-totaal Vorderingen ≥ 1.000.000		27,9	25,8	20,7
Vorderingen ≥ 100.000 < 1.000.000		34,1	38,8	46,7
Vorderingen < 100.000		113,7	119,1	179,9
Nog te verwerken Factuur Batches		3,1	0,3	-0,3
Specificatie Debiteuren Verzamelrekening (ANG mln.)		178,8	184,0	247,0
Vorderingen ≥ 1.000.000		7	5	14
Vorderingen ≥ 100.000 < 1.000.000		125	137	192
Vorderingen < 100.000		53.803	54.722	64.145
Totaal Debiteuren Verzamelrekening (aantallen)		53.935	54.864	64.351

VORDERINGEN	betreft voornamelijk	2019	2018	2017
Gemeenschappelijk Hof van Justitie	Afrekening Hof van Justitie / Griffierechten	4,8	4,8	3,5
Kustwacht en Marine	Doorberekening Salariskosten (raming)	2,1	0	0
St. R.K. Centraal Schoolbestuur	Afrekening t/m juli 2017 op te maken IO	0	0	2,1
Overige	Nog af te wikkelen debiteuren	-0,5	-0,4	0,2
Specificatie Debiteuren Anticipatieposten (ANG mln.)		6,4	4,4	5,8

[5.2]. De Debiteuren Overheden (inclusief de stand per eind mei 2019) zijn globaal als volgt samengesteld:

VORDERINGEN		2019	2018	2017
Rechtspersoon ARUBA	waarvan RNA boedelscheiding 17,7	17,9	17,9	18,1
Rechtspersoon SINT MAARTEN		0,7	0,7	0,7
Rechtspersoon NEDERLAND inclusief de BES EILANDEN		2,7	2,7	3,1
Totaal Debiteuren Overheden (ANG mln.)		21,3	21,3	21,9

De Vereffeningssrekening Boedel voormalige RNA is geheel afgewikkeld (2016). Aan Aruba zal worden voorgesteld de onderlinge vorderingen en schulden voortvloeiende uit het Vereffeningssakkoord onderling te doen verrekenen. De per saldo 'negatieve' vordering op Aruba (2016) is in de jaarrekening 'bruto' gepresenteerd, te weten: de aan Curaçao toegewezen vorderingen RNA op Aruba ad 17,7 mln. (inclusief de ontstane vorderingen ná 10-10-10 totaal 18,1 mln.), waartegenover de toegewezen [10.3] schuld RNA voorziening duurtetoeslag inzake Arubaanse Landsambtenaren vide Crediteuren Overheden, totaal 22,6 mln.

[5.3]. De Debiteuren Deelnemingen en Overheidsentiteiten zijn als volgt:

VORDERINGEN	betreft voornamelijk	2018	2017
R/C ABC Busbedrijf NV	Investeringsubsidie	0,6	1,1
R/C Curaçao Ports Authority NV	Dividenduitkering	6,2	13,0
R/C Curoil NV	Dividenduitkering	18,7	18,7
R/C IUH (Aqualectra) NV	Vervallen rente en aflossing*	20,9	15,5
R/C Ontwikkelingsbank NANV	Vervallen rente en aflossing*	14,0	12,1
R/C Curaçao Airport Holding NV	Dividenduitkering	0	3,0
R/C Refineria di Korsou NV	Dividenduitkering	22,6	18,2
R/C United Telecom Services NV	Nog af te wikkelen i/v de verkoop UTS	0	48,2
R/C Curinde NV	Dividenduitkering	1,7	1,7
R/C Buskabaai NV	Dividenduitkering	0,6	0,6
R/C DC-ANSP	Uitkering 73,3% uit Agioreserve	0	3,6
Totaal Debiteuren Deelnemingen (ANG mln.) incl. kortlopend deel leningen u/g*		85,3	135,7

R/C CBCS Centrale Bank	License fee + winstuitkering	19,9	20,6
R/C LLNA Landsloterij	RNA Boedel -/- restitutie verg.recht / zegelbel.	8,6	8,7
R/C University of Curaçao	Vervallen rente en aflossing*	0,4	0,4
R/C Fundashon Kas popular	Vervallen rente en aflossing / erfpacht*	24,5	24,3
R/C Fundashon Korpodeko	Vervallen rente en aflossing*	0,1	0,3
R/C St. Elisabeth Hospitaal	Voorschot + vervallen rente en aflossing*	11,8	15,6
R/C Buro Telecom en Post	RNA Boedel / expl.saldo / vergunningsrechten	41,3	26,5
Totaal Debiteuren Overheidsentiteiten (ANG mln.) incl. kortlopend deel leningen u/g*		106,6	96,4

In de R/C verhoudingen zijn voor zover van toepassing opgenomen de vorderingen inzake het kortlopend gedeelte van de te ontvangen aflossingen. Deze vorderingen alsmede de nog te ontvangen bedragen inzake rente en aflossingen zijn afzonderlijk bij de diverse entiteiten op de rekening-courant verhoudingen verwerkt. Voortvloeiende uit het Vereffeningsakkoord zijn in de saldi begrepen (2016) de aan Curaçao toebedeelde vorderingen van het voormalige RNA op (i) de LLNA Landsloterij (15,0 mln.; beschikbaar voor verrekening) en (ii) het Buro Telecommunicatie en Post (per saldo 19,7 mln.). In een op 20 september 2013 getekende MOU tussen het Land Curaçao en de Stichting Sint Elisabeth Hospitaal (de algehele aflossing is vervallen in 2014) is overeengekomen dat in de afwikkeling van de schuldsanering van het SEHOS kwijtschelding van deze lening en de daarop reeds vervallen (te ontvangen) rente zal plaatsvinden. Derhalve is dit gegeven onder de (latente) verplichtingen en Risico's (model F2) opgenomen.

[5.4]. De overige vlottende activa betreffen nog (inclusief de stand per eind mei 2019):

VORDERINGEN	2019	2018	2017
TE VERREKENEN VOORSCHOTTEN	1,3	1,3	0,7
AF TE WIKKELEN BETALINGEN	0,1	0,1	1,4
Totaal Overige Vlottende Activa (ANG mln.)	1,4	1,4	2,1

[6]. Liquide Middelen (1400)

LIQUIDE MIDDELEN	2018	2017
1410 Cash	0,2	0,2
1420 Centrale Bank	34,7	141,1
1430 Giro bank (excl. Termdeposit v/a 2015)	8,5	8,7
1440 Banco di Caribe	0,9	0,6
1450 First Caribbean International Bank	0,4	0
1460 ING Bank (Nederland)	3,3	3,0
1470 Maduro & Curiel's Bank	50,4	87,7
1490 ORCO Bank	0,4	0,4
1500 RBC Royal Bank	2,6	1,4
1510 SFT Bank	0,2	1,4
Sub-totaal Liquide Middelen	101,6	244,5
Kruisposten	-3,8	1,8
Totaal Liquide Middelen inclusief kruisposten (ANG mln.) 'bruto'	97,8	246,3
Af waarvan niet vrij beschikbaar (ING 20025 Eurorekening) - zie onder FVA	0	0
Totaal Liquide Middelen inclusief kruisposten (ANG mln.) 'netto'	97,8	246,3

De liquide middelen bestaan uit kas-, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Transacties in vreemde valuta worden gedurende het dienstjaar in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op de valutadatum.

Bankrekeningen in vreemde valuta worden gewaardeerd tegen de volgens de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten geldende valutakoers per balansdatum. De uit de omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de gewone dienst. De aanwezige liquide middelen worden lokaal aangehouden (uitgezonderd de ING-rekeningen in Nederland) en zijn conform opgaven van de Ontvanger, de Inspectie Invoerrechten en Accijnzen, kasstaten en de bankstatements per de balansdatum. Detailspecificaties zijn bij het ministerie van Financiën beschikbaar. De Ontvanger heeft beschikking over het RNA-deel van de 'ING Bank 20025 LO (EUR)' bankrekening (ad circa 1,0 mln. surplus) na de totstandkoming van het Vereffeningsakkoord (2016). In de kruisposten is begrepen een bedrag van 5,0 mln. dat van het Bureau Ziektekosten Voorziening is ontvangen maar pas in 2019 zal worden afgewikkeld.

[7]. Eigen Vermogen (2020)

Het eigen vermogen is het verschil tussen de activa en het vreemd vermogen. Het eigen vermogen op de balans bestaat uit het saldo van de gewone dienst van het actuele dienstjaar (ex artikel 22 LvC), de algemene reserve en de (eventuele) bestemmingsreserves. Het bedrag waarvoor het eigen vermogen in de balans wordt getoond is afhankelijk van de waardering van de activa en het vreemd vermogen. Het totaalbedrag van het eigen vermogen komt slechts bij toeval overeen met het bedrag dat zou kunnen worden opgebracht, indien de activa stuksgewijs zouden worden verkocht. Onder reserves moet worden verstaan: afgezonderde vermogensbestanddelen, die al dan niet met het oog op het realiseren van een vooraf bepaald doel zijn gevormd. Reserves worden gerekend tot het eigen vermogen. De reserves van de rechtspersoon Curaçao kunnen worden onderscheiden in de algemene reserve en bestemmingsreserves.

❖ Over het algemeen kan worden gesteld dat de functie van reserves gericht is op het realiseren van een evenwichtige en duurzame financiële huishouding. De spaar- en egalisatiemogelijkheden via dit financiële instrument dragen daaraan bij. Reserves zijn bedrijfseconomisch gezien vrij te besteden. Aan een reserve kan een bepaalde bestemming worden gegeven en indien nodig kan dit ook gewijzigd worden. Benadrukt moet worden dat een reserve geen financiële verplichting is, ook niet als het gaat om een bestemmingsreserve die is gevormd voor een bepaald actief. De algemene reserve fungeert als het weerstandsvermogen van Curaçao. Het weerstandsvermogen geeft de mate van robuustheid van de begroting aan. Dit is van belang wanneer er zich een financiële tegenvaller voordoet. Door aandacht voor het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen. Een vast onderdeel hiervan is het egaliseren van de jaarlijkse rekeningresultaten op de gewone dienst. De samenstelling en het verloop van het Eigen Vermogen wordt in het onderstaande overzicht weergegeven:

EIGEN VERMOGEN	2018	2017
Algemene Reserve	100,0	-126,8
Gewone Dienst saldo voordelig (-) / nadelig	58,5	116,8
Bestemmingsreserve(s)	0	0
Totaal Eigen Vermogen (ANG mln.)	158,5	-10,0
Saldo van het Eigen Vermogen begin dienstjaar	-10,0	-118,4
Herwaardering van Deelnemingen incl. correcties	98,2	-25,8
Mutatie Voorziening Dubieuze Debiteuren Algemeen	15,6	17,4
Vereffeningsakkoord Boedel RNA saldo vermogenscomponenten	-3,8	0
Saldo Gewone Dienst lopend Dienstjaar [vide art. 22 LvC] ✓	58,5	116,8
Verloop Eigen Vermogen (ANG mln.)	158,5	-10,0

Het Land Curaçao heeft aan het einde van de dienstjaar een negatief Eigen Vermogen van circa 159 mln. De afname van het eigen vermogen van het Land in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt door enerzijds de geleden verliezen bij UTS gedurende 2018 en anderzijds door formalisering door het Land van haar stortingsplicht aan UTS. De verkoop van UTS in maart 2019 en

de beschikbare jaarrekening 2017 van UTS hebben geleid tot een aanpassing van het rekening-courantsaldo met 41,1 mln. (nadelig) en is de genoemde nettoprijs bij de verkoop 57,1 mln. lager dan de historische kostprijs. Na overleg en in samenspraak met SOAB (die tevens zoals vernomen afstemming heeft gezocht met de Algemene Rekenkamer) zijn deze bedragen ten laste van het eigen vermogen 2018 verantwoord. De voorziening Dubieuze Debiteuren Algemeen is in 2018 toegenomen, de mutatie van deze vermogenscomponent ad 15,6 mln. is rechtstreeks ten laste van de Algemene Reserve (A/R) gebracht. Een uit de aanpassing van het Vereffeningsakkoord nagekomen uitkering van Nederland ad 3,8 mln. is rechtstreeks ten gunste van het eigen vermogen geboekt. Het Ministerie van VVRP (Domeinbeheer) is bezig met een lopend traject om over te gaan tot activering van een omvangrijk deel van overheidsterreinen tegen een symbolische prijs per m2 waarbij enerzijds het eigen vermogen van het Land hiermee wordt aangevuld c.q. gecompenseerd. Dit zal tot een positief eigen vermogen voor het Land leiden.

In de *Staat van Deelnemingen in Privaatrechtelijke Rechtspersonen (model C2)* zijn deze mutaties per deelneming weergegeven in afzonderlijke kolommen voor wat betreft de opbouw van de historische kostprijs alsook het verloop van de boekwaarden van de deelnemingen van het Land Curaçao. De voorziening Dubieuze Debiteuren Algemeen is in 2018 toegenomen, de mutatie van deze vermogenscomponent ad 15,6 mln. is rechtstreeks ten laste van de Algemene Reserve (A/R) gebracht (in 2017 toename 17,4 mln.). Het Vereffeningsakkoord mondt uit in een (per saldo negatieve) correctie ad N101,5 mln. op de startpositie van het Land Curaçao, in het bijzonder op de inbrengbalans per 10-10-2010 (kolom 2016).

[7.1]. Het in 2018 gerealiseerde nadelig saldo van de gewone dienst ad N58,5 mln. (2017 nadelig saldo V116,8 mln.) is een afzonderlijke component van het Eigen Vermogen. Voornoemd bedrag dient ingevolge de Rijkswet financieel toezicht toekomstig volledig te worden gecompenseerd met te realiseren overschotten op de gewone dienst binnen een redelijke periode. De mutaties in 2018 op het eigen vermogen leiden aan het einde van het jaar tot een nadelig eigen vermogen van circa 159 mln.

Rekening dient te worden gehouden dat nog niet alle activa volledig zijn verwerkt in de administratie. Na verwerking zal dit leiden tot een positief eigen vermogen.

Vreemd Vermogen (2300/2400)

Vreemd vermogen betreft bestaande verplichtingen die voortkomen uit gebeurtenissen in het verleden, waarvan de afwikkeling naar verwachting resulteert in een uitstroom van (geld)middelen. Het vreemd vermogen kan worden onderverdeeld in vaste (langlopende) en vlottende schulden, voorzieningen en overlopende passiva. De opgenomen langlopende leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarden.

[8]. Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen tegenover derden, verliezen en bestaande risico's, waarvan het bestaan en de omvang nog onzeker is, maar wel redelijkerwijs geschat kunnen worden. Maar ook voor kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren (ex artikel 29 LvC). Voorzieningen zijn afgezonderde vermogensbestanddelen, die worden gevormd voor het afdekken van kwantificeerbare risico's en verplichtingen en voor kostenegalisatie van uitgaven in de exploitatiebegroting.

❖ Voorzieningen worden beschouwd als verplichtingen om uitgaven te doen in een volgend dienstjaar, terwijl de verplichting haar oorsprong vindt in een daaraan voorafgaand boekjaar. In verband met het verplichtend karakter dat hieraan gekoppeld is, komen voorzieningen overeen met schulden. Voorzieningen worden dan ook tot het vreemd vermogen gerekend. De stand en het financiële verloop van de Voorzieningen blijkt in onderstaande tabel:

VOORZIENINGEN	2018	2017
Schadeclaim e.M vaststellingsovereenkomst	-15,4	-15,4
Fundashon Kas Populair claim op overheid	0	-13,0
Totaal Voorzieningen (ANG mln.)	-15,4	-28,4

De in 2017 opgenomen voorziening ad 13,0 mln. voor de claim van de Fundashon Kas Popular is in 2018 volledig afgewikkeld (betaald). Het nog beschikbaar bedrag voor de Schadeclaim e.M wordt vooralsnog als voldoende ingeschat.

[9]. Onder langlopende schulden zijn begrepen schulden met een oorspronkelijke rente-typische looptijd van 1 jaar of langer. Bij het ingaan van de nieuwe staatkundige structuur heeft Nederland de toen nog resterende hoofdsommen overgenomen, terwijl de nieuwe entiteiten het Land Curaçao (en het Land Sint Maarten) schuld hebben geëmitteerd. Hiervan is de contante waarde gelijk aan de schulden tot aan de rentelastnorm per 2005, vermeerderd met eventuele schuldaanwas sindsdien die niet in aanmerking kwam voor schuldovername. Deze langlopende schulden betreffen een vijftal ten laste van het Land Curaçao geëmitteerde Obligatieleningen (formeel per 15 oktober 2010) met looptijden en rentevoeten variërend van 10 – 30 jaren respectievelijk 2,5 – 3,125 %. De totale emissie (leningen L1 t/m L5 in de tabel) komt dus feitelijk overeen met de restschuld ad 1.667,4 mln. (inclusief het aandeel in die van de v.m. Nederlandse Antillen) welke uiteindelijk is toegerekend aan het Land Curaçao. De langlopende schulden blijken als volgt:

LANGLOPENDE SCHULDEN	2019	2018	2017
L01 Obligatielening 2010-2020 2,500% ivm restschuld 10-10-10 ná schuldsanering	-100,0	-100,0	-100,0
L02 Obligatielening 2010-2025 2,750% ivm restschuld 10-10-10 ná schuldsanering	-140,0	-140,0	-140,0
L03 Obligatielening 2010-2030 2,875% ivm restschuld 10-10-10 ná schuldsanering	-370,0	-370,0	-370,0
L04 Obligatielening 2010-2035 3,000% ivm restschuld 10-10-10 ná schuldsanering	-475,0	-475,0	-475,0
L05 Obligatielening 2010-2040 3,125% ivm restschuld 10-10-10 ná schuldsanering	-582,4	-582,4	-582,4
L06 Obligatielening 2013-2043 2,750% ivm schuldemissie tbv grote investeringsprojecten	-62,6	-62,6	-62,6
L07 Obligatielening 2014-2044 2,450% ivm investeringsproject Hospital Nobo Otrobanda (HNO)	-247,0	-247,0	-247,0
L08 Obligatielening 2015-2045 1,600% ivm HNO (187 mln.) en tbv andere investeringsprojecten	-212,8	-212,8	-221,0
L09 Obligatielening 2015-2045 1,620% ivm schuldemissie tbv investeringsprojecten	-33,3	-33,3	-33,3
L10 Obligatielening 2016-2046 1,000% ivm schuldemissie tbv investeringsprojecten	-59,0	-59,0	-59,0
L11 Obligatielening 2017-2047 1,240% ivm schuldemissie tbv investeringsprojecten	-60,0	-60,0	-60,0
L12 Obligatielening 2019-2049 0,92% ivm schuldemissie tbv investeringsprojecten	-69,1	::	::
Totaal Binnenlandse Langlopende Schulden (ANG mln.)	-2.411,2	-2.342,1	-2.350,3
Solvabiliteitsverhouding (gewenst is 1,5 tot 2,0)	1,2	1,2	1,3

Het kortlopende deel van L08 ad 8,2 mln. per einde 2018 (en 2017) is onder Crediteuren Anticipatieposten in de balans opgenomen. In 2018 zijn er geen nieuwe leningen opgenomen. De in de begroting opgenomen lening over het dienstjaar 2018 werd pas in januari 2019 geëffectueerd. Voor een gedetailleerde specificatie en het verloop wordt verwezen naar de [Staat van opgenomen \(langlopende\) geldleningen \(model E\)](#).

Waardering van de overige Passiva

De waardering van hiervoor niet-genoemde passiva geschiedt in het algemeen tegen nominale waarden. Wanneer hiervan wordt afgeweken, is dit in de toelichting bij de desbetreffende post vermeld.

[10]. Kortlopende schulden (2510)

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief de transactiekosten die direct zijn toe te rekenen. De Kortlopende Schulden blijken als volgt (2019 = stand per eind mei):

KORTLOPENDE SCHULDEN	2019	2018	2017
Verzamelrekening [zie specificatie]	-170,3	-280,9	-293,9
Anticipatieposten [zie specificatie]	-6,0	-23,8	-13,0
Facturen in Omloop	0	0	0,5
Totaal Crediteuren Algemeen (ANG mln.)	-176,3	-304,7	-306,4
Betalingen Onderweg (ANG mln.) totaal	0	0	0

[10.1]. Specificaties van de Kortlopende Schulden (verzamelrekening en anticipatieposten) en een inzicht in de financiële afwikkeling daarvan in het volgende dienstjaar (inclusief stand per eind mei 2019):

KORTLOPENDE SCHULDEN	betreft voornamelijk	2019	2018	2017
Aqualectra Distribution	Water en electriciteitsnota's	0	-4,3	-6,8
Algemeen Pensioenfonds Curaçao	Pensioenverplichtingen ea	-122,6	-141,2	-193,3
Sociale Verzekerings Bank	AOV/AWW en Basisverzekering	-33,5	-52,7	-15,2
Ministerie van Binnenlandse zaken	Bijdrage Kustwacht	-7,6	-6,7	-12,9
Andere Crediteuren	Diversen normaal af te wikkelen	-1,1	-44,9	-36,9
Kortlopende Schulden ≥ 1.000.000		-164,8	-249,8	-265,1
Kortlopende Schulden ≥ 100.000 < 1.000.000		-4,3	-20,7	-19,0
Kortlopende Schulden < 100.000		-1,2	-10,4	-9,8
Nog te verwerken Factuur Batches		0	0	0
Specificatie Crediteuren Verzamelrekening (ANG mln.)		-170,3	-280,9	-293,9
Kortlopende Schulden ≥ 1.000.000		4	14	14
Kortlopende Schulden ≥ 100.000 < 1.000.000		11	83	63
Kortlopende Schulden < 100.000		466	1.585	1.343
Totaal Crediteuren Verzamelrekening (aantallen)		481	1.682	1.420
Dutch State Treasury Agency	Transitorische rente obligatieleningen	-0,5	-2,7	-3,0
Staat der Nederlanden	Aflossing Leningen kortlopend deel	0	-8,2	-8,2
Gemeenschappelijk Hof van Justitie	Af rekening Hof van Justitie	-1,8	-1,8	0
Diverse crediteuren	CTDF-logeergastenbelasting	0	-9,5	0
Overige af te wikkelen crediteuren	Diversen	-1,3	-2	-1,8
Specificatie Crediteuren Anticipatieposten (ANG mln.)		-3,6	-23,8	-13,0

[10.2]. Specificaties van de kortlopende schulden (component: gelden in bewaring) inclusief per einde mei 2019:

KORTLOPENDE SCHULDEN	2019	2018	2017
Depositogelden Vreemdelingen Ontvanger	-30,5	-30,4	-30,4
Zekerheidsstellingen Ontvanger en Douane	-29,5	-30,2	-27,5
Borgsommen Verzekeringsmaatschappijen [zie specificatie]	-0,7	-0,7	-0,7
Gelden in Consignatie IUH NV borgsommen Aqualectra Production / Distribution	-34,0	-34,0	-34,0
Totaal Gelden in Bewaring (ANG mln.)	-94,7	-95,3	-92,6

Voor wat betreft het saldo depositogelden vreemdelingen en zekerheidsstellingen is er overleg geweest met de Ontvanger. Er zal een voorstel voor een alternatieve verantwoording (nl. op de gewone dienst) worden gedaan (nog pending). Borgsommen worden geheven indien bij de Centrale Bank een vergunning wordt aangevraagd voor de uitoefening van het verzekeringsbedrijf. Zolang niet definitief is beschikt, wordt de borgsom aangehouden tot zekerheid. Aan verzekeraars die in het bezit zijn van de nodige vergunningen, kan de borgsom worden terugbetaald. Indien de verzekeraar niet meer actief is op Curaçao dient men naar het genoegen van de Minister van Financiën aan te tonen dat er géén verplichtingen meer bestaan. Terugbetaling kan dan plaatsvinden indien dat inderdaad het geval is.

[10.4]. De Crediteuren Deelnemingen, Overheidsentiteiten en Overheidsfondsen (inclusief per einde mei 2019) blijken als volgt:

KORTLOPENDE SCHULDEN	betreft voornamelijk	2019	2018	2017
Rechtspersoon ARUBA	RNA vz. duurtetoelag Arubaanse Landsambt.	-22,6	-22,6	-22,6
Totaal Crediteuren Overheden (ANG mln.)		-22,6	-22,6	-22,6
R/C Selikor NV	Diversen cfm. Selikor	-37,1	-37,1	-31,8
R/C United Telecomm Services NV	Diversen cfm. UTS	0	-5,3	
R/C PSB Bank NV	RNA Boedel vz. vermogensversterking	-20,0	-20,0	-20,0
Totaal Crediteuren Deelnemingen (ANG mln.)		-57,1	-62,4	-51,8
APC pensioenfondsen	Ambtenaren en Werklieden	-68,6	-59,7	-53,7
SVB Fondsen	BVZ-AOV-AWW-ZV-OV-AVBZ	-100,8	-98,7	-96,9
Totaal Crediteuren Overheidsfondsen (ANG mln.)		-169,4	-158,4	-150,6

De totale acute schulden aan het APC (ná incorporatie van het Vereffeningsakkoord, 2016) zijn als volgt:

APC pensioenfonds Ambtenaren (raming) saldo te verrekenen	3,9	3,9	8,6
APC pensioenfonds Gouvernementswerklieden (raming)	-55,8	-55,8	-54,5
APC boedel RNA te betalen huren APNA	-0,6	-0,6	-0,6
APC boedel RNA pfonds Landsambtenaren APNA	-11,0	-11,0	-11,0
APC boedel RNA betaling Duurtetoelag September 2010 APNA	3,8	3,8	3,8
Totaal Crediteuren APC Fondsen (ANG mln.)	-68,6	-59,7	-53,7
APC crediteuren Verzamelrekening (ww. WPF 2016-2017 -2,4 mln.) ntb vs-afdrachten	-122,6	-141,2	-193,3
Totaal generaal Crediteuren APC Fondsen (ANG mln.)	-191,2	-200,9	-247,0

Met APC is op 7 januari 2019 een aflossingsovereenkomst aangegaan ter erkenning van diverse openstaande schulden per 30 november 2018.

De totale acute schulden aan de SVB (ná incorporatie van het Vereffeningsakkoord, 2016) zijn als volgt:

SVB boedel RNA tekorten ZV/OV Schommelfonds	-44,5	-44,5	-44,5
SVB boedel RNA Fonds ZOG aanzuivering tekort	-36,0	-36,0	-36,0
SVB boedel RNA premies medeverzekerden	-4,1	-4,1	-4,1
SVB voorschotten Poli Nobo / Fundashon Kuido pa Famia	-15,8	-15,0	-12,7
SVB vz. Ziektekostenregeling ambtenaren (oud)	12,8	12,8	0,4
SVB vz. Ziektekostenregeling ambtenaren (nieuw) ,FZOG	-13,2	-11,9	
Totaal Crediteuren SVB Fondsen (ANG mln.)	-100,8	-98,7	-96,9
SVB crediteuren Verzamelrekening: nog te betalen Landsbijdragen	-33,5	-49,3	-15,2
Totaal generaal Crediteuren SVB Fondsen (ANG mln.) excl. Schommelfonds	-134,3	-148,0	-112,1

Deze substantiële betalingsachterstanden dienen te worden geconsolideerd en nog te worden geformaliseerd.

Overlopende passiva (2600)

[11]. De Overlopende Passiva – tot slot – zijn als volgt nader te onderscheiden (inclusief de standen per einde mei 2019):

OVERLOPENDE PASSIVA	2019	2018	2017
SVB premies AOV/AWW	-33,3	-28,9	-4,6
SVB premies AVBZ	-5,6	-5,8	-5,7
SVB premies BVZ	-23,7	-15,4	-20,4
SVB premies ZV/OV	-4,4	-2,2	0
SVB premies CESSANTIA	-0,3	-0,1	0
Totaal Ontvangst en <u>Afdracht premies van Derden</u> (ANG mln.)	-67,3	-52,4	-30,7

OVERLOPENDE PASSIVA	2019	2018	2017
SVB premies AOV/AWW	-33,3	-28,9	-4,6
SVB premies AVBZ	-5,6	-5,8	-5,7
SVB premies BVZ	-23,7	-15,4	-20,4
SVB premies ZV/OV	-4,4	-2,2	0
SVB premies CESSANTIA	-0,3	-0,1	0
Totaal Ontvangst en <u>Afdracht premies van Derden</u> (ANG mln.)	-67,3	-52,4	-30,7
Ontvangsten zonder Inningsopdracht (wv. BZV liquidatie-uitkering -5,0 mln.)	-2,0	0	0
Ontvangsten t.b.v. Derden	-0,2	-0,2	-0,4
Onbekende Ontvangsten	0,1	0,1	0,1
Ontvangsten Onderweg	-0,3	-0,1	0,8
Vooruitontvangsten	0	0	-0,1
Totaal Af te wikkelen Ontvangsten (ANG mln.)	-2,4	-0,2	0,4

BUITEN DE BALANS: BELANGRIJKE (LATENTE) FINANCIËLE VERPLICHTINGEN EN RISICO'S ex artikel 30^e LvC

De niet op de Balans voorkomende (latente) verplichtingen en risico's kunnen globaal worden onderscheiden in (belangrijke) 1. Contractuele verplichtingen, 2. Latente verplichtingen in verband met gewaarborgde leningen en andere garantie verplichtingen en 3. Onderkende risico's, waarvan de precieze omvang niet altijd kan worden gekwantificeerd. In model F2 Buiten de Balans: Belangrijke (latente) Financiële Verplichtingen en Risico's is hiervan een overzicht opgenomen en uitgebreid toegelicht.

NAGEKOMEN GEBEURTENISSEN

Het opmaken van de jaarrekening veronderstelt dat de Regering schattingen en aannames verricht welke de waarde van de hierin opgenomen financiële componenten kunnen beïnvloeden. Eventuele schattingen worden zo reëel als mogelijk gemaakt en waar nodig toegelicht. Desondanks kunnen de werkelijke uitkomsten afwijken van de geschatte bedragen. Verondersteld wordt dat deze eventuele afwijkingen niet materieel zijn. Daarnaast kunnen er baten en lasten blijken pas nadat de administratie is afgesloten ten behoeve van het opmaken van de jaarrekening.

Artikel 3, 5^e lid van de LvC bepaalt in dat verband: "Baten en lasten waarvan het bestaan blijkt nadat de administratie voor de opmaak van de jaarrekening is afgesloten, behoren tot het dienstjaar waarin van het bestaan is gebleken. Indien op dat moment de jaarrekening nog niet is opgemaakt, wordt daarvan melding gemaakt in de toelichting op deze jaarrekening, in die gevallen waar die bate of last van grote invloed zou zijn geweest op de financiële positie en het saldo van baten en lasten".

De Memorie van Toelichting LvC op dit wetsartikel vermeldt verder: "De administratie voor de opmaak van de jaarrekening moet op enig moment worden afgesloten om de jaarrekening te kunnen opmaken. Dit laat onverlet dat er na die sluiting baten en lasten kunnen blijken, betrekking hebbende op het voorgaande dienstjaar. Onderhavige bepaling stelt duidelijk dat die dan in het lopende dienstjaar moeten worden meegenomen. Om een te zeer vertekend financieel beeld te voorkomen, is toegevoegd dat bij belangrijke of omvangrijke baten of lasten, daarvan wel melding worden gemaakt in de toelichting op de jaarrekening van het voorgaande dienstjaar, zolang op dat moment die jaarrekening nog niet is opgemaakt".

Na het opmaken van deze Jaarrekening zijn de hiernavolgende zaken besloten en gegevens bekend geworden, waarvan de eventuele financiële gevolgen of afwijkingen bijgevolg ingevolge artikel 3 lid 5 van de Comptabiliteitslandsverordening, in de jaarrekening 2019 zullen worden meegenomen:

- ❖ De jaarrekening 2018 van Curaçao Port Authority NV is op 24 juli 2019 ontvangen. Uit de behaalde resultaten blijkt een aanzienlijk verlies over 2018 (N32,0 mln.). Dit geeft aanleiding tot het aanpassen van de intrinsieke waarde. Tevens worden de nu pas bekend geworden kosten van het onderhoud van de bruggen ad 1,8 mln. in 2019 verantwoord.
- ❖ De jaarrekening 2018 van Curaçao Airport Holding is ontvangen. Uit de behaalde resultaten blijkt een positief saldo van V1,1 mln. Door de uitkering van dividenden is de intrinsieke waarde gedaald. Verwerking hiervan zal in de jaarrekening van het Land over 2019 plaatsvinden.
- ❖ De jaarrekening 2018 van Core Nv is ontvangen. Uit de behaalde resultaten blijkt een verlies ad 0,7 mln. Dit geeft aanleiding tot het aanpassen van de intrinsieke waarde. Verwerking hiervan zal in de jaarrekening van het Land over 2019 plaatsvinden.
- ❖ De jaarrekening 2018 van Sababank Resources NV is ontvangen. Uit de behaalde resultaten blijkt een gering verlies van N0,1 mln. Alhoewel hierdoor de intrinsieke waarde beneden de historische kostprijs daalt, zou geen aanpassing plaatsvinden aangezien de driejaarlijkse toetsing pas over 2019 zou plaatsvinden. Slecht de aanpassing van de intrinsieke waarde dient te worden verwerkt.
- ❖ De jaarrekening 2017 OBNA is ontvangen. Uit de behaalde resultaten blijkt een verlies van 2,7 mln. welke resulteert in een aanpassing van de intrinsieke waarde van -0,7 mln. Deze feiten worden in de jaarrekening 2019 verwerkt.
- ❖ De jaarrekening van Integrated Utility Holding (Aqualectra) is ontvangen. Uit de jaarrekening blijkt een positief resultaat van 32,5 mln. Dit leidt tot aanpassing van de intrinsieke waarde en wordt in de jaarrekening 2019 verwerkt.
- ❖ De jaarrekening van Woningbouw is ontvangen. Uit de jaarrekening blijkt een positief resultaat van 0,3 mln. Dit leidt tot aanpassing van de intrinsieke waarde en wordt in de jaarrekening 2019 verwerkt.
- ❖ De jaarrekening van Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider NV (DCANSP) is ontvangen. Uit de jaarrekening blijkt een positief resultaat van 6,0 mln. Dit leidt tot aanpassing van de intrinsieke waarde en wordt in de jaarrekening 2019 verwerkt.
- ❖ In de jaarrekening 2018 is een te vorderen bedrag opgenomen van 15,0 mln voor de afroaming van overreserves van de Stichting Kadaster en Openbare Registers Curaçao. Er zijn reeds juridische stappen ondernomen om dit bedrag in te vorderen.
- ❖ Het totaal van de post Onderhanden werken in de jaarrekening 2018 bedraagt 461,3 mln. Het betreft hier de tot en met 2018 verantwoorde uitgaven betreffende het project Bouw Hospital Nobo Otrobanda. In 2019 is de transitie naar Curaçao Medical Center (CMC) gestart. Na voltooiing van de volledige transitie zullen de juiste kosten worden toegerekend aan het CMC en zullen verdere aanpassingen in de administratie voor onder andere de opname van de hiervoor aangekochte gronden etc plaats vinden. Ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening waren nog niet alle activiteiten overgedragen naar het CMC. Derhalve heeft ook de afwikkeling van de rekening-courantverhouding met het Sint Elisabeth-hospitaal nog niet plaatsgevonden.

Het Kasstroomoverzicht ex art. 18f en 31 LvC, toelichting (model M2)

Het kasstroomoverzicht maakt de financiële analyse bij de jaarrekening compleet met informatie over de liquiditeit van Curaçao. Het overzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De mutaties op de gewone dienst, de kapitaal-dienst (investeringen en vaste financiering) en de (vlottende) financiering (mutaties van de debiteuren, crediteuren en overige vlottende activa en passiva) hebben in het dienstjaar samen geleid tot een afname van de liquide middelen (cashflow) met 148,5 mln. (2017 afname 14,8 mln.).

Het saldo van de feitelijk beschikbare liquide middelen ('netto') aan het begin van het jaar bedroeg 246,3 mln. (ná herrubricering van een termijndeposito ad 1,6 mln. onder de Financiële Vaste Activa). Door de gerealiseerde cashflow c.q. afname ad 148,5 mln., bedraagt het saldo a/h einde van de verslagperiode daardoor 97,8 mln. De beschikbare liquide middelen voor de operationele bedrijfsvoering belopen aan het einde van het beschouwde dienstjaar dus een bedrag van 97,8 mln. De samenvatting en het verloop van de cashflow (kasstroom) blijkt onderstaand (in ANG mln.):

<u>Kasstroom / cashflow uit operationele bedrijfsvoering</u>	<u>Djaar 2018</u>	<u>Djaar 2017</u>
Voordelig [-/] c.q. Nadelig Saldo van de Gewone Dienst gecorrigeerd voor:	58.472.827	116.808.040
GD Afschrijvingen op Materiële Vaste Activa	-87.755.379	-81.599.315
GD Saldo Reserveringen Toevoegingen & Onttrekkingen	9.157.572	-42.696.186
<u>Cashflow uit operationele activa en passiva</u>		
Netto-mutaties van de Voorraden	-3.749	8.205
Netto-mutaties van de Kortlopende Vorderingen	35.636.281	21.760.400
Netto-mutaties van de Kortlopende Schulden	-19.456.189	-154.740.895
Netto-mutaties van de Overlopende Passiva	-10.324.743	3.440.600
Netto Cashflow uit operationele bedrijfsvoering (1)	-14.273.380	-137.019.151
<u>Cashflow uit investeringsactiviteiten</u>		
KD Netto-investeringen in Immateriële Vaste Activa	5.984.182	14.726.395
KD Netto-investeringen in Gebouwen & Bouwstructuren	131.978.069	125.015.376
KD Netto-investeringen in Machines & Equipment	18.831.678	19.280.324
KD Netto-investeringen in Nonproductieve Activa	1.925.935	2.971.350
KD Netto-investeringen in Kapitaalverstrekking & Deelnemingen	0	44.734.286
Netto Cashflow uit investeringsactiviteiten (2)	158.719.864	206.727.731
<u>Cashflow uit financieringsactiviteiten</u>		
KD Opname Binnenlandse Langlopende Leningen	0	-60.000.000
KD Betaling Aflossingen van Leningen o/g	8.181.800	8.181.800
Gerealiseerde Koersverschillen Uitgegeven Leningen (C1)	-299.180	749.614
KD Te ontvangen Aflossingen van Leningen u/g	-3.793.526	-3.931.434
Netto Cashflow uit financieringsactiviteiten (3)	4.089.094	-55.000.020
Netto toename +/- c.q. afname van de LIQUIDE MIDDELEN (1+2+3)	148.535.578	14.708.560
<u>Liquide Middelen inclusief equivalenten</u>		
Beschikbaar Saldo aan het Begin van het Boekjaar	246.326.848	261.035.408
Beschikbaar Saldo aan het Einde van het Boekjaar	97.791.270	246.326.848
Netto toename [-/] c.q. afname van de LIQUIDE MIDDELEN idem	148.535.578	14.708.560

5.4 RESULTAAT VAN DE GEWONE DIENST ex artikel 21 LvC

Het Stelsel van Baten en Lasten

In het stelsel van baten en lasten (ex artikel 3.1 LvC) worden uitgaven en inkomsten toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Dit betekent dat - als er bijvoorbeeld een congres is georganiseerd aan het einde van het jaar - de lasten op dat jaar worden geboekt; ook als de rekening pas in het volgende kalenderjaar binnenkomt en wordt betaald. Dit betekent ook dat investeringen in bijvoorbeeld een gebouw dat x jaar meegaat niet ten laste komen van het jaar waarin de rekeningen zijn betaald, maar worden gespreid over de jaren waarin het gebouw wordt gebruikt (jaarlijkse afschrijving). Door uitgaven en inkomsten toe te rekenen aan de jaren waarop ze betrekking hebben, wordt het inzicht in de kosten van producten en diensten bevorderd (het zogenaamde toerekening beginsel zoals bedoeld in artikel 27.1 LvC). Overheden worden ook wel inkomens bestedende huishoudingen genoemd. Hiermee wordt bedoeld dat het er niet om gaat om het vermogen te doen toenemen, maar om beleid en voorzieningen voor de burgers tot stand te brengen. Het vermogen heeft wel een functie; het dient namelijk als buffer om onverwachte uitgaven op te vangen en het wordt gebruikt – in de vorm van bestemmingsreserves – om vooraf te sparen voor bepaalde investeringen. In het gemodificeerde stelsel van baten en lasten zijn vier begrippen van belang voor de exploitatie, namelijk de lasten, de baten, het resultaat en de mutaties in de reserves (de resultaatbestemming).

International Public Sector Accounting Standards (IPSAS)

Voor overheden bestaat er nog geen eenduidig stelsel van baten en lasten. De internationale vereniging van accountantsorganisaties (IFAC) is via het Public Sector Committee bezig met het ontwerpen van boekhoudkundige regels voor overheden. Deze regels worden de international public sector accounting standards (IPSAS) genoemd. Deze regels zijn echter nog lang niet zover als de IAS-standaarden¹. De toepassing van het echte wetenschappelijk 'zuivere' stelsel van baten en lasten bestaat nog niet omdat er altijd enige concessies aan een bestaande lokale dan wel internationale uitvoeringspraktijk moeten worden gedaan. Er is daarom internationaal gezien geen algemeen erkend stelsel van baten en lasten voor overheden. Ten opzichte van bedrijven is er dus sprake van een gemodificeerd stelsel van baten en lasten. De (eigen) Landsverordening Comptabiliteit 2010 (LvC) is mede gebaseerd op een eigenstandig kader ('eigenheid') waaruit de voor de LvC gehanteerde algemene uitgangspunten zijn geformuleerd. Dit is internationaal via IPSAS nog niet gerealiseerd.

Begin 2018 heeft CARTAC, wat staat voor Caribbean Regional Technical Assistance Center, een dochterorganisatie van het IMF (Internationaal Monetair Fonds), een bezoek aan Curaçao gebracht met als doel het evalueren van het financieel beheer bij de overheid. De CARTAC-missie concludeert onder meer dat Curaçao gecompimenteerd mag worden met de 'geavanceerde' staat van haar overheidsboekhouding. De financiële rapportage in Curaçao loopt op vele landen vooruit, zowel internationaal als regionaal. Deze prestatie is des te opmerkelijker als wordt gekeken naar de omvang van het land en de bevolking, maar dan met een hoger inkomen en grotere capaciteit dan vele anderen in de regio. Er zijn verschillende richtingen voor toekomstige comptabele hervormingen geïdentificeerd. Naast eventuele stappen in de richting van internationale normen, zijn er nog andere ontwikkelingen die kunnen worden overwogen:

- Formele goedkeuring van internationale standaarden voor jaarrekeningen (IPSAS) in een nieuwe comptabiliteitswetgeving. Een optie die voor Curaçao aantrekkelijk zou kunnen zijn, is geleidelijke 'aanpassing' in plaats van regelrechte goedkeuring - dit maakt een meer geleidelijke overgang mogelijk onder eigen regie en vermijdt vereisten die als te zwaar of ongepast zouden kunnen worden beschouwd.

¹ International Accounting Standards voor (grote) bedrijven.

- In plaats van gedetailleerde comptabele vereisten in de wet op te nemen, moet een algemene wettelijke vereiste voor internationale normen worden vastgesteld. Gedetailleerde regels worden door het ministerie van Financiën in overleg met de SOAB opgesteld in een handleiding voor openbare boekhouding voor de publieke sector, waarbij afwijkingen van IPSAS gerechtvaardigd zijn. Idealiter naast de Overheid zelf derhalve van toepassing voor de Instellingen voortvloeiende uit wetgeving, de overheidsbedrijven en gesubsidieerde instellingen welke taken voor de overheid uitvoeren.
- Zoeken naar manieren om een snellere afsluiting en publicatie van de openbare jaarrekeningen te bereiken. Een deel hiervan gaat puur om het versnellen van tijdschema's en administratieve processen. Maar een ander belangrijk aspect zou erin kunnen bestaan dat het Parlement op zijn minst afziet van het recht om de jaarrekeningen vóór publicatie "goed te keuren". In veel landen worden de rekeningen samen met een auditoordeel tegelijkertijd gepubliceerd, of worden kort daarna aan het Parlement gepresenteerd.

De Lasten

Lasten zijn uitgaven die aan een periode zijn toegerekend. De lasten in een begrotingsjaar zijn de uitgaven die in dat jaar of in een ander jaar hebben plaatsgevonden of zullen plaatsvinden, maar die op het begrotingsjaar drukken, omdat hetzij de uitvoering van een taak die leidde tot kosten in het begrotingsjaar plaatsvond - hetzij omdat het verlies in het begrotingsjaar plaatsvond. De definitie omvat zowel kosten als verliezen. Verliezen dienen direct te worden genomen. Voor verwachte verliezen moeten voorzieningen worden gevormd. De herwaardering of het gewijzigd opnemen van activa en vreemd vermogen leidt tot vermeerderingen of verminderingen van het eigen vermogen. Deze vermeerderingen of verminderingen worden niet als baten of lasten verwerkt. In plaats daarvan worden deze posten onder het eigen vermogen begrepen als herwaarderingsreserves.

De Baten

Baten zijn inkomsten die aan een periode zijn toegerekend. De baten in een begrotingsjaar zijn inkomsten die in dat jaar of in een ander jaar hebben plaatsgevonden of zullen plaatsvinden, maar die op het begrotingsjaar betrekking hebben, omdat hetzij de uitvoering van een taak die tot opbrengsten leidde in het begrotingsjaar plaatsvond, hetzij omdat het voordeel in het begrotingsjaar plaatsvond. De definitie van baten omvat zowel opbrengsten als andere voordelen. Bij opbrengsten gaat het om belastingen, rechten, leges, prijzen en specifieke uitkeringen. Eén uitzondering op de regel vormen de belastingen, deze worden conform de vigerende Comptabiliteitsvoorschriften (ex artikel 3.2 LvC) op kasbasis² verantwoord. Onder andere voordelen worden posten bedoeld die aan de definitie van baten voldoen. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan inkomsten uit het afstoten van vaste activa, waarbij de inkomsten de boekwaarde overtreffen.

Resultaatbepaling en Resultaatbestemming

Jaarlijks wordt voor het begrotingsjaar een begroting vastgesteld, waarbij tevens wordt bepaald of er gespaard (toevoeging aan reserves) of ontspaard (onttrekking aan reserves) gaat worden. Ten einde financiële problemen te voorkomen dient de begroting uiteraard sluitend te zijn. De jaarrekening dient op dezelfde wijze te zijn opgebouwd. Met andere woorden op het moment dat bij de begroting bepaald wordt dat er een toevoeging, onttrekking, respectievelijk het instellen van een reserve moet plaatsvinden, dan moet dat op analoge wijze in de jaarrekening worden verantwoord. Het overzicht van baten en lasten is daardoor inclusief alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. De mutaties in de reserves zijn geen baten of lasten. Transparantie is daarbij een randvoorwaarde. Bij de begroting evenals bij de rekening dient eerst een overzicht te

² Uitgaven en inkomsten worden geboekt op het moment van de feitelijke betaling of ontvangst.

worden gegeven van de baten en de lasten, waarna het resultaat vóór bestemming wordt bepaald. Daarna wordt het resultaat bestemd, dat wil zeggen wordt aan reserves toegevoegd of onttrokken, tot slot wordt het resultaat ná bestemming bepaald. Tenzij anders bepaald, vloeit het resultaat op de Gewone Dienst in principe naar de algemene reserve óf wordt onttrokken in het geval van een nadelig resultaat.

Toelichting Uitkomsten en Resultaat

Mede op advies van de SOAB is de collectieve sector (in dit kader de SVB) geëlimineerd uit de rekening- en begrotingscijfers. In plaats daarvan is hierna in een afzonderlijke sub-paragraaf extracomptabel (zie §8 van deze Jaarrekening) hieraan aandacht besteed.

[7.1]. De Gewone Dienst over 2018 sluit met een nadelig saldo van 58,5 mln. aansluitend op een nadelig saldo in 2017 van V116,8 mln. Het nadelig resultaat is afzonderlijk in de balans onder het eigen vermogen opgenomen (kolom AA = Actual Amounts). De opbouw van het saldo van de Gewone Dienst kan als volgt worden weergegeven:

Recapitulatiestaat Diensten	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
GDU Gewone Dienst Uitgaven	1.710,9	1.710,8	1.751,5
GDI Gewone Dienst Inkomsten	-1.652,4	-1.710,8	-1.634,7
Saldo GD	58,5	0	116,8

Resultaat Gewone Dienst (- = Voordelig / + = Nadelig)	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Saldo Gewone Dienst vóór reserveringen en kapitaallasten	-90,2	-181,1	-70,6
Saldo dotatie en vrijval Reserves en Voorzieningen	-9,1	35,4	42,7
Afschrijving Vaste Activa + Interest (kapitaallasten)	157,8	145,7	144,7
Resultaat Gewone Dienst vóór bestemming	58,5	0	116,8
Saldo Gewone Dienst vóór reserveringen en kapitaallasten	-154%		-60%
Saldo dotatie en vrijval Reserves en Voorzieningen	-16%		37%
Afschrijving Vaste Activa + Interest (kapitaallasten)	270%		124%
Resultaat Gewone Dienst vóór bestemming	100%		100%

In 2018 heeft de regering ondermeer verschillende uitgavenverlagende maatregelen ter waarde van circa 67,0 mln. doorgevoerd. Hierdoor is de regering erin geslaagd om het tekort in 2018 op de gewone dienst te halveren vergeleken met 2017, ondanks de sterke economische krimp in 2018 en de daardoor tegenvallende belastinginkomsten. Ondanks de inspanningen van de regering om over 2017 een sluitende gewone dienst te realiseren, bleken de nadelige gevolgen voor de staatskas van de uitdagende sociaaleconomische omstandigheden waarmee Curaçao te kampen heeft, te groot. Ook 2018 is ondanks de inspanningen van het kabinet afgesloten met een tekort op de gewone dienst van Ang 58,5 mln., zijnde ongeveer 1% van het BBP.

Hierna volgen een aantal overzichten en tabellen welke nadere informatie geven over de daadwerkelijk gerealiseerde cijfers 2018, begrotingscijfers 2018 en realisatiecijfers 2017 op categorieniveau. In artikel 33 van de comptabiliteits landsverordening is vastgesteld dat de betreffende minister een jaarverslag indient met een uiteenzetting van de beleidsvoornemens voor zijn ministerie. Het verslag wordt in een afzonderlijke nota bij de jaarrekening toegevoegd. Voor nadere toelichting van de onder- en/of overschrijdingen van de begroting en de toelichting van verschillen in vergelijking met de realisatiecijfers van 2017 wordt verwezen naar het jaarverslag. Derhalve is de toelichting bij de in deze jaarrekening gepresenteerde cijfers summier.

Het resultaat van de gewone dienst naar economische categorie kan als volgt worden samengevat:

Resultaat Gewone Dienst	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
[12] Beloning van Personeel	442,9	439,8	445,2
[13] Verbruik van Goederen & Diensten	202,0	201,6	213,8
[14] Afschrijving Vaste Activa + Interest	157,8	145,7	144,7
[15] Subsidies + Overdrachten	429,8	396,2	411,9
[16] Sociale Zekerheid	474,5	492,1	488,8
[17] Andere Uitgaven	3,9	35,4	47,1
Gewone Dienst Uitgaven	1.710,9	1.710,8	1.751,5
[18] Belastingen	-1.412,0	-1.468,3	-1.435,5
[12] Sociale Voorzieningen (p/s onder uitgaven)	0	-6,8	0
[19] Schenkingen & Subsidies	-24,1	-19,1	-19,8
[19] Andere Inkomsten	-216,3	-216,6	-179,4
Gewone Dienst Inkomsten	-1.652,4	-1.710,8	-1.634,7
[7.1] Resultaat Gewone Dienst vóór bestemming	58,5	0	116,8

Globaal is het nadelige verschil van N58,5 mln. ten opzichte van de begroting in het bijzonder veroorzaakt door de fors achtergebleven belastingontvangsten (N56,3 mln.), mede als gevolg van de economische recessie waarin Curaçao verkeert. Verder zijn in de begroting lasten ad 35,4 mln. opgenomen ter dekking van de tekorten van 2017 en 2018.

Conform artikel 18, zesde lid, van de Rft,

moeten maatregelen worden genomen om die tekorten te compenseren. Gezien de zorgelijke stand van de economie en daarmee de effecten daarvan op de overheidsfinanciën, is het op korte termijn aanvangen met het compenseren van de tekorten geen realistische optie. De verwachting is dat de begrotingen vanaf het dienstjaar 2019 sluitend zullen zijn. Van 2021 tot en met 2023 worden reserves opgebouwd ter dekking van de tekorten over de jaren 2017 en 2018.

[12]. Beloning van Personeel

De regering streeft naar een slagvaardige overheid. Vooral reductie van de “overhead”, minder bureaucratie en meer aandacht voor klantgerichtheid zijn daarbij uitgangspunten. Binnen de categorie personeelslasten zal bijzondere aandacht geschonken worden aan de kosten van overwerk en toelagen, omdat een relatief groot bedrag hieraan opgaat. Als gevolg van het voorge-noemde traject zullen de businessplannen in gewijzigde vorm vastgesteld worden, zodat de aangepaste procedures en de lagere formatie hierin ook formeel worden vastgelegd. Naar analogie van de Landsverordening houdende het niet toekennen van een verhoging van de bezoldiging in 2016 voor overheidsdienaren zal vanaf 2020 voor de periode 2020-2023 een “nullijn” worden afgekondigd voor ambtenaren en trendvolgers. Specificatie van de uitkomsten:

[12] Beloning van Personeel	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Salarissen, Lonen & Bezoldigingen	284,7	284,8	281,8
Overwerk	21,5	22,5	26,3
Kindertoelage	2,2	2,4	2,3
Vakantietoelage	17,6	17,6	17,0
Medische Behandeling & Keuring	3,5	0,1	0,7
Overige uitgaven Salarissen, Lonen & Bezoldigingen	15,4	14,8	19,1
Salarissen, Lonen & Bezoldigingen	344,9	342,2	347,2
Afdracht AOV/AWW premies	28,7	28,2	28,7
Afdracht AVBZ premies	1,6	1,7	1,6
APC Pensioenbijdragen [exclusief Duurtetoelag]	38,8	35,5	37,9
Pensioenvervangende Premies Contractanten	0,1	0,3	0,2
Afdracht BVZ premies	28,8	31,9	29,6
Sociale Lasten	98,0	97,6	98,0
Totaal [zie Model B2 voor specificatie]	442,9	439,8	445,2
Index 2011 = 100	95	95	96

In vorenstaande tabel zijn de Beloningen van Personeel van zowel het ambtenarenkorps alsook het onderwijzend personeel (uitsluitend van het openbaar onderwijs) opgenomen (de personeelslasten) afgezet tegen de begroting na wijziging en de jaarrekening van het voorafgaande jaar.

Verder wordt verwezen naar de [Staat van het te Bezoldigen Personeel \(model B1, Personele bezetting\)](#) alsook de [Staat van Personeelslasten \(model B2\)](#), welke als afzonderlijke bijlagen zijn toegevoegd aan deze jaarrekening. Met betrekking tot de APC

pensioenbijdragen wordt opgemerkt dat in de rekeningcijfers de definitieve afrekeningen t/m 2018 zijn opgenomen.

De personeelsformatie 'in de tijd' blijkt hierna. Bij de 9 ministeries en de Staatsorganen (excl. de Statenleden, ministers, defensie, onderwyzend personeel en fundashon kuido di ambulans) is de personeelsformatie in 2018 afgenomen van 3.334 naar 3.281, een afname van 53 fte's (in 2017 was er daarentegen een toename van 30 fte's).

In december 2015 is de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren en de Landsverordening leeftijdsgrens ambtenaren gewijzigd. Deze wijziging houdt in dat:

- voor degenen die zijn geboren vóór 1 januari 1957 en voor de vutters de pensioenleeftijd van 60 jaar gehandhaafd blijft (categorie A);
- voor de in dienst zijnde werknemers die na 1956 zijn geboren maar uiterlijk op 31 december 1960, of op de invoeringsdatum van dit ontwerp 30 of meer dienstjaren hebben, een pensioenleeftijd van 65 jaar zal gelden maar dat zij vrijwillig kunnen kiezen voor een eerder ingaand pensioen op of na de zestigjarige leeftijd (categorie B);
- voor de nog in dienst zijnde werknemers voor wie, hetzij de pensioenleeftijd van 60 jaar gehandhaafd blijft hetzij de keuze bestaat tussen leeftijd 60 en 65 met pensioen te gaan, een compensatieregeling zal gelden voor zover er tussen het 60ste en 65ste levensjaar geen recht op AOV zal bestaan en dat de compensatie eindigt op het moment dat de AOV ingaat;

De regering is voornemens met ingang van 2020 de ambtenaren met de geboortejaren 1957, 1958, 1959 en 1960 die kunnen opteren vervroegd uit dienst te treden, uit te laten treden op een leeftijd van 60 jaar. Er wordt vanuit gegaan dat de overheid compensaties geeft voor AOV-uitkering, AOV-premies en BVZ-premies. Daarbovenop komt ook een eenmalige lumpsum. De eenmalige lumpsum wordt vastgesteld door wachtgeldregeling zoals deze vastgelegd is in de Landsverordening 17 juli 1986 laatstelijk gewijzigd op 30 december 2000. Daarnaast is rekening gehouden dat voor elke 3 uitstromers er sprake is van 1 instromer.

Dit betekent dat in 2020 een meer uitgaven zal zijn van 34,9 mln. ter dekking van deze eenmalige kosten. In 2021 zal een besparing optreden van 6,8 mln. en in 2022 van 22,1 mln.

Personeelsformatie per einde jaar

Jaar	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	Trend 2018-2011	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Ministeries		86	87	86	87	90	93		::	3281	3334	3304	3326	3452	3555
Onderwijs		129	125	110	110	109	108		::	887	856	754	752	749	739
Marine ca.		63	63	55	59	51	59		::	174	175	153	163	142	164
Overige		99	100	101	89	55	51		::	225	227	231	202	125	117
Totaal		91	91	89	89	89	91		::	4567	4592	4442	4443	4468	4575
Projecten		0	118	120	100	0	0		::	::	139	142	118	::	::

[13]. Verbruik van Goederen & Diensten

Door SOAB is eerder onderzoek verricht waarbij met name de lopende contracten tegen het licht zijn gehouden. Het gaat daarbij om onder andere huurcontracten van gebouwen, kantoormachines, maar ook contracten met advocaten, consultants en beveiligingsbedrijven. Uit deze inventarisatie bleken direct al behoorlijke besparingsmogelijkheden. Ter ondersteuning van structurele verbeteringen op dit gebied, is een van de eerste maatregelen het vormgeven van de centrale inkoopfunctie binnen het ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening. Er is al overgegaan op gezamenlijke inkoop van dienstwagens met een onderhoudscontract van 3 jaar en gezamenlijke inkoop van huishoudelijke artikelen.

Uit de doorlichting van de begroting 2019 van Curaçao is een verschil geconstateerd van om en nabij de 50,0 mln. per jaar tussen enerzijds de begrote raming voor goederen en diensten en voor subsidies en overdrachten en anderzijds het daadwerkelijke uitgavenniveau van deze posten. Ministeries moeten zich houden aan de begroting zoals deze is vastgesteld door de Staten van Curaçao en extra uitgaven moeten binnen de begroting van de ministeries worden gedekt. Dit betekent een uitgavenverlaging van 50,0 mln. op jaarbasis.

Vanuit het basis pad geredeneerd (inclusief risico van 50,0 mln.), wordt voorzichtigheidshalve rekening gehouden met een gerealiseerde uitgavenverlaging van 35,0 mln. in 2020, 40,0 mln. in 2021 en 45,0 mln. in 2022. Ter invulling van de taakstellende uitgavenverlaging worden grote efficiencyoperaties uitgevoerd, te weten: • Doorlichten uitvoeringsorganisaties (uiterlijk per 1 april 2020 gereed voor besluitvorming en uitvoering Begroting 2021: heroverwegingsonderwerp); • Huisvesting ministeries (besluitvorming uiterlijk vóór eind 2019 en uitvoering in de jaren daarna); • Centrale inkoop en mantelcontracten (uiterlijk eind december 2019 is het inkoopbeleid vastgesteld en gereed voor uitvoering).

Ter realisatie van de taakstellende uitgaven verlaging worden voor de begrotingsjaren 2019 tot en met 2022 ook kleine efficiencyoperaties gedaan. De acties uit de vastgestelde actiematrix worden verder geïmplementeerd. Voor 2020, 2021 en 2022 geldt onder andere een jaarlijkse algemene efficiencytaakstelling per ministerie, inclusief uitvoeringsorganisatie en Hoge Colleges van Staat van 2% en derhalve oplopend tot 6%.

Specificatie van de apparaatskosten:

[13] Verbruik van Goederen & Diensten	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Personeel van Derden	15,6	17,2	13,5
Eigen Personeel	16,4	17,2	16,6
Huisvesting	37,8	40,9	37,0
Kantoorexploitatie ea.	36,6	42,7	38,8
Onderwijs, Sport, Soc.Zekerheid & Volksgezondheid	3,7	6,1	20,1
Openbaar Vervoer	11,1	10,9	11,7
Openbare Werken, Faciliteiten & Diensten	29,2	12,9	17,8
Andere Goederen & Diensten	51,6	53,7	58,3
Totaal	202,0	201,6	213,8
Index 2011 = 100	95	95	101

[14]. Afschrijvingen Vaste Activa | Interest

De afschrijvingen in de Begroting 2018 bedragen 66,6 mln. (na wijziging 78,6 mln.). De bruto rentelasten worden in 2018 geraamd op circa 59,2 mln. (na wijziging 66,2 mln.). Dit is inclusief de rente ter financiering van een eventueel (kortstondige) financieringsbehoefte, waarbij wordt uitgegaan van een gemiddelde rente van 3,5%. De lagere rentelasten zijn het gevolg van het niet aangaan van nieuwe financiering dan er eerder van werd uitgegaan in de begroting. Onder de post Andere rentelasten is opgenomen de te betalen boeterente wegens betalingsachterstanden aan APC.

[14] Afschrijving Vaste Activa + 4550 Interest	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Normale Afschrijvingen	87,8	78,6	81,6
Vervroegde Afschrijvingen	0	0	0
Rente Binnenlandse Langlopende Geldleningen o/g	62,6	66,2	62,1
Disagio /Andere Rentelasten	5,7	0	1,3
Koersverschillen	1,0	0	-1,1
Bankkosten Algemeen	0,7	0,9	0,8
Totaal	157,8	145,7	144,7
Index 2011 = 100	163	151	149

De verhoogde afschrijvingen zijn het gevolg van de investeringen uit de laatste jaren in infrastructuur, onderwijs, gebouwen en herstructurering van het belastingstelsel. De verdere aanwas zal voor het merendeel pas in 2019 blijken als gevolg van de investeringen door de overheid in 2018.

[15]. Subsidies | Overdrachten

De taken op de verschillende beleidsterreinen hoeven niet noodzakelijkerwijs door de regering zelf te worden uitgevoerd. Het subsidiebeleid van de regering heeft tot doel te bevorderen dat bepaalde overheidstaken van uitvoerende aard, door de particuliere sector worden uitgevoerd. De regering hecht veel waarde aan de bevordering van behoorlijk en deugdelijk bestuur en heeft grote aandacht voor de incorporatie hierin van beginselen van transparantie, uniformiteit en helderheid. De burger heeft er belang bij om

te weten dat de regering het gemeenschapsgeld op weloverwogen wijze besteed en haar uiterste best doet om sociale vraagstukken op te lossen. Met het oog hierop is de Subsidieverordening 2007 vernieuwd zodat deze voldoet aan voornoemde uitgangspunten. In plaats van in een verordening worden de procedures voor het geven van subsidie vastgelegd in een landsbesluit houdende algemene maatregelen. Dit landsbesluit is met ingang van 1 januari 2018 van kracht. In de tweede helft van 2019 zal een evaluatie, c.q. doorlichting worden gedaan van de bestaande subsidierelaties van de diverse ministeries teneinde te komen tot afrekening van de afgelopen jaren. Daarnaast wordt een plan van aanpak gemaakt voor de uitvoering van de aanbevelingen van het rapport Mollen (Eindrapport Sub-werkgroep Non-Profit-Instellingen Curaçao van 30 september 2014) en het rapport van de Algemene Rekenkamer van Curaçao "Subsidie. Afwijkingen op de Subsidieverordening en het subsidiebeleid over de jaren 2010 tot en met 2015". De uitvoering van de aanbevelingen moet resulteren in efficiency voordelen in de verschillende gesubsidieerde instellingen middels hervorming van de sector (o.a. clustering van entiteiten, schaalvoordelen, rapportage voorschriften). Tevens worden voorbereidingen getroffen om in het eerste kwartaal van 2020 de belastingen en premies in te houden op betalingen aan gesubsidieerde instellingen. Specificatie van de uitkomsten:

[15] Subsidies + Overdrachten	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Overheidsbedrijven	72,0	49,5	71,1
Overheidsinstellingen	57,2	47,1	54,2
Bijzonder Onderwijs diverse instellingen	141,6	141,3	140,7
Non-profit Instellingen	140,4	142,3	127,7
Andere Subsidies & Bijdragen	18,6	16,0	18,2
Totaal [zie Model G voor specificatie]	429,8	396,2	411,9
Index 2011 = 100	98	90	94

De Subsidies en Overdrachten blijken uit bovenstaande tabel. De overschrijding van de begroting is voornamelijk toe te schrijven aan het aan CTDF betaalde meeropbrengsten Logeergastenbelasting OB over de periode 2016 en 2017 ad 9,5 mln. , de afrekening met Selikor op basis van de beheersovereenkomst met het Land over het jaar 2017 ad 5,3 mln. en afrekening met F.K.P. voor het beheer van de huurwoningen over de periode 2010 t/m 2017 ad 13,0 mln. Het bedrag van de afrekening met F.K.P. werd onttrokken aan de in 2017 gevormde voorziening waardoor het resultaat van deze verantwoording op de gewone dienst nihil is.

Voor een gedetailleerde specificatie van deze lasten wordt verder verwezen naar de [Staat van Subsidies en Bijdragen & andere Inkomstenoverdrachten \(model G, Uitgaven\)](#), welke als bijlage is toegevoegd aan deze jaarrekening.

[16]. Sociale Zekerheid

Het consolideren van de collectieve sector staat een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van het Land Curaçao in de weg. Mede op advies van de SOAB is besloten de begrotings- en realisatiecijfers van de SVB met ingang van het dienstjaar 2017 niet meer te consolideren met die van de reguliere baten en lasten van het Land Curaçao. De Landsverordening Comptabiliteit 2010 zal worden gewijzigd. Om toch een inzicht te geven in de financiële ontwikkeling van de door de SVB in 2018 beheerde sociale fondsen, wordt in een afzonderlijke sub-paragraaf hierna in deze jaarrekening hieraan de nodige aandacht besteed. Specificatie van de uitkomsten:

[16] Sociale Zekerheid	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Pensioenuitkeringen	19,9	21,6	24,1
VUT uitkeringen	5,2	4,2	7,6
Wachtgelden	0	2,8	0
Studiefaciliteiten	0	0	0,1
Gezinshuishoudens Overheid	2,6	2,6	2,5
Landsbijdrage aan de SVB (AOV fonds)	15,0	30,0	30,0
Onderstanden & Noodvoorzieningen	46,4	45,2	44,8
Landsbijdrage aan de SVB (AVBZ fonds)	2,5	2,5	2,5
APC Duurtetoelag Pensioenen	104,7	105,0	107,3
Landsbijdrage aan de SVB (BVZ fonds)	276,3	276,3	264,3
Bijdrage aan de SVB voor Arts-assistenten (3,7) / Fund.Prev. (1,9)	1,9	1,9	5,6
Totaal	474,5	492,1	488,8
Index 2011 = 100	94	98	97

De totale landsbijdragen van de overheid in de sociale fondsen bedragen 295,7 mln. versus een bedrag van 296,8 mln. in 2017.

In het groeiakkoord van 12 juli 2019 tussen Nederland en Curaçao is opgenomen onder artikel 6 Sociale Verzekeringen:

- Curaçao zal een commissie instellen om de sociale fondsen door te lichten;
- Curaçao stelt de jaarlijkse landsbijdrage aan de fondsen beheerd door de SVB op zodanige wijze vast dat het uitvoeringsorgaan een stevige incentive heeft om haar werkzaamheden steeds doelmatiger en doeltreffender uit te voeren. De regering zal een commissie instellen om de sociale fondsen door te lichten. Om de komende jaren een financieel solide beleid te voeren zal Curaçao de landsbijdrage van de Sociaal Verzekeringsbank zodanig vaststellen dat het uitvoeringsorgaan sterk geprikkeld wordt om de doeltreffendheid en doelmatigheid van haar taken te vergroten. De opzet en werking van het schommelfonds als zodanig wordt meegenomen in de heroverweging 'sociale zekerheid'.

[17]. Andere Lasten

De post Onvoorzien is te beschouwen als een stelpost voor nog niet functioneel in de Begroting geormerkte uitgaven. Op rekeningbasis worden hier geen lasten op verantwoord. Voor onvoorzien uitgaven was initieel 4,5 mln. begroot. Specificatie van de uitkomsten:

[17] Andere Uitgaven	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Onvoorzien (Begroting)	0	0	0
Toevoegingen aan Reserves & Voorzieningen	3,9	35,4	47,1
Totaal	3,9	35,4	47,1
Index 2011 = 100	15	137	183

De in de begroting opgenomen reservedotatie (lasten) betreft het gedeeltelijk inlopen van het tekort over 2017.

[18]. Belastingen

Belastingheffing heeft onder andere een sociale functie, een budgettaire functie (deze functie houdt in dat de opbrengst van de heffing is bedoeld voor het financieren van collectieve goederen en diensten waarvan politiek bepaald wordt dat ze algemeen toegankelijk moeten zijn) en een regulerende functie. Problemen op onder andere sociaaleconomisch en financieel terrein worden door de regering met gebruik van onder andere het heffen van belastingen aangepakt. Fiscale faciliteiten worden aangeboden ter stimulering van economische bedrijvigheid of beloning van de burger voor het sparen en participatie aan de economie. De ministeriële verantwoordelijkheid voor de uitvoering kan worden beschreven naar drie kenmerken van het werk:

- de input van mensen, middelen en doelstellingen;
- het proces, het handelen van het organisatieonderdeel; • de output, prestaties.

Het onderdeel 'Bestandsopschoning en wegwerken administratieve achterstanden' binnen het programma 'Optimalisatie Belastingorganisatie' is ook in 2018 voortgezet. Voormelde drie kenmerken zijn verwerkt in het projectplan Optimalisatie Belastingorganisatie. Het actieprogramma bestaat uit een vijftal samenhangende componenten:

1. Vereenvoudigen van de fiscale wet- en regelgeving.
2. Organisatie- en personeelsontwikkeling.
3. Excellence door IT oplossingen.
4. Specifieke compliance verhogende maatregelen.
5. Bestandsopschoning, wegwerken achterstanden en andere quickwins.

In oktober 2018 zijn afspraken gemaakt met het Cft inzake belasting inning. Overeengekomen was dat de regering van Curaçao: a) nog in 2018 duidelijk zal maken hoe in het eerste kwartaal van 2019 de belastingheffing en -inning op orde worden gebracht en dit aan het Cft voorleggen; b) in het eerste kwartaal van 2019 met een plan van aanpak zal komen dat zicht biedt op een nog in deze kabinetsperiode te realiseren belastingherziening. Het "Verbeter Plan 2019 Belastingheffing en Inning" is in december 2018 bij het Cft ingediend. Maandelijks wordt gerapporteerd aan zowel de minister van Financiën als de Taskforce Financieel Beleid en Beheer. Via de Financieel Management Rapportage wordt per kwartaal aan de Staten gerapporteerd. In het kader van het verhogen van de compliance is het streven om grotere effectiviteit te bereiken in het beoordelen, opleggen (heffingen), verwerken, en controleren van belastingen en andere relevante overheidsinkomsten. Tevens zal aangiftebereidheid (verbetering gedrag particulieren en bedrijven) aangepakt worden. Dit vereist een effectief functionerende belastingorganisatie dat gericht is op dienstverlening aan particulieren en bedrijven. Hiertoe is ontwikkeling en structurering van de organisatieonderdelen (heffing, inning, controle en douane) van de Belastingdienst in een geïntegreerde belastingorganisatie met geoptimaliseerde werkprocessen of arbeidscapaciteit in zowel kwalitatieve als kwantitatieve zin (een evenwichtige personeelssamenstelling) noodzakelijk. In tegenstelling tot voorgaande jaren waar het beleid meer gericht was op realisatie van een verbeterde tax compliance als voorwaardenscheppend om de belastingtarieven in de inkomsten- en winstbelastingsfeer en in de sfeer van de sociale premies te verlagen, zal in de komende periode het fiscaal beleid en uitvoering meer toegespitst zijn op ondersteuning van economische groei (het investeringsklimaat).

De samenstelling van de Belastingontvangsten blijkt hieronder:

[18] Belastingen	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Loonbelasting (LB Ontvanger)	-436,7	-450,8	-431,1
Inkomstenbelasting (IB Ontvanger)	-28,2	-20,5	-14,0
Winstbelasting (WB Ontvanger)	-146,5	-168,7	-195,5
Deelnemingsdividend BRNC (MvF)	-31,7	-21,0	0
Spaarvermogensheffing / IB op interest (Ontvanger)	-2,7	-2,6	-2,2
Inkomsten, Vermogen & Winst	-645,8	-663,6	-642,8
Onroerende Zaakbelasting (OZB Ontvanger)	-26,8	-34,5	-32,7
Grondbelasting (nagekomen GRB Ontvanger)	-4,2	0	-5,1
Gebruiksbelasting (nagekomen GEB Ontvanger)	0,1	0	0
Successie- en Overgangsbelasting (SOB Ontvanger)	-1,6	-1,2	-1,2
Overdrachtsbelasting (ODB Ontvanger)	-20,0	-23,8	-22,9
Eigendom	-52,5	-59,5	-61,9
Omzetbelasting (OB Ontvanger)	-415,0	-425,8	-413,1
Bijzonder Invoerrecht Benzine (II&A Douane)	-48,2	-49,5	-49,5
Accijns op Gedistilleerd (II&A Douane)	-13,8	-15,4	-14,0
Accijns op Tabak (II&A Douane)	-12,5	-14,3	-12,7
Accijns op Bier (II&A Douane)	-10,8	-10,8	-11,1
Motorrijtuigenbelasting (MRB Ontvanger)	-38,6	-39,0	-37,8
Afvalstoffenbelasting (Aqualectra / Ontvanger)	-6,7	-11,0	-9,9
Logeergastenbelasting (nagekomen LGB Ontvanger)	-0,5	-0,8	-4,9
Goederen & Diensten	-546,1	-566,6	-553,0
Invoerrechten (II&A Douane)	-161,2	-170,0	-171,3
Zegelbelasting Doorvoervergunningen (II&A Douane)	-0,2	-0,2	-0,3
Internationale Handel	-161,4	-170,2	-171,6
Zegelbelasting Overige (ZB Ontvanger)	-6,2	-8,4	-6,2
Andere Belastingen	-6,2	-8,4	-6,2
Totaal	-1.412,0	-1.468,3	-1.435,5
Index 2011 = 100	100	104	102

In totaal zijn de ontvangsten in 2018 per saldo met circa 3,8% achtergebleven op de gewijzigde begroting (nadeel N56,3 mln.). De verschillen ten opzichte van de (gewijzigde) begroting betreffen in het bijzonder:

- De loonbelasting is fors achtergebleven op de begroting met N14,1 mln., mede debet aan de nog voortdurende laagconjunctuur.
- De OZB blijft ver achter op de begroting, de tegenvaller bedraagt N7,7 mln. deels gecompenseerd voor V4,2 mln. aan niet geraamde, nagekomen ontvangsten grondbelasting.
- De tegenvaller op de ontvangsten omzetbelasting bedraagt bijna N10,8 mln. Het voornemen om de logeergastenbelasting in te bedden in de omzetbelasting is daadwerkelijk gerealiseerd (per 2016). Er blijken nog nagekomen ontvangsten ad 0,3 mln. aan logeergastenbelasting.
- De ontvangsten winstbelasting resulteren in een tegenvaller van bijna N22,2 mln. ten opzichte van de begroting (compliance).
- De meevaller voor de ontvangsten inkomstenbelasting bedraagt V7,7 mln.
- Voor de overdrachtsbelasting is een tegenvaller van N3,8 mln. gerealiseerd.
- De tegenvaller voor de invoerrechten bedraagt N8,8 mln.

Verder wordt verwezen naar de [Staat van opgelegde Belastingaanslagen \(model J\)](#), als bijlage toegevoegd aan de jaarrekening.

[12]. Sociale Voorzieningen

De baten uit Sociale Voorzieningen (verhaal pensioenpremies onderwijsinstellingen) zijn op rekeningbasis in mindering gebracht op de corresponderende lasten onder Beloningen van Personeel.

[12] Sociale Voorzieningen	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Verhaal Pensioenpremies	0	-6,8	0
Totaal	0	-6,8	0
Index 2011 = 100	100	100	100

[19]. Schenkingen en Subsidiebaten

De belangrijkste onderdelen betreffen de bijdragen van Nederland in de kosten voor Defensie en de Kustwacht. De gerealiseerde baten over het dienstjaar 2018 ten opzichte van de begroting en de jaarrekening 2017 zijn dan als volgt:

[19] Schenkingen & Subsidies	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Bijdragen & Overdrachten van Aruba	0	-0,2	-0,2
Bijdragen & Overdrachten van Nederland	-24,1	-18,9	-19,3
Bijdragen & Overdrachten van Sint Maarten	0	0	-0,3
Totaal	-24,1	-19,1	-19,8
Index 2011 = 100	142	112	116

Voor een gedetailleerde specificatie van deze baten wordt verder verwezen naar de [Staat van Schenkingen en Subsidies \(model I, Inkomsten\)](#), welke als overzicht is toegevoegd aan deze jaarrekening.

[19]. Andere Inkomsten (baten)

De Andere Inkomsten zijn als volgt:

[19] Andere Inkomsten	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Dividenduitkeringen	-26,8	-35,8	-38,2
Pachten, Verhuur en Rentebaten	-34,9	-28,2	-25,6
Inkomsten uit Eigendommen	-61,7	-64,0	-63,8
License Fee CBCS Centrale Bank (199500)	-52,1	-52,9	-50,3
Buro Telecommunicatie & Post (142802)	-14,9	-25,8	-4,0
Overige Vergunnings- en Registratierecht	-13,3	-14,2	-11,6
Verkopen Goederen & Diensten Overheid	-34,3	-33,2	-32,6
Inkomsten Goederen & Diensten	-114,6	-126,1	-98,5
Boeten & Verbeurdverklaring	-5,0	-2,8	-3,3
Niet in te delen Inkomsten (begroting)	-0,2	-0,4	-0,1
Vrijval van Reserves & Voorzieningen	-13,0	0	-4,4
Overige Baten	-21,8	-23,3	-9,3
Totaal	-216,3	-216,6	-179,4
Index 2011 = 100	142	142	118

De pachten, verhuur en rentebaten resulteren in een meevaller van V6,7 mln., de Vergunnings- en Registratierechten een tegenvaller van N0,9 mln. Onder Verkopen Goederen & Diensten Overheid is een bate verantwoord van V4,4 mln. wegens afoming overreserves van het Bureau Intellectuele Eigendommen (BIE inningsopdracht) en een bate verantwoord van 14,9 mln wegens door het Buro Telecommunicatie & Post af te dragen licentierechten. Onder de sub-post "Andere Baten" is een bedrag van V16,1 mln. verantwoord betrekking hebbend op de afoming van de 'overreserves' van de Stichting Kadaster en Openbare Registers (SKOR inningsopdracht ad V15,0), de meeropbrengsten van het afpakteam 2015-2016 (V0,5) en de afdrachten van de Maritieme Autoriteit Curaçao (MAC V0,6 mln.). De te vorderen bedragen van SKOR en BTP moeten nog daadwerkelijk worden ontvangen. Van BIE is een bedrag van 0,5 mln. ontvangen in 2019 (restant 3,9 mln. nog te ontvangen). Vrijval van reserves en voorzieningen: Met de FKP is per medio september 2018 een vaststellingsovereenkomst afgesloten ter formalisering van de schuld van de overheid ad 13,0 mln. aan de FKP voor het beheer van de huurwoningen over de periode 2001 – 2017. Hiervoor was reeds in de Jaarrekening 2017 een voorziening ten laste van de gewone dienst gevormd ter dekking. In 2018 heeft betaling aan FKP en de vrijval van de voorziening voor genoemd bedrag plaatsgevonden.

5414 Dividenduitkeringen	18FMR10	Kasbasis	Rekening	Balans	Kasbasis	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	ontvanger	baten	AA 2017	ontvanger	baten
CBCS Centrale Bank uitkering bedrijfsresultaat	19,9	-16,6	-15,9	20,6	1,5	-8,7
Continuous Reliability NV	0	0,0		0	0,0	0,0
Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider NV	0	-3,7		3,7	11,5	-3,7
Curaçao Port Authority NV	6,2	-6,1	0,7	13,0	0,0	-13,0
Curaçao Oil NV	18,7	0,0		18,7	-23,0	-8,0
Curaçao Airport Holding NV	0,0	-5,7	-2,7	3,0	0,0	-3,0
Refineria di Korsou NV	22,6	-4,6	-9,0	18,2	0,0	-9,1
UTS NV	-5,3	-53,5		48,2	0,0	7,3
Curinde NV	1,7	0,0		1,7	0,0	0,0
Buskabaai NV	0,6	0,0		0,6	0,0	0,0
Dividendbeleid Algemeen / streefbedrag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	64,4	-90,2	-26,9	127,7	-10,0	-38,2

De voor CBCS opgenomen dividenden zijn conform haar brief van 18 juni 2019 voor het jaar 2018, voor wat betreft RDK conform het besluit van de Raad van Commissarissen van RDK van 4 juli 2019 en voor wat betreft CAH conform haar brief van 20 mei 2019. Het aan Korpodeko toekomende aandeel in het dividend van CPA 2013-2016 ad 0,7 mln. is gecorrigeerd onder de post dividenduitkeringen. De ontvangsten op kasbasis (inclusief eventuele verrekeningen) in 2018 bedragen 90,2 mln. (2017 = 10,0 mln.), per balansdatum 2018 is nog een bedrag van 69,7 mln. (2017 = 127,7 mln.) daadwerkelijk te ontvangen en 5,3 mln. nog te betalen.

[7.1] De Bestemming van het Resultaat

Het nadelig saldo van de gewone dienst over het dienstjaar 2018 bedraagt N58,5 mln. (of 1% van het BBP) en is ex art. 22 LvC, afzonderlijk in de balans onder het eigen vermogen opgenomen. Voornoemd bedrag zal in het volgende dienstjaar geheel worden onttrokken aan de Algemene Reserve. Voornoemd bedrag zal ingevolge de Rijkswet financieel toezicht toekomstig volledig dienen te worden gecompenseerd. De laatste maanden van het jaar 2018 is intensief gewerkt om de economie van Curaçao uit de huidige krimp situatie te halen. Daartoe is veel aandacht besteed aan maatregelen ter versterking van de economie, waarbij onder meer gewezen wordt op zaken als de toekomst van de raffinaderij, hotel- en toeristische projecten zoals de mega pier. De hoop en verwachting hierbij was dat deze maatregelen voldoende zouden zijn om de economie een krachtige impuls te geven waardoor de tegenvallende inkomsten in 2018 deels gemitigeerd zouden kunnen worden. De mogelijkheid van de overheid om via het doen van investeringen een bijdrage te leveren aan de economische groei was echter extra beperkt. De genomen beheersmaatregelen en acties in het dienstjaar 2018 hebben niet het gewenste effect gesorteerd. Een deel van de voorgenomen maatregelen en acties zullen doorlopen in 2019 tot en met 2020. In juli 2019 heeft de Rijkswet financieel toezicht Curaçao een aanwijzing te geven gepaard met een onderlinge regeling met Nederland (groeiakkoord), welke Curaçao uit de huidige financieel-economische stagnatie moet helpen. Het streven van Curaçao is de ruimte die de begrotingsnormen van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) bieden, zoveel mogelijk te benutten om de financieel-economische en sociaal maatschappelijke situatie te verbeteren en de economie zowel substantieel als duurzaam te herstellen en te versterken. Zoals geaccordeerd in het groeiakkoord wordt in de jaren 2021 tot en met 2023 reserves opgebouwd ter dekking van de tekorten over de jaren 2017 en 2018.

5.5 UITKOMSTEN VAN DE KAPITAALDIENST

Alle geraamde mutaties van de vermogensbestanddelen begrepen onder de vaste activa en de vaste financieringsmiddelen in de begroting worden eerst op de Kapitaaldienst tot uitdrukking gebracht. Op rekeningbasis geschiedt dat op identieke wijze, voordat deze wijzigingen in de bezittingen en het vermogen worden toegevoegd aan de betreffende posten in de balans (zie de uiteenzetting hiervoor). In het beschouwde dienstjaar zijn er geen desinvesteringen.

[20]. De kapitaaldienst over 2018 sluit ná afschrijvingen met een nadelig saldo van N84,5 mln. (zie de kolom AA = Actual Amounts). Voor het gedeelte van de HNO investeringen ad N100,5 mln. (inclusief rentebijdrage) deels gefinancierd uit (het restant van 73,2 mln.) de opbrengsten uit de eerder (in 2014 en 2015) voor dat specifieke doel opgenomen obligatieleningen. Deze leningen zijn destijds conform de vigerende comptabele wetgeving geheel ten gunste van de kapitaaldienst verantwoord. Zo bezien bedraagt het nadelig saldo feitelijk N12,2 mln.

De samenstelling van het saldo van de Kapitaaldienst naar economische categorie is hieronder samengevat:

In de Jaarrekening zijn in een afzonderlijke kolom opgenomen de cijfers van de begroting inclusief alle wijzigingen daarop, hier verder aangeduid met 'BA'.

Uitkomsten Kapitaaldienst	Rekening	Begroting	Rekening
Omschrijving (bedragen in ANG mln.)	AA 2018	BA 2018	AA 2017
Investerings in Gebouwen & Bouwstructuren	132,0	151,1	126,1
Idem in Machines & Equipment [incl. Transportmiddelen]	18,8	43,0	26,8
Investerings in Andere Duurzame Activa	6,0	8,6	6,1
Investerings in Nonproductieve Activa	1,9	3,5	3,0
Sub-totaal investeringen	158,7	206,2	162,0
Onttrekkingen aan Reserves & Voorzieningen	13,0	4,0	4,4
Kapitaalverstrekking / Deelnemingen	0	0	44,7
Aflossingen Langlopende leningen o/g	8,2	8,2	8,2
[20] Kapitaal Dienst Uitgaven	179,9	218,4	219,3
Afschrijvingen Vaste Activa	-87,8	-78,6	-81,6
Verkoop Onroerende Goederen	0	-0,1	0
Schadevergoedingen & Verzekeringsuitkeringen	0	0	0
Ontvangen Aflossingen op Leningen u/g	-3,8	0	-3,9
Aangegane Geldleningen o/g	0	-69,2	-60,0
Toevoegingen aan Reserves & Voorzieningen	-3,8	-70,5	-47,1
[20] Kapitaal Dienst Inkomsten	-95,4	-218,4	-192,6
[20] Nadelig c.q. Voordelig +/- saldo van de Kapitaaldienst	84,5	0	26,7

❖ Toelichting Kapitaaldienst artikel 23 LvC: Ingevolge de financiële normen is een tekort toelaatbaar op de Kapitaaldienst, mits dit past binnen de rentelastnorm en de Gewone dienst in evenwicht blijft. De rentelastnorm houdt in dat de totale rentelasten in een dienstjaar niet meer mogen bedragen dan het bedrag dat overeenkomt met 5% van de gemiddeld in drie voorafgaande jaren gerealiseerde inkomsten. Voor 2018 wordt dit bepaald overeenkomstig de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten en wel op grond van de geraamde inkomsten in 2015, 2016 en 2017.

Een samenvattend overzicht van de gedane investeringen ad totaal 158,7 mln. is in de [Staat van Investerings](#) opgenomen welke als (eerste) bijlage is toegevoegd aan deze jaarrekening. Een meer gedetailleerde specificatie van de investeringen per organisatieonderdeel en per object ex artikel 23 LvC is tot slot beschikbaar bij het Ministerie van Financiën (uit de zgn. [geïntegreerde Objectenadministratie](#) van het J.D. Edwards GFS / Enterprise One financieel systeem). Hieruit kunnen eveneens de afschrijvingsbedragen worden herleid. Gezien de relatief grote omvang van dit overzicht is deze niet in de Jaarrekening. Voor reguliere investeringen is in het jaar 2018 geen externe financiering (obligaties) opgenomen. In de (bijgestelde) begroting werd nog uitgegaan van een bedrag van 69,2 mln. De in de begroting opgenomen lening voor het dienstjaar 2018 werd pas in januari 2019 geeffectueerd. De afschrijvingen groeien autonoom in verband met de in de laatste jaren relatief grote investeringen welke gedaan zijn door de overheid.

De onttrekking aan reserveringen N13,0 via de kapitaaldienst in 2018 betreft het volgende: Op grond van een bestaande claim van de FKP op de overheid is in het dienstjaar 2017 maximaal een voorziening ad N13,0 mln. ten laste van de gewone dienst gevormd ter dekking daarvan. Met de FKP is per medio september 2018 een vaststellingsovereenkomst afgesloten ter formalisering van de schuld van de overheid ad 13,0 mln. aan de FKP voor het beheer van de huurwoningen over de periode 2001 – 2017. Betaling aan FKP van genoemd bedrag heeft plaatsgevonden. Voorts is met ingang van 2018 een bedrag van 12,0 mln. gevoteerd voor de jaarlijkse bijdrage voor onderhoud en beheer.

Voor het overige wordt verwezen naar de toelichting op de [Balans](#), in het bijzonder naar de onderdelen vastgelegde middelen en vaste financieringsmiddelen.

Tot slot wordt verwezen naar de [Verzamel- en Consolidatiestaat \(model H\)](#) evenals de [beleidsdelen van de Gewone dienst \(model L1\)](#) en de [Kapitaaldienst \(model L2\)](#). Deze zijn als afzonderlijke bijlagen toegevoegd. In de daaropvolgende bijlage zijn een aantal relevante [Statistieken en Grafieken betreffende de Overheid](#) opgenomen.

Collectieve Sector SVB sec (niet meer geconsolideerd)

De jaarrekening 2018 van de SVB is intussen beschikbaar. Per saldo is een exploitatie-overschot gerealiseerd van 0,3 mln. In dit overschot is o.a. begrepen de vrijval van eerder gereserveerde pensioenrechten ad V11,7 (AOV/WW) en medische kosten ad V18,6 mln. (BVZ) ; de vrijval van de te betalen loonderving V22,1 mln (ZV/OV) waartegenover medische kosten voorgaande jaren N7,2 mln waarvan 4,0 mln voor budgetverhoging SEHOS met terugwerkende kracht 2016. Het totale eigen vermogen van de SVB bedraagt 168,2 mln. per einde 2017, waarvan 64,1 mln. betrekking heeft op het Schommelfonds. Door het behaalde resultaat van 0,3 mln is de stand van het schommelfonds op het einde van het jaar 64,4 mln. Het totale vermogen is gegroeid tot 173,5 mln.

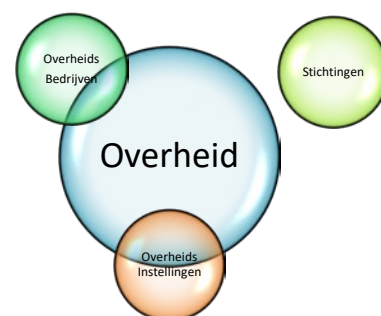
In het groeiakkoord van 12 juli 2019 tussen Nederland en Curaçao is opgenomen onder artikel 6 Sociale Verzekeringen:

- Curaçao zal een commissie instellen om de sociale fondsen door te lichten;
- Curaçao stelt de jaarlijkse landsbijdrage aan de fondsen beheerd door de SVB op zodanige wijze vast dat het uitvoeringsorgaan een stevige incentive heeft om haar werkzaamheden steeds doelmatiger en doeltreffender uit te voeren. De opzet en werking van het schommelfonds als zodanig wordt meegenomen in de heroverweging 'sociale zekerheid'.

De regering zal een commissie instellen om de sociale fondsen door te lichten. Om de komende jaren een financieel solide beleid te voeren zal Curaçao de landsbijdrage van de Sociaal Verzekeringsbank zodanig vaststellen dat het uitvoeringsorgaan sterk geprikkeld wordt om de doeltreffendheid en doelmatigheid van haar taken te vergroten. De opzet en werking van het schommelfonds als zodanig wordt meegenomen in de heroverweging 'sociale zekerheid'.

Beleid overheid gelieerde entiteiten

De collectieve sector (CS) is de 'overheid in ruime zin'. In de collectieve sector speelt het budgetmechanisme een belangrijke rol. Via de omvang van de begrotingen wordt door de overheid deels invloed uitgeoefend op de allocatie van de productiefactoren. Overheidsbedrijven, Overheidsinstellingen voortvloeiende uit wetgeving en Stichtingen – althans, welke worden geacht deel uit te maken van de 'collectieve sector' - kunnen feitelijk een aantal door de overheid op afstand gezette taken uitvoeren, al dan niet met een door de overheid beschikbaar gesteld budget voor de uitvoering daarvan.

De financiële situatie van meerdere overheidsinstellingen, overheidsvennootschappen en door de overheid gesubsidieerde instellingen is continu punt van aandacht. Een precaire situatie kan immers een risico voor de overheidsfinanciën vormen en is ook negatief van invloed op de kwaliteit van de dienstverlening aan de gemeenschap, de kostprijs van de dienstverlening aan de gemeenschap, alsook op het investeringsklimaat. De minder kwalitatieve dienstverlening alsook de hoge kosten tasten de concurrentiepositie van Curaçao aan. Dit negatieve effect op het investeringsklimaat vertaalt zich in minder economische groei, alsook tekorten op de betalingsbalans. De Regering heeft zich voorgenomen het kader waarbinnen overheidsinstellingen, overheidsvennootschappen en door de overheid gesubsidieerde instellingen moeten opereren te hervormen en waar nodig te reguleren. Doel is de kosten voor de gemeenschap te drukken, de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren en de risico's voor de overheidsfinanciën te mitigeren. Dit normerend wettelijk kader is in voorbereiding en richt zich op het invoeren van algemene regels bij het plaatsten van opdrachten waarbij marktwerking en transparantie worden bevorderd, als vehikels om de kosten van de dienstverlening te drukken.

Daarnaast worden normen ingevoerd voor specifieke kostenposten die gemakkelijk tot onnodige meerkosten alsook misbruik kunnen leiden.

Tot slot worden ook richtlijnen ingevoerd voor de personeelskosten. Deze efficiëntieslag zal ruimte creëren om de kwaliteit van de dienstverlening te financieren, alsmede om de financiële situatie van deze entiteiten te versterken. Dit vindt plaats door 1. de bevordering van de marktwerking op de goederen- en dienstenmarkt; 2. de bevordering van de marktwerking op de arbeidsmarkt; 3. wettelijk vereiste om internationaal aanvaarde kwaliteitsnormen te hanteren en 4. handhavend toezicht vanuit de overheid.

Ter afsluiting van deze toelichting wordt verwezen naar de aan deze jaarrekening toegevoegde bijlagen betreffende een overzicht van (door het MvF ontvangen) [Jaarrekeningen van derden \(§19.1\)](#), [de Staat van deelnemingen in privaatrechtelijke rechtspersonen \(§8 model C2\)](#), [geselecteerde financiële gegevens van de instellingen voortvloeiende uit wetgeving \(§19.2\)](#) alsmede [geselecteerde financiële gegevens van een aantal \(voor de overheid van belang zijnde\) stichtingen \(§19.3\)](#). Hieruit kan een goed beeld worden gevormd van de financiële toestand van de betreffende entiteiten voorzover de jaarrekeningen zijn aangeleverd. In meerdere gevallen ontbreken de actuele jaarrekeningen nog.

5.6.LIJST AFKORTINGEN VAN GEBRUIKTE BEGRIPPEN

A.B.	Afkondigingsblad (door Curaçao overgenomen wetgeving v/h EGC)
A/R	Algemene Reserve; component van het Eigen Vermogen
AA	Actual Amounts; Realisatie
ANG	Internationale aanduiding voor de Nederlands-Antilliaanse Gulden (NAf)
AOV	Algemene Ouderdomsverzekering P.B. 1960, no. 83
APC	Algemeen Pensioenfonds Curaçao; rechtsopvolger APNA
ARC	Algemene Rekenkamer Curaçao
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
AVBZ	Algemene Verzekering Bijzondere Ziektekosten P.B. 1996, no. 211
AWW	Algemene Weduwen- en Wezenverzekering P.B. 1965, no. 194
BA	Budgeted Amounts; Begroting ná wijzigingen
BBP	Bruto Binnenlands Product; Gross Domestic Product (GDP)
BRK	Belastingregeling Koninkrijk
BVZ	Basisverzekering Ziektekosten P.B. 2013, no. 3
CBCS	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CFT	College Financieel Toezicht
CPI	Consumenten Prijs Index; Consumer Price Index
CR	Current Ratio; Liquiditeitsratio
CS	Collectieve Sector; Overheid in 'ruime zin'
DR	Debt Ratio; Solvabiliteitsratio
DT	Duurtetoeslag pensioenen
EGC	voormalige Eilandgebied Curaçao
EUR	Internationale aanduiding voor de Euro (€)
FZOG	Fonds Ziektekosten Overheidsgepensioneerden P.B. 1975, no. 249
GD	Gewone Dienst; Exploitatierekening van Curaçao
GFS	Geïntegreerd Financieel Systeem
GOA	Georganiseerd Overleg Ambtenarenzaken
HNO	Hospital Nobo Otrobanda
IAS	International Accounting Standards
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IPSAS	International Public Sector Accounting Standards
ISO	International Organization for Standardization
KD	Kapitaaldienst; Investerings- en Financieringsrekening van Curaçao
KPC	Korps Politie Curaçao
LVC	Landsverordening Comptabiliteit 2010 A.B. 2010, no. 87
MOU	Memorandum of Understanding
MvF	Ministerie van Financiën
N	Nadelig; bedragaanduiding = + positief
OFO	traject Optimalisering Functioneren Overheid
OV	Ongevallenverzekering P.B. 1966, no. 14
P.B.	Publicatieblad (van Curaçao of van RNA)
RNA	voormalige Rechtspersoon de Nederlandse Antillen
RvA	Raad van Advies
S&P	Standard & Poor's; Financial Services Company
SBTNO	Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten
SEHOS	Sint Elisabeth Hospitaal
SER	Sociaal Economische Raad
SOAB	Stichting Overheidsaccountantsbureau
SVB	Sociale Verzekeringsbank
TAPI	Een bepaald indexeringsstelsel voor bezoldigingen
USD	Internationale aanduiding voor de United States Dollar (US\$)
V	Voordelig; bedragaanduiding = - negatief
V&V	Vergoeding & Verantwoording stelsel
VUT	Vervroegde Uittreding
ZV	Ziekteverzekering P.B. 1966, no. 15

Kapitaaldienst Investerings

Legenda

Kpl	kostenplaats
EcoCat	economische categorie
SNA	code volgens System of National Accounts
KDU	kapitaaldienst uitgaven
BOxx	oorspronkelijke begroting in het jaar xx per rapportagedatum
BWxx	andere wijzigingen begroting in het jaar xx per rapportagedatum
BAxx	actuele begroting (BA) in het jaar xx per rapportagedatum BO+BW's
AAxx	gerealiseerde kapitaaluitgaven (AA) in het jaar xx per rapportagedatum
PAxx	de stand van de aangegane verplichtingen (PA) in het jaar xx per rapportagedatum
Rest	restantkrediet BA - (AA+PA)

Kpl	EcoCat	SNA	Fin 2018	Investeringsstaat KDU omschrijving	BO18	BW18	BA18	AA18	PA18	AA+PA	Rest
xxxxxx	xxxx	AN 1121-79-31	0	Andere kapitaaluitgaven	0,7	0,1	0,8	0,5	0	0,5	0,3
10.	xxxx	xx xxxx	0	Staatsorganen	0,7	0,1	0,8	0,5	0	0,5	0,3
110304	4913	AN 1121	0	Renovatie/vernieuwing Curaçaohuis							
110305	4913	AN 1121	0	Groot onderhoud verbouwing Fort Amsterdam	1,0	-0,1	0,9	0,9	0	0,9	0
xxxxxx	xxxx	AN 1179-31	0	Andere kapitaaluitgaven	0,2	0,1	0,3	0,3	0	0,3	0
11.	xxxx	xx xxxx	0	Algemene Zaken	1,2	0	1,2	1,2	0	1,2	0
120402	4913	AN 1121	0	Verbouwing DEPOS-gebouw							
120600	4932	AN 1179	0	Vorbereiding Census 2020 en reguliere onderzoeken		0,2	0,2	0	0	0	0,2
xxxxxx	xxxx	xx xxxx	0	Andere kapitaaluitgaven	0	1,2	1,2	1,1	0	1,1	0,1
12.	xxxx	xx xxxx	0	Bestuur, Planning en Dienstverlening	0	1,4	1,4	1,1	0	1,1	0,3
131004	4913	AN 1121	0	Nieuwbouw / levensduur verlengende renovatie van Politiegebouwen	0,5	-0,3	0,2	0	0	0	0,2
131004	4924	AN 1133	1,0	Fase 2 Project Inspur camera KPC	3,5	-3,5	0	0	0	0	0
131201	4913	AN 1121	0	Nieuwbouw / levensduur verlengende renovatie van Politiegebouwen	1,0	0	1,0	1,0	0	1,0	0
131203	4913	AN 1121	0	Nieuwbouw / levensduur verlengende renovatie van Politiegebouwen	1,0	0	1,0	0	0	0	1,0
131203	4923	AN 1131	0	Aanschaf van politieauto's	0,5	-0,5	0	0	0	0	0
131203	4924	AN 1139	0	Kogelvrije vesten, vuurwapens en accessoires, camera's	0	0,1	0,1	0	0	0	0,1
131300	4913	AN 1121	0	Nieuwbouw / levensduur verlengende renovatie Brandweergebouwen	0,5	0	0,5	0	0	0	0,5
131300	4923	AN 1133	0	Nieuwe Tankautosputten	0,7	0	0,7	0,1	0	0,1	0,6
131600	4913	AN 1121	0	Nieuwbouw / levensduur verlengende renovatie gebouwen Gevangenis	1,5	0	1,5	0,1	0	0,1	1,4
131600	4922	AN 1179	0	Kantoorapparatuur en Plan van Aanpak SDKK	0,2	0	0,2	0,2	0	0,2	0
131700	4913	AN 1121	1,5	Nieuwbouw Justitiële Jeugd Inrichting Curaçao	1,5	-0,1	1,4	0,5	0	0,5	0,9
xxxxxx	xxxx	xx xxxx	0	Andere kapitaaluitgaven	1,8	0,3	2,1	1,1	0	1,1	1,0
13.	xxxx	xx xxxx	2,5	Justitie	12,7	-4,0	8,7	3,0	0	3,0	5,7
142102	4914	AN 1122	35,0	Infrastructuur (wegennet, bewegwijzering, openbare verlichting etc.)	35,0	-0,2	34,8	11,3	0	11,3	23,5
142400	4922	AN 1133	0	Aanschaf Kantoor apparatuur	0,1	0	0,1	0,1	0	0,1	0
142600	4914	AN 1122	0	Werkzaamheden en materialen voor rioleringen binnenstad	1,5	0	1,5	0,3	0	0,3	1,2
142602	4914	AN 1122	0	Werkzaamheden en materialen voor waterafvoer binnenstad							
142702	4941	AN 1123	3,5	Verkaveling van terreinen en bouwrijpmaken van gronden	3,5	0	3,5	1,9	0	1,9	1,6
xxxxxx	xxxx	xx xxxx	0	Andere kapitaaluitgaven	2,0	0,2	2,2	0,7	0	0,7	1,5
14.	xxxx	xx xxxx	38,5	Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	42,1	0	42,1	14,3	0	14,3	27,8
153800	4914	AN 1121	0	Renovatie Marshe Nobo							
153800	4932	AN 1123	0	Uitvoeren Toeristisch Masterplan							
153800	4932	AN 1179	0	Masterplan ontwikkeling Zakito							
xxxxxx	xxxx	AN 1179	0	Andere kapitaaluitgaven	0,2	1,3	1,5	1,4	0	1,4	0,1
15.	xxxx	xx xxxx	0	Economische Ontwikkeling	0,2	1,3	1,5	1,4	0	1,4	0,1
164901	4913	AN 1121	4,5	Nieuwbouw en renovatie schoolgebouwen	4,5	0	4,5	4,3	0	4,3	0,2
164901	4914	AN 1122	5,1	Zonnepanelen installatie @ scholen	2,8	0	2,8	5,0	0	5,0	-2,2
164901	4922	AN 1133	0	Project digitalisering onderwijs	3,0	0	3,0	0	0	0	3,0

Kpl	EcoCat	SNA	Fin 2018	Investeringsstaat KDU omschrijving	BO18	BW18	BA18	AA18	PA18	AA+PA	Rest
164901	4932	AN 0117	0	Materialen t.b.v. Scholen (o.a. boeken, computers, IT infrastructuur)	8,0	-0,3	7,7	5,6	0	5,6	2,1
165300	4913	AN 1122	4,0	Financiering van nieuwbouw en renovatie sport faciliteiten	4,0	-0,1	3,9	0,6	0	0,6	3,3
165400	4913	AN 1121	2,5	Bouw nationale theater	0	0,1	0,1	0,1	0	0,1	0
xxxxxx	xxxx	xx xxxx	0	Andere kapitaaluitgaven	3,7	0,3	4,0	0,4	0	0,4	3,6
16.	xxxx	xx xxxx	16,1	Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	26,0	0	26,0	16,0	0	16,0	10,0
176500	4913-14	AN 1121	0	Afronding renovatie bejaardenoorden	0,6	0,7	1,3	0,7	0	0,7	0,6
176803	4912	AN 1121	0	Renovatie van woningen (financiering vrl levensduur)	5,0	0	5,0	5,0	0	5,0	0
176803	4913	AN 1122	6,9	Renovatie van Kas di Bario (financiering vrl levensduur)	6,3	-0,7	5,6	0	0	0	5,6
xxxxxx	xxxx	xx xxxx	0	Andere kapitaaluitgaven	0,6	0	0,6	0,1	0	0,1	0,5
17.	xxxx	xx xxxx	6,9	Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	12,5	0	12,5	5,8	0	5,8	6,7
187003	4913+22	AN 1121	3,6	Nieuwbouw Ministerie GMN	0,8	-0,4	0,4	0	0	0	0,4
187101	4913	AN 1121	0	Afronding renovatie gebouw Zakito	0,2	0	0,2	0	0	0	0,2
187502	4914	AN 1123	0	Vissershaven ea.	2,8	-2,4	0,4	0,4	0	0,4	0
187601	4914	AN 1122	0	Verbetering strandeninfrastructuur in het algemeen	1,0	0	1,0	0,2	0	0,2	0,8
187601	4923	AN1133	0	Aanschaf auto's t.b.v. milieupolitie	0,6	0	0,6	0,1	0	0,1	0,5
187800	4914	AN 1121	2,5	Nieuwbouw aanleunwoningen geestelijk gehandicaptenzorg (Totolika)	2,7	-0,7	2,0	0	0	0	2,0
187801	4913	AF 0004	0	Hospital Nobo Otrobanda	0	75,9	75,9	100,5	0	100,5	-24,6
xxxxxx	xxxx	xx xxxx	0	Andere kapitaaluitgaven	3,3	-1,9	1,4	0,7		0,7	0,7
18.	xxxx	xx xxxx	2,5	Gezondheid, Milieu en Natuur	11,4	70,5	81,9	101,9	0	101,9	-20,0
199000	4922	AN 1179	8,5	Kabinet MinFin herstructurering Belastingstelsel aanschaf software	6,0	10,0	16,0	12,2		12,2	3,8
199006	4913	AN 1121	0	Sector FBB groot onderhoud aan Pietermaai 17	2,0	-1,0	1,0	0	0	0	1,0
199100	4913	AN 1122	2,9	Levensduur verlengende renovatie aan de Douane gebouwen	2,0	0	2,0	0,2	0	0,2	1,8
199100	4921-22	AN 1179	0	Kantoorinrichting en upgrading soft- en hardware Douane	0,5	-0,4	0,1	0,1	0	0,1	0
199106	4922	AN 1179	2,1	Herstructurering Belastingstelsel aanschaf software	2,1	0	2,1	0,1	0	0,1	2,0
199106	4913	xx xxxx		Renovatie gebouw Belastingdienst							
199107	4924	xx xxxx		Aanschaf kentekenplatenen drukmachine kentekenplaten							
199501	4913-22	xx xxxx	0	Stelpost onvoorziene kapitaaluitgaven	5,3	1,1	6,4	0	0	0	6,4
199802	4922	AN 1179	0	Automatisering Fundashon Wega di Number Korsou	1,4	-1,0	0,4	0	0	0	0,4
xxxxxx	xxxx	xx xxxx	0	Andere kapitaaluitgaven	1,7	0,4	2,1	0,9		0,9	1,2
19.	xxxx	xx xxxx	13,5	Financiën	21,0	9,1	30,1	13,5	0	13,5	16,6
Totaal	R5883001		81,8	Investerings op de Kapitaaldienst (ANG mln.)	127,8	78,4	206,2	158,7	0	158,7	47,5
xxxxxx	4911	xx xxxx	54,6	Investerings in Gebouwen & Bouwstructuren				132,0	0	132,0	
xxxxxx	4920	xx xxxx	11,0	Idem in Machines & Equipment [incl. Transportmiddelen]				18,8	0	18,8	
xxxxxx	4930	xx xxxx	0	Investerings in Immateriële Vaste Activa				6,0	0	6,0	
xxxxxx	4940	xx xxxx	3,5	Investerings in Nonproductieve Activa				1,9	0	1,9	
Totaal	18 JRREK		69,1	Totaal cfm. Financiële Management Rapportage KDU (ANG mln.)				158,7	0	158,7	

Uitgegeven (langlopende) Geldleningen en Kapitaalverstrekkingen

Model C1 - Overzicht ingevolge art. 18j van de Lv. Comptabiliteit 2010

<u>Recapitulatie</u>		<u>1a. u/g incl. Vz.</u>	<u>1b. Studie</u>	<u>2. Kap.verstr.</u>
100.0550	Beginstand	35.865.948	6.940.154	26.110.350
	Eindstand	35.853.641	1.850.933	26.110.350
Voorzieningen	Beginstand	0	-41.114.080	-34.134.286
	Eindstand	0	-46.218.036	0
199300.5932	Aflossing	3.793.526	::	0
199300.4954	Uitgifte	0	::	0
199300.5411	Rente	858.275	::	0

NR	DATE	OMSCHRIJVING	RE %	UIT	AFL	VAL	Beginstand	Uitgifte ea.	Aflossing u/g	Koerscorrectie of Sanering e.d.	Eindstand	Rente u/g
----	------	--------------	------	-----	-----	-----	------------	--------------	---------------	---------------------------------	-----------	-----------

1a. Uitgegeven (langlopende) geldleningen in ANG ten behoeve van							Bruto	43.723.561,61	0,00	3.793.525,93	299.179,67	39.630.856,01	858.275,22
U01	jaar	Lening O.B.N.A. (Algemeen) 3e Kredietlijn	2,5	1997	2027	ANG	3.132.185,41	0,00	279.575,00	0,00	2.852.610,41	78.304,64	
U02	jaar	Lening O.B.N.A. (Proj. 889.05) 1e Kredietlijn	2,5	1998	2021	ANG	1.693.777,72	0,00	499.801,46	0,00	1.193.976,26	42.344,44	
U03	jaar	Lening O.B.N.A. (Rif Resort) 2e Kredietlijn	2,5	1998	2021	ANG [EUR]	1.625.605,94	0,00	458.440,79	71.995,47	1.095.169,68	38.840,27	
U04	jaar	Lening O.B.N.A. (Rif Resort) 3e Kredietlijn	2,5	1994	2030	ANG [EUR]	2.993.656,12	0,00	259.993,91	132.584,21	2.601.078,00	71.526,80	
U05	jaar	Lening O.B.N.A. (Holiday Beach) Curaçao Real Estate	2,5	2000	2020	ANG	420.052,84	0,00	136.535,58	0,00	283.517,26	8.943,90	

Totaal Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen (OBNA) NV							Bruto	9.865.278,03	0,00	1.634.346,74	204.579,68	8.026.351,61	239.960,05
U17	jaar	Fundashon Kas Popular MJP-Lening AB 2002 No. 94 (FKP)	2,5	1979	2020	ANG	339.387,86	0,00	202.361,43	0,00	137.026,43	8.484,70	
U19	jaar	Integrated Utility Holding (IUH) NV Aqualetra NV (KAE)	2,5	1991	2021	ANG	5.911.374,01	0,00	1.423.564,54	0,00	4.487.809,47	147.784,35	
U21	jaar	Stichting Korpodeko ECTIF-lening	1,0	2003	2032	ANG [EUR]	2.135.999,89	0,00	136.093,34	94.599,99	1.905.306,56	20.414,00	
U22	mnd	University of Curaçao (UNA annuïteitenlening)	4,0	2010	2030	ANG	6.471.521,82	0,00	397.159,88	0,00	6.074.361,94	251.632,12	
U24	jaar	Sint Elisabeth Hospitaal Lening u/g (leenovk. on hold)	1,0	2015	n/a	ANG	19.000.000,00	0,00	0,00	0,00	19.000.000,00	190.000,00	

Totaal Andere Entiteiten							Bruto	33.858.283,58	0,00	2.159.179,19	94.599,99	31.604.504,40	618.315,17
---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--------------	----------------------	-------------	---------------------	------------------	----------------------	-------------------

Af:	Voorziening Dubieuze Debiteuren voor 1a. Uitgegeven Langlopende Geldleningen (0559)						0,00				0,00	Voorziening
-----	---	--	--	--	--	--	------	--	--	--	------	-------------

Per saldo sub-totaal							Sub	43.723.561,61				39.630.856,01	::
-----------------------------	--	--	--	--	--	--	------------	----------------------	--	--	--	----------------------	-----------

Bij:	Afwijking saldo leningen U02 en U03 (OBNA)						Leningen U02 en U03 beginsaldo aangepast					Afwijking Saldo
Af:	Kortlopend deel Uitgegeven (langlopende) geldleningen						-7.857.613,57				-3.777.215,17	Kortlopend

Per saldo exclusief uitgegeven Studieleningen							Netto	35.865.948,04				35.853.640,84	::
--	--	--	--	--	--	--	--------------	----------------------	--	--	--	----------------------	-----------

1b. Uitgeg. Studieleningen geadmistreerd onder 1111 Debiteuren Verzamelrekening)				Bruto	48.054.233,83	14.735,29		48.068.969,12
Af:	Voorziening Dubieuze Debiteuren voor 1b. Uitgegeven Langlopende Studieleningen (0559)			-41.114.079,76	-5.103.956,00		-46.218.035,76	Voorziening

Per saldo sub-totaal							Sub	6.940.154,07	-5.089.220,71			1.850.933,36	::
-----------------------------	--	--	--	--	--	--	------------	---------------------	----------------------	--	--	---------------------	-----------

Af:	Kortlopend deel Uitgegeven (langlopende) geldleningen						pm				pm	Kortlopend
-----	---	--	--	--	--	--	----	--	--	--	----	------------

Per saldo uitgegeven Studieleningen							Netto	6.940.154,07	-5.089.220,71			1.850.933,36	::
--	--	--	--	--	--	--	--------------	---------------------	----------------------	--	--	---------------------	-----------

2. Kapitaalverstrekkingen in ANG ten behoeve van							Bruto	60.244.635,86	0,00	0,00	-34.134.285,86	26.110.350,00	0,00
K01	n/a	SOAB Werkkapitaal St. Overheidsaccountants Buro	n/a	1994	n/a	ANG	410.350,00	0,00	0,00	0,00	410.350,00	0,00	
K02	n/a	CDMH Kapitaalinjectie CDM Holding NV	n/a	2016	n/a	ANG	5.000.000,00	0,00	0,00	0,00	5.000.000,00	0,00	
K03	n/a	CDMH Garantiekapitaal Damen Shiprepair NV	n/a	2016	n/a	ANG	3.600.000,00	0,00	0,00	0,00	3.600.000,00	0,00	
K04	n/a	CDMH Kap.injectie overname vorderingen CPA op CDM	n/a	2016	n/a	ANG	6.500.000,00	0,00	0,00	0,00	6.500.000,00	0,00	
K05	jaar	Insel Air International BV Kapitaalinjectie door de Overheid	3,0	2017	n/a	ANG	34.134.285,86	0,00	0,00	-34.134.285,86	0,00	0,00	
K06	n/a	CUROIL bijdrage investering in lokale brandstofvoorziening	n/a	2017	n/a	ANG	10.600.000,00	0,00	0,00	0,00	10.600.000,00	0,00	
Af:	Voorziening Dubieuze Debiteuren (K05) voor 2. Kapitaalverstrekkingen (0519)						-34.134.285,86			34.134.285,86	0,00	Voorziening	

Per saldo							Netto	26.110.350,00				26.110.350,00	::
------------------	--	--	--	--	--	--	--------------	----------------------	--	--	--	----------------------	-----------

Toelichting

Leningen u/g in vreemde valuta / valutakoersen (CBCS middenkoers)							USD = 1,78		EUR = 2,1360		2,0414		2,0414	
U03	jaar	Lening O.B.N.A. (Rif Resort) 2e Kredietlijn	2,5	1998	2018	EUR	761.051,47	0,00	224.571,76		536.479,71	19.026,29		
U04	jaar	Lening O.B.N.A. (Rif Resort) 3e Kredietlijn	2,5	1994	2030	EUR	1.401.524,40	0,00	127.360,59		1.274.163,81	35.038,11		
U21	jaar	Stichting Korpodeko ECTIF-lening	1,0	2003	2032	EUR	999.999,95	0,00	66.666,67		933.333,28	10.000,00		

Model C2 - Deelnemingen in Privaatrechtelijke Rechtspersonen

Overzicht ingevolge art. 18l en art. 30f van de Lv. Comptabiliteit 2010

De deelnemingen van het Land in privaatrechtelijke personen worden (met ingang van de jaarrekening 2012) verantwoord tegen de historische kostprijs vide artikel 27.2 LvC. Ter vergelijking wordt per Deelneming tevens de intrinsieke waarde vide artikel 30f LvC vermeld. De intrinsieke waarde valt te definiëren als de waarde van het zichtbare eigen vermogen, waarbij activa en passiva worden gewaardeerd volgens algemeen

<u>Toelichting/kolom</u>		<u>Alle bedragen in ANG (tenzij anders vermeld)</u>		
Maatschappelijk Kapitaal		Het totale (100%) Maatschappelijke Kapitaal van de NV		
Geplaatst en volgestort Kapitaal		Het totale (100%) geplaatste en volgestorte Kapitaal van de NV		
Intrinsieke Waarde		De in de betreffende Jaarrekening op de Balans getoonde (100%), werkelijke vermogenswaarde volgens de laatste (!) beschikbare Jaarrekening		
Dln %		Het aandeel% van het Land Curaçao in Aandelenkapitaal van de NV cfm. Vereffeningsakkoord 2017		
Nom. aandeel in de maximale HK		HK het aandeel van het Land Curaçao in de maximale historische kostprijs		
Nom. aandeel Historische Kostprijs		BW de actuele boekwaarde van het aandeel van het Land Curaçao in de historische kostprijs		
Aandeel in Intrinsieke Waarde		IW het aandeel van het Land Curaçao in de intrinsieke waarde van de NV		
Jaar		Het jaar van de laatste beschikbare Jaarrekening van de betreffende instelling		
Accounting Standards		De door de NV gevolgde accounting standaarden in de betreffende Jaarrekening		
Accountantsverklaring		De datum van de afgegeven Accountantsverklaring indien van toepassing		
Opbouw Historische Kostprijs		Actuele historische kostprijs c.q. de maximaal mogelijke boekwaarde van de deelneming = de intrinsieke waarde per 2010 gecorrigeerd voor een negatieve waarde, latere kapitaalstortingen en eventuele andere mutaties		
Verloop van de Boekwaarde		Eindboekwaarde = de boekwaarde van de deelneming aan het begin van het jaar gewijzigd voor mutaties in het boekjaar als gevolg van het Vereffeningsakkoord, de 3-jaarlijkse toets, kapitaalstortingen en eventuele opwaarderingen tot de maximale historische kostprijs		
Dividend		Gedeclareerd t.g.v. de gewone dienst (declaratie) en werkelijk ontvangen in het dienstjaar (kasbasis)		
D R	Health Indicator	Debt Ratio of Solvabiliteitsverhouding = Totale Activa staat tot het Vreemde Vermogen		
		Alerts / kwalificatie	insolvabel	zorgelijk
		Gewenste waarde: 1,5 tot 2,0	< 1,3	1,3 - 1,5
				solvabel
C R	Health Indicator	Current Ratio = Vlottende Activa + Liquide Middelen staat tot de Kortlopende Schulden		
		Alerts / kwalificatie	illiquide	zorgelijk
		Gewenste waarde: 1,0 tot 1,5	< 0,8	0,8 - 1,0
				liquide
Resultaat		Het voordelige of nadelige (-/-) resultaat van de NV volgens de Resultatenrekening		
IW / RS	Health Indicator	Intrinsieke Waarde / Resultaat	negatief	nul
				positief

Deelnemingen	Sector	NV	Jaar van Oprichting / Vestiging	Status	Maatschappelijk Kapitaal	Geplaatst en volgestort Kapitaal	Intrinsieke waarde 100% vlg. Jrek NV
Buskabaai NV	ENERGIE	BBAAI	1985	Actief	100.000	100.000	3.065.846
Curaçao Oil NV		CUROIL	1985	Actief	1.500.000	1.500.000	141.525.503
Integrated Utility Holding (Aquallectra) NV		IUH	1997	Actief	600.000.000	528.000.000	313.560.000
Kompania di Petrolí i Gas Kòrsou NV		KPG	2014	Niet Actief	10.000	-	-
Refineria di Kòrsou NV (incl. CUCH NV en CRU BV)		RdK	1985	Actief	50.000.000	50.000.000	190.146.000
Saba Bank Resources NV		SBR	1976	Actief	500.000	100.000	1.892.580
Curaçao Airport Holding NV	HANDEL EN INDUSTRIE	CAH	2001	Actief	50.000.000	30.012.000	45.427.941
Curaçaoise Dok Maatschappij Holding NV		CDMH	1958	Faillissement 1 feb 2017	250.000.000	163.996.500	-45.759.463
Curacao Eisenmetall NV		CUREIS	n/a	In liquidatie	250.000	250.000	496.007
Curacao Eisenmetall Shipbreaking Yard NV		CUREM	n/a	In liquidatie	6.500.000	110.000	39.348
Curaçao Industrial & International Development Co.		CURINDE	1980	Actief	35.000.000	27.240.000	67.439.171
Curaçao Ports Authority NV		CPA	1982	Actief	150.000.000	45.632.000	145.764.469
Autobus Bedrijf Curaçao NV	TRANSPORT, OPSLAG EN COMMUNICATIE	ABC	1943	Actief	3.500.000	3.185.000	4.070.521
Continuous Reliability NV		CORE	1997	Actief	10.000.000	2.000.000	12.971.760
Cpost International NV (voorheen Nieuwe Post)		CPOST	2003	Actief	54.600	10.920	-33.889.376
Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider NV		DC-ANSP	2012	Actief	100	100	26.414.498
United Telecommunications Services NV		UTS	1999	Actief	250.000.000	180.000.000	270.521.000
Giro Bank NV	FINANCIËLE DIENSTVRL	GIRO	1996	Actief	50.000.000	46.500.000	166.695.000
Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen NV		OBNA	n/a	Actief	26.000.000	17.647.000	37.614.803
PSB Bank (Postspaarbank) NV		PSB	2009	Actief	5.000.000	5.000.000	33.790.080
Analytisch Diagnostisch Centrum NV	GEZONDHEID EN OVERIGE	ADC	2000	Actief	1.000.000	200.000	8.259.833
Servisio Limpiesa Kòrsou NV		SELIKOR	1995	Actief	1.000.000	200.000	34.336.066
NV Stadsherstel Willemstad		NVSW	1991	Actief	25.000.000	17.507.500	19.402.601
Woningbouw Curacao NV		WBC	1972	Actief	3.000.000	600.000	7.821.361
Totaal				ANG	1.518.414.700	1.119.791.020	1.451.605.549

Sector	NV	Jaar van Oprichting / Vestiging	Rijksbesluit Rechtsopv. NA2010 %CUR	Dln %	Artikel 27.2 LvC Nominaal Aandeel in de maximale HK	Artikel 27.2 LvC Nom. Aandeel in de Historische Kostprijs (HK) = Boekwaarde	Artikel 30f LvC Nominaal Aandeel in de Intrinsieke waarde volgens laatste Jrek Dln	Jaar	Accounting Standards	Acc Kantoor	Accountants Verklaring
ENERGIE	BBAI	1985	n/a	100%	0	0	3.065.846	2015	2BW / DASB	Deloitte	30-jun-2017
	CUROIL	1985	n/a	100%	108.305.899	108.305.899	141.525.503	2017	IFRS	KPMG	31-mei-2018
	IUH	1997	n/a	100%	243.179.000	243.179.000	313.560.000	2017	IFRS	EY	06-jul-2018
	KPG	2014	n/a	100%	-	-	-	-	-	-	-
	RdK	1985	n/a	100%	387.009.332	190.146.000	190.146.000	2016	IFRS	Deloitte	24-mei-2017
	SBR	1976	73,3%	25,65%	604.758	509.838	485.536	2017	Boek2BW	PWC	23-apr-2018
HANDEL EN INDUSTRIE	CAH	2001	n/a	83,3%	33.909.762	33.909.762	37.841.475	2017	IFRS	PWC	26-mrt-2018
	CDMH	1958	100,0%	100%	2.884.696	0	-45.759.463	2013	IFRS	n/a	draft
	CUREIS	n/a	100,0%	100%	496.007	496.007	496.007	2007	n/a	SOAB	09-feb-2009
	CUREM	n/a	100,0%	100%	39.348	39.348	39.348	2007	n/a	SOAB	09-feb-2009
	CURINDE	1980	n/a	85%	55.384.214	55.384.214	57.323.295	2017	IFRS	EY	21-sep-2018
	CPA	1982	n/a	94,2%	92.032.742	92.032.742	137.310.130	2017	IFRS	EY	n/a
TRANSPORT, OPSLAG EN COMMUNICATIE	ABC	1943	n/a	100%	4.000.903	4.000.903	4.070.521	2017	Boek2BW	Baker Tilly	13-jul-2018
	CORE	1997	n/a	100%	6.299.784	6.299.784	12.971.760	2017	Boek2BW	SOAB	28-jun-2018
	CPOST	2003	75,0%	100%	0	0	-33.889.376	2016	IFRS	KPMG	27-sep-2017
	DC-ANSP	2012	73,3%	73,3%	6.098.620	6.098.620	19.361.827	2017	IFRS	BDO	08-mei-2018
	UTS	1999	75,0%	87,5%	213.702.987	156.600.000	236.705.875	2017	IFRS	KPMG	06-sep-2018
FINANCIËLE DIENSTVRL	GIRO	1996	n/a	2,15%	2.537.226	2.537.226	3.584.839	2012	IFRS	EY	23-apr-2013
	OBNA	n/a	75,0%	29,75%	11.943.498	11.943.498	11.190.420	2017	IFRS	KPMG	31-jul-2018
	PSB	2009	n/a	100%	33.473.212	33.473.212	33.790.080	2017	IFRS	Deloitte	10-jul-2018
GEZONDHEID EN OVERIGE	ADC	2000	100,0%	100%	0	0	8.259.833	2016	IFRS SME	EY	19-jun-2017
	SELIKOR	1995	n/a	100%	25.045.809	25.045.809	34.336.066	2017	IFRS	BDO	05-jul-2018
	NVSW	1991	n/a	64,9%	13.259.565	12.592.288	12.592.288	2016	Boek2BW	Deloitte	14-sep-2017
	WBC	1972	100,0%	100%	6.378.749	6.378.749	7.821.361	2017	Boek2BW	PWC	29-jun-2018
				ANG	1.246.586.111	988.972.899	1.186.829.171				

NV	Opbouw Historische Kostprijs v/a 2010						Sector	Verloop van de Boekwaarde						Sector	Dividend		Aandeel in de Intrinsieke waarde vlg.s.Jrek Dln.							
	HK 2010	Neg. BW	Kap. stort.	Kap. ontr.	Ovg. Mut.	HK max.		BW begin	Ver. Akk.	3-jr. toets	Kap. stort.	Opw. tot HK	BW einde		Decla ratie	Kas basis	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2010	
BBAAI	-1,1	1,1	0	0	0	0,0	ENERGIE - alle bedragen in ANG mln.	0,0	0	0	0	0	0,0	ENERGIE - alle bedragen in ANG mln.	0	0,0	pending	pending	3,1	2,2	0,1	-0,4	-1,1	
CUROIL	108,3	0	0	0	0	108,3		108,3	0	0	0	0	108,3		0,0	0,0	141,5	123,8	130,8	107,6	88,3	92,4	108,3	
IUH	224,1	0	58,0	0	0	282,1		282,1	0	0	0	0	282,1		0	0,0	313,6	324,4	247,9	173,7	144,7	71,4	224,1	
KPG	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-		-	-	niet actief	niet actief	niet actief	niet actief	x	x	x	
RdK	387,0	0	0	0	0	387,0		190,1	0	0	0	0	190,1		9,0	4,6	pending	190,1	169,1	170,7	150,5	125,3	387,0	
SBR	0,6	0	0	0	0	0,6		0,5	0	0	0	0	0,5		0	0,0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	
CAH	33,9	0	0	0	0	33,9	HANDEL EN INDUSTRIE	33,9	0	0	0	0	33,9	HANDEL EN INDUSTRIE	2,7	5,7	37,8	37,2	39,8	36,2	36,6	33,2	33,9	
CDMH	2,9	0	0	0	0	2,9		0,0	0	0	0	0	0,0		0	0,0	pending	pending	pending	pending	-45,8	-38,4	2,9	
CUREIS	0,5	0	0	0	0	0,5		0,5	0	0	0	0	0,5		0	0,0	pending	pending	pending	pending	pending	pending	0,5	
CUREM	0,0	0	0	0	0	0,0		0,0	0	0	0	0	0,0		0	0,0	pending	pending	pending	pending	pending	pending	0,0	
CURINDE	55,4	0	0	0	0	55,4		55,4	0	0	0	0	55,4		0	0,0	57,3	62,5	64,5	63,3	61,5	58,4	55,4	
CPA	76,0	0	16,0	0,0	0	92,0		92,0	0	0	0	0	92,0		-0,7	6,1	137,3	134,6	139,0	133,5	126,8	109,1	76,0	
ABC	4,0	0	0	0	0	4,0	TRANSPORT , OPSLAG EN COMMUNICATIE	4,0	0	0	0	0	4,0	TRANSPORT , OPSLAG EN COMMUNICATIE	0	0,0	4,1	5,0	4,8	4,5	5,4	5,3	4,0	
CORE	6,3	0	0	0	0	6,3		6,3	0	0	0	0	6,3		0	0,0	13,3	12,3	11,5	10,2	9,7	8,0	6,3	
CPOST	-30,0	30,0	0	0	0	0,0		0,0	0	0	0	0	0,0		0	0,0	pending	-33,9	-26,0	-23,2	-17,5	-10,7	-30,0	
DC-ANSP	6,1	0	0	0	0	6,1		6,1	0	0	0	0	6,1		0,0	3,7	19,4	21,3	17,0	9,1	7,8	6,8	6,1	
UTS	213,7	0	0	0	0	213,7		213,7	0	0	0	0	213,7		0,0	53,5	pending	271,2	262,8	212,2	190,0	211,1	213,7	
GIRO	2,5	0	0	0	0	2,5	FINANCIËLE DIENSTVRL	2,5	0	0	0	0	2,5	FINANCIËLE DIENSTVRL	0	0,0	pending	pending	pending	pending	pending	3,6	2,5	
OBNA	12,0	0	0	0	0	12,0		12,0	0	0	0	0	12,0		0	0,0	11,2	12,0	12,4	12,6	13,1	12,8	12,0	
PSB	5,0	0	28,5	0	0	33,5		33,5	0	0	0	0	33,5		0	0,0	33,8	33,6	31,8	31,3	33,8	33,7	5,0	
ADC	-3,9	3,9	0	0	0	0,0	GEZONDHEID EN OVERIGE	0,0	0	0	0	0	0,0	GEZONDHEID EN OVERIGE	0	0,0	pending	8,3	-0,3	1,0	0,2	-1,9	-3,9	
SELIKOR	25,1	0	0	0	0	25,1		25,1	0	0	0	0	25,1		0	0,0	34,3	31,9	30,0	27,4	26,8	25,6	25,1	
NVSW	13,2	0	0	0	0	13,2		12,6	0	0,0	0	0	12,6		0	0,0	pending	12,6	12,6	12,6	12,7	12,8	13,2	
WBC	-0,2	0,2	6,4	0	0	6,4		6,4	0	0	0	0	6,4		0	0,0	7,8	7,6	7,3	0,7	0,4	0,3	-0,2	
	1.141,4	35,2	108,9	0,0	0,0	1.285,5		1.085,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1.085,0		11,0	73,6								

Sector 1,3 - 1,5	Solvabiliteit: Debt Ratio								Sector 0,8 - 1,0	Liquiditeit: Current Ratio								Sector	Resultaat							
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010		2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010		2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
ENERGIE	pending	pending	5,0	4,5	1,0	0,8	0,7	0,7	ENERGIE	pending	pending	4,8	4,3	1,4	1,0	1,1	3,0	ENERGIE - alle bedragen RESULTAAT in ANG mln.	pending	pending	0,9	2,1	0,5	0,6	0,1	-0,1
	1,8	1,8	1,9	1,5	1,3	1,3	1,3	1,5		1,0	0,9	0,9	0,9	1,1	0,8	0,9	17,8		32,0	38,2	31,1	25,6	17,3	-43,2	-12,9	
	1,6	1,7	1,5	1,3	1,2	1,1	1,1	1,3		1,5	1,8	1,4	0,4	0,6	0,4	0,5	0,5		30,7	49,2	67,1	51,4	-5,8	-45,4	-90,9	-48,5
	niet actief	niet actief	niet actief	niet actief	x	x	x	x		niet actief	niet actief	niet actief	niet actief	x	x	x	x		niet actief	niet actief	niet actief	niet actief	x	x	x	x
	pending	2,6	2,4	2,8	2,6	2,0	4,0	35,4		pending	1,6	1,3	1,3	0,6	0,3	1,2	6,8		pending	27,1	11,1	16,3	24,1	-74,9	-124,9	18,9
	102,0	85,5	131,5	114,3	100,0	95,7	101,0	66,8		12,0	2,8	4,1	11,1	12,1	13,5	15,5	12,8		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1
HANDEL EN INDUSTRIE	5,1	4,8	4,6	3,4	4,1	4,1	4,7	5,4	HANDEL EN INDUSTRIE	3,9	4,3	4,8	3,3	4,9	5,2	6,5	12,3	HANDEL EN INDUSTRIE	0,8	2,6	2,9	4,8	4,1	3,2	0,9	2,2
	pending	pending	pending	pending	0,5	0,5	0,9	1,1		pending	pending	pending	pending	0,4	0,6	1,7	1,7		pending	pending	pending	pending	-7,5	-2,0	-6,1	-4,0
	pending	pending	pending	pending	pending	pending	per 2007	3,5		pending	pending	pending	pending	pending	pending	per 2007	3,5		pending	pending	pending	pending	pending	per 2007	0,0	
	pending	pending	pending	pending	pending	pending	per 2007	6,6		pending	pending	pending	pending	pending	pending	per 2007	6,6		pending	pending	pending	pending	pending	per 2007	0,0	
	6,0	7,0	8,4	10,0	10,7	10,4	9,7	6,6		3,4	4,3	5,5	8,1	6,0	3,9	2,5	1,5		-5,9	-2,5	2,9	2,6	3,8	1,6	1,6	1,0
	2,2	2,8	2,3	2,1	2,0	2,2	1,9	1,8		2,5	2,9	2,1	2,4	2,2	3,8	2,0	1,6		2,7	21,4	5,5	6,4	20,2	22,9	12,6	-36,3
TRANSPORT, OPSLAG EN COMMUNICATIE	1,6	1,7	1,7	1,6	1,7	1,6	1,5	1,5	TRANSPORT, OPSLAG EN COMMUNICATIE	2,2	2,8	3,2	2,6	4,3	2,7	3,5	3,3	TRANSPORT, OPSLAG EN COMMUNICATIE	-1,0	0,3	-0,2	-0,8	0,1	0,5	0,8	2,0
	4,8	6,0	5,9	4,5	4,7	2,7	2,5	2,1		9,7	10,8	10,8	12,0	15,9	4,5	3,8	1,9		0,7	1,0	0,6	0,5	0,2	0,1	0,5	0,5
	pending	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,3	0,3		pending	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,8		pending	-7,8	-2,8	-5,7	-6,8	23,6	-8,6	-0,5
	2,0	2,1	1,7	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3		1,5	1,8	1,9	2,1	2,4	2,0	2,8	2,1		3,2	6,0	11,1	3,4	1,8	0,7	2,1	0,8
	pending	2,1	2,3	1,9	1,8	1,9	1,9	1,7		pending	1,5	1,4	1,3	1,1	1,1	1,1	0,8		pending	10,3	40,6	25,3	-29,4	3,0	13,6	15,1
FINANCIËLE DIENSTVRL	pending	pending	pending	pending	pending	1,1	1,1	1,1	FINANCIËLE DIENSTVRL	pending	pending	pending	pending	pending	0,2	0,3	0,3	FINANCIËLE DIENSTVRL	pending	pending	pending	pending	pending	26,9	23,4	34,8
	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7		1,6	1,8	1,5	1,3	1,5	1,5	1,3	3,2		-2,7	-1,3	-0,8	-1,6	0,9	1,5	1,5	0,8
	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,7		2,7	4,7	3,3	2,2	3,7	1,1	2,7	3,6		0,1	1,8	1,2	-2,5	0,0	0,7	-0,4	0,0
GEZONDHEID EN OVERIGE	pending	1,2	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	GEZONDHEID EN OVERIGE	pending	1,1	0,6	0,7	0,5	0,3	0,3	0,3	GEZONDHEID EN OVERIGE	pending	1,4	-0,9	0,6	1,5	1,4	0,2	-0,1
	1,8	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8	2,0	1,9		1,9	1,7	1,8	1,7	1,9	1,9	1,8	2,0		2,5	1,4	1,7	0,2	1,9	0,8	0,0	
	pending	4,3	4,1	3,9	3,8	3,6	3,3	3,5		pending	1,2	1,2	1,6	2,8	1,6	1,6	2,1		pending	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,7	0,3
	49,0	49,4	12,8	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0		6,3	7,5	2,5	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2		0,1	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2

Opgenomen (langlopende) Geldleningen

Model E - Overzicht ingevolge art. 18i van de Lv. Comptabiliteit 2010

Recapitulatie

100.2411	Beginstand	2.350.285.600
	Eindstand	2.342.103.800

199300.4966	Aflossing	8.181.800
-------------	-----------	-----------

199300.4571	Rente	62.626.758
-------------	-------	------------

NR	DATE	OMSCHRIJVING	RE %	OPN	AFL	VAL	Beginstand	Opname	Aflossing	Eindstand	Rente
----	------	--------------	------	-----	-----	-----	------------	--------	-----------	-----------	-------

Ten laste van het Land Curaçao geëmitteerde OBLIGATIELENINGEN O/G in ANG

L1	15-okt	Obligatielening 10 jaar vervaldatum 15 okt en 15 apr	2,500	2010	2020	ANG	100.000.000	0	0	100.000.000	2.500.000,00
L2	15-okt	Obligatielening 15 jaar vervaldatum 15 okt en 15 apr	2,750	2010	2025	ANG	140.000.000	0	0	140.000.000	3.850.000,00
L3	15-okt	Obligatielening 20 jaar vervaldatum 15 okt en 15 apr	2,875	2010	2030	ANG	370.000.000	0	0	370.000.000	10.637.500,00
L4	15-okt	Obligatielening 25 jaar vervaldatum 15 okt en 15 apr	3,000	2010	2035	ANG	475.000.000	0	0	475.000.000	14.250.000,00
L5	15-okt	Obligatielening 30 jaar vervaldatum 15 okt en 15 apr	3,125	2010	2040	ANG	582.391.000	0	0	582.391.000	18.199.718,76
L6	16-sep	Obligatielening 30 jaar vervaldatum 16 sep en 16 mrt	2,750	2013	2043	ANG	62.604.000	0	0	62.604.000	1.721.610,00
L7	2-jun	Obligatielening 30 jaar vervaldatum 02 jun en 02 dec	2,450	2014	2044	ANG	247.036.000	0	0	247.036.000	6.052.382,00
L8	20-jan	Obligatielening 30 jaar vervaldatum 20 jan en 20 jul	1,600	2015	2045	ANG	229.090.400	0	8.181.800	220.908.600	3.541.652,21
L9	30-dec	Obligatielening 30 jaar vervaldatum 30 dec en 30 jun	1,620	2015	2045	ANG	33.296.000	0	0	33.296.000	539.395,20
L10	6-jun	Obligatielening 30 jaar vervaldatum 06 jun en 06 dec	1,000	2016	2046	ANG	59.050.000	0	0	59.050.000	590.500,00
L11	30-nov	Obligatielening 30 jaar vervaldatum 30 nov en 30 mei	1,240	2017	2047	ANG	60.000.000	0	0	60.000.000	744.000,00

Totaal opgenomen (langlopende) leningen

2.358.467.400 0 8.181.800 2.350.285.600 62.626.758,17

Kortlopend deel Langlopende Leningen

L8	20-jan	Obligatielening 30 jaar vervaldatum 20 jan en 20 jul	1,600	2015	2045	ANG	-8.181.800	0	0	-8.181.800	0,00
----	--------	--	-------	------	------	-----	------------	---	---	------------	------

Saldo opgenomen (langlopende) leningen

2.350.285.600 0 8.181.800 2.342.103.800 62.626.758,17

Gewaarborgde Leningen en andere Garantieverplichtingen

Model F1 - Overzicht ingevolge art. 18k en 30d van de Lv. Comptabiliteit 2010

Door het Land Curaçao vóór de balansdatum verleende en op dat tijdstip nog niet verstreken garantieverplichtingen

NR	NAAM VAN DE GELDNEMER	DOEL VAN DE GELDLENING	DATUM BESLUIT	NUMMER BESLUIT	RE-% PER JR
----	--------------------------	------------------------	------------------	-------------------	----------------

Algemeen

A-01	Gouvernements Werkliedenfonds (onder beheer van het APC)	Garant voor de Fondsen van het GWP	1952	RNA P.B. 1952 no 22 art VI, 1 en 2	...
A-02	Sociale Verzekeringsbank	Garant voor de verplichtingen van de SVB	1960	RNA P.B. 1960, no 154 art. 21	...
A-04	Bureau Intellectuele Eigendommen	Garant voor de insolventie van het BIE	2000	P.B. 2013, rio. 40 art. 12	...
A-05	Bureau Telecom, Post & Utiliteiten	Garant voor de insolventie van het BTPU	14-06-2001	P.B. 2006, rio. 69 art 22	...

Actueel

E-06	Stichting Studiefinanciering Curaçao	Rekening-courantkrediet (MCB Bank)	29-10-2008	EGC A.B. 2008, xx	6,5 %
E-07	CDM NV	Rekening-courantkrediet (MCB Bank)	2005	EGC A.B. 2005, 128	10,5 %
G-01	CDM NV	Rekening-courantkrediet (MCB Bank)	16-02-1983	RNA L.B. nr. 16, no 117/JAZ	10,5 %
G-02	OBNA NV	Verstreking van LVV kredieten	26-03-1984	RNA L.B. nr. 68, no 2285/JAZ	1 %
G-03	OBNA NV	Lumpsumregeling Overheidsdienaren (90%)	4-05-1988	RNA P.B. 1988, no 30 art. 30	0 %
G-04	OBNA NV	Verstreking van Landbouwkredieten	06-12-1990	RNA L.B. 28-08-90, no 33-/JAZ	1 %

Afgewikkeld

A-03	PSB Bank NV (v.m. Postspaarbank)*	Garant voor de fondsen van de PSB (tot 2016)	2012	P.B. 2012 no 46 art. 9.1 en 16.2 a/b (oud RNA P.B. 1958, no 62 art. 8)	...
E-01	Autobusbedrijf Curaçao (ABC) NV	Aanschaf nieuwe bussen (MCB Bank)	2003	EGC April 2003	9 %
E-02	Stichting Studiefinanciering Curaçao	Lening MCB Bank	2006	EGC December 2006	7 %
E-03	Stichting Studiefinanciering Curaçao	Lening RBTT	1998	EGC Oktober 1998	6,9 %
E-04	Stichting Studiefinanciering Curaçao	Lening Postspaarbank	2008	EGC November 2008	5,5 %
E-05	Stichting Studiefinanciering Curaçao	Rekening-courantkrediet (BDC)	1999	EGC Oktober 1999	11 %

A-03 Postspaarbank*

Conform Landsverordening 2012, no. 46 van de 3de juli 2012 (Tijdelijke Postspaarbankverordening 2010), artikelen 9 (lid 1) en 16 (lid 2 a en b), waarborgt het Land de volledige nakoming door de Postspaarbank (thans PSB Bank NV) van de verplichtingen haar door of krachtens landsverordening opgelegd, met de uitzondering, dat:

a. voor houders van een spaarrekening met boekje die is geopend vóór 30 december 2011, nog gedurende vier jaren zijn werking behoudt, met dien verstande dat de in genoemd artikel opgenomen garantieverplichting in 2012 100%, in 2013 75%, in 2014 50%, en in 2015 25 % bedraagt, en in dat geval vervalt met ingang van 1 januari 2016; en

b. voor houders van een termijn depositorekening zonder boekje die is geopend vóór 30 december 2011, blijft gelden gedurende de looptijd van de desbetreffende depositorekening, en in dat geval vervalt uiterlijk met ingang van 30 december 2014.

BEDRAG VAN DE GELDLENING IN OORSPRONKELIJKE VALUTA	KOERS PER ULTIMO	OORSPR. BEDRAG V/D GELDLENING IN ANG	RESTANTBEDRAG V/D GELDLENING A/H EINDE VAN HET JAAR IN ANG	RNA BOEDEL aandeel CURAÇAO ingevolge Verrekeningsakkoord	TOELICHTING
---	------------------------	---	--	--	-------------

Algemeen

P.M.

P.M.

P.M.

ANG	P.M.	...	P.M.	P.M.	P.M.	Algemene garantie van het Land ten behoeve van het GWP
ANG	P.M.	...	P.M.	P.M.	P.M.	Algemene garantie van het Land ten behoeve van de SVB
ANG	P.M.	...	P.M.	P.M.	P.M.	Algemene garantie van het Land ten behoeve van het BIE
ANG	P.M.	...	P.M.	P.M.	P.M.	Algemene garantie van het Land ten behoeve van het BTP

Actueel

21.539.500

9.307.630

8.855.723

ANG	1.500.000	100,00	1.500.000	1.500.000	1.500.000	100% Looptijd ten hoogste 10 jaren (31 dec 2018)
ANG	3.100.000	100,00	3.100.000	3.100.000	3.100.000	100% Akte van borgtocht EGC A.B. 2005, 128 ad ANG 3,1 mln. **
ANG	12.000.000	100,00	12.000.000	2.900.000	2.900.000	100% Zie akte van borgtocht EGC A.B. 2005, 128 ad ANG 3,1 mln. **
EUR	750.000	206,20	1.546.500	320.345	240.259	75% Laatste termijn rente & aflossing vervalt per 15 feb 2024
ANG	300.000	100,00	300.000	188.884	141.663	75% Vlp. opgenomen in afwachting nadere info omtrent actuele status
EUR	1.500.000	206,20	3.093.000	1.298.401	973.801	75% Laatste termijn rente & aflossing vervalt per 01 mei 2030

Afgewikkeld

34.635.530

0

0

RvM 10 aug'16 akkoord met overgang van MCB naar Korpodeko **

ANG	P.M.	...	P.M.	0	0	Vervallen per 2016, Algemene garantie van het Land tbv de PSB
ANG	7.500.000	100,00	7.500.000	0	0	Afgelost, BC 24 feb 2010 nr.38
ANG	13.033.750	100,00	13.033.750	0	0	Afgelost, BC 24 feb 2010 nr.38
ANG	5.000.000	100,00	5.000.000	0	0	Afgelost, BC 24 feb 2010 nr.38
ANG	8.000.000	100,00	8.000.000	0	0	Afgelost, BC 24 feb 2010 nr.38
ANG	1.101.780	100,00	1.101.780	0	0	Afgelost, BC 24 feb 2010 nr.38

Totaal

56.175.030

9.307.630

8.855.723

+PM

+PM

+PM

Model F2 - Belangrijke (latente) Financiële Verplichtingen en Risico's

Overzicht ingevolge art. 30 van de Lv. Comptabiliteit 2010

Niet op de Balans voorkomende (latente) Verplichtingen en Risico's

De niet op de Balans voorkomende (latente) verplichtingen en risico's kunnen globaal worden onderscheiden in (belangrijke) 1. contractuele verplichtingen, 2. latente verplichtingen in verband met gewaarborgde leningen en andere garantie verplichtingen en 3. onderkende risico's, waarvan de omvang niet altijd kan worden gekwantificeerd.

1. Door de Afdeling Centrale Inkoop van de Shared Service Organisatie is een 'ministeriebreed' Contractenregister ingericht. Hierin worden onder meer vastgelegd het soort contract (huur, lease, consultant e.d.) met de daarbij vermeld relevante gegevens als bijvoorbeeld de verhuurder, de contractduur en de maandelijkse financiële verplichting. In het hiernavolgende overzicht (model K) is een samenvatting van het contractenregister opgenomen. Vanaf 2016 is geen update ontvangen van het ministerie van BPD.

2. Voor de latente verplichtingen wordt verwezen naar de Staat van Gewaarborgde Leningen en andere Garantieverplichtingen (§10 model F1). Uit deze staat blijken de potentiële verplichtingen uit de door het Land verleende garanties voor opgenomen leningen door derden óf rekening-courantkrediet. Algemene garantstellingen zijn er voor de fondsen en reserves van het GWP (onder beheer van APC), de Postspaarbank (zoals gewijzigd!), de SVB en de insolventie van het Bureau Intellectuele Eigendommen & het Bureau Telecommunicatie en Post. Een samenvatting is hierna opgenomen

3. De onderkende Risico's zijn in het hiernavolgende overzicht opgesomd en de belangrijkste zijn gedestilleerd uit de Uitvoeringsrapportage, welke op kwartaalbasis wordt uitgebracht en waarin nadere toelichtingen zijn opgenomen.

Belangrijke (latente) Financiële Verplichtingen en Risico's
Buiten de Balans (Model F2 ex artikel 30 LvC 2010)

2018

2017

1. Contractenregister (in ANG)

pm

pm

2. Latente Verplichtingen (in ANG)

Algemene Garantie voor het GWP, SVB, PSB, BIE, BTP vide Model F

pm

pm

Oorspronkelijke bedrag gewaarborgde leningen e.a.

56.175.030

56.390.130

Idem restantbedrag aan het einde van het dienstjaar

9.307.630

9.552.764

Idem Aandeel Curaçao i.v.m. de Boedelscheiding

8.855.723

9.039.573

3. Belangrijke onderkende risico's (in ANG mln.)

1 Fundashon Kas Popular

Afrekening 2010-2011

pm

2 Hospitaal Nobo Otrabanda

HNO overschrijding budget / rechtszaken claims

200

3 Sint Elisabeth Hospitaal

Jaarlijkse financiële exploitatietekorten en
schuldsanering

pm

4 Ontwikkelingen rondom Raffinaderij

Financiële en sociaal-economische gevolgen bij
eventuele sluiting Raffinaderij

pm

5 Algemeen Pensioenfonds Curaçao

Duurtetoeslag en VUT-verplichtingen Eigen
Personeel

85

6 Algemeen Pensioenfonds Curaçao

Claim duurtetoeslag van voormalige ambtenaren
van de Overheids-NV's (DWD, Kodela, Aqualectra)

pm

7 Dividenden

Lagere dividenduitkeringen OverheidsNVs

37

8 Inselair

Garantstelling (indirect) door het Land Curaçao

pm

9 Financieel beheer

Verbeteringen in het financieel beheer

pm

10 C-Post

Negatieve financiële resultaten C-Post

4 - 5

Staat van Personeel

Overzicht ingevolge art. 18h en 18g van de Lv. Comptabiliteit 2010

Model B2 - Staat van Personeelslasten

Model B1 - Staat van het te bezoldigen Personeel

Staat van Personeelslasten (model B2)

Staat van Personeelslasten model B2)

Sub-functie	Omschrijving Land Curaçao	Totaal	4211 Salarissen Lonen en Bezoldiging	4212 Over- werk	4213 Kinder- Toelage	4214 Vakantie- Toelage	4215 Medische Behandeling & Keuringskosten	4216 Overige uitgaven Salarissen & Lonen	4221 Afdracht AOV/AWW	4222 Afdracht AVBZ	4225 APC (APNA) Pensioen bijdragen	4228 Pensioen vervangende premies	4229 Afdracht BVZ premie
100100	Staten	9.267.473	6.429.434	203.060	16.210	412.344	-10.484	738.513	595.426	39.924	224.924		618.123
100200	Raad van Advies	1.208.336	882.721		5.936	53.423	-1.374		68.096	4.452	113.907		81.175
100201	Algemene Rekenkamer	4.747.319	3.194.957		19.831	355.609		237.598	225.074	18.056	402.776		293.418
100202	Secretariaat SER/GOA	1.226.278	882.677		3.020	51.654	-265	30.671	65.079	4.331	111.349		77.762
100203	Ombudsman	874.411	633.782		4.720	38.363	-862		54.163	3.209	83.073		57.963
101400	Defensie	9.997.953	6.522.975	353.471	54.170	403.163	169	357.503	698.977	37.424	903.947		666.154
110100	Minister van Algemene Zaken	385.513	190.728			12.875		168.157	8.993	1.065	-10.255		13.950
110300	Kabinet Minister AZ	1.286.089	800.912	22.013	3.589	59.503	-1.100	123.187	79.603	4.876	105.047		88.458
110301	Secretar. Raad van Ministers	803.981	546.193	42.713	570	33.777	-669	11.462	47.483	2.885	64.036		55.530
110302	Beleidscoördinatie	171.734	101.580		1.710	7.727		25.339	9.499	653	13.076		12.150
110303	Veiligheidsdienst Curaçao	3.723.699	2.489.108	26.342	22.618	158.593	-4.052	193.560	244.269	13.653	327.497		252.109
110304	Kabinet Gevolmachtigd Minister	2.431.539	1.662.417	10.596	1260	131.582	82.010	306.294	214.039	202	22.407	-2.739	3.470
110305	Secretaris Generaal AZ	231.116	174.756			10.485			9.155	912	21.857		13.950
110306	Ministeriële staf	569.407	393.831		2.320	26.129		17.412	37.577	2.071	51.207		38.861
110308	Beleidsorganisatie AZ	2.048.655	1.127.204	16.449	7.755	63.882	-1.361	480.337	104.673	5.865	147.587		96.264
110311	UO Communic. en Voorlichting	869.130	624.070	-93	2.515	43.092	-1.437	33.879	47.561	3.334	59.436		56.774
110312	UO Wetgeving en Jurid. Zaken	3.536.096	2.429.709	8.313	15.265	148.156	-4.733	147.689	225.557	12.972	314.144		239.024
110700	Overige uitgaven alg. Bestuur	300.241	-240		3.640		-23.219	217.645	134.192	2.154	-39.934		6.003
120100	Minister Best. Pl.& Dnstverl.	492.621	190.728			9.656	-200	235.231	24.805	2.245	-5.594		35.749
120400	Kabinet Minister BPD	876.336	537.476		1.420	34.452	-2.400	116.027	58.283	3.299	70.704		57.075
120401	Secretaris Generaal BPD	209.654	129.660		1.800	10.262		27.221	9.475	840	16.446		13.950
120402	Ministeriële staf	1.232.790	873.928	2.249	6.703	56.946	-3.469	12.658	82.710	4.425	113.462		83.180
120403	Beleidsunit HR OO IT	2.616.792	1.883.244		13.225	115.020	-4.067	19.798	170.154	9.696	244.299		165.424
120405	Beleidsorganisatie BPD	1.437.184	1.018.544		2.140	63.935	-3.226	53.786	91.283	5.333	115.691		89.698
120407	UO Publieke Zaken	3.745.658	2.559.820	51.535	27.380	167.313	-16.042	113.592	242.753	14.063	334.358		250.886
120408	UO Vergunningloket	2.548.338	1.714.530		14.090	106.667	-3.159	132.551	175.001	9.405	226.337		172.917
120409	UO Nationaal Archief	1.625.934	1.185.640		6.550	76.349	-914	23.038	95.757	6.114	132.749		100.651
120410	Shared Service Organisatie	14.699.233	9.752.506	619.226	77.985	595.577	-29.673	311.917	1.008.807	54.004	1.332.825		976.059
120500	Pensioenen	3.408.545									3.408.545		

Staat van Personeelslasten (model B2)

Staat van Personeelslasten model B2)

Sub-functie	Omschrijving Land Curaçao	Totaal	4211 Salarissen Lonen en Bezoldiging	4212 Over- werk	4213 Kinder- Toelage	4214 Vakantie- Toelage	4215 Medische Behandeling & Keuringskosten	4216 Overige uitgaven Salarissen & Lonen	4221 Afdracht AOV/AWW	4222 Afdracht AVBZ	4225 APC (APNA) Pensioen bijdragen	4228 Pensioen vervangende premies	4229 Afdracht BVZ premie
120600	CBS	2.595.375	1.820.369		9.220	114.594	-286	53.718	174.085	9.491	237.290		176.894
120800	Erediensten	1.716.046	1.337.573		1.630	76.799	-1.623		77.671	6.819	126.748		90.428
120802	Overige uitgaven BPD	4.182.916	81.861			5.718	4.055.661	11.190	8.730	473	11.597		7.685
130100	Minister van Justitie	258.835	190.728			9.656		34.199	11.484	1.243	-5.594		17.119
131000	Kabinet Minister JUS	486.272	322.884		1.260	22.864		57.521	22.894	1.894	29.448		27.507
131001	Secretaris Generaal JUS	254.916	152.568		440	11.993		46.662	9.056	1.052	19.195		13.950
131002	Ministeriële staf	2.022.848	1.362.951		4560	90.356		131.708	115.796	7.372	172.094		138.013
131004	Beleidsorganisatie JUS	2.863.927	2.008.485		4.624	127.974	-4.713	113.603	163.639	10.449	248.897		190.969
131100	Openbaar Ministerie	8.216.976	6.258.515		31.481	375.362	-2.012	89.184	374.613	32.400	634.104		423.330
131200	Landsrecherche	2.012.221	1.397.848		8.880	86.587	-2.076	70.776	128.416	7.346	181.338		133.106
131201	Opleidingsinstituut RH&VH	3.362.783	2.340.769	20.467	8.828	141.570	-6.756	97.107	218.755	12.464	304.036		225.543
131202	UO Toelatingsorganisatie	3.356.783	2.302.483	39.069	15.733	143.350	-1.769	68.229	228.989	12.234	322.828		225.637
131203	UO Politie en Immigr. Curaçao	88.345.137	50.442.630	12.457.672	499.909	3.022.438	-123.264	3.099.082	5.904.613	333.500	6.557.944		6.150.613
131300	UO Brandweer	9.213.480	5.315.099	1.250.494	53.559	320.317	-9.257	268.414	631.879	34.950	707.630		640.394
131400	Kustwacht	8.997.572	5.406.149	361.770	62.410	364.051	-5.355	858.281	614.207	33.351	688.002		614.706
131600	UO Gevangenisw. Huis van Bew.	30.609.691	18.535.054	3.013.902	209.252	1.138.331	-26.868	883.659	2.131.120	113.880	2.514.126		2.097.235
131700	UO Justitiële Jeugdopvang	2.681.270	1.837.053	45.508	15.563	110.764	-2.339	56.809	183.797	9.863	241.995		182.258
131701	UO Reclassering	1.691.956	1.212.694		7.270	71.553	-1.773	40.704	110.359	6.362	131.794		112.993
131702	UO Voogdijraad	2.608.653	1.816.491	585	20.097	107.155	-3.082	69.796	174.533	9.413	243.818		169.848
131803	Over. Justit. aangelegenheden	131.236	91.152			5.469	-320	4.949	9.166	482	11.825		8.513
140100	Minister Verk. Vervoer, R.Pl.	211.555	190.728			9.656			9.054	1.073	-5.594		6.638
142000	Kabinet Minister VVRP	740.115	441.089		1360	32.401	-1.213	113.565	44.591	2.788	54.368		51.167
142001	Secretaris Generaal VVRP	231.293	174.756		1.260	10.561	-1.099		9.211	797	21.857		13.950
142002	Ministeriële staf	1.147.072	810.238		4.345	43.765	-2.590	34.411	75.865	4.229	104.304		72.504
142004	Beleidsorganisatie VVRP	3.611.107	2.587.727		9.710	160.171	-4.286	52.418	224.795	13.080	323.259		244.232
142101	UO Openbare Werken	6.898.084	4.790.116	106.346	40.390	287.135	-18.469	179.917	457.432	26.143	574.012		455.062
142201	UO Verkeer en Vervoer	1.314.291	945.506		12.605	55.267	-1.644	250	83.413	4.847	124.988		89.060
142203	UO Maritieme Autoriteit Cur	135.379	96.144		660	5.821	600		9.275	488	13.311		9.080
142301	UO Curacao Burgerluchtvaart Au	1.273.665	907.610		1.320	49.082		80.961	61.710	4.986	93.539		74.458

Staat van Personeelslasten (model B2)

Staat van Personeelslasten model B2)

Sub-functie	Omschrijving Land Curaçao	Totaal	4211 Salarissen Lonen en Bezoldiging	4212 Over- werk	4213 Kinder- Toelage	4214 Vakantie- Toelage	4215 Medische Behandeling & Keuringskosten	4216 Overige uitgaven Salarissen & Lonen	4221 Afdracht AOV/AWW	4222 Afdracht AVBZ	4225 APC (APNA) Pensioen bijdragen	4228 Pensioen vervangende premies	4229 Afdracht BVZ premie
142400	UO Meteorologisch Dienst	2.790.427	1.894.311	114.755	7.740	108.653	-1.834	62.302	183.407	10.466	230.285		180.342
142700	UO Ruimt. Ordening en Planning	2.453.579	1.757.506	29.810	8.500	98.339	-2.010	2.000	163.302	8.994	231.959		155.179
142701	UO Domeinbeheer	2.147.076	1.485.613		12.540	89.079	-9.358	72.008	144.318	7.772	197.867		147.238
142800	Ov. Verkeer, Vervoer en r.pl.	216.308	143.575		1.320	13.337		9.224	14.208	798	19.002		14.844
150100	Minister van Economische Zaken	218.867	190.728			9.656			9.054	1.073	-5.594		13.950
153000	Kabinet Minister Econ Ontwikk	735.731	429.384	16.611		32.204		107.318	45.458	2.809	55.940		46.008
153001	Economische Inspectie	1.176.165	818.701	29.370	5.710	46.248	-5.394	15.708	77.381	4.354	109.481		74.605
153002	Secretaris Generaal EO	0											
153003	Ministeriële staf	960.346	695.350	162	8.820	41.900	-1.200	3.102	61.742	3.567	83.814		63.089
153005	Beleidsorganisatie EO	1.331.285	958.035		3.330	58.160		7.846	85.698	4.766	123.683		89.766
153101	UO Economische Dienst	1.104.962	770.564	415	3.285	49.281	-1.909	38.345	69.807	4.073	98.460		72.639
153201	UO Buitenl. Econ. Samenwerking	1.298.652	1.025.465		2.310	63.883		-8.153	61.313	5.046	76.900		71.888
153401	UO Econ. Ontwikk. en innovatie	1.161.707	847.164		4.780	51.130		-4.246	74.844	4.140	108.802		75.093
153800	Ov. Economische Ontwikkeling	0											
160100	Minister van OWCS	218.867	190.728			9.656			9.054	1.073	-5.594		13.950
164000	Kabinet Minister OWCS	716.635	397.108	58.385		29.485		98.465	40.211	2.851	44.135		45.994
164001	Secretaris Generaal OWCS	0											
164002	Ministeriële staf	908.914	639.963		2.640	38.570	-1.675	17.794	63.174	3.325	84.490		60.633
164004	Beleidsorganisatie OWCS	1.456.371	969.984		2.580	57.666	-2.579	112.171	86.732	5.239	123.376		101.203
164006	UO Uitvoeringsteam O&W	1.512.312	1.061.863	1.946	4.380	65.391	-5.145	34.462	101.398	5.426	141.610		100.981
164007	Openbaar Onderwijs	1.604.048	1.082.446		10.990	69.439	-4.089	88.060	104.233	5.991	144.598		102.380
164100	UO Expert. Centr. Toetsen/Ex.	1.406.102	965.518	54.773	4.090	56.804		7.951	92.496	5.051	123.613		95.807
164200	Openbaar Funderend Onderwijs	22.896.339	16.144.496		133.475	986.684	-35.828	401.819	1.545.324	83.639	2.139.000		1.497.730
164400	Openbaar Voortgezet Spec. Ond.	7.932.828	5.704.114		44.225	341.429	-16.762	69.052	541.030	29.289	721.427		499.023
164600	Openbaar VSBO	17.877.914	12.759.106		84.673	759.937	-32.522	258.380	1.198.323	65.998	1.619.937		1.164.082
164601	Openbaar HAVO/VWO	8.146.310	5.906.490		25.245	344.524	-11.812	68.051	543.955	30.036	708.425		531.396
164602	Openbaar Vakonderwijs	6.142.807	4.429.954		39.285	257.035	-17.379	21.420	422.582	22.543	552.511		414.856
164900	Inspectie Onderwijs	1.441.844	1.031.087		4.550	59.232	-1.345	20.804	94.356	5.325	134.371		93.465
164901	Overige Gemeensch. Uitgaven	6.203					6.203						

Staat van Personeelslasten (model B2)

Staat van Personeelslasten model B2)

Sub- functie	Omschrijving Land Curaçao	Totaal	4211 Salarissen Lonen en Bezoldiging	4212 Over- werk	4213 Kinder- Toelage	4214 Vakantie- Toelage	4215 Medische Behandeling & Keuringskosten	4216 Overige uitgaven Salarissen & Lonen	4221 Afdracht AOV/AWW	4222 Afdracht AVBZ	4225 APC (APNA) Pensioen bijdragen	4228 Pensioen vervangende premies	4229 Afdracht BVZ premie
165101	UO Uitvoeringsorganisatie C&S	1.672.506	1.203.379	12.173		72.258	-4.038		112.340	6.216	157.632		112.546
170100	Minister van SOAW	209.117	190.728			9.656			9.054	1.073	-5.594		4.200
176000	Kabinet Minister SOAW	992.953	591.318	10.010	275	44.389		160.397	51.136	3.925	67.457		64.045
176001	Inspectie Arbeidszaken	3.395.417	2.344.812	699	38.166	165.311	-8.092	40.997	239.938	12.925	320.688		239.973
176002	Secretaris Generaal SOAW	165.615	104.364		1.510	7.412	-1.200	17.844	9.340	660	13.410		12.275
176003	Ministeriële staf	1.198.697	847.947		5.110	52.833	-3.278	25.272	76.402	4.370	111.028		79.014
176005	Beleidsorganisatie SOAW	1.152.713	808.180		2.580	50.184	-98	33.242	72.977	4.176	103.897		77.575
176100	UO Regiokantoren	3.886.598	2.751.794		17.525	161.133	-14.784	68.531	266.006	14.110	360.583		261.699
176104	UO Bedrijfsvoer. en Kwal. Zorg	696.594	497.289		5.820	30.267	-2.349	4.638	48.131	2.533	66.768		43.496
176201	UO Uitvoeringsteam Arbeid	1.356.220	956.497		6.050	62.240	291	22.455	89.765	5.020	127.932		85.969
176303	UO Bedrijfsvoert en Kwal. Zorg	2.155.449	1.542.282		5.710	94.064	-5.341	40.420	135.609	7.937	191.699		143.069
176601	Bureau Landsbemiddelaar	350.343	253.284		1.700	15.289			21.244	1.315	33.054		24.456
180100	Minister Gezondh. Milieu, Nat.	221.452	190.728			12.241			9.054	1.073	-5.594		13.950
187000	Kabinet Minister GMN	1.270.762	759.087	46.626	2.580	58.922		162.001	74.206	4.995	86.285		76.059
187002	Secretaris Generaal GMN	180.474	120.458			12.887		36.620	6.511	848			3.150
187003	Ministeriële staf	711.935	461.923	26.874	2.930	28.582	-3.600	43.021	51.077	2.688	56.814		41.626
187005	Beleidsorganisatie GMN	1.789.500	1.190.579		3.900	79.807	-4.604	132.617	105.344	6.455	153.436		121.966
187100	Inspectie Volksgezondheid	2.039.869	1.525.793		7.500	93.937	-1.676	11.102	119.788	7.912	155.993		119.520
187101	UO Geneesk. en Gezondh.zaken	13.703.574	8.647.174	575.509	84.415	574.241	-28.516	981.870	890.194	51.492	1.038.225		888.971
187500	UO Veterinaire Zaken	1.259.357	842.505	39.611	5.040	52.401	-1.100	26.514	85.927	4.666	118.779		85.013
187502	UO Agrarisch en Visserijbeheer	1.281.447	810.211	121.821	5.380	49.246	-5.631	8.791	90.151	4.745	110.948		85.786
187601	UO Milieu en Natuur Beheer	1.459.485	882.200	184.934	7.200	53.448	-4.403	11.305	99.494	5.443	117.999		101.865
190100	Minister van Financiën	277.041	191.258			9.209		63.470	6.069	1.384	-4.360		10.013
199000	Kabinet Minister FIN	762.261	469.420			32.626	-1.200	94.305	47.146	2.867	64.025		53.072
199001	Secretaris Generaal FIN	0											
199002	Ministeriële staf	775.948	530.624		2.580	32.821	-1.005	32.298	53.350	2.808	70.768		51.705
199004	Beleidsorganisatie FIN	1.845.988	1.140.670	36.544	5.430	72.787	-1.835	118.295	104.203	6.586	147.521	104.634	111.154
199006	Sector Fin. Bel. Begrot.zaken	4.175.852	2.780.851	120.780	13.700	172.238	-6.125	181.327	254.689	15.451	362.497		280.444
199100	Douane	18.294.621	12.061.751	644.283	112.370	731.420	7.638	608.329	1.247.589	67.408	1.585.443		1.228.390

Staat van Personeelslasten (model B2)

Staat van Personeelslasten model B2)

Sub-functie	Omschrijving Land Curaçao	Totaal	4211 Salarissen Lonen en Bezoldiging	4212 Over- werk	4213 Kinder- Toelage	4214 Vakantie- Toelage	4215 Medische Behandeling & Keuringskosten	4216 Overige uitgaven Salarissen & Lonen	4221 Afdracht AOV/AWW	4222 Afdracht AVBZ	4225 APC (APNA) Pensioen bijdragen	4228 Pensioen vervangende premies	4229 Afdracht BVZ premie
199102	Sector Fiscale Zaken	932.591	617.527		3.180	32.548	-479	78.102	55.148	3.414	80.114		63.036
199106	NBC Inspectie der Belastingen	9.098.994	6.076.900	569.590	34.170	361.567	-13.248	64.096	583.913	33.656	768.787		619.563
199107	NBC Landsontvanger	6.760.223	4.615.869	184.907	44.750	272.348	-7.328	94.585	454.643	24.406	619.294		456.749
199500	Niet in te delen uitg./ink.	0											
199800	Meldpunt Ongebruik. Transact.	2.014.928	1.401.865	1.959	5.820	94.117	-295	58.992	128.051	7.456	183.123		133.840
199802	Ov. Uitgaven Financ./dekk.mid.	1.214.288	829.533		5.760	53.178	-13.662	59.039	83.721	4.506	108.411		83.803
	Totaal Jaarrekening AA 2018	442.908.918	284.648.210	21.534.235	2.188.405	17.630.626	3.534.343	15.436.536	28.613.201	1.619.092	38.818.623	101.896	28.783.751
	Totaal Begroting BA 2018	439.856.721	284.847.081	22.470.272	2.406.800	17.594.200	79.000	14.810.802	28.187.266	1.699.400	35.486.700	306.900	31.968.300
	Totaal Jaarrekening AA 2017	445.200.358	281.841.005	26.286.442	2.262.083	17.025.495	696.432	19.145.841	28.708.680	1.651.874	37.853.835	156.055	29.572.618

Staat van het te bezoldigen Personeel (model B1)		TOTAAL	51 TDV	62 VDV	70 CBT	71 COT	OVG	TOTAAL
Personele Sterkte		31-12-2018	Tijdelijk	Vast	Bepaald	Onbepaald	Overig	31-12-2017
10	STAATSORGANEN	81	3	66	9	3	0	111
11	MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN	110	5	99	5	1	0	108
12	MINISTERIE VAN BESTUUR, PLANNING EN DIENSTVERLENING	405	33	347	18	7	0	411
13	MINISTERIE VAN JUSTITIE	1541	164	1358	9	4	6	1556
14	MINISTERIE VAN VERKEER, VERVOER EN RUIMTELIJKE PLANNING	216	21	178	14	3	0	213
15	MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ONTWIKKELING	68	3	59	5	1	0	65
16	MINISTERIE VAN ONDERWIJS, WETENSCHAP, CULTUUR EN SPORT	98	6	81	8	3	0	97
17	MINISTERIE VAN SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID EN WELZIJN	150	7	131	11	1	0	168
18	MINISTERIE VAN GEZONDHEID, MILIEU EN NATUUR	210	19	135	20	5	31	207
19	MINISTERIE VAN FINANCIEN	453	36	407	10	0	0	445
	TOTAAL Ministeries	3332	297	2861	109	28	37	3381
-	STATENLEDEN	21	0	0	21	0	0	21
-	MINISTERS	9	0	3	6	0	0	9
-	GEWEZEN MINISTERS	2	0	0	2	0	0	6
-	KABINET GEVOLMACHTIGDE MINISTERS	3	0	1	2	0	0	4
-	DEFENSIE: KONINKLIJKE MARINE	174	9	41	0	0	124	175
-	KUSTWACHT	91	21	65	5	0	0	92
-	OPENBAAR ONDERWIJS exclusief Leergangen							
	Funderend Onderwijs (F.O.)	366	0	0	0	0	366	351
	Funderend Speciaal Onderwijs (F.S.O.)	87	0	0	0	0	87	86
	Voortgezet Speciaal Onderwijs (V.S.O.)	19	0	0	0	0	19	18
	Voortgezet Secundair Beroeps Onderwijs (V.S.B.O.)	256	0	0	0	0	256	254
	HAVO / VWO	81	0	0	0	0	81	75
	Secundair Beroeps Onderwijs (S.B.O.)	78	0	0	0	0	78	72
-	OPENBAAR ONDERWIJS sec onderwijzend personeel	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
-	FUNDASHON KUIDO AMBULANS	48	0	1	2	45	0	48
	TOTAAL Overige	1.235	30	111	38	45	1.011	1.211
	TOTAAL ALLE ROLLEN	4567	327	2972	147	73	1048	4592

51 TDV = Tijdelijk Dienstverband

62 VDV = Vast Dienstverband

70 CBT = Contract Bepaalde Tijd

71 COT = Contract Onbepaalde Tijd

OVG 13 = Vrijwilligersovereenkomst

OVG 18 = Vervangers

OVG Defensie = Dienstplichtigen

Staat van Subsidies [uitgaven]

Overzicht ingevolge art. 18m en 30a van de Lv. Comptabiliteit 2010

Model G - Staat van Subsidies, Bijdragen en andere Inkomensoverdrachten [uitgaven]

Toelichting/kolom

Alle bedragen in ANG

Code

De codering van de betreffende Sub-functie in de Jaarrekening

Nog af te rekenen Begin Jaar

Eventueel nog terug te vorderen c.q. verschuldigd aan de betreffende instelling per begin dienstjaar

Afwijkingen Begroting e.a. Mutaties

Correcties, overschrijdingen/onderschrijdingen en overige mutaties

Nog af te rekenen Eind Jaar

Eventueel nog terug te vorderen c.q. verschuldigd aan de betreffende instelling per einde dienstjaar

Code	Cat	Sub-functie	Omschrijving	Rekening jaar AA 2018	Begroting jaar BA 2018	Rekening jaar AA 2017	Nog af te rekenen Begin jaar	Afwijkingen Begroting ea. Mutaties	Nog af te rekenen Einde jaar
							-/- = te ontv.		-/- = te ontv.
4600	4611	Totaal Subsidies	Overheidsbedrijven Zie model H uitgaven	72.022.230	49.509.152	71.075.979			
4650		Totaal Overdrachten	Overdrachten Zie model H uitgaven	357.798.214	346.674.803	340.849.708			
	4681	Totaal Overdrachten	Overheidsinstellingen	57.246.416	47.112.142	54.237.522			
	4682	Totaal Overdrachten	Bijzonder Onderwijs	141.554.410	141.267.153	140.660.439			
	4683	Totaal Overdrachten	Nonprofit Instellingen	140.424.962	142.313.155	127.724.972			
	4684	Totaal Overdrachten	Overige Bijdragen & Subsidies	18.572.426	15.982.354	18.226.775			
Totaal generaal, zie specificatie hieronder				429.820.443	396.183.955	411.925.688	37.646.087	40.068.060	44.077.659
cat			14-aug-2019	0	0	0	0	0	0
10		Staatsorganen		16.973.378	15.185.894	15.486.100	0	1.787.484	0
100202	4683	Secretariaat SER/GOA	Vakbonden ABVO-NAPB-SADP-STA	500.000	500.000	500.000	0	0	0
101100	4681	Gemeenschappelijk Hof van Justitie	Exploitatatiebijdrage / nto afrekening 2010-2012	15.712.800	13.925.800	14.210.000	0	1.787.000	0
101101	4681	Raad voor de Rechtshandhaving	Exploitatatiebijdrage	760.578	760.578	776.100	0	0	0
11		Algemene Zaken		9.518.504	9.518.549	10.528.500	0	-45	0
110303	4611	Veiligheidsdienst Curaçao	Veiligheidsdienst Curaçao	1.100.704	1.100.704	1.110.700	0	0	0
110700	4681	Overige Uitgaven Algemeen Bestuur	St. Fonds voor Sociale Ontwikkeling / Reda Social	1.037.800	1.037.845	1.037.800	0	-45	0
110700	4683	Overige Uitgaven Algemeen Bestuur	St. Fonds voor Sociale Ontwikkeling	7.000.000	7.000.000	8.000.000	0	0	0
110702	4611	St. Vrijwilligerskorps Curaçao	St. Vrijwilligerskorps Curaçao	380.000	380.000	380.000	0	0	0
12		Bestuurlijke Planning, Dienstverlening		0	14.498	0	0	-14.498	0
120402	4611	BPD Ministeriële staf	Bijdragen & Subsidies	0	94	0	0	-94	0
120405	4611	Beleidsorganisatie BPD	Bijdragen & Subsidies	0	471	0	0	-471	0
120407	4683	UO Publieke Zaken	Bijdragen & Subsidies	0	13.934	0	0	-13.934	0
13		Justitie		6.241.338	6.420.846	4.797.600	0	-179.508	0
131100	4684	Openbaar Ministerie	Bijdragen & Subsidies	2.357.676	2.357.676	1.824.000	0	0	0
131703	4683	Gezinsvoogddijinstellingen	Stichting Gezinsvoogddij Instelling	1.457.464	1.457.464	1.485.600	0	0	0
131802	4683	Criminaliteitsbestrijdingsfonds	Bijdragen & Subsidies	2.054.799	2.234.307	1.140.000	0	-179.508	0
131803	4683	Overige Justitiële Aangelegenheden	Stichting Slachtofferhulp Curaçao	371.400	371.400	348.000	0	0	0
14		Verkeer, Vervoer, Ruimtelijke Planning		15.767.193	15.934.914	14.030.992	-919.150	341.179	-410.250
142101	4683	UO Openbare Werken	Bijdragen & Subsidies	190.883	190.883	0	0	0	0
142102	4681	Wegen, Straten en Pleinen	Stichting Wegenfonds Curaçao	472.367	472.367	0	225.000	0	225.000
142102	4681	Wegen, Straten en Pleinen	Forensys Caribbean	427.392	427.392	0	0	0	0
142202	4611	Autobusdienst	Autobus Bedrijf Curaçao NV exploitatiebijdrage	9.591.415	9.082.515	10.628.850	-1.144.150	1.017.800	-635.250
142700	4683	UO Ruimt. Ordening en Planning	Stichting Monumenten Fonds Curaçao	968.826	968.826	1.000.000	0	0	0
142702	4611	Onbebouwde Eigendommen	Bijdragen & Subsidies	0	42.931	0	0	-42.931	0
142800	4681	Overige uitgaven VVRP	Overdrachten aan Overh.inst.	0	4.750.000	0	0	-4.750.000	0
142801	4681	Overige uitgaven VVRP	Algemeen Pensioenfonds DT en VUT Cpost	4.116.310	0	2.402.142	0	4.116.310	0
15		Economische Ontwikkeling		45.068.521	36.659.229	40.572.224	4.369.057	9.000.955	4.960.720
153102	4611	Economische Ontwikkeling	Curaçao Tourism Development Foundation	39.553.765	30.053.765	35.795.650	4.369.057	10.091.663	4.960.720
153102	4611	Economische Ontwikkeling	Fundashon Wega di Number Kòrsou	0	0	166.250	0	0	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Federashon di Kooperativanan di Spar i Kredito	0	0	75.000	0	0	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Fundashon Negoshi Pikiña	150.000	150.000	125.629	0	0	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Fundashon pa Konsumidó	400.000	400.000	427.500	0	0	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Muse Innovations	0	0	50.000	0	0	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Curaçao Innovation Technology	695.000	1.165.892	722.318	0	-470.892	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Bos di Hubentud	0	0	55.098	0	0	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Curacao International Financial	0	0	200.000	0	0	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Qredits / Incidentele Opstart 2018	210.250	210.250	210.250	0	0	0
153102	4683	Economische Ontwikkeling	Fundashon Marshe	245.000	245.000	0	0	0	0
153202	4683	Visserij Autoriteit	Bijdr. & Subs. Nonprof. Instelling	0	141.217	0	0	-141.217	0
153800	4683	Overige Economische Ontwikkeling	Fair Trade Authority Curacao	2.214.506	2.464.350	1.144.529	0	-249.844	0
153800	4684	Overige Economische Ontwikkeling	Stichting CINEX	1.600.000	1.828.755	1.600.000	0	-228.755	0
16		Onderwijs, Wetenschap, Cultuur, Sport - Algemeen		4.916.818	4.955.956	2.488.115	0	-39.138	0
164004	4683	OWCS Beleidsorganisatie	Stichting Studiefinanciering Curaçao	2.015.304	2.031.211	0	0	-15.907	0

Code	Cat	Sub-functie	Omschrijving	Rekening jaar AA 2018	Begroting jaar BA 2018	Rekening jaar AA 2017	Nog af te rekenen Begin jaar	Afwijkingen Begroting ea. Mutaties	Nog af te rekenen Einde jaar
							-/- = te ontv.	-/- = te ontv.	
164004	4683	OWCS Beleidsorganisatie	University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez	376.475	376.475	0	0	0	0
164004	4683	OWCS Beleidsorganisatie	IFE	7.925	7.925	0	0	0	0
164008	4682	Vergoeding Administratiekosten	SOZA-EBG-FSH-CONS-IFE-RKCS-VPCO	2.517.114	2.540.345	2.488.115	0	-23.231	0
16		OWCS - Openbaar en Bijzonder Onderwijs		111.047.502	110.678.237	110.367.190	0	369.266	0
164300	4682	Bijzonder Funderend Onderwijs	SOZA-EBG-FSH-CONS-RKCS-VPCO	54.448.123	54.019.590	54.072.108	0	428.533	0
164500	4682	Bijzonder Speciaal Onderwijs	RKCS-VPCO Schoolbesturen	7.020.602	7.057.138	6.863.123	0	-36.536	0
164600	4682	Openbaar VSBO	FEFFIK bekostiging gebruik praktijk	68.625	73.133	145.357	0	-4.508	0
164701	4682	Bijzonder HAVO/WO/MAO/KABO	RKCS-VPCO Schoolbesturen	16.226.833	16.393.736	15.865.196	0	-166.903	0
164702	4682	Bijzonder VSBO	RKCS-VPCO-FSH-CONS Schoolbesturen	33.283.320	33.134.640	33.421.406	0	148.680	0
16		OWCS - Overig Onderwijs		93.688.256	91.110.320	96.849.079	770.000	2.577.937	770.000
164800	4683	Universiteit	University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez	15.162.300	15.162.300	15.300.000	0	0	0
164901	4682	Overige Gemeenschappelijke Uitgaven	RKCS-VPCO-FSH-CONS Schoolbesturen	6.766.781	6.783.710	6.960.509	0	-16.929	0
164901	4683	Overige Gemeenschappelijke Uitgaven	Fundashon Material pa Skol	763.410	763.410	856.373	0	0	0
164901	4683	Overige Gemeenschappelijke Uitgaven	Stichting Nationale Parken (Carmabi)	156.876	156.876	158.300	0	0	0
164901	4683	Overige Gemeenschappelijke Uitgaven	Stichting Onderhoud Schoolgebouwen	2.182.000	2.182.000	2.000.000	0	0	0
164901	4683	Overige Gemeenschappelijke Uitgaven	Stichting Studiefinanciering Curaçao	20.209.000	20.260.105	22.700.000	770.000	-51.105	770.000
164901	4684	Overige Gemeenschappelijke Uitgaven	RKCS-VPCO-FSH-CONS Schoolbesturen SVB BZV	14.400.000	11.581.172	14.400.000	0	2.818.828	0
164902	4683	Onderwijsondersteuning	Fundashon Sentro pa Guia Edukashon	2.675.700	2.675.700	2.700.000	0	0	0
164903	4683	Onderwijsvernieuwing	Bureau Nascholingsfonds	1.321.334	1.321.334	2.000.000	0	0	0
164903	4683	Onderwijsvernieuwing	Fundashon Material pa Skol	1.337.850	1.337.850	1.350.000	0	0	0
164903	4683	Onderwijsvernieuwing	Fundashon pa Inovashon di Enseñansa	1.734.250	1.894.916	1.750.000	0	-160.666	0
164903	4683	Onderwijsvernieuwing	Fundashon pa Planifikashon di Idioma	941.450	941.450	950.000	0	0	0
165000	4682	Bijzonder Vakonderwijs SBO	RKCS-IFE Schoolbesturen	18.909.247	19.135.403	18.462.859	0	-226.156	0
165002	4682	Openbare Leergangen	Bijdragen & Subsidies BO / Paytime	2.313.766	2.129.942	2.381.767	0	183.823	0
165004	4683	Begeleiding, Vorming Jeugd en Volwassenen	Fund. pa Edukashon i Formashon di Fishi i Kapasitashon	4.814.293	4.784.152	4.879.272	0	30.141	0
16		OWCS - Vorming		13.837.524	13.837.524	13.869.520	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Federatie Antilliaanse Jeugdzorg	260.000	260.000	219.000	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Fundashon Desaroyo i Progreso	3.654.775	3.654.775	3.659.520	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Fundashon Kòrsou 4-S	0	0	70.000	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Fundashon pa Stimula Edukashon	1.400.000	1.400.000	1.400.000	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Sentro di Inform. i Formashon na bienestar di Mucha	4.200.000	4.200.000	200.000	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Stichting Jeugd Centrale Curaçao	225.000	225.000	175.000	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Stichting Kinderbescherming Curaçao ea.	140.000	140.000	140.000	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Fundashon Amigunan di Cristo	0	0	206.000	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Stichting Coordinatie-Centrum	0	0	3.900.000	0	0	0
165101	4683	UO Cultuur & Sport	Fundashon Sentro Pa Guia Eduka	92.849	92.849	0	0	0	0
165200	4683	Openbare Bibliotheek	Fundashon Biblioteca Publika Kòrsou	3.864.900	3.864.900	3.900.000	0	0	0
16		OWCS - Sport		9.298.648	9.514.957	8.619.975	0	-216.309	0
165300	4683	Sport Subsidies & Bijdragen	Curacao Little League Foundation	185.000	185.000	143.774	0	0	0
165300	4683	Sport Subsidies & Bijdragen	St. Organisatie Atletiekevenementen	0	0	95.500	0	0	0
165300	4683	Sport Subsidies & Bijdragen	Federashon Deporte i Olimpiko	2.196.733	2.196.733	1.270.833	0	0	0
165300	4683	Sport Subsidies & Bijdragen	Fundashon Desaroyo Deportivo Kòrsou	6.768.715	6.985.024	6.842.630	0	-216.309	0
165300	4683	Sport Subsidies & Bijdragen	Student Sport Federation Dutch	148.200	148.200	0	0	0	0
165300	4683	Sport Subsidies & Bijdragen	Federashon di Beisbol	0	0	151.000	0	0	0
165300	4683	Sport Subsidies & Bijdragen	Fundashon Komishon Hubentut na Kaminda	0	0	10.000	0	0	0
165300	4683	Sport Subsidies & Bijdragen	Curacao Karate Bond	0	0	106.238	0	0	0
16		OWCS - Cultuur		907.399	1.203.265	1.518.053	0	-295.866	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Asosashon di Musiko	50.000	50.000	50.000	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Cultureel Centrum Curaçao	200.000	200.000	200.000	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Fundashon Instituto pa Formashon	43.000	43.000	43.000	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Fundashon Jag	250.000	250.000	250.000	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Fundashon Kas di Kultura Kòrsou / Subs.Plataforma	39.000	39.000	38.400	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Fundashon Kas di Kultura Kòrsou / Viering Karnaval'17	0	0	350.000	0	0	0

Code	Cat	Sub-functie	Omschrijving	Rekening jaar AA 2018	Begroting jaar BA 2018	Rekening jaar AA 2017	Nog af te rekenen Begin jaar	Afwijkingen Begroting ea. Mutaties	Nog af te rekenen Einde jaar
							-/- = te ontv.		-/- = te ontv.
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Fundashon Kas di Kultura Kòrsou / Subs.Luna Blou sei	0	0	75.000	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Fundashon Kultural Seu Kòrsou	175.000	470.866	179.780	0	-295.866	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Fundashon Karnaval Banda Abou	50.000	50.000	50.000	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Stichting Elektra Blou / Teater Luna Blou ea.	0	0	150.000	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Events 4 U Foundation	0	0	25.000	0	0	0
165400	4683	Cultuur Subsidies & Bijdragen	Vereniging Carnavalsgroepen AGKK precariogelden	100.399	100.399	106.873	0	0	0
16		OWCS - Oudheidkunde, Musea		4.268.500	4.284.769	4.389.583	0	-16.269	0
165500	4683	Oudheidkunde en Musea	Stichting Het Curaçaosche Museum	175.000	175.000	200.000	0	0	0
165500	4683	Oudheidkunde en Musea	Stichting Monumentenzorg Curaçao	175.000	175.000	189.583	0	0	0
165500	4683	Overig Cultuur & Recreatie	Stichting Nationaal Arch. & Antr. Museum	500.000	516.269	500.000	0	-16.269	0
165801	4683	Overig Cultuur & Sport	Fundashon Kas di Kultura Kòrsou	3.418.500	3.418.500	3.500.000	0	0	0
17		Sociale Ontwikkeling, Arbeid, Welzijn - Algemeen		1.521.868	1.760.858	2.901.046	0	-238.991	0
176102	4684	Sociale Zorg	Stichting Yabi Di Libertad Kòrsou	0	0	75.125	0	0	0
176102	4684	Sociale Zorg	Fundashon Alton Paas	100.000	100.000	0	0	0	0
176103	4611	Electra- en Watersubsidie	Electra- en Watersubsidies	1.075.076	1.314.066	2.417.931	0	-238.990	0
176201	4683	UO Uitvoeringsteam Arbeid	Fundashon SOLARI	170.000	170.000	200.000	0	0	0
176201	4683	UO Uitvoeringsteam Arbeid	Hieperdepiep Foundation	62.042	62.042	72.990	0	0	0
176201	4684	UO Uitvoeringsteam Arbeid	Fundashon Union Di Hubentud	114.750	114.750	135.000	0	0	0
17		SOAW - Sociale Werkplaatsen		3.328.600	3.328.600	3.483.000	0	0	0
176204	4683	Sociale Werkplaatsen	Fundashon Tayer Soshal Santa Martha	3.328.600	3.328.600	3.483.000	0	0	0
17		SOAW - Jeugdzorg		12.053.872	12.142.953	13.816.067	0	-89.081	0
176301	4683	Jeugdzorg	Fundashon Guia Eduka i Forma ea.	3.599.125	3.688.205	4.234.265	0	-89.080	0
176301	4683	Jeugdzorg	Fundashon Nos f'ei pa Otro	515.449	515.449	606.411	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Fundashon Perspektiva i Sosten	1.372.750	1.372.750	1.615.000	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Stichting Casa Manita	856.758	856.758	1.007.950	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Stichting Accretio	426.700	426.700	502.000	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Federatie Antilliaanse Jeugdzorg	170.000	170.000	200.000	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Stichting Kinderoorden van het Wit Gele Kruis	1.523.301	1.523.301	1.728.271	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Stichting Maatschappelijke Zorg & Herstel	1.562.938	1.562.938	1.838.750	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Stichting New Creation Curaçao	677.931	677.931	634.687	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Fundashon Encelia	243.495	243.495	286.465	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Bos Di Hubentud	191.250	191.250	0	0	0	0
176301	4683	Jeugdzorg	Handicap Rights Foundation	90.000	90.000	0	0	0	0
176301	4684	Jeugdzorg	Stichting Kinderoorden van het Wit Gele Kruis	0	0	192.650	0	0	0
176303	4683	UO Bedrijfsvoer. En Kwal. Zorg	Fundashon Mami Sa	165.750	165.751	195.000	0	-1	0
176303	4683	UO Bedrijfsvoer. En Kwal. Zorg	Seda	428.307	428.307	503.890	0	0	0
176303	4683	UO Bedrijfsvoer. En Kwal. Zorg	Steering Committee Curaçao	102.619	102.619	120.728	0	0	0
176303	4683	UO Bedrijfsvoer. En Kwal. Zorg	Unidat di Bario Kòrsou	127.500	127.500	150.000	0	0	0
17		SOAW - Bijdrage Bejaardenoorden		15.053.901	15.053.901	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Fundashon Kuido Integral Banda Bou	1.315.203	1.315.203	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Huize Welgelegen Habaai	9.462.700	9.462.700	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Stichting Wit Gele Kruis Kwido	2.040.000	2.040.000	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Stichting Huize Zorg En Hoop	501.875	501.875	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Stichting Karchi 60+	161.500	161.500	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Activiteiten Centrum Zr.	190.000	190.000	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Fundashon Kas Di Anciano Nos Welita	702.625	702.625	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Raad voor Ouderenbeleid	129.998	129.998	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Stichting Thuiszorg Banda Bou voor Familiezorg	360.000	360.000	0	0	0	0
176500	4683	Subsidies & Bijdrage Bejaardenoorden	Stichting Wit Gele Kruis	190.000	190.000	0	0	0	0
17		SOAW - Familie, Jeugd, Sociale Ontwikkeling		0	0	0	1.614.475	0	1.614.475
176801	4683	UO Familie, Jeugd, Sociale Ontwikkeling	Huize Welgelegen Habaai	0	0	0	1.614.475	0	1.614.475

44.077.659

Opgelegde Belastingaanslagen

Overzicht ingevolge art. 30c van de Lv. Comptabiliteit Landsoverheid

Model J - Opgelegde Belastingaanslagen

Vermoedelijke toekomstige Belastingontvangsten

Toelichting

Met betrekking tot deze staat Opgelegde belastingaanslagen / vermoedelijke toekomstige belastingontvangsten wordt herinnerd aan het feit dat in overeenstemming met de bestendige praktijk, voor ontvangsten uit hoofde van belastingen het kasstelsel voorgeschreven is. Ontvangsten kunnen in een bepaald dienstjaar zowel hoger als lager zijn dan hetgeen door de gezamenlijke contribuabelen over dat dienstjaar aan de overheid verschuldigd is. In deze staat zijn de in het afgelopen dienstjaar en de daaraan

De Landsontvanger Curaçao is onder andere verantwoordelijk voor de inning van de door de Inspectie der Belastingen vastgestelde aanslagen. Het vaststellen van belastingaanslagen, de oplegging door de Inspecteur, geschiedt op 3 momenten, de zgn. runs, te weten:

Run 1 houdt in dat er een aanslag wordt opgelegd wanneer de belastingplichtige geen aangifte en geen betaling heeft gedaan. Het betreft hier taxatieve aanslagen die merendeels naderhand bij de bezwaarprocedure worden gewijzigd dan wel vernietigd worden.

Bij Run 2 worden aanslagen opgelegd voor de belastingplichtigen die wel aangifte hebben ingediend doch geen betaling hebben gedaan.

Bij Run 3 wordt door de Inspecteur bij nieuwe feiten de verschuldigde belasting nagevorderd.

In het kader van deze staat worden de aanslagen conform Run 1 buiten beschouwing gelaten. Door het taxatieve aspect geven zij een vertekend beeld van de openstaande vordering. De aanslagen conform Run 2 en 3, hoewel deze ook een bezwaar-procedure kunnen ondergaan, zijn opgelegd op mogelijk vaste feiten en benaderen meer de realiteit voor wat betreft de te vorderen bedragen.

Schatting vermoedelijke opbrengsten voor het jaar 2019 is Ang 100 miljoen. Dit is 4.65% van het totaliteit van de openstaande aanslagen per 31 december 2018.

Code	Omschrijving	Opgelegde Belasting Aanslagen	Betalingen / Verminder- ingen	Saldo 2002 t/m 2018	Vermoedelijke Toekomstige Ontvangsten
5111	Loonbelasting	268.321.153	128.672.742	139.648.411	6.493.651
5112	Inkomstenbelasting	1.407.379.159	744.691.099	662.688.060	30.814.995
5113	Winstbelasting	1.272.025.321	1.181.021.727	91.003.594	4.231.667
5113	Winstbelasting WBA/WBS	2.250.465.125	1.416.181.580	834.283.545	38.794.185
5131	Grondbelasting	360.592.564	331.887.768	28.704.796	1.334.773
5133	Successie- en Overgangsbelaasting	50.827.485	29.612.318	21.215.167	986.505
5134	Overdrachtsbelasting	39.575.749	-220.825	39.796.574	1.850.541
5135	Onroerende Zaakbelasting	271.969.801	174.737.591	97.232.210	4.521.298
5141	Omzetbelasting	421.569.217	281.803.955	139.765.262	6.499.085
5146	Motorrijtuigenbelasting	36.252.809	11.688.934	24.563.876	1.142.220
5415	Erfpacht	125.870.707	54.426.331	71.444.376	3.322.163
5417	DOM	14.325.893	7.569.010	6.756.883	314.195
	Totaal Generaal	6.519.174.982	4.362.072.228	2.157.102.754	99.991.083

Model I - Staat van Schenkingen en Subsidies [ink]

Overzicht ingevolge art. 30b van de Lv. Comptabiliteit 2010

Staat van Schenkingen & Subsidies (inkomsten)		Rekening	Nog af te rekenen	Begroting	Rekening
Subfunctie	Omschrijving	AA 2018	Einde jaar	BA 2018	AA 2017
5311	Bijdragen & overdrachten van ARUBA	0	2.621.931	228.500	228.318
131700	Jeugdopvang (GOG)	0	850.354	0	0
142400	Meteorologische dienstverlening	0	1.771.577	228.500	228.318
5312	Bijdragen & overdrachten van NEDERLAND	24.107.218	4.807.387	18.866.464	19.282.991
101400	Salariskosten Koninklijke Marine	9.316.269	422.919	7.975.300	8.778.662
110300	Nationaal Ontw.Plan Bijdrage Nederland	491.781	0	491.781	0
110302	Urgentieprogramma Bijdrage Nederland	184.584	0	290.484	0
120500	Pensioenen	0	0	0	1.113.902
131400	Salariskosten Kustwacht	8.447.213	1.699.843	8.300.000	8.357.682
142400	Personeelskosten Bon. Jan-jul.2018	185.907	0	69.864	0
142400	Meteorologische dienstverlening BES	0	2.684.625	100.000	373.709
165001	Studeren in Regio	1.639.036	0	1.639.036	659.036
199802	Min BZK Afr. Solidariteitsfonds	3.842.428	0	0	0
5313	Bijdragen & overdrachten van SINT MAARTEN	0	733.405	40.000	280.981
142400	Meteorologische dienstverlening	0	733.405	40.000	27.945
164100	UO Expert. Centr. Toetsen/Ex. / Bijdr. SXM ex. 2017	0	0	0	253.036

Totaal Generaal	24.107.218	8.162.723	19.134.964	19.792.290
-----------------	------------	-----------	------------	------------

Model H - Verzamel- en Consolidatiestaat

Overzicht ingevolge art. 18n van de Lv. Comptabiliteit 2010

Volgnummer en omschrijving	Verzamel- en Consolidatiestaat - UITGAVEN							
		4200	4400	4500	4550	4600	4650	4700
	TOTAAL	Beloning	Verbruik van	Afschrijving	Interest	Subsidie	Overdracht	Sociale
	Uitgaven	van	goederen en	vaste activa				zekerheid
		personeel	diensten					
GEWONE DIENST	1.710.808.334	442.908.918	202.049.872	87.755.379	69.964.478	72.022.230	357.798.214	474.466.815
Staatsorganen en ov. Alg. Org.	56.232.876	27.321.770	6.438.122	1.170.303	0	0	16.973.378	4.329.303
Algemene Zaken	48.861.524	16.357.200	6.204.061	2.010.776	6.925	1.480.704	8.037.800	14.764.058
Bestuur, Planning en Dienstver	172.628.758	41.387.423	17.068.370	3.482.363	0		0	110.690.602
Justitie	234.156.891	167.114.556	42.481.616	15.721.097	0	0	6.241.338	2.598.284
Verkeer, Vervoer en Ruimt. plan	100.340.791	23.169.950	40.882.859	20.516.810	3.979	9.591.415	6.175.778	0
Economische Ontwikkeling	63.637.053	7.987.714	7.885.541	2.695.277	0	39.553.765	5.514.756	0
Onderwijs, Wetens. Cult. & Sport	352.483.932	73.940.000	19.704.367	20.869.652	0	0	237.964.647	5.266
Sociale Ontw. Arbeid & Welzijn	139.699.747	15.559.715	8.961.798	1.840.684	0	21.075.076	30.883.165	61.379.309
Gezondheid, Milieu & Natuur	362.351.015	23.917.854	10.437.853	2.160.368	0	0	45.134.947	280.699.993
Financiën	180.415.747	46.152.736	41.985.285	17.288.049	69.953.574	321.270	872.405	0
KAPITAALDIENST	179.901.665							
Staatsorganen en ov. Alg. Org.	492.201							
Algemene Zaken	1.147.392							
Bestuur, Planning en Dienstver	1.079.959							
Justitie	2.955.030							
Verkeer, Vervoer en Ruimt. plan	14.301.230							
Economische Ontwikkeling	1.453.394							
Onderwijs, Wetens. Cult. & Sport	16.015.092							
Sociale Ontw. Arbeid & Welzijn	18.830.737							
Gezondheid, Milieu & Natuur	101.935.398							
Financiën	21.691.232							
TOTAAL DIENSTEN								
Jaarrekening 2018	1.890.709.999	442.908.918	202.049.872	87.755.379	69.964.478	72.022.230	357.798.214	474.466.815
Begroting 2018 (BA)	1.929.306.686	439.856.721	201.647.034	78.589.100	67.150.700	49.509.152	346.674.803	492.064.467
Jaarrekening 2017	1.970.878.324	445.200.358	213.767.425	81.599.315	63.082.813	71.075.979	340.849.708	488.820.808
AFSCHRIJVINGEN & RESERVERINGEN								
Jaarrekening 2018	104.597.807	0	0	87.755.379	0	0	0	0
Begroting 2018 (BA)	117.979.009	0	0	78.589.100	0	0	0	0
Jaarrekening 2017	133.171.701	0	0	81.599.315	0	0	0	0
GECONSOLIDEERD								
Jaarrekening 2018	1.786.112.192	442.908.918	202.049.872	0	69.964.478	72.022.230	357.798.214	474.466.815
Begroting 2018 (BA)	1.811.327.677	439.856.721	201.647.034	0	67.150.700	49.509.152	346.674.803	492.064.467
Jaarrekening 2017	1.837.706.623	445.200.358	213.767.425	0	63.082.813	71.075.979	340.849.708	488.820.808

Verzamel- en Consolidatiestaat - INKOMSTEN									
4750	4909	4950		5100	5200	5300	5400	5909	5929
Andere	Verwerving	Finan-	TOTAAL	Belasting	Sociale	Schenking	Andere	Non-	Finan-
uitgaven	van non-	ciering	Inkomsten		voorziening	en	inkomsten	financiële	ciering
	financiële activa					subsidie		activa	
3.842.428			1.652.335.507	1.411.976.294	0	24.107.218	216.251.995		
			10.532.560	0	0	9.316.269	1.216.291		
			12.210.543	0	0	676.365	11.534.178		
			10.499.567	0	0	0	10.499.567		
			25.648.737	0	0	8.447.213	17.201.524		
			61.018.662	0	0	185.907	60.832.755		
			2.763.619	0	0	0	2.763.619		
			3.339.335	0	0	1.639.036	1.700.299		
			15.283.536	0	0	0	15.283.536		
			5.282.437	0	0	0	5.282.437		
3.842.428			1.505.756.511	1.411.976.294	0	3.842.428	89.937.789		
	158.719.865	21.181.800	95.391.333					87.755.379	7.635.954
	492.201	0	0					0	0
	1.147.392	0	0					0	0
	1.079.959	0	0					0	0
	2.955.030	0	0					0	0
	14.301.230	0	0					0	0
	1.453.394	0	0					0	0
	16.015.092	0	0					0	0
	5.830.737	13.000.000	0					0	0
	101.935.398	0	0					0	0
	13.509.432	8.181.800	95.391.333					87.755.379	7.635.954
3.842.428	158.719.865	21.181.800	1.747.726.840	1.411.976.294	0	24.107.218	216.251.995	87.755.379	7.635.954
35.389.909	206.243.000	12.181.800	1.929.306.687	1.468.328.400	6.804.500	19.134.964	216.614.023	78.739.100	139.685.700
47.134.286	161.993.446	57.354.186	1.827.387.688	1.435.477.931	0	19.792.290	179.452.432	81.599.315	111.065.720
3.842.428	0	13.000.000	104.597.807	0	0	0	13.000.000	87.755.379	3.842.428
35.389.909	0	4.000.000	149.078.900	0	0	0	0	78.589.100	70.489.800
47.134.286	0	4.438.100	133.171.701	0	0	0	4.438.100	81.599.315	47.134.286
0	158.719.865	8.181.800	1.643.129.033	1.411.976.294	0	24.107.218	203.251.995	0	3.793.526
0	206.243.000	8.181.800	1.780.227.787	1.468.328.400	6.804.500	19.134.964	216.614.023	150.000	69.195.900
0	161.993.446	52.916.086	1.694.215.987	1.435.477.931	0	19.792.290	175.014.332	0	63.931.434

Model L1 - Beleidsdeel Gewone Dienst

Overzicht ingevolge art. 18a van de Lv. Comptabiliteit 2010

Beleidsdeel Gewone Dienst	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
10 Staatsorganen en overige Algemene Organen	56.232.875	59.187.908	58.339.147	-10.532.561	-9.675.300	-10.397.802
01 Bestuursorganen	17.109.576	21.540.012	22.436.606			
100100 Staten	17.109.576	21.540.012	22.436.606			
4200 Beloning van Personeel	9.267.473	12.398.825	9.883.005			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.963.709	4.668.087	3.051.641			
4500 Afschrijving Vaste Activa	549.091	473.100	473.095			
4550 Interest			145.179			
4700 Sociale Zekerheid	4.329.303	4.000.000	8.883.686			
5400 Andere Inkomsten						
02 Algemeen beheer Staatsorganen	12.173.453	13.706.275	11.183.228			
100200 Raad van Advies	1.914.354	2.068.537	1.899.335			
4200 Beloning van Personeel	1.208.336	1.289.385	1.213.431			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	671.446	744.436	650.718			
4500 Afschrijving Vaste Activa	34.572	35.200	35.186			
4650 Overdrachten						
100201 Algemene Rekenkamer	6.178.814	7.489.199	5.507.526			
4200 Beloning van Personeel	4.747.319	5.745.724	4.271.826			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.297.654	1.485.775	1.108.026			
4500 Afschrijving Vaste Activa	133.842	127.700	127.674			
4700 Sociale Zekerheid		130.000				
100202 Secretariaat SER/GOA	2.342.492	2.180.228	2.141.900			
4200 Beloning van Personeel	1.226.278	1.008.184	1.012.659			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	562.302	624.544	581.704			
4500 Afschrijving Vaste Activa	53.912	47.500	47.538			
4650 Overdrachten	500.000	500.000	500.000			
100203 Ombudsman	1.737.794	1.968.311	1.634.467			
4200 Beloning van Personeel	874.411	1.008.897	910.858			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	801.638	909.814	673.987			
4500 Afschrijving Vaste Activa	61.744	49.600	49.621			
11 Rechtswezen	16.810.520	15.023.478	15.323.242	-1.216.292	-1.700.000	-1.619.140
101100 Gemeenschapp. Hof Justitie	16.049.942	14.262.900	14.547.142	-1.216.292	-1.700.000	-1.619.140
4500 Afschrijving Vaste Activa	337.142	337.100	337.142			
4650 Overdrachten	15.712.800	13.925.800	14.210.000			
5400 Andere Inkomsten				-1.216.292	-1.700.000	-1.619.140
101101 Raad v.d. Rechtshandhaving	760.578	760.578	776.100			
4650 Overdrachten	760.578	760.578	776.100			
14 Defensie	10.139.326	8.918.144	9.396.071	-9.316.269	-7.975.300	-8.778.662
101400 Defensie	10.139.326	8.918.144	9.396.071	-9.316.269	-7.975.300	-8.778.662
4200 Beloning van Personeel	9.997.953	8.918.144	9.354.877			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	141.373		41.194			
5300 Schenkingen & Subsidies				-9.316.269	-7.975.300	-8.778.662
11 Ministerie van Algemene Zaken	48.861.524	49.734.591	48.999.452	-12.210.543	-13.007.064	-11.361.695
01 Bestuursorganen	704.638	562.774	927.907			
110100 Minister van Algemene Zaken	704.638	562.774	927.907			
4200 Beloning van Personeel	385.513	270.252	394.038			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	319.125	292.522	533.869			
03 Algemeen beheer Algemene Zaken	24.020.119	23.491.032	23.042.440	-3.210.543	-2.795.464	-2.325.362
110300 Kabinet Minister AZ	2.146.191	1.756.147	1.019.169	-491.781	-491.781	
4200 Beloning van Personeel	1.286.089	764.834	901.261			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	835.880	972.214	98.763			
4500 Afschrijving Vaste Activa	24.222	19.100	19.145			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
5300 Schenkingen & Subsidies				-491.781	-491.781	
110301 Secretar. Raad van Ministers	1.688.157	2.033.567	1.666.507			
4200 Beloning van Personeel	803.981	1.094.736	930.074			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	692.599	750.831	548.464			
4500 Afschrijving Vaste Activa	191.576	188.000	187.968			
110302 Beleidscoördinatie	465.044	318.802	333.473	-184.584	-290.484	
4200 Beloning van Personeel	171.734		67.988			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	293.310	318.802	265.486			
4500 Afschrijving Vaste Activa						
5300 Schenkingen & Subsidies				-184.584	-290.484	
110303 Veiligheidsdienst Curacao	4.999.587	5.042.753	5.153.403			
4200 Beloning van Personeel	3.723.699	3.844.465	3.945.871			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	-1.223	-116	-908			
4500 Afschrijving Vaste Activa	176.407	97.700	97.740			
4600 Subsidies	1.100.704	1.100.704	1.110.700			
110304 Kabinet Gevolmachtigd Minister	4.940.611	3.322.292	4.458.963	-35.452		-39.526
4200 Beloning van Personeel	2.431.539	1.244.679	2.062.171			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.757.177	1.335.213	1.644.244			
4500 Afschrijving Vaste Activa	744.970	742.400	742.359			
4550 Interest	6.925		10.188			
4700 Sociale Zekerheid						
5400 Andere Inkomsten				-35.452		-39.526
110305 Secretaris Generaal AZ	741.801	744.580	786.549			
4200 Beloning van Personeel	231.116	242.913	235.892			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	40.817	49.067	98.015			
4500 Afschrijving Vaste Activa	469.868	452.600	452.642			
110306 Ministeriële staf	679.877	519.586	515.373		-78.200	
4200 Beloning van Personeel	569.407	396.609	398.449			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	69.286	84.677	78.587			
4500 Afschrijving Vaste Activa	41.185	38.300	38.337			
5400 Andere Inkomsten					-78.200	
110308 Beleidsorganisatie AZ	2.416.064	2.407.116	2.470.827	-239.842		-194.913
4200 Beloning van Personeel	2.048.655	1.977.124	1.991.050			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	339.743	376.892	452.948			
4500 Afschrijving Vaste Activa	27.665	26.800	26.829			
4700 Sociale Zekerheid		26.300				
5400 Andere Inkomsten				-239.842		-194.913
110311 UO Communic. en Voorlichting	1.286.351	1.622.796	1.447.891			
4200 Beloning van Personeel	869.130	1.136.788	937.078			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	394.735	463.108	487.958			
4500 Afschrijving Vaste Activa	22.485	22.900	22.855			
110312 UO Wetgeving en Jurid. Zaken	4.269.737	5.190.032	4.804.846	-2.232.673	-1.935.000	-2.088.523
4200 Beloning van Personeel	3.536.096	4.319.786	3.998.826			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	684.099	825.445	761.265			
4500 Afschrijving Vaste Activa	49.541	44.800	44.755			
5400 Andere Inkomsten				-2.232.673	-1.935.000	-2.088.523
110313 UO Natievorm. en Kon.relaties		50.600				
4200 Beloning van Personeel		50.600				
110314 Huurcommissie	118.873	135.486	75.607			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	108.910	125.486	65.644			
4500 Afschrijving Vaste Activa	9.963	10.000	9.963			
110315 Dir.Risicobeh & Rampenbeleid	267.828	347.276	309.832	-26.212		-2400
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	248.519	327.976	290.524			
4500 Afschrijving Vaste Activa	19.309	19.300	19.309			
5400 Andere Inkomsten				-26.212		-2.400
07 Overige Algemene Zaken	24.136.767	25.680.785	25.029.105	-9.000.000	-10.211.600	-9.036.333
110700 Overige uitgaven alg. Bestuur	23.671.383	25.215.385	24.563.721	-9.000.000	-10.211.600	-9.036.333
4200 Beloning van Personeel	300.241	793.114	363.582			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	421.083	441.426	630.136			
4500 Afschrijving Vaste Activa	148.202	151.200	151.231			
4550 Interest			3.294			
4650 Overdrachten	8.037.800	8.037.845	9.037.800			
4700 Sociale Zekerheid	14.764.058	15.791.800	14.377.679			
5400 Andere Inkomsten				-9.000.000	-10.211.600	-9.036.333
110701 Prog.Bureau Plan Nashonal						
110702 Vrijwilligerskorps	465.384	465.400	465.384			
4500 Afschrijving Vaste Activa	85.384	85.400	85.384			
4600 Subsidies	380.000	380.000	380.000			
12 Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening	172.628.758	174.588.065	182.880.914	-10.499.567	-6.600.000	-7.194.730
01 Bestuursorganen	791.780	668.664	835.350			
120100 Minister Best. Pl.& Dnstverl.	791.780	668.664	835.350			
4200 Beloning van Personeel	492.621	275.064	592.288			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	281.081	377.300	226.767			
4500 Afschrijving Vaste Activa	18.078	16.300	16.295			
04 Alg.beh.Best., Plann. Dnstverl	47.604.612	50.731.266	52.904.990	-5.913.862	-6.600.000	-6.079.028
120400 Kabinet Minister BPD	891.233	618.761	789.393			
4200 Beloning van Personeel	876.336	607.606	778.281			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.242	3.955	3.866			
4500 Afschrijving Vaste Activa	12.655	7.200	7.247			
120401 Secretaris Generaal BPD	245.218	161.374	14.221			
4200 Beloning van Personeel	209.654	106.711				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	35.564	54.663	14.221			
120402 Ministeriële staf	1.608.199	2.177.747	1.939.272			
4200 Beloning van Personeel	1.232.790	1.708.288	1.505.151			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	350.159	449.765	414.529			
4500 Afschrijving Vaste Activa	25.249	19.600	19.591			
4600 Subsidies		94				
120403 Beleidsunit HR OO IT	4.571.664	5.133.138	5.183.233	-44.063		
4200 Beloning van Personeel	2.616.792	3.069.787	2.854.685			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.867.075	1.976.451	2.241.653			
4500 Afschrijving Vaste Activa	87.797	86.900	86.896			
5400 Andere Inkomsten				-44.063		
120405 Beleidsorganisatie BPD	1.935.502	2.452.117	2.623.242			
4200 Beloning van Personeel	1.437.184	1.933.209	1.770.182			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	94.695	119.437	454.070			
4500 Afschrijving Vaste Activa	403.623	399.000	398.991			
4600 Subsidies		471				
120407 UO Publieke Zaken	8.102.112	8.859.706	10.883.391	-5.831.197	-6.600.000	-6.027.628
4200 Beloning van Personeel	3.745.658	3.813.724	4.352.035			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	4.058.963	4.728.048	6.227.311			
4500 Afschrijving Vaste Activa	297.491	304.000	304.045			
4650 Overdrachten		13.934				
5400 Andere Inkomsten				-5.831.197	-6.600.000	-6.027.628
120408 UO Vergunningloket	3.822.963	3.024.893	3.194.414	-34.092		-43.611
4200 Beloning van Personeel	2.548.338	1.705.870	1.819.011			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.071.841	1.159.623	1.216.049			
4500 Afschrijving Vaste Activa	202.784	159.400	159.354			
5400 Andere Inkomsten				-34.092		-43.611
120409 UO Nationaal Archief	2.993.550	2.709.009	2.720.891	-6.011		-7.789
4200 Beloning van Personeel	1.625.934	1.318.246	1.409.441			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	882.683	906.663	827.328			
4500 Afschrijving Vaste Activa	484.933	484.100	484.121			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
5400 Andere Inkomsten				-6.011		-7.789
120410 Shared Service Organisatie	23.434.172	25.594.523	25.556.934	1.500		
4200 Beloning van Personeel	14.699.233	16.438.245	15.676.813			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	7.751.216	8.199.478	8.923.279			
4500 Afschrijving Vaste Activa	983.722	956.800	956.842			
5400 Andere Inkomsten				1.500		
05 Wachtgelden en pensioenen	114.099.146	116.291.450	118.944.917			-1.113.902
120500 Pensioenen	114.099.146	116.291.450	118.944.917			-1.113.902
4200 Beloning van Personeel	3.408.545	2.674.350	3.135.671			
4700 Sociale Zekerheid	110.690.602	113.617.100	115.809.247			
5300 Schenkingen & Subsidies						-1.113.902
06 Statistiek	4.165.279	4.208.545	4.153.288			
120600 CBS	4.165.279	4.208.545	4.153.288			
4200 Beloning van Personeel	2.595.375	2.664.837	2.683.753			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	612.618	625.408	551.208			
4500 Afschrijving Vaste Activa	957.286	918.300	918.327			
08 Ov.Bestuur, Plann. Dnstverl.	5.967.942	2.688.140	6.042.368	-4.585.705		-1.800
120800 Erediensten	1.785.025	1.950.006	1.723.224			
4200 Beloning van Personeel	1.716.046	1.859.388	1.695.761			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	60.234	81.918	18.718			
4500 Afschrijving Vaste Activa	8.745	8.700	8.745			
120802 Overige uitgaven BPD	4.182.916	738.134	4.319.144	-4.585.705		-1.800
4200 Beloning van Personeel	4.182.916	737.784	4.316.046			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst		350	3.098			
5400 Andere Inkomsten				-4.585.705		-1.800
13 Ministerie van Justitie	234.156.891	231.610.937	239.300.937	-25.648.737	-26.567.162	-22.343.527
01 Bestuursorganen	376.729	385.273	457.066			
130100 Minister van Justitie	376.729	385.273	457.066			
4200 Beloning van Personeel	258.835	275.752	364.888			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	102.135	93.721	76.420			
4500 Afschrijving Vaste Activa	15.758	15.800	15.758			
10 Alg.beh. Openb.orde Veiligh.	17.296.889	16.268.615	17.028.532			
131000 Kabinet Minister JUS	696.385	951.013	989.011			
4200 Beloning van Personeel	486.272	740.671	736.512			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	63.572	63.842	105.958			
4500 Afschrijving Vaste Activa	146.541	146.500	146.541			
131001 Secretaris Generaal JUS	264.879	256.427	284.387			
4200 Beloning van Personeel	254.916	256.427	274.454			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	9.963		9.933			
131002 Ministeriële staf	2.186.526	1.867.811	2.021.408			
4200 Beloning van Personeel	2.022.848	1.689.039	1.794.869			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	163.678	178.772	226.539			
131004 Beleidsorganisatie JUS	14.149.099	13.193.363	13.733.726			
4200 Beloning van Personeel	2.863.927	2.527.207	2.653.169			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	9.268.578	9.298.556	9.570.718			
4500 Afschrijving Vaste Activa	2.016.594	1.367.600	1.509.839			
11 Rechtswezen	10.867.842	11.283.142	10.537.803	-3.572.345	-2.606.677	-2.726.111
131100 Openbaar Ministerie	10.867.842	11.283.142	10.537.803	-3.572.345	-2.606.677	-2.726.111
4200 Beloning van Personeel	8.216.976	8.630.165	8.420.833			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	8.603	10.700	8.384			
4500 Afschrijving Vaste Activa	284.586	284.600	284.586			
4650 Overdrachten	2.357.676	2.357.676	1.824.000			
5400 Andere Inkomsten				-3.572.345	-2.606.677	-2.726.111

Beleidsdeel Gewone Dienst	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
12 Politie	117.394.425	115.506.766	122.143.328	-9.140.374	-10.304.600	-11.171.567
131200 Landsrecherche	2.602.228	2.356.647	3.262.968			
4200 Beloning van Personeel	2.012.221	1.767.148	2.645.294			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	491.380	494.399	522.611			
4500 Afschrijving Vaste Activa	98.627	95.100	95.063			
131201 Opleidingsinstituut RH&VH	4.620.366	4.449.417	4.654.421	-13.219	-145.000	-39.849
4200 Beloning van Personeel	3.362.783	3.150.131	3.189.362			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.114.551	1.163.886	1.329.681			
4500 Afschrijving Vaste Activa	143.031	135.400	135.378			
5400 Andere Inkomsten				-13.219	-145.000	-39.849
131202 UO Toelatingsorganisatie	5.399.165	6.060.993	5.554.510	-7.694.903	-8.712.800	-9.698.414
4200 Beloning van Personeel	3.356.783	4.003.759	3.573.785			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.886.309	1.925.634	1.849.173			
4500 Afschrijving Vaste Activa	156.073	131.600	131.553			
5400 Andere Inkomsten				-7.694.903	-8.712.800	-9.698.414
131203 UO Politie en Immigr. Curaçao	104.772.666	102.639.709	108.671.429	-1.432.252	-1.446.800	-1.433.304
4200 Beloning van Personeel	88.345.137	86.148.429	91.116.265			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	10.431.282	10.562.981	11.661.451			
4500 Afschrijving Vaste Activa	5.996.247	5.928.300	5.893.714			
5400 Andere Inkomsten				-1.432.252	-1.446.800	-1.433.304
13 Brandweer en Rampenbestrijding	11.853.576	12.653.488	12.766.192	-24.074		-77.070
131300 UO Brandweer	11.853.576	12.653.488	12.766.192	-24.074		-77.070
4200 Beloning van Personeel	9.213.480	9.538.449	9.553.417			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.423.616	1.674.938	1.716.718			
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.216.481	1.440.100	1.496.057			
5400 Andere Inkomsten				-24.074		-77.070
14 Defensie	16.648.785	16.352.956	15.696.517	-8.461.659	-8.313.800	-8.367.929
131400 Kustwacht	16.648.785	16.352.956	15.696.517	-8.461.659	-8.313.800	-8.367.929
4200 Beloning van Personeel	8.997.572	8.725.198	8.984.517			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	7.639.213	7.615.758	6.700.000			
4500 Afschrijving Vaste Activa	12.000	12.000	12.000			
5300 Schenkingen & Subsidies				-8.447.213	-8.300.000	-8.357.682
5400 Andere Inkomsten				-14.445	-13.800	-10.247
15 Overige Beschermende Maatreg.	26.360	34.600	69.133			
131500 UO Controle en Bewaking	26.360	34.600	69.133			
4500 Afschrijving Vaste Activa	26.360	34.600	69.133			
4600 Subsidies						
16 Gevangeniswezen	43.608.733	42.352.812	45.615.839	-2.400		
131600 UO Gevangenisw. Huis van Bew.	43.608.733	42.352.812	45.615.839	-2.400		
4200 Beloning van Personeel	30.609.691	28.812.592	32.114.618			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	7.797.512	8.369.120	8.325.975			
4500 Afschrijving Vaste Activa	5.201.531	5.171.100	5.175.246			
5400 Andere Inkomsten				-2.400		
17 Opvoedingswezen	13.526.118	13.320.860	13.373.452			
131700 UO Justitiële Jeugdopvang	4.391.201	4.426.365	4.612.985			
4200 Beloning van Personeel	2.681.270	2.527.780	2.654.650			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.492.735	1.706.084	1.765.788			
4500 Afschrijving Vaste Activa	217.196	192.500	192.547			
131701 UO Reclassering	2.039.216	1.867.711	1.789.929			
4200 Beloning van Personeel	1.691.956	1.487.579	1.443.426			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	273.951	315.932	282.263			
4500 Afschrijving Vaste Activa	73.309	64.200	64.239			
131702 UO Voogdijraad	5.638.237	5.569.322	5.484.938			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
4200 Beloning van Personeel	2.608.653	2.497.144	2.516.068			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	314.536	312.677	349.865			
4500 Afschrijving Vaste Activa	116.764	109.500	109.502			
4700 Sociale Zekerheid	2.598.284	2.650.000	2.509.503			
131703 Gezinsvoogdijinstellingen	1.457.464	1.457.464	1.485.600			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst						
4650 Overdrachten	1.457.464	1.457.464	1.485.600			
18 Overig Ministerie van Justitie	2.557.434	3.452.426	1.613.074	-4.447.885	-5.342.085	-850
131802 Criminaliteitsbestrijd.fonds	2.054.799	2.234.307	1.140.000			
4650 Overdrachten	2.054.799	2.234.307	1.140.000			
131803 Over. justit. aangelegenheden	502.635	1.218.119	473.074			-850
4200 Beloning van Personeel	131.236	846.720	125.074			
4650 Overdrachten	371.400	371.400	348.000			
5400 Andere Inkomsten						-850
131804 Bureau Intellectueel Eigendom				-4.447.885	-5.342.085	
5400 Andere Inkomsten				-4.447.885	-5.342.085	
14 Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	100.340.791	80.717.569	87.951.444	-61.018.661	-66.015.490	-33.843.282
01 Bestuursorganen	746.187	804.300	1.454.949			
140100 Minister Verk. Vervoer en Ruimtelijke Planning.	746.187	804.300	1.454.949			
4200 Beloning van Personeel	211.555	270.052	229.063			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	518.875	518.448	1.210.128			
4500 Afschrijving Vaste Activa	15.758	15.800	15.758			
20 Algemeen beheer VVRP	6.708.889	6.117.406	6.728.607			
142000 Kabinet Minister VVRP	742.485	583.152	646.322			
4200 Beloning van Personeel	740.115	578.744	642.108			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.371	4.408	4.214			
142001 Secretaris Generaal VVRP	241.033	254.891	287.405			
4200 Beloning van Personeel	231.293	245.813	277.668			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	9.739	9.078	9.737			
142002 Ministeriële staf	2.069.761	1.691.103	2.014.898			
4200 Beloning van Personeel	1.147.072	776.121	1.088.547			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	845.028	845.982	857.313			
4500 Afschrijving Vaste Activa	77.661	69.000	69.038			
142004 Beleidsorganisatie VVRP	3.655.610	3.588.260	3.779.982			
4200 Beloning van Personeel	3.611.107	3.536.823	3.613.034			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	23.366	15.337	130.838			
4500 Afschrijving Vaste Activa	21.137	36.100	36.110			
21 Openbare werken	34.378.154	21.668.535	29.246.637	-819.211	-1.074.200	-1.366.955
142100 Sectordirecteur IRP						
4400 Verbruik van Goederen & Dienst						
142101 UO Openbare Werken	11.287.175	11.039.851	9.986.672	-751.580	-1.074.200	-1.290.482
4200 Beloning van Personeel	6.898.084	6.434.577	6.662.157			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	3.672.310	3.928.391	2.838.535			
4500 Afschrijving Vaste Activa	525.899	486.000	485.980			
4650 Overdrachten	190.883	190.883				
5400 Andere Inkomsten				-751.580	-1.074.200	-1.290.482
142102 Wegen, straten en pleinen	22.725.414	10.628.685	18.896.912	-500		
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	16.445.790	5.334.425	14.220.735			
4500 Afschrijving Vaste Activa	5.379.865	4.394.500	4.676.177			
4650 Overdrachten	899.759	899.759				
5400 Andere Inkomsten				-500		
6603000 Magazijn en Inkoop Gasoline	365.566		357.436	-61.293		-70.123

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	365.566		357.436			
5400 Andere Inkomsten				-61.293		-70.123
14210103 DOW Magazijn en Inkoop			5.618	-5.837		-6.350
4400 Verbruik van Goederen & Dienst			5.618			
5400 Andere Inkomsten				-5.837		-6.350
22 Verkeer en vervoer	12.335.415	11.864.300	13.065.715	-3.536.391	-4.900.000	-3.884.769
142201 UO Verkeer en Vervoer	2.033.890	1.860.052	1.836.561	-2.510.432	-2.500.000	-2.532.535
4200 Beloning van Personeel	1.314.291	1.139.182	1.219.601			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	626.134	647.170	543.245			
4500 Afschrijving Vaste Activa	93.465	73.700	73.715			
5400 Andere Inkomsten				-2.510.432	-2.500.000	-2.532.535
142202 Autobusdienst	9.591.415	9.082.515	10.628.850			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst						
4600 Subsidies	9.591.415	9.082.515	10.628.850			
142203 UO Maritieme Autoriteit Cur	710.110	921.733	600.304	-1.025.959	-2.400.000	-1.352.235
4200 Beloning van Personeel	135.379	130.219	131.823			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	506.060	728.114	405.084			
4500 Afschrijving Vaste Activa	68.671	63.400	63.397			
5400 Andere Inkomsten				-1.025.959	-2.400.000	-1.352.235
23 Luchtvaart	2.482.929	2.197.060	2.061.196	-31.749	-1.109.000	-47.706
142300 Luchthaven (WA verzekering)		47.975				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst		47.975				
142301 UO Curacao Burgerluchtvaart Autoriteit	2.482.929	2.149.085	2.061.196	-31.749	-1.109.000	-47.706
4200 Beloning van Personeel	1.273.665	910.798	921.434			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.094.852	1.132.687	1.034.148			
4500 Afschrijving Vaste Activa	114.412	105.600	105.613			
5400 Andere Inkomsten				-31.749	-1.109.000	-47.706
24 Meteorologische aangelegenh.	4.390.988	4.144.506	4.312.197	-185.907	-1.005.364	-629.972
142400 UO Meteorologische Dienst	4.390.988	4.144.506	4.312.197	-185.907	-1.005.364	-629.972
4200 Beloning van Personeel	2.790.427	2.546.141	2.694.318			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	312.998	340.365	336.120			
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.287.562	1.258.000	1.281.759			
5300 Schenkingen & Subsidies				-185.907	-438.364	-629.972
5400 Andere Inkomsten					-567.000	
25 Reiniging						
142500 Reiniging						
4400 Verbruik van Goederen & Dienst						
26 Riolering en waterzuivering	9.778.917	9.600.657	7.312.503			
142600 Riolerings	6.280.094	6.114.440	3.209.418			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	4.735.819	4.690.040	1.785.023			
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.544.275	1.424.400	1.424.394			
142601 Zuiveringsinstallaties	2.819.286	2.806.681	2.657.291			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.818.862	2.806.281	2.656.867			
4500 Afschrijving Vaste Activa	425	400	425			
142602 Waterafvoeren	679.536	679.536	1.445.794			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	679.536	679.536	1.445.794			
27 R.O., woning en bouwgr.expl.	18.839.040	18.138.247	18.356.617	-26.579.077	-29.060.600	-17.801.057
142700 UO Ruimt. Ordening en Planning	4.152.464	3.694.382	3.968.200	-1.659.528	-1.500.000	-1.662.073
4200 Beloning van Personeel	2.453.579	1.935.111	2.242.442			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	632.927	696.145	631.489			
4500 Afschrijving Vaste Activa	97.133	94.300	94.270			
4650 Overdrachten	968.826	968.826	1.000.000			
5400 Andere Inkomsten				-1.659.528	-1.500.000	-1.662.073

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
142701 UO Domeinbeheer	10.309.572	10.103.300	9.980.097	-14.593		-29.225
4200 Beloning van Personeel	2.147.076	1.888.987	2.023.672			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.461.450	1.562.914	1.294.764			
4500 Afschrijving Vaste Activa	6.697.068	6.651.400	6.651.379			
4550 Interest	3.979		10.282			
5400 Andere Inkomsten				-14.593		-29.225
142702 Onbebouwde eigendommen	4.377.004	4.340.564	4.408.320	-24.904.957	-27.560.600	-16.109.759
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	80.190	80.234	164.885			
4500 Afschrijving Vaste Activa	4.296.813	4.217.400	4.243.435			
4600 Subsidies		42.931				
5400 Andere Inkomsten				-24.904.957	-27.560.600	-16.109.759
28 Overige VVRP	10.680.272	6.182.558	5.413.025	-29.866.326	-28.866.326	-10.112.823
142800 Ov.Verkeer, Vervoer en r.pl.	512.974	5.251.824	3.010.883	-15.000.000	-15.000.000	-6.144.244
4200 Beloning van Personeel	216.308	205.124	214.216			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst			2.500.000			
4500 Afschrijving Vaste Activa	296.667	296.700	296.667			
4650 Overdrachten		4.750.000				
5400 Andere Inkomsten				-15.000.000	-15.000.000	-6.144.244
142801 Overige uitgaven VVRP	10.167.298	354.488	2.402.142			
4200 Beloning van Personeel		354.488				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	6.050.988					
4650 Overdrachten	4.116.310		2.402.142			
142802 Bur. Telecommunicatie en post		576.246		-14.866.326	-13.866.326	-3.968.579
4400 Verbruik van Goederen & Dienst		576.246				
5400 Andere Inkomsten				-14.866.326	-13.866.326	-3.968.579
15 Ministerie van Economische Ontwikkeling	63.637.053	52.692.408	90.352.193	-2.763.619	-850.000	-9.628.851
01 Bestuursorganen	553.141	628.914	515.026			
150100 Minister van Economische Zaken	553.141	628.914	515.026			
4200 Beloning van Personeel	218.867	261.114	269.767			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	316.963	350.500	227.948			
4500 Afschrijving Vaste Activa	17.311	17.300	17.311			
30 Alg. beheer Econ. Ontwikkel.	7.010.754	7.231.946	6.665.984			
153000 Kabinet Minister Econ Ontwikkel.	822.891	399.402	688.916			
4200 Beloning van Personeel	735.731	304.540	621.231			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	79.877	87.562	60.402			
4500 Afschrijving Vaste Activa	7.283	7.300	7.283			
153001 Economische Inspectie	1.443.008	1.329.286	1.318.422			
4200 Beloning van Personeel	1.176.165	1.012.552	1.038.568			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	221.133	275.134	238.224			
4500 Afschrijving Vaste Activa	45.710	41.600	41.630			
153002 Secretaris Generaal EO		228.112	262.191			
4200 Beloning van Personeel		228.112	217.086			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst			45.105			
153003 Ministeriële staf	2.751.315	2.750.121	2.693.647			
4200 Beloning van Personeel	960.346	809.180	810.996			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.656.449	1.847.041	1.788.794			
4500 Afschrijving Vaste Activa	134.520	93.900	93.858			
153005 Beleidsorganisatie EO	1.993.541	2.525.026	1.702.807			
4200 Beloning van Personeel	1.331.285	1.503.030	1.415.234			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	662.256	1.021.996	287.573			
4500 Afschrijving Vaste Activa						
31 Handel en Ambacht	42.707.175	33.532.421	39.313.001		-850.000	
153101 UO Economische Dienst	1.453.160	1.307.514	1.485.306		50.000	
4200 Beloning van Personeel	1.104.962	915.873	939.120			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	322.687	364.941	519.483			
4500 Afschrijving Vaste Activa	25.512	26.700	26.704			
5400 Andere Inkomsten					50.000	
153102 Economische Ontwikkeling	41.254.015	32.224.907	37.827.695		-900.000	
4600 Subsidies	39.553.765	30.053.765	35.961.900			
4650 Overdrachten	1.700.250	2.171.142	1.865.795			
5400 Andere Inkomsten					-900.000	
32 Economische Samenwerking	2.926.744	2.826.038	2.498.397	-813.444		-898.907
153201 UO Buitenl. Econ. Samenwerking	2.240.959	2.017.524	1.980.585			
4200 Beloning van Personeel	1.298.652	947.012	979.179			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	915.985	1.044.212	975.084			
4500 Afschrijving Vaste Activa	26.322	26.300	26.322			
153202 Visserij Autoriteit	685.784	808.514	517.812	-813.444		-898.907
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	659.932	667.297	517.812			
4500 Afschrijving Vaste Activa	25.852					
4650 Overdrachten		141.217				
5400 Andere Inkomsten				-813.444		-898.907
34 Econ.Ontwikkeling en Innovatie	1.562.107	1.788.309	2.109.246			
153401 UO Econ. Ontwikk. en innovatie	1.562.107	1.788.309	2.109.246			
4200 Beloning van Personeel	1.161.707	1.221.190	1.216.135			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	378.050	544.719	870.760			
4500 Afschrijving Vaste Activa	22.351	22.400	22.351			
4600 Subsidies						
38 Overige Econom. Ontwikkeling	8.877.131	6.684.780	39.250.540	-1.950.175		-8.729.944
153800 Ov. Economische Ontwikkeling	8.877.131	6.684.780	39.250.540	-1.950.175		-8.729.944
4200 Beloning van Personeel		19.975				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.672.208					
4500 Afschrijving Vaste Activa	2.390.417	2.371.700	2.371.725			
4650 Overdrachten	3.814.506	4.293.105	2.744.529			
4750 Andere Uitgaven			34.134.286			
5400 Andere Inkomsten				-1.950.175		-8.729.944
16 Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport	352.483.933	350.941.769	350.586.514	-3.339.335	-11.159.011	-3.816.423
01 Bestuursorganen	511.294	793.136	312.279			
160100 Minister van OWCS	511.294	793.136	312.279			
4200 Beloning van Personeel	218.867	268.477	187.057			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	276.669	508.859	109.464			
4500 Afschrijving Vaste Activa	15.758	15.800	15.758			
40 Algemeen beheer OWCS	16.099.193	17.332.838	12.997.802	-17.259		-19.035
164000 Kabinet Minister OWCS	730.899	763.367	630.307			
4200 Beloning van Personeel	716.635	745.325	615.524			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	14.264	18.042	14.783			
164001 Secretaris Generaal OWCS	6.685	217.050	34.133			
4200 Beloning van Personeel		204.474	34.133			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	6.685	12.577				
164002 Ministeriële staf	955.214	912.488	939.087			
4200 Beloning van Personeel	908.914	843.856	833.723			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	41.410	65.532	102.274			
4500 Afschrijving Vaste Activa	4.891	3.100	3.090			
164004 Beleidsorganisatie OWCS	5.634.243	5.967.569	2.607.333			
4200 Beloning van Personeel	1.456.371	1.643.101	1.059.283			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.733.151	1.867.457	1.506.609			
4500 Afschrijving Vaste Activa	45.017	41.400	41.442			
4650 Overdrachten	2.399.704	2.415.611				

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
164006 UO Uitvoeringsteam O&W	2.819.276	3.489.703	2.715.666			
4200 Beloning van Personeel	1.512.312	2.081.987	1.702.520			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.218.547	1.331.116	936.520			
4500 Afschrijving Vaste Activa	88.417	76.600	76.626			
164007 Openbaar Onderwijs	3.435.762	3.442.317	3.583.161	-17.259		-19.035
4200 Beloning van Personeel	1.604.048	1.306.481	1.391.371			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.763.204	2.068.636	2.124.623			
4500 Afschrijving Vaste Activa	68.510	67.200	67.167			
5400 Andere Inkomsten				-17.259		-19.035
164008 Vergoeding administratiekosten	2.517.114	2.540.345	2.488.115			
4650 Overdrachten	2.517.114	2.540.345	2.488.115			
41 Examenangelegenheden	4.108.540	3.623.902	3.395.227	-702.505	-467.226	-571.985
164100 UO Expert. Centr. Toetsen/Ex.	4.108.540	3.623.902	3.395.227	-702.505	-467.226	-571.985
4200 Beloning van Personeel	1.406.102	1.340.022	1.347.715			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.299.121	1.820.980	1.584.621			
4500 Afschrijving Vaste Activa	403.317	462.900	462.892			
5300 Schenkingen & Subsidies						-253.036
5400 Andere Inkomsten				-702.505	-467.226	-318.950
42 Openbaar funderend onderwijs	24.149.778	23.822.608	24.075.871			
164200 Openbaar Funderend Onderwijs	24.149.778	23.822.608	24.075.871			
4200 Beloning van Personeel	22.896.339	22.166.556	22.845.704			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.145.389	1.555.752	1.129.849			
4500 Afschrijving Vaste Activa	108.050	100.300	100.318			
43 Bijzonder funderend onderwijs	54.451.122	54.022.590	54.075.107			
164300 Bijzonder Funderend Onderwijs	54.450.583	54.022.090	54.074.567			
4500 Afschrijving Vaste Activa	2.460	2.500	2.460			
4650 Overdrachten	54.448.123	54.019.590	54.072.108			
164301 Bijzonder Speciaal Onderwijs	540	540	540			
4500 Afschrijving Vaste Activa	540	500	540			
44 Openbaar speciaal onderwijs	8.233.490	8.226.907	8.486.446			
164400 Openbaar Voortgezet Spec. Ond.	8.188.735	5.868.776	8.447.452			
4200 Beloning van Personeel	7.932.828	5.527.131	8.139.094			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	237.293	325.345	292.077			
4500 Afschrijving Vaste Activa	18.614	16.300	16.280			
164401 Openbaar Voortgezet Spec. Ond.	44.755	2.358.131	38.994			
4200 Beloning van Personeel		2.257.134				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	36.358	91.397	29.346			
4500 Afschrijving Vaste Activa	8.397	9.600	9.648			
45 Bijzonder speciaal onderwijs	7.020.602	7.057.938	6.863.123			
164500 Bijzonder Speciaal Onderwijs	7.020.602	7.057.938	6.863.123			
4500 Afschrijving Vaste Activa		800				
4650 Overdrachten	7.020.602	7.057.138	6.863.123			
46 Openbaar voortgezet onderwijs	34.186.130	34.746.328	35.059.436			
164600 Openbaar VSBO	19.177.889	19.715.469	19.327.599			
4200 Beloning van Personeel	17.877.914	17.982.807	18.014.946			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.135.359	1.593.929	1.101.687			
4500 Afschrijving Vaste Activa	95.991	65.600	65.608			
4650 Overdrachten	68.625	73.133	145.357			
164601 Openbaar HAVO/VWO	8.531.817	8.881.662	8.521.744			
4200 Beloning van Personeel	8.146.310	8.304.535	8.124.848			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	336.409	530.027	349.756			
4500 Afschrijving Vaste Activa	49.098	47.100	47.140			
164602 Openbaar Vakonderwijs	6.471.521	6.147.997	7.210.093			
4200 Beloning van Personeel	6.142.807	5.565.600	6.904.349			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	304.305	560.697	282.817			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
4500 Afschrijving Vaste Activa	24.409	21.700	22.927			
164700 Openbaar Vakonderwijs	4.903	1.200				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	150					
4500 Afschrijving Vaste Activa	4.753	1.200				
47 Bijzonder voortgezet onderwijs	49.550.631	49.528.576	49.286.763			-24.218
164701 Bijzonder HAVO/VWO/MAO/KABO	16.267.312	16.393.936	15.865.357			-24.218
4500 Afschrijving Vaste Activa	40.479	200	161			
4650 Overdrachten	16.226.833	16.393.736	15.865.196			
5400 Andere Inkomsten						-24.218
164702 Bijzonder VSBO	33.283.320	33.134.640	33.421.406			
4650 Overdrachten	33.283.320	33.134.640	33.421.406			
48 Bijzonder hoger onderwijs	15.985.026	15.985.000	16.122.726			
164800 Universiteit	15.985.026	15.985.000	16.122.726			
4500 Afschrijving Vaste Activa	822.726	822.700	822.726			
4650 Overdrachten	15.162.300	15.162.300	15.300.000			
49 Gemeensch. Uitgaven Onderwijs	71.180.609	66.924.910	73.761.050		-8.898.838	-2.099.071
164900 Inspectie Onderwijs	1.774.820	1.687.173	1.795.360			
4200 Beloning van Personeel	1.441.844	1.343.334	1.233.962			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	303.845	315.939	533.473			
4500 Afschrijving Vaste Activa	29.131	27.900	27.925			
164901 Overige Gemeensch. Uitgaven	61.363.671	57.010.680	63.208.209		-8.898.838	-2.099.071
4200 Beloning van Personeel	6.203	18.000	15.937			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	7.213.717	7.230.807	7.509.961			
4500 Afschrijving Vaste Activa	9.665.684	8.034.600	8.607.129			
4650 Overdrachten	44.478.067	41.727.273	47.075.182			
5200 Sociale Voorzieningen					-6.804.500	
5400 Andere Inkomsten					-2.094.338	-2.099.071
164902 Onderwijsondersteuning	2.675.700	2.675.700	2.700.000			
4650 Overdrachten	2.675.700	2.675.700	2.700.000			
164903 Onderwijsvernieuwing	5.366.418	5.551.356	6.057.481			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	31.534	55.806	7.481			
4650 Overdrachten	5.334.884	5.495.550	6.050.000			
50 Overige onderwijs	33.459.369	34.518.686	32.840.514	-2.465.660	-1.639.036	-979.609
165000 Bijzonder Vakonderwijs	18.909.398	19.135.503	18.463.010	-44.840		-12.899
4500 Afschrijving Vaste Activa	151	100	151			
4650 Overdrachten	18.909.247	19.135.403	18.462.859			
5400 Andere Inkomsten				-44.840		-12.899
165001 Bevordering studie	5.267	5.267	45.425	-2.268.289	-1.639.036	-817.718
4700 Sociale Zekerheid	5.267	5.267	45.425			
5300 Schenkingen & Subsidies				-1.639.036	-1.639.036	-659.036
5400 Andere Inkomsten				-629.253		-158.682
165002 Openbare leergangen	2.706.821	2.656.695	2.429.216	-152.531		-148.992
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	391.463	524.853	45.529			
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.592	1.900	1.920			
4650 Overdrachten	2.313.766	2.129.942	2.381.767			
5400 Andere Inkomsten				-152.531		-148.992
165003 Pedagogische en sociale opl.	160	200	160			
4500 Afschrijving Vaste Activa	160	200	160			
165004 Begel., vorming jeugd en volw.	4.814.293	4.784.152	4.879.272			
4650 Overdrachten	4.814.293	4.784.152	4.879.272			
165005 Overige Uitgaven Onderwijs	7.023.431	7.936.870	7.023.431			
4200 Beloning van Personeel		913.470				
4500 Afschrijving Vaste Activa	7.023.431	7.023.400	7.023.431			
51 Cultuur en Sport algemeen	12.965.624	13.424.139	12.799.755			
165101 UO Uitvoeringsorganisatie C&S	12.965.624	13.424.139	12.799.755			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
4200 Beloning van Personeel	1.672.506	1.671.650	1.758.391			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.198.569	1.680.865	972.834			
4500 Afschrijving Vaste Activa	121.925	99.000	99.010			
4650 Overdrachten	9.972.624	9.972.624	9.969.520			
52 Openbaar bibliotheekwerk	3.864.900	3.864.900	3.900.000			
165200 Bibliotheek Publiko Korsou	3.864.900	3.864.900	3.900.000			
4650 Overdrachten	3.864.900	3.864.900	3.900.000			
53 Sport	10.924.326	11.231.243	10.696.032	-153.911	-153.911	-122.505
165300 Subsidies en bijdragen Sport	9.992.813	9.998.757	9.148.644			
4500 Afschrijving Vaste Activa	694.165	483.800	528.669			
4650 Overdrachten	9.298.648	9.514.957	8.619.975			
165400 Subsidies en bijdragen Cultuur	931.513	1.232.486	1.547.388	-153.911	-153.911	-122.505
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	16.926	22.221	22.358			
4500 Afschrijving Vaste Activa	7.188	7.000	6.977			
4650 Overdrachten	907.399	1.203.265	1.518.053			
5400 Andere Inkomsten				-153.911	-153.911	-122.505
55 Oudheidkunde en Musea	850.000	866.269	889.583			
165500 Subs.bijdr. Oudheidk. en musea	850.000	866.269	889.583			
4650 Overdrachten	850.000	866.269	889.583			
58 Overige Cultuur en Sport	4.943.300	4.971.800	5.024.800			
165801 Ov. uitgaven Cultuur en Recr.	4.943.300	4.971.800	5.024.800			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst		28.500				
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.524.800	1.524.800	1.524.800			
4650 Overdrachten	3.418.500	3.418.500	3.500.000			
17 Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid & Welzijn	139.699.748	143.103.282	156.687.862	-15.283.536	-5.940.100	-3.140.285
01 Bestuursorganen	919.538	2.032.507	757.572			
170100 Minister van SOAW	919.538	2.032.507	757.572			
4200 Beloning van Personeel	209.117	335.139	186.081			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	683.605	1.676.168	550.299			
4500 Afschrijving Vaste Activa	26.816	21.200	21.192			
60 Algemeen beheer SOAW	10.422.658	9.223.265	9.218.635			
176000 Kabinet Minister SOAW	1.063.979	452.911	633.837			
4200 Beloning van Personeel	992.953	368.975	578.336			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	71.027	83.936	55.502			
176001 Inspectie Arbeidszaken	3.929.579	2.909.224	3.317.043			
4200 Beloning van Personeel	3.395.417	2.476.193	2.765.553			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	490.002	410.431	528.847			
4500 Afschrijving Vaste Activa	44.160	22.600	22.642			
176002 Secretaris Generaal SOAW	174.748	233.300	290.716			
4200 Beloning van Personeel	165.615	233.300	281.587			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	9.134		9.129			
176003 Ministeriële staf	1.920.528	2.044.008	1.605.108			
4200 Beloning van Personeel	1.198.697	1.123.955	1.115.439			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	693.281	868.653	438.241			
4500 Afschrijving Vaste Activa	28.550	51.400	51.429			
176005 Beleidsorganisatie SOAW	3.333.823	3.583.822	3.371.931			
4200 Beloning van Personeel	1.152.713	1.187.332	1.138.571			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.125.584	2.337.990	2.174.897			
4500 Afschrijving Vaste Activa	55.525	58.500	58.463			
61 Bijstandverlening	70.039.414	83.912.050	84.685.296	-2.750.500		

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
176100 UO Regiokantoren	4.592.345	4.574.156	4.754.591			
4200 Beloning van Personeel	3.886.598	3.667.758	3.856.132			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	651.689	854.797	843.662			
4500 Afschrijving Vaste Activa	54.058	51.600	54.798			
176101 Sociale Zorg	15.355.343	30.372.489	30.300.217			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	355.343	372.489	300.217			
4700 Sociale Zekerheid	15.000.000	30.000.000	30.000.000			
176102 Maatschappelijke Zorg	47.937.801	46.575.892	46.220.141		-2.750.500	
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.458.492	1.331.892	1.349.747			
4650 Overdrachten	100.000	100.000	75.125			
4700 Sociale Zekerheid	46.379.309	45.144.000	44.795.269			
5400 Andere Inkomsten					-2.750.500	
176103 Electra- en watersubsidie	1.075.076	1.314.066	2.417.931			
4600 Subsidies	1.075.076	1.314.066	2.417.931			
176104 UO Bedrijfsvoer. en Kwal. zorg	899.962	981.667	991.075			
4200 Beloning van Personeel	696.594	704.950	743.198			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	178.114	256.317	227.479			
4500 Afschrijving Vaste Activa	25.254	20.400	20.398			
176105 UO Bureau Mediation	178.888	93.780	1.340			
4200 Beloning van Personeel		92.830				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst		950	1.340			
4500 Afschrijving Vaste Activa	178.888					
62 Werkgelegenheid	6.144.787	6.998.410	6.576.744	-2.283.536	-3.189.600	-3.140.285
176201 UO Uitvoeringsteam Arbeid	2.868.193	3.603.439	3.093.744	-2.283.536	-3.189.600	-3.140.285
4200 Beloning van Personeel	1.356.220	1.963.172	1.961.331			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.119.093	1.243.276	674.223			
4500 Afschrijving Vaste Activa	46.089	50.200	50.200			
4650 Overdrachten	346.792	346.792	407.990			
5400 Andere Inkomsten				-2.283.536	-3.189.600	-3.140.285
176202 UO Bureau Mediation	-62.230	30.100				
4500 Afschrijving Vaste Activa	-62.230	30.100				
176203 UO Bedrijfsvoer. Regiokantoren	10.224	36.270				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	10.224	33.070				
4500 Afschrijving Vaste Activa		3.200				
176204 Sociale werkplaatsen	3.328.600	3.328.600	3.483.000			
4650 Overdrachten	3.328.600	3.328.600	3.483.000			
63 Maatschap. Begeleid. en Advies	14.898.520	15.671.960	16.535.531			
176300 Maatsch. Opbouw en Begeleiding	61.449	-9.501	86.244			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	61.449	-9.501	86.244			
176301 Jeugdzorg	11.633.215	11.983.564	13.015.941			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	388.307	649.587	154.281			
4500 Afschrijving Vaste Activa	15.211	15.200	15.211			
4650 Overdrachten	11.229.697	11.318.777	12.846.449			
176303 UO Bedrijfsvoer. en Kwal. zorg	3.203.856	3.697.896	3.433.346			
4200 Beloning van Personeel	2.155.449	2.472.495	2.213.409			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	201.854	365.225	210.129			
4500 Afschrijving Vaste Activa	22.377	36.000	40.190			
4650 Overdrachten	824.175	824.176	969.618			
64 Soc. Cult. Jeugd en Jongerenwerk		71.250				
176400 Jeugdwerk		71.250				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst		71.250				
65 Bejaardenoorden	15.561.584	16.480.640	17.318.488			
176500 Subsid.bijdr. Bejaardenoorden	15.561.584	16.480.640	17.318.488			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	191.411	1.262.839	17.133.104			
4500 Afschrijving Vaste Activa	316.273	163.900	185.385			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
4650 Overdrachten	15.053.901	15.053.901				
66 Landsbemiddelaar	694.384	750.984	783.820			
176601 Bureau Landsbemiddelaar	694.384	750.984	783.820			
4200 Beloning van Personeel	350.343	273.246	362.055			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	273.190	320.938	234.882			
4500 Afschrijving Vaste Activa	70.851	156.800	186.883			
68 Ov.Soc.Voorz. Maatsch.Dnstverl	21.018.863	7.962.216	20.811.775	-13.000.000		
176801 UO Uitv.team Fam. Jeugd,Soc.o.		4.200				
4500 Afschrijving Vaste Activa		4.200				
176803 Overige uitgaven SOAW	21.018.863	7.958.016	20.811.775	-13.000.000		
4200 Beloning van Personeel		141.699				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst			11.915			
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.018.863	799.900	799.860			
4600 Subsidies	20.000.000	7.016.417	7.000.000			
4750 Andere Uitgaven			13.000.000			
5400 Andere Inkomsten				-13.000.000		
18 Ministerie van Gezondheid, Milieu & Natuur	362.351.015	353.725.536	365.562.807	-5.282.437	-7.533.100	-6.705.398
01 Bestuursorganen	354.315	359.854	364.960			
180100 Minister van Gezondheid, Milieu & Natuur	354.315	359.854	364.960			
4200 Beloning van Personeel	221.452	261.727	250.831			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	130.880	97.127	113.096			
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.983	1.000	1.033			
70 Alg.beh. Gezondh. Mil. Natuur	6.303.032	5.897.753	6.938.475			
187000 Kabinet Minister GMN	1.361.562	817.438	1.172.932			
4200 Beloning van Personeel	1.270.762	732.162	1.069.729			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	70.727	67.576	85.461			
4500 Afschrijving Vaste Activa	20.074	17.700	17.743			
187002 Secretaris Generaal GMN	225.463	255.103	231.194			
4200 Beloning van Personeel	180.474	201.435	201.682			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	43.634	52.268	28.157			
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.355	1.400	1.355			
187003 Ministeriële staf	1.462.440	1.387.178	1.610.895			
4200 Beloning van Personeel	711.935	678.411	787.889			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	747.260	758.567	820.327			
4500 Afschrijving Vaste Activa	3.246	-49.800	2.679			
187005 Beleidsorganisatie GMN	3.253.566	3.438.034	3.923.454			
4200 Beloning van Personeel	1.789.500	1.889.489	1.698.760			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.450.788	1.484.945	2.210.869			
4500 Afschrijving Vaste Activa	13.279	63.600	13.825			
71 Prev. en Curat. Gezondheidsz.	21.993.699	20.321.276	21.038.360	-864.590	-1.026.600	-872.623
187100 Inspectie Volksgezondheid	3.014.258	3.171.432	2.823.812	-94.643	-251.100	-118.201
4200 Beloning van Personeel	2.039.869	2.204.358	2.122.254			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	948.820	941.274	675.751			
4500 Afschrijving Vaste Activa	25.569	25.800	25.806			
5400 Andere Inkomsten				-94.643	-251.100	-118.201
187101 UO Geneesk. en Gezondh.zaken	18.741.324	16.905.263	17.997.432	-769.948	-775.500	-754.423
4200 Beloning van Personeel	13.703.574	11.813.219	13.172.556			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	3.441.407	3.487.474	3.200.248			
4500 Afschrijving Vaste Activa	674.216	664.700	664.748			
4650 Overdrachten	922.127	939.869	959.880			
5400 Andere Inkomsten				-769.948	-775.500	-754.423
187103 Volksgezondheid Instituut Cur.	238.116	244.582	217.116			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	229.533	233.582	206.079			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
4500 Afschrijving Vaste Activa	8.583	11.000	11.037			
72 Ambulancevervoer		1.523.097		-1.067.500	-3.000.000	-1.200.000
187200 Subsid.bijdr. Ambulancevervoer		1.523.097		-1.067.500	-3.000.000	-1.200.000
4400 Verbruik van Goederen & Dienst		1.523.097				
5400 Andere Inkomsten				-1.067.500	-3.000.000	-1.200.000
73 Verpleeginrichtingen	76.910	79.846				
187300 Dr. Caprileskliniek	76.910	79.846				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	76.910	79.846				
75 Agrar. Zaken, Jacht, Visserij	6.771.133	6.643.679	6.709.865	-2.992.347	-3.206.500	-2.694.075
187500 UO Veterinaire Zaken	2.165.786	2.261.710	2.190.459	-2.805.070	-2.780.000	-2.516.707
4200 Beloning van Personeel	1.259.357	1.280.838	1.341.452			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	699.018	809.880	674.782			
4500 Afschrijving Vaste Activa	128.620	92.200	92.224			
4650 Overdrachten	78.791	78.792	82.000			
5400 Andere Inkomsten				-2.805.070	-2.780.000	-2.516.707
187501 UO Agrarisch en Visser. beheer						
187502 UO Agrarisch en Visserijbeheer	4.605.347	4.381.969	4.519.407	-187.277	-426.500	-177.368
4200 Beloning van Personeel	1.281.447	1.081.383	1.281.930			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.012.937	2.077.351	1.995.759			
4500 Afschrijving Vaste Activa	864.129	776.400	780.517			
4650 Overdrachten	446.835	446.835	461.200			
5400 Andere Inkomsten				-187.277	-426.500	-177.368
76 Milieubeheer	35.183.372	29.041.434	37.314.750	-358.000	-300.000	-600
187601 UO Milieu en Natuur Beheer	2.123.526	2.562.603	2.333.919	-358.000	-300.000	-600
4200 Beloning van Personeel	1.459.485	1.814.769	1.577.213			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	566.215	670.135	679.039			
4500 Afschrijving Vaste Activa	97.825	77.700	77.666			
5400 Andere Inkomsten				-358.000	-300.000	-600
187602 Subs.bijdragen Milieu, Natuur	33.059.847	26.478.831	34.980.831			
4650 Overdrachten	33.059.847	26.478.831	34.980.831			
77 Lijkbezorging	19.723	19.727	39.822			
187700 Begraafplaatsen	19.723	19.727	39.822			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	19.723	19.727	39.822			
78 Ov. Uitg. Gezondh. Mil.Natuur	291.648.831	289.838.870	293.156.575			-1.938.100
187800 Overige uitg. Volksgezondheid	291.590.846	289.780.870	293.098.590			-1.938.100
4200 Beloning van Personeel		594.323				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst			11.800.000			
4500 Afschrijving Vaste Activa	263.505	259.200	259.205			
4650 Overdrachten	10.627.347	8.227.347	8.639.385			
4700 Sociale Zekerheid	280.699.993	280.700.000	272.400.000			
5400 Andere Inkomsten						-1.938.100
187801 Nos Hospital Nobo	57.985	58.000	57.985			
4500 Afschrijving Vaste Activa	57.985	58.000	57.985			
19 Ministerie van Financien	180.415.746	214.579.822	170.869.423	-1.505.756.510	-1.563.534.660	-1.526.290.660
01 Bestuursorganen	1.558.560	1.726.206	1.786.265			
190100 Minister van Financiën	1.558.560	1.726.206	1.786.265			
4200 Beloning van Personeel	277.041	268.777	417.851			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	1.241.745	1.430.329	1.341.312			
4500 Afschrijving Vaste Activa	39.775	27.100	27.102			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
90 Algemeen beheer Financiën	41.072.160	32.421.480	32.889.666	-55.041	-3.860	-73.238
199000 Kabinet Minister FIN	11.564.201	8.127.039	9.263.122			
4200 Beloning van Personeel	762.261	642.796	724.433			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	107.917	173.643	142.384			
4500 Afschrijving Vaste Activa	10.694.023	7.310.600	8.396.305			
199001 Secretaris Generaal FIN	962.361	1.406.263	1.684.949			
4200 Beloning van Personeel		272.387	96.570			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	842.130	1.032.976	1.487.477			
4500 Afschrijving Vaste Activa	120.231	100.900	100.902			
199002 Ministeriële staf	865.729	974.945	1.011.224			
4200 Beloning van Personeel	775.948	837.743	926.464			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	4.884	51.902	-518			
4500 Afschrijving Vaste Activa	84.896	85.300	85.278			
199004 Beleidsorganisatie FIN	2.794.287	2.585.741	2.252.379	-47.472		-61.008
4200 Beloning van Personeel	1.845.988	1.594.891	1.714.879			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	785.844	990.550	893.677			
4500 Afschrijving Vaste Activa	7.714	300	332			
4550 Interest	154.740		-356.510			
5400 Andere Inkomsten				-47.472		-61.008
199006 Sector Fin. Bel. Begrot.zaken	16.726.836	11.168.744	11.585.480	-7.569	-3.860	-12.230
4200 Beloning van Personeel	4.175.852	4.391.361	4.614.074			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.843.208	3.359.383	3.256.513			
4500 Afschrijving Vaste Activa	2.638.607	2.618.000	2.618.046			
4550 Interest	7.069.170	800.000	1.096.846			
5400 Andere Inkomsten				-7.569	-3.860	-12.230
199007 Stichting OAB	8.158.747	8.158.748	7.092.511			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	8.158.747	8.158.748	7.092.511			
91 Belastingen	65.302.305	64.913.675	67.052.895	-1.419.517.457	-1.474.870.100	-1.441.067.512
199100 Douane	22.792.965	21.615.952	21.871.263	-249.054.917	-262.728.400	-261.584.893
4200 Beloning van Personeel	18.294.621	17.180.231	17.732.736			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	2.916.470	3.188.521	2.817.308			
4500 Afschrijving Vaste Activa	1.495.687	1.152.200	1.250.177			
4550 Interest	86.188	95.000	71.043			
5100 Belastingen				-246.740.002	-260.228.400	-258.932.801
5400 Andere Inkomsten				-2.314.915	-2.500.000	-2.652.092
199102 Sector Fiscale Zaken	1.511.046	2.106.285	1.720.123	3.742		
4200 Beloning van Personeel	932.591	1.392.234	1.338.566			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	570.720	705.051	372.602			
4500 Afschrijving Vaste Activa	7.735	9.000	8.955			
5400 Andere Inkomsten				3.742		
199104 Stichting BAB	12.421.505	12.618.433	13.600.140			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	12.231.713	12.231.713				
4500 Afschrijving Vaste Activa	189.792	189.800	189.792			
4600 Subsidies		196.920	13.410.348			
199105 Nieuwe Belastingorg. Curaçao	607.165	807.100				
4500 Afschrijving Vaste Activa	607.165	807.100				
199106 NBC Inspectie der Belastingen	14.840.605	16.265.110	16.280.754			
4200 Beloning van Personeel	9.098.994	9.309.586	9.485.490			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	5.057.200	6.271.325	5.573.012			
4500 Afschrijving Vaste Activa	684.411	684.200	1.222.253			
199107 NBC Landsontvanger	13.129.019	11.500.793	13.580.615	-1.170.466.281	-1.212.141.700	-1.179.482.619
4200 Beloning van Personeel	6.760.223	6.540.385	6.562.894			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	5.903.319	4.563.208	6.324.703			
4500 Afschrijving Vaste Activa	448.758	397.200	666.196			
4550 Interest	16.718		26.823			
5100 Belastingen				-1.165.236.292	-1.208.100.000	-1.176.545.130
5400 Andere Inkomsten				-5.229.989	-4.041.700	-2.937.490

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Gewone Dienst						
93 Geldleningen	62.626.758	66.255.700	62.075.667	-9.466.009		-8.942.601
199300 Geldleningen	62.626.758	66.255.700	62.075.667	-9.466.009		-8.942.601
4550 Interest	62.626.758	66.255.700	62.075.667			
5400 Andere Inkomsten				-9.466.009		-8.942.601
95 Algemene Uitgaven en Inkomsten	72.114	43.410.744	72.114	-72.875.575	-86.023.500	-71.655.572
199500 Niet in te delen uitg./ink.	72.114	43.410.744	72.114	-72.875.575	-86.023.500	-71.655.572
4200 Beloning van Personeel		5.538.998				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst		3.049.736				
4500 Afschrijving Vaste Activa	72.114	-567.900	72.114			
4750 Andere Uitgaven		35.389.909				
5400 Andere Inkomsten				-72.875.575	-86.023.500	-71.655.572
98 Ov. Financ.Alg. Dekkingsmidd.	9.783.849	5.852.018	6.992.817	-3.842.428	-2.637.200	-4.551.737
199800 Meldpunt Ongebruik. Transact.	2.877.646	2.623.246	2.523.066			
4200 Beloning van Personeel	2.014.928	1.550.302	1.581.204			
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	665.578	991.744	853.108			
4500 Afschrijving Vaste Activa	197.140	81.200	88.755			
199802 Ov. uitgaven Financ./dekk.mid.	6.906.203	3.228.772	4.469.750	-3.842.428	-2.637.200	-4.551.737
4200 Beloning van Personeel	1.214.288	1.342.821				
4400 Verbruik van Goederen & Dienst	655.812	692.276	1.794.751			
4600 Subsidies	321.270	321.270	166.250			
4650 Overdrachten	872.405	872.405	2.508.750			
4750 Andere Uitgaven	3.842.428					
5300 Schenkingen & Subsidies				-3.842.428		
5400 Andere Inkomsten					-2.637.200	-4.551.737
Totaal alle Ministeries	1.710.808.333	1.710.881.887	1.751.530.693	-1.652.335.506	-1.710.881.887	-1.634.722.653
199803 Saldo Gewone Dienst	-58.472.827		-116.808.040			
Totaal	1.652.335.506	1.710.881.887	1.634.722.653	-1.652.335.506	-1.710.881.887	-1.634.722.653

Model L2 - Beleidsdeel Kapitaaldienst

Overzicht ingevolge art. 18b van de Lv. Comptabiliteit 2010

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
10 Staatsorganen en overige Algemene Organen	492.201	760.000	516.557			
01 Bestuursorganen	219.848	300.000	368.292			
100100 Staten	219.848	300.000	368.292			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	219.848	300.000	368.292			
02 Algemeen beheer Staatsorganen	272.353	460.000	148.265			
100200 Raad van Advies	19.851	20.000	14.324			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	19.851	20.000	14.324			
100201 Algemene Rekenkamer	67.586	150.000	43.262			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	67.586	150.000	43.262			
100202 Secretariaat SER/GOA	46.668	68.000	48.870			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	46.668	68.000	48.870			
100203 Ombudsman	138.247	222.000	41.808			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	138.247	222.000	41.808			
11 Ministerie van Algemene Zaken	1.147.392	1.171.700	643.866			
03 Algemeen beheer Algemene Zaken	1.147.392	1.171.700	643.866			
110300 Kabinet Minister AZ	8.604	8.700	19.983			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	8.604	8.700	19.983			
110301 Secretar. Raad van Ministers	1.580	1.900	45.859			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	1.580	1.900	45.859			
110303 Veiligheidsdienst Curacao	128.110	128.200	236.000			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	128.110	128.200	236.000			
110304 Kabinet Gevolmachtigd Minister	2.005		8.026			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	2.005		8.026			
110305 Secretaris Generaal AZ	924.818	938.100	285.498			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	924.818	938.100	285.498			
110306 Ministeriële staf		100	10.620			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		100	10.620			
110308 Beleidsorganisatie AZ	60.195	62.200	6.526			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	60.195	62.200	6.526			
110311 UO Communic. en Voorlichting			11.923			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			11.923			
110312 UO Wetgeving en Jurid. Zaken	18.278	28.600	19.432			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	18.278	28.600	19.432			
110314 Huurcommissie	3.801	3.900				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	3.801	3.900				
110315 Dir.Risicobeh & Rampenbeleid						

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
12 Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening	1.079.959	1.419.720	442.236			
01 Bestuursorganen			5.348			
120100 Minister Best. Pl.& Dnstverl.			5.348			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			5.348			
04 Alg.beh.Best., Plann. Dnstverl	914.959	1.254.720	369.511			
120400 Kabinet Minister BPD			27.040			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			27.040			
120401 Secretaris Generaal BPD		202.853				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		202.853				
120402 Ministeriële staf	2.145	50.000	16.975			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	2.145	50.000	16.975			
120403 Beleidsunit HR OO IT			5.565			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			5.565			
120405 Beleidsorganisatie BPD			28.234			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			28.234			
120407 UO Publieke Zaken			25.824			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			25.824			
120408 UO Vergunningloket	283.440	321.764	148.427			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	283.440	321.764	148.427			
120409 UO Nationaal Archief			4.399			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			4.399			
120410 Shared Service Organisatie	629.373	680.103	113.046			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	629.373	680.103	113.046			
06 Statistiek	165.000	165.000	67.377			
120600 CBS	165.000	165.000	67.377			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	165.000	165.000	67.377			
13 Ministerie van Justitie	2.955.030	8.694.600	6.148.836			
10 Alg.beh. Openb.orde Veiligh.	351.955	577.500	3.358.898			
131004 Beleidsorganisatie JUS	351.955	577.500	3.358.898			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	351.955	577.500	3.358.898			
12 Politie	1.540.233	3.046.300	904.928			
131200 Landsrecherche	98.592	111.300	28.621			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	98.592	111.300	28.621			
131201 Opleidingsinstituut RH&VH	1.001.204	1.085.000	106.582			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	1.001.204	1.085.000	106.582			
131202 UO Toelatingsorganisatie	23.847	25.000	79.886			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	23.847	25.000	79.886			
131203 UO Politie en Immigr. Curaçao	416.591	1.825.000	689.838			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	416.591	1.825.000	689.838			
13 Brandweer en Rampenbestrijding	169.852	1.409.300	905.115			
131300 UO Brandweer	169.852	1.409.300	905.115			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	169.852	1.409.300	905.115			
16 Gevangeniswezen	310.812	1.899.500	656.385			
131600 UO Gevangenisw. Huis van Bew.	310.812	1.899.500	656.385			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	310.812	1.899.500	656.385			
17 Opvoedingswezen	582.177	1.762.000	323.509			
131700 UO Justitiële Jeugdopvang	544.747	1.650.500	264.335			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	544.747	1.650.500	264.335			
131701 UO Reclassering	32.101	60.000	35.735			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	32.101	60.000	35.735			
131702 UO Voogdijraad	5.329	51.500	23.440			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	5.329	51.500	23.440			
14 Verkeer, Vervoer en Ruimt.plan	14.301.230	42.070.000	34.855.372		-150.000	
20 Algemeen beheer VVRP	24.219	140.000	29.494			
142002 Ministeriële staf	24.219	100.000	29.494			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	24.219	100.000	29.494			
142004 Beleidsorganisatie VVRP		40.000				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		40.000				
21 Openbare werken	11.404.781	35.170.418	25.253.079			
142101 UO Openbare Werken	82.375	413.180	826.120			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	82.375	413.180	826.120			
142102 Wegen, straten en pleinen	11.322.406	34.757.238	24.426.959			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	11.322.406	34.757.238	24.426.959			
22 Verkeer en vervoer	48.873	297.000	220.157			
142201 UO Verkeer en Vervoer	43.490	245.000	204.336			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	43.490	245.000	204.336			
142203 UO Maritieme Autoriteit Cur	5.383	52.000	15.822			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	5.383	52.000	15.822			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
23 Luchtvaart	12.354	80.000	30.338			
142301 UO Curacao Burgerluchtvaart Au	12.354	80.000	30.338			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	12.354	80.000	30.338			
24 Meteorologische aangelegenh.	245.448	290.000	144.803			
142400 UO Meteorologische Dienst	245.448	290.000	144.803			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	245.448	290.000	144.803			
26 Riolering en waterzuivering	336.365	1.500.000	3.408.088			
142600 Rioleringen	336.365	1.500.000	3.408.088			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	336.365	1.500.000	3.408.088			
27 R.O., woning en bouwgr.expl.	2.229.190	4.592.582	3.269.413			
142700 UO Ruimt. Ordening en Planning	88.765	192.582	30.475			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	88.765	192.582	30.475			
142701 UO Domeinbeheer	46.276	400.000	142.677			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	46.276	400.000	142.677			
142702 Onbebouwde eigendommen	2.094.150	4.000.000	3.096.260			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	2.094.150	4.000.000	3.096.260			
5909 Nonfinanciële Activa						-150.000
28 Overige VVRP			2.500.000			
142800 Ov.Verkeer, Vervoer en r.pl.			2.500.000			
4950 Financiering (Uitgaven)			2.500.000			
15 Ministerie van Economische Ontwikkeling	1.453.393	1.504.800	34.859.972			-34.134.286
30 Alg. beheer Econom. Ontwikkel.	46.536	83.800	180.833			
153000 Kabinet Minister Econ Ontwikk						
4909 Verwerving Nonfinanciële Act						
153001 Economische Inspectie		13.500	16.337			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		13.500	16.337			
153003 Ministeriële staf	46.536	66.800	164.496			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	46.536	66.800	164.496			
153005 Beleidsorganisatie EO		3.500				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		3.500				
32 Economische Samenwerking	56.857	71.000	77.557			
153201 UO Buitenl. Econ. Samenwerking						
4909 Verwerving Nonfinanciële Act						

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
153202 Visserij Autoriteit	56.857	71.000	77.557			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	56.857	71.000	77.557			
38 Overige Econom. Ontwikkeling	1.350.000	1.350.000	34.601.582			-34.134.286
153800 Ov. Economische Ontwikkeling	1.350.000	1.350.000	34.601.582			-34.134.286
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	1.350.000	1.350.000	467.296			
4950 Financiering (Uitgaven)			34.134.286			
5929 Financiering (Inkomsten)						-34.134.286
16 Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport	16.015.092	26.032.400	14.591.775			
40 Algemeen beheer OWCS	62.376	253.300	87.088			
164002 Ministeriële staf		30.000	6.648			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		30.000	6.648			
164004 Beleidsorganisatie OWCS	53.143	90.000	16.019			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	53.143	90.000	16.019			
164006 UO Uitvoeringsteam O&W		8.300	44.978			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		8.300	44.978			
164007 Openbaar Onderwijs	9.233	125.000	19.443			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	9.233	125.000	19.443			
41 Examenaangelegenheden	24.852	632.000	310.025			
164100 UO Expert. Centr. Toetsen/Ex.	24.852	632.000	310.025			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	24.852	632.000	310.025			
42 Openbaar funderend onderwijs	38.106	1.650.000	40.470			
164200 Openbaar Funderend Onderwijs	38.106	1.650.000	40.470			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	38.106	1.650.000	40.470			
44 Openbaar speciaal onderwijs	3.550	325.000	7.739			
164400 Openbaar Voortgezet Spec. Ond.		150.000	7.739			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		150.000	7.739			
164401 Openbaar Voortgezet Spec. Ond.	3.550	175.000				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	3.550	175.000				
46 Openbaar voortgezet onderwijs	26.183	680.000	149.433			
164600 Openbaar VSBO	18.170	230.000	120.552			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	18.170	230.000	120.552			
164601 Openbaar HAVO/VWO		225.000	8.471			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		225.000	8.471			
164602 Openbaar Vakonderwijs	8.012	225.000	20.410			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	8.012	225.000	20.410			
47 Bijzonder voortgezet onderwijs	290.700	290.700	129.961			
164701 Bijzonder HAVO/VWO/MAO/KABO	290.700	290.700	129.961			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	290.700	290.700	129.961			
49 Gemeensch. Uitgaven Onderwijs	14.924.235	18.031.400	10.404.810			
164900 Inspectie Onderwijs		35.000	12.788			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		35.000	12.788			
164901 Overige Gemeensch. Uitgaven	14.924.235	17.996.400	10.392.022			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	14.924.235	17.996.400	10.392.022			
50 Overige onderwijs		80.000				
165002 Openbare leergangen		80.000				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		80.000				
51 Cultuur en Sport algemeen	1.696	90.000	92.814			
165101 UO Uitvoeringsorganisatie C&S	1.696	90.000	92.814			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	1.696	90.000	92.814			
53 Sport	643.395	4.000.000	3.369.434			
165300 Subsidies en bijdragen Sport	550.412	3.907.017	3.364.159			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	550.412	3.907.017	3.364.159			
165400 Subsidies en bijdragen Cultuur	92.983	92.983	5.275			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	92.983	92.983	5.275			
17 Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid & Welzijn	18.830.737	12.463.400	8.738.253			-13.000.000
01 Bestuursorganen	12.961	20.000	23.775			
170100 Minister van SOAW	12.961	20.000	23.775			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	12.961	20.000	23.775			
60 Algemeen beheer SOAW	69.003	197.100	143.832			
176000 Kabinet Minister SOAW	12.904	15.000				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	12.904	15.000				
176001 Inspectie Arbeidszaken	34.998	132.100	100.842			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	34.998	132.100	100.842			
176003 Ministeriële staf	21.100	25.000	29.245			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	21.100	25.000	29.245			
176005 Beleidsorganisatie SOAW		25.000	13.745			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		25.000	13.745			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
61 Bijstandverlening	28.866	92.100	114.380			
176100 UO Regiokantoren	24.466	89.600	95.561			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	24.466	89.600	95.561			
176104 UO Bedrijfsvoer. en Kwal. zorg	4.400	2.500	18.819			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	4.400	2.500	18.819			
62 Werkgelegenheid	17.256	102.100	44.523			
176201 UO Uitvoeringsteam Arbeid	17.256	102.100	44.523			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	17.256	102.100	44.523			
63 Maatschap. Begeleid. en Advies	10.779	87.100	16.776			
176303 UO Bedrijfsvoer. en Kwal. zorg	10.779	87.100	16.776			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	10.779	87.100	16.776			
65 Bejaardenoord	667.069	1.270.580	3.171.104			
176500 Subsid.bijdr. Bejaardenoord	667.069	1.270.580	3.171.104			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	667.069	1.270.580	3.171.104			
66 Landsbemiddelaar		65.000	5.215			
176601 Bureau Landsbemiddelaar		65.000	5.215			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		65.000	5.215			
68 Ov.Soc.Voorz. Maatsch.Dnstverl	18.024.804	10.629.420	5.218.648			-13.000.000
176803 Overige uitgaven SOAW	18.024.804	10.629.420	5.218.648			-13.000.000
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	5.024.804	10.629.420	5.218.648			
4950 Financiering (Uitgaven)	13.000.000					
5929 Financiering (Inkomsten)						-13.000.000
18 Ministerie van Gezondheid, Milieu & Natuur	101.935.398	81.924.800	82.943.979			
01 Bestuursorganen			2.848			
180100 Minister Gezondh. Milieu,Nat.			2.848			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			2.848			
70 Alg.beh. Gezondh. Mil. Natuur	342	449.500	8.691			
187000 Kabinet Minister GMN			6.992			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			6.992			
187003 Ministeriële staf	342	350.000	1.699			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	342	350.000	1.699			
187005 Beleidsorganisatie GMN		99.500				

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		99.500				
71 Prev. en Curat. Gezondheidsz.	85.985	545.500	37.778			
187100 Inspectie Volksgezondheid	280	95.000				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	280	95.000				
187101 UO Geneesk. en Gezondh.zaken	85.205	450.000	37.778			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	85.205	450.000	37.778			
187103 Volksgezondheid Instituut Cur.	500	500				
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	500	500				
75 Agrar. Zaken, Jacht, Visserij	1.070.648	1.440.000	860.551			
187500 UO Veterinaire Zaken	602.705	615.000	11.009			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	602.705	615.000	11.009			
187502 UO Agrarisch en Visserijbeheer	467.943	825.000	849.542			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	467.943	825.000	849.542			
76 Milieubeheer	267.537	1.600.000	265.061			
187601 UO Milieu en Natuur Beheer	267.537	1.600.000	265.061			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	267.537	1.600.000	265.061			
78 Ov. Uitg. Gezondh. Mil.Natuur	100.510.887	77.889.800	81.769.049			
187800 Overige uitg. Volksgezondheid		2.000.000	2.045.614			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		2.000.000	107.514			
4950 Financiering (Uitgaven)			1.938.100			
187801 Nos Hospital Nobo	100.510.887	75.889.800	79.723.435			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	100.510.887	75.889.800	79.723.435			
19 Financien	21.691.232	42.383.380	35.606.784	-95.391.334	-218.274.800	-145.530.749
01 Bestuursorganen			63.362			
190100 Minister van Financiën			63.362			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			63.362			
90 Algemeen beheer Financiën	12.590.070	17.610.189	14.927.951			
199000 Kabinet Minister FIN	12.224.336	16.020.378	14.740.122			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	12.224.336	16.020.378	14.740.122			
199001 Secretaris Generaal FIN			57.987			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			57.987			
199004 Beleidsorganisatie FIN	356.088	600.000	28.803			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	356.088	600.000	28.803			
199006 Sector Fin. Bel. Begrot.zaken	9.646	989.811	101.038			

Beleidsdeel	Uitgaven			Inkomsten		
	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)	Rekening	Begroting (BA)	Rekening (vj)
Kapitaal Dienst						
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	9.646	989.811	101.038			
91 Belastingen	869.537	5.237.000	1.451.341			
199100 Douane	757.186	2.640.000	1.214.152			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	757.186	2.640.000	1.214.152			
199102 Sector Fiscale Zaken			4.134			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act			4.134			
199106 NBC Inspectie der Belastingen	104.876	2.492.000	18.303			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	104.876	2.492.000	18.303			
199107 NBC Landsontvanger	7.476	105.000	214.752			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	7.476	105.000	214.752			
93 Geldleningen	8.181.800	8.181.800	8.181.800	-3.793.526	-69.195.900	-63.931.434
199300 Geldleningen	8.181.800	8.181.800	8.181.800	-3.793.526	-69.195.900	-63.931.434
4950 Financiering (Uitgaven)	8.181.800	8.181.800	8.181.800			
5929 Financiering (Inkomsten)				-3.793.526	-69.195.900	-63.931.434
95 Algemene Uitgaven en Inkomsten	10.464.580	10.600.000	-87.755.379	-149.078.900	-81.599.315	
199500 Niet in te delen uitg./ink.	4.000.000	10.600.000	-87.755.379	-149.078.900	-81.599.315	
4950 Financiering (Uitgaven)	4.000.000	10.600.000				
5909 Nonfinanciële Activa				-87.755.379	-78.589.100	-81.599.315
5929 Financiering (Inkomsten)					-70.489.800	
199501 Onvoorziene uitgaven	6.464.580					
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	6.464.580					
98 Ov. Financ. Alg. Dekkingsmidd.	49.825	889.811	382.330	-3.842.428		
199800 Meldpunt Ongebruik. Transact.	49.825	500.000	382.330			
4909 Verwerving Nonfinanciële Act	49.825	500.000	382.330			
199802 Ov. uitgaven Financ./dekk.mid.		389.811		-3.842.428		
4909 Verwerving Nonfinanciële Act		389.811				
5929 Financiering (Inkomsten)				-3.842.428		
Totaal alle Ministeries	179.901.664	218.424.800	219.347.629	-95.391.333	-218.424.800	-192.665.035
199803 Saldo Kapitaaldienst	-84.510.331		-26.682.594			
Totaal	95.391.333	218.424.800	192.665.035	-95.391.333	-218.424.800	-192.665.035

Economie & Overheid

1. Sociale en Financiële Structuur Curaçao Bron CBS ea.
 2. Categoriele Classificatie Overheid Baten, Lasten, Formatie

Legenda

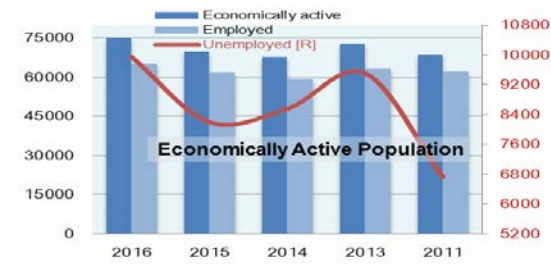
Baten	waarde	top 10	waarde	bodem 10	cumulatieven	hoogste	cumulatieven	laagste
Lasten	waarde	top 10	waarde	bodem 10	cumulatieven	hoogste	cumulatieven	laagste

3. Functionele Classificatie Overheid Staatsorganen en Ministeries Financiën, Prestatiegegevens e.a. Statistieken Staatsorganen en Ministeries

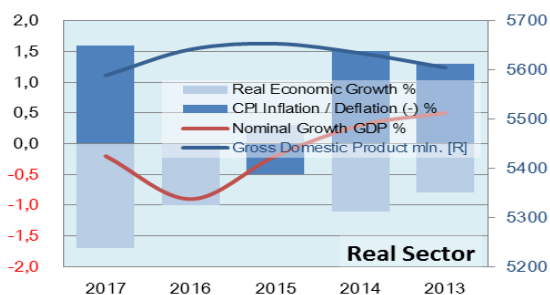
Apparaatslasten =	4200	Beloning van Personeel
	4400	Verbruik van Goederen & Diensten
	4500	Afschrijving Vaste Activa
	4550	Interest
	4750	Andere Uitgaven
Programmalasten =	4600	Subsidies
	4650	Overdrachten
	4700	Sociale Zekerheid
Baten =	5100	Belastingen
	5200	Sociale Voorzieningen
	5300	Schenken & Subsidies
	5400	Andere Inkomsten
Kapitaaluitgaven =	4909	Verwerving van Nonfinanciële Activa
	4950	Financiering (Uitgaven)
Formatie Fte's	aantallen	Peilmaand December

Key indicators Curaçao	Year	Values	Unit
Inflation rate	2017	1.6	%
GDP	2017	5578.7	(mln ANG)
GDP real growth	2017	-1.7	%
Total import	2017	2275	(mln ANG)
Total export	2017	186	(mln ANG)
Unemployment rate	2017	14.1	%
Youth unemployment rat	2017	32.8	%
Total Population	2018 Jan 1	160012	persons
Population growth	2017	-0.2	%
Birth	2017	1548	persons
Death	2017	1420	persons

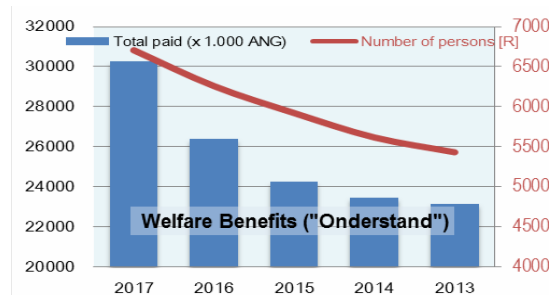
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS CURAÇAO

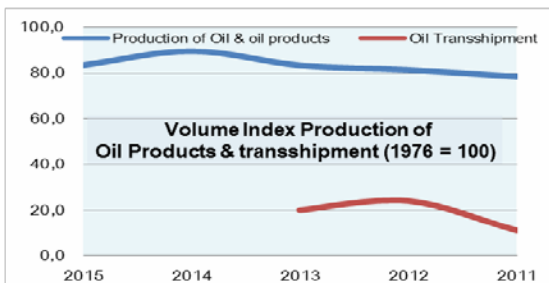
ECONOMY & PRICES

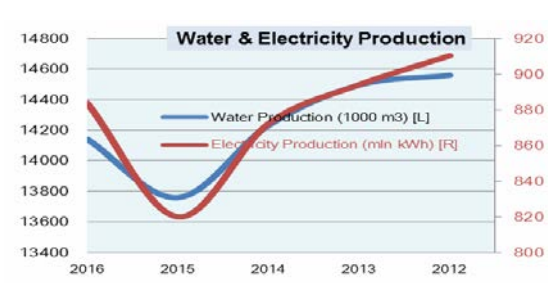
LABOUR & SOCIAL SECURITY

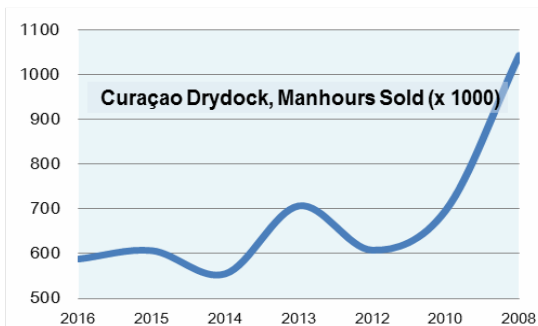
LABOUR & SOCIAL SECURITY

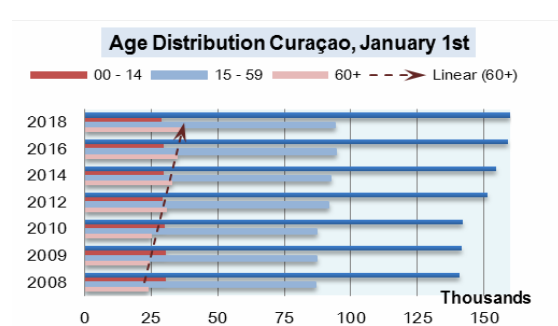
MANUFACTURING & ENERGY

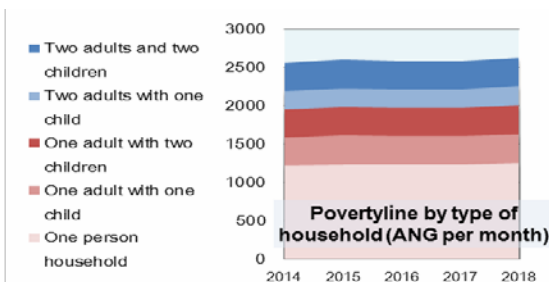
MANUFACTURING & ENERGY

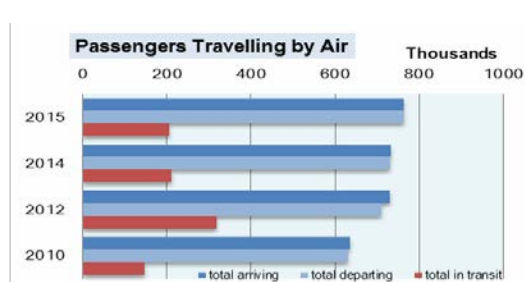
MANUFACTURING & ENERGY

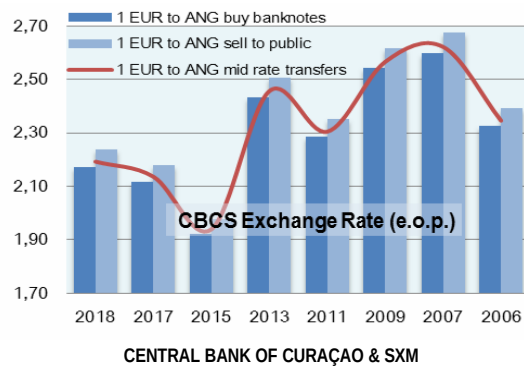
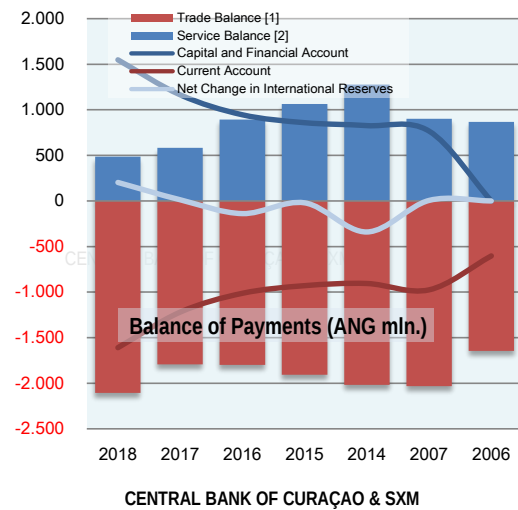
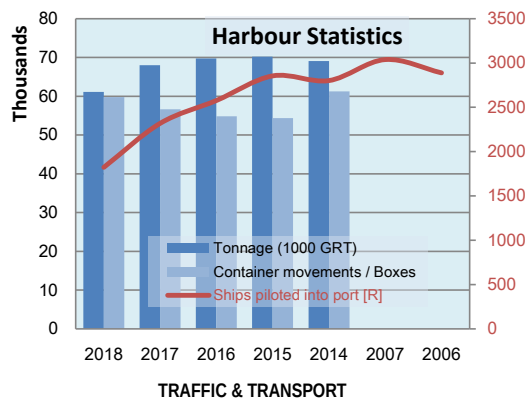
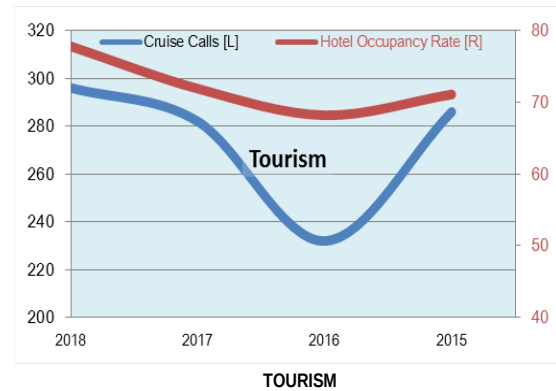
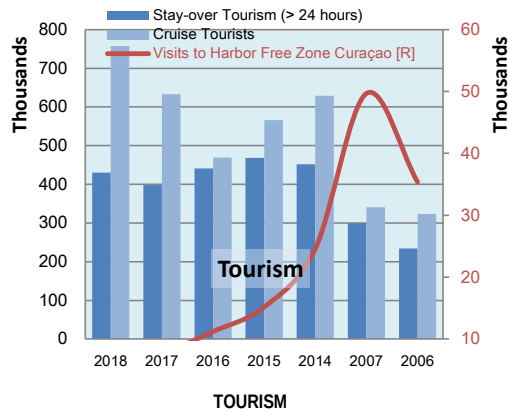
POPULATION

POVERTY

TOURISM

Loonbelasting in ANG mln.

maandontvangsten op kasbasis | [cumulatieven](#)

5111	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-51,0	-40,5	-43,6	-53,6	-51,9	-48,8		-51,0	-40,5	-43,6	-53,6	-51,9	-48,8
Feb	-34,4	-32,9	-38,5	-36,4	-36,6	-40,9		-85,4	-73,4	-82,1	-90,0	-88,5	-89,7
Mrt	-34,0	-35,3	-33,5	-38,9	-43,7	-46,0		-119,4	-108,7	-115,6	-128,9	-132,2	-135,7
Apr	-32,8	-34,7	-42,3	-36,3	-37,4	-34,1		-152,2	-143,4	-157,9	-165,2	-169,6	-169,8
Mei	-36,6	-37,6	-36,3	-35,2	-33,2	-34,9		-188,8	-181,0	-194,2	-200,4	-202,8	-204,7
Jun	-38,7	-33,6	-34,4	-43,4	-42,8	-52,2		-227,5	-214,6	-228,6	-243,8	-245,6	-256,9
Jul	-39,1	-40,1	-39,1	-52,2	-49,5	-42,2		-266,6	-254,7	-267,7	-296,0	-295,1	-299,1
Aug	-32,6	-26,1	-27,6	-31,6	-38,9	-30,5		-299,2	-280,8	-295,3	-327,6	-334,0	-329,6
Sep	-30,7	-42,2	-40,0	-38,0	-39,8	-32,9		-329,9	-323,0	-335,3	-365,6	-373,8	-362,5
Okt	-35,2	-31,5	-31,6	-30,1	-36,2	-54,3		-365,1	-354,5	-366,9	-395,7	-410,0	-416,8
Nov	-32,8	-37,8	-32,2	-35,8	-35,7	-32,4		-397,9	-392,3	-399,1	-431,5	-445,7	-449,2
Dec	-38,8	-38,8	-38,6	-32,5	-40,8	-46,1		-436,7	-431,1	-437,7	-464,0	-486,5	-495,3

Inkomstenbelasting in ANG mln.

5112	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-2,3	-2,5	-0,1	1,6	0,0	-0,2		-2,3	-2,5	-0,1	1,6	0,0	-0,2
Feb	-2,4	-0,9	0,4	-0,4	0,1	-1,1		-4,7	-3,4	0,3	1,2	0,1	-1,3
Mrt	-0,7	0,3	1,1	-2,1	0,5	-0,1		-5,4	-3,1	1,4	-0,9	0,6	-1,4
Apr	-0,6	0,3	1,2	1,5	0,7	0,5		-6,0	-2,8	2,6	0,6	1,3	-0,9
Mei	-4,2	1,0	0,3	0,7	-0,7	-0,4		-10,2	-1,8	2,9	1,3	0,6	-1,3
Jun	-1,2	-3,7	-0,8	1,2	-1,5	-1,5		-11,4	-5,5	2,1	2,5	-0,9	-2,8
Jul	-3,6	-3,8	-2,8	0,3	-2,7	-2,2		-15,0	-9,3	-0,7	2,8	-3,6	-5
Aug	-2,2	-3,1	-2,4	-0,9	-1,6	-2,3		-17,2	-12,4	-3,1	1,9	-5,2	-7,3
Sep	-3,0	1,5	0,2	-2,3	-1,5	0,2		-20,2	-10,9	-2,9	-0,4	-6,7	-7,1
Okt	-0,1	0,1	-0,4	3,6	2,6	1,8		-20,3	-10,8	-3,3	3,2	-4,1	-5,3
Nov	-6,6	-1,4	-1,1	2,4	1,2	0,6		-26,9	-12,2	-4,4	5,6	-2,9	-4,7
Dec	-1,4	-1,8	-0,8	0,1	1,2	-0,5		-28,2	-14,0	-5,2	5,7	-1,7	-5,2

Winstbelasting in ANG mln.

5113	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-12,9	-8,5	-11,4	-16,9	-6,3	-9,8		-12,9	-8,5	-11,4	-16,9	-6,3	-9,8
Feb	-4,3	-4,6	-8,8	-6,6	-6,0	-6,2		-17,2	-13,1	-20,2	-23,5	-12,3	-16
Mrt	-51,8	-65,5	-47,7	-52,7	-61,1	-62,1		-69,0	-78,6	-67,9	-76,2	-73,4	-78,1
Apr	-11,2	-14,2	-28,1	-13,4	-10,6	-8,4		-80,2	-92,8	-96,0	-89,6	-84,0	-86,5
Mei	-3,2	-4,8	-8,0	-7,0	-11,6	-15,5		-83,4	-97,6	-104,0	-96,6	-95,6	-102
Jun	-11,5	-14,7	-13,1	-12,5	-15,9	-23,4		-94,9	-112,3	-117,1	-109,1	-111,5	-125,4
Jul	-6,5	-5,8	-13,8	-13,0	-6,8	-10,0		-101,4	-118,1	-130,9	-122,1	-118,3	-135,4
Aug	-13,5	-10,0	-4,6	-10,0	-3,2	-6,2		-114,9	-128,1	-135,5	-132,1	-121,5	-141,6
Sep	-4,7	-11,5	-11,2	-7,8	-12,1	-3,2		-119,6	-139,6	-146,7	-139,9	-133,6	-144,8
Okt	-6,7	-13,8	-7,7	-9,7	-10,9	-3,4		-126,3	-153,4	-154,4	-149,6	-144,5	-148,2
Nov	-3,7	-7,5	-13,0	-3,3	-5,7	-6,9		-130,0	-160,9	-167,4	-152,9	-150,2	-155,1
Dec	-16,4	-34,6	-20,2	-26,3	-10,8	-18,5		-146,5	-195,5	-187,6	-179,2	-161,0	-173,6

Onroerende Zaak- / Grondbelasting in ANG mln.

opm: OZB in 2014

5131-35	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-2,6	-2,7	-3,1	-2,6	-1,8	-2,2		-2,6	-2,7	-3,1	-2,6	-1,8	-2,2
Feb	-1,4	-1,5	-1,9	-1,9	-1,4	-1,3		-4,0	-4,2	-5,0	-4,5	-3,2	-3,5
Mrt	-2,6	-2,6	-1,7	-1,9	-1,8	-2,3		-6,6	-6,8	-6,7	-6,4	-5,0	-5,8
Apr	-2,7	-1,7	-2,4	-1,8	-1,0	-1,7		-9,3	-8,5	-9,1	-8,2	-6,0	-7,5
Mei	-2,6	-2,1	-3,6	-3,8	-1,0	-1,4		-11,9	-10,6	-12,7	-12,0	-7,0	-8,9
Jun	-2,3	-1,7	-5,5	-6,4	-1,4	-1,5		-14,2	-12,3	-18,2	-18,4	-8,4	-10,4
Jul	-1,8	-1,9	-4,6	-5,9	-0,9	-1,5		-16,0	-14,2	-22,8	-24,3	-9,3	-11,9
Aug	-1,9	-4,9	-3,0	-3,8	-1,9	-2,8		-17,9	-19,1	-25,8	-28,1	-11,2	-14,7
Sep	-1,8	-6,8	-3,3	-3,9	-1,2	-4,1		-19,7	-25,9	-29,1	-32,0	-12,4	-18,8
Okt	-3,0	-5,0	-2,7	-3,7	-4,3	-3,9		-22,7	-30,9	-31,8	-35,7	-16,7	-22,7
Nov	-3,8	-3,4	-2,7	-1,9	-3,9	-2,4		-26,5	-34,3	-34,5	-37,6	-20,6	-25,1
Dec	-4,6	-3,5	-2,9	-3,0	-5,2	-2,3		-31,0	-37,8	-37,4	-40,6	-25,8	-27,4

Successie- & Overgangsbelasting in ANG mln.

5133	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-0,2	0,0	-0,3	-0,1	-0,1	0,0		-0,2	0,0	-0,3	-0,1	-0,1	0,0
Feb	-0,1	0,0	-0,5	0,0	-0,2	0,0		-0,3	0,0	-0,8	-0,1	-0,3	0,0
Mrt	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1		-0,3	-0,2	-1,0	-0,3	-0,4	-0,1
Apr	-0,1	-0,1	-0,4	-0,1	0,0	0,0		-0,4	-0,3	-1,4	-0,4	-0,4	-0,1
Mei	-0,2	-0,1	0,0	0,1	-0,1	0,0		-0,6	-0,4	-1,4	-0,3	-0,5	-0,1
Jun	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	0,0	-0,2		-0,8	-0,4	-1,5	-0,5	-0,5	-0,3
Jul	-0,2	-0,1	-0,1	-2,8	-0,1	-0,1		-1,0	-0,5	-1,6	-3,3	-0,6	-0,4
Aug	0,0	-0,4	-0,1	-1,6	-0,1	-0,1		-1,0	-0,9	-1,7	-4,9	-0,7	-0,5
Sep	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,3	-0,3		-1,1	-1,0	-1,8	-4,9	-1,0	-0,8
Okt	-0,2	0,0	-0,2	-3,5	-0,3	-0,1		-1,3	-1,0	-2,0	-8,4	-1,3	-0,9
Nov	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,1		-1,4	-1,1	-2,1	-8,5	-1,6	-1,0
Dec	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	0,0	-0,1		-1,6	-1,2	-2,2	-8,7	-1,6	-1,1

Overdrachtsbelasting in ANG mln.

5134	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-1,9	-1,6	-1,0	-0,7	-0,8	-1,6		-1,9	-1,6	-1,0	-0,7	-0,8	-1,6
Feb	-0,8	-2,1	-1,3	-3,4	-2,2	-0,9		-2,7	-3,7	-2,3	-4,1	-3,0	-2,5
Mrt	-2,4	-2,5	-1,4	-0,7	-0,7	-1,2		-5,1	-6,2	-3,7	-4,8	-3,7	-3,7
Apr	-2,4	-0,9	-1,4	-1,3	-1,8	-0,6		-7,5	-7,1	-5,1	-6,1	-5,5	-4,3
Mei	-0,9	-4,8	-1,1	-1,5	-1,7	-1,3		-8,4	-11,9	-6,2	-7,6	-7,2	-5,6
Jun	-2,6	-1,3	-1,7	-1,6	-1,7	-0,6		-11,0	-13,2	-7,9	-9,2	-8,9	-6,2
Jul	-2,4	-2,2	-1,9	-2,0	-1,3	-2,2		-13,4	-15,4	-9,8	-11,2	-10,2	-8,4
Aug	-2,5	-2,2	-1,5	-1,3	-0,9	-0,5		-15,9	-17,6	-11,3	-12,5	-11,1	-8,9
Sep	-0,4	-1,3	-1,2	-1,6	-1,3	-1,6		-16,3	-18,9	-12,5	-14,1	-12,4	-10,5
Okt	-1,8	-1,6	-1,9	-1,0	-0,8	-1,2		-18,1	-20,5	-14,4	-15,1	-13,2	-11,7
Nov	-0,9	-1,6	-2,4	-0,9	-2,0	-2,0		-19,0	-22,1	-16,8	-16,0	-15,2	-13,7
Dec	-0,9	-0,8	-0,6	-1,7	-0,9	-0,8		-20,0	-22,9	-17,4	-17,7	-16,1	-14,5

Omzetbelasting in ANG mln.

5141	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-42,6	-40,6	-39,8	-37,4	-35,7	-37,4		-42,6	-40,6	-39,8	-37,4	-35,7	-37,4
Feb	-37,2	-36,5	-35,7	-33,4	-33,7	-33,0		-79,8	-77,1	-75,5	-70,8	-69,4	-70,4
Mrt	-35,7	-31,9	-32,5	-29,2	-29,0	-27,5		-115,5	-109,0	-108,0	-100,0	-98,4	-97,9
Apr	-33,9	-33,6	-33,0	-32,0	-30,0	-35,5		-149,4	-142,6	-141,0	-132,0	-128,4	-133,4
Mei	-32,3	-30,7	-32,3	-30,7	-30,5	-32,3		-181,7	-173,3	-173,3	-162,7	-158,9	-165,7
Jun	-31,8	-33,4	-33,0	-31,0	-30,9	-31,7		-213,5	-206,7	-206,3	-193,7	-189,8	-197,4
Jul	-32,8	-33,6	-33,8	-30,5	-32,7	-34,3		-246,3	-240,3	-240,1	-224,2	-222,5	-231,7
Aug	-30,1	-33,0	-33,8	-32,7	-33,4	-34,0		-276,4	-273,3	-273,9	-256,9	-255,9	-265,7
Sep	-31,2	-32,6	-33,5	-31,8	-32,0	-31,6		-307,6	-305,9	-307,4	-288,7	-287,9	-297,3
Okt	-38,0	-35,0	-31,5	-32,6	-39,1	-28,8		-345,6	-340,9	-338,9	-321,3	-327,0	-326,1
Nov	-34,1	-35,6	-32,7	-32,6	-31,5	-31,2		-379,7	-376,5	-371,6	-353,9	-358,5	-357,3
Dec	-35,2	-36,6	-34,8	-34,2	-33,4	-32,9		-415,0	-413,1	-406,4	-388,1	-391,9	-390,2

Bijzonder Invoerrecht op Benzine in ANG mln.

5142	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-4,1	-4,3	-4,6	-4,4	-8,1	-4,0		-4,1	-4,3	-4,6	-4,4	-8,1	-4,0
Feb	-4,1	-4,3	-4,0	-3,9	-3,8	-7,9		-8,2	-8,6	-8,6	-8,3	-11,9	-11,9
Mrt	-3,7	-3,9	-3,9	-3,8	-3,6	-3,5		-11,9	-12,5	-12,5	-12,1	-15,5	-15,4
Apr	-4,2	-4,2	-4,3	-4,1	-4,1	-1,4		-16,1	-16,7	-16,8	-16,2	-19,6	-16,8
Mei	-2,9	-3,9	-4,2	-3,7	-3,6	-3,9		-19,0	-20,6	-21,0	-19,9	-23,2	-20,7
Jun	-3,9	-4,1	-4,2	-4,0	-3,4	-5,8		-22,9	-24,7	-25,2	-23,9	-26,6	-26,5
Jul	-4,0	-4,1	-4,0	-4,1	-3,5	-7,6		-26,9	-28,8	-29,2	-28,0	-30,1	-34,1
Aug	0,0	-3,9	-3,8	-3,6	-3,8	-9,1		-26,9	-32,7	-33,0	-31,6	-33,9	-43,2
Sep	-1,1	-4,3	-4,3	-3,9	-3,7	-5,2		-28,0	-37,0	-37,3	-35,5	-37,6	-48,4
Okt	-11,8	-4,3	-4,2	-4,2	-3,9	-3,8		-39,8	-41,3	-41,5	-39,7	-41,5	-52,2
Nov	-4,1	-4,0	-4,1	-4,3	-3,9	-3,9		-43,9	-45,3	-45,6	-44,0	-45,4	-56,1
Dec	-4,3	-4,2	-4,2	-3,9	-3,7	0,1		-48,2	-49,5	-49,8	-47,9	-49,1	-56,0

Accijns op Gedistilleerd in ANG mln.

5143	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-0,9	-0,9	-0,6	-0,8	-0,5	-0,8		-0,9	-0,9	-0,6	-0,8	-0,5	-0,8
Feb	-1,3	-1,3	-0,8	-0,9	-1,2	-0,7		-2,2	-2,2	-1,4	-1,7	-1,7	-1,5
Mrt	-1,0	-1,1	-0,8	-0,9	-0,9	-1,3		-3,2	-3,3	-2,2	-2,6	-2,6	-2,8
Apr	-0,9	-0,7	-1,3	-1,0	-0,8	-0,9		-4,1	-4,0	-3,5	-3,6	-3,4	-3,7
Mei	-1,4	-1,1	-1,2	-1,1	-1,1	-1,1		-5,5	-5,1	-4,7	-4,7	-4,5	-4,8
Jun	-0,9	-1,5	-1,0	-0,9	-1,0	-1,2		-6,4	-6,6	-5,7	-5,6	-5,5	-6,0
Jul	-1,0	-1,0	-0,6	-1,1	-1,1	-0,9		-7,4	-7,6	-6,3	-6,7	-6,6	-6,9
Aug	-1,4	-1,0	-1,3	-1,2	-0,9	-1,0		-8,8	-8,6	-7,6	-7,9	-7,5	-7,9
Sep	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-0,8		-9,8	-9,6	-8,6	-8,9	-8,5	-8,7
Okt	-1,2	-1,3	-0,8	-0,9	-0,9	-1,1		-11,0	-10,9	-9,4	-9,8	-9,4	-9,8
Nov	-1,1	-1,9	-1,9	-1,7	-1,6	-1,5		-12,1	-12,8	-11,3	-11,5	-11,0	-11,3
Dec	-1,7	-1,2	-1,7	-2,1	-1,7	-1,7		-13,8	-14,0	-13,0	-13,6	-12,7	-13,0

Accijns op Tabaksartikelen in ANG mln.

5144	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-1,8	-1,6	-1,7	-2,2	-0,8	-3,4		-1,8	-1,6	-1,7	-2,2	-0,8	-3,4
Feb	-0,6	-2,0	-1,7	-1,7	-1,4	0,0		-2,4	-3,6	-3,4	-3,9	-2,2	-3,4
Mrt	-1,7	-2,1	-0,7	-0,4	-1,2	-3,5		-4,1	-5,7	-4,1	-4,3	-3,4	-6,9
Apr	-1,2	-1,0	-0,7	-0,3	-0,1	-0,1		-5,3	-6,7	-4,8	-4,6	-3,5	-7,0
Mei	-2,7	-0,4	-1,9	-0,8	-1,2	-1,6		-8,0	-7,1	-6,7	-5,4	-4,7	-8,6
Jun	-1,3	-1,4	-0,5	-0,4	-2,2	-0,2		-9,3	-8,5	-7,2	-5,8	-6,9	-8,8
Jul	-1,6	-0,7	-0,9	-1,7	-1,9	-1,3		-10,9	-9,2	-8,1	-7,5	-8,8	-10,1
Aug	-1,7	-1,9	-1,5	-1,4	0,0	-0,1		-12,6	-11,1	-9,6	-8,9	-8,8	-10,2
Sep	0,9	-1,0	-0,1	-1,7	-1,2	-1,1		-11,7	-12,1	-9,7	-10,6	-10,0	-11,3
Okt	-0,4	-0,4	-0,2	-0,6	-1,0	-1,6		-12,1	-12,5	-9,9	-11,2	-11,0	-12,9
Nov	-0,4	-0,2	-0,2	-0,6	-0,7	-0,1		-12,5	-12,7	-10,1	-11,8	-11,7	-13,0
Dec	0,0	0,0	-0,2	-0,1	0,0	-1,5		-12,5	-12,7	-10,3	-11,9	-11,7	-14,5

Accijns op Bier in ANG mln.

5145	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-1,0	-0,8	-0,9	-1,3	-1,0	-0,8		-1,0	-0,8	-0,9	-1,3	-1,0	-0,8
Feb	-0,8	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8	-1,0		-1,8	-1,5	-1,6	-2,1	-1,8	-1,8
Mrt	-0,5	-0,9	-0,5	-0,6	-1,0	-0,6		-2,3	-2,4	-2,1	-2,7	-2,8	-2,4
Apr	-1,0	-0,7	-0,8	-0,6	-0,8	-0,6		-3,3	-3,1	-2,9	-3,3	-3,6	-3,0
Mei	-0,8	-1,0	-0,8	-1,1	-0,7	-0,6		-4,1	-4,1	-3,7	-4,4	-4,3	-3,6
Jun	-1,1	-1,0	-0,8	-0,9	-0,8	-1,0		-5,2	-5,1	-4,5	-5,3	-5,1	-4,6
Jul	-0,7	-1,1	-1,0	-0,9	-1,0	-0,7		-5,9	-6,2	-5,5	-6,2	-6,1	-5,3
Aug	-0,8	-0,8	-1,3	-0,9	-0,9	-0,9		-6,7	-7,0	-6,8	-7,1	-7,0	-6,2
Sep	-1,0	-0,9	-0,8	-1,0	-0,8	-1,1		-7,7	-7,9	-7,6	-8,1	-7,8	-7,3
Okt	-0,9	-0,9	-1,0	-1,1	-0,9	-1,2		-8,6	-8,8	-8,6	-9,2	-8,7	-8,5
Nov	-1,7	-1,4	-1,6	-1,1	-1,0	-1,3		-10,3	-10,2	-10,2	-10,3	-9,7	-9,8
Dec	-0,5	-0,9	-1,2	-1,4	-1,3	-1,1		-10,8	-11,1	-11,4	-11,7	-11,0	-10,9

Motorrijtuigenbelasting in ANG mln.

5146	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-10,5	-10,7	-10,6	-11,3	-12,3	-13,8		-10,5	-10,7	-10,6	-11,3	-12,3	-13,8
Feb	-12,0	-9,3	-10,1	-9,0	-9,7	-8,8		-22,5	-20,0	-20,7	-20,3	-22,0	-22,6
Mrt	-5,2	-4,9	-4,7	-4,4	-3,5	-3,3		-27,7	-24,9	-25,4	-24,7	-25,5	-25,9
Apr	-1,2	-1,6	-1,7	-1,8	-1,4	-1,2		-28,9	-26,5	-27,1	-26,5	-26,9	-27,1
Mei	-0,8	-1,5	-0,9	-1,0	-0,8	-0,7		-29,7	-28,0	-28,0	-27,5	-27,7	-27,8
Jun	-2,3	-2,5	-2,2	-2,3	-2,0	-1,9		-32,0	-30,5	-30,2	-29,8	-29,7	-29,7
Jul	-3,0	-3,3	-2,6	-2,9	-3,2	-3,8		-35,0	-33,8	-32,8	-32,7	-32,9	-33,5
Aug	-1,6	-1,7	-1,9	-1,6	-1,4	-1,5		-36,6	-35,5	-34,7	-34,3	-34,3	-35,0
Sep	-0,7	-0,9	-0,8	-0,8	-0,9	-0,6		-37,3	-36,4	-35,5	-35,1	-35,2	-35,6
Okt	-0,5	-0,6	-0,5	-0,5	-0,7	-0,4		-37,8	-37,0	-36,0	-35,6	-35,9	-36,0
Nov	-0,4	-0,5	-0,5	-0,3	-0,3	-0,3		-38,2	-37,5	-36,5	-35,9	-36,2	-36,3
Dec	-0,4	-0,3	-0,4	-0,1	-0,6	-0,3		-38,6	-37,8	-36,9	-36,0	-36,8	-36,6

Afvalstoffenbelasting in ANG mln.

5148	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1		0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Feb	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,1		0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,2
Mrt	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1		0,0	-0,1	-0,3	-0,3	-0,2	-0,3
Apr	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0		0,0	-0,2	-0,4	-0,3	-0,2	-0,3
Mei	0,0	0,0	0,0	-0,3	-0,1	-0,1		0,0	-0,2	-0,4	-0,6	-0,3	-0,4
Jun	0,0	0,0	-2,4	-0,2	0,0	-1,7		0,0	-0,2	-2,8	-0,8	-0,3	-2,1
Jul	0,0	-4,8	-0,1	-0,2	-0,4	0,0		0,0	-5,0	-2,9	-1,0	-0,7	-2,1
Aug	0,0	0,0	-2,4	-0,1	-0,1	-0,1		0,0	-5,0	-5,3	-1,1	-0,8	-2,2
Sep	-0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,1		-0,1	-5,0	-5,3	-1,2	-1,0	-2,3
Okt	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,2	0,0		-0,1	-5,0	-5,3	-1,3	-1,2	-2,3
Nov	0,0	-2,4	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1		-0,1	-7,4	-5,4	-1,4	-1,3	-2,4
Dec+	0,0	-2,5	-5,0	-9,7	-10,0	-7,2		-6,7	-9,9	-10,4	-11,1	-11,3	-9,6

Logeergastenbelasting in ANG mln.

vanaf 2016 ingebet in OB

5149	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-0,2	-0,3	-0,3	-1,3	-0,9	-0,9		-0,2	-0,3	-0,3	-1,3	-0,9	-0,9
Feb	0,0	-1,8	-0,3	-1,3	-1,2	-0,7		-0,2	-2,1	-0,6	-2,6	-2,1	-1,6
Mrt	0,0	-1,5	-0,7	-1,3	-1,1	-1,0		-0,2	-3,6	-1,3	-3,9	-3,2	-2,6
Apr	0,0	-0,3	-0,1	-1,6	-1,1	-0,9		-0,2	-3,9	-1,4	-5,5	-4,3	-3,5
Mei	-0,1	-0,2	-0,2	-1,1	-1,1	-0,9		-0,3	-4,1	-1,6	-6,6	-5,4	-4,4
Jun	0,0	-0,1	-1,0	-1,2	-0,9	-0,7		-0,3	-4,2	-2,6	-7,8	-6,3	-5,1
Jul	0,0	-0,2	-1,4	-0,8	-0,8	-0,8		-0,3	-4,4	-4,0	-8,6	-7,1	-5,9
Aug	-0,1	-0,3	0,4	-1,0	-0,8	-0,9		-0,4	-4,7	-3,6	-9,6	-7,9	-6,8
Sep	0,0	-0,2	-0,3	-1,1	-1,2	-0,8		-0,4	-4,9	-3,9	-10,7	-9,1	-7,6
Okt	0,0	0,0	-0,3	-1,2	-1,0	-0,9		-0,4	-4,9	-4,2	-11,9	-10,1	-8,5
Nov	-0,1	0,0	-0,1	-0,8	-1,0	-0,7		-0,5	-4,9	-4,3	-12,7	-11,1	-9,2
Dec	0,0	0,0	-1,0	-1,1	-0,9	-0,9		-0,5	-4,9	-5,3	-13,8	-12,0	-10,1

Invoerrechten in ANG mln.

5151	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-14,8	-12,2	-11,2	-12,2	-12,1	-14,0		-14,8	-12,2	-11,2	-12,2	-12,1	-14,0
Feb	-11,2	-13,5	-12,1	-11,7	-10,8	-11,1		-26,0	-25,7	-23,3	-23,9	-22,9	-25,1
Mrt	-14,2	-14,2	-14,1	-13,3	-12,3	-14,9		-40,2	-39,9	-37,4	-37,2	-35,2	-40,0
Apr	-11,3	-11,7	-14,9	-13,7	-13,3	-14,3		-51,5	-51,6	-52,3	-50,9	-48,5	-54,3
Mei	-14,7	-14,4	-13,6	-14,3	-12,0	-13,7		-66,2	-66,0	-65,9	-65,2	-60,5	-68,0
Jun	-13,2	-13,9	-13,9	-13,2	-13,3	-12,0		-79,4	-79,9	-79,8	-78,4	-73,8	-80,0
Jul	-13,1	-15,0	-14,7	-14,0	-12,5	-12,3		-92,5	-94,9	-94,5	-92,4	-86,3	-92,3
Aug	-13,0	-13,7	-17,7	-13,4	-12,2	-13,3		-105,5	-108,6	-112,2	-105,8	-98,5	-105,6
Sep	-12,2	-12,4	-13,6	-14,0	-13,8	-11,2		-117,7	-121,0	-125,8	-119,8	-112,3	-116,8
Okt	-14,8	-15,7	-14,7	-14,9	-15,4	-14,9		-132,5	-136,7	-140,5	-134,7	-127,7	-131,7
Nov	-17,0	-19,5	-17,2	-15,1	-14,3	-14,8		-149,5	-156,2	-157,7	-149,8	-142,0	-146,5
Dec	-11,7	-15,1	-17,1	-16,5	-14,6	-13,4		-161,2	-171,3	-174,8	-166,3	-156,6	-159,9

Zegelbelasting Overige in ANG mln.

5161	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-0,9	-0,4	-0,6	-0,7	-0,8	-0,8		-0,9	-0,4	-0,6	-0,7	-0,8	-0,8
Feb	-0,6	-1,1	-0,3	-0,6	-0,4	-0,4		-1,5	-1,5	-0,9	-1,3	-1,2	-1,2
Mrt	-0,7	0,8	-0,3	-0,6	-0,4	-0,5		-2,2	-0,7	-1,2	-1,9	-1,6	-1,7
Apr	-0,6	-2,1	-1,2	-0,3	-0,6	-0,3		-2,8	-2,8	-2,4	-2,2	-2,2	-2,0
Mei	-0,6	-0,6	-0,7	-0,8	-0,6	-0,7		-3,4	-3,4	-3,1	-3,0	-2,8	-2,7
Jun	-0,3	-0,3	-0,4	-0,8	-0,5	-0,3		-3,7	-3,7	-3,5	-3,8	-3,3	-3,0
Jul	-0,8	-0,6	-0,7	-0,4	-0,9	-0,6		-4,5	-4,3	-4,2	-4,2	-4,2	-3,6
Aug	-1,3	-1,2	-0,8	-0,3	-0,5	-0,5		-5,8	-5,5	-5,0	-4,5	-4,7	-4,1
Sep	-0,3	-0,6	-0,4	-1,2	-0,8	-0,2		-6,1	-6,1	-5,4	-5,7	-5,5	-4,3
Okt	-0,1	-0,3	-0,4	-0,8	-0,2	-0,4		-6,2	-6,4	-5,8	-6,5	-5,7	-4,7
Nov	-0,6	-1,2	-0,5	-0,5	-1,0	-0,7		-6,8	-7,6	-6,3	-7,0	-6,7	-5,4
Dec	-0,5	1,4	0,1	0,8	0,8	0,6		-6,2	-6,2	-6,2	-6,2	-5,9	-4,8

Andere Belastingen in ANG mln.

eco.cat 5114~15~53 w.o. BRNC

5114 ea.	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-0,6	-1,2	-0,2	0,0	0,0	0		-0,6	-1,2	-0,2	0,0	0,0	0,0
Feb	-16,2	-0,2	-0,4	-57,0	0,0	-0,1		-16,8	-1,4	-0,6	-57,0	0,0	-0,1
Mrt	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2		-17,0	-1,5	-0,8	-57,1	-0,1	-0,3
Apr	-0,6	-0,3	-0,6	0,0	-0,1	-0,1		-17,6	-1,8	-1,4	-57,1	-0,2	-0,4
Mei	0,0	0,0	0,0	-0,2	-0,1	-0,1		-17,6	-1,8	-1,4	-57,3	-0,3	-0,5
Jun	0,0	0,0	-0,2	-0,1	-0,1	0		-17,6	-1,8	-1,6	-57,4	-0,4	-0,5
Jul	-0,5	-0,6	-0,4	-1,0	-0,1	0		-18,1	-2,4	-2,0	-58,4	-0,5	-0,5
Aug	0,0	0,1	-0,1	-26,9	-0,1	0		-18,1	-2,3	-2,1	-85,3	-0,6	-0,5
Sep	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0		-18,2	-2,3	-2,2	-85,3	-0,7	-0,5
Okt	-0,6	-0,1	-0,6	-0,4	-0,1	-0,1		-18,8	-2,4	-2,8	-85,7	-0,8	-0,6
Nov	-15,9	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0		-34,7	-2,5	-2,9	-85,7	-0,9	-0,6
Dec	0,0	0,0	-20,9	-0,1	0,1	-0,1		-34,7	-2,5	-23,8	-85,8	-0,8	-0,7

Andere Baten in ANG mln.

eco.cat 5200~5400 v.a. 2016 incl.Coll.Sector

5200 ea.	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	-12,6	-8,6	-9,4	-30,7	-8,7	-7,2		-12,6	-8,6	-9,4	-30,7	-8,7	-7,2
Feb	-9,8	-9,5	-11,5	-8,4	-8,7	-6,9		-22,4	-18,1	-20,9	-39,1	-17,4	-14,1
Mrt	-9,7	-11,3	-13,3	-11,6	-13,7	-13,2		-32,1	-29,4	-34,2	-50,7	-31,1	-27,3
Apr	-12,6	-7,7	-8,8	-8,2	-10,5	-10,0		-44,7	-37,1	-43,0	-58,9	-41,6	-37,3
Mei	-8,8	-9,1	-8,2	-8,6	-9,9	-9,3		-53,5	-46,2	-51,2	-67,5	-51,5	-46,6
Jun	-13,2	-14,3	-13,4	-14,4	-16,8	-13,0		-66,7	-60,5	-64,6	-81,9	-68,3	-59,6
Jul	-27,8	-12,7	-11,5	-8,5	-10,3	-21,3		-94,5	-73,2	-76,1	-90,4	-78,6	-80,9
Aug	-14,6	-11,9	-12,7	-10,2	-12,2	-16,2		-109,1	-85,1	-88,8	-100,6	-90,8	-97,1
Sep	-8,0	-11,7	-11,0	-20,1	-11,0	-14,0		-117,1	-96,8	-99,8	-120,7	-101,8	-111,1
Okt	-16,7	-11,6	-10,0	-9,2	-11,1	-29,9		-133,8	-108,4	-109,8	-129,9	-112,9	-141,0
Nov	-30,0	-14,1	-9,7	-10,3	-26,4	-14,6		-163,8	-122,5	-119,5	-140,2	-139,3	-155,6
Dec+	-37,6	-76,7	-162,7	-96,1	-104,9	-123,4		-216,3	-199,2	-282,2	-236,3	-244,2	-279,0

:: waarvan Overloop 7,2 -41,8 -61,2 -85,0 -63,3

Beloning van Personeel in ANG mln.

4200	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	34,5	33,7	33,2	34,0	36,1	36,7		34,5	33,7	33,2	34,0	36,1	36,7
Feb	35,7	35,4	35,0	37,5	35,4	39,1		70,2	69,1	68,2	71,5	71,5	75,8
Mrt	35,0	36,7	35,4	37,0	36,0	36,2		105,2	105,8	103,6	108,5	107,5	112,0
Apr	36,3	35,4	34,5	35,1	34,2	39,5		141,5	141,2	138,1	143,6	141,7	151,5
Mei	36,3	35,1	36,1	35,4	36,0	37,6		177,8	176,3	174,2	179,0	177,7	189,1
Jun	54,9	53,8	54,6	55,5	54,2	55,9		232,7	230,1	228,8	234,5	231,9	245,0
Jul	34,9	34,4	34,8	35,4	35,4	37,9		267,6	264,5	263,6	269,9	267,3	282,9
Aug	34,2	35,0	33,8	34,9	34,9	33,1		301,8	299,5	297,4	304,8	302,2	316,0
Sep	34,8	35,0	34,0	36,5	35,1	37,1		336,6	334,5	331,4	341,3	337,3	353,1
Okt	34,2	34,7	34,2	36,9	35,0	34,2		370,8	369,2	365,6	378,2	372,3	387,3
Nov	34,8	34,5	35,6	35,0	34,5	36,8		405,6	403,7	401,2	413,2	406,8	424,1
Dec+	35,8	41,5	39,9	18,3	22,8	30,1		442,9	445,2	441,1	431,5	429,6	454,2
:: waarvan Overloop		-0,3	1,3	-17,6	-2,8	-1,5							

Verbruik van Goederen & Diensten in ANG mln.

4400	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	7,1	2,9	4,3	3,4	5,4	2,3		7,1	2,9	4,3	3,4	5,4	2,3
Feb	7,5	9,6	6,7	9,1	6,9	6		14,6	12,5	11,0	12,5	12,3	8,3
Mrt	9,2	14,5	8,7	10,0	7,6	9,7		23,8	27,0	19,7	22,5	19,9	18,0
Apr	14,1	13,0	14,4	12,1	12,3	8,3		37,9	40,0	34,1	34,6	32,2	26,3
Mei	17,3	19,8	12,6	11,4	12,5	9,2		55,2	59,8	46,7	46,0	44,7	35,5
Jun	20,4	18,0	13,0	13,8	18,4	12,7		75,6	77,8	59,7	59,8	63,1	48,2
Jul	16,2	15,9	18,7	17,4	14,8	12,8		91,8	93,7	78,4	77,2	77,9	61,0
Aug	15,0	14,9	15,2	17,4	12,9	8,3		106,8	108,6	93,6	94,6	90,8	69,3
Sep	18,8	13,3	12,3	17,8	18,8	12,4		125,6	121,9	105,9	112,4	109,6	81,7
Okt	14,6	14,6	12,2	16,0	16,4	17,1		140,2	136,5	118,1	128,4	126,0	98,8
Nov	15,0	20,9	18,6	19,6	18,6	15,2		155,2	157,4	136,7	148,0	144,6	114,0
Dec+	34,2	56,4	71,7	77,2	81,9	89,9		202,0	213,8	208,4	225,2	226,5	203,9
:: waarvan Overloop		31,5	38,2	31,8	49,0	44,6							

Afschrijving & Interest in ANG mln.

eco.cat 4500-4550

45##	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	6,9	5,9	4,2	4,1	3,7	3,7		6,9	5,9	4,2	4,1	3,7	3,7
Feb	7,5	5,4	4,3	8,0	3,3	3,2		14,4	11,3	8,5	12,1	7,0	6,9
Mrt	7,0	5,7	1,9	8,4	3,8	3,5		21,4	17,0	10,4	20,5	10,8	10,4
Apr	31,5	30,0	28,8	24,6	28,2	28,2		52,9	47,0	39,2	45,1	39,0	38,6
Mei	11,1	11,4	12,3	7,9	6,6	3,4		64,0	58,4	51,5	53,0	45,6	42,0
Jun	10,4	9,7	8,5	4,5	4,1	5		74,4	68,1	60,0	57,5	49,7	47,0
Jul	9,2	8,5	7,2	5,5	4,0	3,7		83,6	76,6	67,2	63,0	53,7	50,7
Aug	7,5	6,7	5,1	4,9	4,1	3,7		91,1	83,3	72,3	67,9	57,8	54,4
Sep	8,2	7,5	6,2	5,1	5,0	6,3		99,3	90,8	78,5	73,0	62,8	60,7
Okt	32,1	31,5	30,7	30,4	28,7	28,4		131,4	122,3	109,2	103,4	91,5	89,1
Nov	7,7	6,6	5,3	7,4	4,0	3,7		139,1	128,9	114,5	110,8	95,5	92,8
Dec+	13,6	15,8	16,4	11,4	15,0	4,7		157,7	144,7	130,9	122,2	110,5	97,5
:: waarvan Overloop		3,6	6,5	3,1	1,2	0,7							

Subsidies & Overdrachten in ANG mln.

eco.cat 4600~4650

46##	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	26,7	39,3	34,2	41,0	27,3	23,4		26,7	39,3	34,2	41,0	27,3	23,4
Feb	45,5	26,3	35,4	25,6	36,5	26		72,2	65,6	69,6	66,6	63,8	49,4
Mrt	32,1	49,6	26,5	33,1	32,2	33,7		104,3	115,2	96,1	99,7	96,0	83,1
Apr	30,3	23,5	42,8	38,7	34,7	28,9		134,6	138,7	138,9	138,4	130,7	112,0
Mei	24,5	28,8	26,8	25,6	30,0	34,2		159,1	167,5	165,7	164,0	160,7	146,2
Jun	29,6	35,8	34,6	34,2	34,2	35,3		188,7	203,3	200,3	198,2	194,9	181,5
Jul	43,0	40,0	47,0	35,4	29,9	27,7		231,7	243,3	247,3	233,6	224,8	209,2
Aug	27,3	26,4	33,2	41,3	32,1	34		259,0	269,7	280,5	274,9	256,9	243,2
Sep	30,9	37,1	38,0	36,7	31,3	26,4		289,9	306,8	318,5	311,6	288,2	269,6
Okt	35,8	30,7	33,3	27,3	38,1	32,8		325,7	337,5	351,8	338,9	326,3	302,4
Nov	25,9	26,4	27,8	33,3	40,6	37,7		351,6	363,9	379,6	372,2	366,9	340,1
Dec+	56,2	48,0	39,4	40,9	38,1	62,6		429,8	411,9	419,0	413,1	405,0	402,7
:: waarvan Overloop		10,8	9,0	10,4	17,2	17,4							

Sociale Zekerheid & Andere Lasten ANG mln.

eco.cat 4700~4770 v.a. 2016 incl.Coll.Sector

47##	2018	2017	2016	2015	2014	2013		2018	2017	2016	2015	2014	2013
Jan	37,7	38,4	39,8	36,3	35,0	43,6		37,7	38,4	39,8	36,3	35,0	43,6
Feb	41,0	41,0	30,6	36,3	34,6	33,8		78,7	79,4	70,4	72,6	69,6	77,4
Mrt	40,5	41,3	50,8	58,3	33,3	31,9		119,2	120,7	121,2	130,9	102,9	109,3
Apr	39,1	41,6	41,3	36,7	35,0	35,5		158,3	162,3	162,5	167,6	137,9	144,8
Mei	39,4	40,2	40,9	43,3	35,3	34,7		197,7	202,5	203,4	210,9	173,2	179,5
Jun	39,7	40,6	40,7	58,8	36,9	33,2		237,4	243,1	244,1	269,7	210,1	212,7
Jul	39,8	44,0	41,0	36,2	35,0	36,3		277,2	287,1	285,1	305,9	245,1	249,0
Aug	39,7	40,4	41,9	36,2	35,2	34,4		316,9	327,5	327,0	342,1	280,3	283,4
Sep	39,3	39,8	39,9	36,7	35,6	34,8		356,2	367,3	366,9	378,8	315,9	318,2
Okt	39,5	41,9	42,5	37,2	35,3	33,8		395,7	409,2	409,4	416,0	351,2	352,0
Nov	37,1	39,7	51,2	36,7	34,7	34,7		432,8	448,9	460,6	452,7	385,9	386,7
Dec+	45,4	87,0	42,1	76,0	36,8	36,5		419,8	535,9	502,7	528,7	422,7	423,2
:: waarvan Overloop		-16,7	-56,3	38,7	0,5	0,5							

Jaarrekeningen van Derden

Lijst van de laatst door het Ministerie van Financiën ontvangen Jaarrekeningen van derden

Overheidsbedrijven / NV's

Analytisch Diagnostisch Centrum NV
 Autobus Bedrijf Curaçao NV
 Buskabaai NV
 Continuous Reliability NV
 Cpost International NV (v/h Nieuwe Post Ned. Antillen)
 Curaçao Airport Holding NV
 Curacao Eisenmetall NV
 Curacao Eisenmetall Shipbreaking Yard NV
 Curaçao Industrial & International Development Co.
 Curaçao Oil NV
 Curaçao Ports Authority NV
 Curaçaose Dok Maatschappij Holding NV
 Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider NV
 Giro Bank NV
 Integrated Utility Holding (Aqualectra) NV
 Kompania di Petroli i Gas Kòrsou NV
 NV Stadsherstel Willemstad
 Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen NV
 PSB Bank (Postspaarbank) NV
 Refineria di Kòrsou NV
 Saba Bank Resources NV
 Servisio Limpiesa Kòrsou NV
 United Telecommunications Services NV
 Woningbouw Curacao NV

Instellingen voortvloeiende uit Wetgeving

Algemeen Pensioenfonds Curaçao
 APC Werklieden Pensioenfonds
 Bureau Intellectuele Eigendommen
 Bureau Telecommunicatie, Post & Utiliteiten
 Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten
 Cessantia Fonds
 Fonds Algemene Verzekering Bijzondere Ziektekosten (SVB)

Stichtingen / Gesubsidieerde Instellingen

Ingedeeld in:

10. Staatsorganen
11. Algemene Zaken
12. Bestuurlijke Planning, Dienstverlening
13. Justitie
14. Verkeer, Vervoer, Ruimtelijke Planning
15. Economische Ontwikkeling
16. Onderwijs, Wetenschap, Cultuur, Sport
 - 16.1 Bijzonder Onderwijs
 - 16.2 Overig Onderwijs
 - 16.3 Vorming
 - 16.3 Vorming
 - 16.4 Sport
 - 16.5 Cultuur
 - 16.6 Oudheidkunde, Musea
17. Sociale Ontwikkeling, Arbeid, Welzijn
 - 17.1 Sociale Werkplaatsen
 - 17.2 Jeugdzorg
 - 17.3 Familie, Jeugd, Sociale Ontwikkeling
18. Gezondheid, Milieu, Natuur
 - 18.1 Geneeskundige zaken, Gezondheidszaken
 - 18.2 Natuur, Milieu
 - 18.3 Volksgezondheid Overig
19. Financiën

Fonds Ziektekosten Overheidsgepensioneerden (SVB)
 Gemeenschappelijk Hof van Justitie
 Landsloterij Nederlandse Antillen
 Postspaarbank NA (zie ook PSB NV)
 Sociale Verzekeringsbank
 University of Curaçao

Toelichting

- Toegerekend tot de Collectieve Sector

Conform Bijlage 2 bij SOAB 13/0918C/JH d.d. 6 september 2013 'Voorlopige Samenstelling Collectieve Sector Land Curaçao 2013'

APC	FIN	2017	= laatste		2017	2015	2015	2012
WP	FIN	2012	= laatste		2012	2012	2012	2012
BIE	JUS	2017	30-jul-2018	√	2011	2011	2011	2011
BTPU	VVRP	2016	= laatste		2016	2014	2014	2010
CBCS	FIN	2017	03-aug-2018	√	2015	2015	2014	2014
CFDS	GMN	2009	= laatste		2009	2009	2009	2009
AVBZ	GMN	2011	= laatste		2011	2011	2011	2011
FZOG	GMN	2013	= laatste		2013	2013	2013	2013
GHvJ	JUS	2012	= laatste		2012	2012	2012	2012
LLNA	FIN	2009	= laatste		2009	2009	2009	2009
PSNA	FIN	2009	= laatste		2009	2009	2009	2009
SVB	GMN	2017	= laatste		2017	2016	2015	2014
UOC	OWCS	2013	= laatste		2013	2013	2013	2010

MvF (laatste Jaarrekening van 3-den ontvangen)		•	Naam	Min	Pais Kòrsou Jrek 2018	Datum Ontvangen	DG	t/m Jrek 2017	t/m Jrek 2016	t/m Jrek 2015	t/m Jrek 2014
DG=digitaal? √=digitaal beschikbaar HC=hardcopy beschikbaar n/a=niet beschikbaar		CS	entiteit	portefeuille	16-aug-2019	Ministerie van Fin	√	17-jul-2018	1-aug-2017	1-aug-2016	1-aug-2015
Stichtingen / Gesubsidieerde Instellingen											
10. Staatsorganen											
Raad voor de Rechtshandhaving (SOAB)											
Secretariaat SER/GOA bijdrage vakbonden											
11. Algemene Zaken											
Stichting Fds Soc.Ontwikkeling en Econ.Bedrijvigheid											
Stichting Vrijwilligerskorps Curaçao											
Vakbondswezen Kolaborativo											
Veiligheidsdienst Curaçao											
12. Bestuurlijke Planning, Dienstverlening											
Stichting ARBO Consult											
13. Justitie											
Ambulante Justitiële Jeugdzorg Curaçao											
Criminaliteitsbestrijdingsfonds											
Openbaar Ministerie											
Stichting Beveiligingszorg Justitie											
Stichting Gezinsvoogdij Instelling											
Stichting Reclassering Curaçao											
Stichting Slachtofferhulp Curaçao											
14. Verkeer, Vervoer, Ruimtelijke Planning											
Fundashon Kas Popular [huursubsidie]											
Onbebouwde Eigendommen											
Plataforma Sklabitut i Herensia di Sklabitut											
Stichting Kadaster en Openbare Registers Curaçao											
Stichting Wegenfonds Curaçao											
15. Economische Ontwikkeling											
Asosashon di Empresanan Chiki di Kòrsou											
Brazil Curaçao Chamber of Commerce											
Colombia Curaçao Chamber of Commerce											
Curaçao Innovation Technology											
Curaçao International Financial Center											
Curaçao Tourism Development Foundation											
Dutch Caribbean Securities Exchange											
Federashon di Kooperativanan di Spar i Kredito											
Fundashon Negoshi Pikina											
Fundashon pa Konsumidó											
Fundashon Wega di Number Kòrsou											
Sentro pa Desaroyo di Empresa Chiki Kòrsou											
Stichting Academy Hotel Curaçao											
Stichting Antilliaanse Mede-Financierings Organisatie											
Stichting Curaçao Institute for Social & Economic Studies											
Stichting Economische Ontwikkeling (in liquidatie)											

SO		-	-		-	-	-	-
RRH		2016	= laatste		2016	2016	n/a	n/a
SER/GOA		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
AZ		-	-		-	-	-	-
REDA SOSIAL	AZ	2016	= laatste		2016	2016	2015	n/a
VKC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
VWK		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
VDC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
BPD		-	-		-	-	-	-
ARBO		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
JUS		-	-		-	-	-	-
AJJC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
• CRIM		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
OM		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
SBZJ	JUS	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
• SGVI		2010	= laatste		2010	2010	2010	2010
• SRC	JUS	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
• SSHC		2010	= laatste		2010	2010	2010	2010
VVRP		-	-		-	-	-	-
FKP	VVRP	2011	= laatste		2011	2011	2011	2011
OE		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
PSKL		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
SKOR	VVRP	2012	= laatste		2012	2012	2012	2012
• SWC	VVRP	2016	30-jul-2018	√	2015	2015	2015	2013
EO		-	-		-	-	-	-
ADECK		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
BCCC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
CCCC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
CIT		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
CIFC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
• CTDF	EO	2013	= laatste		2013	2013	2013	2013
DCSE		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
FEKOSKAN		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
FNP		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
FKON		2010	= laatste		2010	2010	2010	2010
• FWNK	EO	2016	= laatste		2016	2011	2011	2011
SEDECK	EO	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
SAHC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
AMFO		2012	= laatste		2012	2012	2012	2012
CURISES		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
SEO	AZ	2014	= laatste		2014	2014	2013	2013

MvF (laatste Jaarrekening van 3-den ontvangen)									
DG=digitaal? √=digitaal beschikbaar HC=hardcopy beschikbaar n/a=niet beschikbaar									
CS	entiteit	portefeuille	16-aug-2019	Ministerie van Fin	√	17-jul-2018	1-aug-2017	1-aug-2016	1-aug-2015
	Naam	Min	Pais Kòrsou Jrek 2018	Datum Ontvangen	DG	t/m Jrek 2017	t/m Jrek 2016	t/m Jrek 2015	t/m Jrek 2014
	Stichting Gaming Control Board								
	Stichting Innovatie Centrum Curaçao (gefuseerd met Stimul-IT)								
	Stichting Secr. Curaçao's Informatica Stim.plan (fusie SICC)								
	Stichting Kennis voor Curaçao								
	Stichting Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven								
	Stichting Korporashon pa desaroyo di Korsou								
	Stichting Ontwikkelingsfonds Nederlandse Antillen								
	Stichting Top Spin								
	16. Onderwijs, Wetenschap, Cultuur, Sport								
	16.0 Algemeen / 16.1 Bijzonder Onderwijs								
	Advent Mission of the Seventh Day								
	Evangelische Broedergemeente								
	Fundashon Skol Humanista								
	Stichting Christelijk Onderwijs New Song								
	Stichting Instituto pa Formashon den Enfermeria								
	Stichting Rooms Katholiek Centraal Schoolbestuur								
	Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs								
	16.2 Overig Onderwijs								
	Fund. pa Edukashon i Formashon di Fishi i Kapasitashon								
	Fundashon Material pa Skol								
	Fundashon pa Inovashon di Enseñansa na Kòrsou								
	Fundashon pa Planifikashon di Idioma								
	Fundashon Sentro pa Guia Edukashonal								
	Instituto Pedagogiko Sosial								
	Schoolbesturen Gemeenschappelijke Uitgaven / Vakonderwijs								
	Stichting Bureau Nascholingsfonds Onderwijsgeveden								
	Stichting Nationale Parken								
	Stichting Onderhoud Scholen								
	Stichting Studiefinanciering Curaçao								
	16.3 Vorming								
	Federatie Antilliaanse Jeugdzorg								
	Fundashon Amigunan di Cristo								
	Fundashon Ban Komunika								
	Fundashon Biblioteka Nashonal Kòrsou Frank Martinus Arion								
	Fundashon Bos di Hubentut								
	Fundashon Desaroyo i Progreso								
	Fundashon Formashon i Alegria despues di skol								
	Fundashon Kòrsou 4-S								
	Fundashon pa Nos Muchanan								
	Fundashon pa Stimula Edukashon i Formashon den Bario								
	Nederlands Jeugd Instituut								
	Sentro di Inform. i Formashon na bienestar di Mucha								
	Stichting Coördinatie-Centrum								
	Stichting Jeugd Centrale Curaçao								
	GCB	FIN	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	SICC	EO	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	STIMUL-IT	EO	2017	02-okt-2018	HC	2011	2011	2011	2011
	SKC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	SKBB		2013	= laatste		2013	2013	2013	2013
	KORPODEKO	EO	2012	= laatste		2012	2012	2012	2012
	SOFNA	EO	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	STS		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	OWCS		-	-		-	-	-	-
	OWCS		-	-		-	-	-	-
	SOZA		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	EBG		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FSH		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	CONS		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	IFE		2010	= laatste		2010	2010	2010	2010
	RKCS		2016/7	= laatste		2016/7	n/a	n/a	n/a
	VPCO		2010	= laatste		2010	2010	2010	2010
	OWCS		-	-		-	-	-	-
	FEFFIK	OWCS	2009	= laatste		2009	2009	2009	2009
	FMS	OWCS	2011	= laatste		2011	2011	2011	2011
	FIDE	OWCS	2014	= laatste		2014	2014	2014	2009
	FPI	OWCS	2010	= laatste		2010	2010	2010	2010
	FSGE	OWCS	2014	= laatste		2014	2014	2014	2012
	IPSO	OWCS	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	GSU		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	SBNO		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	CARMABI		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	SOS	OWCS	2017	= laatste		2017	2015	2015	2012
	SSC	OWCS	2014	= laatste		2014	2014	2014	2013
	OWCS		-	-		-	-	-	-
	FAJ		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FAC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FBK		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FBNK	OWCS	2016	= laatste		2016	2012	2012	2012
	FBDH		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FDIP		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FFIA		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FK4S		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FPNM		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	FPSE		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	NJI		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	SIFMA		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	SCCm		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
	SJCC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a

MvF (laátste Jaarrekening van 3-den ontvangen)	•	Naam	Min	Pais Kòrsou Jrek 2018	Datum Ontvangen	DG	t/m Jrek 2017	t/m Jrek 2016	t/m Jrek 2015	t/m Jrek 2014
DG=digitaal? √=digitaal beschikbaar HC=hardcopy beschikbaar n/a=niet beschikbaar	CS	entiteit	portefeuille	16-aug-2019	Ministerie van Fin	√	17-jul-2018	1-aug-2017	1-aug-2016	1-aug-2015
Stichting Kinderbescherming Curaçao ea.		SKC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
16.4 Sport		OWCS		-	-		-	-	-	-
Curaçaoose Sport en Olympische Federatie		CSOF	AZ	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Desaroyo Deporte Korsou		FDDK		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Fasilidatnan Deportivo Kòrsou		FFDK	AZ	2013	= laatste		2013	2013	2013	2013
Fundashon Sedreko	•	SEDREKO	AZ	2009	= laatste		2009	2009	2009	2009
Sport Subsidies en Bijdragen		SSB		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
16.5 Cultuur		OWCS		-	-		-	-	-	-
Cultuur Subsidies en Bijdragen		CSB		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Instituto pa Formashon Musikal		FIFM		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Kultural Seu Kòrsou		FKSK		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Komishon Karnaval Banda Abou		KKBA		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Stichting Cultureel Centrum Curaçao		SCCC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Stichting Elektra Blou / Teater Luna Blou		SEB		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Vereniging Carnavalsgroepen AGKK		AGKK		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
16.6 Oudheidkunde, Musea		OWCS		-	-		-	-	-	-
Fundashon Kas di Kultura Kòrsou	•	FKKK	OWCS	2009	= laatste		2009	2009	2009	2009
Het Curaçaosch Museum		CMUS		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Stichting Monumenten Fonds Curaçao		SMFC	VVRP	2017	30-jul-2018	√	2016	2015	2014	n/a
Stichting Monumentenzorg Curaçao	•	SMC		2014	= laatste		2014	2014	2014	2014
Stichting Nationaal Archief & Antropologisch Museum		NAAM		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
17. Sociale Ontwikkeling, Arbeid, Welzijn		SOAW		-	-		-	-	-	-
17.0 Algemeen / 17.1 Sociale Werkplaatsen / 17.5 Soc. Verz.		SOAW		-	-		-	-	-	-
Electra- en Watersubsidie ea.		EWS		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Maatschappelijke Opbouw en Begeleiding		MOB		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Kas Popular		FKP		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Tayer Soshal [Landhuis Groot Santa Martha]	•	FTS	SOAW	2012	= laatste		2012	2012	2012	2012
17.2 Jeugdzorg / 17.3 Bejaardenzorg / 17.4 Soc. Ontwikkeling		SOAW		-	-		-	-	-	-
Fundashon Guia Eduka i Forma		FGEF		2016	= laatste		2016	2010	2010	2010
Fundashon Hubenil Steering Committee Curaçao		HSCC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Nos t'ei pa Otro		FNT0		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Perspektiva i Sosten Integral		FPSI	SOAW	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Jeugdzorg Subsidies en Bijdragen		JSB		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Stichting Casa Manita (Meisjestehuis)		SCM		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Stichting Kinderoordn van het Wit Gele Kruis (Brakkeput)		SKIN		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Stichting Maatschappelijke Zorg & Herstel		SMZH		2010	= laatste		2010	2010	2010	2010
Stichting New Creation Curaçao		SNCC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
18. Gezondheid, Milieu, Natuur		GMN		-	-		-	-	-	-
18.1 Geneeskundige zaken, Gezondheidszaken		GMN		-	-		-	-	-	-
Fundashon Duna Lus		FDL		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a
Fundashon Famia Planea		FPP		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a	n/a

MvF (laatste Jaarrekening van 3-den ontvangen)									
DG=digitaal? √=digitaal beschikbaar HC=hardcopy beschikbaar n/a=niet beschikbaar									
CS entiteit portefeuille 16-aug-2019 Ministerie van Fin √ 17-jul-2018 1-aug-2017 1-aug-2016 1-aug-2015									
Fundashon Kuido di Ambulans	•	FKDA	GMN	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a
Stichting Psych. Ziekenhuis Dr. David Ricardo Capriles		SPZC		2015	= laatste		2015	2015	2010
Stichting W GK Thuiszorg Princes Margriet		SWGK		2010	= laatste		2010	2010	2010
Veterinaire Zaken, Agrarisch- en Visserijbeheer		VZAV		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a
18.2 Natuur, Milieu		GMN		-	-		-	-	-
Fundashon Parke Tropikal		FPT		2010	= laatste		2010	2010	2010
St. Caribbean Research & Management of Biodiversity		CARMABI	GMN	2016	= laatste		2016	2016	2014
St. Ontw. Land- en Tuinbouw NA 'Plantage de Savaan'	•	SOLTUNA		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a
Stichting Dierenbescherming Curaçao		SDC		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a
Stichting Veeteelt Curaçao 'Bakufal'	•	STIVECU	GMN	n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a
18.3 Volksgezondheid Overig		GMN		-	-		-	-	-
Betesda incidentele subsidie		BTA		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a
Fundashon pa Maneho di Adikshon	•	FMA	GMN	2014	= laatste		2014	2014	2014
Fundashon Perspektiva i Sosten Integral (PSI)	•	SKUCHAMI		2010	= laatste		2010	2010	2010
Sosiedat Kurasoleño di Diabético		SOKUDI		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a
Stichting Bureau Ziektekostenvoorzieningen		BZV	GMN	2010	= laatste		2010	2010	2010
Stichting Opvangtehuis Brasami		BRASAMI	GMN	2009	= laatste		2009	2009	2009
Stichting Sint Elisabeth Hospitaal		SEHOS		2011	= laatste		2011	2011	2011
SVB Bekeerskosten		SVB		n/a	= laatste		n/a	n/a	n/a
19. Financiën		FIN		-	-		-	-	-
Fundashon Fondo pa Deporte i Responsibilidat Sosial ea.		FDRS	FIN	2013	= laatste		2013	2013	2013
Stichting Belasting Accountants Bureau		SBAB	FIN	2014	= laatste		2014	2014	2014
Stichting Bureau Toezicht en Normering Ovh.Entiteiten	•	SBTNO	FIN	2017	= laatste		2017	2013	2013
Stichting Implementatie Privatisering (in Liquidatie)		STIP	FIN	2011	= laatste		2011	2011	2011
Stichting Overheids Accountants Bureau		SOAB	FIN	2017	24-aug-2018	HC	2014	2014	2012
::									
::									
::									
::									
::									
::									
::									
::									
::									
::									
Bron: MvF (laatste Jaarrekening ontvangen)		Naam	Min	Pais Kòrsou Jrek 2016	Datum Ontvangen	DG	Pais Kòrsou Jrek 2016	Pais Kòrsou Jrek 2016	t/m Jrek 2015

Instellingen voortvloeiende uit Wetgeving

Geselecteerde gegevens uit de (laatste) Jaarrekening van de betreffende Instelling

<u>Toelichting/kolom</u>	<u>Alle bedragen in ANG mln.</u>
Jaar	Het jaar van de laatste Jaarrekening van de betreffende instelling
Intrinsieke Waarde	De in de betreffende Jaarrekening op de Balans getoonde, werkelijke vermogenswaarde
Financiële Verhouding	Vordering of Schuld (-/-) op of aan het Land Curaçao per Balansdatum
Resultaat	Het voordelige of nadelige (-/-) resultaat volgens de Resultatenrekening
Accountantsverklaring	De datum van de afgegeven Accountantsverklaring indien van toepassing
D R	Debt Ratio of Solvabiliteits <u>verhouding</u> = Totale Activa staat tot het Vreemde Vermogen Gewenste waarde: 1,5 tot 2,0 Alerts: insolvabel zorgelijk solvabel
C R	Current Ratio = Vlottende Activa + Liquide Middelen staat tot de Kortlopende Schulden Gewenste waarde: 1,0 tot 1,5 Alerts: illiquide zorgelijk liquide

[illegible]

Geselecteerde Stichtingen

Geselecteerde gegevens uit de (laatste) Jaarrekening van de betreffende Instelling

<u>Toelichting</u>	<u>Alle bedragen in ANG mln.</u>
Jaar	Het jaar van de laatste Jaarrekening van de betreffende instelling
Equity / Intrinsieke Waarde	De in de betreffende Jaarrekening op de Balans getoonde, werkelijke vermogenswaarde
Receivables / Liabilities	Financiële Verhouding: Vordering of Schuld (-/-) op of aan het Land Curaçao per Balansdatum
Government Subsidy	Overheidssubsidie in het betreffende jaar
Result for the Year	Het voordelige of nadelige (-/-) resultaat volgens de Resultatenrekening
Accountantskantoor	De datum van de afgegeven Accountantsverklaring indien van toepassing
D R	Debt Ratio of Solvabiliteitsverhouding = Totale Activa staat tot het Vreemde Vermogen Gewenste waarde: 1,5 tot 2,0 Alerts: insolvabel zorgelijk solvabel
C R	Current Ratio = Vlottende Activa + Liquide Middelen staat tot de Kortlopende Schulden Gewenste waarde: 1,0 tot 1,5 Alerts: illiquide zorgelijk liquide

Stichtingen / Gesubsidieerde Instellingen			Jaarrekening ea.		Intrins.	Ratio's		Fin.	Subfunctie	Ovh.	Resultaat	Accountants	Accountants
Geselecteerde gegevens in ANG mln.			Naam	Jaar	Waarde	DR	CR	Verh.	Categorie	Subs.	V N +/-	Kantoor	verklaring
n/a = not available													
16-aug-2019													
11. Algemene Zaken													
Stichting Fds Soc.Ontwikkeling en Econ.Bedrijvigheid			REDA SOSIAL	2018	1,1	1,1	1,1	2,0	110700.4681	1,0	0,8	EY	04-apr-2019
13. Justitie													
Stichting Gezinsvoogdij Instelling Curaçao			SGVI	2010	0,0	1,1	1,1	0,0	131703.4683	1,2	-0,1	BDO	20-feb-2012
Stichting Reclassering Curaçao			SRC	2009	0,3	1,5	2,3	-0,1	131803.4683	0,6	0,0	ACC	29-aug-2011
14. Verkeer, Vervoer, Ruimtelijke Planning													
Fundashon Kas Popular			FKP	2011	173,8	3,0	1,1	14,6	142800.4611	6,3	-4,6	PWC	20-dec-2013
Stichting Kadaster en Openbare Registers Curaçao			SKOR	2012	16,5	4,2	14,2	0,0	142800.4683	0,0	0,1	ACC	28-mei-2013
Stichting Wegenfonds Curaçao			SWC	2016	1,3	7,5	7,5	0,8	142102.4681	1,5	0,2	PWC	24-mei-2017
15. Economische Ontwikkeling													
Curaçao Tourism Development Foundation			CTDF	2013	-3,0	0,8	1,1	-0,6	153102.4611	20,1	0,4	PWC	05-jun-2014
Fair Trade Curaçao			FTAC	2018	0,5	2,2	1,3	0,0	153800.4683	2,2		GTC	27-mrt-2019
Fundashon Wega di Number Kòrsou			FWNK	2016	-2,5	0,2	0,2	-0,6	153102.4611	0,3	0,0	ACC	13-nov-2017
Fundashon Wega di Number Kòrsou - Waarborgfonds			FWNK-WF	2011	4,3	4.300	1.200	0,9	153102.4611	0,0	0,0	SOAB	15-mei-2013
Stichting Antilliaanse Mede-Financierings Organisatie			AMFO	2012	0,4	1,0	1,0	0,0	153102.4683	0,0	0,0	PWC	27-mrt-2013
Stichting Economische Ontwikkeling - in liquidatie -			SEO	2014	68,1	682	275	0,0	153102.4683	0,0	-8,8	BDO	06-sep-2016
Stichting Korporashon pa desarojo di Korsou			KORPODEKO	2012	57,5	13,2	28,8	0,0	153401.4611	0,0	-5,9	PWC	29-apr-2013
Stichting Secretariaat Curaçaos Informatica Stimuleringsplan			STIMUL-IT	2017	0,0	1,0	1,0	0,0	153102.4683	0,7	0,0	ACC	13-jul-2018
16. Onderwijs, Wetenschap, Cultuur, Sport													
16.1 Bijzonder Onderwijs													
Stichting Instituto pa Formashon den Enfermeria			SIFE	2010	0,0	1,0	3,2	0,3	164008.4682	1,9	-0,3	BDO	31-mrt-2011
Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs			VPCO	2010	0,7	1,1	0,9	2,8	164008.4682	17,6	0,3	BDO	06-mei-2011
Stichting Rooms Katholiek Centraal Schoolbestuur			RKCS	2017	15,2	2,2	1,5	-2,1	164008.4682	112,0	0,7	Baker Tilly	23-jan-2018
16.2 Overig Onderwijs													
Fundashon Material pa Skol			FMS	2011	2,0	3,9	3,7	0,0	164903.4683	1,5	0,0	n/a	n/a
Fundashon pa Inovashon di Enseñansa			FIDE	2014	1,5	2,4	2,3	0,0	164903.4683	1,7	0,3	PWC	23-sep-2015
Fundashon pa Planifikashon di Idioma			FPI	2010	1,0	1,7	1,7	0,1	164903.4683	1,1	-0,3	E&Y	08-jul-2011
Fundashon Sentro pa Guia Edukashonal			FSGE	2014	0,1	1,1	1,1	-2,8	164902.4683	2,7	0,5	ACC	20-aug-2015
Stichting Onderhoud Schoolgebouwen			SOS	2018	0,2	1,1	1,1	0,0	164901.4683	2,0	0,0	GTC	09-apr-2019
Stichting Studiefinanciering Curaçao			SSC	2014	247,2	57,2	12,9	1,0	164901.4683	19,0	-38,2	ACC	18-dec-2015
16.3 Vorming													
Fundashon Biblioteca Nashonal Kòrsou			FBNK	2016	0,7	2,8	1,5	0,0	165200.4683	3,9	-0,4	VAAS RA's	28-apr-2017
16.4 Sport													
Fundashon Fasilidatnan Deportivo Kòrsou			FFDK	2013	1,8	1,3	0,4	0,2	165300.4683	1,4	0,1	ACC	30-sep-2014
Fundashon Sedreko			FSED	2009	-0,8	0,5	0,3	0,0	165300.4683	7,6	-0,4	n/a	n/a
16.6 Oudheidkunde, Musea													
Fundashon Kas di Kultura Kòrsou			FKKK	2009	0,0	1,0	0,8	3,9	165101.4683	0,3	-0,4	PWC	n/a
Stichting Monumentenzorg Curaçao			SMC	2014	63,5	10,3	3,3	0,0	165500.4683	0,2	-0,1	BT DPV	27-mei-2015

Stichtingen / Gesubsidieerde Instellingen			Jaarrekening ea.		Intrins.	Ratio's		Fin.	Subfunctie	Ovh.	Resultaat	Accountants	Accountants
Geselecteerde gegevens in ANG mln.			Naam	Jaar	Waarde	DR	CR	Verh.	Categorie	Subs.	V N +/-	Kantoor	verklaring
n/a = not available													
16-aug-2019													
17. Sociale Ontwikkeling, Arbeid, Welzijn													
17.1 Sociale Werkplaatsen													
Fundashon Tayer Soshal [Landhuis Groot Santa Martha]			FTS	2012	4,6	5,2	2,0	2,1	176301.4683	4,0	0,0	ACC	12-jul-2013
17.2 Jeugdzorg													
Fundashon Guia, Eduka i Forma			FGEF	2016	2,1	2,8	1,5	0,0	176301.4683	-0,3	-0,8	unaudited	n/a
Stichting Kinderoorden Brakkeput			SKB	2010	0,1	1,1	1,1	3,7	176301.4683	1,5	0,0	n/a	n/a
Stichting Maatschappelijke Zorg & Herstel			SMZH	2010	0,4	5,0	5,0	0,0	176301.4683	1,1	0,0	VAAS	08-jun-2012
17.3 Bejaardenzorg													
Stichting Birgen di Rosario Kuido pa grandi na Kas			SBdR	2017	-10,2	0,1	0,1	-3,5	176500.4405	8,7	-1,8	Deloitte	01-feb-2019
17.4 Familie, Jeugd, Sociale Ontwikkeling													
Fundashon Sentro di Dama			FCD	2010	0,3	2,5	200	0,0	176801.4683	0,4	0,0	TAM	19-apr-2012
Raad voor Ouderenbeleid / Konseho pa Grandinan			RVO	2013	0,0	1,1	8,5	0,0	176801.4683	0,2	0,0	n/a	n/a
18. Gezondheid, Milieu, Natuur													
18.1 Geneeskundige zaken, Gezondheidszaken													
Stichting Psych.Ziekenhuis Dr. David Ricardo Capriles			SPZC	2015	-7,5	0,8	0,2	-13,0	187300.4683	0,0	-6,6	PWC	06-okt-2016
Stichting Wit Gele Kruis Thuiszorg Princes Margriet			SWGK	2010	2,0	1,6	0,8	0,5	187101.4683	4,1	0,1	PWC	21-okt-2011
18.2 Natuur, Milieu													
Fundashon Parke Tropikal			FPT	2010	0,0	2,0	0,8	0,0	187602.4683	0,3	0,0	n/a	n/a
18.3 Volksgezondheid Overig													
Fundashon pa Maneho di Adikshon			FMA	2014	0,3	2,0	2,0	0,0	187800.4683	3,3	0,0	BDO	27-mei-2015
Fundashon Perspektiva i Sosten Integral / Skuchami			FPSI	2010	-2,8	0,4	0,1	0,0	187800.4683	4,0	-0,5	DPV	07-okt-2011
Stichting Bureau Ziektekosten Voorzieningen			BZV	2010	6,3	2,6	2,4	-1,0	187800.4683	0,0	1,2	Jourdain BV	20-okt-2011
SBZV Eilandsambtenaren			BZV-EA	2010	0,0	1,0	1,0	18,6	187800.4683	2,8	0,0	Quality AAA	30-nov-2011
SBZV Pour Pauvres			BZV-PP	2010	0,0	1,0	1,0	33,4	187800.4683	11,5	0,0	Quality AAA	30-nov-2011
SBZV Stichting Garantie Toegankelijkheid Zorg			SGTZ	2010					187800.4683				
Stichting Opvangtehuis Brasami			BRASAMI	2009	-0,2	0,8	0,7	0,7	187800.4683	3,4	0,2	BAA	15-jun-2010
Stichting Sint Elisabeth Hospitaal			SEHOS	2011	-134,7	0,3	0,3	33,7	187800.4683	0,0	1,8	E&Y	16-nov-2012
19. Financiën													
Fundashon Fondo pa Deporte i Responsibilidat Sosial			FDRS	2013	0,0	1,1	1,3	-0,1	190100.4684	0,7	-0,0	E&Y	03-mrt-2015
Stichting Belasting Accountants Bureau			SBAB	2018	0,3	1,0	0,2	5,9	199104.4611	14,6	-2,3	BTC	31-mei-2019
Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten			SBTNO	2018	2,4	22,7	250	0,0	199802.4683	0,9	0,3	BTC	15-apr-2019
Stichting Implementatie Privatisering (in Liquidatie)			STIP	2011	0,0	1,0	1,0	0,0	199802.4683	0,7	0,0	SOAB	29-nov-2011
Stichting Overheidsaccountantsbureau			SOAB	2017	7,0	2,5	4,4	2,5	101101.4681	0,0	-0,3	BDO	03-mei-2018

A close-up, slightly angled view of a globe constructed from interlocking puzzle pieces. The globe is primarily green, with some yellow and white pieces visible, particularly on the left side. The puzzle pieces are arranged in a way that creates a grid-like pattern across the globe's surface. The background is a soft, out-of-focus white.

Curaçao
Curaçao

Kòrsou
Kòrsou

Gegeven te Willemstad,

De Minister van Financiën,

Uitgegeven de
De Minister van Algemene Zaken,

LANDSVERORDENING van de
houdende vaststelling van de Jaarrekening van Curaçao voor het
dienstjaar 2018

No. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

De Jaarrekening 2018 is conform de vigerende comptabele wetgeving en de Rijks-wet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (hierna: Rft) tijdig opgemaakt en op 30 augustus 2019 aangeboden aan de controle-instanties, te weten de Stichting Overheidsaccountantsbureau (hierna: SOAB), de Algemene Rekenkamer Curaçao (hierna: ARC) en ook aan het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (hierna: Cft). Tot de jaarrekeningstukken behoort eveneens het in een afzonderlijke nota opgenomen Jaarverslag over 2018.

De controleverklaring en het daarbij behorende verslag van bevindingen van SOAB van 27 februari 2020 betreffende de controle van de Jaarrekening 2018 van het land Curaçao, bedoeld in artikel 51, tweede lid, onderdeel a, van de Landsverordening comptabiliteit 2010 (hierna: LvC 2010), is als bijlage gevoegd bij deze memorie van toelichting. SOAB heeft ervoor gekozen om het oordeel over het boekjaar 2018 uit te splitsen in twee separate categorieën, zijnde de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid van de jaarrekening.

Het oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening bevat het oordeel of de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. De strekking is om vast te stellen of de cijfers zoals gepresenteerd in de jaarrekening getrouw zijn. Hieronder vallen de criteria: juistheid, volledigheid, tijdigheid en rubricering. SOAB heeft betreffende de getrouwheid van de Jaarrekening 2018 een controleverklaring van oordeelonthouding afgegeven.

Het oordeel over de financiële rechtmatigheid bevat een oordeel in hoeverre de kosten en verplichtingen rechtmatig gespendeerd zijn. Onder rechtmatig wordt verstaan, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wet en regelgeving. Hieronder vallen de criteria: begroting, voorwaarden, autorisatie, comptabiliteit, aanvaardbaarheid. Door SOAB is een afkeurend oordeel betreffende de rechtmatigheid afgegeven.

Het definitief rapport van bevindingen bij de Jaarrekening 2018 van Curaçao van de ARC is op 18 april 2020 aan de regering aangeboden. Bedoeld rapport is zoals bedoeld in onderdeel b artikel 51 van de vigerende comptabele wetgeving als bijlage gevoegd bij deze memorie van toelichting.

De ARC komt tot het oordeel dat de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het jaar 2018 niet in overeenstemming met de wet- en regelgeving (geen financiële rechtmatigheid) tot stand zijn gekomen en dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018. De ARC kan deze jaarrekening aldus niet goedkeuren.

Wettelijke termijnen aangaande de jaarrekening

De wettelijke termijnen aangaande de jaarrekeningen zijn opgenomen in de artikelen 49 tot en met 51 van de LvC 2010. De jaarrekening over een dienstjaar wordt vóór 1 september van het jaar volgende op dat waarop zij betrekking heeft opgesteld door de Minister van Financiën en ter accordering aangeboden aan de Raad van Ministers (hierna: RvM). Onmiddellijk nadat de Jaarrekening is geaccordeerd, zendt de Minister van Financiën deze naar de ARC en naar de accountant van het Land.

De accountant zendt zijn verklaring en het daarbij behorende verslag binnen een termijn van ander halve maand na ontvangst van de jaarrekening aan de Minister van Financiën met afschrift aan de ARC. De LvC 2010 verplicht de ARC binnen een termijn van één en een halve maand na de ontvangst van het afschrift van het verslag van de accountant een mede aan de Staten en de regering gericht verslag van haar bevindingen uit te brengen.

Uiterlijk binnen twee maanden na het uitbrengen van het verslag van de ARC, bedoeld in artikel 50, derde lid, wordt een ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening ingediend bij de Staten ter verlening van decharge aan de ministers over het door hen gevoerde financieel beheer met betrekking tot het voorafgaande dienstjaar. In de paragraaf 'Algemeen' zijn de werkelijke data vermeld; versus de wettelijk geldende termijnen kan dan het volgende overzicht worden gegeven.

<i>Wettelijke Termijnen Jaarrekening (2018)</i>	<i>Uiterlijk (datum)</i>	<i>Werkelijk (datum)</i>
Opmaak van de jaarrekening	1 september 2019	23 augustus 2019
Aanbieding aan SOAB en ARC	Niet bepaald (z.s.m.)	30 augustus 2019
Verklaring en verslag SOAB	[15 okt. 2019]	27 februari 2020
Rapport Bevindingen ARC	[1 dec. 2019]	18 april 2020
Advies van de Raad van Advies	Binnen 1 maand ná ontvangst	
Ontwerp-landsverordening	Binnen 2 maanden ná verslag ARC	

Concluderend:

Uitgezonderd de tijdige opmaak en aanbieding door de Minister van Financiën, zijn de bovengenoemde termijnen voor de Jaarrekening 2018 niet gehaald. In het Staten van Curaçao, zittingsjaar 2020 - 2021 -

bijzonder de SOAB heeft de voor dit orgaan geldende termijnen (wederom) overschreden. De regering constateert verder dat door de langere doorlooptijd van de controle er bevindingen naar voren zijn gekomen gebaseerd op informatie die op het moment van het opstellen van de Jaarrekening 2018 nog niet bekend was. In deze gevallen heeft het Ministerie van Financiën (hierna: MvF) de baten en lasten conform artikel 3, lid 5, van de LvC 2010 in de Jaarrekening 2018 verantwoord.

De Jaarrekeningen 2010 tot en met 2013 zijn vastgesteld door de Staten. De Jaarrekeningen 2014 en 2015 zijn aan de Staten ter vaststelling aangeboden en de Jaarrekeningen 2016 en 2017 zijn in de afrondingsfase om ná verkregen advies van de Raad van Advies aan de Staten ter vaststelling aan te bieden.

SOAB verslag van bevindingen

Hieronder wordt nader ingegaan op een aantal door de SOAB aangegeven constatering met betrekking tot hun oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid en hun afkeurend oordeel ten aanzien van de rechtmatigheid van de Jaarrekening over het dienstjaar 2018 en de visie of aanvullende toelichting hierop van de regering.

De basis voor de oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid

Getrouwheidsafwijkingen

Balans:

1. Eigen Vermogen

Er is sprake van een getrouwheidsafwijking van NAF 15,6 miljoen inzake het eigen vermogen aangezien dit een onterechte rechtstreekse vermogensmutatie betreft.

Reactie regering:

De regering verschilt van mening met SOAB m.b.t. dit onderdeel. De regering is van mening dat het hierbij een vermogensmutatie betreft. Vanaf de start van het (nieuwe) land Curaçao is de gedragslijn gevolgd dat vermogensmutaties niet via de gewone dienst lopen, maar rechtstreeks worden geboekt ten laste of ten gunste van het eigen vermogen. Dat is bovendien ook in de jaarrekening toegelicht. De verantwoordelijkheid voor het verloop van de vorderingen ligt bij de betreffende ministeries. Eventuele afboekingen c.q. correcties worden na goedkeuring door de betreffende ministerie ten laste van zijn begroting verantwoord. Dienengevolge vindt er dan een (correctie) boeking van de voorziening ten gunste of ten laste van het eigen vermogen aan het einde van het dienstjaar plaats.

Algemeen

Geen toegang tot besluitenlijsten van de RvM en het ontbreken van een bevestiging bij de jaarrekening:

a. Wij hebben het geheel van besluitenlijsten of notulen van de RvM niet in mogen zien. Derhalve bestaat er voor ons een onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten in de Jaarrekening 2018 van het land Curaçao. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

b. Wij hebben geen bevestiging bij de Jaarrekening 2018 ontvangen van de RvM waarin de Raad zijn verantwoordelijkheid erkent voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, voor het opstellen van de jaarrekening en het jaarverslag alsmede voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Derhalve is er hier sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed in onze controle. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

Reactie regering:

a. De reglement van orde voor de RvM (P.B. 2012, no. 14) is heel duidelijk ten aanzien van de besluitenlijsten en verslagen van de Raad van de vergaderingen van de RvM.

In lid 1 en 2 van artikel 19 staan:

1. Ten aanzien van hetgeen ter vergadering besproken wordt of geschiedt, bestaat een geheimhoudingsplicht.

2. De geheimhoudingsplicht bestaat niet:

a. voor zover de raad of de minister-president namens de raad ontheffing van de geheimhouding verleent;

b. voor zover uitvoering van besluiten dit nodig maakt, dan wel de aard en omstandigheden van een besluit bekendmaking daarvan vorderen.

Conform artikel 17, worden de besluitenlijsten door de minister-president aan de ministers toegezonden. Conform artikel 18, worden de verslagen van de raadsvergaderingen aan de Gouverneur aangeboden ter kennisneming. Het is derhalve voor de regering volstrekt onduidelijk dat SOAB het niet hebben mogen inzien van het geheel van besluitenlijsten of notulen van de RvM. Als argument wordt gebruikt om te concluderen dat voor hun een onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten in de Jaarrekening 2018 van het land Curaçao bestaat.

b. Er bestaat geen regeling waarin is vastgelegd dat de RvM zijn verantwoordelijkheid erkent voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, voor het opstellen van de jaarrekening en het jaarverslag alsmede voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Derhalve kan er bij het ontbreken hiervan geen sprake zijn van een onzekerheid van diepgaande invloed in de door SOAB gevoerde controle. Het verbaast de regering dat de SOAB in dit geval een dergelijke zwaarwichtige conclusie trekt.

Gebeurtenissen na balansdatum

Wij hebben niet van alle ministeries een reactie ontvangen van gevraagde gebeurtenissen na balansdatum en ook hebben wij de notulen/besluitenlijsten van de RvM niet mogen inzien. Hierdoor kunnen wij geen oordeel vormen of er zich gebeurtenissen na balansdatum hebben voorgedaan, welke een financieel effect kunnen hebben op de Jaarrekening 2018 van het land Curaçao. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid hierdoor kunnen wij niet kwantificeren.

Reactie regering:

Artikel 3, vijfde lid, van de LvC 2010 bepaalt het hiernavolgende: 'Baten en lasten

waarvan het bestaan blijkt nadat de administratie voor de opmaak van de jaarrekening is afgesloten behoren tot het dienstjaar waarin van het bestaan is gebleken. Indien op dat moment de jaarrekening nog niet is opgemaakt, wordt daarvan melding gemaakt in de toelichting op deze jaarrekening, in die gevallen waar die bate of last van grote invloed zou zijn geweest op de financiële positie en het saldo van baten en lasten’.

In de jaarrekening zijn de ná afsluiting van het dienstjaar bekend geworden gevallen, tot aan het moment van de aanbidding aan de RvM, onder het hoofdstuk “Nagekomen Gebeurtenissen” opgenomen.

Ten aanzien van de opmerking van SOAB over het niet mogen inzien van de notulen/besluitenlijsten van de RvM wordt verwezen naar de reactie van de regering in de vorige paragraaf onder ‘Algemeen’.

2. Materiële Vaste Activa (hierna: MVA)

Wij kunnen geen oordeel geven over de volledigheid van de “Gronden en Ondergrondse Activa”, en “Bouwstructuren” per 31 december 2018 omdat wij geen oordeel hebben over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010. Het voormalig Eilandgebied Curaçao (hierna: EGC) heeft geen specificatie van de MVA per 9 oktober 2010. Hierdoor konden wij niet nagaan of de ingebrachte MVA per 10 oktober 2010 volledig zijn. Daarnaast bevinden de werkzaamheden bij Domeinbeheer in het kader van het project voor inventarisatie, vaststelling van de eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het land Curaçao zich ook in de prille uitvoeringsfase en zijn dus nog niet afgerond. Dit heeft als gevolg dat er nog steeds sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de volledige verantwoording en het daadwerkelijk bestaan van de verantwoorde “Gronden en Ondergrondse Activa”, en “Bouwstructuren”. Het bedrag aan getrouwheidsonzekerheid hierdoor is significant maar wij kunnen het niet kwantificeren.

Reactie regering:

De MVA is een van de kernpunten van de “Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de Jaarrekening 2021 van het land Curaçao” welke zodanig verbeterd dient te worden dat de Jaarrekening 2021 van het land voorzien kan worden van een goedkeurende controleverklaring. Zoals SOAB zelf aangeeft is het project voor de inventarisatie, vaststelling van de eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het land Curaçao nog in de prille uitvoeringsfase en is dus nog niet afgerond. De uitkomsten hiervan zijn derhalve nog pending.

De sub-post “Bouwstructuren” bevat een getrouwheidsonzekerheid voor NAf 20,4 miljoen daar wij geen toereikende onderliggende documentatie (zoals openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, opleverings- of prestatieverklaringen, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) hebben ontvangen ter vaststelling van de getrouwheid van deze investeringen.

Voor het resterend bedrag van NAf 175,1 miljoen is er nog geen oordeel en hebben wij nog geen toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machti-

gingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, opleverings- of prestatieverklaringen, voortgangsrapportages, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) ontvangen van het Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur (hierna: GMN) ter vaststelling van de getrouwheid van deze investeringen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 175,1 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

Reactie regering:

Voor wat betreft de getrouwheidsonzekerheid betreffende de financiële verantwoording van het (huidig) Curaçao Medical Center (hierna: CMC) heeft de regering in het verleden reeds actie ondernomen om hierover de Staten de volledige informatie te verschaffen omtrent de financiële verantwoording hiervan. Het MvF heeft met ingang van het dienstjaar 2018 het FIO-systeem (Factuur in omloop) in gebruik genomen. Hierdoor worden alle facturen en onderliggende stukken in het financieel systeem Enterprise One opgeladen. Dit zal ten gunste komen van de controlewerkzaamheden van SOAB en de controletoeren van het Land. Ook heeft het MvF zelf ervoor gezorgd dat met de Jaarrekening 2018 alle relevante documentatie die gebruikt is door het ministerie m.b.t. de jaarrekening, is opgeladen in Enterprise One. In het 4de kwartaal van 2018 is een werkgroep opgericht bestaande uit medewerkers van ARC, SOAB en het MvF (afdeling Administratieve Organisatie en Interne Controle (hierna: AO/IC)) om de samenwerking van de controletoeren te verbeteren. De verwachting is dat dit initiatief de communicatie en samenwerking tussen SOAB, ARC en de regering ten goede zal komen.

De post “Materiële Vaste Activa” bevat een onzekerheid van materieel belang met betrekking tot getrouwheid die wij niet kunnen kwantificeren door het volgende:

a. Er zijn geen duidelijke richtlijnen/criteria en drempel welke als norm gelden voor het activeren van kapitaaluitgaven. Hierdoor is het onduidelijk wanneer activering wel of niet plaats dient te vinden en gebeurt dit dan ook niet eenduidig. Dit kan een materieel effect hebben op het geheel van de Recapitulatiestaten naar economische categorie.

Reactie regering:

Artikel 14, lid 4, van de LvC 2010 bepaalt dat de *toelichting* op de kapitaaldienst per investering het volgende dient aan te geven:

- a. een omschrijving van de betreffende investering;
- b. een raming van het totaalbedrag daarvan alsmede van het dienstjaar dan wel de dienstjaren waarin naar verwachting uit hoofde van de investering verplichtingen zullen worden aangegaan en de verplichtingen die reeds zijn aangegaan;
- c. de verwachte levensduur van datgene waarin zal worden geïnvesteerd;
- d. de vermelding van het dienstjaar waarop de lasten wegens rente en afschrijving voor het eerst op de begroting zullen worden opgenomen, en de omvang daarvan;
- e. een nadere toelichting.

Vanaf 2019 wordt in bijlage 1.8 van de door de RvM vastgestelde “Richtlijnen ontwerpbegroting” als onderdeel van de “Begrotingsaanschrijving” van ieder

begrotingsjaar, een omschrijving opgenomen van wat onder een investering wordt verstaan. De regering wil hiernaar verwijzen. Dit is tot stand gekomen in een werkgroep bestaande uit het Cft, SOAB en het MvF. Voor de invulling van de nadere toelichting onder sub e, is een formaat ontwikkeld die ingevuld wordt door alle ministeries 1.9.

b. Diverse ministeries beschikken niet over een (bijgehouden) activelijst waardoor er geen sprake is van een totaalbeeld van de fysieke MVA in eigendom van het land Curaçao en derhalve bestaat er onzekerheid over de volledigheid van de verantwoorde MVA.

Reactie regering:

Dit is één van de prioriteiten van de regering voor het jaar 2020. Er wordt al gewerkt aan de formulering van de benodigde formele regels en procedures voor het beheren en bewaken van de materiële bezittingen.

c. Er is geen sprake van inventarisatie bij diverse ministeries waardoor het onzeker is of de verantwoorde MVA bestaan.

Reactie regering:

Dit is één van de prioriteiten van de regering voor het jaar 2020. Er wordt al gewerkt aan de formulering van de benodigde formele regels en procedures voor het beheren en bewaken van de materiële bezittingen.

d. Het is niet duidelijk wie de economische en juridische eigendom heeft van de woningen in beheer van Fundashon Kas Popular (hierna: FKP). Het is ook niet duidelijk of een deel van deze woningen wel of niet bij het Land of FKP gewaardeerd zijn. Er is nog geen sprake van een definitieve beheersovereenkomst waaruit dit blijkt. Het MvF is momenteel wel bezig met dit traject.

Reactie regering:

De woningen, die door FKP voor Curaçao worden verhuurd bestaan uit een aantal categorieën. Op de eerste plaats is er een bestand aan oude volkswoningen, die eigendom van Curaçao zijn. De huur van deze woningen komt ten goede aan Curaçao, onder aftrek van de kosten van beheer en onderhoud, die door FKP worden gedeclareerd. Een formele schriftelijke overeenkomst voor het beheer van deze woningen bestond niet, maar is in de maak en zal naar verwachting dit jaar (2020) worden afgerond. Dit betreft ongeveer 2300 à 2400 woningen. Er behoeft geen twijfel te bestaan over de eigendom van deze woningen op grond van overwegingen van juridische of economische eigendom. Op de tweede plaats zijn er woningen gebouwd met behulp van MJP-gelden op domeingronden. De juridische eigendom van deze woningen berust eveneens bij Curaçao. De huuropbrengsten van deze woningen komen toe aan FKP, die deze opbrengsten na aftrek van kosten toevoegt aan of ten laste brengt van een revolving fund. Dit fund moet worden ingezet voor de volkshuisvesting. Dit betreft ongeveer 900 à 1000 woningen. FKP beschouwt deze woningen ook niet als haar eigendom. In haar jaarrekeningen wordt expliciet opgemerkt dat de juridische en de economische eigendom van deze woningen aan Curaçao toebehoort.

Noch de waarde van de woningen, noch de MJP-schulden die voor de financiering hiervan zijn aangegaan komen tot uitdrukking in de balans van FKP. In de

jaarrekening van Curaçao komt ook geen vordering voor op FKP voor het doorlenen van MJP-gelden voor de bouw van deze woningen. De juridische en economische eigendom van deze woningen komt dus toe aan Curaçao en deze woningen zijn naar de mening van de regering dan ook terecht op de balans van Curaçao opgenomen. In de op te stellen beheersovereenkomst met FKP zal het aspect van economische eigendom -wellicht ten overvloede- worden opgenomen opdat hierover in de toekomst geen misverstand meer kan bestaan.

Het project van waardering van de woningen is nog niet afgerond. Naast de waardering van de woningen worden ook de eigendomsverhoudingen van alle door FKP beheerde woningen daarbij betrokken. De uitkomsten van dit project zullen bovendien worden afgestemd met FKP opdat vastgesteld kan worden dat ook alle woningen in de vaste activa administratie van Curaçao zijn verantwoord. Voor wat betreft de overige bevindingen wordt verwezen naar de opmerkingen van voorgaande jaren van de regering welke ook reeds aan SOAB zijn toegelicht.

3. Financiële Vaste Activa

De post “Studieleningen” is voor het totaalbedrag van NAf 48,1 miljoen ten aanzien van de getrouwheid onzeker daar wij de volgende tekortkomingen in de AO/IB rondom het beheer van de studieleningen hebben geconstateerd:

- a. De volledigheid van de verantwoorde studieleningen kan niet worden vastgesteld omdat er geen primaire registratie bij het aanmaken van dossiers heeft plaatsgevonden en er geen uniek doorlopend dossiernummer is toegekend.
- b. De gegevens inzake geïnde aflossingen van de Landsontvanger worden niet maandelijks ontvangen. Dit heeft als gevolg dat de restschuld van de kleine groep betalende studenten niet bijgewerkt worden.
- c. Er worden door de achterstand in het bijwerken van de aflossingen bij de Landsontvanger geen aanmaningen verstuurd naar de studenten die niet betalen of niet reageren op het betalingsverzoek. Dit heeft als gevolg dat de vorderingen na de datum van ontstaan, indien er geen stuitingsmaatregelen worden getroffen, zullen verjaren en niet meer inbaar zullen zijn.
- d. De Landsontvanger is de bevoegde instantie om met de betalende studenten betalingsregelingen te treffen. Deze betalingsregelingen worden niet doorgegeven aan het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport (hierna: OWCS), waardoor zij niet altijd de juiste aflossingsbedragen en de verschuldigde rente in het leningenbestand kunnen verwerken.
- e. De Landsontvanger heeft geen volledig overzicht inzake de betalingsregelingen die met studenten zijn getroffen, teneinde de resterende schuld aan te passen in het studieleningenbestand.

Reactie regering:

De studieleningen problematiek is door de regering in kaart gebracht. Wegwerken van achterstanden in het verwerken en controleren van studieleningen is nu in de planning. De regering is momenteel bezig met een verbetertraject van de financiële administratie. Één onderdeel van het project Verbetering Financieel beheer, dat samen met SOAB wordt uitgevoerd, betreft de opschoning van de bestanden van studieleningen die door het Ministerie van OWCS en de Landsontvanger worden beheerd.

De overige Langlopende leningen u/g beschouwen wij voor het totaalbedrag van NAf 16,1 miljoen als onzeker omdat wij niet over saldobevestigingen en recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken om deze leningen te kunnen afstemmen. Het MvF verantwoordt deze leningen op basis van rente- en aflossings-schema's. Een groot deel van de aflossingen is nog niet betaald. Wij hebben geen adequaat inzicht in wat nog openstaat en wat al betaald is. Ook wordt dit niet toegelicht in de toelichting van de post Uitgegeven leningen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 16,1 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

Reactie regering:

In de jaarrekening staat al jaren als toelichting op dit onderdeel vermeld dat de administratie van de Verstrekte Langlopende Geldleningen u/g in 2012 al volledig gesaneerd was. Het merendeel van de leningen zijn overgekomen van het voormalige EGC. Bij de overdracht ontbraken in meerdere gevallen echter de (formele) leningsovereenkomsten. Wegens het ontbreken van deze documentatie zijn voor bedoelde sanering als beste oplossing de voorhanden zijnde rente- en aflossingsschema's als uitgangspunt gehanteerd voor het herleiden c.q. het zo goed als mogelijk benaderen van de juistheid van de (gesaneerde) leningenadministratie. Aan de desbetreffende entiteiten zijn door de regering (het MvF) verzoeken voor saldobevestiging gestuurd. Echter is met uitzondering van de University of Curaçao geen reactie hierop ontvangen. Voorts geeft de regering aan dat in de administratie van het Land de nog te vorderen aflossing en rente van de entiteiten vanuit de rekening-courant verhouding met de desbetreffende entiteiten eenvoudig is te achterhalen. Voor wat betreft de opmerking dat de rente en aflossingen in een aantal gevallen lange tijd niet is betaald, is juist. Echter de goedgekeurde jaarrekeningen van diverse entiteiten geven aan dat deze entiteiten deze bedragen nog wel schuldig zijn aan de overheid. Overigens is dit ook in de jaarrekening onder het onderdeel "Debiteuren Deelnemingen en Overheidsentiteiten" gepresenteerd.

Voor de voorziening studieleningen hebben wij geen toereikende controle informatie ontvangen. Derhalve beschouwen wij het bedrag ad NAf 46,2 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

Reactie regering:

De regering geeft aan dat uit het door het Land in gebruik zijnde administratiesysteem Enterprise One in de debiteurenadministratie een specificatie kan worden gegenereerd welke als sub-administratie kan worden beschouwd. SOAB heeft ten alle tijde toegang tot genoemd systeem en kan derhalve bedoelde specificatie zelf aanmaken. Het is ook niet bekend bij de regering waar en bij wie SOAB de benodigde informatie heeft opgevraagd. In de jaarrekening wordt een toelichting gegeven over de bepaling van de hoogte van de te vormen voorziening. Eerst was de voorziening 100% voor posten ouder dan 5 jaar. Later is –mede op advies van SOAB– er ook voor jongere vorderingen (75 % -50% -25% - 10%) een gedeeltelijke voorziening getroffen.

De kapitaalverstrekkingen aan de Curaçaose Dok Maatschappij Holding NV (hierna: CDMH) in 2018 bedragen NAf 15,1 miljoen. Per 1 februari 2017 is het faillissement van de werkmaatschappij Curaçaose Dok Maatschappij (hierna:

CDM uitgesproken. De bedoeling is dat het bedrag van NAf 15,1 miljoen omgezet zal worden in aandelenkapitaal, echter zal de definitieve verwerking plaatsvinden bij de ontvangst van de jaarrekeningen van CDM. Als gevolg hiervan is er sprake van een getrouwheidsonzekerheid van NAf 15,1 miljoen.

Reactie regering:

De kapitaalverstrekkingen zijn gedaan in 2016. Normaliter dienen de kapitaalverstrekkingen te leiden tot een verhoging van het aandelenkapitaal en dus een verhoging van de waarde van de onderneming. Dit dient te blijken uit de jaarrekening. Ten tijde van de opmaak van de jaarrekening beschikte de regering niet over de gecontroleerde jaarrekening van CDM.

In het 4e kwartaal van 2019 heeft de opening van het nieuwe ziekenhuis (CMC) plaatsgevonden en de migratie van het Stichting Sint Elisabeth Hospitaal (hierna: SEHOS) naar het nieuwe ziekenhuis. Bij de afwikkeling van het SEHOS dient een volledig beeld te worden gegeven van de totale vorderingen en schulden. Voorts zijn er in het verleden besluiten genomen om de financiële afwikkeling te verwerken aan het einde van de transitieperiode, wanneer alles is overgedragen aan CMC. De formele documentatie hiervan hebben wij niet ontvangen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 19 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

Reactie regering:

De regering heeft alle bij haar beschikbare desbetreffende documenten aan SOAB en ARC ter controle verstrekt en heeft beide instanties doorgegeven waar eventueel aanvullende documenten opgevraagd kunnen worden.

4. Vorderingen

De voorziening debiteuren bestaat ultimo 2018 voor NAf 12,2 miljoen uit een voorziening voor debiteuren welke ouder zijn dan 1 jaar en jonger dan 5 jaar. De waardering en toerekening in het kader van de controle op de getrouwheid van dit deel van de voorziening hebben wij echter niet kunnen vaststellen aangezien dit deel van de voorziening is opgesteld op basis van diverse gehanteerde percentages. Wij hebben geen onderliggende documentatie ontvangen ter vaststelling van de toereikendheid en het terecht toepassen van deze percentages. Derhalve bestaat er een getrouwheidsonzekerheid omtrent dit deel van de debiteurenvoorziening.

Reactie regering:

De openstaande Debiteuren met een factureringsdatum van vijf jaar en ouder, welke als dubieus zijn aan te merken, zijn volledig voorzien. Vorderingen ≥ 1 jaar tot 5 jaar zijn deels voorzien volgens een oplopend (progressief) percentage zoals in het algemeen wordt toegepast.

Door de geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersing rondom de inkomstenstromen (ontbreken van (bijgewerkte) procedures en richtlijnen inzake diverse inkomstenstromen, onderliggende controle-informatie etc.) die invloed hebben op de post "Debiteuren algemeen" bestaat er een materiële getrouwheidsonzekerheid in de post "Debiteuren algemeen" die wij niet kunnen kwantificeren.

Reactie regering:

De baten in de jaarrekening zijn opgenomen op basis van de vigerende wetgeving, in die zin is dat niet onrechtmatig en is er geen getrouwheidsonzekerheid. In de tweede helft van 2019 is de regering met het traject begonnen om de processen rondom Andere Inkomsten te beschrijven zodat de integriteit van de processen wordt gewaarborgd.

Voor de posten “Debiteuren Correctie Erfpacht” en “Debiteuren Correctie Huren” beschikken wij niet over de onderliggende informatie overzicht van Centrale Debiteurenadministratie (hierna: CDA) en de administratie van de Geïntegreerd Ontvanger Systeem (hierna: GOS). Deze posten bevatten derhalve een getrouwheidsonzekerheid van in totaal NAf 96,7 miljoen.

Reactie regering:

Dit betreft overgehevelde vorderingen naar de Landsontvanger. De overgedragen vorderingen van de Debiteuren algemeen uit Enterprise One naar de administratie in GOS van de Landsontvanger liggen vast in de administratie van het Land. Nadat de vorderingen aan de Landsontvanger zijn overgedragen heeft deze de ontvangen bedragen hierop afgeboekt. Het nog openstaande saldo is verantwoord in de jaarrekening. De informatie betreffende de overgedragen vorderingen aan de Landsontvanger zijn bij de regering (het MvF) beschikbaar. Het bevreemdt de regering dat SOAB geen nadere informatie hierover heeft gevraagd alvorens haar conclusie te trekken.

De post “Debiteuren Overheidsentiteiten” bevat een getrouwheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 86,2 miljoen daar wij voor de rekening-courant Landsloterij (NAf 8,6 miljoen), FKP (NAf 24,5 miljoen), SEHOS (NAf 11,8 miljoen) en Bureau Telecommunicatie en Post (hierna: BTP) (NAf 41,3 miljoen) geen toereikende controle-informatie (gecontroleerde jaarrekening, saldobevestiging etc.) hebben ontvangen.

Reactie regering:

Landsloterij (NAf 8,6 miljoen): vloeit voort uit het vereffeningsakkoord; SOAB beschikt over dit document.

FKP (NAf 24,5 miljoen): betreft vorderingen inzake aflossingen en rente van verstrekte leningen. Deze gegevens zijn vastgelegd in de financiële administratie. Waarschijnlijk is dit niet door SOAB opgevraagd.

SEHOS (NAf 11,8 miljoen): Betreft vorderingen inzake aflossingen en rente van verstrekte leningen. De beschikbare informatie is op aanvraag aan SOAB verstrekt en aanbevolen om nadere informatie bij het Ministerie van GMN op te vragen. BTP (NAf 41,3 miljoen): Controle-informatie is beschikbaar. Waarschijnlijk is dit niet door SOAB opgevraagd.

5. Eigen Vermogen

Het saldo van de gewone dienst ad NAf 58,5 miljoen ultimo 2018 van het land Curaçao is onzeker ten aanzien van de getrouwheid aangezien wij getrouwheidsfouten en -onzekerheden in de andere balansposten en recapitulatiestaten naar economische categorie hebben vastgesteld. Tevens zijn de verantwoorde saldi van de “Gewone Dienst” over de periode van 10 oktober 2010 tot en met 31 de-

cember 2017 gebaseerd op jaarrekeningen waarbij steeds een afkeurende controleverklaring of controleverklaring met oordeelonthouding werd afgegeven.

Reactie regering:

De regering heeft kennis genomen van deze constatering van SOAB welke elk jaar door de accountant wordt herhaald.

Voor wat betreft de tekortkomingen in het financieel beheer van het Land geeft de regering aan dat diverse verbetertrajecten reeds op gang zijn gebracht. Deze trajecten hebben betrekking op het eerder in de voorafgaande jaarrekeningen van het Land vermelde plannen van aanpak van de regering om het financieel beheer te verbeteren. Deze zijn onderdelen van de roadmap naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de Jaarrekening 2021. Tevens verwijst de regering naar de hiervoor uitgebreid geformuleerde reacties.

6. Voorzieningen

De post "Voorzieningen" is voor een bedrag van NAf 15,4 miljoen onzeker. Wij beschikken niet over toereikende controle-informatie om een oordeel te kunnen vormen inzake de getrouwheid van de voorziening "Schadeclaim e.M vaststellingsovereenkomst".

Reactie regering:

De regering wordt elk jaar geconfronteerd met de opmerking dat onderliggende documentatie niet beschikbaar is. Het restantbedrag van de NAf 15,4 miljoen voor Schadeclaim e.M. is overgenomen uit de administratie van het voormalige EGC, waarna er mutaties hebben plaatsgevonden. Verdere nadere informatie is niet beschikbaar. Het is de vraag hoe de controle van de jaarrekeningen van het EGC over de laatste jaren heeft plaatsgevonden. Er is blijkbaar door SOAB nagelaten om aan de nodige dossiervorming te doen bij deze controles.

7. Kortlopende Schulden

De subpost "Gelden in bewaring" is voor een bedrag van NAf 61,3 miljoen onzeker ten aanzien van de getrouwheid hiervan daar wij geen onderliggende subadministratie of onderliggende documentatie hebben ontvangen ter verdere controle op de verantwoording van de depositogelden vreemdelingen en zekerheidsstellingen.

Reactie regering:

Voor wat betreft het saldo depositogelden vreemdelingen en zekerheidsstellingen is door de regering een afstemmingstraject met in het bijzonder het MvF, de Landsontvanger en de Inspectie der Invoerrechten en Accijnzen gestart.

De uitkomsten hiervan zijn nog pending. Borgsommen worden geheven indien bij de Centrale Bank van een vergunning wordt aangevraagd voor de uitoefening van het verzekeringsbedrijf. De onderliggende bescheiden worden onder de verantwoordelijkheid van de betreffende entiteit bewaard. Brondocumenten zijn beschikbaar.

Recapitulatiestatien

1. Beloning van Personeel

Er is sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed ten aanzien van de

getrouwheid van de kosten inzake Beloning van Personeel ad NAF 304,2 miljoen wegens significante tekortkomingen in de onderliggende Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (hierna: AO/IB) en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie.

Reactie regering:

De regering geeft aan dat op basis van het mandaat verkregen bij de RvM gewerkt wordt aan het implementatieplan voor de Interne Audit/Controlefunctie die voor de Shared Service Organisatie (hierna: SSO) Personeels- en Salarisadministratie wordt ontwikkeld. De primaire doelstelling is hier juist het kunnen waarborgen van de juistheid, volledigheid, tijdige verwerking als ook de rechtmatigheid van de mutaties in de centrale personeels- en salarisadministratie. In het project Verbetering Financieel beheer, dat samen met SOAB wordt uitgevoerd, wordt ook de personeelsadministratie opgeschoond en worden procedures en richtlijnen gemaakt. Daarnaast is de regering ook bezig met een verbetertraject van de salarisadministratie. Inmiddels is een nieuw salarisadministratie systeem aangeschaft en in gebruik. Het project richt zich secundair op kostenbesparingen/ bezuinigingen.

2. Verbruik van goederen en diensten

De post Verbruik van goederen en diensten is voor het totaalbedrag van NAF 202,0 miljoen onzeker ten aanzien van de getrouwheid hiervan wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie (programma van eisen, offertes, machtigingsverzoek, machtiging OB, bestelbon OP, bestelbon OB, factuur, overige onderliggende documentatie).

Reactie regering:

De regering is bezig met een verbetertraject van de financiële functie. De regering heeft besloten tot het instellen van de functies van Financieel Directeur (FD) en Financial Controller (FC) bij elk ministerie en het opzetten van een afdeling Internal Audit (IA) bij het MvF. De afdeling Interne Audit (IA) is vanaf 1 november 2019 volledig bemenst. De Financial Controllers (FC's) zijn per 1 december 2019 met hun werkzaamheden begonnen binnen het MvF en ook uitgezet bij de verschillende ministeries. Per 1 januari 2020 startte een tweede groep FC's bij de verschillende ministeries. Het werven van de Financial Directors (FD's) is afgerond en de selectiecommissie heeft het nodige naar HRO gestuurd ter toetsing. Eind december 2019 is een nieuwe werving en selectie voor de functie van Financial Controller C gestart, om de resterende vacatures te kunnen vullen. De afdeling Intern Beheer i.o. (voorheen afdeling AO/IC) zal in de eerste helft van 2020 een werving en selectie procedure opstarten.

De regering kan niet verder ingaan op bovengenoemde constatering van de SOAB aangezien niet nader is aangegeven hoe, wanneer, waar en welke documenten bij de controle zijn opgevraagd, maar niet zijn ontvangen.

3. Subsidies en Overdrachten

De post "Subsidies en Overdrachten" is voor het totaalbedrag van NAF 306,5 miljoen onzeker met betrekking tot de getrouwheid hiervan omdat wij tot op heden

geen dan wel ontoereikende onderliggende documentatie (subsidiebeschikkingen, machtigingsverzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen of andersoortige wettelijke grondslag) hebben ontvangen ter verdere vaststelling van de getrouwe verantwoording hiervan.

Reactie regering:

Ten tijde van het proces van hoor en wederhoor heeft de regering aan SOAB voorgesteld om alsnog de desbetreffende beschikbare documenten aan haar te verstrekken ter gedeeltelijk opheffing van deze bevinding. Echter heeft SOAB aangegeven dat aangezien hun controleperiode reeds was afgesloten deze niet in beschouwing voor afhandeling te kunnen nemen. De regering dient te melden dat de regering subsidiecurssussen heeft laten geven door SOAB aan o.a. de organisatieonderdelen die subsidie namens de overheid verstrekken. Daarnaast is ook per 1 januari 2018 het nieuwe Landsbesluit subsidie per 1 januari 2018 ingegaan. De regering geeft tevens aan een beheersstructuur voor overheidsentiteiten te ontwikkelen waar het subsidiebeleid onderdeel van uitmaakt. Dit is een onderdeel van de roadmap naar een goedkeurende accountantsverklaring.

4.Sociale Zekerheid

Wij onderkennen een onzekerheid inzake de getrouwheid van in totaal NAf 66,3 miljoen. Dit bedrag bestaat met name uit de subposten "Onderstanden & Noodvoorzieningen" ad NAf 46,4 miljoen en "Pensioenuitkeringen" (APC-facturen uitgezonderd) ad NAf 19,1 miljoen. Deze subposten zijn onzeker daar wij in onvoldoende mate kunnen steunen op de interne beheersingsmaatregelen rondom de betreffende procedures. Verder bestaat er een onzekerheid inzake de getrouwheid van NAf 0,8 miljoen met betrekking tot de subpost "APC Duurtetoelagen pensioenen", aangezien er APC-facturen zijn betaald door het Land waarvan niet kan worden vastgesteld dat het Land hiertoe een betalingsverplichting heeft.

Reactie regering:

De regering geeft aan dat met betrekking tot de onderstanduitkeringen een project gaande is om deze op te schonen en de procedures en de controles aan te scherpen.

Voor wat betreft de post "Pensioenuitkeringen" geeft de regering aan dat zij ook bezig is met een verbetertraject van de salarisadministratie. Inmiddels is een nieuw salarisadministratie systeem aangeschaft en in gebruik (zie boven). De regering heeft kennis genomen van de onzekerheid inzake de getrouwheid daar in onvoldoende mate gesteund kan worden op de interne beheersmaatregelen rondom de procedure, en zal de nodige stappen ondernemen. Voor wat betreft de "APC duurtetoelagen pensioenen" ad NAf 0,8 miljoen. merkt de regering op dat dit onderdeel niet is besproken. Waarschijnlijk betreft het hier de duurtetoelagen die voortvloeien uit het werklidenpensioenfonds. Anders dan bij de duurtetoelagen voor ambtenaren komen alle verplichtingen voortvloeiende uit de uitvoering van de werklidenverordening voor wat betreft de duurtetoelagen volledig voor het Land en niet voor de NV's en Stichtingen. (P.B. 1995, no.117 artikel 1, letter g). De oorspronkelijke nota's staan echter nog op naam van de betreffende entiteit doch dienen te worden betaald door het Land.

5. Belastingen

Voor de verantwoorde belastinginkomsten bestaat een getrouwheidsonzekerheid van NAf 1.371,9 miljoen, wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB.

Reactie regering:

De modernisering van de bestaande wet- en regelgeving vormt een cruciaal onderdeel van de herziening en hervorming van het belastingstelsel. Voor dit traject is gezien de relatief beperkte beschikbaarheid van wetgevingsjuristen, juridische ondersteuning aangevraagd in het kader van het Groeiakkoord. Aan de hand van een analyse en evaluatie van de IT-processen van het nieuwe geautomatiseerde systeem belastingen heeft Caribbean Regional Technical Assistance Center (hierna: CARTAC) de belangrijkste verbeterpunten in kaart gebracht. Naar aanleiding van de bevindingen van CARTAC is eind 2019 een nieuwe projecttrekker aangewezen. Samen met diverse stakeholders wordt - rekening houdend met de bevindingen en aanbevelingen van CARTAC - een nieuwe planning gemaakt voor het jaar 2020 en verder. Verder heeft de regering CARTAC benaderd voor technische bijstand welke door CARTAC ook is toegezegd. Echter als gevolg van de ontwikkelingen rondom COVID-19 is dit traject uitgesteld, totdat er weer sprake is van een genormaliseerde situatie. De regering heeft diverse concrete acties ondernomen om de risico's die met het belastingsysteem samenhangen, zoveel mogelijk te mitigeren.

6. Schenkingen en Subsidies

De post "Schenken en subsidiebaton" is voor een totaalbedrag van NAf 18,6 miljoen onzeker met betrekking tot de getrouwheid aangezien er geen voldoende en geschikte controle informatie aan ons is verstrekt om de bijdragen en overdrachten vanuit Nederland inzake Kustwacht en Koninklijke Marine, Nationaal Ontwikkelingsplan, Urgentieprogramma en Infrastructuur te kunnen controleren.

Reactie regering:

Voor wat betreft de Kustwacht en Koninklijke Marine is er een overeenkomst met Nederland dat de salariskosten van deze instellingen in rekening kunnen worden gebracht bij Nederland. De toelichtingen op de betreffende inningsopdrachten zijn beschikbaar bij betreffende ambtenaren (inclusief uitleg en toelichting op de regeling) doch dit is waarschijnlijk niet opgevraagd door de SOAB.

7. Andere inkomsten

De posten Pachttopbrengsten, Vergunnings- & registratierecht en Andere Leges van in totaal NAf 47,4 miljoen zijn onzeker ten aanzien van de getrouwheid hiervan. Dit als gevolg van geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersingsmaatregelen die we niet met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden kunnen afdekken.

Reactie regering:

Deze baten zijn opgenomen op basis van de vigerende wetgeving, in die zin is dat niet onrechtmatig en is er geen getrouwheidsonzekerheid. Thans is de regering met een traject bezig om de processen rondom Andere Inkomsten te beschrijven zodat de integriteit van de processen wordt gewaarborgd.

Als gevolg van het ontbreken van toereikende onderliggende documentatie van de inkomsten met betrekking tot BTP, kunnen we geen zekerheid geven over de getrouwheid van de verantwoorde opbrengst van NAf 14,9 miljoen.

Reactie regering:

Elk jaar worden bij het opmaken van de begroting ook de (bruto) bedragen van het BTP opgenomen. Dit zijn de (vermoedelijke) uitgaven en de (vermoedelijke) inkomsten. Per saldo is er voor 2018 een te ontvangen bedrag van NAf 14,9 miljoen. Vanwege het feit dat op het moment van het afsluiten van het dienstjaar de definitieve gegevens van het dienstjaar 2018 van het BTP nog niet beschikbaar zijn, wordt voor het begrote verschil van de uitgaven en de ontvangsten een inningsopdracht van NAf 14,9 miljoen opgemaakt. Bij het bekend worden van de definitieve cijfers, worden eventuele afwijkingen verwerkt conform artikel 3, lid 5, LvC 2010 op het moment dat deze gegevens beschikbaar komen.

De basis voor de afkeuring ten aanzien van de financiële rechtmatigheid

De afkeuring ten aanzien van de financiële rechtmatigheid is gebaseerd op de volgende significante (afzonderlijk boven NAf 10,0 miljoen) geconstateerde afwijkingen en onzekerheden:

Rechtmatigheidsafwijkingen

Balans

1. Materiele Vaste Activa

De post MVA bevat een financiële rechtmatigheidsafwijking voor het totaalbedrag van NAf 15,1 miljoen doordat bij de ministeries onder andere:

- een onbevoegde functionaris (komt niet voor in het mandaatregister) heeft getekend voor het aangaan van financiële verplichtingen;
- opdrachten tot het uitvoeren van bepaalde werken of tot het doen van leveringen of dienstverrichtingen (m.b.t. kapitaaldienst) ten behoeve van het Land in het dienstjaar 2018 zijn verstrekt zonder een programma van eisen;
- betalingen zijn verricht door een niet-formeel aangewezen betalingsordonnateur. De betalingsordonnateur dient te zijn ingeschreven in een register dat door de secretaris-generaal van het betreffende ministerie wordt beheerd.

Reactie regering:

De regering is bezig met een verbetertraject van de financiële administratie. De versterking van de financiële functies (Internal Auditors, Financial Controllers en Financieel Directeuren) heeft onder andere als doel een betere handhaving van de vigerende wet- en regelgeving. Conform de wetgeving Landsverordening Financieel Beheer (hierna: Lvfb) heeft ieder ministerie een register met betalingsordonnateurs; die registers zijn beschikbaar ook bij het MvF (afdeling AO/IC).

Recapitulatiestaten

1. Begrotingsoverschrijding/begrotingsonderschrijding

Er is sprake van een begrotingsoverschrijding van NAf 153,6 miljoen ten op-

zichte van de door de Staten vastgestelde begroting per “Hoofdstuk (Ministerie)”. Dit bedrag is aan te merken als een financiële rechtmatigheidsafwijking. Er is sprake van een begrotingsonderschrijding van NAf 123,6 miljoen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting per “Hoofdstuk (Ministerie)”. Dit bedrag is aan te merken als een financiële rechtmatigheidsafwijking.

Reactie regering:

De regering geeft aan dat zowel SOAB als ARC artikel 45, lid 2, van de LvC 2010 verkeerd hebben geïnterpreteerd en toegepast. De nadruk van de constatering van de overschrijdingen ligt bij (een discretionair deel) van de lasten, waardoor een vertekend beeld van de overschrijdingen wordt gegeven, aangezien de onderbestedingen niet verdisconteerd worden.

Ten eerste: De onderschrijding ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting ad NAf 153,6 miljoen van de uitgaven van de gewone dienst als de uitgaven van de kapitaaldienst zijn getotaliseerd. Zo ook de inkomsten van de gewone dienst als de inkomsten van de kapitaaldienst voor een totaal bedrag van NAf 123,6 miljoen.

Dit gaat tegen de financiële normen in. Ze mogen niet samengevoegd worden. Vanaf 10-10-10 is zowel in de Rft als in de LvC 2010, artikel 7, een scheiding gemaakt tussen de gewone dienst en de kapitaal dienst en zijn separate normen vastgesteld. De financiële normen zijn:

- een sluitende Gewone dienst. Dat wil zeggen dat de Gewone dienst in evenwicht moet zijn dan wel dat de lopende ontvangsten en uitgaven gelijk moeten zijn;
- op de Kapitaaldienst een tekort toelaatbaar is. Dit houdt in dat ter financiering van kapitaaluitgaven geleend mag worden, mits dit past binnen de rentelastnorm én de Gewone dienst in evenwicht blijft;
- de rentelastnorm. De rentelastnorm houdt in dat de totale rentelasten in een dienstjaar niet meer mogen bedragen dan het bedrag dat overeenkomt met 5% van de gemiddeld in drie voorafgaande jaren gerealiseerde inkomsten.

Ten tweede: Conform artikel 45, tweede lid, van de LvC 2010 worden onder overschrijding begrepen zowel lasten en investeringen die hoger, als baten die lager zijn dan in de begroting was voorzien. Hier wordt *niet* gesproken over lasten en baten *per ministerie*. Dus dient uitgegaan te worden van de totaalcijfers. Zodoende worden ook onderschrijdingen (negatieve overschrijdingen) meegenomen.

Gebruikmakende van de gepresenteerde cijfers van SOAB en ARC, is de overschrijding van de Gewone dienst NAf 49,4 miljoen en die van de Kapitaaldienst NAf 84,5 miljoen.

Tabel 1

Omschrijving	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Totale overschrijding
GD uitgaven (totale uitputting is groter dan begroot)	1.707.236.049	1.710.808.333	3,5
GD inkomsten (totale realisatie is minder dan begroot)	1.698.236.049	1.652.335.506	45,9
Saldo GD	9.000.000	58.472.827	49,4
KD uitgaven (totale uitputting is groter dan begroot)	147.935.000	179.901.664	32,0
KD inkomsten (totale realisatie is minder dan begroot)	147.935.000	95.391.333	52,5
Saldo KD	0	84.510.331	84,5
Totaal	9.000.000	142.983.158	133,9

In miljoenen NAf

Ten derde: Conform artikel 46 van de LvC 2010 heeft de regering drie momenten n.l. 15 mei, 15 augustus en 15 november om de begroting van het lopend jaar, krachtens een landsverordening tot wijziging van die begroting *of een landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening*, aan te passen.

Maar conform artikel 47 van de LvC 2010 kan in bepaalde gevallen worden afgeveken van de begroting voorafgaand aan het tot stand komen van een landsverordening tot wijziging van de begroting.

Dus gedurende het lopend jaar vinden verschillende begrotingswijzigingen conform artikel 47 van de LvC 2010 plaats. Ook geschieden verschillende begrotingswijzigingen conform model A en model B. Deze laatste wijzigingen van de begroting worden meegenomen en vastgesteld in de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening. Het tijdstip van de behandeling en vaststelling van deze landsverordening is na het tijdstip van de controle van SOAB en ARC. Het is dus vanzelfsprekend dat deze wijzigingen tijdens de periode van de controle van SOAB en ARC niet vastgesteld zijn maar wel rechtmatig zijn.

De overschrijding van de Gewone dienst is NAf 58.5 miljoen en die van de Kapitaaldienst is NAf 84,5 miljoen.

Tabel 2

Omschrijving	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen en andere wijzigingen (BA)	Jaarrekening	Totale overschrijding
GD uitgaven (totale uitputting is minder dan begroot)	1.710.881.887	1.710.808.333	-0.1
GD inkomsten (totale realisatie is minder dan begroot)	1.710.881.887	1.652.335.506	58.6
Saldo GD	0	58.472.827	58.5
KD uitgaven (totale uitputting is minder dan begroot)	218.424.800	179.901.664	-38.5
KD inkomsten (totale realisatie is minder dan begroot)	218.424.800	95,391,333	123.0
Saldo KD	0	84.510.331	84.5
Totaal	9.000.000	142.983.158	143.0

Ten vierde: Conform artikel 48, eerste lid, van de LvC 2010 kunnen de voor een dienstjaar op de kapitaaldienst van de begroting ter beschikking gestelde bedragen, die in dat dienstjaar niet tot verplichtingen voor investeringen hebben geleid, bij ministeriële beschikking worden toegevoegd aan de begroting voor het daaropvolgende dienstjaar voor de overeenkomstige ramingen terzake verplichtingen voor investeringen in de kapitaaldienst.

Conform artikel 48, zesde lid, van de LvC 2010 worden toevoegingen van bedragen in de begroting aan de functies of aan de ramingen voor investeringsverplichtingen voor het daaropvolgende dienstjaar als bedoeld in het eerste en tweede lid, bij de eerste landsverordening tot wijziging van de begroting als bedoeld in artikel 46, eerste lid, van de LvC 2010 door de Staten bekrachtigd.

Tenslotte: De meeste bedragen betreffende de begroting incl. wijzigingen in het rapport van de ARC, komen niet overeen met de bedragen opgenomen onder begroting (BA) huidig dienstjaar van de Jaarrekening 2018.

2. Verbruik van goederen en diensten

De post “Verbruik van goederen en diensten” bevat een financiële rechtmatigheidsafwijking van NAf 15,9 miljoen doordat onder andere betaalbaarstelling niet heeft plaatsgevonden door een formeel aangewezen betalingsordonnateur.

Reactie regering:

Conform de vigerende wetgeving (Lvfb) heeft ieder ministerie een register met betalingsordonnateurs; die registers zijn ook beschikbaar bij het MvF (afdeling AO/IC).

3. Subsidies en Overdrachten

De post "Subsidies en Overdrachten" is voor een totaalbedrag van NAf 320,8 miljoen financieel onrechtmatig verantwoord in de Jaarrekening 2018. Hiervan heeft NAf 59,1 miljoen betrekking op de verstrekking van overdrachten aan een tweetal entiteiten zonder onderliggende getekende overeenkomst waarbij tevens betaalbaarstelling heeft plaatsgevonden door een niet-aangewezen betalingsordonnateur conform artikel 14, eerste lid, van de Lvfb. Voorts heeft NAf 261,7 miljoen betrekking op verstrekking aan tenminste een negental stichtingen zonder onderliggende getekende subsidiebeschikking waarbij tevens de betaalbaarstelling niet heeft plaatsgevonden door een aangewezen betalingsordonnateur conform artikel 14, eerste lid, van de Lvfb.

Reactie regering:

De regering is bezig met een verbetertraject van de financiële administratie. De versterking van de financiële functies (Internal Auditors, Financial Controllers en Financieel Directeuren) heeft onder andere als doel een betere handhaving van de vigerende wet- en regelgeving. De regering geeft aan dat de regering subsidie cursussen heeft laten geven door SOAB aan o.a. de organisatieonderdelen die subsidie namens de overheid verstrekken. Daarnaast is ook per 1 januari 2018 het nieuwe Landsbesluit subsidie per 1 januari 2018 ingegaan. De regering geeft tevens aan een beheersstructuur voor overheidsentiteiten te ontwikkelen waar het subsidie-beleid onderdeel van uitmaakt. Dit is een onderdeel van de roadmap naar een goedkeurende accountantsverklaring.

Conform de vigerende wetgeving (Lvfb) heeft ieder ministerie een register met betalingsordonnateurs; die registers zijn ook beschikbaar bij het MvF (afdeling AO/IC).

Rechtmatigheidsonzekerheden

Balans

Algemeen

Geen toegang tot besluitenlijsten van de RvM en het ontbreken van een bevestiging bij de jaarrekening

a. Wij hebben het geheel van besluitenlijsten of notulen van de RvM niet in mogen zien. Derhalve bestaat er voor ons een onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten in de jaarrekening van het land Curaçao. De omvang van de financiële rechtmatigheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

b. Wij hebben geen bevestiging bij de Jaarrekening 2018 ontvangen van de RvM waarin de Raad zijn verantwoordelijkheid erkent voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, voor het opstellen van de jaarrekening en het jaarverslag alsmede voor de financiële

rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Derhalve is er hier sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed in onze controle. De omvang van de financiële rechtmatigheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

Gebeurtenissen na balansdatum

Wij hebben niet van alle ministeries een reactie ontvangen van gevraagde gebeurtenissen na balansdatum en ook hebben wij de notulen/besluitenlijsten van de RvM niet mogen inzien. Hierdoor kunnen wij geen oordeel vormen of er gebeurtenissen na balansdatum hebben plaatsgevonden, welke een financieel effect kunnen hebben op de Jaarrekening 2018 van het land Curaçao. De omvang van de financiële rechtmatigheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

1. Materiële Vaste Activa

Wij kunnen geen oordeel geven over de volledigheid van de “Gronden en Ondergrondse Activa”, en “Bouwstructuren” per 31 december 2018 omdat wij geen oordeel hebben over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010. Het voormalig EGC heeft geen specificatie van de MVA per 9 oktober 2010. Hierdoor konden wij niet nagaan of de ingebrachte MVA per 10 oktober 2010 volledig zijn. Daarnaast bevinden de werkzaamheden bij Domeinbeheer in het kader van het project voor inventarisatie, vaststelling van de eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het land Curaçao zich in de prille uitvoeringsfase en zijn dientengevolge nog niet afgerond. Dit heeft als gevolg dat er sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de volledige verantwoording, het daadwerkelijk bestaan en rechtmatigheid van de verantwoorde “Gronden en Ondergrondse Activa”, en “Bouwstructuren”. Het bedrag aan rechtmatigheidsonzekerheid is significant maar wij kunnen het niet kwantificeren.

De sub-post "Bouwstructuren" bevat een rechtmatigheidsonzekerheid voor NAf 20,4 miljoen daar wij geen toereikende onderliggende documentatie (zoals openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, oplevering- of prestatieverklaringen, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) hebben ontvangen ter vaststelling van de rechtmatigheid van deze investeringen.

Voor het resterend bedrag van NAf 175,1 miljoen hebben wij geen toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, oplevering- of prestatieverklaringen, voortgangsrapportages, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) ontvangen van het Ministerie van GMN ter vaststelling van de financiële rechtmatigheid van deze investeringen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 175,1 miljoen als een financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

De sub-post “Machines & Equipment” bevat een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 4,3 miljoen daar wij niet over toereikende onderliggende documentatie (zoals offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen of overige onderliggende documentatie) be-

schikken ter vaststelling van de financiële rechtmatigheid van deze investeringen.

De post “Materiële vaste activa” bevat een onzekerheid van materieel belang met betrekking tot rechtmatigheid die wij niet kunnen kwantificeren door het volgende:

- a. Er zijn geen duidelijke richtlijnen/criteria en drempel welke als norm gelden voor het activeren van kapitaaluitgaven. Hierdoor is het onduidelijk wanneer activering wel of niet plaats dient te vinden en gebeurt dit dan ook niet eenduidig. Dit kan een materieel effect hebben op het geheel van de Recapitulatiestaten naar economische categorie.
- b. Diverse ministeries beschikken niet over een (bijgehouden) activelijst waardoor er geen sprake is van een totaalbeeld van de fysieke MVA in eigendom van het land Curaçao en derhalve bestaat er onzekerheid over de volledigheid van de verantwoorde MVA.
- c. Er is geen sprake van inventarisatie bij diverse ministeries waardoor het onzeker is of de verantwoorde MVA bestaan.
- d. Het is niet duidelijk bij welke entiteit de economische en juridische eigendom berust van de woningen in beheer van FKP. Het is ook niet duidelijk of een deel van deze woningen wel of niet bij het Land of FKP gewaardeerd zijn. Er is nog geen sprake van een definitieve beheersovereenkomst waaruit dit blijkt. Het MvF is momenteel wel bezig met dit traject.

2. Financiële Vaste Activa

De post “Studieleningen” is voor het totaalbedrag van NAf 48,1 miljoen met betrekking tot financiële rechtmatigheid onzeker daar wij de volgende tekortkomingen in de AO/IB rondom het beheer van de studieleningen hebben geconstateerd:

- a. De volledigheid van de verantwoorde studieleningen kan niet worden vastgesteld omdat er geen primaire registratie bij het aanmaken van dossiers heeft plaatsgevonden en er geen uniek doorlopend dossiernummer is toegekend.
- b. De gegevens inzake geïnde aflossingen van de Landsontvanger worden niet maandelijks ontvangen. Dit heeft tot gevolg dat de restschuld van de kleine groep betalende studenten niet bijgewerkt wordt.
- c. Er worden door de achterstand in het bijwerken van de aflossingen bij de Landsontvanger geen aanmaningen verstuurd naar de studenten die niet betalen of niet reageren op het betalingsverzoek.
- d. Dit heeft als gevolg dat de vorderingen na de datum van ontstaan, indien er geen stuitingsmaatregelen worden getroffen, zullen verjaren en niet meer inbaar zullen zijn.
- e. De Landsontvanger is de bevoegde instantie om met de betalende studenten betalingsregelingen te treffen. Deze betalingsregelingen worden niet doorgegeven aan het Ministerie van OWCS, waardoor zij niet altijd de juiste aflossingsbedragen en de verschuldigde rente in het leningenbestand kunnen verwerken.
- f. De Landsontvanger heeft geen volledig overzicht inzake de betalingsregelingen die met studenten zijn getroffen, teneinde de resterende schuld aan te passen in het studieleningenbestand.

De uitgegeven lening aan SEHOS ad NAF 19 miljoen, is onzeker betreffende de financiële rechtmatigheid daar wij een aantal vereiste documenten zoals opgenomen als voorwaarde in de leningsovereenkomst niet hebben ontvangen.

De overige Langlopende Lening U/G's beschouwen wij voor het totaalbedrag van NAF 16,1 miljoen als onzeker omdat wij niet over saldobestemmingen en recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken om deze leningen te kunnen afstemmen. Het MvF verantwoordt deze leningen op basis van rente- en aflossings-schema's. Een groot deel van de aflossingen is nog niet betaald. Wij hebben geen adequaat inzicht in wat nog openstaat en wat al betaald is. Ook wordt dit niet toegelicht in de toelichting van de post Uitgegeven leningen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAF 16,1 miljoen als een financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

Voor de voorziening studieleningen hebben wij geen toereikende controle informatie ontvangen. Derhalve beschouwen wij het bedrag NAF 46,2 miljoen als een rechtmatigheidsonzekerheid.

De kapitaalverstrekkingen aan de CDMH in 2018 bedragen NAF 15,1 miljoen. Per 1 februari 2017 is het faillissement van de werkmaatschappij CDM uitgesproken. De bedoeling is dat het bedrag van NAF 15,1 miljoen omgezet zal worden in een aandelenkapitaal, echter zal de definitieve verwerking plaatsvinden bij de ontvangst van de jaarrekeningen van CDM. Als gevolg van het bovenstaande wordt een rechtmatigheidsonzekerheid van NAF 15,1 miljoen aangemerkt.

3. Vorderingen

De voorziening debiteuren bestaat ultimo 2018 voor NAF 12,2 miljoen uit een voorziening voor debiteuren welke ouder zijn dan 1 jaar en jonger dan 5 jaar. De waardering en toerekening van dit deel van de voorziening hebben wij echter niet kunnen vaststellen aangezien dit deel van de voorziening is opgesteld op basis van diverse gehanteerde percentages. Wij hebben geen onderliggende documentatie ontvangen ter vaststelling van de toereikendheid en het terecht toepassen van deze percentages en derhalve bestaat er een financiële rechtmatigheidsonzekerheid omtrent dit deel van de debiteurenvoorziening.

Door de geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersing rondom de inkomstenstromen (ontbreken van (bijgewerkte) procedures en richtlijnen inzake diverse inkomstenstromen, onderliggende controle-informatie etc.) die invloed hebben op de post "Debiteuren algemeen" bestaat er een materiële financiële rechtmatigheidsonzekerheid in de post "Debiteuren algemeen" die wij niet kunnen kwantificeren.

Voor de post "Debiteuren Correctie Erfpacht" en "Debiteuren Correctie Huren" beschikken wij niet over de onderliggende informatie (overzicht van CDA en de administratie van GOS). Deze posten bevatten derhalve een rechtmatigheidsonzekerheid van in totaal NAF 96,7 miljoen.

De post "Debiteuren Overheidsentiteiten" bevat een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAF 86,2 miljoen daar wij voor de rekening-courant Landsloterij (NAF 8,6 miljoen), FKP (NAF 24,5 miljoen), SEHOS

(NAf 11,8 miljoen) en BTP (NAf 41,3 miljoen) geen toereikende onderliggende controle-informatie (gecontroleerde jaarrekening, saldobestemming etc.) hebben ontvangen.

4. Eigen Vermogen

Het saldo gewone dienst ad NAf 58,5 miljoen ultimo 2018 van het land Curaçao is voor ons onzeker ten aanzien van de financiële rechtmatigheid omdat wij rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden in de andere balansposten en recapitulatiestaten naar economische categorie hebben vastgesteld. Tot slot zijn de verantwoorde saldi van de "Gewone Dienst" over de periode van 10 oktober 2010 tot en met 31 december 2017 gebaseerd op jaarrekeningen waarbij steeds een afkeurende controleverklaring of controleverklaring met oordeelonthouding werd afgegeven.

5. Kortlopende Schulden

De subpost "Gelden in bewaring" is voor een bedrag van NAf 61,3 miljoen rechtmatigheidsonzeker daar wij geen onderliggende subadministratie of onderliggende documentatie hebben ontvangen ter verdere controle op de verantwoording van de depositogelden vreemdelingen en zekerheidsstellingen.

Recapitulatiestaten:

1. Beloning van Personeel

Er is sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed ten aanzien van financiële rechtmatigheid van de kosten inzake Beloning van Personeel ad NAf 304,2 miljoen wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie.

2. Verbruik van goederen en diensten

De post Verbruik van goederen en diensten is voor het totaalbedrag van NAf 202,0 miljoen onzeker ten aanzien van de financiële rechtmatigheid wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie (programma van eisen, offertes, machtigingsverzoek, machtiging OB, bestelbon OP, bestelbon OB, factuur, overige onderliggende documentatie).

3. Subsidies en Overdrachten

De post "Subsidies en Overdrachten" is voor het totaalbedrag van NAf 298,4 miljoen met betrekking tot financiële rechtmatigheid onzeker omdat wij tot op heden geen dan wel ontoereikende onderliggende documentatie (subsidiebeschikkingen, machtigingsverzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen of andersoortige wettelijke grondslag) hebben ontvangen ter verdere vaststelling van de financieel rechtmatige verantwoording hiervan.

4. Sociale Zekerheid

Wij onderkennen een onzekerheid inzake de rechtmatigheid van in totaal NAf 66,3 miljoen. Dit bedrag bestaat met name uit de subposten "Onderstanden &

Noodvoorzieningen” ad NAf 46,4 miljoen en “Pensioenuitkeringen” (APC-facturen uitgezonderd) ad NAf 19,1 miljoen. Deze subposten zijn onzeker daar wij in onvoldoende mate kunnen steunen op de interne beheersingsmaatregelen rondom de betreffende procedures. Verder bestaat er een onzekerheid inzake de rechtmatigheid van NAf 0,8 miljoen met betrekking tot de subpost “APC Duur-tetoeslag pensioenen”, aangezien er APC-facturen zijn betaald door het Land waarvan niet kan worden vastgesteld dat het Land hiertoe een betalingsverplichting heeft.

5. Belastingen

Voor de verantwoorde belastinginkomsten bestaat een onzekerheid wat betreft de financiële rechtmatigheid van NAf 1.371,9 miljoen, wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB.

6. Schenkingen en subsidies

De post “Schenkingen en subsidiebaton” is voor een totaalbedrag van NAf 18,6 miljoen onzeker met betrekking tot de rechtmatigheid aangezien er geen voldoende en geschikte controle informatie aan ons is verstrekt om de bijdragen en overdrachten vanuit Nederland inzake Kustwacht en Koninklijke Marine, Nationaal Ontwikkelingsplan, Urgentieprogramma en Infrastructuur te kunnen controleren.

7. Andere inkomsten

De posten Pachtopbrengsten, Vergunnings- & registratierecht en Andere Leges van in totaal NAf 47,4 miljoen zijn onzeker inzake de rechtmatigheid hiervan. Dit als gevolg van geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersingsmaatregelen die we niet met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden kunnen afdekken. Als gevolg van het ontbreken van toereikende onderliggende documentatie van de inkomsten met betrekking tot BTP, kunnen we geen zekerheid geven over de rechtmatigheid van de verantwoorde opbrengst van NAf 14,9 miljoen.

Reactie regering:

De bevindingen van SOAB met betrekking tot de rechtmatigheidsafwijkingen en onzekerheden betreffen veelal dezelfde posten welke reeds boven bij de getrouwheidsafwijkingen en onzekerheden aan bod zijn gekomen. De regering volstaat daarom hiernaar te verwijzen.

Voor wat betreft bevindingen van de accountant met betrekking tot de tekortkomingen in het financieel beheer van het Land geeft de regering aan dat diverse verbetertrajecten reeds op gang zijn gebracht. Deze trajecten hebben betrekking op het eerder in de voorafgaande jaarrekeningen van het Land vermelde plan van aanpak van de regering om het financieel beheer te verbeteren. Een aantal van deze trajecten is onder meer om de tekortkomingen te verbeteren die betrekking hebben op onder andere de beloning van personeel en het aangaan van verplichtingen.

ARC verslag van bevindingen

De ARC heeft de wettelijke taak om de jaarrekening van het Land te onderzoeken. Op basis van het oordeel van de ARC kunnen de Staten de jaarrekening

vaststellen en décharge verlenen aan de ministers voor het gevoerde beleid. Bovendien is de bevolking in staat om aan de hand van deze onderzoeksresultaten rekenschap te vragen aan de overheid.

Onderzocht is of:

1. de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het jaar 2018 tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (financiële rechtmatigheid).
2. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018.

De onderzoeksresultaten zijn:

1. De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in 2018 zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving.

De basis voor dit oordeel is:

- a. de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting. De rechtmatigheidsfout wegens de begrotingsoverschrijdingen bedraagt totaal NAf 277,2 miljoen. Het bestaat uit een begrotingsoverschrijding van de uitgaven van totaal NAf 153,6 miljoen (55,4%) en van de inkomsten van totaal NAf 123,6 miljoen (44,6%). De begrotingsoverschrijding van de uitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt door het Ministerie GMN voor NAf 99,3 miljoen (65%), het Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning (hierna: VVRP) voor NAf 24,1 miljoen (16%) en het Ministerie van Economische Ontwikkeling voor NAf 12,3 miljoen (8%). De begrotingsoverschrijding van de inkomsten wordt voor 89% veroorzaakt doordat NAf 110,2 miljoen begrote inkomsten voor het MvF niet zijn gerealiseerd.
 - b. de verplichtingen en de uitgaven zijn ook niet tot stand gekomen volgens de andere relevante wettelijke regelingen. De rechtmatigheidsfout bedraagt totaal NAf 353,7 miljoen. Deze fout bestaat grotendeels uit subsidies voor een totaalbedrag van NAf 261,7 miljoen die zijn verstrekt zonder de vereiste subsidiebeschikkingen en overdrachten van totaal NAf 59,1 miljoen die betaald zijn zonder de onderliggende overeenkomsten.
 - c. de uitgaven en de ontvangsten waarvan het onzeker is of deze volgens de relevante wettelijke regelingen zijn ontstaan. Deze rechtmatigheidsonzekerheid bedraagt totaal NAf 2.980 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de onzekerheid rondom de rechtmatigheid van de belastinginkomsten van NAf 1.371,9 miljoen (46%) daar de interne beheersing rondom deze inkomsten niet voldoende is.
2. De jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018.

De basis voor dit oordeel is dat deze jaarrekening:

- a. niet is opgesteld volgens alle betreffende bepalingen van de LvC 2010. Zo worden de begrotingswijzigingen niet in de jaarrekening toegelicht. De jaarrekening bevat NAF 33,6 miljoen aan getrouwheidsfouten en NAF 3.011 miljoen aan getrouwheidsonzekerheden. De fouten hebben betrekking op onder andere onterechte directe boekingen op het eigen vermogen voor het treffen van een voorziening voor dubieuze vorderingen van totaal NAF 15,6 miljoen en een onjuiste verantwoording van NAF 13 miljoen als subsidie. De getrouwheidsonzekerheden van NAF 3.011 miljoen worden ook grotendeels veroorzaakt door de onzekerheid rondom de belastinginkomsten van NAF 1.371,9 miljoen (46%).

Reactie regering:

De regering verschilt van mening met ARC m.b.t. dit onderdeel. De regering is van mening dat het hierbij een vermogensmutatie betreft. Vanaf de start van het (nieuwe) land Curaçao is de gedragslijn gevolgd dat vermogensmutaties niet via de gewone dienst lopen, maar rechtstreeks worden geboekt ten laste of ten gunste van het eigen vermogen. Dat is bovendien ook in de jaarrekening toegelicht. Overigens ligt de verantwoordelijkheid voor het verloop van de vorderingen bij de betreffende ministeries. Eventuele afboekingen c.q. correcties worden na goedkeuring door de betreffende ministerie ten laste van zijn begroting verantwoord. Dientengevolge vindt er dan een (correctie) boeking van de voorziening ten gunste of ten laste van het eigen vermogen aan het einde van het dienstjaar plaats.

Met betrekking tot de verantwoording van NAF 13,0 miljoen als subsidie in de jaarrekening merkt de regering het volgende op. In de Jaarrekening 2017 is een voorziening getroffen voor het bedrag NAF 13,0 miljoen wegens een verschuldigd subsidie aan FKP. In 2018 werd besloten om dit bedrag ook daadwerkelijk te betalen. De verantwoording hiervan als subsidie en de vrijval van de in 2017 gevormde voorziening vindt plaats in 2018. De regering is van mening dat de verantwoording in de administratie juist is. Deze is – mede op advies van SOAB - ook op diverse plaatsen duidelijk in de jaarrekening toegelicht en slechts eenmaal als subsidie verantwoord. Verder is geconstateerd dat SOAB deze boekingen aan de bepalingen in de Raad voor de Jaarverslaggeving van Nederland (hierna: RvJ) toetst. Haar conclusie is gebaseerd op toetsing van regelgeving die niet van toepassing is op de jaarrekening van het land Curaçao.

- b. geen getrouwe weergave geeft van het gevoerde financieel beheer. De jaarrekening bevat met betrekking tot de rechtmatigheid en de getrouwheid totaal NAF 664,5 miljoen aan fouten en NAF 5.991 miljoen (2.980+3.011) aan onzekerheden. Omwille van een getrouw beeld mag de jaarrekening niet meer dan NAF 17 miljoen aan fouten en of onzekerheden bevatten. Aangezien deze jaarrekening niet aan dit criterium voldoet geeft het de gebruiker geen juist inzicht over de financiële positie en het resultaat van het Land.

Concluderend is het oordeel over de jaarrekening als volgt:

1. De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het jaar 2018 zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (geen financiële rechtmatigheid).

2. De jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018.

Derhalve is de ARC van oordeel dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018. Dientengevolge hebben de Staten of een andere gebruiker van deze jaarrekening geen juist inzicht over de financiële positie en het resultaat van het Land. De ARC kan deze jaarrekening aldus niet goedkeuren.

Reactie regering:

Voor wat betreft het oordeel van de ARC met betrekking tot de rechtmatigheid en getrouwheid van de Jaarrekening 2018 betreffen de bevindingen van ARC veelal dezelfde posten welke reeds aan bod zijn gekomen in bovenvermelde paragrafen met betrekking tot het accountantsverslag van de SOAB. De regering volstaat daarom hiernaar te verwijzen. Voor wat betreft bevindingen van ARC met betrekking tot de tekortkomingen in het financieel beheer van het Land geeft de regering aan dat diverse verbetertrajecten reeds op gang zijn gebracht. Deze trajecten hebben betrekking op het eerder in de voorafgaande jaarrekeningen van het Land vermelde plan van aanpak van de regering om het financieel beheer te verbeteren. Een aantal van deze trajecten is om de tekortkomingen te verbeteren die betrekking hebben op onder andere de beloning van personeel en het aangaan van verplichtingen. Dit is een onderdeel van de roadmap naar een goedkeurende accountantsverklaring.

Hieronder volgt een nadere reactie van de regering over het financieel beheer.

In de roadmap zijn inderdaad de elf belangrijkste tekortkomingen (aandachtsgebieden) opgenomen die een gezond financieel beheer in relatie tot een goedkeurende controleverklaring belemmeren. De regering reageert als volgt op de elf tekortkomingen (aandachtsgebieden) conform de volgorde van prioriteit:

1. De financiële functies die in onvoldoende mate zijn ingevuld:

De Interne Audit (IA) afdeling is vanaf 1 november 2019 volledig bemenst met internal auditors.

De Financial Controllers (FC's) zijn per 1 december 2019 met hun werkzaamheden begonnen binnen het MvF en ook uitgezet bij de verschillende ministeries. Per 1 januari 2020 is een tweede groep FC's bij de verschillende ministeries gestart. Eind december 2019 is een nieuwe werving en selectie voor de functie van Financial Controller C gestart, om de resterende vacatures te kunnen vullen. Het werven van de Financial Directors (FD's) is afgerond en de selectiecommissie heeft het nodige naar HRO gestuurd ter toetsing. De afdeling Intern Beheer i.o. (voorheen afdeling AO/IC) zal in de eerste helft van 2020 een werving en selectie procedure opstarten.

2. De onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de personeelskosten:

In oktober 2018 is de "Groeistrategie Curaçao, integraal en samen" door de regering vastgesteld. De Groeistrategie is erop gericht om de neerwaartse economische trend structureel te keren, de openbare financiën op orde te krijgen en te houden, en de sociaaleconomische problemen op Curaçao het hoofd te bieden.

Via de implementatie van de Groeistrategie beoogt de regering aan zowel de huidige als de toekomstige generaties van Curaçao daadwerkelijk perspectief op welvaart en welzijn te bieden. Het versterken van het financieel beheer is één van de pijlers van de Groeistrategie.

In verband met het voorgaande is een doorlichtingsproject van het personeelsbestand gaande. Het project richt zich primair op de waarborging van de juistheid, volledigheid, tijdige verwerking als ook de rechtmatigheid van de payroll transacties. Secundair richt het project zich op kostenbesparingen/ bezuinigingen. De 4 deelprojecten zijn als volgt:

1. Opzet en implementatie Internal Audit Department (IAD) van de SSO, inclusief opschoning en digitalisering van de personeelsadministratie.
2. Vaktechnische bijscholing van de SSO op het gebied van personeels- en salarisadministratie.
3. Beschrijving en gedeeltelijke herinrichting van de werkprocessen (Blueprint Payroll Processen)
4. Herinrichting centraal administratief systeem personeels- en salarisadministratie.

In de tussentijd is de selectie van leveranciers voor het uitvoeren van de diverse projectonderdelen afgerond. De interne opdrachtverstrekking en formalisering staan voor de komende periode gepland. Na de 'COVID-19 fase' worden de werkzaamheden voortgezet en/of opgestart. Dit project wordt door de SOAB begeleid.

3. De onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de subsidies en overdrachten.

In verband met dit punt zijn er een aantal acties gaande om de nodige verbeteringen te bewerkstelligen:

1. In augustus 2019 is een inventarisatie van alle overdrachten en subsidies bij de verschillende ministeries opgestart. Dit traject is nog niet afgerond. De inventarisatie wordt naar verwachting gedurende het 1ste kwartaal van 2020 afgerond.
2. De implementatie van de aanbevelingen uit Rapport Mollen en de rapporten 2018-02 en 2018-04 van de ARC vindt binnen de kaders van de in 2020 in werking te treden LbHam Subsidies plaats. Voor de begeleiding van dit traject is in het kader van het Groeiakkoord technische ondersteuning aangevraagd in de vorm van een "dedicated" kracht met ruime kennis van en ervaring op het gebied van subsidies. Vanuit het MvF zal per 1 mei 2020 een project manager aan de slag gaan met het opstellen en uitwerken van een plan van aanpak en een subsidiebeleid, gebaseerd op de aangepaste subsidieverordening/ wetgeving.
3. De aanpassing en versimpeling van de bestaande subsidiewetgeving is in samenwerking met SOAB, de uitvoeringsorganisatie Directie Wetgeving en Juridische Zaken en Gemeente Den Haag afgerond en zal aan de RvM ter goedkeuring voorgelegd worden ter besluitvorming en de Raad van Advies. Het streven is om de nieuwe LbHam Subsidies middels een versneld wetgevingstraject vast te stellen en deze zo spoedig mogelijk te publiceren.

4. De onjuiste waardering van de financiële vaste activa door de onzekerheid over het bestaan en volwaardigheid van de langlopende leningen en studieleningen die zijn uitgegeven:

- a. Inzake langlopende leningen

b. Inzake studieleningen

Het project 'Wegwerken achterstanden in het verwerken en controleren van de studieleningen' is in uitvoering. SOAB heeft onderzoek gedaan naar een getrouwe waardering en presentatie van de financiële vaste activa en op basis hiervan aanbevelingen gedaan:

1. Opschonen van de studieleningen. Verjaring nagaan, volledigheid van documentatie, juistheid en volledigheid van de betalingen.
2. Implementeren van procedures voor periodieke aansluiting tussen MvF, Ministerie van OWCS en de Landsontvanger.
3. Centraliseren van het leningenbestand en mutaties binnen 1 organisatie.
4. Implementeren van een programma voor het beheersen van het leningenbestand.
5. Opstellen en implementeren van procesbeschrijving en werkinstructies.
6. Inzetten van voldoende werknemers voor 4-ogen principe.

Het MvF is op basis van deze aanbevelingen bezig met een plan van aanpak, welke zal worden afgestemd met het Ministerie van OWCS, en de Landsontvanger voor de uitvoering. Het Ministerie van OWCS (Beleidsorganisatie) bespreekt volgens planning voor eind april de plannen voor een studiefinancieringsbeleid en reorganisatie van de SSC met de Minister van OWCS.

5. De onzekerheid omtrent het bestaan, volledigheid en waardering van de MVA: Het project om tot zekerheid te komen over het bestaan, volledigheid en waardering van de MVA is door Domeinbeheer goedgekeurd, en het MvF heeft aan alle formaliteiten voldaan voor wat betreft de opdrachtverlening. Het project is in de uitvoering.

6. De onzekerheid omtrent de juistheid, juiste periodoerekening en rechtmatigheid van de kosten verbruik goederen en diensten.

Naast de versterking van de financiële functie (Internal Auditors, Financial Controllers en Financieel Directeuren) is de overheid ook bezig met het implementeren van een module Contract Management (CM) en een Inkoopbeleid:

1. Contractmanagement omvat de activiteiten van bewaken van de uitvoering, de inhoud van de overeenkomsten en eventuele mutaties/wijzigingen in contracten. Het zijn die activiteiten waarbij contracten worden vastgelegd tussen de leverancier en de overheid en daarna ook uitgevoerd. Het doel van contractmanagement binnen de overheid is het zorgdragen voor de juiste prestaties, met de juiste kwaliteit, op het juiste moment, op de juiste plaats en met de juiste hoeveelheden. Gezien het feit dat contracten (overeenkomsten) tot financiële verplichtingen van de overheid ten opzichte van leveranciers voor geleverde diensten en goederen leiden, is het belangrijk om tot een zo groot mogelijke beheersing van het contracteerproces te komen en zodoende ook tot meer beheersing van de begroting. Conform het besluit van de RvM dient de Minister van Bestuur, Planning en Dienstverlening (hierna: BPD) zorg te dragen voor de verdere uitwerking van de richtlijnen van het concept inkoopbeleid aan de hand van de input die de RvM geleverd heeft tijdens de behandeling van het concept inkoopbeleid.

2. In december 2019 is het concept inkoopbeleid, in het document getiteld "Inkoopstrategie & -Beleid" door de RvM behandeld. De RvM heeft het standpunt ingenomen dat eerst nadere analyse en afstemming met de relevante organisa-

tieonderdelen in de verantwoordelijke ministeries, t.a.v. de bijlage bij het document, moet plaatsvinden voordat ingestemd kan worden met het concept. In de bijlage wordt een uiteenzetting gegeven van de rolverdeling in het inkoopproces, en de verschillende inkooppakketten van de overheid van Curaçao. Naar de verschillende secretarissen-generaal en de Financial Controllers is op basis van het besluit van de RvM van 5 februari 2020 een brief gestuurd voor het leveren van input voor de nadere invulling van centrale en decentrale inkooppakketten. De verzochte input is voorsnog niet ontvangen. Het project voor implementatie van het beleid is in april 2020 goedgekeurd.

Tot slot, conform de wetgeving (Lvfb) heeft ieder ministerie een register met betalingsordonnateurs; die registers zijn beschikbaar ook bij het MvF (afdeling AO/IC).

7. De onzekerheid omtrent de volledigheid, nauwkeurigheid en het bestaan van de inkomsten uit hoofde van belastingen:

De modernisering van de bestaande wet- en regelgeving vormt een cruciaal onderdeel van de herziening en hervorming van het belastingstelsel. Voor dit traject is gezien de relatief beperkte beschikbaarheid van wetgevingsjuristen, juridische ondersteuning aangevraagd in het kader van het Groeiakkoord. Aan de hand van een analyse en evaluatie van de IT-processen van het nieuwe geautomatiseerde system belastingen heeft CARTAC de belangrijkste verbeterpunten in kaart gebracht. Naar aanleiding van de bevindingen van CARTAC is eind 2019 een nieuwe projecttrekker aangewezen. Samen met diverse stakeholders wordt - rekening houdend met de aanbevelingen bevindingen van CARTAC - een nieuwe planning gemaakt voor het jaar 2020 en verder. De onderhandelingen met CARTAC om technische ondersteuning te kunnen krijgen zijn momenteel gaande.

8. De onzekerheid omtrent de volledigheid, nauwkeurigheid en het bestaan van diverse overige inkomsten:

De afdeling AO/IC is in het tweede helft van 2019 met het beschrijven van de processen rondom de inkomstenstromen begonnen. Door de werving en selectie voor onder andere de afdeling Internal Audit, is een leegloop geweest bij de afdeling AO/IC waardoor dit project een vertraging heeft gelopen. Bovendien is de medewerking vanuit de organisatieonderdelen niet ideaal hetgeen voor meer vertraging in de beschrijvingen zorgt. Binnenkort zal de werving en selectie voor de afdeling AO/IC (afdeling Intern Beheer i.o.) van start gaan waardoor de benodigde bemensing aangetrokken zal worden en deze werkzaamheden voortgezet kunnen worden.

9. De begrotingsoverschrijdingen die niet vooraf door de Staten zijn vastgesteld: De regering geeft aan dat zowel SOAB als ARC artikel 45, lid 2, LvC 2010 verkeerd hebben geïnterpreteerd en toegepast.

Ten eerste: De onderschrijding ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting ad NAf 153,6 miljoen van de uitgaven van de gewone dienst als de uitgaven van de kapitaaldienst zijn getotaliseerd. Zo ook de inkomsten van de gewone dienst als de inkomsten van de kapitaaldienst voor een totaal bedrag van NAf 123,6 miljoen.

Dit gaat tegen de financiële normen in. Ze mogen niet samengevoegd worden. Vanaf 10-10-10 is zowel in de Rft als in de LvC 2010, artikel 7, een scheiding gemaakt tussen de gewone dienst en de kapitaal dienst en zijn separate normen vastgesteld. De financiële normen zijn:

- een sluitende Gewone dienst. Dat wil zeggen dat de Gewone dienst in evenwicht moet zijn dan wel dat de lopende ontvangsten en uitgaven gelijk moeten zijn;
- op de Kapitaaldienst een tekort toelaatbaar is. Dit houdt in dat ter financiering van kapitaaluitgaven geleend mag worden, mits dit past binnen de rentelastnorm én de Gewone dienst in evenwicht blijft;
- de rentelastnorm. De rentelastnorm houdt in dat de totale rentelasten in een dienstjaar niet meer mogen bedragen dan het bedrag dat overeenkomt met 5% van de gemiddeld in drie voorafgaande jaren gerealiseerde inkomsten.

Ten tweede: Conform artikel 45, tweede lid, van de LvC 2010 worden onder overschrijding begrepen zowel lasten en investeringen die hoger, als baten die lager zijn dan in de begroting was voorzien. Hier wordt *niet* gesproken over lasten en baten *per ministerie*. Dus dient uitgegaan te worden van de totaalcijfers. Zodoende worden ook onderschrijdingen (negatieve overschrijdingen) meegenomen. Gebruikmakende van de gepresenteerde cijfers van SOAB en ARC, is de overschrijding van de Gewone dienst NAf 49,4 miljoen en die van de Kapitaaldienst NAf 84,5 miljoen.

Tabel 1

Omschrijving	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Totale overschrijding
GD uitgaven (totale uitputting is groter dan begroot)	1.707.236.049	1.710.808.333	3,5
GD inkomsten (totale realisatie is minder dan begroot)	1.698.236.049	1.652.335.506	45,9
Saldo GD	9.000.000	58.472.827	49,4
KD uitgaven (totale uitputting is groter dan begroot)	147.935.000	179.901.664	32,0
KD inkomsten (totale realisatie is minder dan begroot)	147.935.000	95.391.333	52,5
Saldo KD	0	84.510.331	84,5
Totaal	9.000.000	142.983.158	133,9

In miljoenen NAf

Ten derde: Conform artikel 46 van de LvC 2010 heeft de regering drie momenten n.l. 15 mei, 15 augustus en 15 november om de begroting van het lopend jaar, krachtens een landsverordening tot wijziging van die begroting *of een landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening*, aan te passen.

Maar conform artikel 47 van de LvC 2010 kan in bepaalde gevallen worden afge-
weken van de begroting voorafgaand aan het tot stand komen van een landsver-
ordening tot wijziging van de begroting.

Dus gedurende het lopend jaar vinden verschillende begrotingswijzigingen con-
form artikel 47 van de LvC 2010 plaats. Ook geschieden verschillende begrotings-
wijzigingen conform model A en model B. Deze laatste wijzigingen van de be-
groting worden meegenomen en vastgesteld in de ontwerp-landsverordening tot
vaststelling van de jaarrekening. Het tijdstip van de behandeling en vaststelling
van deze landsverordening is na het tijdstip van de controle van SOAB en ARC.
Het is dus vanzelfsprekend dat deze wijzigingen tijdens de periode van de con-
trole van SOAB en ARC niet vastgesteld zijn maar wel rechtmatig zijn.

De overschrijding van de Gewone dienst is NAf 58.5 miljoen en die van de Kapi-
taaldienst is NAf 84,5 miljoen.

Tabel 2

Omschrijving	Vastgestelde be- groting inclusief de vastgestelde wijzigingen en andere wijzigin- gen (BA)	Jaarrekening	Totale over- schrijding
GD uitgaven (totale uitputting is min- der dan begroot)	1.710.881.887	1.710.808.333	-0.1
GD inkomsten (totale realisatie is min- der dan begroot)	1.710.881.887	1.652.335.506	58.6
Saldo GD	0	58.472.827	58.5
KD uitgaven (totale uitputting is min- der dan begroot)	218.424.800	179.901.664	-38.5
KD inkomsten (totale realisatie is min- der dan begroot)	218.424.800	95,391,333	123.0
Saldo KD	0	84.510.331	84.5
Totaal	9.000.000	142.983.158	143.0

Ten vierde: Conform artikel 48 van de LvC 2010 kunnen de voor een dienstjaar
op de kapitaaldienst van de begroting ter beschikking gestelde bedragen, die in
dat dienstjaar niet tot verplichtingen voor investeringen hebben geleid, bij minis-
teriële beschikking worden toegevoegd aan de begroting voor het daaropvol-
gende dienstjaar voor de overeenkomstige ramingen terzake verplichtingen voor
investeringen in de kapitaaldienst.

Conform artikel 48, zesde lid, van de LvC 2010, worden toevoegingen van bedra-
gen in de begroting aan de functies of aan de ramingen
voor investeringsverplichtingen voor het daaropvolgende dienstjaar als bedoeld
in het eerste en tweede lid, bij de eerste landsverordening tot wijziging

van de begroting als bedoeld in artikel 46, eerste lid, van de LvC 2010 door de Staten bekrachtigd.

Tenslotte: De meeste bedragen betreffende de begroting incl. wijzigingen in het rapport van de ARC, komen niet overeen met de bedragen opgenomen onder begroting (BA) huidig dienstjaar van de Jaarrekening 2018.

10. De onzekerheid over het geheel van opgenomen rechten en verplichtingen in de jaarrekening:

De regering verschilt van mening met ARC m.b.t. de verantwoording van de getroffen voorziening voor dubieuze debiteuren van totaal NAf 15,6 miljoen. Het MvF beschouwt dit als een vermogensmutatie. Vanaf de start van het (nieuwe) land Curaçao is de gedragslijn gevolgd dat vermogensmutaties niet via de gewone dienst lopen, maar rechtstreeks worden geboekt ten laste of ten gunste van het eigen vermogen. Dat is bovendien ook in de jaarrekening toegelicht. De verantwoordelijkheid voor het verloop van de vorderingen ligt bij de betreffende ministeries. Eventuele afboekingen c.q. correcties worden na goedkeuring door de betreffende ministerie ten laste van zijn begroting verantwoord. Dientengevolge vindt er dan een (correctie) boeking ten gunste of ten laste van het eigen vermogen aan het einde van het dienstjaar plaats. Met betrekking tot de verantwoording van NAf 13,0 miljoen, als subsidie in de jaarrekening het volgende: In de Jaarrekening 2017 is een voorziening getroffen voor het bedrag ad NAf 13,0 miljoen, wegens een verschuldigd subsidiebedrag aan FKP. In 2018 werd besloten om dit bedrag ook daadwerkelijk te betalen. De verantwoording hiervan als subsidie en de vrijval van de in 2017 gevormde voorziening vindt plaats in 2018. Het MvF is van mening dat de verantwoording in de administratie juist is. Deze is – mede op advies van de SOAB - ook op diverse plaatsen duidelijk in de jaarrekening toegelicht. Verder is geconstateerd dat de accountant deze boekingen aan de bepalingen in de RvJ toetst. Haar conclusie is danook gebaseerd op toetsing van regelgeving die niet van toepassing is op de jaarrekening van het land Curaçao.

11. Het ontbreken van een bevestiging van de RvM bij de jaarrekening

a. De reglement van orde voor de RvM (P.B. 2012, no. 14) is heel duidelijk ten aanzien van de besluitenlijsten en verslagen van de Raad van de vergaderingen van de RvM.

In lid 1 en 2, van artikel 19 staan:

1. Ten aanzien van hetgeen ter vergadering besproken wordt of geschiedt, bestaat een geheimhoudingsplicht.

2. De geheimhoudingsplicht bestaat niet:

a. voor zover de raad of de minister-president namens de raad ontheffing van de geheimhouding verleent;

b. voor zover uitvoering van besluiten dit nodig maakt, dan wel de aard en omstandigheden van een besluit bekendmaking daarvan vorderen.

Conform artikel 17, worden de besluitenlijsten door de minister-president aan de ministers toegezonden. Conform artikel 18, worden de verslagen van de raadsvergaderingen aan de Gouverneur aangeboden ter kennisneming. Het is derhalve voor de regering volstrekt onduidelijk dat SOAB het niet hebben mogen inzien van het geheel van besluitenlijsten of notulen van de RvM als argument

wordt gebruikt om te concluderen dat voor hun een onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten in de Jaarrekening 2018 van het land Curaçao bestaat.

b. Er bestaat geen regeling waarin is vastgelegd dat de RvM zijn verantwoordelijkheid erkent voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, voor het opstellen van de jaarrekening en het jaarverslag alsmede voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Derhalve kan er bij het ontbreken hiervan geen sprake zijn van een onzekerheid van diepgaande invloed in de door SOAB gevoerde controle. Het verbaast de regering dat de SOAB in dit geval een dergelijke zwaarwichtige conclusie trekt.

De Staten worden aanbevolen om:

1. de regering te verzoeken om de nodige informatie inzake de begrotingsoverschrijdingen van totaal NAf 277,2 miljoen vooralsnog aan haar te verschaffen zodat zij deze overschrijdingen kan beoordelen voordat zij overgaat tot de vaststelling van de Jaarrekening 2018 inclusief de begrotingswijzigingen.

Reactie regering:

Zie onderstaande toelichting van de begrotingsoverschrijdingen per ministerie.

Ministerie	Vastgestelde Begroting P.B. 2017, no.104	Vastgestelde eerste wijziging P.B. 2018, No. 37	Vastgestelde twee wijziging P.B. 2019, No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	Toelichting
Uitgaven Gewone dienst (GD)							
Justitie	217,7	6,4	5,3	229,4	234,2	4,7	De overschrijding is voornamelijk in de salarisposten bij de geüniformeerde diensten binnen het Ministerie van Justitie.
VVRP	82,2	5,3	-11,4	76,2	100,3	24,1	Het betreft hier voornamelijk de overboeking van uitgaven van kapitaaldienst naar gewone dienst. Het betreft onderhoud van straatverlichting en onderhoud van wegen. Deze uitgaven waren gedurende 2018 geboekt op de kapitaaldienst. Op basis van het karakter van de uitgaven vallen deze niet in de SNA code en kunnen dus niet op de kapitaaldienst geboekt worden. Vandaar is bij de opmaak van de jaarrekening deze uitgaven overgeboekt naar de gewone dienst, waar geen middelen gereserveerd zijn. Vanaf 2019 is er rekening

Ministerie	Vastgestelde Begroting P.B. 2017, no.104	Vastgestelde eerste wijziging P.B. 2018, No. 37	Vastgestelde twee wijziging P.B. 2019, No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	Toelichting
							gehouden met onderhoudskosten van wegen en straatverlichting op de gewone dienst.
EO	51,0	2,3	-0,7	52,7	63,6	11,0	De overschrijding betreft voornamelijk de afspraak dat tussen de overheid en Curaçao Tourism Board (CTB) dat aan de hand van meeropbrengsten in de Omzetbelasting voor logeergasten, deze meeropbrengsten ten voordele komen van CTB (NAf 9 miljoen). Daarnaast is de garantiestelling van CAH aan Inselair geconcretiseerd vanwege het faillissement van Inselair. De dividendinkomsten moesten teruggeboekt worden (NAf 2 miljoen).
OWCS	342,3	7,2	-2,6	346,9	352,5	5,5	Er is een overschrijding van NAf 2 miljoen die betreft de pensioen uitgaven van het onderwijspersoneel van de bijzondere scholen. De uiteindelijke uitgaven zijn hoger uitgevallen dan de begroting. Daarnaast is een

Ministerie	Vastgestelde Begroting P.B. 2017, no.104	Vastgestelde eerste wijziging P.B. 2018, No. 37	Vastgestelde twee wijziging P.B. 2019, No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	Toelichting
							overschrijding op de post van afschrijvingen. Het betreft voornamelijk de afschrijvingsuitgaven van de investering in schoolgebouwen en sportfaciliteiten.
GMN	762,9	-7,8	-401,7	353,4	362,4	8,9	Vanaf het EGC is er een rekening courant verhouding met Selikor. In 2018 is op basis van de aangeleverde cijfers van Selikor, dat er meer kosten zijn gemaakt dan het gebudgetteerde subsidie bedrag. Op basis hiervan is een extra uitgave verantwoord van ruim NAf 7,5 miljoen. Verder is een bedrag betaald aan Poli nobo voor een bedrag van NAf 2,4 miljoen welke niet gebudgetteerd was.
Uitgaven Kapitaaldienst (KD)							

Ministerie	Vastgestelde Begroting P.B. 2017, no.104	Vastgestelde eerste wijziging P.B. 2018, No. 37	Vastgestelde twee wijziging P.B. 2019, No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	Toelichting
BPD	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1	Ik verwijs hierbij naar de reactie van de regering op de begrotingsoverschrijdingen onder punt 9.
EO	0,2	0,0	0,0	0,2	1,5	1,3	Ik verwijs hierbij naar de reactie van de regering op de begrotingsoverschrijdingen onder punt 9.
SOAW	12,5	0,0	0,0	12,5	18,8	6,4	De overschrijding op de kapitaaldienst betreft onttrekking aan reserve. De onttrekking aan reserveringen nadelig 13,0 via de kapitaaldienst in 2018 betreft het volgende: Op grond van een bestaande claim van de FKP op de overheid is in het dienstjaar 2017 maximaal een voorziening ad Nadelig 13,0 miljoen ten laste van de gewone dienst gevormd ter dekking daarvan. Met de FKP is per medio september 2018 een vaststellings-overeenkomst afgesloten ter formalisering van de schuld van de overheid ad 13,0 miljoen aan de FKP voor het beheer van de huurwoningen over de periode 2001 – 2017. Betaling aan FKP van genoemd bedrag

Ministerie	Vastgestelde Begroting P.B. 2017, no.104	Vastgestelde eerste wijziging P.B. 2018, No. 37	Vastgestelde twee wijziging P.B. 2019, No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	Toelichting
							heeft plaatsgevonden. Voorts is met ingang van 2018 een bedrag van NAf 12,0 miljoen. gevoteerd voor de jaarlijkse bijdrage voor onderhoud en beheer.
GMN	11,4	0,0	0,0	11,4	101,9	90,5	In 2014 en 2015 is een lening aangegaan voor het bouwen van het nieuwe ziekenhuis. Het totaal van de post Onderhanden werken in de Jaarrekening 2018 bedraagt NAf 461,3 miljoen. De uitgaven die ten laste komen van deze leningen zijn in de daaropvolgende jaren gebeurd. In 2018 is een bedrag van NAf 100,5 miljoen betrekking op de in het dienstjaar gedane investeringen in het Hospital Nobo Otrobanda inclusief de bijgeschreven rente tijdens de bouw (2017 = NAf 79,7 miljoen). Conform artikel 48 van de LvC 2010 kunnen de voor een dienstjaar op de kapitaaldienst van de begroting ter beschikking gestelde bedragen, die in dat dienstjaar

Ministerie	Vastgestelde Begroting P.B. 2017, no.104	Vastgestelde eerste wijziging P.B. 2018, No. 37	Vastgestelde twee wijziging P.B. 2019, No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	Toelichting
							niet tot verplichtingen voor investeringen hebben geleid, bij ministeriële beschikking worden toegevoegd aan de begroting voor het daaropvolgende dienstjaar voor de overeenkomstige ramingen terzake verplichtingen voor investeringen in de kapitaaldienst. De vastlegging van het totaalbedrag kan pas aan het eind van het jaar gebeuren via de landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening. Dan pas heeft de regering een reëel beeld van de uitgaven.
Inkomsten Gewone dienst (GD)							
AZ	12,3	0,0	0,0	12,3	12,2	0,1	De begrote niet- belasting inkomsten en de belastingopbrengsten betreffen een raming. De regering heeft de afgelopen jaren getracht om bij de wijziging van de

Ministerie	Vastgestelde Begroting P.B. 2017, no.104	Vastgestelde eerste wijziging P.B. 2018, No. 37	Vastgestelde twee wijziging P.B. 2019, No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	Toelichting
							vastgestelde begroting deze ramingen zoveel als mogelijk aan de hand van realisatiecijfers aan te passen. Het is niet altijd gelukt om deze conform realisatiecijfers aan te passen. Vandaar is ook door de regering besloten dat de ramingen van de begroting bij de landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening conform de realisatie cijfers aan te passen. Tevens zijn er trajecten gaande, als onderdeel van de roadmap goedkeurende jaarrekening, om de inning van de niet belastinginkomsten te maximaliseren. Daarnaast is de regering bezig met de optimalisatie van de belastingdienst. Voor een uitgebreide toelichting wordt naar toelichting inzake roadmap goedkeurende jaarrekening verwezen.
VVRP	54,7	12,8	-1,5	65,9	61,0	4,9	
OWCS	8,8	-1,5	2,1	9,4	3,3	6,0	

Ministerie	Vastgestelde Begroting P.B. 2017, no.104	Vastgestelde eerste wijziging P.B. 2018, No. 37	Vastgestelde twee wijziging P.B. 2019, No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	Toelichting
GMN	401,2	0,0	-393,7	7,5	5,3	2,3	
FIN	1.572,0	24,4	-32,9	1.563,5	1.505,8	57,8	
Inkomsten Kapitaaldienst (KD)							
VVRP	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2	Zie toelichting bij gewone dienst inkomsten.
FIN	2.185,4	-2.037,6	0,0	147,8	9,5	52,4	In november 2018 heeft de regering een aanvraag gedaan voor het lenen voor investeringen. Deze lening is pas in de maand januari van 2019 aangegaan. Vandaar dat het geraamde bedrag voor het aangaan van leningen in 2018 niet is benut.

2. er op toe te zien dat de Minister van Financiën alsook de RvM de hieronder vermelde aanbevelingen zo spoedig opvolgen rekening houdende met de doelstelling van een goedkeurende controleverklaring bij de Jaarrekening 2021.

Reactie regering:

Verschillende van deze aanbevelingen zijn reeds in uitvoering.

Aan de Minister van Financiën en de overige ministers van de RvM (inclusief de ministeries) wordt aanbevolen om:

1. de realisatie van de opgenomen doelstellingen in de roadmap als topprioriteit aan te merken en dit ook uit te dragen naar hun betreffende ministeries. De opgenomen plannen en acties hierin dienen elk een afrondingsdatum te hebben en voortdurend te worden gemonitord. Geconstateerde afwijkingen in de planning dienen terstond aangekaart te worden en indien nodig aangepast;

Reactie regering:

De realisatie van de opgenomen doelstellingen in de roadmap zijn als topprioriteit aangemerkt. De opgenomen plannen en acties hierin worden voortdurend gemonitord door het veranderteam Financieel Beheer. Hiernaast wordt ieder kwartaal in de Uitvoeringsrapportages (UR) hierover gerapporteerd. In tabel 2 van de eerste UR van 2020 zijn de verbanden tussen de subdoelstellingen op het gebied van het financieel beheer uit de Groeistrategie, de kernpunten uit de roadmap, de voornaamste (project)werkzaamheden, en eventuele gerelateerde risico's toegelicht.

2. de doelstellingen in de roadmap aan hun ministeries uit te dragen zodat elke medewerker zijn bijdrage hieraan kan leveren;

Reactie regering:

Zie de reactie van de regering bij punt 1.

3. te zorgen voor beschikbaarheid van toegewijd personeel en de nodige financiële middelen;

Reactie van de regering:

De regering zal hiervoor zorgen voorzover mogelijk.

4. maandelijks aan de Sector Beleid en Begrotingsbeheer te rapporteren over de begrotingsuitvoering en de dreigende begrotingsoverschrijdingen om onrechtmatige overschrijdingen hierin te voorkomen.

Reactie regering:

Ieder kwartaal wordt door de afdeling Intern Beheer i.o. (voorheen afdeling AO/IC) gerapporteerd over de overtredingen per ministerie.

5. de begrotingswijzigingen (inclusief de begrotingsoverschrijdingen) in de jaarrekening per ministerie toe te lichten.

Reactie regering:

Zie het antwoord van de regering onder punt 1 bij de aanbevelingen aan de Staten.

6. volgens de geldende wet- en regelgeving te handelen door onder andere de betalingsordonnateurs conform de wet aan te wijzen.

Reactie regering:

Conform de wetgeving (Lvfb) heeft ieder ministerie een register met betalingsordonnateurs; die registers zijn beschikbaar ook bij het MvF (afdeling AO/IC).

7. de geconstateerde tekortkomingen in het jaarverslag op een uniforme wijze te verbeteren.

Reactie regering:

Verbetering is een continu proces. Er wordt verwezen naar de diverse verbetertrajecten die reeds in uitvoering zijn zoals boven omschreven.

Verder bevelen wij de Minister van Financiën aan om de baten en de lasten van de organisaties die tot de collectieve sector behoren in de toelichting op de jaarrekening te vermelden en om de openstaande vorderingen met spoed te innen.

Reactie regering:

De regering zal voortaan rekening houden met deze aanbeveling.

Verder, de regering heeft verschillende acties ondernomen om de openstaande vorderingen te innen, waaronder onderhandelingen, het versturen van inningsopdrachten (facturen), aanmaningen en zelfs het entameren van rechtszaken. De regering zal haar inspanningen blijven doen om de openstaande vorderingen te innen.

Advies van de Raad van Advies (hierna: de Raad)

De Raad van Advies heeft bij brief van 6 juli 2020, met nummer RA/17-20-LV, advies uitgebracht over het onderhavige ontwerp. Hieronder wordt op dit advies ingegaan.

Beoordeling van de Jaarrekening 2018 door de Raad

I. De ontwerplandsverordening tot vaststelling van de Jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar 2018

1. Procedureel

a. Artikel 51, tweede lid, van de Landsverordening comptabiliteit 2010

Artikel 51, tweede lid, van de LvC 2010 bepaalt dat bij een ontwerplandsverordening tot vaststelling van een jaarrekening worden gevoegd:

- een accountantsverklaring en het daarbij behorende verslag van de accountant van het Land, de SOAB;
- het door de ARC uitgebrachte rapport van haar bevindingen met betrekking tot de jaarrekening.

De bevindingen van de SOAB en de ARC met betrekking tot een jaarrekening zijn van cruciaal belang voor een gedegen beoordeling van die jaarrekening en voor de verantwoording die aan de Staten wordt afgelegd met het indienen daarvan.

b. De controleverklaring en het accountantsverslag van de SOAB en het Rapport van de ARC over de Jaarrekening 2018.

In het dossier betreffende het onderhavige adviesverzoek (hierna: adviesverzoek) bevindt zich een controleverklaring van de SOAB d.d. 27 februari 2020 (hierna: Controleverklaring SOAB) bij de Jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar 2018 (hierna: Jaarrekening 2018).

Het accountantsverslag van SOAB naar aanleiding van de controle van de Jaarrekening 2018 d.d. 27 februari 2020 (hierna: Verslag SOAB) is op die datum aan de Minister van Financiën (hierna: Minister) aangeboden (kenmerk 20/0132C/JH).

De Controleverklaring SOAB en het Verslag SOAB zijn bij de toelichting op de Jaarrekening 2018 gevoegd.

Naar het oordeel van de SOAB¹:

- 1°. kan geen oordeel gegeven worden over de getrouwheid van de Jaarrekening 2018 (oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid), en
- 2°. voldoen de in de Jaarrekening 2018 verantwoorde baten, lasten en balansmutaties, niet aan de eisen van financiële rechtmatigheid (afkeuring ten aanzien van de financiële rechtmatigheid).

Genoemd oordeel van de SOAB wordt in de Controleverklaring SOAB en het Verslag SOAB onderbouwd aan de hand van een opsomming van geconstateerde afwijkingen en onzekerheden in de verantwoorde standen en stromen van de jaarrekening per 31 december 2018 (getrouwheidsafwijkingen en -onzekerheden) en van geconstateerde afwijkingen en onzekerheden ten aanzien van de financiële rechtmatigheidsaspecten.²

c. Het Rapport van de ARC over de Jaarrekening 2018 van april 2020 (hierna: Rapport ARC)

De ARC doet elk jaar onderzoek naar de verantwoording van de regering, en daarbij staan als basis de volgende onderwerpen centraal:

- a. de rechtmatigheid van de bestedingen, met andere woorden: de vraag of de middelen volgens de daarvoor geldende regels besteed worden;³
- b. de doelmatigheid van de bestedingen, met andere woorden: de vraag of de uitgegeven middelen bijdragen tot het realiseren van het beoogde doel tegen acceptabele kosten.⁴

¹ Controleverklaring SOAB, pagina 1.

² Verslag SOAB, pagina 1, laatste tekstblok.

³ Zie "Hoofdstuk III. Rechtmatigheidsonderzoek" van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao.

⁴ Zie "Hoofdstuk IV. Doelmatigheidsonderzoek" van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao.

Ten aanzien van de Jaarrekening 2018 luidt het oordeel van de ARC als volgt⁵:

- 1°. de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het dienstjaar 2018 zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (dus geen financiële rechtmatigheid); en
- 2°. de jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over het dienstjaar 2018.

De ARC kan de Jaarrekening 2018 niet aldus goedkeuren.

Bovengenoemd oordeel van de ARC is onderbouwd in het Rapport ARC. Het valt de Raad op dat in het Rapport ARC niet uitgebreid wordt stilgestaan bij de doelmatigheid van de bestedingen.

Reactie regering

De ARC verricht zowel rechtmatigheids- als doelmatigheidsonderzoek ingevolge artikel 19 e.v. (rechtmatigheid) en artikel 29 (doelmatigheid) van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao (AB 2010, no. 87, bijlage h). Bij de controle van de jaarrekening controleert de ARC op basis van artikel 22 lid 3 van de landsverordening. Deze controle is conform de ISSAI standaarden.

In de Algemene beschouwingen in de MvT bij genoemde landsverordening wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen het rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek.

De controle van de jaarrekening van het Land valt onder hoofdstuk III, namelijk Rechtmatigheidsonderzoek (artikelen 19 tot en met 28 van de onderhavige landsverordening).

Voor het uitvoeren van doelmatigheidsonderzoeken dient hoofdstuk IV Doelmatigheidsonderzoek als grondslag.

Ingevolg artikel 29 kan de ARC doelmatigheidsonderzoek verrichten op het beheer van de gelden en goederen. Deze onderzoeken die voornamelijk betrekking hebben op de drie E's (efficiëntie, effectiviteit en economie/zuinigheid) worden apart gedurende het jaar uitgevoerd en niet bij de jaarrekeningcontrole.

Op grond van het vorenstaande kan gesteld worden dat de ARC bij de jaarrekeningcontrole niet stil staat bij de doelmatigheid van de bestedingen omdat dit niet thuis hoort bij een jaarrekeningcontrole.

d. Overschrijding van de wettelijke termijn waarbinnen de Jaarrekening 2018 bij de Staten moet zijn ingediend conform de in de LvC 2010 opgenomen procedure ter zake

1°. *De procedure conform de LvC 2010*

De procedure voor het vaststellen van een jaarrekening is opgenomen in de artikelen 49 tot en met 51 van de LvC 2010 en is als volgt:

- De Minister stelt de jaarrekening over een dienstjaar vóór 1 september van het daaropvolgende jaar vast en zendt deze na accordering door de RvM naar de

⁵ Rapport Rekenkamer, pagina 6, eerste tekstblok.

ARC en de accountant van het Land, in dit geval de SOAB (artikelen 49, eerste lid, en 50, eerste lid, van de LvC 2010).

- De SOAB zendt zijn verklaring over een jaarrekening binnen anderhalve maand na ontvangst van deze jaarrekening aan de Minister met een afschrift aan de ARC die binnen anderhalve maand een mede aan de Staten gericht verslag van bevindingen uitbrengt (artikel 50, derde lid, van de LvC 2010).
- Binnen twee maanden na het uitbrengen van het verslag van de ARC dient de Gouverneur, onder toevoeging van de verklaring en het bijbehorende verslag van de SOAB alsook het verslag van bevindingen van de ARC, een ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening in bij de Staten, ter verlening van décharge aan de ministers over het door hen gevoerde beleid en financieel beheer over het betreffende dienstjaar. Als de verklaring van de SOAB of het verslag van bevindingen van de ARC nog niet beschikbaar is dan geeft de Gouverneur de oorzaak aan en het tijdstip waarop deze worden gezonden aan de Staten, die de jaarrekening niet goedkeuren voordat zij van het verslag van bevindingen van de ARC hebben kunnen kennisnemen (artikelen 51 en 52 van de LvC 2010).
- Voorafgaand aan de indiening van voornoemde ontwerp-landsverordening bij de Staten dient de Raad van Advies binnen een maand na ontvangst van het ontwerp te adviseren (artikel 8, eerste lid, van de LvC 2010).

2°. Overschrijding van de wettelijke termijn voor de indiening van de ontwerp-Jaarrekening 2018 bij de Staten

In de bij de onderhavige ontwerp-landsverordening (hierna: ontwerp) behorende memorie van toelichting (hierna: memorie van toelichting) is vermeld dat de Minister de Jaarrekening 2018 binnen de wettelijke termijn van artikel 49, eerste lid, van de LvC 2010 heeft opgesteld en aan de SOAB en de ARC heeft aangeboden. De opstelling is d.d. 23 augustus 2019 geschied en de aanbieding aan voornoemde controlerende organen vond plaats d.d. 30 augustus 2019.⁶ Uitgaande van laatstgenoemde datum zou de ontwerp-landsverordening tot goedkeuring van de Jaarrekening 2018 uiterlijk 1 februari 2020 bij de Staten moeten worden ingediend. Vastgesteld wordt dat deze wettelijke indieningstermijn ruimschoots is overschreden. Reeds eerder, onder andere in de adviezen van de Raad over de vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2014 en 2015, heeft de Raad erop geattendeerd dat de wettelijke termijn voor de indiening van een jaarrekening bij de Staten steeds wordt overschreden.⁷

In het Verslag SOAB d.d. 27 februari 2020 heeft de SOAB vermeld om welke redenen dit controlerende orgaan de voor haar geldende wettelijke termijn, conform artikel 50, tweede lid, van de LvC 2010, niet heeft gehaald. De SOAB geeft

⁶ Memorie van toelichting, pagina's 2 (tabel) en 3, eerste tekstblok.

⁷ Het advies van de Raad d.d. 9 mei 2018, RvA no. RA/15-18-LV (zaaknummer 2018/012074), pagina's 3 tot en met 5 en het advies van de Raad d.d. 1 november 2018, RvA no. RA/34-18-LV (zaaknummer 2018/043283), pagina 6, eerste tekstblok.

aan een vertraging te hebben opgelopen in de uitvoering van de controlewerkzaamheden omdat de ministeries de gevraagde controle-informatie niet tijdig en volledig hebben opgeleverd.⁸

3°. Advies

De Raad adviseert de regering het nodige te doen teneinde de belemmeringen voor het vaststellen van jaarrekeningen binnen de voor deze geldende wettelijke termijn, voor de toekomst weg te nemen.

Reactie regering:

De regering zal voor datgene wat in haar invloedssfeer ligt, het nodige hiertoe doen. Ieder Minister cq ministerie is verantwoordelijk voor haar bedrijfsvoering. De Regering zal de ministeries wederom op hun verantwoordelijkheid wijzen en verzoeken om voortaan de door SOAB gevraagde controle-informatie tijdig en volledig op te leveren. Het belang hiervan zal hierbij tevens benadrukt worden. De versterking van de financiële functie zal een goede bijdrage leveren in dit proces.

2. Het ontbreken van de landsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017

In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 zich in de afrondingsfase bevinden om na verkregen advies van de Raad van Advies aan de Staten aan te bieden.⁹ De Raad maakt de regering erop attent dat hem nimmer ter advisering ontwerplandsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 zijn aangeboden en dat hij om die reden over die ontwerplandsverordeningen (nog) niet heeft geadviseerd. Het laatst uitgebrachte advies ter zake van de Raad betreft het advies d.d. 1 november 2018 over de ontwerplandsverordening tot vaststelling van de Jaarrekening voor het dienstjaar 2015, met kenmerk RvA no. RA/34-18-LV (zaaknummer 2018/043283).

Uit het Verslag SOAB maakt de Raad wel op dat de SOAB ten aanzien van de dienstjaren 2016 en 2017 controleverklaringen heeft verstrekt.¹⁰ En uit het “Advies bij de Jaarrekeningen 2014 tot en met 2017 Curaçao” van het Cft d.d. 11 juli 2019, met kenmerk Cft 201900086 (hierna: Advies Cft jaarrekeningen 2014-2017), blijkt dat het Cft de definitieve Jaarrekening en het jaarverslag voor het dienstjaar 2017 d.d. 21 december 2018 heeft ontvangen en de Jaarrekening voor het dienstjaar 2016 d.d. 31 augustus 2017. Uit het Advies Cft Jaarrekeningen 2014-2017 blijkt tevens dat het Cft ook over de betreffende controleverklaringen van de SOAB en de adviezen van de ARC beschikt¹¹.

⁸ Verslag SOAB, pagina 10, tweede tekstblok.

⁹ Memorie van toelichting, pagina 3, tweede tekstblok onder “Concluderend:”.

¹⁰ Verslag SOAB, pagina 10, laatste tekstblok.

¹¹ Advies Cft jaarrekeningen 2014-2017, pagina 1, eerste tekstblok.

Uit de bij het adviesverzoek gevoegde stukken wordt het echter niet duidelijk om welke reden de ontwerplandsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 nog niet ter advisering aan de Raad zijn aangeboden.

De Raad adviseert de regering de ontwerplandsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 zo spoedig mogelijk ter advisering aan de Raad te doen toekomen teneinde deze ter vaststelling aan de Staten te kunnen aanbieden.

Reactie regering:

De aanbieding van de ontwerplandsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 zijn inmiddels op 16 september 2020 aan de Raad van Advies aangeboden.

3. De kwaliteit van de Jaarrekening 2018

Algemeen.

a. De SOAB

1°. Algemeen

Hierboven is reeds vermeld dat de SOAB over de Jaarrekening 2018 geen oordeel geeft (oordeelonthouding) voor wat betreft de getrouwheid van deze jaarrekening en een afkeurend oordeel geeft ten aanzien van de financiële rechtmatigheid daarvan. De redenen hiervoor zijn gebaseerd op diverse geconstateerde significante afwijkingen en – onzekerheden die in het Verslag SOAB zijn vermeld.¹²

Voor significante afwijkingen wordt onder meer gewezen op een begrotingsoverschrijding van NAf 153,6 miljoen respectievelijk een begrotingsonderschrijding van NAf 123,6 miljoen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting per “Hoofdstuk (Ministerie)”, welke financiële rechtmatigheidsafwijkingen zijn.¹³ En een significante onzekerheid is bijvoorbeeld de post “Belastingen” aangezien voor de verantwoorde belastinginkomsten een getrouwheidsonzekerheid bestaat van NAf 1.371,9 miljoen wegens significante tekortkomingen in de onderliggende administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB).¹⁴ Volgens de SOAB is verder een getrouwheidsonzekerheid het feit dat de SOAB het geheel van besluitenlijsten of notulen van de RvM niet heeft mogen inzien, waardoor er een onzekerheid bestaat ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten van de Jaarrekening 2018.¹⁵

Van belang is tevens de bevinding van de SOAB dat de ministeries de gevraagde controle-informatie, zoals offertes, overeenkomsten, aanstellingsbesluiten van overheidspersoneel en getekende subsidiebeschikkingen, niet tijdig en volledig hebben opgeleverd. De SOAB merkt verder op dat dit vanaf oktober 2010 het geval is. Het gevolg hiervan is dat diverse posten in de jaarrekeningen van het

¹² Verslag SOAB, pagina 2, e.v., onderdeel 1.1 en pagina 4 e.v., onderdeel 1.2.

¹³ Verslag SOAB, pagina 3, onder “Algemeen”.

¹⁴ Verslag SOAB, pagina 55, onder “Conclusie”.

¹⁵ Controleverklaring SOAB, pagina 2 onder “Algemeen”.

Land vanaf 10 oktober 2010 tot en met het jaar 2017 een materiële onzekerheid of een onzekerheid van diepgaande invloed bevatten.¹⁶

2°. De waardering van de “Materiële Vaste Activa” sinds 10 oktober 2010

Een getrouwheidsonzekerheid in het Rapport SOAB is dat er geen oordeel gegeven kan worden over de volledigheid van de MVA omdat de SOAB geen oordeel heeft over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010. Immers, het voormalig EGC heeft geen specificatie overgedragen van de MVA per 9 oktober 2010.¹⁷

De Raad constateert dat de onzekerheid over de beginstand van de MVA sinds 10 oktober 2010 als een rode draad door de controleverklaringen van de SOAB loopt. Zie daarvoor bijvoorbeeld de controleverklaringen van de SOAB met betrekking tot de jaarrekeningen over de dienstjaren 2014¹⁸ en 2015.¹⁹ In zijn advies over de Jaarrekening voor het dienstjaar 2015 heeft de Raad daar een opmerking over gemaakt, namelijk dat de discussie, over onder andere de MVA, tussen de SOAB en de regering jaarlijks plaatsvindt zonder dat er zicht is op een uitkomst. In voornoemd advies heeft de Raad geadviseerd een werkbare modus te vinden opdat deze discussie in het traject van voorbereiding van de jaarrekening daarop, kan worden afgerond.²⁰ De Raad stelt vast dat dit kennelijk nog niet is gebeurd en is van oordeel dat de SOAB in samenspraak met de regering hier een oplossing voor moet vinden, anders zou dit betekenen dat er nooit een goedkeurende verklaring zal kunnen worden afgegeven ten aanzien van de MVA.

Reactie regering:

De MVA is een van de kernpunten van de “Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de Jaarrekening 2021 van het land Curaçao” welke zodanig verbeterd dient te worden dat de Jaarrekening 2021 van het Land voorzien kan worden van een goedkeurende controleverklaring. Het project voor de inventarisatie, vaststelling van het eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het land Curaçao wordt door SOAB uitgevoerd. En zoals SOAB zelf aangeeft is het project nog in de prille uitvoeringsfase en is dus nog niet afgerond. De uitkomsten hiervan zijn derhalve nog pending.

SOAB ondersteunt de minsiteries bij de uitvoering van de onderdelen van de “Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de Jaarrekening 2021 van het land Curaçao”. Het vooruitzicht is dus dat er nu in dit kader tot een oplossing gekomen zal worden.

b. De Algemene Rekenkamer Curaçao

Eerder is reeds vermeld dat de ARC de Jaarrekening 2018 niet heeft goedgekeurd omdat deze geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over het dienstjaar 2018. In het Rapport ARC is aangegeven waarop genoemd oordeel is gebaseerd. Opmerkelijk is dat daarbij

¹⁶ Verslag SOAB, pagina's 9 en 10.

¹⁷ Controleverklaring SOAB, pagina 1, in onderdeel “2. Materiële Vaste Activa”.

¹⁸ Accountantsverslag SOAB inzake de Jaarrekening 2014, kenmerk 16/0250R/SF, d.d. 8 maart 2016, pagina 8, onder “Waardering”.

¹⁹ Controleverklaring SOAB over de Jaarrekening 2015 d.d. 10 november 2016, pagina 4, onderdeel “3. Materiële Vaste Activa”.

²⁰ Advies van de Raad van Advies d.d. 1 november 2018, RvA no. RA/34-18-LV, pagina 4, derde tekstblok

onder andere is aangegeven dat de oorzaak van de bovengenoemde bevindingen en conclusies gelegen is in het feit dat het financieel beheer niet ordelijk en niet controleerbaar is, hetgeen in het Rapport ARC wordt onderbouwd.²¹ Daarin staat dat het Land in 2018 heeft aangegeven dat haar financieel beheer op orde zal worden gebracht en gehouden en dat als ultieme toetssteen daarvan de jaarrekening over het dienstjaar 2021 een goedkeurende accountantsverklaring zal verkrijgen. Hiervoor is een stappenplan opgesteld. Tijdens het onderzoek van de ARC is echter geconstateerd dat de realisatie van de oplossingen hierin achterlopen op de planning.²² Onder meer om die reden heeft de Rekenkamer bepaalde aanbevelingen gedaan aan de Staten. Een van de aanbevelingen aan de Staten is dat dit college erop toeziet dat de Minister alsook de RvM de realisatie van de opgenomen doelstellingen in de roadmap naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021 (hierna: roadmap) als topprioriteit aanmerken en dit ook uitdragen naar de betreffende ministeries. Daarbij dient elk van de in de roadmap opgenomen plannen en acties van een afrondingsdatum te worden voorzien en voortdurend te worden gemonitord.²³

De roadmap betreft de door de Minister aan het Cft toegestuurde “roadmap naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021” welke roadmap het Cft d.d. 25 januari 2019 heeft ontvangen. De roadmap maakt inzichtelijk op welke onderdelen en processen de nadruk zal liggen bij het versterken van de financiële functie.²⁴ Met betrekking tot de stand van zaken van de plannen en acties van de roadmap wordt verwezen naar onderdeel I. 4, onder c, van dit advies.

Reactie regering:

SOAB ondersteunt de uitvoering van de projecten van de “Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2021 van het land Curaçao”. Elk van de in de roadmap opgenomen plannen en acties zijn van een afrondingsdatum voorzien en worden voortdurend gemonitord door SOAB. Er vinden momenteel afstemmingsvergaderingen plaats door SOAB met alle ministeries. Daar waar er reeds projecten lopen die bijdragen aan de outputs van de plannen en acties in de Roadmap, worden als zodanig verwerkt cq op-cq meegenomen in de roadmap.

c. De reactie van de regering in de memorie van toelichting op de bevindingen en conclusie van de controlerende organen

Op vele onderdelen is de regering het niet eens met de bevindingen en conclusies van de controlerende organen. De regering geeft in de memorie van toelichting bijvoorbeeld aan dat wat het niet kunnen inzien van de besluitenlijsten van de RvM door de SOAB betreft, het reglement van orde voor de RvM een geheimhoudingsplicht bevat tenzij de minister-president ontheffing daarvan verleent

²¹ Rapport Rekenkamer, pagina 6, tweede en derde tekstblok, en pagina 7, eerste tekstblok.

²² Rapport Rekenkamer, pagina 7, eerste tekstblok.

²³ Rapport Rekenkamer, pagina 7, tweede en derde tekstblok, onder punt 1.

²⁴ Bericht op basis van artikel 12 lid 5 Rft van het Cft aan de Raad van Ministers van Curaçao, d.d. 13

februari 2019, kenmerk Cft 201900016, pagina 5, voorlaatste tekstblok.

namens de RvM of de uitvoering van besluiten dit nodig maakt dan wel de aard en omstandigheden van een besluit bekendmaking vorderen.²⁵ Voor de regering is het om die reden volstrekt onduidelijk dat de SOAB dit argument hanteert voor de conclusie dat er een onzekerheid bestaat ten aanzien van de volledigheid van de posten in de Jaarrekening 2018.²⁶

Met betrekking tot de bevindingen en conclusies van de Rekenkamer verwijst de regering voor een reactie naar haar reacties op de bevindingen en conclusies van de SOAB, aangezien de bevindingen en conclusies van deze twee controlerende organen veelal parallel lopen.²⁷

d. Advies

De Raad adviseert de regering in de memorie van toelichting aan te geven op welke wijze de waardering van de MVA zal worden aangepakt, zodat er in de volgende jaarrekening kan worden uitgegaan van een beginstand van de MVA die acceptabel is voor zowel de SOAB als de regering.

Reactie regering:

De MVA is een van de kernpunten van de “Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de Jaarrekening 2021 van het land Curaçao” welke zodanig verbeterd dient te worden dat de Jaarrekening 2021 van het Land voorzien kan worden van een goedkeurende controleverklaring. Het project voor de inventarisatie, vaststelling van het eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het land Curaçao wordt door SOAB uitgevoerd. En zoals SOAB zelf aangeeft is het project nog in de prille uitvoeringsfase en is dus nog niet afgerond. De uitkomsten hiervan zijn derhalve nog pending.

SOAB ondersteunt de uitvoering van de projecten in het kader van de “Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de Jaarrekening 2021 van het land Curaçao”. Het vooruitzicht is dus dat er nu in dit kader tot een oplossing gekomen zal worden.

4. De kwaliteit van de financiële verantwoording in samenhang met de roadmap

a. Algemeen

Uit de bij het adviesverzoek gevoegde stukken kunnen verschillende factoren worden afgeleid die de kwaliteit van de financiële verantwoording door de regering door middel van de Jaarrekening 2018 mede hebben beïnvloed. Een factor die al geruime tijd als een rode draad door de rapporten en verslagen van de SOAB en de ARC loopt is het niet op niveau functionerend financieel beheer van het Land.

b. Lopend traject inzake de verbetering van het financieel beheer

Jaarrekeningen eerdere jaren

²⁵ Artikel 19 van het reglement van orde voor de Raad van ministers.

²⁶ Memorie van toelichting, pagina 4, tweede en derde tekstblok.

²⁷ Memorie van toelichting, pagina 27, onder “Reactie Regering”.

Het land Curaçao kampt sinds haar bestaan met tekortkomingen in het financieel beheer. De Rekenkamer heeft bij het onderzoek van de jaarrekening voor het dienstjaar 2014 om die reden met inachtneming van artikel 27, eerste lid van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao daar bezwaar tegen aangekend. De RvM heeft in verband hiermee in 2017 een plan van aanpak opgesteld om de geconstateerde tekortkomingen in de Jaarrekeningen betreffende de dienstjaren tot en met 2014 weg te werken.

Zoals uit het rapport van de ARC inzake de Jaarrekening 2018 (pagina 25) blijkt heeft zij in haar rapporten inzake de Jaarrekeningen over de dienstjaren 2015, 2016 en 2017 aangegeven dat de overheid in 2018 gestart was met de implementatie van dit plan van aanpak maar dat deze tekortkomingen nog niet waren weggewerkt. Zoals eerder is vermeld, heeft de Raad de Jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 nog niet ontvangen ter advisering. Uit het advies van het Cft²⁸ heeft de Raad kunnen opmaken dat in de Jaarrekening voor het dienstjaar 2017 een lichte verbetering te constateren is omdat, met betrekking tot de getrouwheid, een oordeelonthouding in de plaats van een afkeurend oordeel is gegeven. Terwijl ten aanzien van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2014 tot en met 2016 steevast een afkeurend oordeel door de controlerende organen is gegeven. Met betrekking tot de rechtmatigheid van de Jaarrekening 2018 is het oordeel in 2017 – evenals in voorgaande jaren zoals dienstjaren 2014 tot en met 2016 - wel afkeurend.

Uitkomst jaarrekening 2018

Voor de Jaarrekening 2018 zijn de oordelen van de controlerende organen ongewijzigd gebleven, namelijk oordeelonthouding voor getrouwheid en afkeurend oordeel voor rechtmatigheid. Vorenstaande oordelen inzake de Jaarrekening 2018 zijn gebaseerd op de volgende feiten:

ARC constateert rechtmatigheids- en getrouwheidsfouten van in totaal NAf 664,5 miljoen en rechtmatigheids- en getrouwheidsonzekerheden van in totaal NAf 5.991 miljoen en de SOAB komt tot getrouwheids- en rechtmatigheidsafwijkingen van in totaal NAf 664,2 miljoen en tot getrouwheids- en rechtmatigheidsonzekerheden van in totaal NAf 6 miljard.

In het dienstjaar 2018 sluit de gewone dienst af met een tekort van NAf 58,5 miljoen. Hiermee voldoet de jaarrekening niet aan de financiële normen, opgenomen in artikel 15, eerste lid, onderdeel a, van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (hierna: Rft). Conform artikel 18, zesde lid, van de Rft dient een tekort op de gewone dienst te worden gecompenseerd. Conform de door de RvM van het Koninkrijk op 12 juli 2019 gegeven aanwijzing aan de regering van Curaçao zouden gerealiseerde tekorten uit de dienstjaren 2017 en 2018 in de jaren 2020-2022 moeten worden gecompenseerd. Echter is het thans – mede gelet op de financieel-economische effecten van de COVID-19 crisis voor het Land - meer dan duidelijk dat dit voornemen niet realistisch is voor wat betreft enige compensatie in 2020. Het eigen vermogen per eind 2018 is van NAf

²⁸ Advies d.d. 11 juli 2019 met kenmerk Cft 201900086

10 miljoen per eind 2017 omgeslagen in negatief NAf 158,5 miljoen, waarbij niet alle activa volledig zijn verwerkt. Gelet op het algeheel beeld dat verkregen wordt uit de Jaarrekening 2018 is het volgens de Raad evident dat snelle verbetering imperatief is, vooral gezien de vraag of er hierdoor überhaupt gedegen begrotingen kunnen worden voorbereid.

c. De stand van zaken met betrekking tot de roadmap

De intentie van de regering om de jaarrekening van het land Curaçao te verbeteren is in 2018 nieuw leven ingeblazen. Daartoe is zij op 17 oktober 2018 schriftelijk met het Cft overeengekomen dat zij het financieel beheer van het Land op orde zal brengen en houden. Hierbij is afgesproken dat de Jaarrekening voor het dienstjaar 2021 tijdig zal worden vastgesteld en voorzien zal worden van een goedkeurende verklaring. Het Land heeft middels de roadmap een stappenplan gemaakt om haar doelstelling te realiseren inzake een goedkeurende en tijdige controleverklaring voor de Jaarrekening voor het dienstjaar 2021. De in de roadmap opgenomen aandachtspunten sluiten aan op de geïdentificeerde tekortkomingen in de Jaarrekeningen voor de dienstjaren 2014 tot en met 2017.

In de roadmap zijn de elf meest belangrijke tekortkomingen (aandachtsgebieden) opgenomen die een gezond financieel beheer in relatie tot een goedkeurende controleverklaring belemmeren. De voortgang van deze planning wordt per kwartaal door de Minister aan de RvM gerapporteerd door middel van een uitvoeringsrapportage, die onderdeel vormt van de uitgebreide financiële managementrapportages uitgegeven per eind van elk kwartaal.

Teneinde de met de roadmap beoogde doelstelling te kunnen waarborgen is het volgens de Raad imperatief dat de geplande verbeteringen daadwerkelijk binnen de gestelde termijnen worden gerealiseerd.

Uit de uitvoeringsrapportage van eind 2019 van het MvF blijkt volgens de ARC dat het Land achterloopt op de realisatie van haar werkzaamheden om de tekortkomingen op te lossen.

Volgens de roadmap moesten vijf van de in totaal elf geïdentificeerde tekortkomingen (aandachtsgebieden) per eind 2019 zijn opgelost hetgeen niet is gebeurd. Onderstaand volgt een overzicht van de elf tekortkomingen, te beginnen met de vijf eerder bedoelde tekortkomingen:

1. de financiële functies die in onvoldoende mate zijn ingevuld;
2. de onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de personeelskosten;
3. de onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de subsidies en overdrachten;
4. de onjuiste waardering van de financiële vaste activa door de onzekerheid over het bestaan en de volwaardigheid van de langlopende leningen en studieleningen die zijn uitgegeven;
5. de begrotingsoverschrijdingen die niet vooraf door de Staten zijn vastgesteld.

De afronding van de projecten en uit te voeren werkzaamheden gericht op het oplossen van de overige zes geïdentificeerde tekortkomingen is volgens pagina's 25 en 26 van het Rapport ARC gepland in juli 2021, waarvoor onderliggende werkzaamheden gedurende 2019 en in januari 2020 moesten starten. Ook deze werkzaamheden lopen volgens de ARC achter op de planning. De doorlooptijden worden telkens verlengd. Deze zes overige geïdentificeerde tekortkomingen betreffen²⁹:

6. de tekortkomingen met betrekking tot langlopende leningen en studieleningen;
7. de onzekerheid met betrekking tot kosten van verbruik goederen en diensten;
8. de onzekerheid met betrekking tot inkomsten uit hoofde van belastingen;
9. de onzekerheid met betrekking tot diverse overige inkomsten;
10. de onzekerheid met betrekking tot opgenomen rechten en verplichtingen;
11. het ontbreken van een bevestiging van de RvM bij de jaarrekening en van een besluitenlijst en verslagen van de RvM.

d. Vooruitzichten

Met het oog op het wegnemen van de tekortkomingen constateert de Raad – in vergelijking met de voorlaatste jaarrekening die de Raad ontving ter advisering (namelijk Jaarrekening voor het dienstjaar 2015) – dat tal van verbetertrajecten lopen waarvan een groot deel van deze trajecten niet op schema ligt. Ook kan met betrekking tot de genoemde trajecten volgens de Raad niet worden opge maakt binnen welke termijn die zullen resulteren in het wegnemen van een tekortkoming in het financieel beheer. Om de gewenste effecten toch tijdig te kunnen behalen bij de lopende trajecten is het imperatief dat inhaalslagen worden gemaakt. Met betrekking tot vier van de eerdergenoemde tekortkomingen constateert de Raad uit de memorie van toelichting dat daarbij aanvankelijk sprake zou zijn van meningsverschillen tussen de regering en de controlerende organen. Deze zijn de hierboven vermelde tekortkomingen. Met betrekking tot deze vier tekortkomingen zijn geen verbetertrajecten genoemd in de bij het adviesverzoek gevoegde stukken en evenmin kan uit deze stukken worden opge maakt of hierover een conclusie dan wel consensus is die de opheffing van deze tekortkoming zou indiceren. Volgens de Raad betekent het vorenstaande dat deze tekortkomingen zouden kunnen terugkeren in de volgende jaarrekening. Uit de memorie van toelichting³⁰ blijkt wel dat een werkgroep is opgericht bestaande uit vertegenwoordigers van de ARC, de SOAB en het MvF teneinde de samenwerking en de communicatie tussen genoemde controlerende organen en het MvF te optimaliseren. De Raad juicht de oprichting van deze werkgroep toe aangezien er behoefte blijkt te zijn aan verbeterde samenwerking waarbij de betrokken partijen gezamenlijk oplossingsgericht dienen te zijn.

Het proces ter realisering van de voorgenomen verbetering van de kwaliteit van jaarrekeningen zal volgens de Raad geruime tijd in beslag nemen en voortdurend inspanning vergen. Voorts is de voltooiing van de projecten en uit te

²⁹ Memorie van toelichting, pagina 29, punten 4 en 6, pagina 30, punten 7 en 8 en pagina 33, punten 10 en 11.

³⁰ Memorie van toelichting, pagina 6, tweede tekstblok.

voeren werkzaamheden die samenhangen met bovengenoemde tekortkomingen sterk afhankelijk van de zeer schaarse financiële middelen waarbij in bepaalde gevallen expertise nodig is die niet voor het oprapen ligt. Gelet op al het vorenstaande beaamt de Raad dat de realisatie van het voorgenomen doel volgens de vastgestelde roadmap een grote uitdaging behelst. Rekening houdend met het feit dat bij bepaalde trajecten de gewenste effecten wellicht niet meteen merkbaar zullen zijn, is het volgens de Raad imperatief dat deze tekortkomingen tijdig moeten zijn weggewerkt teneinde een goedkeurende verklaring van de controleorganen voor de jaarrekening 2021 te kunnen krijgen. Vanwege diverse redenen blijkt voornoemd proces vertraging te hebben opgelopen. Zoals uit het dossier blijkt, kampt de overheid met een tekort aan financiële middelen en aan menskracht. Naast deze zaken die enigszins te voorzien waren, spelen ook onverwachte ontwikkelingen een rol, zoals de COVID-19 crisis die gepaard ging met een lockdown van enkele maanden. Ook de leegloop bij de afdeling AO/IC van het Ministerie van Financiën vanwege de overstap die het personeel van deze afdeling gemaakt heeft naar de nieuwe financiële functie van interne auditors op de diverse ministeries speelt hierbij een rol.

e. Advies

De Raad adviseert de regering de ingestelde werkgroep intensief in te zetten opdat de meningsverschillen tussen de controleorganen en het Ministerie van Financiën worden opgeheven. Voorts wordt geadviseerd bij de diverse discussies tussen de regering en de SOAB die zonder een eindconclusie worden afgesloten en waaruit onzekerheden dan wel fouten voortvloeien, daaraan de nodige aandacht te besteden opdat de euvels worden weggewerkt. Gelet op de risico's die bestaan en die het behalen van de middels de roadmap nagestreefde doelstelling in het gedrang kunnen brengen, wordt de regering tevens geadviseerd:

- de verbetertrajecten waarbij de opstart vertraging heeft opgelopen - die spoedig op te starten;*
 - de in uitvoering zijnde verbetertrajecten in een hoog tempo voort te zetten; en*
 - in samenwerking met de SOAB de noodzakelijke additionele stappen te nemen waarbij vooral rekening gehouden dient te worden met de aanbevelingen van de ARC.*
- Verder wordt geadviseerd uitgaande van de realiteit, waar nodig de roadmap bij te stellen en na te gaan of het streven met betrekking tot de jaarrekening over het dienstjaar 2021 nog steeds haalbaar is. Mocht de regering constateren dat de nagestreefde doelstelling met betrekking tot de jaarrekening over het dienstjaar 2021 vertraging zal oplopen, wordt geadviseerd tijdig met het Cft hierover in contact te treden.*

Reactie regering:

Met de oprichting en bemensing van de Interne Audit (IA) afdeling vanaf 1 november 2019 met internal auditors is de communicatie, afstemming en samenwerking met het MvF met de controleorganen verbeterd.

De regering is ook voornemens om als eerste de afdeling Financiële Rapportage van het MvF die belast is met de opstelling van de verschillende rapportages en de jaarrekeningen te upgraden en te versterken.

Voor wat betreft specifiek het behalen van doelstellingen van de roadmap het volgende. Naast de versterking van de financiële functie bij de ministeries, ondersteunt SOAB de ministeries bij de verbetering van het financieel beheer voor het wegnemen van de tekortkomingen. De ondersteuningswerkzaamheden vinden in overleg en in samenwerking met het MvF en functionarissen van de diverse ministeries.

Gezien het uitdagend karakter van de roadmap en de verschillende factoren die tot nu toe hebben bijgedragen aan een lager dan gewenst voortgangstempo (onder andere onvoldoende capaciteit en daadkracht, geen technische ondersteuning van Nederland (BZK), vertraging door COVID-19 maatregelen, is voor diverse projecten van de roadmap ook besloten een nieuwe strategie en/of een andere trekker in te zetten. De verwachting is dat hiermee het uitvoeringstempo bij de implementatie van de verschillende projecten van de roadmap toe zal nemen.

De regering rapporteert ieder kwartaal in de Uitvoeringsrapportage de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de diverse deelprojecten van de roadmap. Deze rapportage is als bijlage toegevoegd.

Overige inhoudelijke opmerkingen

De opmerkingen van wetstechnische en redactionele aard zijn conform door Raad van Advies aanbevolen, aangepast.

De Minister van Financiën

Bijlage

Voortgang financieel beheer projecten

Voortgang financieel beheer projecten

De “Groeistrategie Curaçao, integraal en samen” is in 2018 door de regering vastgesteld met als doelstelling de gemeenschap van Curaçao daadwerkelijk en langdurig perspectief op welvaart en welzijn te bieden. Met dit eindresultaat voor ogen is prioriteit gegeven aan de uitvoering van diverse projecten die gericht zijn op het structureel keren van de negatieve economische groeitrend, het duurzaam verbeteren van de overheidsfinanciën en het -apparaat, en het integraal aanpakken van de sociaaleconomische problematiek op Curaçao.

In het kader van het duurzaam verbeteren van de publieke financiën en het financieel beheer zijn de volgende subdoelstellingen vastgesteld:

1. Het bereiken van structureel begrotingsevenwicht (minimaal).
2. Het versterken van de financiële functie.
3. Het verbeteren van het financieel beheer.
4. Het herzien en hervormen van het belastingstelsel.

Voor alle vier subdoelstellingen zijn een of meer projecten geprioriteerd. Ten aanzien van de verbetering van het financieel beheer is de “Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2021 van het Land Curaçao” leidend. In de Roadmap zijn 11 kernpunten (aandachtsgebieden) opgenomen waarop duidelijke verbeteringen dienen te worden gerealiseerd, zodat de jaarrekening 2021 van het Land voorzien kan worden van een goedkeurende controleverklaring.¹ Onderstaande tabel verschaft een overzicht van de kernpunten in de Roadmap.

Tabel 1 Overzicht Roadmap kernpunten

1. Financiële functies	7. Belastinginkomsten
2. Beloning van Personeel	8. Niet-belasting inkomsten (NBI)
3. Subsidies en Overdrachten	9. Begrotingsoverschrijdingen
4. Financiële vaste activa (FVA)	10. Besluitenlijsten Raad van Ministers
5. Materiële vaste activa (MVA)	11. Bevestiging bij de jaarrekening
6. Verbruik van Goederen en Diensten	

Het voldoende verbeteren van de tekortkomingen bij alle 11 kernpunten van de Roadmap zodat de jaarrekening 2021 van het Land van een goedkeurende controleverklaring voorzien kan worden is vanaf het begin aangeduid als een ambitieus plan. Gezien het uitdagende karakter van de Roadmap en de verschillende

¹ Ten aanzien van de getrouwheid.

factoren die tot nu toe hebben bijgedragen aan een lager dan gewenst voortgangstempo (onder andere onvoldoende capaciteit, geen technische ondersteuning vanuit Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), vertraging door COVID-19 maatregelen), zijn de afgelopen periode aanvullende besluiten genomen ten behoeve van de uitvoering.

Voor diverse projecten is besloten een nieuwe strategie en/of een andere trekker in te zetten. Daarnaast is overeengekomen dat SOAB de uitvoering van verschillende deelprojecten die in de Roadmap zijn opgenomen additioneel zal ondersteunen. De nadruk ligt hierbij op ondersteuning ten bate van de verbetering van het financieel beheer. De Roadmap kernpunten waarop deze ondersteuning primair van toepassing is zijn als volgt: 2. Beloning van Personeel, 3. Subsidies en Overdrachten, 5. Materiële vaste activa, 6. Verbruik van goederen en diensten, 7. Belastinginkomsten, en 8. Niet-belastinginkomsten.

In Tabel 2 worden de verbanden tussen de subdoelstellingen uit de Groeistrategie voor wat betreft de overheidsfinanciën en het financieel beheer toegelicht, evenals de Roadmap kernpunten, de voornaamste (project)werkzaamheden en eventuele gerelateerde risico's.

De verwachting is dat gedurende de tweede helft van het jaar het uitvoeringstempo bij de implementatie van de verschillende projecten toe zal nemen door de inzet van nieuwe strategieën en/of trekkers en door de extra ondersteuning door SOAB. Eventuele vertragingen door de (her)introduktie van maatregelen in het kader van de COVID-19 pandemie, kunnen echter niet uitgesloten worden.

Tabel 2 Overzicht projecten versterking financieel beheer

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden)	Geprioriteerde projecten	Status per 30/9/2020	Risico's
1) BEREIKEN VAN STRUCTUREEL BEGROTINGS-EVENWICHT (MINIMAAL)	INKOMSTEN VERHOGEN			
	8. Niet-belastinginkomsten a] Opstellen en implementeren formele procedures, en richtlijnen over de belangrijkste inkomsten beschrijven en implementeren. b] Verder implementeren van de formele procedures en richtlijnen inzake de belangrijkste inkomsten. c] Betrouwbare en controleerbare procedures en richtlijnen inzake de belangrijkste overige inkomsten opstellen en implementeren.	I] Optimalisatie leges en retributies.	>> Het traject ter identificatie en kwantificatie van het potentieel van zowel bestaande als nieuwe inkomstenbronnen is voltooid voor alle ministeries. De onderzoek rapporten zijn voor alle Ministeries afgerond en een presentatie is aan de verschillende Ministeries gegeven met uitzondering van Justitie en Financiën. De conceptrapporten van Justitie en Financiën zijn in de afrondingsfase. De datum voor het afronden van deze rapporten moet worden afgestemd met deze Ministeries. SOAW dient a.d.h.v. de presentatie aan te geven of ze akkoord zijn met het onderzoekrapport NBO SOAW. Hierna zullen ze in het implementatietraject opgenomen worden >> Voor de implementatieplannen van de ministeries geldt het volgende : Ministeries MEO en BPD zijn de implementatieplan in concept vorm klaar en moeten nog door de respectievelijke Ministers worden geaccordeerd. Het is de bedoeling om ingaande 1 januari 2021 Vestigingsvergunning te innen. Ministeries GMN en VVRP hebben hun respectievelijke implementatieplannen geaccordeerd. Hier moet nog een datum worden vastgesteld voor de uitvoering van de implementatieplannen. Ministerie OWCS dient implementatieplannen nog op te stellen en het Ministerie van AZ had geen significante inkomsten en zal niet in het implementatietraject opgenomen worden. De sessies waarbij per ministerie de implementatieplannen worden besproken, gaan door de komende periode en in 2021. >> Zodra individuele implementatieplannen door de Raad van Ministers worden geaccordeerd, wordt aangevangen met de uitvoering daarvan. >> Het traject ter modernisering van de bestaande wet- en regelgeving, en de verhoging/invoering van de tarieven van leges- en retributies vormt een cruciaal onderdeel van de implementatieplannen. Voor dit traject is gezien de relatief beperkte beschikbaarheid van wetgevingsjuristen, juridische ondersteuning aangevraagd in het kader van het Groeiakkoord. >> Door het gebrek aan wetgevingsjuristen (technische ondersteuning via BZK is niet op gang gekomen), is de focus verlegd in het tweede kwartaal en derde kwartaal van 2020 naar de niet-belastinginkomsten categorieën die geen wetgevingsaanpassingen behoeven. >> Om de implementatietrajecten te bespoedigen is gedurende het tweede kwartaal van 2020 een nieuwe trekker bij de ministerie van Financiën ingezet. Tevens wordt (lokaal) extra capaciteit gezocht	- Niet voldoende toegewijd personeel en middelen beschikbaar om de vereiste (project)werkzaamheden te verrichten. - Het ontbreken van de nodige daadkracht voor implementatie. - Door de benodigde afstemming met de verantwoordelijke ministeries en het wetgevingstraject dat moet worden doorlopen, kan de verhoging/introductie van bepaalde leges en retributies niet op korte termijn worden ingevoerd. - Geen acceptatie tariefsverhogingen door de gemeenschap, wat zou kunnen leiden tot mogelijke weerstand. - Belemmering van de implementatie door de aangepaste werksituaties in verband met COVID-19.

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden)	Geprioriteerde projecten	Status per 30/9/2020	Risico's
			voor de uitvoering van de werkzaamheden door de ministeries. De trekker voor de uitvoering wordt nu ook betrokken bij de verschillende vergaderingen van de werkgroep voor de NBO Projectplannen.	
		II) Op- en vaststelling beheersstructuur overheidsentiteiten.	>> Een inventarisatieronde is gaande vanuit het Ministerie van Financiën voor zowel de overheidsentiteiten als de gesubsidieerde instellingen. Deze inventarisatie richt zich voornamelijk op de volledigheid van de rapportages en afrekeningen van de boekjaren tot en met 2018. >> De inventarisatie van de overheidsentiteiten is in de afrondingsfase. De inventarisatie van de gesubsidieerde instellingen is in de beginfase.	- <i>Ontoereikende samenwerking van de verschillende betrokken ministeries voor de aanlevering van informatie betreffende zowel de overheidsentiteiten als de gesubsidieerde instellingen.</i> - <i>Informatie die door desbetreffende entiteiten moet worden opgeleverd (waaronder rapportages en afrekeningen) is vaak niet tijdig, juist noch volledig.</i>
	UITGAVEN VERLAGEN			
	<u>2. Beloning van personeel</u>			
	a) Op orde brengen personeelsdossiers. Ontbrekende aanstellings- en benoemingsbesluiten verwerken/opstellen en archiveren in personeelsdossiers. b) Formele procedures en richtlijnen over de personeels- en salarisprocessen beschrijven en implementeren. c) Interne controle op getrouwheid en rechtmatigheid van de personeelsgegevensadministratie en de doorgevoerde mutaties in de salarisadministratie. d) Werven en inwerken van benodigde deskundige personeel. e) Implementeren toereikende AO/IB m.b.t. proces over kosten beloning van personeel.	I) Doorlichting personeelsbestand om de rechtmatigheid van betaalde salarissen en toelagen te toetsen. **	>> In uitvoering. SOAB verleent ondersteuning in de interne controle. >>Het project richt zich primair op de waarborging van de juistheid, volledigheid, tijdige verwerking als ook de rechtmatigheid van de payroll transacties. Secundair richt het project zich op kostenbesparingen/bezuinigingen. De 4 deelprojecten zijn als volgt: 1.A Opzet en implementatie IAD van de Shared Service Organisatie (SSO), inclusief opschoning en digitalisering van de personeelsadministratie is afgerond. 1.B Het versneld/ vervroegd uitvoeren van de IAD SSO is voor 80% afgerond en wordt naar verwachting in januari 2021 afgerond. Dit is dit een doorlopend traject van de opzet & implementatie IAD SSO tbv de noodzakelijke controle stappen/interne beheerisngsmaatregelen in lijn met de Audit norm (financieel) voor het payroll proces 1.C Opschoning en Digitalisering personeelsadministratie PIMS@all - Het vanaf aug 2020 verhelpen van de onvolledige en onjuiste informatie in de PA mbt de actieve ambtenaren adhv de onderliggende documenten en het tegelijk digitaliseren van de PA-dossiers. De focus zal hierbij zijn het juist en volledig krijgen van het PA-bestand voor de actieve ambtenaren, wat ongeveer 3000 dossiers omvat. Dit teneinde de onvolledige en onjuiste informatie in de PA te verhelpen mbt de actieve ambtenaren. Een juiste en volledige PA schept de randvoorwaarde voor het juist en rechtmatig uitbetalen	- <i>Niet voldoende personeel en middelen beschikbaar om de vereiste (project)werkzaamheden te verrichten.</i> - <i>Het ontbreken van de nodige daadkracht voor implementatie.</i> - <i>Geen overdracht van kennis naar de ambtenarij bij afloop van het project</i> - <i>Het ontbreken van de nodige daadkracht voor implementatie.</i> - <i>Geen overdracht van kennis naar de ambtenarij bij afloop van het project.</i>

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden)	Geprioriteerde projecten	Status per 30/9/2020	Risico's
		van de salarissen. en de verwachting is dat met dit in januari 2021 kan afonden. 2. Vaktechnische bijscholing van de SSO op het gebied van personeels- en salarisadministratie.Dit traject is voor 25% in uitvoering en wordt in januari 2021 afgerond. 3. Beschrijving en gedeeltelijke herinrichting van de werkprocessen (Blueprint Payroll Processen). Betreft de gedeeltelijke herinrichting van de werkprocessen ism SOAB en een externe partij nadat op basis van ene gedegen externe analyse de knelpunten en aanbevelingen in kaart zijn gebracht. Dit is dus specifiek voor het payroll proces (PA/SA). Afrondingsdatum is geschat op januari 2021. 4. Herinrichting centraal administratief systeem personeels- en salarisadministratie. De noodzakelijke verdere inrichting van het centraal salaris systeem PIMS@all. Hier geldt namelijk dat sinds het operationeel gaan van de nieuwe geïntegreerde salarisadministratie er om budgetaire redenen destijds voor is gekozen niet alle modules in 1 keer aan te schaffen en mee te nemen in de inrichtng/implementatie. >> Voor wat betreft alle deelprojecten I-B t/m IV zijn alle voorbereidingen geheel gedaan waaronder: opstellen plan van aanpak implementatie fase en project teams, vastleggen TOR's, en pre selecteren van en onderhandelen met externe partijen. >>De nodige wettelijke en administratieve procedures om de opdrachtverleningen aan de geselecteerde externe partijen vast te kunnen leggen zijn nog steeds gaande. >>Implementatie Digitaal PersoneelsDossier (DPD) stond in de planning voor augustus 2020	- Belemmering van de implementatie door de sluiting van de grenzen (beperkte mogelijkheid voor buitenlandse externe partijen om het Land binnen te komen) en de aangepaste werksituaties in verband met COVID-19. - Door de wettelijke en administratieve procedures die moeten worden afgerond om de opdrachtverlening aan externe partijen vast te leggen, kan de implementatie van de projecten additionele vertraging oplopen. -In afwachting accordering en start van de Mantelovereenkomst SSO - SOAB	
	<u>3. Subsidies en overdrachten</u>			

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden) Geprioriteerde projecten Status per 30/9/2020 Risico's			
	<u>6. Verbruik goederen en diensten</u> a] Doorvoering betrouwbare en controleerbare processen verbruik van goederen en diensten (hierbij implementeren adviezen volgens ML 2016): I) Naleving procedures en richtlijnen bij de ministeries met de grootste/ gemiddelde onzekerheden. II) Aanbesteding- / inkoopdossiers op orde brengen. III) Opstellen totaal contractenregister en verplichtingenadministratie. IV) Controle op facturen die betaalbaar worden gesteld alsook niet op het 'controlerapport'. >> In december 2019 is het concept inkoopbeleid, in het document getiteld "Inkoopstrategie & -Beleid" door de Raad van Ministers (RvM) behandeld. De RvM heeft het standpunt ingenomen dat eerst nadere analyse en afstemming met de relevante diensten in de verantwoordelijke ministeries, t.a.v. de bijlage moet plaatsvinden voordat ingestemd kan worden met het concept. >> In de bijlage bij het concept inkoopbeleid wordt een uiteenzetting gegeven van de rolverdeling in het inkoopproces, en de verschillende inkooppakketten van de overheid van Curaçao. Conform het besluit van de RVM dient de minister van BPD zorg te dragen voor de verdere uitwerking van de richtlijnen van het concept inkoopbeleid aan de hand van de input die de RvM geleverd heeft tijdens de behandeling van het concept. >> Naar de verschillende Secretaris Generaals en de Financial Account Managers is op basis van het besluit van de RvM van 5 februari 2020 een brief gestuurd voor het leveren van input voor de nadere invulling van centrale en decentrale inkooppakket. >> In het eerste kwartaal van 2020 is een nieuwe trekker aangesteld voor het Project Centrale Inkoop. >> Het project voor de implementatie van het inkoopbeleid is in april 2020 goedgekeurd. >> Eind juni 2020 is een beslisdocument aan de RvM aangeboden ter finale goedkeuring van het centrale en decentrale inkooppakket. >> Eind juli 2020 is aangevangen met een onderzoek naar de optimalisatie van de koppeling tussen de centrale inkoopfunctie en de inventarisatie module in Enterprise-One. Onderzoek is afgerond. De informatie is besproken met o.a. de SD Beleid en Begroting. In een beslisdocument die de veranderde werkwijze en de problemen voor de Centraal Inkoop weergeeft is het resultaat via een aantal grafieken aangeboden aan de Min. BPD. >> Begin augustus 2020 wordt een basisdocument Projectstappen Centrale Inkoop aan de RvM voorgelegd met beslispunten betreffende ondermeer de beoogde rol van de inkoopafdeling conform het nieuwe inkoopbeleid, de benodigde bezetting van de afdeling, en de rol en reikwijdte van de activiteiten, adviezen en ondersteuning van de afdeling vanaf 2021. - Niet voldoende personeel en middelen beschikbaar om de vereiste (project)werkzaamheden te verrichten. - Het ontbreken van de nodige daadkracht en tijdige aansturing/ besluitvorming conform planning. - Belemmering van de implementatie door de aangepaste werksituaties in verband met COVID-19.			

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden) Geprioriteerde projecten Status per 30/9/2020 Risico's		
			>> Volgens planning wordt het basisdocument Projectstappen Centrale Inkoop per eind augustus 2020 geformaliseerd door de minister van BDP. Deze loopt enige vertraging op en zal in de week van 13 oktober aan de Minister van BPD woden aangeboden. >> Overleg en afstemming VT-PMO inzake voortgang project uitvoering Centrale Inkoop >> Afstemming SD Beleid en Begroting Min v. Financien mbt nieuwe werkwijze Centrale Inkoop en relevantie voor effectieve ondersteuning van het Financieel beheer van ministeries - De formatiebegroting voor de SSO/C is conform peildatum 1.4.2019 bepaald op 9 fte's. In de personeelsbegroting van BPD/SSO is afgesproken dat voornoemde aantal van 9 fte's de basis zal zijn voor de verdere implementatie van het nwe beleid Centrale Inkoop periode 2020 - 2023 >> Training E-One Contractenregister - In overleg met Min Fin/afd AID zijn werkafspraken gemaakt met H.Kuipers om eind okt 2020 de training te verzorgen SD Min Fin heeft goedkeuring verleend voor de bekostiging van deze training.
	BEGROTINGSCYCLUS OPTIMALISEREN		
	<u>9. Begrotingsoverschrijdingen</u> a] Invoeren proces waarbij verwachte ontwikkelingen over mogelijke begrotingsoverschrijdingen tijdig worden gesignaleerd en per 15 november van het lopende dienstjaar nagenoeg inzichtelijk zijn. b] Of onderzoeken in hoeverre wettelijk door te voeren is dat per 15 mei van het opvolgende dienstjaar nog begrotingswijzigingen mogen worden vastgesteld. c] Uitvoeren van een begrotingsdoorlichting. d] In te schatten materiële begrotingsoverschrijdingen door de Staten laten vaststellen vóór de controle van de jaarrekening.	I) Uitvoeren begrotingsdoorlichting.	>> De aanbevelingen uit het eerste deel van de doorlichting (cijferevaluatie) zijn grotendeels verwerkt in de BW1 (eerste suppletoir) 2019 en in de meerjarenbegroting. >> De aanbevelingen uit het tweede deel van de doorlichting (evaluatie van het begrotingsproces) zijn aangesloten op de Roadmap en andere bestaande trajecten en projecten ter verbetering van het financieel beheer. >> De Minister van Financiën blijft de nadruk leggen op de naleving van de gestelde richtlijnen om het risico van begrotingsoverschrijdingen te mitigeren. >> De plaatsing van financiële controllers en directeurs in de diverse ministeries is een belangrijk onderdeel van de beheersing van de uitvoering van de begroting binnen de gestelde normen.

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden)	Geprioriteerde projecten	Status per 30/9/2020	Risico's
			Financiën FC A >> 5 Financieel Directeuren in dienst vanaf 1 september 2020 FD's zijn nu geplaatst bij: VVRP MEO AZ GMN Justitie >> De werving en selectie voor de resterende FD's en FC's (C) en de vacatures op de IB afdeling vinden in de 4de kwartaal plaats. . >> Het Opleidingsrooster voor 2020 en 2021 is door de MT van Financien goedgekeurd en zal samen met de studiegids naar de Minister van Financien per eind oktober worden gestuurd voor commentaar en goedkeuring. Daarnaast loopt een traject om de Lvo FB wetgeving aan te passen voor de inbedding van de Financieel Directeuren om de bevoegdheden daadkracht te geven binnen de Overheid. Gesprekken met HRO over Curaçao Academy en het integreren van Gids Financiën blijven in gang.	
		II) Implementatie Begrotingskamer. ***	In de uitvoeringsfase. De besprekingen met WJZ in het kader van het aanpassen van de ontwerplandsverordening zijn gaande.	
		III) Optimalisatie Controletoren Curaçao. ***	>> In de voorbereidingsfase. Nadat de onderlinge verdeling en afbakening van de taken in de Controletoren zijn afgerond en hierover overeenstemming is bereikt, wordt de Notitie Controletoren vastgelegd. De notitie ligt voor goedkeuring bij de SD/FBB van Financien en op 30 september is er een herinnering gestuurd via IA om deze notitie goed te keuren zodat het traject geen verdere vertraging oploopt.	

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden)	Geprioriteerde projecten	Status per 30/9/2020	Risico's
3) VERBETEREN VAN HET FINANCIËEL BEHEER	4. Financiële vaste activa a] Zorgdragen dat de overheidsentiteiten hun jaarrekening tijdig indienen in overeenstemming met de Corporate Governance Code (5 maanden na balansdatum). b] Wegwerken waar noodzakelijk van achterstanden in het verwerken en controleren van de studieleningen tot en met eind 2017.	>> Ondergebracht onder 'Beheersstructuur overheidsentiteiten'. >> Het project ‘Wegwerken achterstanden in het verwerken en controleren van de studieleningen’ is in uitvoering. SOAB heeft onderzoek gedaan naar een getrouwe waardering en presentatie van de financiële vaste activa en op basis hiervan aanbevelingen gedaan: 1. Opschonen van de studieleningen. Verjaring nagaan, volledigheid van documentatie, juistheid en volledigheid van de betalingen. 2. Implementeren van procedures voor periodieke aansluiting tussen Ministerie va Financiën, Ministerie van Onderwijs en Landsontvanger. 3. Centraliseren van het leningenbestand en mutaties binnen 1 organisatie. 4. Implementeren van een programma voor het beheersen van het leningenbestand. 5. Opstellen en implementeren van procesbeschrijving en werkinstructies. 6. Inzetten van voldoende werknemers voor 4-ogen principe. >> Het Ministerie van Financiën is op basis van deze aanbevelingen bezig met een plan van aanpak, welke naar verwachting in de tweede helft van 2020 zal worden afgestemd met het Ministerie van OWCS en de Landsontvanger voor de uitvoering. >> In het kader van de afhandeling van de openstaande studieleningen wordt een operationele audit van SSC door SOAB uitgevoerd. De audit is afgerond en gedeeld met de RvC van SSC en de RvM. Gesprekken met OWCS, Belastingdienst en Financiën over het plaatsen van innen bij de Belastingdienst zijn gaande. Voor eind 2020 wordt het rapport inzake de afronding van de studieleningen afgerond. >> De SSC heeft een externe ingehuurd ten behoeve van de uitwerking van het studiefinancieringsbeleid en de reorganisatie van de SSC. Dit traject loopt in samenwerking met UOW met vaste overleg over het voortgang. Verder verwacht men de jaarrekeningen t/m 2019 per oktober te ontvangen.	- Niet voldoende toegewijd personeel en middelen beschikbaar om de vereiste (project)werkzaamheden te verrichten. - Het ontbreken van de nodige daadkracht voor implementatie. - Belemmering van de implementatie door de aangepaste werksituaties in verband met COVID-19.	

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt*			
	(incl. voornaamste werkzaamheden)	Geprioriteerde projecten	Status per 30/9/2020	Risico's
	<u>5. Materiële vaste activa</u> a] Opstellen en vaststellen duidelijke richtlijnen t.b.v. het activeren van kapitaaluitgaven. Daadwerkelijke toepassing bewerkstelligen. b] Voldoende en geschikte onderliggende documentatie van de investeringen t/m 2021 opleveren. c] Besprekingen economische en juridische eigendom woningen in beheer van Fundashon Kas Popular (FKP). d] Project Domeinbeheer voor inventarisatie (voor zover nog niet opgestart), waardering en vaststelling van het eigendom voor alle andere onroerende goederen van het Land. e] Beschrijving en invoering toereikend MVA-proces. Activa tijdig activeren en maandelijks bijhouden. Afschrijvingssystematiek analyseren en toereikend toepassen cf. comptabiliteit/ afspraken. <u>10. Besluitenlijsten Raad van Ministers</u> a] Inzicht verkrijgen in besluitenlijsten van de Raad van Ministers. Afspraken hieromtrent maken tussen het Secretariaat van de Raad van Ministers en SOAB.		>> Het Project Materiële Vaste Activa (MVA) is door Bureau Domeinbeheer goedgekeurd, en het Ministerie van Financiën heeft aan alle formaliteiten voldaan voor wat betreft de opdrachtverlening. >> De inventarisatie van de MVA door SOAB in samenwerking met Domeinbeheer is in uitvoering. De officiële kick-off met Domeinbeheer heeft op 13 maart 2020 plaatsgevonden, echter is er wegens de COVID-19 gerelateerde lockdown sprake van een vertraging van 2 maanden in de uitvoering. >> In mei 2020 is een overeenkomst afgesloten met de leverancier (GIS4C) en is tevens gestart met de inventarisatie van de aanwezige informatie binnen Domeinbeheer en het voorbereiden van de technische infrastructuur welke noodzakelijk is voor het verwerken en bijhouden van de taxatiewaarden en overige informatie betreffende de verschillende MVA. >> De richtlijnen voor het activeren van kapitaaluitgaven en de eigendom woningen in beheer van FKP vormen onderdeel van het project Materiële Vaste Activa die door SOAB in samenwerking met Domeinbeheer worden uitgevoerd. >> In uitvoering. Besprekingen tussen het Secretariaat van de Raad van Ministers (RvM) en SOAB zijn gaande om de bevoegdheden zodanig vast te leggen dat SOAB inzicht kan verkrijgen in de notulen en besluitenlijst 2019 van de RvM ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2019. >> Aan de hand van deze besprekingen worden tevens de bevoegdheden en procedurele stappen ten behoeve van toekomstige jaarrekeningcontroles in kaart gebracht en vastgelegd.	- Niet voldoende financiële middelen beschikbaar om de vereiste (project)werkzaamheden te verrichten. - Informatie die door de betrokken ministeries en instanties moet worden opgeleverd is niet volledig. - Belemmering van de implementatie door de aangepaste werksituaties in verband met COVID-19.

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden)	Geprioriteerde projecten	Status per 30/9/2020	Risico's
	<u>11. Bevestiging bij de jaarrekening</u> a] Belang van betreffende bevestiging nogmaals bij de Raad van Ministers (RvM) benadrukken en toelichten. b] Voorbereidingen treffen voor mogelijke ondertekening van bevestiging bij jaarrekening. Tevens afhankelijk van voortgang van oplossen van de hiervoor benoemde issues. c] Voorbereidingen treffen voor mogelijke ondertekening van bevestiging bij jaarrekening. Tevens afhankelijk van voortgang van oplossen van de hiervoor benoemde issues. d] Ondertekening bevestiging bij de jaarrekening door de Raad van Ministers.		>> Begin juli 2019 is de opdrachtbevestiging aan de SOAB met betrekking tot de accountantscontrole van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao ondertekend door de RvM. >> De Letter of Representation (LoR) ter bevestiging bij de jaarrekeningcontrole 2018 dient nog te worden ondertekend door de RvM. Hetzelfde geldt voor de opdrachtbevestiging aan de SOAB met betrekking tot de accountantscontrole van de jaarrekening 2019.	
4) HERZIEN EN HERVORMEN VAN HET BELASTINGSTELSEL	<u>7. Belastinginkomsten</u> a] Invoering nieuw geautomatiseerd systeem belastingen met toereikende functiescheidingen binnen systeem. Vaststellen toereikende functiescheiding en systeeminstellingen door middel van IT-audit SOAB. b] In tussentijd mogelijkheden onderzoeken om AO/IB buiten het IT-systeem om m.b.t. ontvangsten van belastingen te verbeteren ter vaststelling in hoeverre hier een mogelijkheid zou kunnen zijn om op te steunen.	I) Versterking Ontvanger en aanslagregeling	>> In december 2019 is een team belast met de inrichting van het WTC gebouw zodat alle organisatieonderdelen/afdelingen van de Belastingdienst zich er kunnen vestigen. De IT-afdelingen zijn belast met het regelen van de benodigde infrastructuur en apparatuur zodat de Belastingdienst naar behoren kan functioneren vanuit het WTC gebouw. Naar verwachting zullen de inrichtings- en vestigingswerkzaamheden voor het eind van 2020 afgerond zijn. >> De reorganisatie/optimalisatie van de belastingorganisatie is in uitvoering. Het nieuwe (high-level) structuur van de belastingorganisatie is aan het personeel, RvM, de vakbonden (CGOA) en Centrale Commissie van de Staten gepresenteerd. Momenteel wordt het functiehuis aangepast en hierna kan de matching van het personeel beginnen. De gerelateerde wetgeving is	- <i>Het opnieuw starten met een (aangepast) automatiseringstraject leidt op korte termijn tot het minder efficiënt innen van belasting.</i> - <i>Niet voldoende toegewijd personeel en (financiële) middelen beschikbaar om de vereiste (project)werkzaamheden te verrichten.</i> - <i>Sterke belemmering van de voortgang door de aangepaste werksituaties in verband met COVID-19.</i>

Groeistrategie	Roadmap Kernpunt* (incl. voornaamste werkzaamheden)	Geprioriteerde projecten	Status per 30/9/2020	Risico's
	c] Invoering nieuw geautomatiseerd systeem belastingen. d] Betrouwbaar en controleerbaar proces inzake verwerking ontvangsten belastingen en overige mutaties op geheel binnen belastingproces. e] Indien mogelijk, tevens betrouwbaar en controleerbaar Model J (een staat van de openstaande opgelegde aanslagen en hun vermoedelijke belastingontvangsten).	II) Verhoging inkomsten uit omzetbelasting en accijnzen.*** III) Invoering van de Algemene Bestedingsbelasting (ABB)***	in de afrondingsfase van het adviserings- en goedkeuringstraject. De invoering staat gepland voor 1 januari 2021. >> De project manager is belast met de spoedige en succesvolle uitvoering van het automatiseringstraject. In het derde kwartaal van 2020 wordt een eerste evaluatierapport over het systeem opgeleverd, waarna de nodige vervolgstappen gepland en uitgevoerd kunnen worden. >> De modernisering van de bestaande wet- en regelgeving vormt een cruciaal onderdeel van de herziening en hervorming van het belastingstelsel. Voor dit traject is gezien de relatief beperkte beschikbaarheid van wetgevingsjuristen, juridische ondersteuning aangevraagd in het kader van het Groeiakkoord. De ondersteuning moet nog op gang komen. >> De onderhandelingen met CARTAC om technische ondersteuning te kunnen krijgen zijn nog gaande. >> De verhoging van het omzetbelastingtarief bij invoer en verschillende accijnzen is per 1 september 2019 in werking getreden. >> De inwerkingtreding van de Algemene Bestedingsbelasting staat gepland voor 1 januari 2021.	- Geen acceptatie belastingverhoging door de gemeenschap, wat zou kunnen leiden tot mogelijke weerstand. - Belemmering van de implementatie door de aangepaste werksituaties in verband met COVID-19.

* Nummering conform vastgestelde Roadmap, versie februari 2019.

** Samenwerkingsverband Veranderteam Bestuurskracht en Veranderteam Financieel Beheer.

*** Door het Ministerie van Financiën geprioriteerd.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de minister van Financiën,
de heer K.A. Gijsbertha
Pietermaai 4-4A
Curaçao

Verklaring over de jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao (hierna: de jaarrekening) gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- kunnen wij geen oordeel geven over de getrouwheid van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao vanwege het belang van de aangelegenheden die worden beschreven in de paragraaf "Basis voor onze oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid". Wij zijn niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons controleoordeel te kunnen baseren. Derhalve kunnen wij geen oordeel geven inzake de getrouwheid van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao.
- voldoen de in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao verantwoorde baten, lasten en balansmutaties, vanwege het belang van de aangelegenheden die worden beschreven in de paragraaf "De basis voor ons afkeurend oordeel ten aanzien van de financiële rechtmatigheid", niet aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt onder andere in dat de bedragen niet in overeenstemming zijn met de begroting en met de Landsverordening Comptabiliteit 2010 (A.B. 2010, no. 87) inclusief de wijzigingen hierop en de daaruit voortvloeiende regelgeving (hierna te noemen: LvC).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de recapitulatiestaten van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018;
- het kasstroomoverzicht over deze periode; en
- de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving, andere toelichtingen en bijbehorende staten.

De basis voor onze oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid

Deze oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid is gebaseerd op de volgende significante (afzonderlijk boven NAf 10,0 miljoen) geconstateerde afwijkingen en onzekerheden:

Getrouwheidsafwijkingen

Balans

1. Eigen Vermogen

Er is sprake van een getrouwheidsafwijking van NAf 15,6 miljoen inzake het eigen vermogen aangezien dit een onterechte rechtstreekse vermogensmutatie betreft.

Getrouwheidsonzekerheden

Balans

Algemeen

Geen toegang tot besluitenlijsten van de Raad van Ministers en het ontbreken van een bevestiging bij de jaarrekening:

- a. Wij hebben het geheel van besluitenlijsten of notulen van de Raad van Ministers niet in mogen zien. Derhalve bestaat er voor ons een onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.
- b. Wij hebben geen bevestiging bij de jaarrekening 2018 ontvangen van de Raad van Ministers waarin de Raad zijn verantwoordelijkheid erkent voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, voor het opstellen van de jaarrekening en het jaarverslag alsmede voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Derhalve is er hier sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed in onze controle. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

Gebeurtenissen na balansdatum

Wij hebben niet van alle ministeries een reactie ontvangen van gevraagde gebeurtenissen na balansdatum en ook hebben wij de notulen/besluitenlijsten van de Raad van Ministers niet mogen inzien. Hierdoor kunnen wij geen oordeel vormen of er zich gebeurtenissen na balansdatum hebben voorgedaan, welke een financieel effect kunnen hebben op de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid hierdoor kunnen wij niet kwantificeren.

2. Materiële Vaste Activa

Wij kunnen geen oordeel geven over de volledigheid van de "Gronden en Ondergrondse Activa", en "Bouwstructuren" per 31 december 2018 omdat wij geen oordeel hebben over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010. Het voormalig Eilandgebied Curaçao heeft geen specificatie van de MVA per 9 oktober 2010. Hierdoor konden wij niet nagaan of de ingebrachte MVA per 10 oktober 2010 volledig zijn. Daarnaast bevinden de werkzaamheden bij Domeinbeheer in het kader van het project voor inventarisatie, vaststelling van het eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het Land Curaçao zich ook in de prille uitvoeringsfase en zijn dus nog niet afgerond. Dit heeft als gevolg dat er nog steeds sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de volledige verantwoording en het daadwerkelijk bestaan van de verantwoorde "Gronden en Ondergrondse Activa", en "Bouwstructuren". Het bedrag aan getrouwheidsonzekerheid hierdoor is significant maar wij kunnen het niet kwantificeren.

De sub-post "Bouwstructuren" bevat een getrouwheidsonzekerheid voor NAf 20,4 miljoen daar wij geen toereikende onderliggende documentatie (zoals openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, opleverings- of prestatieverklaringen, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) hebben ontvangen ter vaststelling van de getrouwheid van deze investeringen.

Voor het resterend bedrag van NAf 175,1 miljoen is er nog geen oordeel en hebben wij nog geen toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, opleverings- of prestatieverklaringen, voortgangsrapportages, notariële aktes of overige onderliggende

documentatie) ontvangen van het ministerie van GMN ter vaststelling van de getrouwheid van deze investeringen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 175,1 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

De post "Materiële vaste activa" bevat een onzekerheid van materieel belang met betrekking tot getrouwheid die wij niet kunnen kwantificeren door het volgende:

- a. Er zijn geen duidelijke richtlijnen/criteria en drempel welke als norm gelden voor het activeren van kapitaaluitgaven. Hierdoor is het onduidelijk wanneer activering wel of niet plaats dient te vinden en gebeurt dit dan ook niet eenduidig. Dit kan een materieel effect hebben op het geheel van de Recapitulatiestaten naar economische categorie.
- b. Diverse ministeries beschikken niet over een (bijgehouden) activelijst waardoor er geen sprake is van een totaalbeeld van de fysieke MVA in eigendom van het Land Curaçao en derhalve bestaat er onzekerheid over de volledigheid van de verantwoorde MVA.
- c. Er is geen sprake van inventarisatie bij diverse ministeries waardoor het onzeker is of de verantwoorde MVA bestaan.
- d. Het is niet duidelijk wie het economische en juridische eigendom heeft van de woningen in beheer van FKP. Het is ook niet duidelijk of een deel van deze woningen wel of niet bij het Land of FKP gewaardeerd zijn. Er is nog geen sprake van een definitieve beheersovereenkomst waaruit dit blijkt. Het Ministerie van Financiën is momenteel wel bezig met dit traject.

3. Financiële Vaste Activa

De post "Studieleningen" is voor het totaalbedrag van NAf 48,1 miljoen ten aanzien van de getrouwheid onzeker daar wij de volgende tekortkomingen in de AO/IB rondom het beheer van de studieleningen hebben geconstateerd:

- a. De volledigheid van de verantwoorde studieleningen kan niet worden vastgesteld omdat er geen primaire registratie bij het aanmaken van dossiers heeft plaatsgevonden en er geen uniek doorlopend dossiernummer is toegekend.
- b. De gegevens inzake geïnde aflossingen van de Landsontvanger worden niet maandelijks ontvangen. Dit heeft als gevolg dat de restschuld van de kleine groep betalende studenten niet bijgewerkt worden.
- c. Er worden door de achterstand in het bijwerken van de aflossingen bij de Landsontvanger geen aanmaningen verstuurd naar de studenten die niet betalen of niet reageren op het betalingsverzoek. Dit heeft als gevolg dat de vorderingen na de datum van ontstaan, indien er geen stuitingsmaatregelen worden getroffen, zullen verjaren en niet meer inbaar zullen zijn.
- d. De Landsontvanger is de bevoegde instantie om met de betalende studenten betalingsregelingen te treffen. Deze betalingsregelingen worden niet doorgegeven aan het ministerie van OWCS, waardoor zij niet altijd de juiste aflossingsbedragen en de verschuldigde rente in het leningenbestand kunnen verwerken.
- e. De Landsontvanger heeft geen volledig overzicht inzake de betalingsregelingen die met studenten zijn getroffen, teneinde de resterende schuld aan te passen in het studieleningenbestand.

De overige LL U/G's beschouwen wij voor het totaalbedrag van NAf 16,1 miljoen als onzeker omdat wij over geen saldobevestigingen en geen recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken om deze leningen te kunnen afstemmen. Het Ministerie van Financiën verantwoordt deze leningen op basis van rente- en aflossingsschema's. Echter grotendeels van de aflossingen zijn nog niet betaald. Wij hebben geen adequaat inzicht wat nog openstaat en wat al betaald is.

Ook wordt dit niet toegelicht in de toelichting van de post Uitgegeven leningen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 16,1 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

Voor de voorziening studieleningen hebben wij geen toereikende controle informatie ontvangen. Derhalve beschouwen wij het bedrag ad NAf 46,2 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

De kapitaalverstrekkingen aan de CDMH in 2018 bedragen NAf 15,1 miljoen. Per 1 februari 2017 is het faillissement van de werkmaatschappij CDM uitgesproken. De bedoeling is dat het bedrag van NAf 15,1 miljoen omgezet zal worden in aandelenkapitaal, echter zal de definitieve verwerking plaatsvinden bij de ontvangst van de jaarrekeningen van CDM. Als gevolg hiervan is er sprake van een getrouwheidsonzekerheid van NAf 15,1 miljoen.

In het 4^e kwartaal van 2019 heeft de opening van het nieuwe ziekenhuis (Curaçao Medical Center) plaatsgevonden en de migratie van het SEHOS naar het nieuwe ziekenhuis. Bij de afwikkeling van het SEHOS dient een volledig beeld te worden gegeven van de totale vorderingen en schulden. Voorts zijn er in het verleden besluiten genomen om de financiële afwikkeling te verwerken aan het einde van de transitieperiode, wanneer alles is overgedragen aan Curaçao Medical Center. De formele documentatie hiervan hebben wij niet ontvangen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 19 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

4. Vorderingen

De voorziening debiteuren bestaat ultimo 2018 voor NAf 12,2 miljoen uit een voorziening voor debiteuren welke ouder zijn dan 1 jaar en jonger dan 5 jaar. De waardering en toerekening in het kader van de controle op de getrouwheid van dit deel van de voorziening hebben wij echter niet kunnen vaststellen aangezien dit deel van de voorziening is opgesteld op basis van diverse gehanteerde percentages. Wij hebben geen onderliggende documentatie ontvangen ter vaststelling van de toereikendheid en het terecht toepassen van deze percentages. Derhalve bestaat er een getrouwheidsonzekerheid omtrent dit deel van de debiteurenvoorziening.

Door de geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersing rondom de inkomstenstromen (ontbreken van (bijgewerkte) procedures en richtlijnen inzake diverse inkomstenstromen, onderliggende controle-informatie etc.) die invloed hebben op de post "Debiteuren algemeen" bestaat er een materiële getrouwheidsonzekerheid in de post "Debiteuren algemeen" die wij niet kunnen kwantificeren.

Voor de posten "Debiteuren Correctie Erfpacht" en "Debiteuren Correctie Huren" beschikken wij niet over de onderliggende informatie (overzicht van CDA en de administratie van GOS). Deze posten bevatten derhalve een getrouwheidsonzekerheid van in totaal NAf 96,7 miljoen.

De post "Debiteuren Overheidsentiteiten" bevat een getrouwheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 86,2 miljoen daar wij voor de rekening-courant Landsloterij (NAf 8,6 miljoen), Fundashon Kas Popular (NAf 24,5 miljoen), SEHOS (NAf 11,8 miljoen) en Bureau Telecommunicatie en Post (NAf 41,3 miljoen) geen toereikende controle-informatie (gecontroleerde jaarrekening, saldobevestiging etc.) hebben ontvangen.

5. Eigen Vermogen

Het saldo van de gewone dienst ad NAf 58,5 miljoen ultimo 2018 van het Land Curaçao is onzeker ten aanzien van de getrouwheid aangezien wij getrouwheidsfouten en -onzekerheden in de andere balansposten en recapitulatiestaten naar economische categorie hebben vastgesteld. Tevens zijn de verantwoorde saldi van de "Gewone Dienst" over de periode van 10 oktober 2010 tot en met 31 december 2017 gebaseerd op jaarrekeningen waarbij steeds een afkeurende controleverklaring of controleverklaring met oordeelonthouding werd afgegeven.

6. Voorzieningen

De post "Voorzieningen" is voor een bedrag van NAf 15,4 miljoen onzeker. Wij beschikken niet over toereikende controle-informatie om een oordeel te kunnen vormen inzake de getrouwheid van de voorziening "Schadeclaim e.M vaststellingsovereenkomst".

7. Kortlopende Schulden

De subpost "Gelden in bewaring" is voor een bedrag van NAf 61,3 miljoen onzeker ten aanzien van de getrouwheid hiervan daar wij geen onderliggende subadministratie of onderliggende documentatie hebben ontvangen ter verdere controle op de verantwoording van de depositogelden vreemdelingen en zekerheidsstellingen.

Recapitulatiestatuten

1. Beloning van Personeel

Er is sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed ten aanzien van de getrouwheid van de kosten inzake Beloning van Personeel ad NAf 304,2 miljoen wegens significante tekortkomingen in de onderliggende Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (AO/IB) en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie.

2. Verbruik van goederen en diensten

De post Verbruik van goederen en diensten is voor het totaalbedrag van NAf 202,0 miljoen onzeker ten aanzien van de getrouwheid hiervan wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie (programma van eisen, offertes, machtigingsverzoek, machtiging OB, bestelbon OP, bestelbon OB, factuur, overige onderliggende documentatie).

3. Subsidies en Overdrachten

De post "Subsidies en Overdrachten" is voor het totaalbedrag van NAf 306,5 miljoen onzeker met betrekking tot de getrouwheid hiervan omdat wij tot op heden geen dan wel ontoereikende onderliggende documentatie (subsidiebeschikkingen, machtigingsverzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen of andersoortige wettelijke grondslag) hebben ontvangen ter verdere vaststelling van de getrouwe verantwoording hiervan.

4. Sociale Zekerheid

Wij onderkennen een onzekerheid inzake de getrouwheid van in totaal NAf 66,3 miljoen. Dit bedrag bestaat met name uit de subposten "Onderstanden & Noodvoorzieningen" ad NAf 46,4 miljoen en "Pensioenuitkeringen" (APC-facturen uitgezonderd) ad NAf 19,1 miljoen. Deze subposten zijn onzeker daar wij in onvoldoende mate kunnen steunen op de interne beheersingsmaatregelen rondom de betreffende procedures. Verder bestaat er een onzekerheid inzake de getrouwheid van NAf 0,8 miljoen met betrekking tot de subpost "APC Duurtetoeslag pensioenen", aangezien er APC-facturen zijn betaald door het Land waarvan niet kan worden vastgesteld dat het Land hiertoe een betalingsverplichting heeft.

5. Belastingen

Voor de verantwoorde belastinginkomsten bestaat een getrouwheidsonzekerheid van NAf 1.371,9 miljoen, wegens significante tekortkomingen in de onderliggende administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB).

6. Schenkingen en Subsidies

De post "Schenkingen en subsidiebaten" is voor een totaalbedrag van NAf 18,6 miljoen onzeker met betrekking tot de getrouwheid aangezien er geen voldoende en geschikte controle informatie aan ons is verstrekt om de bijdragen en overdrachten vanuit Nederland inzake Kustwacht en Koninklijke Marine, Nationaal Ontwikkelingsplan, Urgentieprogramma en Infrastructuur te kunnen controleren.

7. Andere inkomsten

De posten Pacht opbrengsten, Vergunnings- & registratierecht en Andere Leges van in totaal NAf 47,4 miljoen zijn onzeker ten aanzien van de getrouwheid hiervan. Dit als gevolg van geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersingsmaatregelen die we niet met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden kunnen afdekken.

Als gevolg van het ontbreken van toereikende onderliggende documentatie van de inkomsten met betrekking tot Bureau Telecommunicatie en Post, kunnen we geen zekerheid geven over de getrouwheid van de verantwoorde opbrengst van NAf 14,9 miljoen.

De basis voor onze afkeuring ten aanzien van de financiële rechtmatigheid

Deze afkeuring ten aanzien van de financiële rechtmatigheid is gebaseerd op de volgende significante (afzonderlijk boven NAf 10,0 miljoen) geconstateerde afwijkingen en onzekerheden:

Rechtmatigheidsafwijkingen

Balans

1. Materiele Vaste Activa

De post Materiële Vaste Activa bevat een financiële rechtmatigheidsafwijking voor het totaalbedrag van NAf 15,1 miljoen doordat bij de ministeries onder andere:

- een onbevoegde functionaris (komt niet voor in het mandaatregister) heeft getekend voor het aangaan van financiële verplichtingen;
- opdrachten tot het uitvoeren van bepaalde werken of tot het doen van leveringen of dienstverrichtingen (m.b.t. kapitaaldienst) ten behoeve van het Land in het dienstjaar 2018 zijn verstrekt zonder een programma van eisen;
- betalingen zijn verricht door een niet-formeel aangewezen betalingsordonnateur. De betalingsordonnateur dient te zijn ingeschreven in een register dat door de secretaris-generaal van het betreffende ministerie wordt beheerd.

Recapitulatiestaten

1. Begrotingsoverschrijding/begrotingsonderschrijding

Er is sprake van een begrotingsoverschrijding van NAf 153,6 miljoen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting per "Hoofdstuk (Ministerie)". Dit bedrag is aan te merken als een financiële rechtmatigheidsafwijking.

Er is sprake van een begrotingsonderschrijding van NAf 123,6 miljoen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting per "Hoofdstuk (Ministerie)". Dit bedrag is aan te merken als een financiële rechtmatigheidsafwijking.

2. Verbruik van goederen en diensten

De post "Verbruik van goederen en diensten" bevat een financiële rechtmatigheidsafwijking van NAf 15,9 miljoen doordat onder andere betaalbaarstelling niet heeft plaatsgevonden door een formeel aangewezen betalingsordonnateur.

3. Subsidies en Overdrachten

De post "Subsidies en Overdrachten" is voor een totaalbedrag van NAf 320,8 miljoen financieel onrechtmatig verantwoord in de jaarrekening 2018.

Hiervan heeft NAf 59,1 miljoen betrekking op de verstrekking van overdrachten aan een tweetal entiteiten zonder onderliggende getekende overeenkomst waarbij tevens betaalbaarstelling heeft plaatsgevonden door een niet-aangewezen betalingsordonnateur cf. art. 15 van de Landsverordening Financieel Beheer. Voorts heeft NAf 261,7 miljoen betrekking op verstrekking aan tenminste een negental stichtingen zonder onderliggende getekende subsidiebeschikking waarbij tevens de betaalbaarstelling niet heeft plaatsgevonden door een aangewezen betalingsordonnateur cf. art. 15 van de Landsverordening Financieel Beheer.

Rechtmatigheidsonzekerheden

Balans

Algemeen

Geen toegang tot besluitenlijsten van de Raad van Ministers en het ontbreken van een bevestiging bij de jaarrekening

- a. Wij hebben het geheel van besluitenlijsten of notulen van de Raad van Ministers niet in mogen zien. Derhalve bestaat er voor ons een onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten in de jaarrekening van het Land Curaçao. De omvang van de financiële rechtmatigheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.
- b. Wij hebben geen bevestiging bij de jaarrekening 2018 ontvangen van de Raad van Ministers waarin de Raad zijn verantwoordelijkheid erkent voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, voor het opstellen van de jaarrekening en het jaarverslag alsmede voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Derhalve is er hier sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed in onze controle. De omvang van de financiële rechtmatigheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

Gebeurtenissen na balansdatum

Wij hebben niet van alle ministeries een reactie ontvangen van gevraagde gebeurtenissen na balansdatum en ook hebben wij de notulen/besluitenlijsten van de Raad van Ministers niet mogen inzien. Hierdoor kunnen wij geen oordeel vormen of er gebeurtenissen na balansdatum hebben plaatsgevonden, welke een financieel effect kunnen hebben op de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao. De omvang van de financiële rechtmatigheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren:

1. Materiële Vaste Activa

Wij kunnen geen oordeel geven over de volledigheid van de "Gronden en Ondergrondse Activa", en "Bouwstructuren" per 31 december 2018 omdat wij geen oordeel hebben over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010. Het voormalig Eilandgebied Curaçao heeft geen specificatie van de MVA per 9 oktober 2010. Hierdoor konden wij niet nagaan of de ingebrachte MVA per 10 oktober 2010 volledig zijn. Daarnaast bevinden de werkzaamheden bij Domeinbeheer in het kader van het project voor inventarisatie, vaststelling van het eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het Land Curaçao zich in de prille uitvoeringsfase en zijn dientengevolge nog niet afgerond. Dit heeft als gevolg dat er sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de volledige verantwoording, het daadwerkelijk bestaan en rechtmatigheid van de verantwoorde "Gronden en Ondergrondse Activa", en "Bouwstructuren". Het bedrag aan rechtmatigheidsonzekerheid is significant maar wij kunnen het niet kwantificeren.

De sub-post "Bouwstructuren" bevat een rechtmatigheidsonzekerheid voor NAf 20,4 miljoen daar wij geen toereikende onderliggende documentatie (zoals openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, oplevering- of prestatieverklaringen, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) hebben ontvangen ter vaststelling van de rechtmatigheid van deze investeringen.

Voor het resterend bedrag van NAf 175,1 miljoen hebben wij geen toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, oplevering- of prestatieverklaringen, voortgangsrapportages, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) ontvangen van het ministerie van GMN ter vaststelling van de financiële rechtmatigheid van deze investeringen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 175,1 miljoen als een financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

De sub-post "Machines & Equipment" bevat een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 4,3 miljoen daar wij niet over toereikende onderliggende documentatie (zoals offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen of overige onderliggende documentatie) beschikken ter vaststelling van de financiële rechtmatigheid van deze investeringen.

De post "Materiële vaste activa" bevat een onzekerheid van materieel belang met betrekking tot rechtmatigheid die wij niet kunnen kwantificeren door het volgende:

- a. Er zijn geen duidelijke richtlijnen/criteria en drempel welke als norm gelden voor het activeren van kapitaaluitgaven. Hierdoor is het onduidelijk wanneer activering wel of niet plaats dient te vinden en gebeurt dit dan ook niet eenduidig. Dit kan een materieel effect hebben op het geheel van de Recapitulatiestaten naar economische categorie.
- b. Diverse ministeries beschikken niet over een (bijgehouden) activelijst waardoor er geen sprake is van een totaalbeeld van de fysieke MVA in eigendom van het Land Curaçao en derhalve bestaat er onzekerheid over de volledigheid van de verantwoorde MVA.
- c. Er is geen sprake van inventarisatie bij diverse ministeries waardoor het onzeker is of de verantwoorde MVA bestaan.
- d. Het is niet duidelijk bij welke entiteit het economische en juridische eigendom berust van de woningen in beheer van FKP. Het is ook niet duidelijk of een deel van deze woningen wel of niet bij het Land of FKP gewaardeerd zijn. Er is nog geen sprake van een definitieve beheersovereenkomst waaruit dit blijkt. Het Ministerie van Financiën is momenteel wel bezig met dit traject.

2. Financiële Vaste Activa

De post "Studieleningen" is voor het totaalbedrag van NAf 48,1 miljoen met betrekking tot financiële rechtmatigheid onzeker daar wij de volgende tekortkomingen in de AO/IB rondom het beheer van de studieleningen hebben geconstateerd:

- a. De volledigheid van de verantwoorde studieleningen kan niet worden vastgesteld omdat er geen primaire registratie bij het aanmaken van dossiers heeft plaatsgevonden en er geen uniek doorlopend dossiernummer is toegekend.
- b. De gegevens inzake geïnde aflossingen van de Landsontvanger worden niet maandelijks ontvangen. Dit heeft tot gevolg dat de restschuld van de kleine groep betalende studenten niet bijgewerkt wordt.
- c. Er worden door de achterstand in het bijwerken van de aflossingen bij de Landsontvanger geen aanmaningen verstuurd naar de studenten die niet betalen of niet reageren op het betalingsverzoek.
- d. Dit heeft als gevolg dat de vorderingen na de datum van ontstaan, indien er geen stuitingsmaatregelen worden getroffen, zullen verjaren en niet meer inbaar zullen zijn.
- e. De Landsontvanger is de bevoegde instantie om met de betalende studenten betalingsregelingen te treffen. Deze betalingsregelingen worden niet doorgegeven aan het ministerie van OWCS, waardoor zij niet altijd de juiste aflossingsbedragen en de verschuldigde rente in het leningenbestand kunnen verwerken.
- f. De Landsontvanger heeft geen volledig overzicht inzake de betalingsregelingen die met studenten zijn getroffen, teneinde de resterende schuld aan te passen in het studieleningenbestand.

De uitgegeven lening aan SEHOS ad NAf 19 miljoen, is onzeker betreffende de financiële rechtmatigheid daar wij een aantal vereiste documenten zoals opgenomen als voorwaarde in de leningsovereenkomst niet hebben ontvangen.

De overige LL U/G's beschouwen wij voor het totaalbedrag van NAf 16,1 miljoen als onzeker omdat wij over geen saldobevestigingen en geen recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken om deze leningen te kunnen afstemmen. Het Ministerie van Financiën verantwoordt deze leningen op basis van rente- en aflossingsschema's. Echter grotendeels van de aflossingen zijn nog niet betaald. Wij hebben geen adequaat inzicht in wat nog openstaat en wat al betaald is. Ook wordt dit niet toegelicht in de toelichting van de post Uitgegeven leningen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 16,1 miljoen als een financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

Voor de voorziening studieleningen hebben geen toereikende controle informatie ontvangen. Derhalve beschouwen wij het bedrag NAf 46,2 miljoen als een rechtmatigheidsonzekerheid.

De kapitaalverstrekkingen aan de CDMH in 2018 bedragen NAf 15,1 miljoen. Per 1 februari 2017 is het faillissement van de werkmaatschappij CDM uitgesproken. De bedoeling is dat het bedrag van NAf 15,1 miljoen omgezet zal worden in een aandelenkapitaal, echter zal de definitieve verwerking plaatsvinden bij de ontvangst van de jaarrekeningen van CDM. Als gevolg van de hierboven genoemde wordt een rechtmatigheidsonzekerheid van NAf 15,1 miljoen aangemerkt.

3. Vorderingen

De voorziening debiteuren bestaat ultimo 2018 voor NAf 12,2 miljoen uit een voorziening voor debiteuren welke ouder zijn dan 1 jaar en jonger dan 5 jaar. De waardering en toerekening van dit deel van de voorziening hebben wij echter niet kunnen vaststellen aangezien dit deel van de voorziening is opgesteld op basis van diverse gehanteerde percentages. Wij hebben geen onderliggende documentatie ontvangen ter vaststelling van de toereikendheid en het terecht toepassen van deze percentages en derhalve bestaat er een financiële rechtmatigheidsonzekerheid omtrent dit deel van de debiteurenvoorziening.

Door de geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersing rondom de inkomstenstromen (ontbreken van (bijgewerkte) procedures en richtlijnen inzake diverse inkomstenstromen, onderliggende controle-informatie etc.) die invloed hebben op de post "Debiteuren algemeen" bestaat er een materiële financiële rechtmatigheidsonzekerheid in de post "Debiteuren algemeen" die wij niet kunnen kwantificeren.

Voor de post "Debiteuren Correctie Erfpacht" en "Debiteuren Correctie Huren" beschikken wij niet over de onderliggende informatie (overzicht van CDA en de administratie van GOS). Deze posten bevatten derhalve een rechtmatigheidsonzekerheid van in totaal NAf 96,7 miljoen.

De post "Debiteuren Overheidsentiteiten" bevat een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 86,2 miljoen daar wij voor de rekening-courant Landsloterij (NAf 8,6 miljoen), Fundashon Kas Popular (NAf 24,5 miljoen), SEHOS (NAf 11,8 miljoen) en Bureau Telecommunicatie en Post (NAf 41,3 miljoen) geen toereikende onderliggende controle-informatie (gecontroleerde jaarrekening, saldobevestiging etc.) hebben ontvangen.

4. Eigen Vermogen

Het saldo gewone dienst ad NAf 58,5 miljoen ultimo 2018 van het Land Curaçao is voor ons onzeker ten aanzien van de financiële rechtmatigheid omdat wij rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden in de andere balansposten en recapitulatiestaten naar economische categorie hebben vastgesteld. Tot slot zijn de verantwoorde saldi van de "Gewone Dienst" over de periode van 10 oktober 2010 tot en met

31 december 2017 gebaseerd op jaarrekeningen waarbij steeds een afkeurende controleverklaring of controleverklaring met oordeelonthouding werd afgegeven.

5. Kortlopende Schulden

De subpost "Gelden in bewaring" is voor een bedrag van NAf 61,3 miljoen rechtmatigheidsonzeker daar wij geen onderliggende subadministratie of onderliggende documentatie hebben ontvangen ter verdere controle op de verantwoording van de depositogelden vreemdelingen en zekerheidsstellingen.

Recapitulatiestatistiek:

1. Beloning van Personeel

Er is sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed ten aanzien van financiële rechtmatigheid van de kosten inzake Beloning van Personeel ad NAf 304,2 miljoen wegens significante tekortkomingen in de onderliggende Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (AO/IB) en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie.

2. Verbruik van goederen en diensten

De post Verbruik van goederen en diensten is voor het totaalbedrag van NAf 202,0 miljoen onzeker ten aanzien van de financiële rechtmatigheid wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie (programma van eisen, offertes, machtigingsverzoek, machtiging OB, bestelbon OP, bestelbon OB, factuur, overige onderliggende documentatie).

3. Subsidies en Overdrachten

De post "Subsidies en Overdrachten" is voor het totaalbedrag van NAf 298,4 miljoen met betrekking tot financiële rechtmatigheid onzeker omdat wij tot op heden geen dan wel ontoereikende onderliggende documentatie (subsidiebeschikkingen, machtigingsverzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen of andersoortige wettelijke grondslag) hebben ontvangen ter verdere vaststelling van de financieel rechtmatige verantwoording hiervan.

4. Sociale Zekerheid

Wij onderkennen een onzekerheid inzake de rechtmatigheid van in totaal NAf 66,3 miljoen. Dit bedrag bestaat met name uit de subposten "Onderstanden & Noodvoorzieningen" ad NAf 46,4 miljoen en "Pensioenuitkeringen" (APC-facturen uitgezonderd) ad NAf 19,1 miljoen. Deze subposten zijn onzeker daar wij in onvoldoende mate kunnen steunen op de interne beheersingsmaatregelen rondom de betreffende procedures. Verder bestaat er een onzekerheid inzake de rechtmatigheid van NAf 0,8 miljoen met betrekking tot de subpost "APC Duurtetoelagen pensioenen", aangezien er APC-facturen zijn betaald door het Land waarvan niet kan worden vastgesteld dat het Land hiertoe een betalingsverplichting heeft.

5. Belastingen

Voor de verantwoorde belastinginkomsten bestaat een onzekerheid wat betreft de financiële rechtmatigheid van NAf 1.371,9 miljoen, wegens significante tekortkomingen in de onderliggende administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB).

6. Schenkingen en subsidies

De post "Schenkingen en subsidiebatens" is voor een totaalbedrag van NAf 18,6 miljoen onzeker met betrekking tot de rechtmatigheid aangezien er geen voldoende en geschikte controle informatie aan ons is verstrekt om de bijdragen en overdrachten vanuit Nederland inzake Kustwacht en Koninklijke Marine, Nationaal Ontwikkelingsplan, Urgentieprogramma en Infrastructuur te kunnen controleren.

7. Andere inkomsten

De posten Pachtopbrengsten, Vergunnings- & registratierecht en Andere Leges van in totaal

NAf 47,4 miljoen zijn onzeker inzake de rechtmatigheid hiervan. Dit als gevolg van geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersingsmaatregelen die we niet met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden kunnen afdekken.

Als gevolg van het ontbreken van toereikende onderliggende documentatie van de inkomsten met betrekking tot Bureau Telecommunicatie en Post, kunnen we geen zekerheid geven over de rechtmatigheid van de verantwoorde opbrengst van NAf 14,9 miljoen.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening 2018 als geheel bepaald op NAf 17 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 1% van de uitgaven zoals verantwoord in de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Verantwoordelijkheid van de Raad van Ministers

De Raad van Ministers van het Land Curaçao is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van de overige delen van de jaarrekening, beide in overeenstemming met de Landsverordening comptabiliteit 2010 (A.B. 2010, no. 87) inclusief de wijzigingen hierop en de daaruit voortvloeiende regelgeving. De Raad van Ministers van het Land Curaçao is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

De Raad van Ministers van het Land Curaçao is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van onze controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controle standaarden (NV-COS), ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen van de NBA. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de gegeven omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing bij het Land Curaçao;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Raad van Ministers en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening zijn opgenomen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen; en
- het evalueren of de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2018 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

Wij communiceren met de Raad van Ministers onder andere over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Benoeming

Wij zijn middels Landsverordening van 15 september 2015 houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao (P.B. 2015, no. 48) benoemd als interne accountant van het Land Curaçao. Middels deze Landsverordening zijn wij tevens bevoegd tot controle van de jaarrekening van het Land Curaçao.

Willemstad, 27 februari 2020

Stichting Overheidsaccountantsbureau,

drs. R.E. Faneyte RA CFE CICA
Associate Director

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

STRATEGY

COMPLIANCE

RULES

PRACTICES

SECURITY

Accountantsverslag naar aanleiding van de controle
van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao

20/0132C/JH
27 februari 2020

POLICY

INHOUDSOPGAVE

1. Managementsamenvatting.....	2
1.1. Significante afwijkingen.....	2
1.2. Significante onzekerheden.....	4
2. Algemene bevindingen	9
3. Bevindingen ten aanzien van de balans.....	15
3.1. Immateriële Vaste Activa	15
3.2. Materiële vaste activa.....	17
3.3. Financiële vaste activa.....	25
3.4. Vorderingen.....	29
3.5. Liquide middelen	30
3.6. Eigen vermogen	33
3.7. Voorzieningen en Niet uit de balans blijkende verplichtingen.....	34
3.8. Langlopende schulden.....	35
3.9. Kortlopende schulden.....	36
3.10. Overlopende Passiva	36
4. Bevindingen ten aanzien van de rekening van baten en lasten.....	38
4.1. Beloning van personeel.....	38
4.2. Verbruik van goederen en diensten	42
4.3. Afschrijving vaste activa	46
4.4. Subsidies en overdrachten	48
4.5. Sociale zekerheid	51
4.6. Belastingen.....	54
4.7. Schenkingen en subsidiebatens.....	56

4.8.	Andere inkomsten	57
4.9.	Andere uitgaven.....	59
5.	Bevindingen ten aanzien van de Kapitaaldienst	59
5.1.	Verwerving non-financiële vaste activa	59
5.2.	Non-financiële Activa (Inkomsten Kapitaaldienst).....	59
5.3.	Financiering (Inkomsten Kapitaaldienst)	60
6.	Overige bevindingen	60
6.1.	Begrotingsoverschrijdingen en begrotingsonderschrijdingen	60
7.	Slot.....	62

Bijlage(n): 2

Aan de minister van Financiën,
de heer K.A. Gijsbertha
Pietermaai 4-4A
Curaçao

Scharlooweg 174
Willemstad, Curaçao
T: +5999 466 9000
E: info@soab.cw

Willemstad, 27 februari 2020

Kenmerk : 20/0132C/JH
Referentie : J.M. Felicia-Fransina MSc / drs. R.E. Faneyte RA CFE CICA
Onderwerp : Accountantsverslag naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao

Geachte minister,

Hierbij doen wij u ons accountantsverslag toekomen welk voortvloeit uit de door ons verrichte controlewerkzaamheden ten aanzien van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao (hierna: de jaarrekening). Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met het Curaçaose recht, de algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten zoals vastgesteld in de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden, de bepalingen van de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) en de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Het doel van onze controle was om een oordeel te verstrekken omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2018. Hierbij dient ten aanzien van de getrouwheid het geheel van de jaarrekening te

voldoen aan hetgeen is opgenomen in de Landsverordening Comptabiliteit 2010, de eventuele aanpassingen en toevoegingen daarop en de daaruit volgende wet- en regelgeving (hierna: LvC). Tevens dienen de verantwoorde transacties, mutaties in de balansposten en toelichtingen in de jaarrekening in lijn te zijn met de financiële rechtmatigheidseisen (onderliggende van toepassing zijnde wet- en regelgeving met financiële impact) die hiervoor gelden.

In dit accountantsverslag brengen wij u verslag uit van de geconstateerde afwijkingen en onzekerheden in de verantwoorde standen en stromen van de jaarrekening per 31 december 2018 alsook de geconstateerde afwijkingen en onzekerheden ten aanzien van de financiële rechtmatigheidsaspecten.

1. Managementsamenvatting

Tijdens onze controle hebben wij diverse afwijkingen en onzekerheden ten aanzien van de verantwoorde cijfers en toelichtingen in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao geconstateerd. Bij de afweging van de afwijkingen en de onzekerheden hanteren wij de onderstaande controletoleranties.

Percentages	Kleiner dan 1%	Tussen 1% en 3%	Groter dan 3%	Groter dan 10%
Bedragen	≤ NAf 17 mln	> NAf 17 mln en ≤ NAf 51 mln	≥ NAf 51 mln	≥ NAf 170 mln
Afwijkingen	Goedkeurend	Beperking	Afkeuring	
Onzekerheden	Goedkeurend		Beperking	Oordeelonthouding

De geconstateerde getrouwheidsafwijkingen voor het jaar 2018 bedragen NAf 34,3 miljoen. De geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen bedragen NAf 629,9 miljoen.

De geconstateerde getrouwheidsonzekerheden voor het jaar 2018 bedragen NAf 3,0 miljard. De geconstateerde rechtmatigheids-onzekerheden bedragen NAf 3,0 miljard.

De bovenstaande geconstateerde afwijkingen en onzekerheden leiden tot een controleverklaring van oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid (beneden de omvangbasis van NAf 51 miljoen) en tot een afkeurende controleverklaring ten aanzien van de financiële rechtmatigheid (boven de omvangbasis van NAf 51 miljoen) van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao.

In de volgende twee paragrafen geven wij een korte samenvatting van onze belangrijkste bevindingen. In de hoofdstukken 3 tot en met 6 zijn onze bevindingen verder toegelicht, evenals onze overige minder

significante bevindingen.

Het is zeer belangrijk om de geconstateerde materiële onzekerheden voor het komend jaar weg te werken. Hier willen wij komend jaar ook weer samen met u en de verschillende afdelingen van het Ministerie van Financiën en de ministeries hard aan gaan werken. Door vroegtijdiger samen met de Afdeling Financiële Rapportage de te verantwoorden cijfers te bespreken en te controleren willen wij in ieder geval voorkomen dat er sprake zal zijn van significante afwijkingen in de komende jaarrekening.

Daarnaast zullen wij hard werken aan het wegwerken van diverse materiële onzekerheden die uit onze controle blijken door middel van uitvoering van de actieplannen op het gebied van verbetering van het financieel beheer.

1.1. Significante afwijkingen

Wij hebben bij de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao een verklaring van oordeelonthouding afgegeven ten aanzien van de getrouwheid en een afkeurende controleverklaring ten aanzien van de financiële rechtmatigheid. Deze oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid en afkeuring ten aanzien van de rechtmatigheid zijn gebaseerd op de volgende significante (afzonderlijk boven de NAf 10,0 miljoen) geconstateerde afwijkingen:

Algemeen

Begrotingsoverschrijding en -onderschrijding

Er is sprake van een begrotingsoverschrijding van NAf 153,6 miljoen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting per "Hoofdstuk (Ministerie)". Dit bedrag is aan te merken als een financiële rechtmatigheidsafwijking.

Teven is sprake van een begrotingsonderschrijding van NAf 123,6 miljoen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting per "Hoofdstuk (Ministerie)". Ook dit bedrag is aan te merken als een financiële rechtmatigheidsafwijking.

Balans

Materiële Vaste Activa

De post Materiële Vaste Activa bevat een financiële rechtmatigheidsafwijking voor het totaalbedrag van NAf 15,1 miljoen doordat bij de ministeries onder andere:

- een onbevoegde functionaris (komt niet voor in het mandaatregister) heeft getekend voor het aangaan van financiële verplichtingen;
- opdrachten tot het uitvoeren van bepaalde werken of tot het doen van leveringen of dienstverrichtingen (m.b.t. kapitaaldienst) ten behoeve van het Land in het dienstjaar 2018 zijn verstrekt zonder een programma van eisen;
- betalingen zijn verricht door een niet-formeel aangewezen betalingsordonnateur. De betalingsordonnateur dient te zijn ingeschreven in een register dat door de secretaris-generaal van het betreffend ministerie wordt beheerd.

Eigen Vermogen

Er is sprake van een getrouwheidsafwijking van NAf 15,6 miljoen inzake het eigen vermogen aangezien dit een onterechte rechtstreekse vermogensmutatie betreft.

Recapitulatiestatuten

Verbruik van goederen en diensten

De post "Verbruik van goederen en diensten" bevat een financiële rechtmatigheidsafwijking van NAf 15,9 miljoen doordat onder andere betaalbaarstelling niet heeft plaatsgevonden door een formeel aangewezen betalingsordonnateur.

Subsidies en Overdrachten

De post "Subsidies" bevat een getrouwheidsafwijking van NAf 15,3 miljoen. Hiervan heeft NAf 13,0 miljoen betrekking op betaling van de schuld aan Fundashon Kas Popular (FKP). Deze is ten onrechte als subsidie verantwoord, en tevens verwerkt als een onttrekking aan de in 2017 gevormde voorziening. Hierdoor is het resultaat van deze verantwoording op de gewone dienst 2018 nihil (een lastenpost en een inkomstenpost voor NAf 13,0 miljoen verhoogd, waardoor het resultaat hiervan op de gewone dienst per saldo nihil is). Hoewel het saldo op de gewone dienst nihil is, blijft de getrouwheidsafwijking op de post subsidies staan. Aangezien deze fout geen effect heeft op het saldo van de gewone dienst zullen wij die niet vermelden in de controleverklaring. Verder is de betaling aan Fair Trade Authority Curaçao van NAf 2,3 miljoen als subsidie verantwoord, terwijl er een beheersovereenkomst aan ten grondslag ligt. Hierdoor is er sprake van een rubriceringsfout.

Daarnaast is de post "Subsidies en Overdrachten" voor een totaalbedrag van NAf 320,8 miljoen financieel onrechtmatig verantwoord in de jaarrekening 2018.

NAf 59,1 miljoen hiervan heeft betrekking op de verstrekking van overdrachten aan een tweetal entiteiten zonder onderliggende getekende overeenkomst waarbij betaalbaarstelling tevens heeft plaatsgevonden door een niet-aangewezen betalingsordonnateur conform art. 15 van de Landsverordening Financieel Beheer.

NAf 261,7 miljoen hiervan heeft betrekking op verstrekking aan tenminste een negental stichtingen zonder onderliggende getekende subsidie-beschikking en heeft tevens de betaalbaarstelling niet plaatsgevonden door een aangewezen betalingsordonnateur conform art. 15 van de Landsverordening Financieel Beheer.

1.2. Significante onzekerheden

Naast de in paragraaf 1.1. geconstateerde significante afwijkingen is tevens sprake van de volgende significante (boven NAf 10,0 miljoen) onzekerheden. Deze hebben wij gezien het belang hiervan tevens gemeld in onze controleverklaring bij de jaarrekening 2018.

Algemeen

Begroting

Wij hebben geen formele goedkeuring van de Staten ontvangen van de vastgestelde Begroting 2018 noch van de 1ste en 2de suppletoire wijzigingen conform de Landsverordening tot vaststelling van de Begroting 2018 van het Land Curaçao. Derhalve beschouwen wij het totaal begroot bedrag aan uitgaven en inkomsten voor de gewone dienst

en kapitaaldienst van NAf 3.710,3 miljoen als een financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

Balans

Materiële vaste activa

Wij kunnen geen oordeel geven over de volledigheid van de "Gronden en Ondergrondse Activa", en "Bouwstructuren" per 31 december 2018 omdat wij geen oordeel hebben over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010. Het voormalig Eilandgebied Curaçao heeft geen specificatie van de MVA per 9 oktober 2010. Hierdoor konden wij niet nagaan of de ingebrachte MVA per 10 oktober 2010 volledig zijn. Daarnaast bevinden de werkzaamheden bij Domeinbeheer in het kader van het project voor inventarisatie, vaststelling van het eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het Land Curaçao zich ook in de prille uitvoeringsfase en zijn dus nog niet afgerond. Dit heeft als gevolg dat er nog steeds sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de volledige verantwoording, het daadwerkelijk bestaan en rechtmatigheid van de verantwoorde "Gronden en Ondergrondse Activa", en "Bouwstructuren". Het bedrag aan getrouwheidsonzekerheid en rechtmatigheidsonzekerheid hierdoor is significant maar wij kunnen het niet kwantificeren.

De sub-post "Bouwstructuren" bevat een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid van NAf 20,4 miljoen daar wij geen toereikende onderliggende documentatie (zoals openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, oplevering- of prestatieverklaringen, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) hebben ontvangen ter vaststelling van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van deze investeringen.

Voor het resterend bedrag van NAf 175,1 miljoen aan projectkosten Hospital Nobo Otrobanda hebben wij nog geen toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, openbare aanbestedings-documentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, opleverings- of prestatie-verklaringen, voortgangsrapportages, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) ontvangen van het ministerie van GMN ter vaststelling van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van deze investeringen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 175,1 miljoen als een getrouwheids- en rechtmatigheidsonzekerheid.

Financiële vaste activa

De post "Studieleningen" is voor het totaalbedrag van NAf 48,1 miljoen zowel voor getrouwheid als financiële rechtmatigheid onzeker daar wij de volgende tekortkomingen in de AO/IB rondom het beheer van de studieleningen hebben geconstateerd:

1. De volledigheid van de verantwoorde studieleningen kan niet worden vastgesteld omdat er geen primaire registratie bij het aanmaken van dossiers heeft plaatsgevonden en er geen uniek doorlopend dossiernummer is toegekend.
2. De gegevens inzake geïnde aflossingen van de Landsontvanger worden niet maandelijks ontvangen. Dit heeft als gevolg dat de restschuld van de kleine groep betalende studenten niet bijgewerkt wordt.
3. Er worden door de achterstand in het bijwerken van de aflossingen bij de Landsontvanger geen aanmaningen verstuurd naar de studenten die niet betalen of niet reageren op het betalingsverzoek. Dit heeft als gevolg dat de vorderingen na de datum van ontstaan, indien er geen stuitingsmaatregelen worden getroffen, zullen verjaren en niet meer inbaar zullen zijn.

4. De Landsontvanger is de bevoegde instantie om met de betalende studenten betalingsregelingen te treffen. Deze betalingsregelingen worden niet doorgegeven aan het ministerie van OWCS, waardoor de ambtenaren van OWCS niet altijd de juiste aflossingsbedragen en de verschuldigde rente in het leningenbestand kunnen verwerken.
5. De Landsontvanger heeft geen volledig overzicht inzake de betalingsregelingen die met studenten zijn getroffen, teneinde de resterende schuld aan te passen in het studieleningenbestand.

De uitgegeven lening aan SEHOS ad NAf 19 miljoen is onzeker betreffende de financiële rechtmatigheid daar wij een aantal vereiste documenten opgenomen als voorwaarde in de leningsovereenkomst niet hebben ontvangen.

De overige LL U/G's beschouwen wij voor het totaalbedrag van NAf 16,1 miljoen als onzeker omdat wij over geen saldobestemmingen en geen recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken om deze leningen te kunnen afstemmen. Het Ministerie van Financiën verantwoordt deze leningen op basis van rente- en aflossingsschema's. Echter grotendeels van de aflossingen zijn nog niet betaald. Wij hebben geen adequaat inzicht in wat nog openstaat en wat betaald is. Ook wordt dit niet toegelicht in de toelichting van de Uitgegeven leningen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 16,1 miljoen als een getrouwheids- en rechtmatigheidsonzekerheid.

Voor de voorziening studieleningen hebben wij geen toereikende controle informatie ontvangen. Derhalve beschouwen het bedrag NAf 46,2 miljoen als een getrouwheids- en rechtmatigheidsonzekerheid.

De kapitaalverstrekkingen aan CDMH in 2018 bedragen NAf 15,1 miljoen. Per 1 februari 2017 is het faillissement van de werkmaatschappij CDM uitgesproken. De bedoeling is dat het bedrag van NAf 15,1 miljoen omgezet zal worden in aandelenkapitaal, echter zal de definitieve verwerking plaatsvinden bij de ontvangst van de jaarrekeningen van CDM. Als gevolg hiervan is sprake van een getrouwheids- en rechtmatigheids-onzekerheid van NAf 15,1 miljoen.

In het 4^e kwartaal van 2019 heeft de opening van het nieuwe ziekenhuis (Curaçao Medical Center) plaatsgevonden alsook de migratie van het SEHOS naar het nieuwe ziekenhuis. Er is een MOU (Memorandum of Understanding) met het SEHOS. Bij de afwikkeling van het SEHOS dient een volledig beeld te worden gegeven van de totale vorderingen en schulden. Voorts zijn er in het verleden besluiten genomen om de financiële afwikkeling te verwerken aan het einde van de transitieperiode, wanneer alles is overgedragen aan Curaçao Medical Center. De formele documentatie hiervan hebben wij niet ontvangen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 19 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

Vorderingen

De voorziening debiteuren bestaat ultimo 2018 (sec mutatie 2018) voor NAf 12,2 miljoen uit een voorziening voor debiteuren welke ouder zijn dan 1 jaar en jonger dan 5 jaar. De waardering en toerekening in het kader van de controle op de getrouwheid van dit deel van de voorziening hebben wij echter niet kunnen vaststellen aangezien dit deel van de voorziening is opgesteld op basis van diverse gehanteerde percentages. Wij hebben geen onderliggende documentatie ontvangen ter vaststelling van de toereikendheid en het terecht toepassen van deze percentages en derhalve bestaat er een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid omtrent dit deel van de debiteurenvoorziening.

Voor de posten "Debiteuren Correctie Erfpacht" en "Debiteuren Correctie Huren" beschikken wij niet over de onderliggende informatie (overzicht van CDA en administratie van GOS). Deze posten bevatten derhalve een getrouwheids- en rechtmatigheidsonzekerheid van in totaal NAf 96,7 miljoen.

De post "Debiteuren Overheidsentiteiten" bevat een getrouwheids- en rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 86,2 miljoen daar wij voor de rekening-courant met de Landsloterij (NAf 8,6 miljoen), Fundashon Kas Popular (NAf 24,5 miljoen), het SEHOS (NAf 11,8 miljoen) en Bureau Telecommunicatie en Post (NAf 41,3 miljoen) geen toereikende onderliggende controle-informatie (gecontroleerde jaarrekening, saldobevestiging etc.) hebben ontvangen.

Eigen vermogen

Het saldo van de gewone dienst ad NAf 58,5 miljoen ultimo 2018 van het Land Curaçao is onzeker voor wat betreft de getrouwheid en rechtmatigheid hiervan aangezien wij getrouwheidsfouten, rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden in de andere balansposten en recapitulatiestaten naar economische categorie hebben vastgesteld. Ook zijn de verantwoorde saldi van de "Gewone Dienst" over de periode van 10 oktober 2010 tot en met 31 december 2017 gebaseerd op jaarrekeningen waarbij steeds een afkeurende controleverklaring of controleverklaring met oordeelonthouding werd afgegeven.

Voorzieningen

De post "Voorzieningen" is voor een bedrag van NAf 15,4 miljoen onzeker met betrekking tot de getrouwheid omdat wij geen onderliggende documentatie hebben ontvangen ter onderbouwing van de hoogte van de opgenomen voorzieningen.

Kortlopende schulden

De subpost "Gelden in bewaring" is voor een bedrag van NAf 61,3 miljoen onzeker voor wat betreft de getrouwheid en rechtmatigheid hiervan daar wij geen onderliggende sub-administratie of onderliggende documentatie hebben ontvangen ter verdere controle op de verantwoording van de depositogelden vreemdelingen en zekerheidsstellingen.

Recapitulatiestatuten

Beloning van personeel

Er is sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed ten aanzien van de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid van de kosten inzake Beloning van Personeel ad NAf 304,2 miljoen wegens significante tekortkomingen in de onderliggende Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (AO/IB) en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie.

Verbruik van goederen en diensten

De post Verbruik van goederen en diensten is voor het totaalbedrag van NAf 202,0 miljoen onzeker ten aanzien van getrouwheid en financiële rechtmatigheid wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie (programma van eisen, offertes, machtigingsverzoek, machtiging OB, bestelbon OP, bestelbon OB, factuur, overige onderliggende documentatie).

Subsidies en Overdrachten

De post "Subsidies en Overdrachten" is voor het totaalbedrag van NAf 306,5 miljoen onzeker voor wat betreft getrouwheid en voor NAf 298,4 onzeker voor wat betreft rechtmatigheid omdat wij geen dan wel ontoereikende onderliggende documentatie (subsidiebeschikkingen,

machtigingsverzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen of andersoortige wettelijke grondslag) hebben ontvangen ter verdere vaststelling van de getrouwe en financieel rechtmatige verantwoording hiervan.

Sociale Zekerheid

Wij onderkennen een onzekerheid ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal NAf 66,3 miljoen. Dit bedrag is onzeker daar wij in onvoldoende mate kunnen steunen op de interne beheersingsmaatregelen rondom de relevante procedures.

Belastingen

De belastingen zijn onzeker met betrekking tot de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid voor een totaalbedrag van NAf 1.371,9 miljoen, wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB.

Schenken en subsidies

De post "Schenken en subsidiebatens" is voor een totaalbedrag van NAf 18,6 miljoen onzeker met betrekking tot de getrouwheid en financiële rechtmatigheid aangezien er geen voldoende en geschikte controle informatie aan ons is verstrekt om de bijdragen en overdrachten vanuit Nederland inzake Kustwacht en Koninklijke Marine, Nationaal ontwikkelingsplan, urgentieprogramma en infrastructuur te controleren.

Andere Inkomsten

De posten Pachtopbrengsten, Vergunnings- & registratierecht en Andere Leges van in totaal NAf 47,4 miljoen zijn onzeker voor wat betreft de getrouwheid en rechtmatigheid hiervan. Dit als gevolg van geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersingsmaatregelen die we niet met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden kunnen afdekken.

SON:

Als gevolg van het ontbreken van toereikende onderliggende documentatie van de inkomsten met betrekking tot Bureau Telecommunicatie en Post, kunnen we geen zekerheid geven over de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van de verantwoorde opbrengst van NAf 14,9 miljoen.

2. Algemene bevindingen

Inleiding

De bevindingen met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2018 lichten wij in dit rapport toe.

De jaarrekeningcontrole bestaat uit twee onderdelen. Het eerste deel van de jaarrekeningcontrole betreft een onderzoek naar de opzet, bestaan en werking van de interne beheersingsmaatregelen (in het vervolg "AO/IB") die de juistheid/nauwkeurigheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verantwoorde standen en stromen in de jaarrekening moeten waarborgen.

In dit kader hebben wij tijdens de uitvoering van de interim-controle 2018 vastgesteld dat er voor 2018 geen significante verbetering was in

de interne beheersing bij de ministeries waardoor ook voor 2018 maximaal een controleverklaring van oordeelonthouding kan worden afgegeven.

Het tweede deel van de jaarrekeningcontrole betreft gegevensgerichte controles en afrondende werkzaamheden op de balansposten en de recapitulatiestaten van het Land Curaçao over 2018 teneinde de onzekerheden en eventuele afwijkingen te kwantificeren. In de hiernavolgende paragrafen geven wij de algemene bevindingen weer.

Geen tijdige en volledige oplevering van de gevraagde controle-informatie door de ministeries

Wij hebben vanaf 8 maart 2019 een "Prepared by Client List" (PBC-list) gestuurd naar alle ministeries van het Land Curaçao met het verzoek om de gevraagde controle-informatie voor de jaarrekeningcontrole 2018 van het Land Curaçao voorafgaand aan onze controle op te leveren. De deadline hiervoor was 29 maart 2019. Daarnaast hebben wij op 25 juli 2019 diverse aanvullende detailinformatie en onderliggende documentatie opgevraagd om een oordeel te kunnen vormen over de verantwoorde posten in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao. De deadline hiervoor was 8 augustus 2019. Wij hebben drie reminders gestuurd naar alle ministeries voor de oplevering van de gevraagde controle-informatie, echter hebben wij tot op heden grotendeels van de gevraagde controle-informatie nog niet ontvangen. In dit kader wordt verwezen naar de volgende tabel met de oplevering van de gevraagde controle-informatie in percentage per ministerie.

Nr.	Ministerie	Percentage opgeleverd
1.	Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	20%
2.	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	20%

Nr.	Ministerie	Percentage opgeleverd
3.	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	30%
4.	Ministerie van Justitie	40%
5.	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	50%
6.	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	50%
7.	Ministerie van Financiën	65%
8.	Ministerie van Algemene Zaken	70%
9.	Ministerie van Economische Ontwikkeling	70%
10.	Staatsorganen	90%

De gevraagde controle-informatie (op hoofdlijnen) die ontbreekt is als volgt:

- Aanvraagformulieren
- Offertes
- Overeenkomsten
- Openbare aanbestedingsdocumenten
- Programma van Eisen
- ToR (Terms of Reference)
- Getekende subsidiebeschikkingen
- Aanstellingsbesluiten van het overheidspersoneel (44% hiervan is nog niet ontvangen)
- Subsidieafrekeningen
- Jaarrekeningen van overheidsentiteiten en overheidsstichtingen
- Loonjournalen
- Klantdossiers i.v.m. onderstand & noodvoorzieningen
- Overzicht van de studieleningen/studieovereenkomsten
- Taxatierapporten

- Facturen m.b.t. vergunningen
- Facturen m.b.t. doorberekening salariskosten Kustwacht en Marine
- Maandelijkse verantwoordingsstaten m.b.t. inkomsten
- Aanmaningen
- Ava-besluiten
- Etc.

Op basis van het bovenstaande hebben wij vertraging opgelopen in de uitvoering van de controlewerkzaamheden waardoor het voor ons onmogelijk is geworden om de wettelijke voorgeschreven termijn te halen.

De controleverklaring moet altijd onderbouwd worden met toereikende controle-informatie. Toereikend wil zeggen: voldoende en geschikt. Voldoende slaat op de kwantiteit van de informatie, geschikt op de kwaliteit ervan. Op basis van de ingediende controle-informatie wordt een oordeel (getrouw/rechtmatig/niet getrouw/onrechtmatig) gevormd over de posten in de jaarrekening.

Vanaf 10 oktober 2010 hebben wij geconstateerd dat grotendeels van de gevraagde controle-informatie niet opgeleverd of ontoereikend opgeleverd wordt door de diverse ministeries. Het gevolg hiervan is dat diverse posten in de jaarrekening van het Land Curaçao vanaf 10 oktober 2010 tot en met het jaar 2017 een materiële onzekerheid of een onzekerheid van diepgaande invloed bevatten. Met het gevolg dat voor de jaren 2013, 2014 en 2017 een controleverklaring met oordeelonthouding is verstrekt. Voor de jaren 2010, 2011, 2012, 2015 en 2016 werd een afkeurende controleverklaring verstrekt.

In dit kader wordt verwezen naar de volgende tabel met het totaalbedrag aan onzekerheden per jaar door het ontbreken van toereikende controle-informatie:

(In NAf 1.000.000)

Jaar	Omvang Balans	Getrouwheidsonzekerheid	Rechtmatigheidsonzekerheid
2010	2.735	1.809	435,5
2011	2.677	180,3	-
2012	2.371	137,8	137,8
2013	2.568	1.845	1.567
2014	2.614	3.272	3.832
2015	2.779	3.695	3.174
2016	2.948	3.363	3.110
2017	3.051	2.853	2.861

Het College financieel toezicht (Cft) heeft met de regering van Curaçao afgesproken dat het financieel beheer op orde gebracht zal worden waardoor de jaarrekening 2021 naar verwachting voorzien zal kunnen worden van een goedkeurende controleverklaring. Wij adviseren u en de raad van ministers zorg te dragen dat de gevraagde controle-informatie opgeleverd wordt en dat men bewust wordt van het feit dat bij het niet opleveren dan wel het opleveren van ontoereikende controle-informatie, het soort af te geven controleverklaring op basis hiervan beïnvloed wordt. Op basis van de materialiteit kan hierdoor een controleverklaring met beperking of een controleverklaring met oordeelonthouding verstrekt worden. Indien deze situatie zich blijft voortdoen, zal de jaarrekening 2020/21 van het Land Curaçao niet voorzien kunnen worden van een goedkeurende verklaring.

Daarnaast bestaat het risico dat materiële afwijkingen vanwege fouten of fraude in de jaarrekening van het Land Curaçao niet ontdekt worden doordat de gevraagde controle-informatie niet opgeleverd wordt (of zelfs bewust niet opgeleverd wordt), waardoor er geen deugdelijke

controle plaats kan vinden door de accountant op de post in de jaarrekening. Met het gevolg dat een onjuiste controleverklaring afgegeven kan worden. Op basis hiervan uitte wij onze bezorgdheid en doen een beroep op u om ervoor te zorgen dat de gevraagde controle-informatie volledig en toereikend wordt opgeleverd door de ministeries.

Bevindingen inzake de IT-audits

De informatiesystemen die significant zijn voor de financiële informatie zoals opgenomen in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao zijn als volgt:

1. EnterpriseOne (E-one). De financiële administratie van het Land Curaçao. Het wordt gebruikt door alle ministeries.
2. Geautomatiseerde Ontvanger Systeem (GOS). In dit systeem worden onder andere de ingevorderde belastinggelden en de retributiegelden verwerkt.
3. Asycuda. De Douane registreert hierin de heffing, controle, inning en opsporing van onder andere de invoerrechten en de accijnzen.
4. PIMS@all-Paymaster, waarin de personeels- en salarisadministratie worden geregistreerd bij het ministerie van Bestuur Planning en Dienstverlening (BPD).
5. I-SOAW. Het ministerie van SOAW registreert en verwerkt hierin de aanvragen met betrekking tot bijstandsuitkeringen.

Gezien de aard en omvang van de reeds geconstateerde tekortkomingen en leemtes in de IT-General Controls en Application controls (op basis van de IT-audit resultaten 2015/2016 die nog steeds voor het jaar 2018 gelden) van de bovenstaande IT-systemen van het Land Curaçao hebben wij besloten niet te steunen op de IT-controls ter waarborging van de exclusiviteit, integriteit, controleerbaarheid en continuïteit van deze informatiesystemen. Wij hebben onze controle rond het systeem uitgevoerd.

SON:

Per 1 januari 2018 heeft het Ministerie van Financiën een nieuwe module geïmplementeerd. Het betreft de Facturen in Omloop (hierna: FIO) module. De FIO-module is onderdeel van het E-One systeem dat gebruikt wordt om alle facturen in omloop van de overheid van het Land Curaçao te registreren. Ondanks dat voor de jaarrekeningcontrole 2018 van het Land Curaçao niet gesteund zal worden op de IT-General Controls (ITGC's) en Application controls hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot de FIO-module:

1. Controle-informatie verkregen over de implementatie van de FIO-module.
2. Controle-informatie verkregen over mogelijke geautomatiseerde beheersingsmaatregelen (application controls) in de FIO- module en/of controles afdoende in het systeem worden gewaarborgd.
3. Controle-informatie verkregen over de effectieve werking van de ITGC's rondom de implementatie van de FIO-module (in het bijzonder de interne beheersingsmaatregelen betreffende autorisaties en wijzigingen).

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden hebben wij het volgende geconstateerd:

Implementatie FIO

Er is binnen het Ministerie van Financiën geen formele wijzigings-procedure beschikbaar die gedurende een wijziging aan het E1-systeem nageleefd kan worden. Voor elke wijziging aan het E1-systeem wordt een werkgroep gemaakt. De samenstelling van de werkgroep is afhankelijk van de wijziging en de benodigde expertise (technische executie). De werkgroep bij de wijziging/implementatie van de FIO-module bestond uit onder andere het hoofd Begrotingszaken, een Beleidsmedewerker, een consultant, een aangewezen financieel-administratieve medewerker, de applicatiebeheerder van het E1-systeem en de aangewezen verantwoordelijke vanuit de leverancier (Capgemini). De werkgroep is de schakel tussen de leverancier en de stuurgroep en is verantwoordelijk

voor onder andere het doorvoeren van wijzigingen aan de acceptatiecriteria, de voortgangsbewaking, het (periodiek) informeren van de stuurgroep inzake het traject, het uitvoeren van (alpha) testwerkzaamheden en het besluit nemen voor de "Go Live".

Uit onze interviews met de applicatiebeheerder is gebleken dat er geen eenduidige vastlegging van testwerkzaamheden plaatsvindt, noch een formeel vrijgaveadvies om wijzigingen over te zetten naar productie. Vanwege de beperkte beschikbaarheid van het hoofd Begrotingszaken en de beleidsmedewerker Financiën voor aanlevering van nadere informatie omtrent het verloop van dit traject hebben wij niet kunnen vaststellen hoe de implementatie van de FIO-module is verlopen.

Application Controls

We hebben op verschillende momenten geprobeerd een afspraak te maken met de betrokkenen ten aanzien van de application controls maar zijn vanwege de beperkte beschikbaarheid van deze betrokkenen en de onduidelijkheid over de procesverantwoordelijkheid niet in geslaagd om een validatie plaats te laten vinden van de in de FIO-module ingerichte application controls.

Bevindingen inzake aansluiting van de jaarrekening met E1

Bij de aansluiting van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao met de saldibalans per eind december 2018, de diverse grootboeken per eind december 2018, de overzichten en modellen in de jaarrekening per eind december 2018 hebben wij geconstateerd dat de jaarrekening 2018 aansluit met de saldibalans per eind december 2018, de diverse grootboeken per eind december 2018, de overzichten en modellen in de jaarrekening per eind december 2018.

Bevindingen inzake de inrichting van de jaarrekening

Wij zijn nagegaan of de jaarrekening ingericht is conform de wettelijke vereisten zoals opgenomen in de Landsverordening comptabiliteit 2010, hoofdstuk 3 “De jaarrekening”. Wij hebben geconstateerd dat de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao voor een groot gedeelte aan deze wettelijke vereisten voldoet. Er zijn nog een aantal wettelijke vereisten die nog in de jaarrekening dienen te worden opgenomen/uitgebreid, zodat de jaarrekening volledig aan de wettelijke vereisten kan voldoen. Hierna geven we aan welke algemene wettelijke vereisten dit zijn. Indien een wettelijke vereiste die betrekking heeft op een specifieke post niet is opgenomen in de jaarrekening, wordt dit in het rapport apart vermeld bij de betreffende post:

1. Er ontbreekt een toelichting op de kapitaaldienst die aangeeft of en per wanneer de investering is voltooid en anders wanneer die voltooid zal worden en welk bedrag verwacht wordt nog daarmee gemoeid te zullen zijn.
2. Er ontbreekt een overzicht van de nog lopende grote projecten.
3. In 2018 is een jaarverslag conform artikel 33 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 opgesteld. In artikel 33, lid 2 van de Landsverordening comptabiliteit staat opgenomen dat het verslag in ieder geval een uiteenzetting bevat of en in hoeverre beleidsvoornemens, die tevoren met betrekking tot het betreffende dienstjaar waren geformuleerd, gerealiseerd zijn. Wij zijn nagegaan in hoeverre beleidsvoornemens, die tevoren met betrekking tot het betreffende dienstjaar waren geformuleerd, per ministerie gerealiseerd zijn. Bij de controle hebben wij het volgende geconstateerd:
 - Voor alle ministeries is er sprake van een uiteenzetting of en in hoeverre beleidsvoornemens die tevoren met betrekking tot het betreffende dienstjaar waren geformuleerd zijn gerealiseerd. Echter is de inhoud van de uiteenzetting niet voor alle algemene

doelstellingen en operationele doelstellingen duidelijk of die gerealiseerd zijn of niet.

- Er zijn operationele doelstellingen die niet gerealiseerd worden en niet vermeld worden in het jaarverslag dat die niet zijn gerealiseerd.
- Operationele doelstellingen (met desbetreffende instrumenten) die geformuleerd zijn in de begroting 2018 van het Land Curaçao, maar die niet voorkomen in het jaarverslag en er wordt ook niet toegelicht waarom ze niet voorkomen in het jaarverslag.
- Operationele doelstellingen (met desbetreffende instrumenten) die geformuleerd zijn in het jaarverslag, maar die niet voorkomen in de begroting 2018 van het Land Curaçao.
- Er is geen uniformiteit ten aanzien van de uiteenzetting van de ministeries in hoeverre beleidsvoornemens, die tevoren met betrekking tot het betreffende dienstjaar waren geformuleerd, zijn gerealiseerd.
- Het opnemen van een bijlage bij de jaarrekening met een overzicht van de baten en lasten van de collectieve sector.

Wij stellen voor om duidelijk aan te geven hoe de structuur van de uiteenzetting (of en in hoeverre beleidsvoornemens die tevoren met betrekking tot het betreffende dienstjaar waren geformuleerd gerealiseerd zijn) dient te zijn.

Geen toegang tot besluitenlijsten van de Raad van Ministers en het ontbreken van een bevestiging bij de jaarrekening

- Wij hebben het geheel van besluitenlijsten of notulen van de Raad van Ministers niet in mogen zien. Derhalve bestaat er voor ons een onzekerheid ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid en financiële rechtmatigheidsonzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.
- Wij hebben geen bevestiging bij de jaarrekening 2018 ontvangen van de Raad van Ministers waarin de Raad zijn verantwoordelijkheid erkent voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, voor het opstellen van de jaarrekening en het jaarverslag alsmede voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Derhalve is er hier sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed in onze controle. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid en financiële rechtmatigheids-onzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

Gebeurtenissen na balansdatum

Wij hebben niet van alle ministeries een reactie ontvangen van gevraagde gebeurtenissen na balansdatum en ook hebben wij de notulen/besluitenlijsten van de Raad van Ministers niet mogen inzien. Hierdoor kunnen wij geen oordeel vormen of er gebeurtenissen na balansdatum hebben plaatsgevonden, welke een financieel effect kunnen hebben op de gecontroleerde jaarrekening 2018 van het Land Curaçao. De omvang van de getrouwheidsonzekerheid en financiële rechtmatigheids-onzekerheid hierdoor kunnen wij niet kwantificeren.

3. Bevindingen ten aanzien van de balans

3.1. Immateriële Vaste Activa

De Immateriële Vaste Activa (MVA) bedragen ultimo 2018 NAf 25 miljoen (2017: NAf 35,8 miljoen). Deze post is als volgt opgebouwd:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
<i>Immateriële Vaste Activa (IVA)</i>	25	35,8
<i>Immateriële Vaste Activa</i>	25	35,8

De sub-post Immateriële Vaste Activa bevat een onzekerheid voor een bedrag van NAf 5,5 miljoen voor getrouwheid en financiële rechtmatigheid daar wij niet over toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten of overige onderliggende documentatie) beschikken ter vaststelling van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van deze post.

SON:

Overige opmerkingen met betrekking tot de IVA

Daarnaast bevat de post Immateriële Vaste Activa een onzekerheid van materieel belang (zowel voor getrouwheid als rechtmatigheid) die wij niet kunnen kwantificeren door het volgende:

- Er zijn geen duidelijke richtlijnen/ criteria en drempel welk als norm gelden voor het activeren van kapitaaluitgaven. Hierdoor is het onduidelijk wanneer activering wel of niet plaats dient te vinden en gebeurt dit dan ook niet eenduidig. Dit kan een materieel effect hebben op het geheel van de Recapitulatiestaten naar Economische categorie.
- Diverse ministeries beschikken niet over een (bijgehouden) activelijst waardoor er geen sprake is van een totaalbeeld van de IVA in eigendom van het Land Curaçao en derhalve bestaat er onzekerheid over de volledigheid van de verantwoorde Immateriële Vaste Activa.
- Er is sprake van een niet te kwantificeren onzekerheid bij de afschrijvingen die van invloed is op de waardering van de IVA. Zie hiervoor tevens de opmerkingen bij de post "Afschrijvingen".

Verder wordt verwezen naar de volgende tabel voor de samenvatting van de onzekerheden per ministerie.

Immateriële Vaste Activa

In NAf 1.000.000 Samenvatting onzekerheden per ministerie

Onzekerheden per ministerie Post: IVA	Getrouwheids- onzekerheden		Rechtmatigheids- onzekerheden	
	31-12-2018		31-12-2018	
Staatsorganen		0		0
Ministerie van Algemene Zaken		0		0
Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening		0,2		0,2
Ministerie van Justitie		0		0
Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning		0		0
Ministerie van Economische Ontwikkeling		0		0
Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport		5,3		5,3
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn		0		0
Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur		0		0
Ministerie van Financiën		0		0
Totaal		5,5		5,5

Conclusie

De post "Immateriële Vaste Activa" bevat een getrouwheidsonzekerheid en financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 5,5 miljoen.

3.2. Materiële vaste activa

De Materiële Vaste Activa (MVA) bedragen ultimo 2018 NAf 1.408,3 miljoen (2017: NAf 1.326,5 miljoen). Deze post is als volgt opgebouwd:

SON:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
<i>Materiële Vaste Activa (MVA)</i>	1.408,3	1.326,5
<i>Gronden en Ondergrondse Activa</i>	126,4	128,6
<i>Bouwstructuren</i>	739,3	747,2
<i>Onderhanden Werken</i>	461,3	360,8
<i>Machines & Equipment</i>	76,0	89,9
<i>Andere Duurzame Activa</i>	5,3	0,0
<i>Kostbaarheden</i>	PM	PM

Hierna zijn onze bevindingen opgenomen ten aanzien van onze controle op de MVA.

Gronden en Ondergrondse Activa en Bouwstructuren

Onder de Gronden en Ondergrondse Activa en Bouwstructuren zijn diverse activa verantwoord welke overgekomen zijn van het voormalige Eilandgebied Curaçao (hierna: EGC). In totaal betrof de waarde van deze activa op 10 oktober 2010 circa NAf 433,0 miljoen. Wij kunnen geen oordeel geven over de volledigheid van de Gronden en Ondergrondse Activa, en Bouwstructuren per 31 december 2018 omdat wij geen oordeel hebben over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010. Het voormalige Eilandgebied Curaçao had geen specificatie van de MVA per 9 oktober 2010. Hierdoor konden wij niet nagaan of de ingebrachte MVA per 10 oktober 2010 volledig zijn.

Daarnaast hebben wij van Domeinbeheer vernomen dat het hervatte traject inventarisatie, vaststelling eigendom en waardering van onroerende goederen zich in de uitvoeringsfase bevindt. In dit kader is gedurende de pilotfase een klein aantal onroerende goederen - voornamelijk schoolgebouwen- meegenomen waarbij deze eerst zijn geïnventariseerd, geïnspecteerd en getaxeerd. Voor deze gebouwen moet nog de meeting plaatsvinden ter vaststelling van de eigendom en

verkrijging van de kadastrale aanduiding. In de uitvoeringsfase zullen de werkzaamheden in het kader van inventarisatie, vaststelling eigendom en waardering per type onroerend goed zoals overheidsgebouwen, woningen, terreinen en dergelijke plaatsvinden, inclusief de nog niet getaxeerde erfpachtsgronden, huurgronden en niet uitgegeven gronden (zowel behorende tot het voormalig Eilandgebied Curaçao als tot het voormalig Land de Nederlandse Antillen). Echter is nog geen afrondingsdatum voor het traject vastgesteld. Alleen na afronding van een dergelijk traject en afstemming van de resultaten hiervan met de financiële administratie van het Land Curaçao zou het Land ooit tot een volledig geregistreerde MVA kunnen komen. Vooralsnog is de beginstand en eindstand voor de "Gronden en Ondergrondse Activa" en "Bouwstructuren" in het jaar 2018 dan ook onzeker. Het bedrag aan getrouwheidsonzekerheid en rechtmatigheidsonzekerheid hierdoor is significant maar wij kunnen het niet kwantificeren.

Verder dient conform artikel 39, lid 4 van de Landsverordening Financieel beheer een verslag met betrekking tot het beheer van onroerende zaken als een afzonderlijke nota onder de tot de jaarrekening behorende stukken te worden opgenomen. Wij constateren dat een dergelijk verslag niet in de jaarrekening 2018 is opgenomen waardoor er sprake is van een getrouwheidsafwijking alsook een financiële rechtmatigheidsafwijking die wij niet kunnen kwantificeren.

Tevens is er sprake van een onzekerheid in de sub-post "Bouwstructuren" ten aanzien van de investeringen voor een totaalbedrag van NAf 20,4 miljoen voor zowel getrouwheid en financiële rechtmatigheid daar wij geen toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, opleverings- of prestatieverklaringen, voortgangsrapportages, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) hebben ontvangen ter

vaststelling van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van deze investeringen.

Onderhanden Werken

Voor de sub-post Onderhanden Werken heeft de Raad van Ministers bij besluit van 16 april 2018 (nr. 2018/015966) de minister van GMN gemachtigd om aan SOAB de opdracht te geven om een controle uit te voeren op de administratie van SONA. Op grond hiervan is in het jaar 2018 een accountantscontrole uitgevoerd en gerapporteerd over de financiële cijfers 2013 tot en met 2017 van het HNO-project op basis van het kasstelsel. Op basis van de uitgevoerde controlewerkzaamheden is vastgesteld dat de gemaakte uitgaven voor het totaalbedrag van NAf 286,2 miljoen (periode 2013-2016 totaal NAf 187 miljoen en in 2017 totaal NAf 99,2 miljoen) in het kader van het Project Hospitaal Nobo Otrobanda juist zijn en gesteund kan worden op de AO/IB rondom het Project Hospitaal Nobo Otrobanda (HNO). Verwezen wordt hiervoor naar de twee uitgebrachte rapporten van SOAB met kenmerk 18/0668C/JH, 18/0942C/JH en het conceptrapport van het jaar 2017. Voor het resterend bedrag van NAf 175,1 miljoen is er nog geen oordeel en hebben wij nog geen toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, openbare aanbestedingsdocumentatie, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten, opleverings- of prestatieverklaringen, voortgangsrapportages, notariële aktes of overige onderliggende documentatie) ontvangen van het ministerie van GMN ter vaststelling van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van deze investeringen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 175,1 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

In verband met overeenstemmingen tussen het Land en de HNO-entiteiten omtrent de HNO-schulderkenning zullen de HNO-entiteiten een gedeelte van de rente- en aflossingsverplichtingen van de HNO-obligatieleningen van het Land overnemen. In het kader hiervan is tussen het Land en de HNO-entiteiten afgesproken dat er in afwachting van de nadere definitieve uitwerking en vaststelling van wat verschuldigd is

alsook de leningsvoorwaarden, een voorlopige berekening van het verschuldigde bedrag zal worden gemaakt. Voor de berekening van dit bedrag, wordt verwezen naar het document MRT/2019/0644 alsmede de verrichte analyse daarop door SOAB die op 8 oktober 2019 is uitgebracht met als kenmerknummer 19/0838C/SF. Uit de overzichten met de berekening van het schuldtoerekeningbedrag valt af te leiden dat van het bedrag van NAf 513,5 miljoen verantwoord tot augustus 2019 in de financiële administratie van het Land, een bedrag van NAf 461,1 miljoen betrekking heeft op het HNO-project en dus toegerekend wordt aan de HNO-entiteiten. Het resterend bedrag van NAf 52,4 miljoen wordt aan het Land toegerekend daar deze betrekking heeft op zaken die door het Land zijn aangegaan. Van het bedrag van NAf 52,4 miljoen toegerekend aan het Land, dient een totaalbedrag van NAf 24,4 miljoen ten gunste van de sub-post Gronden en Ondergrondse Activa te worden verantwoord daar deze de aanschaf van "Colon en Terreinen" betreft. Van het resterend bedrag van NAf 28,0 miljoen dient NAf 27 miljoen ten laste van het Eigen Vermogen gebracht te worden daar deze kosten betreffen (zoals bouwrente, claims, advieskosten etc.) die vóór het jaar 2018 zijn ontstaan en dient NAf 0,3 miljoen met oorsprong in 2018 ten laste van de gewone dienst te worden gebracht van het jaar 2018. Verder dient het overgebleven bedrag van NAf 0,7 miljoen met oorsprong in het jaar 2019 ten laste van de gewone dienst van het jaar 2019 te worden verantwoord.

Gezien de informatie over het bedrag van NAf 52,4 miljoen ná afsluiting van het dienstjaar 2018 is gebleken (zie artikel 20 van de LvC) wordt deze informatie in de jaarrekening van het Land Curaçao 2018 toegelicht en in het dienstjaar 2019 in de financiële administratie verwerkt. Verder adviseren wij u de voornoemde bedragen die het totaalbedrag van NAf 52,5 miljoen vormen over te boeken van de post Onderhanden Werken naar de post Uitgegeven Langlopende leningen na de definitieve uitwerking en vaststelling van wat verschuldigd is alsmede de

In de Landsverordening Comptabiliteit zijn algemene uitgangspunten opgenomen inzake de activering en waardering van posten in de jaarrekening van het Land. Echter blijkt uit de Landsverordening Comptabiliteit dat deze geen volledige set is van grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Er zijn specifieke omstandigheden waarbij de Landsverordening Comptabiliteit onvoldoende richtlijnen bevat voor de verwerking van deze specifieke en complexe omstandigheden (bijv. het HNO-project). Aangezien de Landsverordening Comptabiliteit geen volledige set is van grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, adviseren wij om bij specifieke en complexe omstandigheden uit te gaan van de uitgangspunten en bepalingen van de IPSAS-standaarden. IPSAS staat voor International Public Sector Accounting Standards. In het kader van de internationale harmonisatie van de verslaggevingsstandaarden, blijkt dat de IPSAS-standaarden grotendeels dezelfde uitgangspunten hebben als de IFRS-standaarden (true and fair view, accrual basis of accounting e.d.). In de IPSAS-standaarden zijn een aantal zaken nader uitgewerkt welke specifiek gelden voor de publieke sector. Ook zijn de IPSAS-standaarden in lijn met de uitgangspunten van de SNA 2008 (System of National Accounts).

Machines & Equipment

De sub-post "Machines & Equipment" bevat een onzekerheid voor een bedrag van NAf 4,2 miljoen voor getrouwheid en NAf 4,3 miljoen voor financiële rechtmatigheid daar wij niet over toereikende controle-informatie (zoals programma van eisen, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen OB, bestelbonnen, facturen, overeenkomsten of overige onderliggende documentatie) beschikken ter vaststelling van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van deze investeringen.

Daarnaast constateren wij dat projecten in uitvoering voor het totaalbedrag van NAf 0,3 miljoen door het Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur op de sub-post "Machines en equipment " zijn geactiveerd zonder dat deze zijn afgerond in 2018 (uiterlijk 1 maart 2019) en opgeleverd. Deze investeringsverplichtingen dienen op de sub-post "Onderhanden Werken" verantwoord te worden daar deze projecten nog in uitvoering zijn. Wij adviseren u om dit bedrag te rubriceren naar de post 390 "Onderhanden Werken". Hierbij is er geen sprake van een getrouwheidsafwijking daar de "reclass" binnen dezelfde post plaatsvindt.

Financiële rechtmatigheidsafwijking

De post Materiële Vaste Activa bevat ook een financiële rechtmatigheidsafwijking voor het totaalbedrag van NAf 15,1 miljoen doordat bij de ministeries onder andere:

- een onbevoegde functionaris (komt niet voor in het mandaatregister) heeft getekend voor het aangaan van financiële verplichtingen;
- opdrachten tot het uitvoeren van bepaalde werken of tot het doen van leveringen of dienstverrichtingen (m.b.t. kapitaaldienst) ten behoeve van het Land in het dienstjaar 2018 zijn verstrekt zonder een programma van eisen;
- betalingen zijn verricht door een niet-formeel aangewezen betalingsordonnateur. De betalingsordonnateur dient te zijn ingeschreven in een register dat door de secretaris-generaal van het betreffende ministerie wordt beheerd.

Overige opmerkingen met betrekking tot de MVA

Daarnaast bevat de post Materiële Vaste Activa een onzekerheid van materieel belang (zowel voor getrouwheid en rechtmatigheid) die wij niet kunnen kwantificeren door het volgende:

1. Er zijn geen duidelijke richtlijnen/criteria en drempel welke als norm gelden voor het activeren van kapitaaluitgaven. Hierdoor is het onduidelijk wanneer activering wel of niet plaats dient te vinden en gebeurt dit dan ook niet eenduidig. Dit kan een materieel effect hebben op het geheel van de Recapitulatiestaten naar economische categorie. Zie ook voornoemde aanbeveling omtrent IPSAS-standaarden.
2. Diverse ministeries beschikken niet over een (bijgehouden) activelijst waardoor er geen sprake is van een totaalbeeld van de fysieke MVA in eigendom van het Land Curaçao en derhalve bestaat er onzekerheid over de volledigheid van de verantwoorde MVA.
3. Er is geen sprake van inventarisatie bij diverse ministeries waardoor het onzeker is of de verantwoorde MVA bestaan.
4. De werkzaamheden bij Domeinbeheer in het kader van het project voor inventarisatie, vaststelling van het eigendom en waardering voor alle onroerende goederen van het Land Curaçao bevinden zich in de prille uitvoeringsfase en zijn nog niet afgerond. Dit heeft als gevolg dat er nog steeds sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de volledige verantwoording en het daadwerkelijk bestaan van de verantwoorde MVA.
5. Het is niet duidelijk wie het economische en juridische eigendom heeft van de woningen in beheer van FKP. Het is ook niet duidelijk of een deel van deze woningen wel of niet bij het Land of FKP gewaardeerd zijn. Er is nog geen sprake van een definitieve beheersovereenkomst waaruit dit blijkt. Het Ministerie van Financiën is momenteel wel bezig met dit traject.

Verder wordt verwezen naar de volgende tabellen voor de samenvatting van de afwijkingen en onzekerheden per ministerie:

In Naf 1.000.000 Samenvatting afwijkingen per ministerie

Afwijkingen per ministerie Post: Materiële vaste activa		
	Getrouwheids- afwijkingen 31-12-2018	Rechtmatigheid safwijkingen 31-12-2018
Staatsorganen	0	0,2
Ministerie van Algemene Zaken	0	0,1
Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	0	0
Ministerie van Justitie	0	1,3
Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	0	3,6
Ministerie van Economische Ontwikkeling	0	0
Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	0	3,5
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn		0
Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur		5,8
Ministerie van Financiën	0	0,6
Totaal	0	15,1

In NAf 1.000.000 Samenvatting onzekerheden per ministerie

Onzekerheden per ministerie Post: Materiële vaste activa	Getrouwheids-onzekerheden 31-12-2018	Rechtmatigheids-onzekerheden 31-12-2018
Staatsorganen	0	0
Ministerie van Algemene Zaken	0	0
Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	0,3	0,3
Ministerie van Justitie	1,3	1,3
Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	5,0	5,0
Ministerie van Economische Ontwikkeling	1,3	1,3
Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	3,5	3,5
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	5,6	5,6
Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	180,4	180,4
Ministerie van Financiën	2,3	2,4
Totaal	199,7	199,8

Conclusie

De post "Materiële Vaste Activa" bevat een financiële rechtmatigheids-afwijking voor het totaalbedrag van NAf 15,1 miljoen. Daarnaast bevat de post "Materiële Vaste Activa" een getrouwheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 199,7 miljoen en een financiële rechtmatigheids-onzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 199,8 miljoen.

3.3. Financiële vaste activa

De Financiële vaste activa (FVA) bedraagt ultimo 2018 NAf 1.054,3 miljoen (2017: NAf 1.116,5 miljoen) en is als volgt opgebouwd:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
<i>Financiële Vaste Activa (FVA)</i>	<i>1.054,3</i>	<i>1.116,5</i>
<i>Kapitaalverstrekkingen</i>	<i>26,1</i>	<i>26,1</i>
<i>Verstrekte langlopende geldleningen U/G</i>	<i>37,7</i>	<i>42,8</i>
<i>Termijndeposito Giro 1300749</i>	<i>1,6</i>	<i>1,6</i>
<i>Deelnemingen</i>	<i>988,9</i>	<i>1.046</i>

Hierna zijn onze controlebevindingen opgenomen ten aanzien van de FVA.

Kapitaalverstrekkingen

De kapitaalverstrekkingen aan de CDMH in 2018 bedragen NAf 15,1 miljoen. Per 1 februari 2017 is het faillissement van de werkmaatschappij CDM uitgesproken. De bedoeling is dat het bedrag van NAf 15,1 miljoen in aandelenkapitaal wordt omgezet, echter zal de definitieve verwerking plaatsvinden bij de ontvangst van de jaarrekeningen van CDM. Als gevolg hiervan wordt een getrouwheids-onzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid van NAf 15,1 miljoen aangemerkt.

Verstekte langlopende geldleningen U/G

Onder de post verstekte langlopende geldleningen U/G zijn verstekte studieleningen opgenomen en verstekte reguliere geldleningen. Het bedrag aan verantwoorde studieleningen onder deze post bedraagt NAf 1,8 miljoen (2017: NAf 7 miljoen). Dit bedrag aan studieleningen bestaat uit openstaande vorderingen inzake studieleningen van NAf 48,1 miljoen en een voorziening voor oninbaarheid van NAf - 46,2 miljoen.

Eind 2018 is er sprake van 10 verstekte reguliere geldleningen. Onder de uitgegeven leningen ultimo 2018 is een lening aan SEHOS ad NAf 19 miljoen opgenomen. Van deze nieuwe lening hebben wij de leningsovereenkomst ontvangen. Echter hebben wij de financiële rechtmatigheid omtrent de uitgifte van deze lening niet kunnen vaststellen aangezien wij de volgende stukken niet hebben ontvangen, welke wel als voorwaarde zijn opgenomen in de leningsovereenkomst:

1. Het definitief vastgestelde en door de gezant goedgekeurde implementatieplan.
2. De formele vaststelling door de gezant.

Op basis van de voorwaarden (art 1 en 2) van de lening aan SEHOS dient jaarlijks 1% rente in rekening te worden gebracht (art 2, lid 6). De aflossing op deze lening dient vanaf oktober 2016 maandelijks te starten (art 4). Derhalve beschouwen wij de uitgegeven lening aan SEHOS ad NAf 19,0 miljoen als een financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

In het 4^e kwartaal van 2019 heeft de opening van het nieuwe ziekenhuis (Curaçao Medical Center) plaatsgevonden alsook de migratie van SEHOS naar het nieuwe ziekenhuis. Er is in dit kader sprake van een MOU met SEHOS. Bij de afwikkeling van SEHOS dient een volledig beeld te worden gegeven van de totale vorderingen en schulden. Voorts zijn er in het

verleden besluiten genomen om de financiële afwikkeling te verwerken aan het einde van de transitieperiode, wanneer alles is overgedragen aan Curaçao Medical Center. De formele documentatie hiervan hebben wij nog niet ontvangen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 19 miljoen ook als een getrouwheidsonzekerheid.

Verder hebben wij voor 4 uitgegeven langlopende leningen geen leningsovereenkomsten per 31 december 2018 ontvangen. Derhalve beschouwen wij het hiermee gemoeide bedrag van NAf 7,5 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

Ook beschouwen wij de overige LL U/G's voor het totaalbedrag van NAf 16,1 miljoen als onzeker omdat wij over geen saldobestemmingen en geen recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken om deze leningen hiermee te kunnen afstemmen. Het Ministerie van Financiën verantwoordt deze leningen op basis van rente- en aflossingsschema's. Echter zijn de betreffende aflossingen grotendeels nog niet betaald. Wij hebben geen adequaat inzicht in wat nog openstaat en wat al betaald is. Ook wordt dit niet nader toegelicht in de toelichting bij de Uitgegeven leningen. Derhalve beschouwen wij het bedrag van NAf 16,1 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid en financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

Bij de aansluiting van de eindstand van de lening U19 Integrated Utility Holding (IUH) NAf 18,5 miljoen met de gecontroleerde jaarrekening 2018 van IUH (NAf 19,3 miljoen: met een goedkeurende verklaring) hebben wij een controleverschil van NAf 791,296 (NAf 0,8 miljoen) geconstateerd. Dit verschil dient nog door het Ministerie van Financiën uitgezocht te worden. Derhalve beschouwen wij het verschil van NAf 0,8 miljoen als een getrouwheidsonzekerheid.

Studielening

De post "Studieleningen" is voor het totaalbedrag van NAf 48,1 miljoen zowel voor getrouwheid als financiële rechtmatigheid onzeker daar wij de volgende tekortkomingen in de AO/IB rondom het beheer van de studieleningen hebben geconstateerd:

1. De volledigheid van de verantwoorde studieleningen kan niet worden vastgesteld omdat er geen primaire registratie bij het aanmaken van dossiers heeft plaatsgevonden en er geen uniek doorlopend dossiernummer is toegekend.
2. De gegevens inzake geïnde aflossingen van de Landsontvanger worden niet maandelijks ontvangen. Dit heeft als gevolg dat de restschuld van de kleine groep betalende studenten niet bijgewerkt worden.
3. Er worden door de achterstand in het bijwerken van de aflossingen bij de Landsontvanger geen aanmaningen verstuurd naar de studenten die niet betalen of niet reageren op het betalingsverzoek. Dit heeft als gevolg dat de vorderingen na de datum van ontstaan, indien er geen stuitingsmaatregelen worden getroffen, zullen verjaren en niet meer inbaar zullen zijn.
4. De Landsontvanger is de bevoegde instantie om met de betalende studenten betalingsregelingen te treffen. Deze betalingsregelingen worden niet doorgegeven aan het ministerie van OWCS, waardoor zij niet altijd de juiste aflossingsbedragen en de verschuldigde rente in het leningenbestand kunnen verwerken.
5. De Landsontvanger heeft geen volledig overzicht inzake de betalingsregelingen die met studenten zijn getroffen, teneinde de resterende schuld aan te passen in het studieleningenbestand.

Daarnaast hebben wij voor de voorziening studieleningen geen toereikende controle informatie ontvangen. Derhalve beschouwen we

het bedrag van NAf 46,2 miljoen **als een** getrouwheids- en rechtmatigheidsonzekerheid.

Deelnemingen

Van de 24 deelnemingen hebben wij ten behoeve van onze controlewerkzaamheden slechts 7 jaarrekeningen over het boekjaar 2018 ontvangen. Deze 7 deelnemingen (Saba bank resources NV, Curaçao Airport Holding NV, Curaçao Ports Authority (CPA) NV Aqualectra, CORE NV, Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider NV en Woningbouw Curaçao) vertegenwoordigen een bedrag van NAf 388,0 miljoen op de balans ultimo 2018 van het Land Curaçao. Wij hebben deze 7 deelnemingen aangesloten met de respectievelijke gecontroleerde jaarrekeningen en akkoord bevonden.

De overige 17 deelnemingen vertegenwoordigen een waarde van NAf 600,0 miljoen ultimo 2018 op de balans van het Land Curaçao. Conform artikel 20 van de Landsverordening Comptabiliteit wordt de jaarrekening opgemaakt met inachtneming van hetgeen omtrent de financiële positie op de balansdatum tot en met de 30ste april van het jaar volgende op dat dienstjaar is gebleken. In het kader hiervan heeft Financiën voor deze 17 deelnemingen de laatst beschikbare jaarrekening gebruikt om de waarde te bepalen. Wij hebben deze 17 deelnemingen aangesloten met de laatst beschikbare jaarrekeningen en akkoord bevonden.

In model C2 Overzicht deelnemingen is bij 7 NV's (Saba bank resources NV, Curaçao Airport Holding NV, Curaçao Ports Authority (CPA) NV, Aqualectra, CORE NV, Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider NV en Woningbouw Curaçao) de intrinsieke waarde van de jaarrekeningen 2017 gebruikt terwijl de jaarrekeningen van 2018 beschikbaar zijn. Er is een verschil van totaal NAf 18,5 miljoen voor wat betreft de intrinsieke waarde conform de jaarrekeningen 2017 en de

Intrinsieke waarde conform de jaarrekeningen 2018 van deze deelnemingen.

Wij concluderen dat de post "Deelnemingen" voor het totaalbedrag van NAf 988 miljoen getrouw en rechtmatig is verantwoord in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao.

Conclusie

De post "Financiële vaste activa" bevat een getrouwheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 152,8 miljoen en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 152 miljoen.

3.4. Vorderingen

De vorderingen bedragen ultimo 2018 NAf 306,1 miljoen (2017: NAf 326,1 miljoen) en zijn als volgt opgebouwd:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
<i>Vorderingen</i>	306,1	326,1
<i>Debiteuren algemeen</i>	91,4	70,0
<i>Debiteuren overheden</i>	21,3	21,9
<i>Debiteuren deelnemingen</i>	85,3	135,7
<i>Debiteuren overheids-entiteiten</i>	106,6	96,4
<i>Te verrekenen voorschotten e.a.</i>	1,5	2,1

Hierna zijn onze controlebevindingen opgenomen ten aanzien van de Vorderingen.

Debiteuren Algemeen

De post "Debiteuren Algemeen" bestaat eind 2018 uit reguliere openstaande debiteuren ad NAf 191,6 miljoen en een voorziening hierop van NAf 100,2 miljoen.

De voorziening debiteuren bestaat ultimo 2018 (sec mutatie 2018) voor NAf 12,2 miljoen uit een voorziening voor debiteuren welke ouder zijn dan 1 jaar en jonger dan 5 jaar. De waardering en toerekening in het kader van de controle op de getrouwheid van dit deel van de voorziening hebben wij echter niet kunnen vaststellen aangezien dit deel van de voorziening is opgesteld op basis van diverse gehanteerde percentages. Wij hebben geen onderliggende documentatie ontvangen ter vaststelling van de toereikendheid en het terecht toepassen van deze percentages en derhalve bestaat er een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid omtrent dit deel van de debiteurenvoorziening.

Verder bestaat er door de geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersing rondom de inkomstenstromen (ontbreken (bijgewerkte) procedures en richtlijnen inzake diverse inkomstenstromen, onderliggende controle-informatie etc.) die invloed hebben op de post "Debiteuren Algemeen" een materiële getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid in de post "Debiteuren Algemeen" die wij niet kunnen kwantificeren.

Voor de post debiteuren correctie Erfpacht NAf 87,8 miljoen en de post debiteuren correctie Huren NAf 8,9 miljoen beschikken wij niet over de onderliggende controle-informatie. Deze posten bevatten hierdoor een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 96,7 miljoen.

Debiteuren overheidsentiteiten

De post "Debiteuren Overheidsentiteiten" bevat een getrouwheids-onzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 86,2 miljoen daar wij voor de rekening-courant Landsloterij (NAf 8,6 miljoen), Fundashon Kas Popular (NAf 24,5 miljoen), SEHOS (NAf 11,8 miljoen) en Bureau Telecommunicatie en Post (NAf 41,3 miljoen) geen toereikende onderliggende controle-informatie (gecontroleerde jaarrekening, saldobevestiging etc.) hebben ontvangen.

Conclusie

De post "Vorderingen" bevat een materiële getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid die we niet kunnen kwantificeren. Daarnaast bevat de post "Vorderingen" een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 195,1 miljoen.

3.5. Liquide middelen

De Liquide Middelen eind 2018 bedragen NAf 97,8 miljoen (2017: NAf 246,3 miljoen). Ten aanzien van de liquide middelen hebben we aansluitingen gemaakt met bankafschriften per einde boekjaar en begin opvolgend boekjaar, afstemmingen gemaakt met standaardbank-verklaringen en hebben we eindejaars een kasopname uitgevoerd.

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Liquide Middelen (LM)	97,8	246,3
Cash Kassen	0,2	0,2
Centrale Bank van Curaçao & Sint Maarten	34,7	141,1
Overige banken	66,7	103,2
Kruisposten	-3,8	1,8

Hierna zijn onze controlebevindingen opgenomen ten aanzien van de Liquide Middelen.

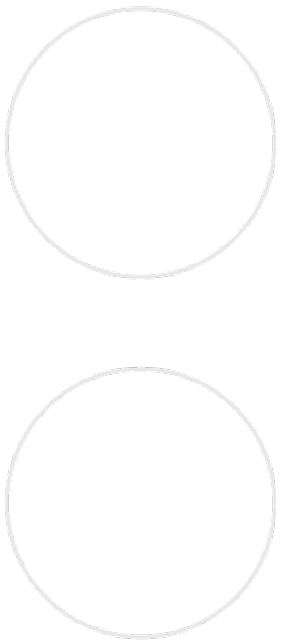
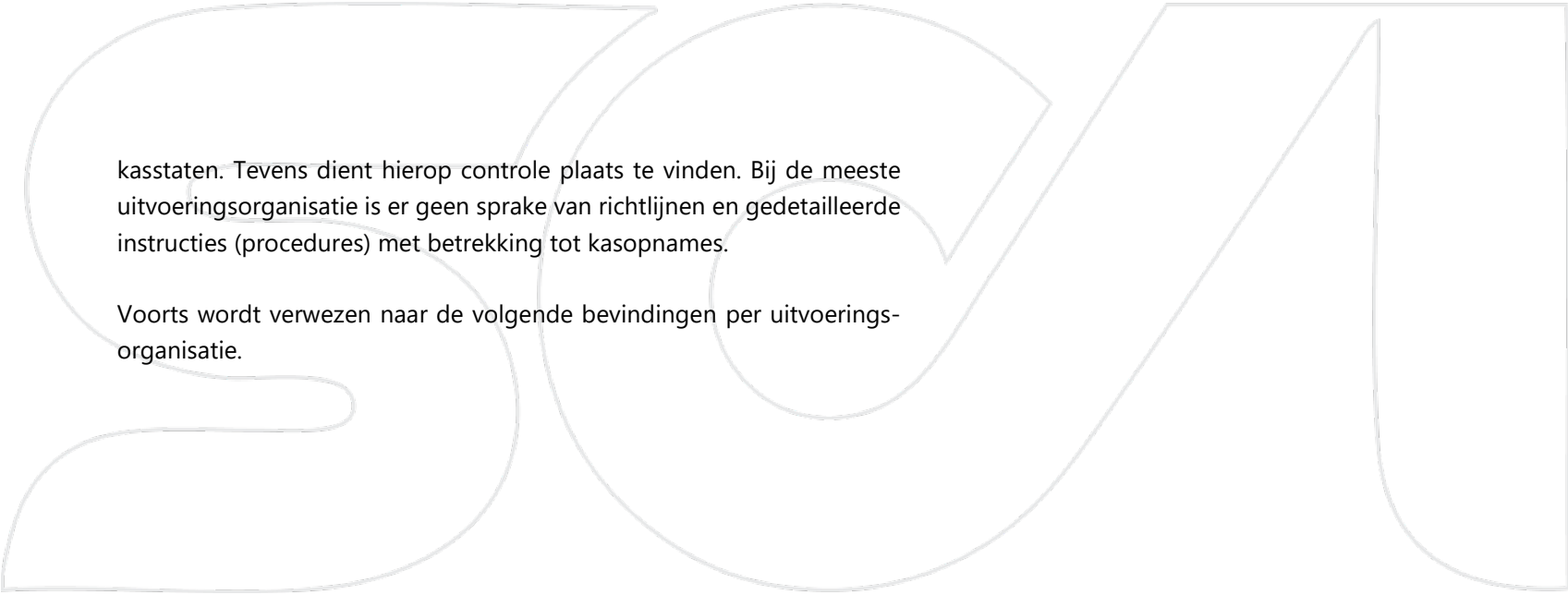
Cash Kassen

Bij de eindejaarskasopname bij het Land Curaçao hebben wij het volgende geconstateerd.

Algemeen

Er is geen sprake van een volledig en up-to-date overzicht van de uitvoeringsorganisaties (hierna "UO") met een kassafunctie (kleine kas en grote kas). De Afdeling Treasury is verantwoordelijk voor het middelenbeheer van de overheid en daarmee ook verantwoordelijk voor het beheer van onder anderen het saldo en risico's behorende bij de kasfuncties. Hierdoor is het van belang dat de Afdeling Treasury inzichtelijk kan maken welke organisaties een kassafunctie hebben zodat de controle op juistheid van de kassaopnames en de verantwoording daarvan op een efficiënte en effectieve wijze kan plaatsvinden. Daarnaast is het ook van belang om inzichtelijk te hebben hoeveel kassa's en kluizen deze uitvoeringsorganisaties bezitten.

Er is geen sprake van een formele kasprocedure c.q. procesbeschrijving en gedetailleerde kasinstructies. Een kassier/kassière is verantwoordelijk voor het periodiek en regelmatig na tellen van zijn/haar kasgeld en na te gaan of het saldo overeenstemt met de door hem/haar aangehouden

kasstaten. Tevens dient hierop controle plaats te vinden. Bij de meeste uitvoeringsorganisatie is er geen sprake van richtlijnen en gedetailleerde instructies (procedures) met betrekking tot kasopnames.

Voorts wordt verwezen naar de volgende bevindingen per uitvoeringsorganisatie.

Uitvoeringsorganisatie Publieke Zaken Kranshi (UOPZ)

- De aanwijzing van de rekenplichtige ambtenaar bij Kranshi (UOPZ) heeft niet formeel plaats gevonden (geen ministeriële beschikking met zijn benoeming) waardoor er sprake is van een onrechtmatigheid ten aanzien van het beheer van geldmiddelen en geldwaardige papieren alsook verantwoording van de liquide middelen.
- De ingevoerde functiescheiding tussen de uitvoerende-, bewarende-, controlerende- en registrerende functie wordt in de praktijk niet volledig gewaarborgd daar bij bepaalde werkstappen sprake is van functievermenging zoals de rekenplichtige ambtenaar die nog bepaalde registrerende werkzaamheden uitvoert en het hoofd Interne Controle die nog bewarende en registrerende taken verricht.
- De geldkisten zijn niet bruikbaar. Daarnaast kan men de sleutel van een geldkist gebruiken om een andere geldkist mee te openen.
- Er is geen adequate beveiliging van de kasgelden. De automatische functionaliteit (slot) van de deur van de werkruimte van de hoofdkassier functioneert niet waardoor de deur gedurende de dag open (ook tijdens het tellen van het kasgeld) blijft en toegankelijk is voor eenieder werkzaam bij UOPZ.
- Daarnaast heeft de kluiskamerdeur een swipe-toegangssysteem (toegangscontrole) dat niet functioneert. Het gaat alleen met een sleutel op slot.

Door bovenstaande tekortkomingen bestaat het risico dat de verantwoorde kasgelden en baten van UOPZ niet volledig zijn. De verantwoorde baten voor UO Publieke Zaken voor het jaar 2018 bedragen NAf 3,4 miljoen.

Landsontvanger

Bij de aansluiting van de kasadministratie van de Landsontvanger met de opgenomen middelen (geldmiddelen en andere waardepapieren) is er

een verschil (tekort) van NAf 229,47 geconstateerd. Volgens de Landsontvanger wordt dit verschil veroorzaakt door o.a. invoerfouten van de kassiers in het financieel programma GOS.

Uitvoeringsorganisatie Openbare Werken (UOOW)

Wij hebben voor UOOW de kasstaat ter vaststellen van de aanwezige kasgelden met het saldo van de kasadministratie per eind december 2018 niet ontvangen.

Voorgaande tekortkomingen in de AO/IB rondom het kasbeheer van het Land Curaçao geven hoge risico's ten aanzien van de beheersing van het kasgeld dat daar in omloop is. Er is sprake van sleepgevaar en het risico dat opbrengsten niet volledig worden verantwoord. De getrouwheids-onzekerheid als gevolg hiervan kunnen wij niet kwantificeren. In dit kader is het aan te bevelen om de procedures bij de betreffende organisaties te verbeteren.

Banken

Wij hebben de saldi van de diverse bankrekeningen per 31 december 2018 voor het totaalbedrag van NAf 101,4 miljoen met onderliggende bankafschriften en standaardbankverklaringen aangesloten en akkoord bevonden.

Kruisposten

Wij hebben voor de controle van de "Kruisposten" de onderliggende specificaties en bankafschriften ter vaststelling van de afloop tot op heden niet ontvangen. Derhalve beschouwen wij de subpost "Kruisposten" als een getrouwheidsonzekerheid en financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 3,8 miljoen.

De "Kruisposten" zijn als volgt onderverdeeld:

Omschrijving rekening	Bedrag
1622 Interne Overstortingen	5.510.140
1627 Uitgeschreven Cheques	(561.472)
1632 Te Verzilveren Cheques	3.275.658
1633 Gebonsde cheques	182.094
1634 Reconciliatie banken	(7.407.866)
1640 Invoerrechten en accijnzen	(5.808.257)
Totaal	(3.819.043)

Conclusie

De post "Liquide middelen" bevat een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 3,8 miljoen.

3.6. Eigen vermogen

Het Eigen Vermogen bedraagt eind 2018 NAf 158,5 miljoen negatief (ultimo 2017: NAf 9,9 miljoen).

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Eigen Vermogen	-158,5	9,9
Algemene Reserve	-100,0	126,7
Saldo Gewone Dienst	-58,5	-116,8
Bestemmingsreserve	0	0

De afname van het eigen vermogen met NAf 168,4 miljoen (-1696%) ten opzichte van voorgaand boekjaar wordt voornamelijk veroorzaakt door:

1. het resultaat over 2018 van NAf 58,5 miljoen negatief;

- mutaties inzake waardering en verwerking verkoop UTS-deelnemingen NAf 98,2 miljoen negatief;
- mutatie in de voorziening dubieuze debiteuren ad NAf 15,6 miljoen negatief.

De verwerking van de mutatie dubieuze debiteuren is onterecht rechtstreeks ten laste van het Eigen Vermogen verwerkt. Op basis van het baten- en lastenstelsel, dat van toepassing is voor het Land, behoren deze mutaties ten laste van de Staat van Baten en Lasten gebracht te worden. Dit is tevens als zodanig opgenomen in artikel 3, lid 5 van de LvC. Hierdoor zijn de Baten en Lasten per saldo met NAf 15,6 miljoen te hoog verantwoord. Dit betreft een getrouwheidsafwijking.

Verder is het saldo gewone dienst ad NAf 58,5 miljoen ultimo 2018 van het Land Curaçao voor ons onzeker ten aanzien van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid omdat wij getrouwheidsfouten, rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden in de andere balansposten en recapitulatiestaten naar economische categorie hebben vastgesteld. Tot slot zijn de verantwoorde saldi van de "Gewone Dienst" over de periode van 10 oktober 2010 tot en met 31 december 2017 gebaseerd op jaarrekeningen waarbij steeds een afkeurende controleverklaring dan wel een controleverklaring met oordeelonthouding werd afgegeven.

Daarnaast beschikken we niet over voldoende en geschikte controle-informatie om vast te stellen dat er geen sprake is van een bestemmingsreserve. Er is hierbij sprake van een onzekerheid die we niet kunnen kwantificeren.

Conclusie

Er is sprake van een getrouwheidsafwijking van NAf 15,6 miljoen inzake het eigen vermogen aangezien dit een onterechte rechtstreekse vermogensmutatie betreft. Verder is het eigen vermogen van negatief NAf 58,5 miljoen op de balans ultimo 2018 van het Land Curaçao voor ons onzeker ten aanzien van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid omdat wij getrouwheidsfouten, rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden in andere balansposten en recapitulatiestaten naar economische categorie hebben vastgesteld. Tot slot zijn de verantwoorde saldi van de "Gewone Dienst" over de periode van 10 oktober 2010 tot en met 31 december 2017 gebaseerd op jaarrekeningen waarbij steeds een afkeurende controleverklaring dan wel een controleverklaring met oordeelonthouding werd afgegeven.

Daarnaast beschikken we niet over voldoende en geschikte controle-informatie om vast te stellen dat er geen sprake is van een bestemmingsreserve. Er is hierbij sprake van een onzekerheid die we niet kunnen kwantificeren.

3.7. Voorzieningen en Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De post "Voorzieningen" bedraagt per 31 december 2018 NAf 15,4 miljoen (2017: NAf 28,4 miljoen). Deze post bestaat uit de volgende onderdelen:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Voorzieningen	15,4	28,4
Onderhoud en Renovatie	0	0
Schadeclaim e.M	15,4	15,4
Fundashon Kas Popular claim op overheid	0	13,0

Hierna zijn onze bevindingen opgenomen ten aanzien van onze controle op de Voorzieningen en Niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Schadeclaim e.M vaststellingsovereenkomst

Wij hebben voor de voorziening Schadeclaim e.M geen toereikende onderliggende controle-informatie ontvangen ter vaststelling van de getrouwheid van deze voorziening. Hierdoor is het bedrag van NAf 15,4 miljoen als onzeker aangemerkt met betrekking tot de getrouwheid.

Overige bevindingen

De toelichting op de voorzieningen voldoet niet aan artikel 24 van de CV omdat onder andere niet in de toelichting is opgenomen wat de belangrijkste gehanteerde veronderstellingen zijn geweest bij het treffen van deze voorzieningen. In de toelichting is tevens geen specificatie opgenomen over welk deel van de voorzieningen binnen een jaar zal worden aangewend (conform artikel 26, lid 2 van de CV). Derhalve hebben wij dit aangemerkt als een presentatieafwijking wat betrekking heeft op de getrouwheid alsook de financiële rechtmatigheid. Het totale bedrag kunnen wij niet kwantificeren.

Daarnaast hebben wij tevens:

1. geen onderliggende documentatie ontvangen met betrekking tot de belangrijke onderkende risico's (onderdeel algemeen) zoals opgenomen in Model F2 van de jaarrekening;
2. geen inzage gekregen in de notulen of besluitenlijsten van de Raad van Ministers;
3. niet alle advocatenbrieven ontvangen.

Tot slot is de procedure (het in kaart brengen van de risico's/verplichtingen/verliezen monitoring etc. door de ministeries) om een voorziening te kunnen vormen of om risico's/verplichtingen op te nemen onder de "Niet op de balans voorkomende verplichtingen en risico's" niet inzichtelijk. Er kan niet gegarandeerd worden dat alle risico's/verplichtingen/verliezen opgenomen zijn in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao. Daarnaast is de toelichting op de "Niet op de balans voorkomende verplichting en risico's" niet volledig, niet duidelijk en ook wordt het financiële effect van de opgenomen risico's grotendeels niet weergegeven.

Hierdoor hebben wij niet kunnen vaststellen of er mogelijk onterecht geen voorziening voor bepaalde zaken is opgenomen. Als gevolg hiervan is deze post door ons als onzeker aangemerkt ten aanzien van de getrouwheid. Deze opmerkingen leiden tevens tot onzekerheid omtrent de juiste, volledige en rechtmatige verantwoording van de "Niet uit de balans blijken verplichtingen". Doordat wij geen inzicht hebben in de besluitenlijsten van de Raad van Ministers is er tevens sprake van een beperking in onze controle met als gevolg dat bovenstaande opmerkingen leiden tot een uiteindelijke onzekerheid van diepgaande invloed ten aanzien van de post "Voorzieningen" en de post "Niet uit de balans blijken verplichtingen". Het totale bedrag kunnen wij wegens

gebrek aan voldoende en geschikte controle-informatie niet kwantificeren.

Conclusie

De post "Voorzieningen" is voor het totaalbedrag van NAf 15,4 miljoen onzeker met betrekking tot de getrouwheid. Verder is er sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed ten aanzien van de getrouwheid met betrekking tot de post "Voorzieningen" en de post "Niet uit de balans blijken verplichtingen" die wij niet kunnen kwantificeren (PM) als gevolg van het niet kunnen inzien van besluitenlijsten en/of notulen van de Raad van Ministers. Deze bovenstaande opmerkingen leiden tevens tot onzekerheid omtrent de juiste, volledige en rechtmatige verantwoording van de Niet uit de balans blijken verplichtingen.

Tevens voldoet de presentatie en toelichting van de post "Voorzieningen" niet aan de artikelen 24 en 26 van de Landsverordening Comptabiliteit 2010. Derhalve hebben wij dit aangemerkt als een presentatieafwijking wat betrekking heeft op de getrouwheid alsook de financiële rechtmatigheid. Het totale bedrag kunnen wij niet kwantificeren.

3.8. Langlopende schulden

De post "Langlopende schulden" bedraagt per 31 december 2018 NAf 2.342,1 miljoen (2017: NAf 2.350,3 miljoen).

Wij hebben de Langlopende schulden aangesloten met de onderliggende controle-informatie en akkoord bevonden.

Wij concluderen dat de post "Langlopende schulden" voor het totaalbedrag van NAf 2.342,1 miljoen getrouw en rechtmatig is verantwoord in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao.

3.9. Kortlopende schulden

De post Kortlopende Schulden bedraagt eind 2018 NAf 643,6 miljoen (2017: NAf 624,1 miljoen). Deze post bestaat uit de volgende onderdelen:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Kortlopende Schulden	643,6	624,1
Crediteuren Algemeen	304,7	306,4
Gelden in Bewaring	95,3	92,7
Crediteuren Overheden	22,6	22,6
Crediteuren Deelnemingen	62,4	51,8
Crediteuren Overheidsentiteiten	0	0
Crediteuren Overheidsfondsen	158,4	150,6
Betalopdrachten Onderweg	0	0

Hierna zijn onze controlebevindingen opgenomen ten aanzien van de kortlopende schulden.

Crediteuren Algemeen

Uit de voortgezette controle blijkt dat facturen voor het totaalbedrag van NAf 852,966 die vóór eind april 2019 zijn ontvangen, waarvan de oplevering van de goederen en diensten vóór 1 maart 2019 heeft plaatsgevonden (verplichting in het dienstjaar 2018) ten laste van het dienstjaar 2019 zijn verantwoord in plaats van het dienstjaar 2018. In artikel 3, lid 4 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 is opgenomen dat oplevering van goederen en diensten uiterlijk 1 maart plaatsvindt ten laste van het voorgaande dienstjaar. Derhalve beschouwen wij het totaalbedrag van NAf 852,966 als een getrouwheidsafwijking en financiële rechtmatigheidsafwijking.

Gelden in Bewaring

Onder de Gelden in bewaring is voor NAf 60,6 miljoen gelden verantwoord aan zekerheidsstellingen en depositogelden vreemdelingen. Ten aanzien van de getrouwe en financieel rechtmatige verantwoording van deze gelden bestaat een onzekerheid aangezien wij verder geen onderliggende sub-administratie hebben ontvangen ter verdere controle op de verantwoording van deze gelden. Daarnaast is onder de Gelden in bewaring een bedrag van NAf 0,7 miljoen opgenomen met betrekking tot Borgsommen Verzekeringsmaatschappijen. Aangezien wij hier verder geen onderliggende documentatie van hebben ontvangen bestaat er onzekerheid omtrent de getrouwe en financieel rechtmatige verantwoording van deze ontvangen borgsommen.

Conclusie

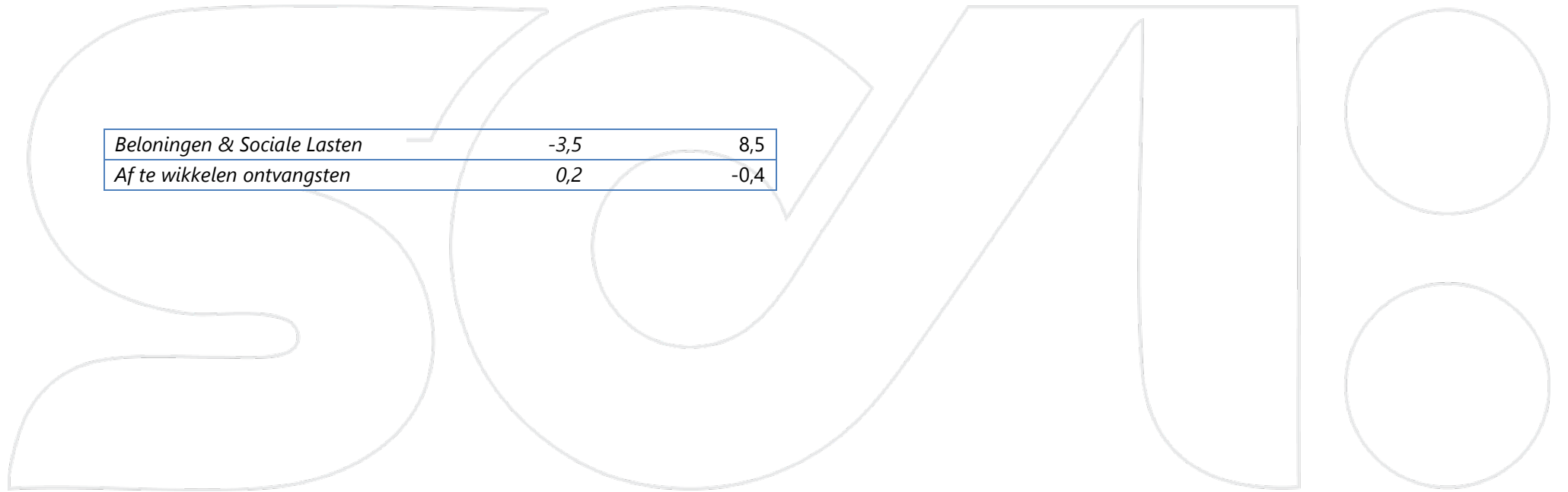
De post "Kortlopende Schulden" bevat een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 61,3 miljoen. Daarnaast bevat de post "Kortlopende Schulden" een getrouwheidsafwijking en een financiële rechtmatigheidsafwijking voor het totaalbedrag van NAf 0,85 miljoen.

3.10. Overlopende Passiva

De post Overlopende Passiva bedraagt eind 2018 NAf 49,1 miljoen (2017: NAf 38,8 miljoen). Deze post bestaat uit de volgende onderdelen:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Overlopende Passiva	49,1	38,8
Ontvangst & Afdracht Premies	52,4	30,7

<i>Beloningen & Sociale Lasten</i>	-3,5	8,5
<i>Af te wikkelen ontvangsten</i>	0,2	-0,4

Hierna zijn onze controlebevindingen opgenomen ten aanzien van de Overlopende Passiva.

De post "Ontvangst & Afdracht Premies" betreft de door de Ontvanger ten behoeve van de SVB geïncasseerde premies voor onder meer ouderdoms- en weduwen- en wezenpensioen, basisverzekering ziektekosten en de algemene verzekering bijzondere ziektekosten.

Wij hebben de post "Ontvangst & afdracht premies" ad NAf 52,4 miljoen aangesloten met de gecontroleerde jaarrekening 2018 van SVB (NAf 49,5 miljoen) en een getrouwheidsonzekerheid van NAf 2,9 miljoen geconstateerd. De jaarrekening 2018 van SVB is voorzien van een goedkeurende controleverklaring. Wij gaan ervan uit dat de cijfers uit deze jaarrekening betrouwbaar zijn aangezien deze aan een accountantscontrole zijn onderworpen. Volgens het Ministerie van Financiën vindt een latere afstemming van de Landsontvanger met de SVB plaats, waardoor dit verschil nog niet is besproken met SVB. Derhalve beschouwen wij het controleverschil als een getrouwheidsonzekerheid en financiële rechtmatigheidsonzekerheid.

Conclusie

De post Overlopende Passiva bevat een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid van NAf 2,9 miljoen.

4. Bevindingen ten aanzien van de rekening van baten en lasten

4.1. Beloning van personeel

De kosten inzake Beloning van Personeel over 2018 zoals opgenomen in de jaarrekening, bedragen NAf 442,9 miljoen (2017: NAf 445,2 miljoen). Deze post bestaat uit de volgende onderdelen:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Beloning van Personeel	442,9	445,2
Salarissen lonen en bezoldiging	284,7	281,8
Overwerk	21,5	26,3
Kindertoelage	2,2	2,3
Vakantietoelage	17,6	17,0
Medische Behandeling & Keuringskosten	3,5	0,7
Overige uitgaven Salarissen & Lonen	15,4	19,1

	31 december 2018	31 december 2017
Afdracht AOV/AWW	28,7	28,7
Afdracht AVBZ	1,6	1,6
APC (APNA) Pensioen bijdragen	38,8	37,9
Pensioen vervangende premies	0,1	0,2
Afdracht BVZ premie	28,8	29,6

Hierna zijn onze controlebevindingen opgenomen ten aanzien van de post Beloning van personeel.

Ten aanzien van een significant deel van deze kosten (NAf 304,2 miljoen), en de hiermee samenhangende posten in de balans, bestaat er onzekerheid ten aanzien van de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid. Dit als gevolg van significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB en als gevolg van het niet ontvangen van voldoende en geschikte controle informatie ten behoeve van onze controlewerkzaamheden.

Ten aanzien van een betrouwbare verantwoording van baten en lasten, is het van belang dat het onderliggende proces hierbij toereikend van opzet is en ook daadwerkelijk bestaat en effectief werkt zoals beoogd bij de opzet. Bij het beoordelen van de opzet, het vaststellen van het bestaan en de toetsing van de effectieve werking van de AO/IB rondom het salarisproces hebben wij echter diverse tekortkomingen geconstateerd, waardoor wij niet kunnen steunen op de beheersingsmaatregelen bij dit proces. De geconstateerde tekortkomingen zijn zodanig dat wij ten aanzien van de getrouwheids- en rechtmatigheidsbeweringen die in de jaarrekening worden gedaan, ook niet door middel van aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden zouden kunnen vaststellen in hoeverre de betreffende kosten betrouwbaar en rechtmatig zijn verantwoord. Wij hebben hierbij de volgende tekortkomingen geconstateerd:

1. Er zijn geen formele procedures en richtlijnen inzake het salarisproces die toereikend zijn om de risico's binnen het salarisproces af te dekken.
2. Er is geen administratieve procedure aanwezig ter waarborging van de volledigheid van de registratie van de raadsbeslissingen, aanstellingsbesluiten en ministeriële beschikkingen die ten grondslag liggen aan de inzet van het overheidspersoneel.
3. Door de Shared Services Organisatie (in het vervolg 'SSO') worden eventueel verrichte aansluitingen tussen bronsalarissen (brongegevens) en desbetreffende Landsbesluiten (aanstellingsbesluiten) niet afdoende gearchiveerd. Dit is één van de redenen waarom wij niet alle (door ons opgevraagde) Landsbesluiten hebben ontvangen om genoemde aansluiting zelf te verrichten (middels aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden).
4. Er vindt geen controle plaats (4-ogen principe) op de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de mutaties in PIMS@paymaster.
5. De gegevens in PIMS@all-Paymaster zijn niet up-to-date. Per 1 januari 2016 heeft SSO de voormalige systemen PAYTIME (salarisadministratie) en PIMS (personeelsadministratie) geconverteerd naar PIMS@all-Paymaster. Ten aanzien van de data in de voormalige systemen (PAYTIME en PIMS) was in het verleden sprake van onzekerheid omtrent de juistheid van deze gegevens (wegens het ontbreken van Lands-/aanstellingsbesluiten). Uit een onderzoek, uitgevoerd door de IT auditors van SOAB, is gebleken dat de data van PAYTIME "as is" is overgenomen in PIMS@all-Paymaster, dus zonder een controle op de juistheid van deze gegevens.
6. Er is geen interne controller aanwezig die verantwoordelijk is voor de toetsing van de naleving van de richtlijnen/procedures alsook de toetsing van de juistheid van uitbetalingen. Dit is één van de redenen waarom de volgende interne controles niet worden uitgevoerd:

- a. Geen maandelijkse analyse op de juistheid van uitbetaalde salarissen (met behulp van een standenregister).
- b. Geen controle op de juistheid van het aantal betaalde werknemers met behulp van een standenregister (geen aansluiting tussen standenregister met werkelijk aantal uitbetaalde personen conform PIMS@paymaster).

In het kader van onze gegevensgerichte controlewerkzaamheden hebben wij nog wel getracht om een aansluiting te maken tussen de salarisadministratie (hoewel als onbetrouwbaar aangemerkt) en de financiële administratie door middel van aansluiting van de cumulatieve loonjournaalposten uit PIMS@paymaster en de verantwoorde kosten hiervoor in de financiële administratie. Tevens hebben wij getracht om een rondrekening van de sociale lasten uit te voeren (ter controle van de pensioenlasten en de sociale Lasten). Wij hebben de documentatie hiervoor echter niet (volledig) en/of op adequate wijze ontvangen van SSO, waardoor wij deze controlewerkzaamheden uiteindelijk niet hebben kunnen uitvoeren.

Model B2 (zoals opgenomen op pagina 84 van de jaarrekening) sluit op totaalniveau aan met de specificatie van de post Beloning van personeel. Echter is een presentatieverschil geconstateerd bij de specificatie van de post Beloning van personeel tussen de posten 'Afdracht BVZ-premies' en 'Pensioenvervangende premies'. De bedragen behorende bij deze twee kostensoorten zijn omgewisseld in de specificatie van de post Beloning van personeel op pagina 45 van de jaarrekening 2018 ('Afdracht BVZ-premies' moet zijn NAf 28,8 miljoen en 'Pensioenvervangende premies' moet zijn NAf 0,1 miljoen). De specificatie van de post Beloning van personeel dient in de jaarrekening 2018 zodanig te worden aangepast dat genoemde rubriceringsfout wordt gecorrigeerd.

Bij de afronding van onze controle van de jaarrekening 2018 waren de werkzaamheden van de interne auditdienst (IAD) nog niet afgerond vanwege het feit dat de door de IAD opgevraagde documentatie niet of te laat door SSO was opgeleverd. Dit impliceert dat eventuele bevindingen van de IAD pas na het uitbrengen van het definitief accountantsverslag 2018 bekend zullen worden. Van SSO hebben wij vernomen dat er tijdens de door SSO uitgevoerde controles (met betrekking tot het jaar 2018) fouten zijn geconstateerd, maar wij hebben ondanks herhaaldelijk verzoeken nog geen documentatie hieromtrent ontvangen. Hierdoor kunnen wij de door SSO veronderstelde fouten (nog) niet als zodanig gebruiken bij ons oordeel over de jaarrekening 2018. Indien, na het uitbrengen van onze controleverklaring over het jaar 2018, significante afwijkingen door de IAD worden gerapporteerd, zullen wij dit gelijk aan u communiceren.

Het totaalbedrag van de post "Beloning van personeel" bedraagt NAf 442,9 miljoen. Wij hebben aansluitingen verricht tussen de verantwoorde brutosalarissen (NAf 284,7 miljoen) en desbetreffende Landsbesluiten (aanstellingsbesluiten) tot een bedrag van NAf 138,7 mln. De rest van de brutosalarissen ad NAf 146 miljoen (NAf 284,7 mln. -/- NAf 138,7 mln.) hebben wij niet kunnen aansluiten doordat wij niet alle (door ons opgevraagde) Landsbesluiten hebben ontvangen om genoemde aansluiting voor alle personeelsleden te verrichten (middels aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden). De overige personeelskosten ad NAf 158,2 miljoen (NAf 442,9 mln. -/- NAf 284,7 mln.) zijn tevens als onzeker aangemerkt wegens significante tekortkomingen in de AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie.

Op totaal niveau is er sprake van een onzekerheid ten aanzien van de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid van de kosten inzake Beloning van personeel ad NAf 304,2 miljoen wegens significante

tekortkomingen in de onderliggende Administratieve Organisatie en
Interne Beheersing (AO/IB).

Conclusie

Er is sprake van een onzekerheid van diepgaande invloed ten aanzien van de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid van de kosten inzake Beloning van personeel ad NAf 304,2 miljoen (NAf 442,9 miljoen – NAf 138,7 miljoen) wegens significante tekortkomingen in de AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie.

4.2. Verbruik van goederen en diensten

De kosten inzake Verbruik van Goederen en Diensten over 2018 zoals opgenomen in de jaarrekening bedragen NAf 202,0 miljoen (2017: NAf 213,8 miljoen). Deze post bestaat uit de volgende onderdelen:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Verbruik van Goederen en Diensten	202,0	213,8
Personeel van derden	15,6	13,5
Eigen personeel	16,4	16,6
Huisvesting	37,8	37,0
Kantooexploitatie e.a.	36,6	38,8
Onderwijs, sport, soc. zekerheid & volksgezondheid	3,7	20,1
Openbare vervoer	11,1	11,7
Openbare werken, faciliteiten & diensten	29,2	17,8
Andere goederen & diensten	51,6	58,3

Hierna volgen onze controlebevindingen met betrekking tot de post Verbruik van goederen en diensten.

Bij de vaststelling van opzet, bestaan en werking van de AO/IB rondom het verbruik van goederen en diensten hebben wij de volgende tekortkomingen geconstateerd:

1. Er is bij de ministeries geen toereikende controle op facturen die betaalbaar worden gesteld en automatisch worden verstuurd naar het Ministerie van Financiën in de module Facturen in Omloop (FIO). Dit leidt tot een verhoogd risico met betrekking tot het daadwerkelijk voorkomen, de nauwkeurige verantwoording en toereikende autorisatie van de kosten.
2. Er is geen aandacht voor bewaking van het betalingsproces. Betalingen worden verricht door het Ministerie van Financiën, maar hierbij wordt niet gemonitord of de betalingen juist zijn geboekt in Enterprise One alsook in hoeverre crediteuren tijdig worden betaald.
3. Er is geen sprake van adequate bewaking van openstaande bestelbonnen, mede als gevolg van het niet (tijdig) ontvangen van facturen. Dit leidt tot een verhoogd risico met betrekking tot het verantwoorden van de kosten in de juiste periode en de volledigheid van de schulden van het Land.
4. Er ontbreekt een contractenregister en een verplichtingen-administratie, waardoor er geen inzicht is in het totaal aan rechten en verplichtingen van het Land. Het risico hierbij is dat kosten en schulden niet volledig worden verantwoord. In het jaar 2019 heeft de overheid een nieuwe module, Contract Management, in Enterprise One in gebruik genomen. Volgens het Ministerie van Financiën zal deze module het beheren van contracten bevorderen.
5. De aansluiting tussen de vooraf geautoriseerde bestelling en de daadwerkelijke ontvangst, een essentieel onderdeel van de interne financiële rechtmatigheidsprocedure, ontbreekt. Achteraf wordt ook niet vastgesteld in hoeverre de uiteindelijke kosten conform de vooraf geautoriseerde bestelling zijn.

SON:

6. Het niet naleven van wetgeving en procedures:
 - a. Offertes worden niet opgevraagd of niet gearhiveerd, waardoor de rechtmatige toepassing van de aanbestedingsprocedure en de overwegingen voor het kiezen van een leverancier niet gecontroleerd kunnen worden.
 - b. In het geval van advieskosten wordt het reguliere proces van het aangaan van verplichtingen gevolgd en niet het van toepassing zijnde consultancybeleid.
 - c. Offertes, aanvraagformulieren, bestelbonnen, machtigingsverzoeken en overige documenten worden niet (samen) bewaard, waardoor het niet mogelijk is om de onderliggende stukken van de transacties te beoordelen.
 - d. Er vindt door de bevoegde medewerkers (vooraf) geen controle plaats op de toereikendheid van de relevante begrotingsposten.
 - e. Bestelbonnen en/of machtigingsverzoeken worden niet geautoriseerd of zijn niet aanwezig.

Dit heeft als gevolg dat er sprake is van een onzekerheid van diepgaande invloed aangaande de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van de kosten inzake verbruik van goederen en diensten in de jaarrekening 2018 van het Land. Evenwel hebben wij getracht alsnog diverse gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren ter vaststelling van diverse aspecten van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van de verantwoorde kosten. Uit deze controles blijkt het volgende:

1. Een getrouwheidsonzekerheid van NAf 24,5 miljoen en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid van NAf 36,2 miljoen, omdat wij geen toereikende controle-informatie (programma van eisen, offertes, machtigingsverzoek, machtiging OB, bestelbon OP, bestelbon OB, factuur, overige onderliggende documentatie) hebben ontvangen ter verdere vaststelling van de getrouwe en

financieel rechtmatige verantwoording van het verbruik van goederen en diensten.

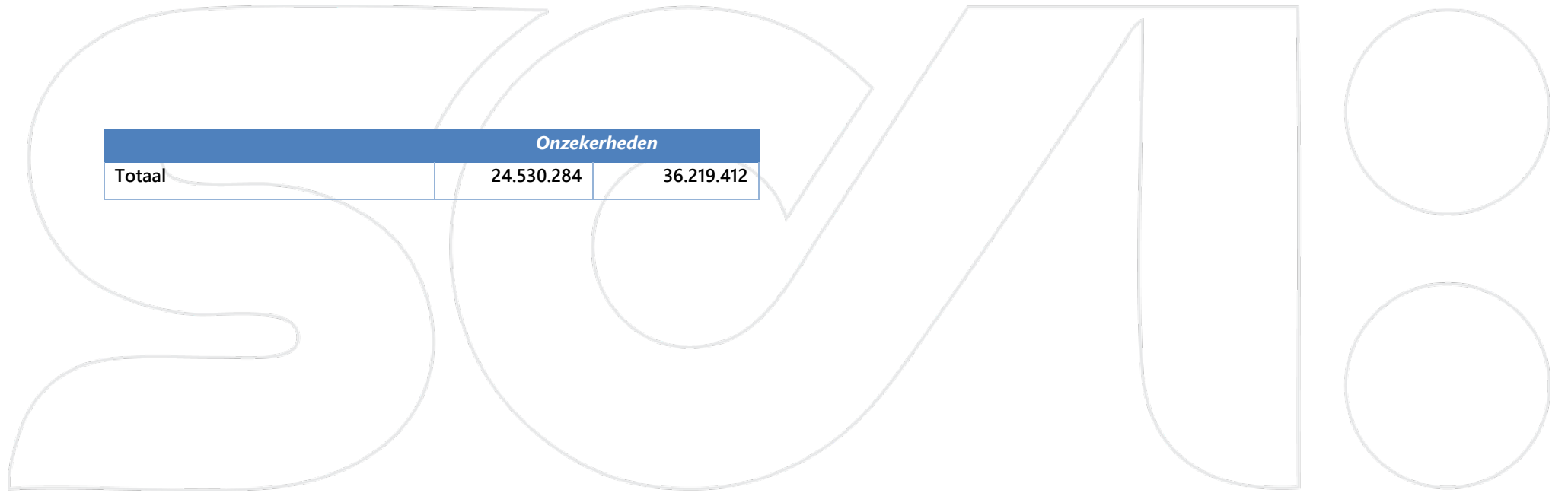
2. Een rechtmatigheidsafwijking van NAf 15,9 miljoen doordat onder andere betaalbaarstelling niet heeft plaatsgevonden door een formeel aangewezen betalingsordonnateur.

Op basis van de hiervoor genoemde bevindingen, is deze post als onzeker aangemerkt voor wat betreft de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid voor het totaalbedrag van NAf 202,0 miljoen.

Verder wordt verwezen naar de volgende tabellen voor de samenvatting van de afwijkingen en onzekerheden per ministerie.

In NAf Samenvatting onzekerheden per ministerie

<i>Onzekerheden</i>		
4400 Verbruik goederen en diensten	Getrouwheids-onzekerheden	Rechtmatigheids-onzekerheden
Staatsorganen	1.476	17.719
Ministerie Algemene Zaken	4.000	7.180
Ministerie Justitie	843.644	8.559.684
Ministerie Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	6.702.139	10.573.174
Ministerie Economische Ontwikkeling	2.672.208	2.745.119
Ministerie Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	507.908	507.908
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	41.063	41.063
Ministerie Gezondheid, Milieu en Natuur	8.896	8.896
Ministerie Financiën	13.260.437	13.270.156
Ministerie Bestuur, Planning en Dienstverlening	488.513	488.513

Onzekerheden		
Totaal	24.530.284	36.219.412

In Naf Samenvatting afwijkingen per ministerie

Afwijkingen		
4400 Verbruik goederen en diensten	Getrouwheids-afwijkingen	Rechtmatigheids-afwijking
Staatsorganen	0	35.501
Ministerie Algemene Zaken	0	24.623
Ministerie Justitie	0	8.561.592
Ministerie Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	0	641.930
Ministerie Economische Ontwikkeling	0	69.137
Ministerie Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	0	507.908
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	0	0
Ministerie Gezondheid, Milieu en Natuur	0	8.896
Ministerie Financiën	0	6.083.282
Ministerie Bestuur, Planning en Dienstverlening	0	4.500
Totaal	0	15.937.369

Conclusie

De post Verbruik van goederen en diensten is voor het totaalbedrag van Naf 202,0 miljoen onzeker ten aanzien van de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid wegens significante tekortkomingen in de onderliggende AO/IB en door het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie (programma van eisen, offertes, machtigingsverzoek, machtiging OB, bestelbon OP, bestelbon OB, factuur, overige onderliggende documentatie). Daarnaast bevat de post Verbruik van goederen en diensten een financiële rechtmatigheidsafwijking van Naf 15,9 miljoen.

4.3. Afschrijving vaste activa

De post "Afschrijving vaste activa" bevat een onzekerheid ten aanzien van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid in verband met de onvolledige beginstand van de Materiële vaste activa per 10 oktober 2010. Daarnaast bevat de post "Afschrijving vaste activa" een onzekerheid ten aanzien van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid aangezien de afschrijvingsbedragen aan de hand van de grootboekdatum in de financiële administratie worden berekend. Hierbij worden de afschrijvingen niet berekend op basis van de opleveringsdatum, welke gehanteerd dient te worden volgens de CV. Daarnaast is de afhandeling van de oplevering bij de diverse ministeries niet eenduidig, waardoor niet altijd vastgesteld kan worden of een bepaald project, goed of dienst is opgeleverd alsook op welke datum. Hierdoor is het onzeker of de afschrijvingen op de juiste datum zijn aangevangen en bestaat er onzekerheid over de nauwkeurigheid en de juiste periodetoerekening van de afschrijvingen. Daarnaast worden facturen betrekking hebbend op diverse projecten en met diverse factuurdata binnen één object opgenomen waarbij vervolgens op het object wordt afgeschreven op basis van de grootboekdatum in de financiële administratie. Het hanteren van de grootboekdatum in plaats van de opleveringsdatum heeft als gevolg dat er binnen een object facturen van verschillende projecten kunnen zijn opgenomen die niet opgeleverd zijn en derhalve ten onrechte worden meegenomen in de berekening van de afschrijving ten laste van het dienstjaar. Het bedrag van de onzekerheid kunnen wij niet kwantificeren.

Conclusie

De post "Afschrijving vaste activa" bevat een onzekerheid ten aanzien van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid die wij niet kunnen kwantificeren.

SON:

4.4. Subsidies en overdrachten

De posten subsidies en overdrachten in de jaarrekening 2018 bedragen in totaal NAf 429,8 miljoen (2017: NAf 411,9 miljoen). Dit bestaat voor NAf 72 miljoen uit Subsidies en voor NAf 357,8 miljoen uit Overdrachten.

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
4600 Subsidies + 4650 Overdrachten	429,8	411,9
Overheidsbedrijven	72	71,1
Overheidsinstellingen	57,2	54,2
Bijzondere Onderwijs diverse instellingen	141,6	140,6
Non-profit instellingen	140,4	127,7
Andere subsidies & Bijdragen	18,6	18,2

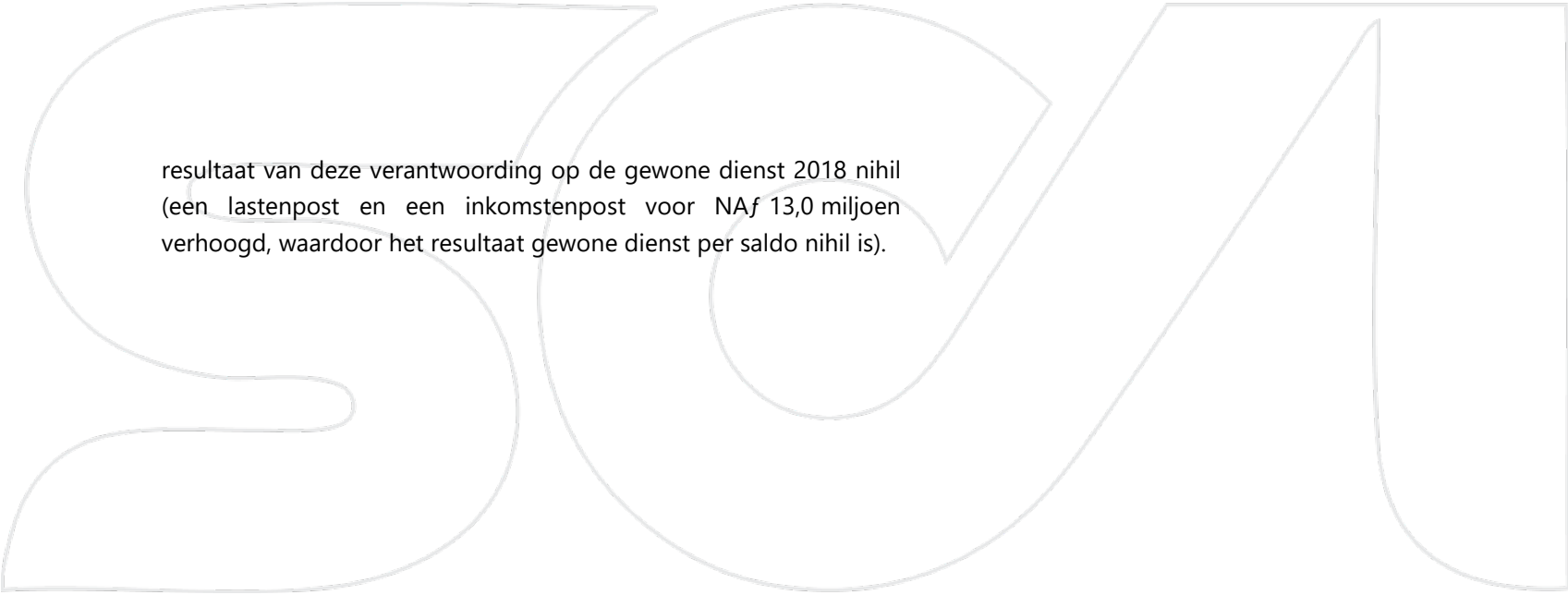
Binnen het Ministerie van Financiën is er geen eenduidige norm dan wel interne richtlijn aanwezig op grond waarvan er een onderscheid gemaakt kan worden tussen subsidies en overdrachten.

Hierdoor is het niet duidelijk op basis waarvan een bepaalde uitgave in dit kader als subsidie of als overdracht zal moeten worden aangemerkt en bestaat er onzekerheid ten aanzien van de juiste presentatie van de onderverdeling hiervan in de recapitulatiestaten en staat G. Wij adviseren u om beleidsrichtlijnen te ontwerpen die duidelijk aangeven wanneer een uitgave als een subsidie of als een overdracht verantwoord dient te worden en dit vervolgens ook als zodanig op basis van die richtlijnen in de begroting, de financiële administratie en de jaarrekening te verwerken.

Een logische verdeling zou zijn om de lasten uit hoofde van de Subsidieverordening 2007 en Landbesluit subsidie 2016 te verantwoorden onder de economische categorie 4600 "Subsidies" en de lasten uit hoofde van andere afspraken en/of landsverordeningen/protocollen te verantwoorden onder de economische categorie 4650 "Overdrachten". Momenteel is hier echter nog geen sprake van en worden de kostenposten door elkaar gebruikt.

Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden op de kosten van Subsidies en Overdrachten ten aanzien van de getrouwheid en financiële rechtmatigheid, hebben wij op grond van voornoemde wettelijke grondslagen (met name de Subsidieverordening 2007 en Landbesluit subsidie 2016) de onderliggende documentatie bij de diverse ministeries opgevraagd ter onderbouwing van de in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao verantwoorde subsidies en overdrachten. Uit onze controle blijkt het volgende:

1. Een financiële onrechtmatigheid van NAf 320,8 miljoen. Hiervan heeft NAf 59,1 miljoen betrekking op de verstrekking van overdrachten aan twee entiteiten zonder dat de overeenkomst getekend is en het betaalbaar stellen van facturen door een niet-aangewezen betalingsordonnateur conform art. 15 van de Landsverordening Financieel Beheer. Verder heeft NAf 261,7 miljoen betrekking op verstrekking aan tenminste een negental stichtingen zonder onderliggende getekende subsidiebeschikking en het betaalbaar stellen van facturen door een niet-aangewezen betalingsordonnateur.
2. De post "Subsidies" bevat een getrouwheidsafwijking van NAf 15,3 miljoen. Hiervan heeft NAf 13,0 miljoen betrekking op betaling van de schuld aan Fundashon Kas Popular (FKP). Deze is ten onrechte als subsidie verantwoord, en tevens verwerkt als een onttrekking aan de in 2017 gevormde voorziening. Hierdoor is het

resultaat van deze verantwoording op de gewone dienst 2018 nihil
(een lastenpost en een inkomstenpost voor NAf 13,0 miljoen
verhoogd, waardoor het resultaat gewone dienst per saldo nihil is).

Hoewel het saldo op de gewone dienst nihil is, blijft de getrouwheidsafwijking op de post subsidies staan. Aangezien deze fout geen effect heeft op het saldo van de gewone dienst zullen wij die niet vermelden in de controleverklaring. Verder wordt de betaling aan Fair Trade Authority Curaçao van NAf 2,3 miljoen als subsidie verantwoord, terwijl er een beheersovereenkomst ten grondslag ligt. Hierdoor is er sprake van een rubriceringsfout.

3. Een getrouwheidsonzekerheid van NAf 306,5 miljoen en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid van NAf 298,4 miljoen omdat wij tot op heden geen dan wel ontoereikende onderliggende documentatie (subsidiebeschikkingen, overeenkomsten, machtigingsverzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen) hebben ontvangen ter verdere vaststelling van de getrouwe en financieel rechtmatige verantwoording van de subsidies en overdrachten.

Verder wordt verwezen naar de volgende tabellen voor de samenvatting van de afwijkingen en onzekerheden per ministerie.

In NAf 1.000.000 Samenvatting afwijkingen per ministerie

Afwijkingen		
4600 Subsidies	Getrouwheids-afwijkingen	Rechtmatigheids-afwijking
Ministerie Economische Ontwikkeling		30
Ministerie Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning		9,1
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	13,0	20
Totaal	13,0	59,1

Afwijkingen		
4650 Overdrachten	Getrouwheids-afwijkingen	Rechtmatigheids-afwijking
Staatsorgaan		
Ministerie Algemene Zaken		7
Ministerie Justitie		3,2
Ministerie Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning		3,9
Ministerie Economische Ontwikkeling	2,2	
Ministerie Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport		208,6
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	0,1	5,1
Ministerie Gezondheid, Milieu en Natuur		33,8
Totaal	2,3	261,6

In NAf 1.000.000 Samenvatting onzekerheden per ministerie

Onzekerheden		
4600 Subsidies	Getrouwheids-onzekerheden	Rechtmatigheids-onzekerheden
Ministerie Economische Ontwikkeling	9,5	9,5
Ministerie Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning		
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	7	7
Totaal	16,5	16,5

Onzekerheden		
4650 Overdrachten	Getrouwheids-onzekerheden	Rechtsmatigheids-onzekerheden
Staatsorgaan	13,9	13,9
Ministerie Algemene Zaken	7	7
Ministerie Justitie	3,2	3,2
Ministerie Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	3,9	3,9
Ministerie Economische Ontwikkeling		
Ministerie Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	208,6	208,6
Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	19,5	19,5
Ministerie Gezondheid, Milieu en Natuur	33,8	25,7
Totaal	290	281,9

Conclusie

De posten "Subsidies" en "Overdrachten" bevatten samen een rechtsmatigheidsafwijking voor het totaalbedrag van NAf 320,8 miljoen. Daarnaast bevatten de posten "Subsidies" en "Overdrachten" een getrouwheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 306,5 miljoen en een financiële rechtsmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 298,4 miljoen. Tevens is er een getrouwheidsafwijking bij de post "Subsidies" voor het totaalbedrag van NAf 15,3 miljoen.

4.5. Sociale zekerheid

De post Sociale Zekerheid zoals opgenomen in de jaarrekening 2018 bedraagt NAf 474,5 miljoen (2017: NAf 488,8 miljoen) en is opgebouwd uit de volgende posten:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Sociale Zekerheid	474,5	488,8
Pensioenuitkeringen	19,9	24,1
VUT uitkeringen	5,2	7,6
Studiefaciliteiten	0	0,1
Gezinshuishoudens	2,6	2,5
Onderstanden & Noodvoorzieningen	46,4	44,8
APC Duurtetoelag Pensioenen	104,7	107,3
Landsbijdrage aan SVB (BZV fonds)	278,2	269,9
Landsbijdrage aan SVB (AOV fonds)	15,0	30,0
Landsbijdrage aan SVB (AVBZ fonds)	2,5	2,5

Hierna volgen onze controlebevindingen met betrekking tot de post Sociale Zekerheid.

Pensioenuitkeringen

Voor de pensioenuitkeringen die worden verloond via de salarisadministratie van de overheid ad NAf 19,1 miljoen is sprake van een onzekerheid ten aanzien van de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid. Deze onzekerheid is het gevolg van dezelfde significante tekortkomingen in de AO/IB die zijn gemeld bij de kosten inzake Beloning van personeel. Het uitvoeren van aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden kan deze onzekerheid niet wegnemen.

Onderstanden & Noodvoorzieningen

Met betrekking tot de kosten voor Onderstanden & Noodvoorzieningen bestaat er een onzekerheid ten aanzien van de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid. Dit als gevolg van significante tekortkomingen in de AO/IB. Deze tekortkomingen zijn als volgt:

1. Niet alle klantdossiers worden voorzien van de vereiste basisdocumenten. Hierdoor kan niet altijd worden vastgesteld op welke gronden (bewijsstukken) een besluit is genomen.
2. Aanvragen worden niet altijd binnen de wettelijk toegestane termijn afgehandeld.
3. De berekening van het onderstandsbedrag voor werkende klanten met een inkomen lager dan het onderstandsniveau is niet juist, omdat er geen rekening wordt gehouden met vervoerskosten.
4. Er is geen controle op de volledige verwerking van de intrekkingen in de uitkeringsadministratie. Tevens is er geen zicht op de status van de geautoriseerde intrekkingen.
5. De onderstand wordt automatisch doorbetaald, zonder periodieke revisie.
6. Er wordt geen aansluiting gemaakt tussen het bedrag van de onderstandsbetaallijst die door SOAW naar de bank wordt

verzonden en het bedrag dat door het Ministerie van Financiën wordt geboekt in E-One.

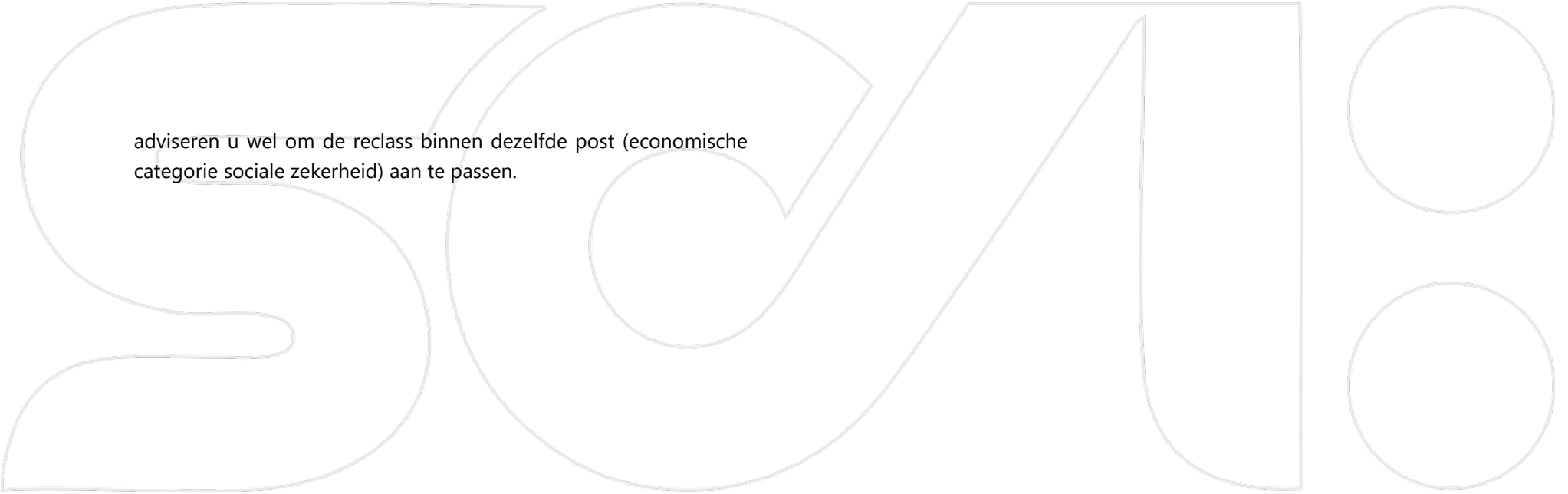
De tekortkomingen in de AO/IB kunnen niet worden opgevangen door middel van het uitvoeren van aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden. Dit heeft als gevolg dat wij voor de subpost "Onderstand & Noodvoorzieningen" van NAf 46,4 miljoen geen oordeel kunnen vormen over de getrouwheid en financiële rechtmatigheid.

Pensioenuitkeringen, VUT-uitkeringen, APC Duurtetoeslag pensioenen

De sub-posten 'Pensioenuitkeringen, VUT-uitkeringen en APC Duurtetoeslag pensioenen' zijn aangesloten met de APC-facturen. Echter de sub-post 'Pensioenuitkeringen' verloopt voor het overgrote deel via de salarisadministratie (SA); onze bevindingen hieromtrent zijn reeds hiervoor behandeld.

Bij de sub-post 'Duurtetoeslag pensioenen' is geconstateerd dat:

1. Er voor NAf 0,8 miljoen aan APC-facturen is betaald door het Land, terwijl de facturen geadresseerd zijn aan Selikor, Feffik, K.A.E N.V., Kodela N.V. en Setel N.V. We hebben geen documenten ontvangen die onderbouwen dat het Land een betalingsverplichting heeft aan APC voor deze instanties/ondernemingen. Derhalve is het bedrag van NAf 0,8 miljoen aan te merken als een financiële rechtmatigheids- en getrouwheidsonzekerheid.
2. Voor een totaalbedrag ad NAf 4,2 miljoen sprake is van een reclass-afwijking. Het gaat hierbij om APC-facturen die ten onrechte als duurtetoeslag zijn verantwoord in plaats van pensioenuitkeringen (NAf 2,6 miljoen betreft compensaties voor AOV-premie/ AOV-uitkeringen/ BVZ en NAf 1,6 miljoen betreft werkliedenpensioen). Omdat deze afwijking binnen dezelfde post (economische categorie sociale zekerheid) zit is er geen sprake van een rubriceringsfout. Wij

adviseren u wel om de reclass binnen dezelfde post (economische categorie sociale zekerheid) aan te passen.

Landsbijdragen

Ten aanzien van de landsbijdrage aan SVB voor het BVZ-fonds hebben wij een getrouwheidsfout van NAf 1,9 miljoen geconstateerd. Dit betreft het bedrag dat op verzoek van de Minister van Financiën door SVB is doorgestort naar Fundashon Prevenshon, aangezien het een subsidie voor die stichting betreft.

Deze betaling komt niet voor in de jaarrekening van SVB, daar het bedrag niet is uitbetaald als Landsbijdrage voor het BVZ-fonds. Dit betekent dat er sprake is van een getrouwheidsfout ad NAf 1,9 miljoen als gevolg van een verkeerde rubricering (landsbijdrage in plaats van subsidies). Verder bestaat bij het op deze wijze verstrekken van subsidies het risico dat de subsidievoorwaarden conform het 'Landsbesluit subsidie' niet worden nageleefd. Tevens hebben wij vastgesteld dat in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao niets is vermeld over de oormerking van een deel van deze Landsbijdrage voor andere doeleinden.

Wij merken op dat er op dit moment geen grondslag bestaat voor de bepaling van de hoogte van de Landsbijdragen aan SVB (de hoogte van de Landsbijdrage wordt vastgesteld in de jaarlijkse landsbegroting). Wij adviseren u om een norm te laten vaststellen voor het bepalen van de hoogte van de Landsbijdragen aan SVB, alsmede voor het deel van de Landsbijdragen dat door SVB mag worden aangewend voor het dekken van de eigen beheerskosten, aangezien dat gedeelte niet wordt ingezet ter dekking van de kosten verband houdend met de Basisverzekering Ziektekosten (BVZ).

Conclusie

De post Sociale Zekerheid bevat een getrouwheidsafwijking van NAf 1,9 miljoen. Daarnaast bevat de post een getrouwheidsonzekerheid en een financiële rechtmatigheidsonzekerheid voor het totaalbedrag van NAf 66,3 miljoen.

4.6. Belastingen

De post Belastingen zoals opgenomen in de jaarrekening 2018 bedraagt NAf 1.412,0 miljoen (2017: NAf 1.435,5 miljoen) en is opgebouwd uit de volgende posten:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Belastingen	1.412,0	1.435,5
Inkomsten, Vermogen en Winst	645,8	642,8
Eigendom	52,5	61,9
Goederen Diensten	546,1	553,0
Internationale Handel	161,4	171,6
Andere Belastingen	6,2	6,2

Hierna volgen onze controlebevindingen met betrekking tot de belastingen.

Belastinginkomsten bij Ontvanger en Douane

Wij hebben tijdens onze interim-controle vastgesteld dat zowel bij de Landsontvanger als bij de Douane de AO/IB binnen de onderliggende processen ten aanzien van de verantwoorde belastinginkomsten significante tekortkomingen vertoont die wij niet met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden kunnen afdekken. Hierdoor is er sprake van een onzekerheid voor zowel de getrouwheid als de financiële rechtmatigheid ten aanzien van de verantwoorde belastinginkomsten. Het gebrek aan controle-technische functiescheidingen binnen de processen en de onbetrouwbaarheid van de systemen GOS en Asycuda waren hierbij de belangrijkste bevindingen.

Verder is in voorgaande jaren uit nadere detailcontroles bij de Landsontvanger gebleken dat er correcties worden doorgevoerd als gevolg van ontstane kasverschillen waarbij een significant deel niet is voorzien van een (toereikende) onderbouwing. Wij hebben van de Landsontvanger vernomen dat deze bevinding eveneens geldt voor 2018, waardoor er sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de nauwkeurigheid (getrouwheid) en de aanvaardbaarheid (rechtmatigheid) van de doorgevoerde correcties.

Inkomsten deelnemingsdividendbelasting

De getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoorde deelnemingsdividendbelasting ad NAf 31,7 miljoen hebben wij vastgesteld middels afstemming met externe bevestigingen (brieven afkomstig van de belastingdienst in Nederland) en afstemming met bankafschriften. Hoewel wij dit punt gegevensgericht controleren, adviseren wij u om de wijze waarop de belastingdienst in Nederland dit bedrag heeft bepaald te laten controleren om vast te stellen in hoeverre de deelnemingsdividendbelasting terecht conform de regeling is bepaald door de belastingdienst in Nederland (e.g. door een onafhankelijke accountant).

Inkomsten afvalstoffenbelasting

De getrouwheid van de verantwoorde afvalstoffenbelasting ad NAf 6,7 miljoen hebben wij middels afstemming met externe bevestigingen (m.n. brieven afkomstig van Aqualectra) vastgesteld. Hoewel wij dit punt gegevensgericht controleren, adviseren wij u om middels een verklaring van een onafhankelijke accountant te laten vaststellen dat de juiste tarieven conform de Eilandsverordening afvalstoffenbelasting in rekening zijn gebracht alsmede of de aan het Land Curaçao toekomende afvalstoffenbelasting volledig is.

Inkomsten zegelbelasting lotenverkoop

De getrouwheid van de verantwoorde zegelbelasting lotenverkoop ad NAf 1,7 miljoen uit hoofde van zegelbelasting van de Landsloterij is vastgesteld middels controleberekeningen op basis van de uitgebrachte verklaringen van de accountant van de Landsloterij omtrent de onverkochte loten alsook middels afstemming met de betreffende bankafschriften voor de ontvangst van deze inkomsten.

Conclusie

Voor de verantwoorde belastinginkomsten bestaat een onzekerheid wat betreft de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid van NAf 1.371,9 miljoen (NAf 1.412,0 miljoen -/- NAf 31,7 miljoen -/- NAf 6,7 miljoen -/- NAf 1,7 miljoen).

Model J

Onder model J van de jaarrekening 2018 is een staat inzake "Opgelegde Belastingaanslagen" opgenomen. Wij zijn van oordeel dat het saldo van de belastingvorderingen en vermoedelijke toekomstige ontvangsten, zoals verantwoord in deze staat, onzeker is ten aanzien van de getrouwheid vanwege het volgende:

1. De verantwoorde opgelegde belastingaanslagen in model J worden door de Ontvanger opgeleverd in plaats van door de Inspectie der Belastingen die bij wet de aangestelde Inspecteur is voor het opleggen van belastingaanslagen. Tussen deze organisatie-onderdelen heeft geen afstemming plaatsgevonden over de verantwoorde opgelegde aanslagen.
2. Wij hebben geen eenduidige en toereikende onderbouwing ontvangen die aansluit met de opgenomen toelichting in de jaarrekening. Hierdoor kunnen wij de juistheid van de opgenomen bedragen in model J niet vaststellen. Uit de verkregen onderbouwing blijken de onderstaande onvolkomenheden en hiaten:

- o Conform de toelichting opgenomen in de jaarrekening ten aanzien van het model J is Run 1 buiten beschouwing gelaten wegens het taxatieve aspect waardoor de aanslagen opgenomen in het model J afkomstig zijn van Run 2 en Run 3. Echter blijkt uit de van Bearingpoint verkregen informatie dat er enkel bij de loonbelasting en de omzetbelasting sprake is van een Run2/Run3-markering in de query's. Bij de overige belastingmiddelen is dit onderscheid niet mogelijk. Dit impliceert dat het model J in tegenstelling tot de toelichting in de jaarrekening 2018 niet alleen Run 2 en Run 3 weergeeft.
 - o Conform het model J in de jaarrekening heeft het saldo van de belastingvorderingen betrekking op de periode van 2002 tot en met 2018. Voor de loonbelasting en de omzetbelasting zijn echter alleen de bedragen vanaf 2007 opgenomen in het model J. Volgens Bearingpoint komt dit doordat er voor de loonbelasting en omzetbelasting voor de jaren 2002 t/m 2006 geen markering aanwezig is in het GOS-systeem.
3. De opgelegde aanslagen voor afvalstoffenbelasting en logeergastenbelasting zijn niet opgenomen in het model J. Conform de Comptabiliteitsvoorschriften dienen in het model J alle belastingmiddelen, waarvoor een aanslag wordt opgelegd, te worden opgenomen. Bij afvalstoffenbelasting komt op basis van de gehanteerde boekingswijze het saldobedrag bij de post vorderingen op nul uit daar dit conform het kasstelsel wordt verantwoord.

Uit gesprekken met Ontvanger is naar voren gekomen dat het huidige model J geen voorspellende waarde heeft ten aanzien van de toekomstige belastingontvangsten. Gezien de diverse onzekerheden ten aanzien van het model J die al meerdere jaren terugkomen, adviseren wij u om het model J te herzien. Wij stellen voor dat het herziene model J als volgt wordt vormgegeven:

1. Alle opgelegde belastingaanslagen van alle belastingmiddelen worden opgenomen in het model J. Volgens de Landsontvanger bedraagt het totaalbedrag van alle opgelegde belastingaanslagen eind 2018 circa NAf 4,2 miljard.
2. Er wordt een inschatting gemaakt van het deel dat inbaar is, voorzien van een adequate onderbouwing. Volgens de Landsontvanger bedraagt het inbare deel eind 2018 circa NAf 700 miljoen.
3. Aangegeven wordt welke acties door de Landsontvanger (zullen) worden ontplooid om het inbare deel te realiseren en wat de status is van deze acties.

Voorts is de Landsontvanger van mening dat van het totaalbedrag van circa NAf 4,2 miljard aan opgelegde aanslagen ongeveer NAf 700 miljoen kan worden geïnd. Dit houdt in dat verwacht wordt dat 83,3% van het totaalbedrag aan opgelegde belastingaanslagen niet zal leiden tot inkomsten voor het Land Curaçao. Verder zal met de tijd moeten blijken in hoeverre de acties van de Landsontvanger effectief zijn geweest om het vermoedelijk inbare deel van circa NAf 700 miljoen te realiseren.

Conclusie

De belastingvordering van NAf 2.157,1 miljoen zoals verantwoord in het model J is onzeker ten aanzien van de getrouwheid.

4.7. Schenkingen en subsidiebatens

De post Schenkingen & Subsidiebatens voor 2018 bedraagt NAf 24,1 miljoen (2017: NAf 19,8 miljoen) en is opgebouwd uit de volgende sub-posten:

In NAf 1.000.000

	31 december 2018	31 december 2017
Schenken en Subsidies	24,1	19,8
Bijdragen & Overdrachten van Aruba	0,0	0,2
Bijdragen & overdrachten van Nederland	24,1	19,3
Bijdragen & overdrachten van St. Maarten	0,0	0,3

Hierna volgen onze controlebevindingen met betrekking tot de schenkingen en subsidiebaten.

De post "Schenken en subsidiebaten" is voor een totaalbedrag van NAf 18,6 miljoen onzeker met betrekking tot de getrouwheid en financiële rechtmatigheid aangezien er geen voldoende en geschikte controle informatie aan ons is verstrekt om de bijdragen en overdrachten vanuit Nederland inzake Kustwacht en Koninklijke Marine, Nationaal Ontwikkelingsplan, Urgentieprogramma en Infrastructuur te controleren.

Conclusie

Op basis van bovengenoemde bevindingen bevat deze post een onzekerheid in zowel de getrouwheid als in de financiële rechtmatigheid van NAf 18,6 miljoen.

4.8. Andere inkomsten

De verantwoorde opbrengsten voor 2018 ten aanzien van Andere Inkomsten bedragen in totaal NAf 216,3 miljoen (2017: NAf 179,4 miljoen) en bestaan uit de volgende onderdelen:

In NAf 1.000.000

	31 december 2017	31 december 2016
Andere inkomsten	216,3	179,4
Dividenduitkeringen	26,8	38,2
Pachten, verhuur en rentebaten	34,9	25,6
Licentierechten Banken	52,1	50,3
Bureau Telecommunicatie & Post	14,9	4,0
Overige Vergunning- & Registratierecht	13,3	11,6
Verkopen Goederen en Diensten Overheid	34,3	32,6
Boeten en Verbeurdverklaring	5,0	3,3
Niet in te delen inkomsten	0,2	0,1
Vrijval van Reserves & Voorzieningen	13	4,4
Overige batens	21,8	9,3

Hierna volgen onze controlebevindingen met betrekking tot de Andere Inkomsten.

Dividenduitkeringen

Wij hebben vastgesteld dat het hele bedrag aan verantwoorde dividenden (NAf 26,8 miljoen) betrouwbaar en rechtmatig is. Alle verantwoorde dividenden worden onderbouwd met een besluit van de aandeelhouder (AvA-besluit), een bevestiging door desbetreffende deelneming en/of een door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening van het jaar waarover dividend wordt opgevraagd.

Pachten, verhuur & Rentebaten

Er is een totaalbedrag van NAf 23,5 miljoen verantwoord aan pachtopbrengsten. Er is sprake van een onzekerheid voor zowel de getrouwheid als de financiële rechtmatigheid ad NAf 23,5 miljoen als gevolg van geconstateerde tekortkomingen in de huidige beheersingsmaatregelen ten aanzien van de pachtopbrengsten die we niet met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden kunnen afdekken.

De betaalde bouwrente inzake de HNO-obligatielening over 2018 ad NAf 8,6 miljoen is in de jaarrekening 2018 opgenomen als renteopbrengsten ervan uitgaande dat dit hele bedrag in rekening zal worden gebracht bij HNO. Echter er lopen op dit moment onderhandelingen tussen het Land Curaçao en HNO om tot een verdeling van de bouwrente inzake de HNO-obligatielening te komen.

Deze onderhandelingen gaan tot nu toe uit van een verdeling van 50:50 (over het meerdere van de begrote bouwrente ad NAf 15,3 mln), hierdoor achten wij 50% van NAf 8,6 miljoen, zijnde NAf 4,3 miljoen, als onzeker voor wat betreft getrouwheid en rechtmatigheid.

Licentierechten Banken

Wij hebben vastgesteld dat het hele bedrag aan verantwoorde licentierechten Banken (NAf 52,1 miljoen) betrouwbaar en rechtmatig is. Wij hebben vastgesteld dat de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten maandelijks desbetreffende licentierechten overmaakt aan het Land Curaçao. Verder hebben wij vastgesteld dat het totaalbedrag aan verantwoorde licentierechten van NAf 52,1 miljoen overeenkomt met de gecontroleerde jaarrekening 2018 van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten.

Bureau Telecommunicatie en Post

Als gevolg van het ontbreken van toereikende onderliggende documentatie van de inkomsten met betrekking tot Bureau Telecommunicatie en Post, kunnen we geen zekerheid geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van deze verantwoorde opbrengst van NAf 14,9 miljoen.

Vergunnings- & registratierecht, Andere Leges (binnen 'Verkopen Goederen en Diensten') en Andere inkomsten

Als gevolg van geconstateerde tekortkomingen in de beheersingsmaatregelen die wij niet met aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden kunnen afdekken, kunnen we geen zekerheid geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van deze opbrengsten (NAf 13,3 miljoen aan Vergunnings- & registratierecht/NAf 10,6 miljoen aan Andere Leges).

Overige baten

De overige baten ad NAf 21,8 miljoen betreffen voornamelijk opbrengsten met betrekking tot overreserve van Stichting Kadaster (NAf 15 miljoen), Afrekening van BZV (NAf 4,6 miljoen) en afroaming van kasoverschotten bij Fundashon Kuido Ambulance (NAf 1,1 miljoen). Deze zijn op basis van onderliggende documentatie zoals facturen en afrekeningen vastgesteld.

Vrijval van Reserves en Voorzieningen

De vrijval van de voorziening betreft een schuld van Land Curaçao aan de Fundashon Kuido di Ambulance die in 2018 is betaald. Wij hebben de ontvangst vastgesteld op basis van een bankafschrift. De vrijval is aanvaardbaar.

Conclusie

Op basis van de bovengenoemde bevindingen bevat deze post een onzekerheid in zowel de getrouwheid als in de financiële rechtmatigheid van NAf 66,6 miljoen.

4.9. Andere uitgaven

De verantwoorde post andere uitgaven bedraagt in de jaarrekening in totaal NAf 3,8 miljoen (2017: NAf 47,1 miljoen):

Wij hebben de andere uitgaven aangesloten met de onderliggende controle-informatie en akkoord bevonden.

Wij concluderen dat de post "Andere uitgaven" voor het totaalbedrag van NAf 3,8 miljoen getrouw en rechtmatig is verantwoord in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao.

Conclusie

De post "Andere uitgaven" is getrouw en rechtmatig verantwoord in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao.

5. Bevindingen ten aanzien van de Kapitaaldienst

De inkomsten en uitgaven van de Kapitaaldienst hangen samen met de mutaties in de materiële en de financiële vaste activa alsook met de mutaties in de langlopende schulden. Derhalve zijn onze opmerkingen die wij bij deze posten hebben opgenomen in de voorgaande hoofdstukken van dit rapport, tevens van toepassing op de Kapitaaldienst. Ter volledigheid hebben wij dit hieronder per post van de Kapitaaldienst nog even kort weergegeven.

5.1. Verwerving non-financiële vaste activa

De bevindingen omtrent onze controle op de investeringen zijn opgenomen onder de post "Materiële vaste activa". Zie paragraaf 3.2. Materiële Vaste Activa voor de geconstateerde bevindingen.

5.2. Non-financiële Activa (Inkomsten Kapitaaldienst)

Er is sprake van een materiële onzekerheid ten aanzien van de post Non-financiële Activa zoals opgenomen onder de Kapitaaldienst. Hierbij wordt verwezen naar de bevindingen bij de post Afschrijving vaste activa zoals opgenomen in dit rapport.

5.3. Financiering (Inkomsten Kapitaaldienst)

De bevindingen omtrent onze controle op de Financiering zijn opgenomen onder de post "Financiële Vaste Activa" (ten aanzien van de aflossingen en de uitgegeven leningen) en de post "Voorzieningen" (ten aanzien van de voorziening FKP).

6. Overige bevindingen

6.1. Begrotingsoverschrijdingen en begrotingsonderschrijdingen

Uit de begrotingsanalyse blijkt dat de begroting (BA) zoals toegelicht in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao als volgt tot stand komt:

1. oorspronkelijk vastgestelde begroting door de Staten;
2. inclusief de 1ste suppletoire wijzigingen conform de Landsverordening tot vaststelling van de begroting van Curaçao;
3. inclusief wijzigingen op basis van model A en model B;
4. inclusief wijzigingen op basis van een besluit van de Raad van Ministers vooruitlopend op de goedkeuring van de Staten.

Wij constateren dat in de begrotingscijfers in de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao (BA) ook de begrotingswijzigingen op basis van het besluit van de Raad van Ministers vooruitlopend op de goedkeuring van de Staten zijn verwerkt. Conform artikel 47 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 lid 1, 2, 3 en 6 kan, indien het landsbelang zulks acuut vordert (gevolgen van oorlog of oorlogsgevaar, een ramp of een ander buitengewoon voorval dat door het Land moeten worden opgevangen) en/of bij onverwacht opgekomen dringende behoeften in het dienstjaar, afgeweken worden van de begroting voorafgaand aan het tot stand komen van een landsverordening tot wijziging van de begroting. Nadat de Raad van Ministers ermede heeft ingestemd dat zich een dringende behoefte heeft voorgedaan, kan op voorstel van de minister die het aangaat door de minister van Financiën over de benodigde gelden worden beschikt ten laste van de sub-functie voor onvoorziene lasten of de raming voor onvoorziene verplichtingen voor investeringen, indien toereikend. De minister van Financiën stelt terstond, voor een overschrijving een ontwerp-landsverordening op tot wijziging van de begroting voor het betreffende dienstjaar met de daarbij behorende toelichting.

Hij biedt deze ontwerp-landsverordening met de daarbij behorende toelichting namens de Raad van Ministers aan de gouverneur aan ter indiening bij de Staten. De afwijkingen van de begroting na instemming van de Raad van Ministers zijn niet verantwoord ten laste van een sub-functie voor onvoorziene lasten of de raming voor onvoorziene verplichtingen voor investeringen. Wij beschouwen deze afwijkingen **hierdoor** als een financiële rechtmatigheidsafwijking

De ingevoerde wijzigingen in de begroting (in het systeem van Enterprise One) vooruitlopend op de goedkeuring van de Staten zijn voor ons, tot het moment dat de wijzigingen goedgekeurd worden door de Staten, onrechtmatig. Op basis hiervan kunnen wij niet op de berekende BA in

de jaarrekening steunen om onze begrotingsanalyse op beleidsniveau uit te voeren.

Daarnaast kan het Ministerie van Financiën geen overzichten uitdraaien met de wijzigingen van model A, model B en de besluiten van de Raad van Ministers. Uit efficiencyoverwegingen hebben wij besloten om de begrotingsanalyse dan per economische categorie en ook per hoofdstuk te bepalen in plaats van per economische categorie, per functie en per ministerie (beleidsniveau conform artikel 6 in de Landsverordening Comptabiliteit 2010).

Bij de aansluiting van de berekende begroting (BA) door SOAB met de rekening AA conform de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao per "Ministerie" (Model L3-Recapitulatiestaten per Hoofdstuk) hebben wij een begrotingsoverschrijding (inclusief de afwijkingen na instemming van de Raad van Ministers) van NAf 153,6 miljoen en een begrotingsonderschrijding¹ van NAf 123,6 miljoen geconstateerd. Hierbij wordt verwezen naar bijlage 1: Begrotingsoverschrijding per ministerie en bijlage 2: Begrotingsonderschrijding per ministerie voor detaillering hiervan. De begrotingsoverschrijding en de begrotingsonderschrijding is aan te merken als een financiële rechtmatigheidsafwijking.

Wij beschouwen de voorgaande bedragen als een financiële rechtmatigheidsafwijking daar in artikel 6 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 is opgenomen dat ministeries en staatsorganen alleen binnen de door de Staten geautoriseerde economische categorieën, met budgetten kunnen schuiven. Verschuivingen tussen economische categorieën en/of tussen ministeries en staatsorganen in het lopende begrotingsjaar, behoeven autorisatie van de Staten en moeten daarom via suppletoire begroting worden voorgelegd.

¹ De begrotingsonderschrijding wordt in artikel 45, lid 2 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 als overschrijding beschouwd. Onder overschrijding worden begrepen zowel lasten en investeringen die hoger, als baten die lager zijn dan in de

Artikel 46, lid 1 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 schrijft voor dat "Wijziging van de begroting geschiedt bij of krachtens een landsverordening tot wijziging van die begroting of een landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening".

Dit betekent dat de Staten achteraf alsnog deze begrotingsoverschrijdingen en begrotingsonderschrijdingen kan goedkeuren, maar tot aan het oordeel blijkt ons controleverklaring zijn deze dus vooralsnog onrechtmatig.

7. Slot

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn vanzelfsprekend bereid dit rapport nader toe te lichten.

drs. R.E. Faneyte RA CFE CICA
Associate Director

Bijlage(n): 2

begroting was voorzien. Wij hanteren onderschrijding in het geval dat baten lager zijn dan in de begroting om verwarring te voorkomen.

REGULATIONS

LAWS

STANDARDS

CONTROL

Stichting Overheidsaccountantsbureau
Scharlooweg 174
Curaçao

POSTBLAD

Geadresseerde:	Minister van Financiën, de heer K.A. Gijsbertha
Bezorgen bij:	
Datum:	2 maart 2020

Brief nr.:	20/0132C/JH
Onderwerp:	Accountantsverslag naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2018 van het Land Curaçao

(door ontvanger
in te vullen)

Naam ontvanger:	
Paraaf ontvanger:	
Datum ontvangst	
Tijd ontvangst	

Rapport Jaarrekening 2018 Curaçao

Rechtmatigheid

LAND CURAÇAO

April

2020

Inhoudsopgave

AFKORTINGENLIJST	3
RAPPORT IN HET KORT.....	4
RAPÒRT RESUMÍ	9
1 INLEIDING	13
1.1 Aanleiding en doelstelling.....	13
1.2 Centrale onderzoeksvragen	13
1.3 Werkwijze	13
1.4 Leeswijzer.....	14
2 FINANCIËLE RECHTMATIGHEID.....	15
2.1 Niet in overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting.....	15
2.2 Niet in overeenstemming met de andere relevante wettelijke regelingen	18
2.3 Oordeel: geen financiële rechtmatigheid	18
3 ORDELIJK- EN CONTROLEERBAARHEID VAN HET FINANCIËEL BEHEER.....	19
3.1 Niet ordelijk en niet controleerbaar	19
3.2 Oordeel: het financieel beheer is niet ordelijk en niet controleerbaar.....	27
4 GETROUW BEELD JAARREKENING.....	28
4.1 Inrichting jaarrekening nog niet volledig in overeenstemming met de Lv C-2010.....	28
4.2 Inhoud jaarrekening nog niet volledig in overeenstemming met de Lv C-2010	29
4.3 Geen getrouwe weergave van het financieel beheer in de jaarrekening	31
4.4 Oordeel: de jaarrekening geeft geen getrouw beeld.....	32
5 AANBEVELINGEN	33
6 REACTIE VAN HET MINISTERIE EN DE MINISTER VAN FINANCIËN	34
7 NAWOORD REKENKAMER.....	35
BIJLAGEN	36
Bijlage 1 – Fouten en onzekerheden.....	36
Bijlage 2 – Ernstige tekortkomingen (x NAF miljoen)	41
Bijlage 3 – Stand van zaken van de Roadmap om het financieel beheer te verbeteren.....	42
Bijlage 4 – Begrippenlijst.....	44
Bijlage 5 – Lijst Collectieve Sector.....	45

AFKORTINGENLIJST

AO/IB	Administratieve Organisatie en Interne Beheersing
AZ	Ministerie van Algemene Zaken
BPD	Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening
Cft	College financieel toezicht
EO	Ministerie van Economische Ontwikkeling
FIN	Ministerie van Financiën
GMN	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur
JUS	Ministerie van Justitie
Lv C-2010	Landsverordening Comptabiliteit 2010
Lv Fb	Landsverordening Financieel Beheer
OWCS	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport
RvM	Raad van Ministers
SEHOS	Sint Elisabeth Hospitaal
SO	Staatsorganen en overige Algemene Organen (Rechtswezen en Defensie)
SOAB	Stichting Overheidsaccountantsbureau
SOAW	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn
SVB	Sociale Verzekeringsbank
UR	Uitvoeringsrapportage
VVRP	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning

RAPPORT IN HET KORT

De Algemene Rekenkamer Curaçao (hierna: de Rekenkamer) heeft de wettelijke taak om de jaarrekening van het Land te onderzoeken. Op basis van het oordeel van de Rekenkamer kunnen de Staten de jaarrekening vaststellen en décharge verlenen aan de ministers voor het gevoerde beleid. Bovendien is de bevolking in staat om aan de hand van deze onderzoeksresultaten rekenschap te vragen aan de overheid.

Onderzocht is of:

1. de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het jaar 2018 tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (financiële rechtmatigheid).
2. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018.

De onderzoeksresultaten zijn:

1. *De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in 2018 zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving.*

De basis voor dit oordeel is:

- a. de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting. De rechtmatigheidsfout wegens de begrotingsoverschrijdingen bedraagt totaal NAf 277,2 miljoen. Het bestaat uit een begrotingsoverschrijding van de uitgaven van totaal NAf 153,6 miljoen (55,4%) en van de inkomsten van totaal NAf 123,6 miljoen (44,6%). De begrotingsoverschrijding van de uitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt door het Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur (hierna: GMN) voor NAf 99,3 miljoen (65%), het Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning (hierna: VVRP) voor NAf 24,1 miljoen (16%) en het Ministerie van Economische Ontwikkeling voor NAf 12,3 miljoen (8%). De begrotingsoverschrijding van de inkomsten wordt voor 89% veroorzaakt doordat NAf 110,2 miljoen begrote inkomsten voor het Ministerie van Financiën niet zijn gerealiseerd.
- b. de verplichtingen en de uitgaven zijn ook niet tot stand gekomen volgens de andere relevante wettelijke regelingen. De rechtmatigheidsfout bedraagt totaal NAf 353,7 miljoen. Deze fout bestaat grotendeels uit subsidies voor een totaalbedrag van NAf 261,7 miljoen die zijn verstrekt zonder de vereiste subsidiebeschikkingen en overdrachten van totaal NAf 59,1 miljoen die betaald zijn zonder de onderliggende overeenkomsten.

- c. de uitgaven en de ontvangsten waarvan het onzeker is of deze volgens de relevante wettelijke regelingen zijn ontstaan. Deze rechtmatigheidsonzekerheid bedraagt totaal NAf 2.980 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de onzekerheid rondom de rechtmatigheid van de belastinginkomsten van NAf 1.371,9 miljoen (46%) daar de interne beheersing rondom deze inkomsten niet voldoende is.

2. De jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018.

De basis voor dit oordeel is dat deze jaarrekening:

- a. niet is opgesteld volgens alle betreffende bepalingen van de Landsverordening Comptabiliteit 2010 (hierna: Lv C-2010). Zo worden de begrotingswijzigingen niet in de jaarrekening toegelicht. De jaarrekening bevat NAf 33,6 miljoen aan getrouwheidsfouten en NAf 3.011 miljoen aan getrouwheidsonzekerheden. De fouten hebben betrekking op onder andere onterechte directe boekingen op het eigen vermogen voor het treffen van een voorziening voor dubieuze vorderingen van totaal NAf 15,6 miljoen en een onjuiste verantwoording van NAf 13 miljoen als subsidie. De getrouwheidsonzekerheden van NAf 3.011 miljoen worden ook grotendeels veroorzaakt door de onzekerheid rondom de belastinginkomsten van NAf 1.371,9 miljoen (46%).
- b. geen getrouwe weergave geeft van het gevoerde financieel beheer. De jaarrekening bevat met betrekking tot de rechtmatigheid en de getrouwheid totaal NAf 664,5 miljoen aan fouten en NAf 5.991 miljoen (2.980+3.011) aan onzekerheden. Omwille van een getrouw beeld mag de jaarrekening niet meer dan NAf 17 miljoen aan fouten en of onzekerheden bevatten. Aangezien deze jaarrekening niet aan dit criterium voldoet geeft het de gebruiker geen juist inzicht over de financiële positie en het resultaat van het Land.

Concluderend is het oordeel over de jaarrekening als volgt:

1. De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het jaar 2018 zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (geen financiële rechtmatigheid).
2. De jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018.

Derhalve is de Rekenkamer van oordeel dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018. Dientengevolge hebben de Staten of een andere gebruiker van deze jaarrekening geen juist inzicht over de financiële positie en het resultaat van het Land. De Rekenkamer kan deze jaarrekening aldus niet goedkeuren.

Het feit dat het financieel beheer niet ordelijk en niet controleerbaar is, is de oorzaak van de hierboven vermelde bevindingen en conclusies.

Het financieel beheer is niet ordelijk en niet controleerbaar omdat:

1. de ministeries nog niet voldoen aan de minimale eisen van ordelijkheid en controleerbaarheid die zijn voorgeschreven in de Landsverordening Financieel Beheer (hierna: Lv Fb) zoals het treffen van de vereiste functiescheiding, een goede interne beheersing van de inkomsten, het aanwijzen van betalingsordonnateurs, het (voldoende) invullen van de interne controlefuncties bij de ministeries en het verrichten van de vereiste interne controles zoals de controle op de gegevens verwerkt in de administraties.
2. niet (geheel) wordt voldaan aan de overige betreffende bepalingen van de Lv Fb zoals het opstellen van landsbesluiten en ministeriële regelingen ter nadere uitwerking van onder meer procedures voor de instelling van invordering, incasso, kwijting en teruggave van ontvangsten anders dan belastingen. Alsook het opnemen van een verslag 'Beheer van de onroerende zaken' als afzonderlijke nota bij de jaarrekening.

Door de hierboven vermelde tekortkomingen heeft het Land onvoldoende waarborgen voor:

- het rechtmatig innen van de ontvangsten en betalen van de uitgaven;
- een getrouwe verantwoording van de cijfers in de jaarrekening.

De impact van deze tekortkomingen op de jaarrekening zijn de geconstateerde fouten van rechtmatigheid en getrouwheid hierin van totaal NAf 664,5 miljoen en de onzekerheden van totaal NAf 5.991 miljoen. In bijlage 1 tabellen 7 en 8 worden deze fouten en onzekerheden onderverdeeld per ministerie.

In 2018 heeft het Land aangegeven dat zij haar financieel beheer op orde zal brengen en houden. Als (ultieme) toetssteen hiervan zal haar jaarrekening over het dienstjaar 2021 tijdig worden vastgesteld en voorzien van een goedkeurende controleverklaring. Om dit te bewerkstelligen heeft zij een stappenplan opgesteld. Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat de realisatie van de oplossingen hierin achterlopen op de planning. Mede om deze reden zijn de onderstaande aanbevelingen aangedragen in dit rapport.

De Staten worden aanbevolen om:

1. de regering te verzoeken om de nodige informatie inzake de begrotingsoverschrijdingen van totaal NAf 277,2 miljoen voorsnog aan haar te verschaffen zodat zij deze overschrijdingen kunnen beoordelen voordat zij overgaan tot de vaststelling van de jaarrekening 2018 inclusief de begrotingswijzigingen;
2. er op toe te zien dat de minister van Financiën alsook de Raad van Ministers (hierna: RvM) de hieronder vermelde aanbevelingen zo spoedig opvolgen rekening houdende met de doelstelling van een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2021.

De minister van Financiën en de overige ministers van de RvM (inclusief de ministeries) worden aanbevolen om:

1. de realisatie van de opgenomen doelstellingen in de Roadmap als topprioriteit aan te merken en dit ook uit te dragen naar hun betreffende ministeries. De opgenomen plannen en acties hierin dienen elk een afrondingsdatum te hebben en voortdurend te worden gemonitord. Geconstateerde afwijkingen in de planning dienen terstond aangekaart te worden en indien nodig aangepast;
2. de doelstellingen in de Roadmap aan hun ministeries uit te dragen zodat elke medewerker zijn bijdrage hieraan kan leveren;
3. te zorgen voor beschikbaarheid van toegewijd personeel en de nodige financiële middelen;
4. maandelijks aan de Sector Beleid en Begrotingsbeheer te rapporteren over de begrotingsuitvoering en de dreigende begrotingsoverschrijdingen om onrechtmatige overschrijdingen hierin te voorkomen;
5. de begrotingswijzigingen (inclusief de begrotingsoverschrijdingen) in de jaarrekening per ministerie toe te lichten;
6. volgens de geldende wet- en regelgeving te handelen door onder andere de betalingsordonnateurs conform de wet aan te wijzen;
7. de geconstateerde tekortkomingen in het jaarverslag op een uniforme wijze te innen.

Verder dient de RvM de nodige aandacht te geven aan het archiveren van de controle-informatie daar dit van grote invloed is op de soort controleverklaring en de tijdigheid van het verstrekken hiervan.

Tot slot bevelen wij de minister van Financiën aan om de baten en de lasten van de organisaties die tot de collectieve sector behoren in de toelichting op de jaarrekening te vermelden en om de openstaande vorderingen met spoed te innen.

RAPÒRT RESUMÍ

Pa lei, Kontraloria General di Kòrsou (di awor padilanti, Kontraloria) tin e tarea di kontrolá kuenta anual di Pais. A base di e opinion ku Kontraloria yega na dje, Parlamento por aprobá e kuenta anual i duna deskargo na e ministernan pa e maneho finansiero ku nan a hiba. Ademas, poblashon por usa e resultadonan di e kontrol pa pidi gobièrnu duna kuenta i rason.

A kontrolá si:

1. e kompromisonan finansiero i e entrada- i gastunan na 2018 a sosodé conforme lei i conforme e demas reglanan fihá den lei (legalidat finansiero).
2. e kuenta anual ta un refleho konfiabel di posishon finansiero di Pais riba dia 31 di desèmber 2018, i di e resultado di aña 2018.

E resultadonan di e kontrol ta lo siguiente:

1. *Na 2018, e kompromisonan finansiero i e entrada- i gastunan no a sosodé conforme lei i e demas reglanan fihá den lei.*

E opinion akí ta basá riba lo siguiente:

- a. e kompromisonan finansiero i e entrada- i gastunan no a sosodé conforme e presupuesto nashonal aprobá. E eronan di legalidat debí ku a surpasá e presupuesto ta suma na tur NAf 277,2 mion. E ekseso di presupuesto akí ta resultado di un ekseso total di gastu di NAf 153,6 mion (55,4%) i un total di entrada di NAf 123,6 mion (44,6%) menos. E ekseso di gastu ta bini prinsipalmente di Ministerio di Salubridat Públiko, Medio Ambiente i Naturalesa (GMN) na balor di NAf 99,3 mion (65%), Ministerio di Tráfiko, Transporte i Planifikashon Urbano (VVRP) na balor di NAf 24,1 mion (16%) i Ministerio di Desaroyo Ekonómiko (EO) na balor di NAf 12,3 mion (8%). E déficit di entrada riba presupuesto ta debí ku NAf 110,2 mion (89%) di e entradanan presupuestá pa Ministerio di Finansa no a keda realisá.
- b. e kompromisonan finansiero i e gastunan no a ser hasí conforme e otro reglanan relevante fihá den lei. E eronan di legalidat ta suma na tur NAf 353,7 mion. E mayoria parti di e suma akí ta konsistí di supsidio otorgá sin ku tabatin e dekreto pa supsidio nesesario (na un balor total di NAf 261,7 mion) i transferensia (overdrachten) pagá sin ku tabatin e kontratonan ku mester a sirbi komo base pa nan (na un balor total di NAf 59,1 mion).
- c. tin duda enkuanto si sierto gastu i entrada a sosodé conforme e reglanan relevante fihá den lei. E duda di legalidat akí ta suma na tur NAf 2.980 mion. Mayor parti di

e suma akí ta debí ku tin duda enkuanto legalidat di e entradanan di impuesto, na balor di NAf 1.371,9 mion (46%), i esaki ta debí ku e kontrol interno relashoná ku e entradanan akí ta deficiente.

2. E kuenta anual no ta duna un bista konfiabel di posishon finansiero di Pais riba dia 31 di desèmber 2018 ni di e resultado di aña 2018.

E opinion akí ta basá riba e echo ku e kuenta anual:

- a. no a ser prepará konforme tur disposishon relevante ku tin fihá den Ordenansa Nashonal di Regla di Kontabilidat (Lv C-2010). Entre otro, e kambionan di presupuesto no ta spliká den e kuenta anual. Den e kuenta anual tin NAf 33,6 mion na eror tokante konfiabilidat i NAf 3.011 mion na duda tokante konfiabilidat. E erornan akí tin di aber entre otro ku algun suma ku a buk inhustamente riba bien propio (eigen vermogen) pa krea un reserva pa debedónan dudoso (dubieuze vorderingen), na un balor total di NAf 15,6 mion; i un montante di NAf 13 mion registrá inkorektamente komo subsidio. E duda tokante konfiabilidat di NAf 3.011 mion ta debí prinsipalmente na duda enkuanto legalidat di e entradanan di impuesto di total NAf 1.371,9 mion (46%).
- b. no ta duna un bista konfiabel di e maneho finansiero hibá. Na tur, e kuenta anual ta kontené NAf 664,5 mion na eror i NAf 5.991 mion (2.980+3.011) na duda relashoná ku legalidat i konfiabilidat. Pa por bisa ku e kuenta anual ta duna un bista konfiabel, e no tin mag di kontené mas ku NAf 17 mion na eror i/òf duda. Pues, ya ku e kuenta anual akí no ta kumpli ku e kriterio ei, un persona ku ta usa e kuenta anual no ta haña un bon bista di posishon finansiero i resultado di Pais.

Konkluyendo, nos opinion di e kuenta anual ta lo siguiente:

1. e kompromisonan finansiero i e entrada- i gastunan na 2018 no a sosodé konforme lei i e demas reglanan fihá den lei (no tin legalidat finansiero).
2. e kuenta anual no ta duna un bista konfiabel di posishon finansiero di Pais riba dia 31 di desèmber 2018 ni di e resultado di aña 2018.

Konsekeuntamente Kontraloria ta di opinion ku e kuenta anual no ta duna un bista konfiabel di posishon finansiero di Pais riba dia 31 di desèmber 2018 ni di e resultado di aña 2018. Pues Parlamento òf e persona ku ta usa e kuenta anual no ta haña un bon bista di posishon finansiero i resultado di Pais. Pa e motibunan akí Kontraloria no por duna un opinion favorabel pa e kuenta anual 2018.

E resultado- i konklushonnan menshoná akiriba ta debí ku e maneho finansiero no ta na òrdu ni kontrolabel.

E maneho finansiero no ta na òrdu ni kontrolabel debí ku:

1. ainda e ministerionan no ta kumpliando ku e eksigensianan mínimo pa loke ta atministrashon na òrdu i kontrolabel fihá den e Ordenansa Nashonal di Maneho Finansiero (Lv Fb), manera separashon di funshon, bon kontrol interno di entrada, nombramentu di funshonario di pago (betalingsordonnateur), sòru pa (suficiente di) e funshonnan di kontrol interno na e diferente ministerionan ta yená, i sòru ku ta kumpli ku e tareanan di kontrol interno rekerí, por ehèmpel kontrol di e datonan prosesá den e diferente sistemanan di atministrashon.
2. no ta kumpliando ku (tur) e demas disposishonnan fihá den e Lv Fb, entre otro, ku mester traha dekretonan nashonal i dekretonan ministerial pa elaborá entre otro e prosedimentunan ku mester sigui ora ta imponé, kobra, paga i hasi restitushon di entradanan ku no ta kai bou di impuesto. Ademas, no ta inkluí un relato di 'Atministrashon di Propiedat Inmóbil' komo un dokumento apart huntu ku e kuenta anual.

Debí na e defisiensianan akí, Pais no tin suficiente garantia ku:

- kobransa di e entradanan i pago di e gastunan a sosodé di akuerdo ku lei;
- ni ku e sifranan den e kuenta anual ta duna un bista konfiabel.

Komo resultado di e defisiensianan menshoná akiriba, e kuenta anual tin e erornan di legalidat i konfiabilidat konstatá, na un balor total di NAf 664,5 mion, i duda na un balor total di NAf 5.991 mion. Den anekso 1, tabèl 7 i 8, por haña e eror- i dudanan akí partí pa kada ministerio.

Na 2018, Pais a duna di konosé ku e lo pone i tene su maneho finansiero na òrdu. Loke lo muestra (definitivamente) ku a kumpli ku e meta akí ta si kuenta anual di Pais pa 2021 risibí un sertifikashon di kontrol di accountant ku un opinion favorabel (goedkeurende controleverklaring) i ser aprobá pa Parlamento na tempu. Pa logra esaki, gobièrnu a formulá un plan. Durante e investigashon, a konstatá ku realisashon di e medidanan ta kanando atras kompará ku loke a plania. Entre otro pa e motibu ei, Kontraloria ta ofresé e siguiente rekomendashonnan den e rapòrt akí.

Ta rekomendá Parlamento pa:

1. pidi gobièrnu pa, provishonalmente, duna Parlamento e informashon nesesario tokante e ekseso total di presupuesto di NAf 277,2 mion pa Parlamento por evaluá e eksesonan akí promé ku e aprobá e kuenta anual di 2018 ku e kambionan di presupuesto;

2. pèrkurá pa mas pronto posibel minister di Finansa i Konseho di Minister tambe sigui e rekomendashonnan menshoná akibou, en bista di e meta di logra un sertifikashon di kontrol favorabel pa kuenta anual di 2021.

Ta rekomendá Minister di Finansa i e demas ministernan di Konseho di Minister (i e ministerionan) pa:

1. duna máximo prioridat na realisashon di e ophetivonan inkluí den e Roadmap i fomentá esaki den nan respektivo ministerionan. Mester fiha pa ki fecha mester kompletá kada un di e plan- i akshonnan den e Roadmap i monitoriá nan progreso kontinuamente. Ora konstatá ku ta desviando for di loke a plania, mester atendé esaki i hasi kualke adaptashon nesesario inmediatamente;
2. fomentá e ophetivonan di e Roadmap den nan ministerionan pa asina tur empleado por duna nan aporte pa por alkansá esakinan;
3. pèrkurá pa disponibilitat di personal dediká i e fondonan nesesario;
4. raportá tur luna na sektor di Maneho Finansiero i Presupuestario tokante ehekushon di e presupuesto i tokante si tin ekseso di presupuesto ku ta menasá, pa asina evitá ekseso di presupuesto kontra lei;
5. duna akklarashon den e kuenta anual tokante e kambionan di presupuesto (inkluso e eksesonan di presupuesto) pa kada ministerio;
6. kumpli ku lei i e demas reglanan fihá a base di lei; entre otro esei ta enserá ku mester nombra e funshonarionan di pago (betalingsordonnateurs) manera lei ta preskribí;
7. koregí e defisiensianan konstatá den e informe anual na un manera uniforme.

Ademas, e Konseho di Minister tin ku pone e atenshon nesesario na archivá e informashon di kontrol, pasó esaki tin hopi influensia riba e tipo di sertifikashon di kontrol di e accountant i ku e sertifikashon akí por wòrdu duná na tempu.

Por último, nos ta rekomendá minister di Finansa pa menshoná e gastu- i ganashinan di e organisashonnan ku ta parti di sektor kolektivo den e splikashon ku ta kompañá e kuenta anual, i kobra e debedónan urgentemente.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

De Rekenkamer heeft de wettelijke taak om de jaarrekening van het Land te onderzoeken. De onderzochte jaarrekening en het oordeel van de Rekenkamer hierover worden aan de Staten aangeboden. Zonder dit oordeel kunnen de Staten de jaarrekening niet vaststellen en ook geen décharge verlenen aan de ministers voor het gevoerde beleid.¹ Bovendien is de bevolking in staat om aan de hand van deze onderzoeksresultaten rekenschap te vragen aan de overheid. Om een oordeel te kunnen geven over deze jaarrekening heeft de Rekenkamer twee onderzoeksvragen geformuleerd.

1.2 Centrale onderzoeksvragen

Dit rapport beantwoordt de volgende twee onderzoeksvragen:

1. Zijn de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het jaar 2018 tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (financiële rechtmatigheid)?
2. Geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat van 2018?

Deze onderzoeksvragen zijn onderverdeeld in de volgende deelvragen:

1. Zijn de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten tot stand gekomen overeenkomstig de vastgestelde landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen (financiële rechtmatigheid)?
2. Is het financieel beheer ordelijk en controleerbaar volgens de eisen in de Lv Fb²?
3. Is de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Lv C-2010?
4. Is het gevoerde financieel beheer getrouw weergegeven in de jaarrekening?

1.3 Werkwijze

De Rekenkamer heeft bij het onderzoeken van de jaarrekening 2018 gecontroleerd of deze financieel rechtmatig en getrouw is. Hierbij zijn onder andere de jaarrekening en de onderliggende documenten geanalyseerd. Ook is gebruik gemaakt van de verrichte controlewerkzaamheden van de interne accountant van het Land, de SOAB³. Deze werkzaamheden zijn hiervoor eerst door de Rekenkamer beoordeeld en akkoord bevonden.

¹ Artikel 68 lid 2 en artikel 85 lid 5 van de Staatsregeling van Curaçao, bijlage behorende bij A.B. 2010, no. 86. Artikelen 50 en 51 van de Landsverordening comptabiliteitsvoorschriften Curaçao, A.B. 2010, no. 87 bijlage b. Artikelen 1 en 22 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao, A.B. 2010, no. 87 bijlage h.

² P.B. 2015, no. 79.

³ Artikel 24 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao A.B. 2010, no. 87 bijlage h.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt de deelvraag ‘Zijn de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten tot stand gekomen overeenkomstig de vastgestelde landsbegroting en andere relevante wettelijke regelingen (financiële rechtmatigheid)?’. In hoofdstuk 3 wordt de deelvraag ‘Is het financieel beheer ordelijk en controleerbaar volgens de eisen in de Lv Fb?’ beantwoord. In dit hoofdstuk wordt ook kort ingegaan op de stand van zaken van de implementatie van het plan van aanpak van de regering om het financieel beheer te verbeteren. De deelvragen ‘Is de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Lv C-2010?’ en ‘Is het gevoerde financieel beheer getrouw weergegeven in de jaarrekening?’ worden behandeld in hoofdstuk 4. Hierna volgen in hoofdstuk 5 de aanbevelingen. Hoofdstuk 6 bevat een weergave van de reactie van het Ministerie en de minister van Financiën op het rapport. Tot slot bevat hoofdstuk 7 het nawoord van de Rekenkamer.

2 FINANCIËLE RECHTMATIGHEID

Financiële rechtmatigheid houdt in dat verplichtingen, uitgaven en ontvangsten verantwoord in de jaarrekening overeenstemmen met de vastgestelde landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen. Dit hoofdstuk beantwoordt de eerste deelvraag: **Zijn de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten tot stand gekomen overeenkomstig de vastgestelde landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen?** In de eerste sub-paragraaf wordt antwoord gegeven op het eerste gedeelte van deze vraag en in de tweede sub-paragraaf op het tweede gedeelte van de vraag.

2.1 Niet in overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting

De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten zijn niet tot stand gekomen volgens de vastgestelde landsbegroting. Deze begroting betreft de vastgestelde landsbegroting 2018 plus de wijzigingen hierop.

De begroting⁴ 2018 is op 20 december 2017 door de Staten vastgesteld. Dit is conform artikel 16 lid 1 van de Lv C-2010 dat vermeldt dat de inspanningen erop gericht zijn dat de begroting door de Staten wordt vastgesteld in het jaar voorafgaande aan dat waarop deze betrekking heeft. De eerste wijziging⁵ op deze vastgestelde begroting is op 4 juli 2018⁶ door de Staten vastgesteld. Op 18 december 2019⁷ is de tweede en laatste wijziging vastgesteld door de Staten. Deze begrotingswijzigingen zijn beiden niet binnen de wettelijke⁸ termijnen vastgesteld. Volgens artikel 42 lid 1 en artikel 46 leden 1 en 2 van de Lv C-2010 dienen de vaststelling van de begrotingswijzigingen op drie vaste momenten in een jaar te geschieden, namelijk uiterlijk op 15 mei, 15 augustus en 15 november.

Bij het vergelijken van de werkelijke en de vastgestelde begrote uitgaven en inkomsten per ministerie blijkt dat er sprake is van begrotingsoverschrijdingen⁹ voor een totaalbedrag van NAf 277,2 miljoen. De overschrijdingen bestaan uit de totale uitgaven (inclusief de verplichtingen) die op ministerieniveau totaal NAf 153,6 miljoen hoger zijn dan de uitgaven conform de vastgestelde begroting terwijl de ontvangsten NAf 123,6 miljoen lager zijn dan de inkomsten volgens deze begroting.

⁴ P.B. 2017, no. 104.

⁵ Dit is op 4 mei 2018 aan de Staten aangeboden en conform de ingediende documenten betreft het de eerste wijziging op de begroting.

⁶ P.B. 2018, no. 37.

⁷ P.B. 2019, no. 83.

⁸ Artikel 46 lid 2 van de Lv C-2010.

⁹ Artikel 45 lid 2 van de Lv C-2010.

De begrotingsoverschrijdingen worden in tabel 1 per ministerie nader gespecificeerd.

Tabel 1 – Begrotingsoverschrijdingen per ministerie in NAF en in %

Ministeries	Vastgestelde Begroting P.B. 2017 No. 104	Vastgestelde eerste wijziging op de vastgestelde begroting P.B. 2018 No.37	Vastgestelde tweede wijziging op de vastgestelde begroting P.B. 2019 No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	% t.o.v. de totale overschrijding uitgaven
Uitgaven Gewone Dienst (GD)							
SO	59.399.200	75.500	(296.288)	59.178.412	56.232.875	N.v.t.	N.v.t.
AZ	48.264.600	306.200	481.555	49.052.355	48.861.524	N.v.t.	N.v.t.
BPD	171.455.700	1.575.700	313.277	173.344.677	172.628.758	N.v.t.	N.v.t.
JUS	217.731.200	6.426.900	5.250.263	229.408.363	234.156.891	4.748.528	3
VVRP	82.246.600	5.336.900	(11.370.300)	76.213.200	100.340.791	24.127.591	16
EO	50.986.300	2.342.600	(656.818)	52.672.082	63.637.053	10.964.971	7
OWCS	342.338.400	7.184.200	(2.574.016)	346.948.584	352.483.933	5.535.349	4
SOAW	569.765.900	(17.013.900)	(409.892.016)	142.859.984	139.699.747	N.v.t.	N.v.t.
GMN	762.868.600	(7.792.100)	(401.652.937)	353.423.563	362.351.015	8.927.452	6
FIN	200.957.600	36.358.000	(13.180.771)	224.134.829	180.415.746	N.v.t.	N.v.t.
Totaal GD	2.506.014.100	34.800.000	(833.578.051)	1.707.236.049	1.710.808.333	54.303.891	35
Uitgaven Kapitaaldienst (KD)							
SO	692.000	-	-	692.000	492.201	N.v.t.	N.v.t.
AZ	1.165.000	-	-	1.165.000	1.147.392	N.v.t.	N.v.t.
BPD	-	-	-	-	1.079.959	1.079.959	1
JUS	12.694.600	(4.000.000)	-	8.694.600	2.955.030	N.v.t.	N.v.t.
VVRP	42.070.000	-	-	42.070.000	14.301.230	N.v.t.	N.v.t.
EO	154.800	-	-	154.800	1.453.393	1.298.593	1
OWCS	26.039.100	-	-	26.039.100	16.015.092	N.v.t.	N.v.t.
SOAW	12.463.400	-	-	12.463.400	18.830.737	6.367.337	4
GMN	11.435.000	-	-	11.435.000	101.935.398	90.500.398	59
FIN	2.078.844.000	(2.033.622.900)	-	45.221.100	21.691.232	N.v.t.	N.v.t.
Totaal KD	2.185.557.900	(2.037.622.900)	-	147.935.000	179.901.664	99.246.287	65
Totale overschrijding uitgaven (GD en KD)						153.550.178	100

Ministeries	Vastgestelde Begroting P.B. 2017 No. 104	Vastgestelde eerste wijziging op de vastgestelde begroting P.B. 2018 No.37	Vastgestelde tweede wijziging op de vastgestelde begroting P.B. 2019 No. 83	Vastgestelde begroting inclusief de vastgestelde wijzigingen	Jaarrekening	Overschrijding per ministerie	% t.o.v. de totale overschrijding inkomsten
Inkomsten Gewone Dienst (GD)							
SO	675,300	-	-	675,300	10,532,561	N.v.t.	N.v.t.
AZ	12,330,700	-	-	12,330,700	12,210,543	120,157	0.1
BPD	6,600,000	-	-	6,600,000	10,499,567	N.v.t.	N.v.t.
JUS	21,484,200	-	3,976,285	25,460,485	25,648,737	N.v.t.	N.v.t.
VVRP	54,733,700	12,760,600	(1,548,674)	65,945,626	61,018,661	4,926,965	4
EO	1,700,000	(850,000)	-	850,000	2,763,619	N.v.t.	N.v.t.
OWCS	8,771,700	(1,500,000)	2,094,338	9,366,038	3,339,335	6,026,703	4.9
SOAW	417,440,100	-	(411,500,000)	5,940,100	15,283,536	N.v.t.	N.v.t.
GMN	401,233,100	-	(393,700,000)	7,533,100	5,282,437	2,250,663	1.8
FIN	1,572,045,300	24,389,400	(32,900,000)	1,563,534,700	1,505,756,510	57,778,190	46.7
Totaal GD	2,497,014,100	34,800,000	(833,578,051)	1,698,236,049	1,652,335,506	71,102,678	57.5
Inkomsten Kapitaaldienst (KD)							
SO	-	-	-	-	-	N.v.t.	N.v.t.
AZ	-	-	-	-	-	N.v.t.	N.v.t.
BPD	-	-	-	-	-	N.v.t.	N.v.t.
JUS	-	-	-	-	-	N.v.t.	N.v.t.
VVRP	150,000	-	-	150,000	-	150,000	0.1
EO	-	-	-	-	-	N.v.t.	N.v.t.
OWCS	-	-	-	-	-	N.v.t.	N.v.t.
SOAW	-	-	-	-	-	N.v.t.	N.v.t.
GMN	-	-	-	-	-	N.v.t.	N.v.t.
FIN	2,185,407,900	(2,037,622,900)	-	147,785,000	95,391,333	52,393,667	42.4
Totaal KD	2,185,557,900	(2,037,622,900)	-	147,935,000	95,391,333	52,543,667	42.5
Totale overschrijding inkomsten (GD en KD)						123,646,345	100

De hierboven vermelde afwijkingen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting zijn ondanks dat de wet¹⁰ dit voorschrijft niet in de jaarrekening toegelicht. Hierdoor ontbreken belangrijke gegevens zoals de redenen en de (financiële) impact van deze wijzigingen. Het gevolg hiervan is dat de Staten en de gebruiker van de jaarrekening niet over de nodige informatie beschikken om te beoordelen of deze afwijkingen (begrotingswijzigingen) terecht zijn geweest. De Staten kunnen bovendien hun taak om de regering te controleren niet goed uitoefenen als zij de jaarrekening van het Land inclusief de begrotingswijzigingen hierin vaststellen zonder de nodige informatie inzake deze wijzigingen te hebben ontvangen. De aanvaardbaarheid van de overschrijdingen kunnen zodoende niet door de Staten worden beoordeeld. Het hierboven vermelde komt het recht van de Staten om wijzigingen over de vastgestelde landsbegroting goed of af te keuren (het budgetrecht) niet ten goede.

¹⁰ Artikel 32 van de Lv C-2010.

2.2 Niet in overeenstemming met de andere relevante wettelijke regelingen

De verplichtingen en de uitgaven zijn niet tot stand gekomen volgens de andere relevante wettelijke regelingen, zoals onder andere de regelingen voor subsidies, overdrachten en aanbestedingen. Het totaal hiermee gemoeide bedrag betreft NAf 353,7 miljoen (zie bijlage 1, tabel 5. Dit betreft alle rechtmatigheidsfouten met uitzondering van de begrotingsoverschrijdingen). Dit bedrag van NAf 353,7 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door diverse onrechtmatigheden van totaal NAf 320,8 miljoen. Deze onrechtmatigheden betreffen verstrekte subsidies zonder de vereiste ministeriële beschikkingen aan negen stichtingen voor een totaalbedrag van NAf 261,7 miljoen alsmede verrichte overdrachten aan twee instellingen zonder een getekende overeenkomst voor een totaal NAf 59,1 miljoen.

Verder is het onzeker of de uitgaven en de ontvangsten van totaal NAf 2.980 miljoen volgens de andere relevante wettelijke regelingen zijn ontstaan (rechtmatigheidsonzekerheid; zie bijlage 1 tabel 6). Deze onzekerheid bestaat bij onder andere de belastinginkomsten voor NAf 1.371,9 miljoen, de verstrekte subsidies en overdrachten van totaal NAf 306,5 miljoen, de beloning van personeel voor NAf 304,2 miljoen en het verbruik van goederen en diensten voor NAf 202 miljoen. Deze onzekerheid wordt veroorzaakt doordat het financieel beheer niet ordelijk en niet controleerbaar is (zie hoofdstuk 3).

2.3 Oordeel: geen financiële rechtmatigheid

De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten zijn niet tot stand gekomen overeenkomstig de vastgestelde landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen. De basis voor dit oordeel is:

1. de begrotingsoverschrijdingen (rechtmatigheidsfout) van totaal NAf 277,2 miljoen;
2. de verplichtingen en de uitgaven zijn niet tot stand gekomen volgens andere relevante wettelijke regelingen. De rechtmatigheidsfout is totaal NAf 353,7 miljoen;
3. de uitgaven en de ontvangsten waarvan het onzeker is of deze volgens de relevante wettelijke regelingen zijn ontstaan. Deze rechtmatigheidsonzekerheid is totaal NAf 2.980 miljoen.

3 ORDELIJK- EN CONTROLEERBAARHEID VAN HET FINANCIËEL BEHEER

Een ordelijk en controleerbaar financieel beheer is een belangrijke voorwaarde om de ontvangsten en uitgaven van het Land te controleren. Hierdoor zijn de minimale eisen voor een ordelijk en controleerbaar financieel beheer in de Lv Fb¹¹ geregeld. Deze eisen zijn als normen gebruikt om de ordelijk- en controleerbaarheid van het financieel beheer bij het Land te toetsen. Dit hoofdstuk behandelt de tweede deelvraag: **Is het financieel beheer ordelijk en controleerbaar volgens de vereisten in de Lv Fb?** Op basis van de hierboven vermelde toetsing wordt antwoord gegeven op deze vraag. Hieronder worden de onderzoeksresultaten, de verrichte werkzaamheden en de gehanteerde normen gepresenteerd.

3.1 Niet ordelijk en niet controleerbaar

Uit het onderzoek is gebleken dat het financieel beheer niet ordelijk en controleerbaar is daar dit niet voldoet aan de minimale twaalf eisen hiervoor opgenomen in de Lv Fb¹². Hieronder worden deze eisen opgesomd en waar nodig kort toegelicht.

- a. De preventieve beveiliging met betrekking tot het handelen door het aanbrengen van beperkingen in de bevoegdheden van de functionarissen.
Dit houdt in dat tenminste binnen de meest bepalende processen de vereiste functiescheidingen zoals tussen degene die een verplichting aangaat en degene die deze controleert aanwezig zijn teneinde de betrouwbaarheid van de informatie te waarborgen.
- b. De voorwaarden zoals een interne controlefunctie voor de uitoefening van interne controle.
- c. De tekenbevoegdheden dienen geregeld te zijn. Het betreft de tekenbevoegdheden voor onder andere het aangaan van verplichtingen en de betaalbaarstelling van facturen door de betalingsordonnateurs.
- d. Het opstellen van instructies, richtlijnen, normen en budget voor de verantwoordelijke overheidsfunctionarissen. De ministeries dienen te beschikken over instructies, richtlijnen en normen inzake onder andere het aangaan van verplichtingen, de subsidies en overdrachten en hun inkomsten. Deze dienen over het algemeen door het Ministerie van Financiën te zijn uitgevaardigd, door de RvM of door de verantwoordelijke minister(s).
- e. De vastlegging van de administratieve organisatie in een handboek. Dit is een handboek inzake de Administratieve Organisatie/Interne Beheersing (hierna: AO/IB) dat aan de gebruikers inzicht verschaft in onder andere de hierin beschreven processen en de richtlijnen die zij dienen te volgen bij deze processen.

¹¹ Artikel 2 lid 2.

¹² Artikel 2 lid 3.

- f. De beveiliging van de bezittingen. Het betreft formele regels en procedures voor het beheren en bewaken van de materiële bezittingen van het Land.
- g. De juiste, tijdige en volledige registratie van transacties in de financiële administratie.
- h. De informatiebeveiliging van de gegevens vastgelegd in de financiële administratie.
- i. De controle op de administratie van de gegevens en de informatie die hieruit volgt.
- j. De controle dat de eigendommen van de overheid bestaan.
- k. De controle op primaire verantwoordingsverslagen zoals managementrapporten.
- l. De toetsing van de gehanteerde normen bij de controle bedoeld in de onderdelen i tot en met k.

Tijdens dit onderzoek is het financieel beheer over het dienstjaar 2018 getoetst op basis van de hierboven vermelde eisen. Hieronder wordt de aangetroffen situatie per eis kort beschreven.

- a. Er is nagegaan in hoeverre de vereiste functiescheidingen bij de processen van de grote uitgavenposten zoals personeelskosten, subsidie en overdrachten aanwezig zijn. Alsook binnen de inkomstenprocessen. Geconstateerd is dat er functiescheidingen bestaan maar deze zijn niet voldoende genoeg om de betrouwbaarheid van onder andere de personeelsuitgaven van het Land te waarborgen. Zo is er geen functiescheiding geregeld tussen degene die in het salarissysteem muteert en degene die deze mutaties controleert. Terwijl de salarissen een van de grootste uitgavenposten zijn, te weten NAf 443 miljoen oftewel 26% van de totale uitgaven van NAf 1.711 miljoen. Verder ontbreken de vereiste functiescheidingen in de processen van diverse andere inkomsten zoals de paspoorten¹³, rijbewijzen en alle inkomsten van het Ministerie van GMN zoals de inkomsten gegenereerd door de uitvoerende instanties Geneeskunde en Gezondheidszaken en Veterinaire Zaken.
- b. Uit het onderzoek blijkt dat de interne controlefunctie bij zeven ministeries niet is ingevuld en bij het Ministerie van Financiën onvoldoende is ingevuld wegens een gebrek aan menskracht. Deze situatie heeft als gevolg dat er (geen) voldoende interne controles bij de ministeries verricht (kunnen) worden. Zo zijn onder meer de vereiste controles onder de hierboven vermelde letters i tot en met k niet verricht. Het gevolg hiervan is dat fouten en gebreken in handelingen van de functionarissen niet (tijdig) ontdekt en gecorrigeerd worden.
- c. De tekenbevoegdheden voor het aangaan van verplichtingen waren in het dienstjaar 2018 voor alle ministeries geregeld. De bevoegdheden van de betalingsordonnateurs waren alleen bij het Ministerie van VVRP zoals voorgeschreven¹⁴ geregeld. De namen van de betalingsordonnateurs van de overige acht ministeries zijn weliswaar in de financiële

¹³ Verwezen wordt naar het rapport 'Doeltreffendheid interne beheersing rondom de processen uitgifte van paspoorten en rijbewijzen' uitgebracht door de Rekenkamer.

https://www.rekenkamercuracao.cw/files/rapport_puzonderzoek__1576780832.pdf.

¹⁴ Artikel 1 d en artikel 14 van de Lv Fb.

administratie (hierna: E-One) van het Land opgenomen maar dit is niet voldoende. Volgens de Lv Fb dienen de betalingsordonnateurs namelijk te worden aangewezen door de secretaris-generaal van het betrokken ministerie. Deze aanwijzing geldt vanaf het moment dat een overheidsfunctionaris in het register van de betalingsordonnateurs van zijn ministerie wordt opgenomen. Dit register wordt beheerd door de betreffende secretaris-generaal. Het wordt bewaard bij het betrokken ministerie en dient te allen tijde beschikbaar te zijn voor raadpleging door het Ministerie van Financiën. Het opnemen van de namen van overheidsfunctionarissen in E-One als zijnde betalingsordonnateurs dient plaats te vinden nadat deze functionarissen hiervoor aangewezen zijn conform de opgenomen voorschriften in de wet en niet eerder.

- d. Voor het aangaan van verplichtingen, de subsidies en overdrachten zijn diverse instructies, richtlijnen en normen beschikbaar. Echter ontbreken (bijgewerkte) instructies, richtlijnen en normen voor de inkomsten gegenereerd bij alle ministeries. Voorbeelden hiervan zijn de inkomsten inzake erfpachten en huurgronden, bouwvergunningen, keuringen van motorrijtuigen en naheffingsaanslagen voor de diverse nummerverkooplokaliteiten.
- e. In 2010 heeft het Land AO/IB handboeken voor alle ministeries beschreven. Deze handboeken zijn echter niet geformaliseerd en zijn niet meer 'up to date'.
- f. Het Land heeft nog geen formele regels en procedures voor het beheren en bewaken van haar materiële bezittingen. In de 'Management Letter' hieromtrent die door de SOAB in 2013 is uitgebracht, staat opgenomen dat het Land geen beleid, procedures en richtlijnen betreffende haar materieel beheer heeft. Hierin staan ook diverse aanbevelingen om deze tekortkomingen weg te werken zoals de onderdelen die uitgewerkt dienen te worden in procedures betreffende de monitoring, controle en verantwoording van de oplevering van de activa. Echter, zijn deze tot op heden nog niet opgevolgd waardoor het Land geen optimale beveiliging heeft van haar waarden/bezittingen.
- g. Het Land kampt nog steeds met problemen inzake de juiste, tijdige en volledige registratie van transacties in haar administratie. Dit blijkt uit het feit dat er facturen van het dienstjaar 2018 ten laste van het resultaat van het dienstjaar 2019 (in E-One) zijn gebracht. Deze facturen dienen conform de wettelijke¹⁵ bepalingen ten laste van het resultaat van het dienstjaar 2018 te worden verantwoord daar deze ontvangen zijn voordat de administratie eind april 2019 is afgesloten en de betreffende goederen en diensten vóór 1 maart 2019 zijn geleverd.
- h. De informatiebeveiliging vertoont een tekortkoming omdat onder andere onbevoegden toegang hebben tot het belastingstelsel van de Landsontvanger (hierna: het

¹⁵ Artikel 3 en artikel 20 lid 1 van de Lv Fb.

Belastingstelsel) terwijl dit stelsel de primaire registratie bevat van de grootste inkomstenpost van het Land.

- i. De vereiste controles onder de hierboven vermelde letters i tot en met k, namelijk controle op de administratie van de gegevens en de informatie die hieruit volgt, het bestaan van de eigendommen van de overheid, de controle op de primaire verantwoordingsverslagen en de toetsing van de gehanteerde normen bij deze controles worden niet (voldoende) verricht. Dit wordt veroorzaakt doordat de interne controlefuncties niet (volledig) zijn ingevuld.

Bovendien is geconstateerd dat niet (geheel) is voldaan aan de onderstaande overige bepalingen van de Lv Fb.

1. Het opstellen van landsbesluiten en ministeriële regelingen ter nadere uitwerking van de bepalingen in het financieel beheer (totaal elf¹⁶). Hieraan is niet volledig voldaan. Drie van de elf besluiten/regelingen zijn opgesteld, namelijk het Landsbesluit subsidie¹⁷, de Regeling procedureregels kleine kas¹⁸ en het Landsbesluit aanbestedingsregels¹⁹. De overige landsbesluiten en ministeriële regeling ter nadere uitwerking van onder meer procedures voor instelling van de invordering, incasso, kwijting en teruggave van ontvangsten, anders dan belastingen, alsmede de vorm en inhoud van daarbij gebruikte documenten en regels voor kwijtschelding en oninbaar verklaring van vorderingen zijn niet opgesteld.
2. Het opnemen van een verslag 'Beheer van de onroerende zaken' als afzonderlijke nota bij de jaarrekening²⁰. Hieraan is niet voldaan.

Verder is geconstateerd dat vorderingen²¹ van totaal NAf 59,4 miljoen die ouder zijn dan een jaar nog niet zijn geïncasseerd. Deze vorderingen betreffen onder andere aflossingen op leningen die zijn verstrekt aan de Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA) ter waarde van NAf 14 miljoen, de Fundashon Kas Popular (hierna: FKP) ter waarde van NAf 24,5 miljoen en Integrated Utility Holding N.V. (Aqualectra) ter waarde van NAf 20,9 miljoen.

¹⁶ Artikelen 9 lid 8; 11; 13 lid 3; 16; 17 lid 3; 18 lid 2; 23; 21; 25 lid 1; 35 en 42.

¹⁷ PB 2016, no. 81.

¹⁸ PB 2016, no. 90.

¹⁹ PB 2018, no. 9.

²⁰ Artikel 39 lid 4.

²¹ Volgens Artikel 23 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao zal de Rekenkamer er zoveel mogelijk op toezien of de vorderingen van het Land met de vereiste voortvarendheid worden afgewikkeld.

Ernstige tekortkomingen in het financieel beheer

Als een ministerie niet aan de wettelijke bepalingen betreffende het financieel beheer voldoet is er sprake van een tekortkoming. Een ernstige tekortkoming is als deze:

1. leidt of kan leiden tot een ongezond financieel beheer;
2. op veel plaatsen aanwezig is binnen de ministeries of structureel van aard is;
3. betrekking heeft op kritieke processen/posten; of
4. leidt tot hoge financiële risico's.

Het financieel beheer heeft ernstige tekortkomingen. Dit blijkt uit de begrotingsoverschrijdingen bij alle ministeries van totaal NAf 277,2 miljoen, de onrechtmatige verplichtingen en uitgaven van totaal NAf 353,7 miljoen, de onzekerheid over de rechtmatigheid van de uitgaven en de ontvangsten van totaal NAf 2.980 miljoen en het feit dat het Land niet voldoet aan de minimale wettelijke eisen van een ordelijk en controleerbaar financieel beheer.

Door deze ernstige tekortkomingen heeft het Land onvoldoende waarborgen voor:

- het rechtmatig innen van de ontvangsten en betalen van de uitgaven;
- een getrouwe verantwoording van de cijfers in de jaarrekening.

Onderstaande tabel geeft de top vijf ernstige tekortkomingen weer en de jaarrekeningposten waarop deze betrekking hebben.

Tabel 2 – Top vijf jaarrekeningposten met ernstige tekortkomingen²² en hun impact op de jaarrekening in (x NAF miljoen)

No.	Jaarrekeningpost	Omschrijving ernstige tekortkoming	Totaal fout		Totaal onzeker	
			R	G	R	G
1.	Belastingen	De AO/IB is niet betrouwbaar omdat onder andere onbevoegden toegang hebben tot het Belastingstelsel.	–	–	1.371,9	1.371,9
2.	Andere inkomsten	Geen (voldoende) procedures voor inkomsten zoals erfpacht en vergunningen. Alsook de AO/IB van de processen zoals inkomsten van paspoorten en rijbewijzen zijn niet voldoende.	–	–	66,6	66,6
3.	Beloning van personeel	De AO/IB is niet betrouwbaar omdat onder andere functiescheidingen en interne controles ontbreken.	–	–	304,2	304,2
4.	Subsidies en overdrachten	Niet volgen van procedures en richtlijnen betreffende onder andere vereiste ministeriële beschikkingen.	320,8	–	298,4	305,6
5.	Verbruik van goederen en diensten (aangaan van verplichtingen)	Niet volgen van procedures en richtlijnen betreffende onder andere verplichtingen zonder programma van eisen en betalingen door niet formeel aangewezen betalingsordonnateurs.	15,9	–	202	202
			336,7	–	2.243,1	2.250,3

Legenda:

R: Rechtenmatigheid.

G: Getrouwheid.

PM: Pro memorie. Niet in te schatten.

Voor een overzicht van alle gesignaleerde tekortkomingen alsook de impact die deze hebben op de jaarrekening wordt verwezen naar bijlage 2.

²² De omvang van de jaarrekeningpost en het aantal ernstige tekortkomingen dat hierop betrekking heeft, zijn als criteria gebruikt voor het bepalen van de top vijf.

Het Land heeft al jaren te kampen met tekortkomingen in het financieel beheer. De Rekenkamer heeft hierdoor bij het onderzoek van de jaarrekening 2014²³ bezwaar aangetekend tegen dit financieel beheer. De RvM heeft in verband hiermee in 2017 een plan van aanpak opgesteld om de geconstateerde tekortkomingen tot en met 2014 weg te werken. In haar rapporten inzake de jaarrekeningen over de dienstjaren 2015, 2016 en 2017 heeft de Rekenkamer aangegeven dat de overheid in 2018 gestart was met de implementatie van dit plan van aanpak maar dat deze tekortkomingen nog niet waren weggewerkt²⁴. Ook is aangegeven dat het onzeker was of eventuele nieuwe tekortkomingen in het financieel beheer (betrekking hebbende op de dienstjaren 2015 en 2016) in het plan van aanpak zijn verwerkt.

Het Land is op 17 oktober 2018 schriftelijk met het Cft overeengekomen dat zij haar financieel beheer op orde zal brengen en houden²⁵. Als (ultieme) toetssteen hiervan is afgesproken dat haar jaarrekening over het dienstjaar 2021 tijdig zal worden vastgesteld en voorzien zal worden van een goedkeurende controleverklaring. Verder is ook afgesproken dat de financiële kolom van de ministeries drastisch versterkt wordt. Het Land moest ook een 'roadmap' opstellen voor de realisatie van haar goedgekeurde jaarrekening 2021.

De 'Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2021'²⁶ (hierna: Roadmap) van het Land Curaçao is inmiddels opgesteld en door de RvM geaccordeerd²⁷. In deze Roadmap zijn de elf belangrijkste tekortkomingen (aandachtsgebieden) opgenomen die een gezond financieel beheer in relatie tot een goedkeurende controleverklaring belemmeren. Tot deze elf tekortkomingen behoren ook de hierboven vermelde tekortkomingen waarvoor de regering een plan van aanpak heeft opgesteld.

De elf tekortkomingen (aandachtsgebieden) op volgorde van prioriteit zijn:

1. de financiële functies die in onvoldoende mate zijn ingevuld;
2. de onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de personeelskosten;
3. de onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de subsidies en overdrachten;

²³ Rapport jaarrekening 2014 Curaçao met registratienummer 2017-002.

https://www.rekenkamercuracao.cw/files/jaarrekening_curacao_2014_1518796561.pdf.

²⁴ De afzonderlijke rapporten over de jaarrekeningen 2015-2017, namelijk:

https://www.rekenkamercuracao.cw/files/jaarrekening_2015_1545391816.pdf, hoofdstuk 4;

https://www.rekenkamercuracao.cw/files/jaarrekening_land_2016_1551379254.pdf, hoofdstuk

3; https://www.rekenkamercuracao.cw/files/jaarrekening_land_2017_1551380648.pdf, hoofdstuk 3.

²⁵ Memo uitgebracht door Cft op 17 oktober 2018 met als onderwerp afspraken houdbare overheidsfinanciën Curaçao en is ondertekend door de minister van Financiën, de minister van Algemene Zaken en het Cft.

²⁶ Uitgebracht door SOAB op 21 januari 2019 met als kenmerk 19/0050C/JH.

²⁷ Besluit van de RvM op 23 januari 2019 met zaaknummer 2019/002558.

4. de onjuiste waardering van de financiële vaste activa door de onzekerheid over het bestaan en volwaardigheid van de langlopende leningen en studieleningen die zijn uitgegeven;
5. de onzekerheid omtrent het bestaan, volledigheid en waardering van de materiële vaste activa;
6. de onzekerheid omtrent de juistheid, juiste periodetoerekening en rechtmatigheid van de kosten verbruik goederen en diensten;
7. de onzekerheid omtrent de volledigheid, nauwkeurigheid en het bestaan van de inkomsten uit hoofde van belastingen;
8. de onzekerheid omtrent de volledigheid, nauwkeurigheid en het bestaan van diverse overige inkomsten;
9. de begrotingsoverschrijdingen die niet vooraf door de Staten zijn vastgesteld;
10. de onzekerheid over het geheel van opgenomen rechten en verplichtingen in de jaarrekening;
11. het ontbreken van een bevestiging van de RvM bij de jaarrekening.

De geïdentificeerde tekortkomingen zijn op hoofdlijnen uitgewerkt in projecten en uit te voeren werkzaamheden opdat de betreffende tekortkomingen opgelost worden alsmede de tijdsplanning waarin dit dient te gebeuren. De voortgang van deze planning wordt per kwartaal middels een UR door de minister van Financiën aan de RvM gerapporteerd.

Uit de UR van eind 2019 blijkt dat het Land achterloopt op de realisatie van haar werkzaamheden om de tekortkomingen op te lossen. Volgens de Roadmap moesten vijf van de elf tekortkomingen per eind 2019 al opgelost zijn maar dit is nog niet het geval. Deze vijf tekortkomingen zijn:

1. de financiële functies die in onvoldoende mate zijn ingevuld;
2. de onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de personeelskosten;
3. de onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de subsidies en overdrachten;
4. de onjuiste waardering van de financiële vaste activa door de onzekerheid over het bestaan en de volwaardigheid van de langlopende leningen en studieleningen die zijn uitgegeven;
5. de begrotingsoverschrijdingen die niet vooraf door de Staten zijn vastgesteld.

De afronding van de overige zes geïdentificeerde tekortkomingen is gepland in juli 2021. Daartoe moesten de onderliggende werkzaamheden gedurende 2019 en in januari 2020 starten. Ook deze werkzaamheden lopen echter achter op de planning. De doorlooptijden worden telkens naar achteren verschoven. Voor nadere details hieromtrent wordt verwezen

naar bijlage 3. Bovendien is de voortgang op de uitvoering van de geplande werkzaamheden beperkt. Dit wordt ook door Cft aangekaart in haar reactie op de vierde UR 2019²⁸.

Voorts is vastgesteld dat de UR bij acht van de tekortkomingen geen informatie verschaft over de nieuwe afrondingsdatums. Dit is het geval voor onder andere de versterking van de financiële functies, de financiële vaste activa en de materiële vaste activa. In bijlage 3 zijn deze gevallen in de kolom 'status per 31-12-2019' met rood aangemerkt.

Tenslotte staat in de UR bij zes van de projecten als risico opgenomen dat er geen voldoende toegewijd personeel en financiële middelen beschikbaar zijn. Deze projecten hebben betrekking op de tekortkomingen inzake de beloning van personeel, de subsidies en de overdrachten, de financiële vaste activa, het verbruik van goederen en diensten, de belastinginkomsten en de andere inkomsten. Deze projecten zijn ook met oranje weergegeven in bijlage 3 in de kolom 'project'.

3.2 Oordeel: het financieel beheer is niet ordelijk en niet controleerbaar

Het financieel beheer is niet ordelijk en niet controleerbaar omdat:

1. de ministeries nog niet voldoen aan de minimale eisen van ordelijkheid en controleerbaarheid van de Lv Fb;
2. niet (geheel) wordt voldaan aan de overige bepalingen betreffende van de Lv Fb.

Hierdoor heeft het financieel beheer ernstige tekortkomingen en bestaan hoge risico's van:

- het onrechtmatig innen van de ontvangsten;
- het onrechtmatig betalen van de uitgaven;
- fouten en onzekerheden in de jaarrekening.

²⁸ Brief d.d. 27 februari 2020 met als kenmerk Cft 202000026.

4 GETROUW BEELD JAARREKENING

De jaarrekening dient conform de Lv C-2010 opgesteld te worden. Deze landsverordening bepaalt de inrichting en de inhoud van de jaarrekening. Door hieraan te voldoen geeft de jaarrekening een getrouw beeld van het gevoerde financieel beheer, de financiële positie en het resultaat van het Land. Dit hoofdstuk behandelt de volgende deelvragen:

- **Is de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Lv C-2010?**
- **Is het gevoerde financieel beheer getrouw weergegeven in de jaarrekening?**

De eerste twee sub-paragrafen geven antwoord op de vraag of de jaarrekening is opgesteld conform de Lv C-2010. De laatste sub-paragraaf behandelt de vraag of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het gevoerde financieel beheer.

4.1 Inrichting jaarrekening nog niet volledig in overeenstemming met de Lv C-2010

De jaarrekening is nog niet volledig ingericht volgens de Lv C-2010. Een toelichting over de wijzigingen van de begroting²⁹ dient toegevoegd te worden. Zoals eerder vermeld kunnen de Staten door dit gemis geen inzicht krijgen in de begrotingswijzigingen die vastgesteld worden bij het vaststellen van de jaarrekening. Verder is de vereiste toelichting op de kapitaaldienst³⁰ niet volledig. De afschrijvingsbedragen per investering en een overzicht van nog lopende grote projecten worden niet toegelicht. Ook het totaal van de gerealiseerde financieringstransacties in relatie tot de rentelastnorm ontbreekt.

Jaarverslag niet in overeenstemming met de Lv C-2010

De Lv C-2010³¹ bepaalt dat het verslag tenminste een uiteenzetting geeft of en in hoeverre vooraf gestelde beleidsvoornemens zijn gerealiseerd. Het jaarverslag dient dus antwoord te geven op de vraag of en in hoeverre vooraf gestelde beleidsvoornemens bereikt zijn. Dit antwoord³² dient te bestaan uit feitelijke beleidsinformatie die minimaal informatie bevat over de realisatie van:

1. de beoogde output/effecten van het beleid (operationele doelstelling);
2. de geplande activiteiten om deze doelstellingen te bereiken;
3. de begrote kosten om deze doelstellingen te bereiken.

²⁹ Artikel 32.

³⁰ Artikel 23.

³¹ Artikel 33 lid 2.

³² Uitgangspunt is het beginsel van 'Verantwoord begroten' dat het Land toepast.

Het verslag voldoet niet aan de bepaling van de Lv C-2010 om de volgende redenen.

1. Het jaarverslag bevat voor twee Staatsorganen en voor een ministerie geen informatie over de vooraf gestelde beleidsvoornemens.
2. In dit verslag staat informatie omtrent de operationele doelstellingen van een Staatsorgaan en een ministerie terwijl de betreffende vooraf gestelde beleidsvoornemens niet in de vastgestelde Landsbegroting 2018 voorkomen.
3. Informatie over de effecten van het gevoerde beleid wordt alleen bij een ministerie vermeld.
4. Duidelijke uitleg over de realisatie van de beleidsvoornemens wordt bij geen enkel ministerie en Staatsorgaan consequent aangegeven.

Verder is de realisatie van de beleidsvoornemens niet volledig omdat het jaarverslag geen informatie verschaft over onder andere de realisatie van de operationele doelstellingen, de werkelijke kosten en de beoogde effecten. De operationele doelstellingen zijn ook niet altijd SMART geformuleerd. Hoewel de Lv C-2010 deze twee vereisten niet duidelijk meldt zijn deze wel van belang omdat de Staten hierdoor beter haar toezicht kan houden op de uitvoering van het beleid.

4.2 Inhoud jaarrekening nog niet volledig in overeenstemming met de Lv C-2010

De informatie in de jaarrekening is nog niet volledig in overeenstemming met de bepalingen van de Lv C-2010³³. Deze bepalingen schrijven voor dat de balans en de toelichting hierop een getrouw beeld geven van de financiële positie van het Land per eind van een dienstjaar. Ook dat de informatie van de rekening van baten en lasten en de toelichting daarop een getrouw beeld geven van de ontvangsten, de uitgaven en het resultaat over een dienstjaar. De jaarrekening voldoet echter niet aan deze bepalingen. De getrouwheidsfouten in de jaarrekening zijn totaal NAf 33,6 miljoen (zie bijlage 1, tabel 5). Deze fouten worden grotendeels veroorzaakt door de volgende bevindingen.

- Een onterechte onttrekking van NAf 15,6 miljoen direct van het eigen vermogen voor de voorziening van haar dubieuze debiteuren. Dit bedrag moest ten laste van haar resultaat worden verantwoord.
- Een betaling van NAf 13 miljoen aan de FKP betrekking hebbende op een claim. Voor deze betaling heeft zij terecht gebruikt gemaakt van de in 2017 hiervoor getroffen voorziening van NAf 13 miljoen. Echter, zijn er onterecht andere verwerkingen in haar administratie verricht namelijk de NAf 13 miljoen verantwoord als een subsidie maar ook als een vrijval (ten gunste van het resultaat) van de eerder getroffen voorziening. Het effect op het

³³ Artikelen 21 lid 1 en 24 lid 1.

resultaat is nihil maar de verantwoorde subsidies bevatten een getrouwheidsfout van NAf 13 miljoen.

Overigens meldt de Lv C-2010³⁴ dat alle baten en lasten voor alle organisaties in de collectieve sector verantwoord worden in de jaarrekening. In de toelichting op de jaarrekening is deze informatie over de collectieve sector opgenomen. Deze informatie is echter niet volledig doordat alleen het resultaat van de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) vermeld staat. De baten en de lasten van de overige 33 rechtspersonen binnen de collectieve sector (zie bijlage 5) ontbreken. Het Land beschikt alleen over vier van de jaarrekeningen over het jaar 2018 van deze rechtspersonen. Deze jaarrekeningen zijn die van het Land, de Servisio Limpiesa Kòrsou N.V. (Selikor), de SVB en het Cessantiafonds. De jaarrekeningen van de overige 29 rechtspersonen zijn niet beschikbaar. Hierdoor is de omvang van de baten en lasten van de collectieve sector niet te schatten. Dit is een getrouwheidsfout omdat de jaarrekening niet alle toelichtingen bevat.

Verder bestaat er een onzekerheid in de getrouwheid van totaal NAf 3.011 miljoen die veroorzaakt wordt door diverse jaarrekeningposten (zie bijlage 1, tabel 6). Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de onzekerheid rondom de belastinginkomsten, de subsidies en overdrachten en de beloning van het personeel. In tabel 3 staan de top vijf jaarrekeningposten³⁵ opgenomen die niet in overeenstemming zijn met de Lv C-2010 en die grotendeels de getrouwheidsonzekerheid veroorzaken.

³⁴ Artikelen 1 lid g en 4 lid 1.

³⁵ Omvang van de jaarrekeningpost en omvang van de geconstateerde fouten/onzekerheden gebruikt als criteria voor het bepalen van de top vijf.

Tabel 3 – Top vijf jaarrekeningposten die niet getrouw zijn (in overeenstemming zijn met de Lv C-2010)
(x NAf miljoen)

No.	Jaarrekeningpost	Omschrijving fout/onzekerheid	Getrouwheid	
			Fout	Onzekerheid
1.	Belastingen	De AO/IB is niet betrouwbaar omdat onder andere onbevoegden toegang hebben tot het Belastingstelsel.	–	1.371,9
2.	Subsidies/Overdrachten	Documentatie zoals subsidiebeschikkingen en bestelbonnen ontbreken, daar deze onder andere niet of niet juist zijn gearriveerd. Hierdoor is de post onzeker.	–	305,6
2.	Beloning van personeel	De AO/IB is niet betrouwbaar omdat onder andere interne controles ontbreken. Ook zijn diverse Landsbesluiten die ontbreken daar deze onder andere niet of niet juist zijn gearriveerd.	–	304,2
3.	Verbruik van goederen en diensten	AO/IB rondom het proces aangaan van verplichtingen is niet voldoende en benodigde informatie ontbreekt, daar deze onder andere niet of niet juist zijn gearriveerd..	–	202
5.	Materiële vaste activa	Onder andere ontbreken onderliggende documenten zoals overeenkomsten om deze post te controleren.	–	PM
			–	2.183,7

Legenda:

PM: Pro memorie. Niet in te schatten.

De in tabel 3 vermelde bevindingen hebben een negatieve impact op de getrouwe weergave van de jaarrekening.

4.3 Geen getrouwe weergave van het financieel beheer in de jaarrekening

De gebruiker van de jaarrekening heeft geen getrouw inzicht over de financiële positie en het resultaat van het Land zoals de Lv C-2010³⁶ vereist omdat de jaarrekening geen getrouwe weergave geeft van het gevoerde financieel beheer. De jaarrekening heeft totaal NAf 664,5 miljoen aan fouten (zie bijlage 1 tabel 5) en totaal NAf 5.991 miljoen aan onzekerheden³⁷ (zie bijlage 1 tabel 6. Zie ook tabellen 7 en 8 voor een onderverdeling van deze fouten en onzekerheden per ministerie). Om een getrouw beeld van de financiële positie en het resultaat te geven mag deze jaarrekening niet meer dan NAf 17³⁸ miljoen aan fouten en of onzekerheden bevatten.

³⁶ Artikel 2.

³⁷ Deze bedragen kunnen hoger zijn omdat deze enkele fouten/onzekerheden bevatten die niet geschat konden worden.

³⁸ Dit is 1% van de totale uitgaven gewone dienst van NAf 1.710 miljoen. Deze norm is gebruikelijk bij de overheidsinstellingen.

4.4 Oordeel: de jaarrekening geeft geen getrouw beeld

De jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018. De basis voor dit oordeel is dat deze jaarrekening:

1. niet is opgesteld volgens alle betreffende bepalingen van de Lv C-2010. Het bevat NAf 33,6 miljoen aan getrouwheidsfouten en NAf 3.011 miljoen aan getrouwheidsonzekerheden;
2. geen getrouwe weergave geeft van het gevoerde financieel beheer.

Om een getrouw beeld van de financiële positie en het resultaat van het Land te geven mag deze jaarrekening niet meer dan NAf 17 miljoen aan fouten en of onzekerheden bevatten. Kortom geeft deze jaarrekening de gebruiker geen juist inzicht over de financiële positie en het resultaat van het Land. De Rekenkamer kan deze jaarrekening aldus niet goedkeuren.

5 AANBEVELINGEN

Op basis van haar bevindingen geeft de Rekenkamer de volgende aanbevelingen³⁹.

Aan de Staten wordt aanbevolen om:

1. de regering te verzoeken om de nodige informatie inzake de begrotingsoverschrijdingen van totaal NAf 277,2 miljoen vooralsnog aan haar te verschaffen zodat zij deze overschrijdingen kan beoordelen voordat zij overgaat tot de vaststelling van de jaarrekening 2018 inclusief de begrotingswijzigingen;
2. er op toe te zien dat de minister van Financiën alsook de RvM de hieronder vermelde aanbevelingen zo spoedig opvolgen rekening houdende met de doelstelling van een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2021.

Aan de minister van Financiën en de overige ministers van de RvM (inclusief de ministeries) wordt aanbevolen om:

1. de realisatie van de opgenomen doelstellingen in de Roadmap als topprioriteit aan te merken en dit ook uit te dragen naar hun betreffende ministeries. De opgenomen plannen en acties hierin dienen elk een afrondingsdatum te hebben en voortdurend te worden gemonitord. Geconstateerde afwijkingen in de planning dienen terstond aangekaart te worden en indien nodig aangepast;
2. de doelstellingen in de Roadmap aan hun ministeries uit te dragen zodat elke medewerker zijn bijdrage hieraan kan leveren;
3. te zorgen voor beschikbaarheid van toegewijd personeel en de nodige financiële middelen;
4. maandelijks aan de Sector Beleid en Begrotingsbeheer te rapporteren over de begrotingsuitvoering en de dreigende begrotingsoverschrijdingen om onrechtmatige overschrijdingen hierin te voorkomen;
5. de begrotingswijzigingen (inclusief de begrotingsoverschrijdingen) in de jaarrekening per ministerie toe te lichten;
6. volgens de geldende wet- en regelgeving te handelen door onder andere de betalingsordonnateurs conform de wet aan te wijzen;
7. de geconstateerde tekortkomingen in het jaarverslag op een uniforme wijze te verbeteren.

Verder bevelen wij de minister van Financiën aan om de baten en de lasten van de organisaties die tot de collectieve sector behoren in de toelichting op de jaarrekening te vermelden en om de openstaande vorderingen met spoed te innen.

³⁹ Dergelijke aanbevelingen zijn ook in de rapporten inzake de jaarrekeningen 2016 en 2017 gegeven.
https://www.rekenkamercuracao.cw/files/jaarrekening_land_2016_1551379254.pdf, hoofdstuk 5;
https://www.rekenkamercuracao.cw/files/jaarrekening_land_2017_1551380648.pdf, hoofdstuk 5.

6 REACTIE VAN HET MINISTERIE EN DE MINISTER VAN FINANCIËN

In het kader van de procedure hoor en wederhoor heeft de Rekenkamer op 31 maart 2020 het conceptrapport aan zowel de minister als de secretaris-generaal ad interim van het Ministerie van Financiën aangeboden. Aan hen is gevraagd om uiterlijk 15 april 2020 op het concept te reageren. De minister heeft aan de Rekenkamer aangegeven dat het ministerie wegens de situatie rondom COVID-19 momenteel geen reactie kan geven op het rapport. Verder heeft de minister aangegeven dat een eventuele reactie inzake dit rapport zal worden opgenomen in de memorie van toelichting van de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening.

7 NAWOORD REKENKAMER

Aan de hand van de onderzoeksresultaten heeft de Rekenkamer geconcludeerd dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over 2018. De jaarrekening bevat met betrekking tot de rechtmatigheid en de getrouwheid totaal NAf 664,5 miljoen aan fouten en NAf 5.991 miljoen aan onzekerheden. Deze fouten en onzekerheden worden voornamelijk veroorzaakt doordat de AO/IB van belangrijke jaarrekeningposten zoals belastinginkomsten, andere inkomsten, beloning van personeel, subsidies en overdrachten onvoldoende is. De geconstateerde tekortkomingen die van invloed zijn op eminente systemen, zoals het Belastingstelsel en het salarissysteem, spelen ook een rol bij deze onzekerheden. Een andere reden voor deze onzekerheden is het feit dat de controle-informatie zoals overeenkomsten, subsidiebeschikkingen, jaarrekeningen van deelnemingen en overheidsentiteiten en facturen ontbreekt. Het ontbreken van controle-informatie wordt op haar beurt grotendeels veroorzaakt doordat de ministeries deze informatie onder andere niet archiveren, de procedures inzake archivering niet naleven, er geen duidelijkheid bestaat over de informatie die gearchiveerd moet worden en/of de informatie niet overzichtelijk en systematisch gearchiveerd is.

De hierboven vermelde redenen bestaan sinds 10 oktober 2010 en hadden als gevolg dat de jaarrekeningen inzake de dienstjaren 2010 tot en met 2018 niet over een goedkeurende controleverklaring konden beschikken. Verder hebben de archiveringstekortkomingen als bijkomend gevolg dat de controle-informatie niet tijdig opgeleverd wordt waardoor de controle van de jaarrekening onnodig vertraging oploopt.

Het Land heeft middels haar Roadmap een stappenplan gemaakt om haar doelstelling te realiseren inzake een goedkeurende en tijdige controleverklaring voor haar jaarrekening van 2021. In deze Roadmap zijn diverse oplossingen opgenomen om de AO/IB van de belangrijke jaarrekeningposten te verbeteren alsook voor het wegwerken van de tekortkomingen in haar belangrijke systemen. De effectieve uitvoering van de Roadmap en ook de adequate archivering van de controle-informatie is vanzelfsprekend hoogst belangrijk om de doelstelling van een tijdige en goedkeurende controleverklaring voor de jaarrekening van 2021 te realiseren.

BIJLAGEN

Bijlage 1 – Fouten en onzekerheden

Tabel 4 – Totale fouten en onzekerheden (x Naf miljoen)

	Fouten	Onzekerheden
	Naf	Naf
Rechtmatigheid	630,9	2.980
Getrouwheid	33,6	3.011
Totaal fouten	664,5	5.991
Toegestane maximale fouten/onzekerheden in jaarrekening Land zijn Naf 17 miljoen. Dit is 1% van de totale uitgaven gewone dienst van Naf 1.710 miljoen. Deze norm is gebruikelijk bij de overheidsinstellingen. Zie onderstaande tabellen 5 en 6 voor een specificatie van de hierboven vermelde totalen aan fouten en onzekerheden.		

Tabel 5 – Specificatie fouten (x Naf miljoen)

Legenda:			
R:	Rechtmatigheid.		
G:	Getrouwheid.		
PM:	Pro memorie. Niet in te schatten.		
Post	Omschrijving fouten	Bedrag in Naf	
		R	G
Materiële vaste activa	Betreft diverse overtredingen van de wet. Zoals opdrachten die zonder het vereiste programma van eisen zijn verstrekt en betalingen die zijn verricht door functionarissen die niet als betalingsordonnateurs zijn aangewezen.	15,1	-
<u>Financiële vaste activa</u>	De te ontvangen aflossingen in 2018 van de studieleningen zijn niet als vordering verantwoord. De benodigde informatie is niet (volledig) beschikbaar om het kortlopende deel van deze uitgegeven leningen te bepalen.	-	PM
Eigen vermogen	Het Land heeft onterecht gelden onttrokken van haar eigen vermogen voor de voorziening van haar dubieuze debiteuren.	-	15,6
<u>Kortlopende schulden</u>	Verplichtingen van 2018 die onterecht in 2019 zijn verantwoord.	-	0,8
<u>Verbruik goederen en diensten</u>	Het betreft facturen die betaald zijn door functionarissen die niet als betalingsordonnateur zijn aangewezen.	15,9	-
<u>Subsidies</u>	Onjuiste verantwoording van de betaling van de schuld aan FKP als zijnde een subsidie.	-	13
	De overdracht aan Fair Trade Authority Curaçao (FTAC) is onterecht als subsidie verantwoord in plaats van overdracht (rubriceringsfout).	-	2,3
	Negen stichtingen hebben een subsidie ontvangen terwijl niet is voldaan aan de wettelijke eis van een onderliggende subsidiebeschikking. Verder zijn deze subsidies betaald door functionarissen die niet als betalingsordonnateurs zijn aangewezen.	261,7	-
<u>Overdrachten</u>	Aan twee instellingen zijn overdrachten betaald doch zonder een ondertekende overeenkomst. Tevens zijn de betalingen van deze overdrachten verricht door functionarissen die niet als betalingsordonnateur zijn aangewezen.	59,1	-
<u>Sociale zekerheid</u>	Benodigde informatie over de baten en lasten van de collectieve sector is niet (volledig) beschikbaar.	-	PM
	Betaling aan Fundashon Prevencion is onterecht als landsbijdrage aan de BVZ-fonds verantwoord. Dit betreft een subsidie en geen landsbijdrage.	1,9	1,9
<u>Andere uitgaven</u>	Benodigde informatie collectieve sector is niet (volledig) beschikbaar.	-	PM
<u>Andere inkomsten</u>	Benodigde informatie collectieve sector is niet (volledig) beschikbaar.	-	PM
<u>Uitgaven en ontvangsten</u>	Begrotingsoverschrijdingen in 2018 inzake de uitgaven en inkomsten conform de vastgestelde begroting.	277,2	-
	Totaal fouten	630,9	33,6

Tabel 6 – Specificatie onzekerheden (x NAF miljoen)

Legenda:			
R:	Rechtmatigheid.		
G:	Getrouwheid.		
PM:	Pro memorie. Niet in te schatten.		
Post	Omschrijving onzekerheden	Bedrag in NAF	
		R	G
<u>Alle posten</u>	Geen inzicht in de besluitenlijsten en/of notulen van de RvM.	PM	PM
	Geen inzicht in de gebeurtenissen na balansdatum.	PM	PM
	De RvM heeft niet schriftelijk bevestigd dat de jaarrekening getrouw is en dat de hierin verantwoorde verplichtingen, uitgaven en ontvangsten tot stand zijn gekomen conform de wet- en regelgeving. Hierdoor ontstaat een onzekerheid op alle posten van de jaarrekening.	PM	PM
<u>Immateriële vaste activa</u>	Geen (voldoende) onderliggende documenten zoals offertes, bestelbonnen, facturen en overeenkomsten om de controle te verrichten.	5,5	5,5
<u>Materiële vaste activa</u>	Gronden, ondergrondse activa en bouwstructuren: volledigheid beginstand 2010 is onzeker.	-	PM
	Bouwstructuren: documenten zoals facturen en overeenkomsten ontbreken.	20,4	20,4
	Onderhandenwerken: documenten zoals goedgekeurde jaarrekeningen en afrekeningen van SONA ontbreken.	175,1	175,1
	Machines & Equipment: documenten zoals facturen en overeenkomsten ontbreken.	4,3	4,2
	Diverse ernstige tekortkomingen zoals geen duidelijke richtlijnen voor activeren van kapitaaluitgaven, geen inzicht in totale materiële vaste activa en geen inventarisatie hiervan.	PM	PM
<u>Financiële vaste activa</u>	Studieleningen: diverse tekortkomingen in de AO/IB zoals geen primaire registratie van de uitgegeven leningen, de restschuld en de getroffen betalingsregelingen worden niet bijgewerkt.	48,1	48,1
	Uitgegeven lening aan SEHOS: een aantal vereiste documenten opgenomen als voorwaarde in de leningsovereenkomst zijn niet ontvangen.	19	-
	Voor de voorziening studieleningen is geen toereikende controle-informatie ontvangen.	46,2	46,2
	Het is voor ons onzeker of het Land een voorziening van oninbaarheid dient te treffen voor het kapitaal dat zij aan de Curaçaose Dok Maatschappij Holding N.V. (hierna: CDMH) heeft verstrekt daar de CDMH hierna failliet is verklaard. Conform de toelichting in de jaarrekening van het Land is het treffen van een voorziening niet noodzakelijk omdat de CDMH een leaseovereenkomst voor 25 jaar met Damen Shiprepair Curaçao B.V. heeft gesloten en hierdoor geen risico bestaat over haar continuïteit. Echter, concluderen wij dit niet op basis van deze leaseovereenkomst d.d. 9 september 2016 daar hierin staat opgenomen dat de overeenkomst betrekking heeft over een periode van vijf jaar en dat de mogelijkheid bestaat om deze periode na wederzijdse afstemming met nog 20 jaar te verlengen. Verder staan er nog bepalingen opgenomen inzake gevallen waarbij de overeenkomst eerder dan de afgesproken leaseperiode beëindigd kan worden. Aanvullende documenten waaruit blijkt dat het verstrekte kapitaal aan CDMH geïnd zal worden hebben wij niet ontvangen. Hierdoor kunnen wij geen oordeel vormen over het treffen van een voorziening.	-	15,1
	De eindstand van de uitgegeven leningen waar het Land niet over leningsovereenkomsten beschikt en de getroffen voorziening voor deze leningen zijn onzeker. Dit omdat bijna geen aflossingen plaatsvinden en het saldo van deze leningen ook niet door de betreffende organisaties zijn bevestigd.	16,1	16,1
	Vier uitgegeven leningen waarvan geen leningsovereenkomsten beschikbaar zijn.	7,5	7,5
	Deelnemingen: dertien jaarrekeningen 2018 niet beschikbaar.	-	PM
<u>Vorderingen</u>	Voorziening dubieuze debiteuren: geen documentatie beschikbaar.	-	12,2
	Onzekerheid in de vorderingen daar de AO/IB van de andere inkomsten onvoldoende is.	PM	PM

	Er zijn correcties verricht op de vorderingen inzake erfpacht en huurgronden maar de onderliggende documenten om deze correcties te controleren zijn niet beschikbaar.	96,7	96,7
	FKP: geen toereikende onderliggende controle-informatie.	24,5	24,5
	Landsloterij: geen toereikende onderliggende controle-informatie.	8,6	8,6
	SEHOS: geen toereikende onderliggende controle-informatie.	11,8	11,8
	BTP: geen toereikende onderliggende controle-informatie.	41,3	41,3
<u>Liquide middelen</u>	De AO/IB rondom de kasgelden is onvoldoende. Hierdoor is het risico van onvolledige ontvangsten hoog.	-	PM
	Kruisposten: geen specificatie en bankafschriften beschikbaar om de afloop hiervan te kunnen controleren.	3,8	3,8
<u>Eigen vermogen</u>	Fouten en onzekerheden in diverse posten. De resultaten (toevoegingen aan het eigen vermogen) over de jaren 2010-2018 zijn overgenomen van jaarrekeningen zonder een goedkeurende controleverklaring.	58,5	58,5
<u>Voorzieningen</u>	Voorziening schadeclaim e.M vaststellingsovereenkomst: benodigde informatie ontbreekt.	-	15,4
<u>Kortlopende schulden</u>	Gelden in bewaring: sub-administratie en onderliggende documenten om dit te kunnen controleren zijn niet ontvangen.	61,3	61,3
<u>Overlopende passiva</u>	De ontvangen informatie om dit te controleren is niet voldoende en geschikt.	2,9	2,9
<u>Beloning van personeel</u>	AO/IB rondom het salarisproces is niet voldoende.	304,2	304,2
<u>Verbruik van goederen en diensten</u>	AO/IB rondom het proces aangaan van verplichtingen is niet voldoende en benodigde informatie ontbreekt.	202	202
<u>Subsidies/Overdrachten</u>	Documentatie zoals subsidiebeschikkingen en bestelbonnen ontbreken.	298,4	306,5
<u>Sociale zekerheid</u>	AO/IB rondom proces onderstand en noodvoorzieningen is niet voldoende.	46,4	46,4
	AO/IB rondom proces pensioenuitkeringen is niet voldoende.	19,1	19,1
	Duurtetoeslag APC pensioenen: onzekerheid omtrent betalingsverplichting.	0,8	0,8
	Controlenormen voor rechtmatigheid zijn niet duidelijk en informatie collectieve sector is niet (volledig) beschikbaar.	PM	-
<u>Belastingen</u>	AO/IB rondom proces belastingen is niet voldoende.	1.371,9	1.371,9
<u>Schenken en subsidies</u>	Informatie inzake bijdragen en overdrachten ontbreken.	18,6	18,6
<u>Andere inkomsten</u>	AO/IB van diverse processen ontbreken. Zoals pachtopbrengsten, horeca vergunningen, vergunning hazardspelen (casino's) en landsloterij/naheffing 'Gaming control Board'.	66,6	66,6
	Controlenormen voor rechtmatigheid zijn niet duidelijk en informatie collectieve sector is niet (volledig) beschikbaar.	PM	-
	Totaal onzekerheden	2.980	3.011

Tabel 7 – Totale fouten en onzekerheden van de balans en recapitulatieposten per ministerie (x NAF miljoen) en in % (PMs zijn niet inbegrepen)

Legenda:

F: Fouten.

O: Onzekerheden.

R: Rechtmatigheid.

G: Getrouwheid.

Legenda:

F: fouten

O: onzekerheden

G= Getrouwheid

R= Rechtmatigheid

Rechtmatigheidsfouten per ministerie in % van de totale rechtmatigheidsfouten in de jaarrekening.

Getrouwheidsfouten per ministerie in % van de totale getrouwheidsfouten in de jaarrekening.

Rechtmatigheidsonzekerheden per ministerie in % van de totale rechtmatigheidsonzekerheden in de jaarrekening.

Getrouwheidsonzekerheden per ministerie in % van de tot getrouwheidsonzekerheden in de jaarrekening.

Omschrijving	SO		AZ		BPD		JUS		VVRP		EO		OWCS		SOAW		GMN		FIN		Totaal	
	F		F		F		F		F		F		F		F		F		F		F	
	R		R		R		R		R		R		R		R		R		R		R	
Begrotingsverschillen																						
Uitgaven	-		-		1,1		4,7		24,1		12,3		5,5		6,4		99,4		-		153,5	
Inkomsten	-		0,1		-		-		5		-		6		-		2		110,1		123,6	
Totale begrotingsverschillen per ministerie	-		0,1		1,1		4,7		29,2		12,3		11,5		6,4		101,7		110,1		277,1	

	F		O		F		O		F		O		F		O		F		O		F		O		F		O	
	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G	R	G
Belangpost																												
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-	0,2	0,2	-	-	-	-	-	-	-	5,3	5,3	-	-	-	-	-	-	-	-	5,5	5,5	
Materiële vaste activa (mva)	0,2	-	-	-	0,1	-	-	0,3	0,3	1,3	-	1,3	1,3	3,6	-	5	5	-	-	1,3	1,3	3,5	-	3,5	3,5	-	-	
Financiële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vorderingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96,7	96,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Liquide middelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eigen vermogen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Voorzieningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Karstlopende schulden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Overlopende passiva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Totale F/O inkomste per ministerie	0,2	-	-	-	0,1	-	-	-	0,5	0,5	1,3	-	1,3	1,3	3,6	-	101,7	101,7	-	-	1,3	1,3	3,5	-	8,8	8,8	-	-
Uitgaven	-	-	19	19	-	-	11,2	11,2	-	-	28,4	28,4	-	-	114,7	114,7	-	-	16	16	-	-	5	5	-	-	51	51
Verbruik van goederen en diensten	0,04	-	6	6	0,02	-	6	6	0,005	-	17	17	8,6	-	42	42	0,6	-	41	41	0,1	-	8	8	0,5	-	21	21
Subsidies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Overdrachten	-	-	13,9	13,9	7	-	7	7	-	-	-	-	3,2	-	3,2	3,2	3,9	-	3,9	3,9	-	-	-	-	208,6	-	208,6	208,6
Sociale zekerheid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Totale F/O uitgaven per ministerie	-	-	38,9	38,9	7,0	-	24,2	24,2	0,0	-	45,4	45,4	11,8	-	159,9	159,9	13,6	-	60,9	60,9	30,1	2,2	22,5	22,5	209,1	-	280,6	280,6
Inkomsten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Belastingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Schulden en subsidies	-	-	9	9	-	-	0,8	0,8	-	-	-	-	8,8	8,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andere inkomsten	-	-	-	-	-	-	2,2	2,2	-	-	-	-	8,9	8,9	-	-	41,5	41,5	-	-	0,8	0,8	-	-	-	-	-	
Totale F/O inkomsten per ministerie	-	-	9	9	-	-	3,0	3,0	-	-	-	-	17,7	17,7	-	-	41,5	41,5	-	-	0,8	0,8	-	-	-	-	-	
Totale F/O per ministerie	-	-	47,9	47,9	7,2	-	27,2	27,2	1,1	-	45,9	45,9	17,8	-	178,9	178,9	46,4	-	204,1	204,1	42,4	2,2	24,6	24,6	224,1	-	289,4	289,4

Totale F/O inkomsten in % van de totale F/O	0,2	-	1,6	1,6	1,1	-	0,9	0,9	0,2	-	1,5	1,5	2,8	-	6,0	5,9	7,4	-	6,9	6,8	6,7	6,5	0,8	0,8	35,5	-	9,7	9,6
Totale F/O uitgaven in % van de totale F/O	-	-	47,9	47,9	7,2	-	27,2	27,2	1,1	-	45,9	45,9	17,8	-	178,9	178,9	46,4	-	204,1	204,1	42,4	2,2	24,6	24,6	224,1	-	289,4	289,4

Tabel 8 – Totale fouten en onzekerheden van de balans en recapitulatieposten per ministerie (x NAf miljoen) en in % in vogelvucht (PMs zijn niet inbegrepen)

F:	Fouten.										
O:	Onzekerheden.										
R:	Rechtmatigheid.										
G:	Getrouwheid.										

Fouten/Onzekerheden	SO		AZ		BPD		JUS		VVRP		EO		OWCS		SOAW		GMN		FIN		Totaal	
	NAf	%	NAf	%	NAf	%	NAf	%	NAf	%	NAf	%	NAf	%	NAf	%	NAf	%	NAf	%	NAf	%
Rechtmatigheidsfouten	0.24	0.04	7.2	1.1	1.105	0.2	17.8	2.8	46.4	7.4	42.4	6.7	224.1	35.5	31.5	5	141.3	22.4	116.8	18.5	630.9	100
Getrouwheidsfouten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.2	6.5	-	-	15	44.6	-	-	16.4	49	33.6	100
Rechtmatigheidsonzekerheden	47.9	1.6	27.2	0.9	45.9	1.5	178.9	6	204.1	6.8	24.6	0.8	289.4	9.7	98.5	3.3	236.9	7.9	1,826.3	61.3	2,980	100
Getrouwheidsonzekerheden	47.9	1.6	27.2	0.9	45.9	1.5	178.9	5.9	204.1	6.8	24.6	0.8	289.4	9.6	98.5	3.3	245	8.1	1,849.9	61.4	3,011	100

Bijlage 2 – Ernstige tekortkomingen (x NAF miljoen)

Legenda:							
R:	Rechtmatigheid.						
G:	Getrouwheid.						
PM:	Pro memorie. Niet in te schatten.						
Nr.	Jaarrekeningpost	Omschrijving	Ministerie	Totaal fout		Totaal onzeker	
				R	G	R	G
1.	Belastingen	De AO/IB hiervan is niet betrouwbaar omdat onder andere onbevoegden toegang hebben tot het Belastingstelsel.	Financiën	-	-	1.371,	1.371,9
2.	Andere inkomsten	Geen formele procedures voor inkomstenstromen van de ministeries.	Alle ministeries	-	-	66,6	66,6
3.	Beloning van personeel	De AO/IB hiervan is niet betrouwbaar omdat onder andere interne controles ontbreken.	Alle ministeries	-	-	304,2	304,2
4.	Subsidies/ overdrachten	Niet volgen van procedures en richtlijnen betreffende onder andere vereiste MBs en doelmatigheidscontroles subsidies. Er is ook geen duidelijke splitsing tussen subsidies en overdrachten.	Alle ministeries. met uitzondering van het ministerie van Financiën.	320,8	-	298,4	305,6
5.	Verbruik van goederen en diensten (aangaan van verplichtingen)	Geen volledige naleving van de wet- en regelgeving. Onder andere verplichtingen zonder programma van eisen en betalingen door niet formeel aangewezen betalingsordonnateurs.	Alle ministeries	15,9	-	202	202
6.	Materiële vaste activa	Diversen, zoals verplichtingen zonder programma van eisen, betalingen door onbevoegden, niet formeel aangewezen betalingsordonnateurs, geen duidelijke richtlijnen voor activeren van kapitaaluitgaven, geen inzicht in de totale materiële vaste activa en geen inventarisatie hiervan.	Alle ministeries	15,1	-	PM	PM
7.	Financiële vaste activa	Onder andere geen 'up to date' informatie over de intrinsieke waarde van de deelnemingen (Model C2) en geen leningsovereenkomsten.	Financiën	-	19	136,9	PM
8.	Alle	Begrotingsoverschrijdingen die niet vooraf door de Staten zijn geaccordeerd.	Alle ministeries	277,2	-	-	-
9.	Alle	Besluitenlijsten van de RvM en bevestiging over getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening niet ontvangen.	Alle ministeries	PM	PM	PM	PM
10.	Baten en lasten	Informatie andere organisaties binnen collectieve sector ontbreken.	Alle ministeries	-	PM	-	-

Bijlage 3 – Stand van zaken van de Roadmap om het financieel beheer te verbeteren

Bronnen: De UR van het vierde kwartaal van 2019 voor de status van de projecten en de Roadmap voor de overige informatie.

In de met oranje gemarkeerde projecten bestaat volgens de UR het risico dat er geen voldoende toegewijd personeel en financiële middelen beschikbaar zijn. In de met rood gemarkeerde onderdelen ontbreken de afrondingsdatums.

No	Project	Tekortkoming	Werkzaamheden om tekortkoming op te lossen	Doorlooptijd	Status per 31-12-2019
1	Versterking financiële functies	Financiële functies zijn in onvoldoende mate ingevuld.	- Evalueren van functie van financial controller. - Functiebeschrijving, functiewaardering en werkproces voor de functie van financial controller en internal auditor. - Ondersteuning bij zowel de opzet als ook de nadere invulling van de interne controlefunctie (pilot cycle).	April – September 2019	De financial controllers zijn per 1 december 2019 gestart bij Financiën. Werving voor de interne controlefuncties zal in begin 2020 starten.
2	Beloning van personeel	Onzekerheid omtrent de juistheid en rechtmatigheid van de verantwoorde personeelskosten	- Op orde brengen van personeelsdossiers. - Formele procedures en richtlijnen inzake de personeels- en salarisprocessen beschrijven en implementeren. - Interne controle voeren op getrouwheid en rechtmatigheid van de opgenomen personeelsgegevens in PIMS@all-paymaster en de doorgevoerde mutaties in salarisadministratie. - Aantrekken en inwerken van ontbrekend deskundig personeel. - Implementatie toereikende AO/IB m.b.t. proces omtrent kosten Beloning van Personeel.	Maart – December 2019	In uitvoering en wordt naar verwachting in de tweede helft 2020 afgerond.
3	Subsidies en Overdrachten	Onzekerheid omtrent de juistheid en rechtmatigheid van de Subsidies en Overdrachten.	- Duidelijke splitsing tussen Subsidies en Overdrachten en dit ook als zodanig in kaart brengen m.b.t. verantwoorde Subsidies en Overdrachten. - Start wegwerken van de tekortkomingen zoals genoemd in ML m.b.t. dit proces bij ministeries met grootste aandeel in deze kosten. - Betrouwbaar en controleerbaar proces subsidies en overdrachten.	April – December 2019	In augustus 2019 is hiermee gestart. De afronding wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2020.
4	Financiële vaste activa	Onjuiste waardering financiële vaste activa. Onzekerheid bestaan en volwaardigheid Leningen U/G en studieleningen.	- Zorgdragen voor tijdige oplevering jaarrekeningen overheidsentiteiten conform Code Corporate Governance. - Wegwerken van achterstand in het verwerken en controleren van de studieleningen.	Januari – December 2019	Financiën is bezig met een plan van aanpak.
5	Materiële vaste activa	Onzekerheid omtrent het bestaan, volledigheid en waardering van	- Opstellen en vaststellen eenduidige richtlijnen activeren van kapitaaluitgaven. - Zorgdragen voor voldoende en geschikte onderliggende documentatie van de investeringen t/m 2020.	April 2019 – Juli 2021	Werkzaamheden worden begin 2020 opgestart.

		de Materiële Vaste Activa.	- Afspraken inzake economische en juridische eigendom woningen in beheer van FKP. - Uitvoering project Domeinbeheer voor inventarisatie (voor zover nog niet opgestart) en waardering en vaststelling van het eigendom voor alle andere onroerende goederen van het Land. - Beschrijven en invoeren toereikend MVA-proces.		
6	Verbruik van goederen en diensten	Onzekerheid omtrent de juistheid, juiste periodetoerekening en rechtmatigheid van de kosten Verbruik Goederen en Diensten.	Opzetten en implementeren betrouwbaar en controleerbaar proces verbruik van goederen en diensten (conform aanbevelingen management letters SOAB).	April 2019 – Juli 2021	In december 2019 is een concept inkoopbeleid door de RvM behandeld. Dit concept dient nader te worden uitgewerkt door de minister van BPD.
7	Inkomsten Belastingen	Onzekerheid omtrent de volledigheid, nauwkeurigheid en het bestaan van de opbrengsten uit hoofde van belastingen.	- Invoeren nieuw geautomatiseerd systeem belastingen met toereikende functiescheidingen binnen systeem. - Vaststellen toereikende functiescheiding en systeeminstellingen door middel van IT-audit SOAB. - Opzetten en implementeren betrouwbaar en controleerbaar proces inzake verwerking ontvangsten belastingen en overige mutaties binnen belastingproces.	Januari 2020 – Juli 2021	Wordt in de komende periode gedaan.
8	Andere inkomsten	Onzekerheid omtrent volledigheid, nauwkeurigheid en het bestaan van diverse overige inkomsten.	Opstellen en implementeren betrouwbare en controleerbare procedures en richtlijnen.	Maart 2019 – Juli 2021	De plannen per ministerie dienen in de eerste helft van 2020 te worden afgerond.
9	Begrotings-overschrijdingen	Geen voorafgaande goedkeuring materiële begrotingsoverschrijdingen door de Staten.	- Uitvoeren van begrotingsdoorlichting. - Invoeren proces waarbij verwachte ontwikkelingen omtrent mogelijke begrotingsoverschrijdingen tijdig worden gesignaleerd en per 15 november lopend dienstjaar inzichtelijk zijn.	Januari – Juli 2019	Traject begrotings-doorlichting is in 2019 afgerond. De aanbevelingen hierin zijn aangesloten met de Roadmap en andere trajecten.
10	Besluitenlijsten van de RvM	Onzekerheid over geheel van opgenomen rechten en verplichtingen in de jaarrekening.	Maken van werkafspraken tussen Secretariaat van de RvM en SOAB ter verkrijging van inzicht in de besluitenlijsten van de RvM.	Januari 2019 – Juli 2021	In de voorbereidings-fase.
11	Bevestiging bij de jaarrekening	Geen bevestiging van de RvM bij de jaarrekening.	- Belang van betreffende bevestiging benadrukken en toelichten bij de RvM. - Ondertekening door de RvM van bevestiging bij de jaarrekening.	Januari 2019 – Juli 2021	In juli 2019 is de opdrachtbevestiging van SOAB ondertekend door de RvM.

Bijlage 4 – Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving
Begrotingsoverschrijdingen	De uitgaven zijn hoger dan begroot of de inkomsten zijn lager dan begroot.
Betalingsordonnateur	Degene die door de secretaris-generaal van een ministerie namens de minister die het aangaat alsmede door de (onder)voorzitter of secretaris van de SO, is aangewezen voor de betaalbaarstelling ten laste van de begroting van bedragen die dat ministerie respectievelijk die SO betreffen. De aanwijzing van de betalingsordonnateur geldt vanaf het moment dat deze overheidsfunctionaris in het register van de betalingsordonnateurs is opgenomen. Dit register wordt beheerd door de secretaris-generaal van het betrokken ministerie.
Collectieve sector	Het Land en overige rechtspersonen. Deze rechtspersonen vallen onder toezicht van de overheid worden voornamelijk (of niet) door de overheid gefinancierd en produceren niet voor de markt. De collectieve sector wordt tweejaarlijks vastgesteld door Nederland en Curaçao. De rechtspersonen binnen de collectieve sector voor de periode van 2017/2018 staan opgenomen in bijlage 5.
Financieel beheer	Het geheel van beslissingen, handelingen en regels ter sturing en beheersing van de financiële transacties en de saldi waarvoor een minister medeverantwoordelijkheid draagt alsmede de verantwoording daarover gericht op: 1. de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten; 2. de ordelijke, doeltreffende en doelmatige aanwending van gemeenschapsgelden; 3. het beheersen van de financiële en operationele risico's.
Financiële rechtmatigheid	Financiële rechtmatigheid betreft de rechtmatigheid van beheershandelingen waaruit financiële gevolgen voortkomen die als baten, lasten en/of balansmutaties in de jaarrekening dienen te worden verantwoord.
(Financiële) Rechtmatigheidsfout	Als de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten niet overeenkomen met de wet- en regelgeving is dit een financiële rechtmatigheidsfout. In het rapport wordt gemakshalve het woord rechtmatigheidsfout gebruikt.
(Financiële) Rechtmatigheidsonzekerheid	Als de onderliggende documenten niet voldoende of betrouwbaar zijn om een oordeel te vormen over de financiële rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. In het rapport wordt gemakshalve het woord rechtmatigheidsonzekerheid gebruikt.
Getrouw	Het beeld dat de informatie oproept klopt met de feiten en is geschikt voor het doel waarvoor deze informatie aan de gebruiker is gegeven.
Getrouwheidsfout	Als de jaarrekening afwijkt van de vereisten van de Lv C-2010 betreffende opstellen van de jaarrekening.
Getrouwheidsonzekerheid	Indien er geen voldoende of geschikte onderliggende documenten beschikbaar zijn om een oordeel te vormen over de getrouwheid van de informatie.
Materieel beheer	Het geheel van beslissingen, handelingen en regels gericht op het beheren en bewaken van niet-geldelijke waarden van het Land vanaf het moment van in beheer- of ingebruikneming tot aan het moment van afstoting alsmede de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.
SMART	Specifiek, Meetbaar, Aanvaardbaar, Realistisch (haalbaar) en Tijdsgebonden.
Tekenbevoegd	Als iemand bevoegd is tot het ondertekenen van een document.

Bijlage 5 – Lijst Collectieve Sector

I. **Onderdeel overheid**

1. Land Curaçao

II. **Onderdeel Sociale Zekerheid en Zorg**

2. SVB inclusief Fonds Algemene Verzekering Bijzondere Ziektekosten (AVBZ)
3. Cessantiafonds

III. **Onderdeel Overige Collectieve Sector**

4. ABC Autobusbedrijf Curaçao N.V.
5. Criminaliteitsbestrijdingsfonds
6. Curaçao Tourism Development Foundation (CTDF)
7. Fundashon pa Edukashon i Formashon di Fishi i Kapasitashon' (FEFFIK)
8. Fundashon pa Inovashon den Enseñansa (FIDE)
9. Fundashon Biblioteka Publiko Kòrsou
10. Fundashon Kas di Kultura Kòrsou
11. Fundashon Kuido di Ambulans (FKA)
12. Fundashon Material pa Skol (FMS)
13. Fundashon Maneho di Adikshon (FMA)
14. Fundashon pa Planifikashon di Idioma (FPI)
15. Fundashon Perspektiva i Sosten Integral (SKUCHAMI)
16. Fundashon Sentro pa Guia Edukashonal (SGE)
17. Fundashon Tayer Soshal (Landhuis Groot Sta. Martha)
18. Fundashon Wega di Number Kòrsou (FWNK)
19. Raad voor Ouderenbeleid
20. Servisio Limpiesa Kòrsou N.V.
21. Stichting Ontwikkeling Land- en Tuinbouw Plantage de Savaan (SOLTUNA)
22. Stichting Belastingaccountantsbureau (SBAB)
23. Stichting Brasami
24. Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten (SBTNO)
25. Gaming Control Board
26. Stichting Gezinsvoogdij instelling (GVI)
27. Stichting Monumentenzorg Curaçao
28. Stichting Secretariaat Curaçaos Informatica Stimuleringsplan (STIMUL-IT)/Curaçao
Innovation & Technology Institute (CITI)
29. Stichting Slachtofferhulp Curaçao
30. Stichting Studiefinanciering Curaçao (SSC)
31. Stichting Wegenfonds Curaçao (SWC)
32. University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez (UoC)
33. Fundashon Desaroyo Deportivo Kòrsou (FDDK)

Aan Hare Excellentie
de Gouverneur van Curaçao
Fort Amsterdam 1
Curaçao

RvA no. RA/17-20-LV

Onderwerp: Ontwerplandsverordening houdende vaststelling van de Jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar 2018
(zaaknummer 2020/014489)

Advies: Met verwijzing naar uw spoedadviesverzoek d.d. 1 juni 2020 om het oordeel van de Raad van Advies inzake bovengenoemd onderwerp, dat de Raad op 5 juni 2020 heeft ontvangen, en naar aanleiding van de behandeling hiervan op 3 juli 2020, bericht de Raad u als volgt.

I. De ontwerplandsverordening tot vaststelling van de Jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar 2018

1. Procedureel

a. Artikel 51, tweede lid, van de Landsverordening comptabiliteit 2010

Artikel 51, tweede lid, van de Landsverordening comptabiliteit 2010 (hierna: LvC 2010) bepaalt dat bij een ontwerplandsverordening tot vaststelling van een jaarrekening worden gevoegd:

- een accountantsverklaring en het daarbij behorende verslag van de accountant van het Land, de Stichting Overheidsaccountantsbureau (hierna: SOAB);
- het door de Algemene Rekenkamer Curaçao (hierna: Rekenkamer) uitgebrachte rapport van haar bevindingen met betrekking tot de jaarrekening.

De bevindingen van de SOAB en de Rekenkamer met betrekking tot een jaarrekening zijn van cruciaal belang voor een gedegen beoordeling van die jaarrekening en voor de verantwoording die aan de Staten wordt afgelegd met het indienen daarvan.

b. De controleverklaring en het accountantsverslag van de SOAB

In het dossier betreffende het onderhavige adviesverzoek (hierna: adviesverzoek) bevindt zich een controleverklaring van de SOAB d.d. 27 februari 2020 (hierna: Controleverklaring SOAB) bij de Jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar 2018 (hierna: Jaarrekening 2018).

Het accountantsverslag van SOAB naar aanleiding van de controle van de Jaarrekening 2018 d.d. 27 februari 2020 (hierna: Verslag SOAB) is op die datum aan de Minister van Financiën (hierna: Minister) aangeboden (kenmerk 20/0132C/JH).

De Controleverklaring SOAB en het Verslag SOAB zijn bij de toelichting op de Jaarrekening 2018 gevoegd.

Naar het oordeel van de SOAB¹:

- 1°. kan geen oordeel gegeven worden over de getrouwheid van de Jaarrekening 2018 (oordeelonthouding ten aanzien van de getrouwheid), en
- 2°. voldoen de in de Jaarrekening 2018 verantwoorde baten, lasten en balansmutaties, niet aan de eisen van financiële rechtmatigheid (afkeuring ten aanzien van de financiële rechtmatigheid).

Genoemd oordeel van de SOAB wordt in de Controleverklaring SOAB en het Verslag SOAB onderbouwd aan de hand van een opsomming van geconstateerde afwijkingen en onzekerheden in de verantwoorde standen en stromen van de jaarrekening per 31 december 2018 (getrouwheidsafwijkingen en - onzekerheden) en van geconstateerde afwijkingen en onzekerheden ten aanzien van de financiële rechtmatigheidsaspecten.²

c. Het Rapport van de Rekenkamer over de Jaarrekening 2018 van april 2020 (hierna: Rapport Rekenkamer)

De Rekenkamer doet elk jaar onderzoek naar de verantwoording van de regering, en daarbij staan als basis de volgende onderwerpen centraal:

- a. de rechtmatigheid van de bestedingen, met andere woorden: de vraag of de middelen volgens de daarvoor geldende regels besteed worden;³
- b. de doelmatigheid van de bestedingen, met andere woorden: de vraag of de uitgegeven middelen bijdragen tot het realiseren van het beoogde doel tegen acceptabele kosten.⁴

Ten aanzien van de Jaarrekening 2018 luidt het oordeel van de Rekenkamer als volgt⁵:

- 1°. de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in het dienstjaar 2018 zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (dus geen financiële rechtmatigheid); en
- 2°. de jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over het dienstjaar 2018.

De Rekenkamer kan de Jaarrekening 2018 niet aldus goedkeuren.

Bovengenoemd oordeel van de Rekenkamer is onderbouwd in het Rapport Rekenkamer. Het valt de Raad op dat in het Rapport Rekenkamer niet uitgebreid wordt stilgestaan bij de doelmatigheid van de bestedingen.

d. Overschrijding van de wettelijke termijn waarbinnen de Jaarrekening 2018 bij de Staten moet zijn ingediend conform de in de LvC 2010 opgenomen procedure ter zake

1°. *De procedure conform de LvC 2010*

De procedure voor het vaststellen van een jaarrekening is opgenomen in de artikelen 49 tot en met 51 van de LvC 2010 en is als volgt:

- De Minister stelt de jaarrekening over een dienstjaar vóór 1 september van het daaropvolgende jaar vast en zendt deze na accordering door de Raad van Ministers naar de Rekenkamer en de accountant van het Land, in dit geval de SOAB (artikelen 49, eerste lid, en 50, eerste lid, van de LvC 2010).

¹ Controleverklaring SOAB, pagina 1.

² Verslag SOAB, pagina 1, laatste tekstblok.

³ Zie "Hoofdstuk III. Rechtmatigheidsonderzoek" van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao.

⁴ Zie "Hoofdstuk IV. Doelmatigheidsonderzoek" van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao.

⁵ Rapport Rekenkamer, pagina 6, eerste tekstblok.

- De SOAB zendt zijn verklaring over een jaarrekening binnen anderhalve maand na ontvangst van deze jaarrekening aan de Minister met een afschrift aan de Rekenkamer die binnen anderhalve maand een mede aan de Staten gericht verslag van bevindingen uitbrengt (artikel 50, derde lid, van de LvC 2010).
- Binnen twee maanden na het uitbrengen van het verslag van de Rekenkamer dient de Gouverneur, onder toevoeging van de verklaring en het bijbehorende verslag van de SOAB alsook het verslag van bevindingen van de Rekenkamer, een ontwerplandsverordening tot vaststelling van de jaarrekening in bij de Staten, ter verlening van décharge aan de ministers over het door hen gevoerde beleid en financieel beheer over het betreffende dienstjaar. Als de verklaring van de SOAB of het verslag van bevindingen van de Rekenkamer nog niet beschikbaar is dan geeft de Gouverneur de oorzaak aan en het tijdstip waarop deze worden gezonden aan de Staten, die de jaarrekening niet goedkeuren voordat zij van het verslag van bevindingen van de Rekenkamer hebben kunnen kennisnemen (artikelen 51 en 52 van de LvC 2010).
- Voorafgaand aan de indiening van voornoemde ontwerplandsverordening bij de Staten dient de Raad van Advies binnen een maand na ontvangst van het ontwerp te adviseren (artikel 8, eerste lid, van de LvC 2010).

2°. Overschrijding van de wettelijke termijn voor de indiening van de ontwerp-Jaarrekening 2018 bij de Staten

In de bij de onderhavige ontwerplandsverordening (hierna: ontwerp) behorende memorie van toelichting (hierna: memorie van toelichting) is vermeld dat de Minister de Jaarrekening 2018 binnen de wettelijke termijn van artikel 49, eerste lid, van de LvC 2010 heeft opgesteld en aan de SOAB en de Rekenkamer heeft aangeboden. De opstelling is d.d. 23 augustus 2019 geschied en de aanbieding aan voornoemde controlerende organen vond plaats d.d. 30 augustus 2019.⁶ Uitgaande van laatstgenoemde datum zou de ontwerplandsverordening tot goedkeuring van de Jaarrekening 2018 uiterlijk 1 februari 2020 bij de Staten moeten worden ingediend. Vastgesteld wordt dat deze wettelijke indieningstermijn ruimschoots is overschreden. Reeds eerder, onder andere in de adviezen van de Raad over de vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2014 en 2015, heeft de Raad erop geattendeerd dat de wettelijke termijn voor de indiening van een jaarrekening bij de Staten steeds wordt overschreden.⁷

In het Verslag SOAB d.d. 27 februari 2020 heeft de SOAB vermeld om welke redenen dit controlerende orgaan de voor haar geldende wettelijke termijn, conform artikel 50, tweede lid, van de LvC 2010, niet heeft gehaald. De SOAB geeft aan een vertraging te hebben opgelopen in de uitvoering van de controlewerkzaamheden omdat de ministeries de gevraagde controle-informatie niet tijdig en volledig hebben opgeleverd.⁸

3°. Advies

De Raad adviseert de regering het nodige te doen teneinde de belemmeringen voor het vaststellen van jaarrekeningen binnen de voor deze geldende wettelijke termijn, voor de toekomst weg te nemen, waarbij de Raad tevens verwijst naar onderdeel I. 4 in dit advies.

2. Het ontbreken van de landsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017

In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 zich in de afrondingsfase bevinden om na verkregen advies van de Raad van

⁶ Memorie van toelichting, pagina's 2 (tabel) en 3, eerste tekstblok.

⁷ Het advies van de Raad d.d. 9 mei 2018, RvA no. RA/15-18-LV (zaaknummer 2018/012074), pagina's 3 tot en met 5 en het advies van de Raad d.d. 1 november 2018, RvA no. RA/34-18-LV (zaaknummer 2018/043283), pagina 6, eerste tekstblok.

⁸ Verslag SOAB, pagina 10, tweede tekstblok.

Advies aan de Staten aan te bieden.⁹ De Raad maakt de regering erop attent dat hem nimmer ter advisering ontwerplandsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 zijn aangeboden en dat hij om die reden over die ontwerplandsverordeningen (nog) niet heeft geadviseerd. Het laatst uitgebrachte advies ter zake van de Raad betreft het advies d.d. 1 november 2018 over de ontwerplandsverordening tot vaststelling van de Jaarrekening voor het dienstjaar 2015, met kenmerk RvA no. RA/34-18-LV (zaaknummer 2018/043283).

Uit het Verslag SOAB maakt de Raad wel op dat de SOAB ten aanzien van de dienstjaren 2016 en 2017 controleverklaringen heeft verstrekt.¹⁰ En uit het "Advies bij de jaarrekeningen 2014 tot en met 2017 Curaçao" van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (hierna: Cft) d.d. 11 juli 2019, met kenmerk Cft 201900086 (hierna: Advies Cft jaarrekeningen 2014-2017), blijkt dat het Cft de definitieve jaarrekening en het jaarverslag voor het dienstjaar 2017 d.d. 21 december 2018 heeft ontvangen en de jaarrekening voor het dienstjaar 2016 d.d. 31 augustus 2017. Uit het Advies Cft jaarrekeningen 2014-2017 blijkt tevens dat het Cft ook over de betreffende controleverklaringen van de SOAB en de adviezen van de Rekenkamer beschikt.¹¹

Uit de bij het adviesverzoek gevoegde stukken wordt het echter niet duidelijk om welke reden de ontwerplandsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 nog niet ter advisering aan de Raad zijn aangeboden.

De Raad adviseert de regering de ontwerplandsverordeningen tot vaststelling van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 zo spoedig mogelijk ter advisering aan de Raad te doen toekomen teneinde deze ter vaststelling aan de Staten te kunnen aanbieden.

3. De kwaliteit van de Jaarrekening 2018

a. De SOAB

1°. Algemeen

Hierboven is reeds vermeld dat de SOAB over de Jaarrekening 2018 geen oordeel geeft (oordeelonthouding) voor wat betreft de getrouwheid van deze jaarrekening en een afkeurend oordeel geeft ten aanzien van de financiële rechtmatigheid daarvan. De redenen hiervoor zijn gebaseerd op diverse geconstateerde significante afwijkingen en - onzekerheden die in het Verslag SOAB zijn vermeld.¹²

Voor significante afwijkingen wordt onder meer gewezen op een begrotingsoverschrijding van NAf 153,6 miljoen respectievelijk een begrotingsonderschrijding van NAf 123,6 miljoen ten opzichte van de door de Staten vastgestelde begroting per "Hoofdstuk (Ministerie)", welke financiële rechtmatigheidsafwijkingen zijn.¹³ En een significante onzekerheid is bijvoorbeeld de post "Belastingen" aangezien voor de verantwoorde belastinginkomsten een getrouwheidsonzekerheid bestaat van NAf 1.371,9 miljoen wegens significante tekortkomingen in de onderliggende administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB).¹⁴ Volgens de SOAB is verder een getrouwheidsonzekerheid het feit dat de SOAB het geheel van besluitenlijsten of notulen van de Raad van Ministers niet heeft mogen inzien, waardoor er een onzekerheid bestaat ten aanzien van de volledigheid van de financiële verantwoording van de posten van de Jaarrekening 2018.¹⁵

⁹ Memorie van toelichting, pagina 3, tweede tekstblok onder "Concluderend".

¹⁰ Verslag SOAB, pagina 10, laatste tekstblok.

¹¹ Advies Cft jaarrekeningen 2014-2017, pagina 1, eerste tekstblok.

¹² Verslag SOAB, pagina 2, e.v., onderdeel 1.1 en pagina 4 e.v., onderdeel 1.2.

¹³ Verslag SOAB, pagina 3, onder "Algemeen".

¹⁴ Verslag SOAB, pagina 55, onder "Conclusie".

¹⁵ Controleverklaring SOAB, pagina 2 onder "Algemeen".

Van belang is tevens de bevinding van de SOAB dat de ministeries de gevraagde controle-informatie, zoals offertes, overeenkomsten, aanstellingsbesluiten van overheidspersoneel en getekende subsidiebeschikkingen, niet tijdig en volledig hebben opgeleverd. De SOAB merkt verder op dat dit vanaf oktober 2010 het geval is. Het gevolg hiervan is dat diverse posten in de jaarrekeningen van het Land vanaf 10 oktober 2010 tot en met het jaar 2017 een materiële onzekerheid of een onzekerheid van diepgaande invloed bevatten.¹⁶

2°. De waardering van de "Materiële Vaste Activa" sinds 10 oktober 2010

Een getrouwheidsonzekerheid in het Rapport SOAB is dat er geen oordeel gegeven kan worden over de volledigheid van de Materiële Vaste Activa (hierna: MVA) omdat de SOAB geen oordeel heeft over de volledigheid van de beginstand per 10 oktober 2010. Immers, het voormalig eilandgebied Curaçao heeft geen specificatie overgedragen van de MVA per 9 oktober 2010.¹⁷ De Raad constateert dat de onzekerheid over de beginstand van de MVA sinds 10 oktober 2010 als een rode draad door de controle-verklaringen van de SOAB loopt. Zie daarvoor bijvoorbeeld de controleverklaringen van de SOAB met betrekking tot de jaarrekeningen over de dienstjaren 2014¹⁸ en 2015.¹⁹ In zijn advies over de Jaarrekening voor het dienstjaar 2015 heeft de Raad daar een opmerking over gemaakt, namelijk dat de discussie, over onder andere de MVA, tussen de SOAB en de regering jaarlijks plaatsvindt zonder dat er zicht is op een uitkomst. In voornoemd advies heeft de Raad geadviseerd een werkbare modus te vinden opdat deze discussie in het traject van voorbereiding van de jaarrekening daarop, kan worden afgerond.²⁰ De Raad stelt vast dat dit kennelijk nog niet is gebeurd en is van oordeel dat de SOAB in samenspraak met de regering hier een oplossing voor moet vinden, anders zou dit betekenen dat er nooit een goedkeurende verklaring zal kunnen worden afgegeven ten aanzien van de MVA.

b. De Rekenkamer

Eerder is reeds vermeld dat de Rekenkamer de Jaarrekening 2018 niet heeft goedgekeurd omdat deze geen getrouw beeld geeft van de financiële positie van het Land per 31 december 2018 en het resultaat over het dienstjaar 2018. In het Rapport Rekenkamer is aangegeven waarop genoemd oordeel is gebaseerd. Opmerkelijk is dat daarbij onder andere is aangegeven dat de oorzaak van de bovengenoemde bevindingen en conclusies gelegen is in het feit dat het financieel beheer niet ordelijk en niet controleerbaar is, hetgeen in het Rapport Rekenkamer wordt onderbouwd.²¹ Daarin staat dat het Land in 2018 heeft aangegeven dat haar financieel beheer op orde zal worden gebracht en gehouden en dat als ultieme toetssteen daarvan de jaarrekening over het dienstjaar 2021 een goedkeurende accountantsverklaring zal verkrijgen. Hiervoor is een stappenplan opgesteld. Tijdens het onderzoek van de Rekenkamer is echter geconstateerd dat de realisatie van de oplossingen hierin achterlopen op de planning.²² Onder meer om die reden heeft de Rekenkamer bepaalde aanbevelingen gedaan aan de Staten. Een van de aanbevelingen aan de Staten is dat dit college erop toeziet dat de Minister alsook de Raad van Ministers de realisatie van de opgenomen doelstellingen in de roadmap naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021 (hierna: roadmap) als topprioriteit aanmerken en dit ook uitdragen naar de betreffende ministeries. Daarbij dient elk van de in de roadmap opgenomen plannen en acties van een afrondingsdatum te worden voorzien en voortdurend te worden gemonitord.²³

¹⁶ Verslag SOAB, pagina's 9 en 10.

¹⁷ Controleverklaring SOAB, pagina 1, in onderdeel "2. Materiële Vaste Activa".

¹⁸ Accountantsverslag SOAB inzake de Jaarrekening 2014, kenmerk 16/0250R/SF, d.d. 8 maart 2016, pagina 8, onder "Waardering".

¹⁹ Controleverklaring SOAB over de Jaarrekening 2015 d.d. 10 november 2016, pagina 4, onderdeel "3. Materiële Vaste Activa".

²⁰ Advies van de Raad van Advies d.d. 1 november 2018, RvA no. RA/34-18-LV, pagina 4, derde tekstblok

²¹ Rapport Rekenkamer, pagina 6, tweede en derde tekstblok, en pagina 7, eerste tekstblok.

²² Rapport Rekenkamer, pagina 7, eerste tekstblok.

²³ Rapport Rekenkamer, pagina 7, tweede en derde tekstblok, onder punt 1.

De roadmap betreft de door de Minister aan het Cft toegestuurde "roadmap naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021" welke roadmap het Cft d.d. 25 januari 2019 heeft ontvangen. De roadmap maakt inzichtelijk op welke onderdelen en processen de nadruk zal liggen bij het versterken van de financiële functie.²⁴ Met betrekking tot de stand van zaken van de plannen en acties van de roadmap wordt verwezen naar onderdeel I. 4, onder c, van dit advies.

c. De reactie van de regering in de memorie van toelichting op de bevindingen en conclusie van de controlerende organen

Op vele onderdelen is de regering het niet eens met de bevindingen en conclusies van de controlerende organen.

De regering geeft in de memorie van toelichting bijvoorbeeld aan dat wat het niet kunnen inzien van de besluitenlijsten van de Raad van Ministers door de SOAB betreft, het reglement van orde voor de Raad van Ministers een geheimhoudingsplicht bevat tenzij de minister-president ontheffing daarvan verleent namens de Raad van Ministers of de uitvoering van besluiten dit nodig maakt dan wel de aard en omstandigheden van een besluit bekendmaking vorderen.²⁵ Voor de regering is het om die reden volstrekt onduidelijk dat de SOAB dit argument hanteert voor de conclusie dat er een onzekerheid bestaat ten aanzien van de volledigheid van de posten in de Jaarrekening 2018.²⁶

Met betrekking tot de bevindingen en conclusies van de Rekenkamer verwijst de regering voor een reactie naar haar reacties op de bevindingen en conclusies van de SOAB, aangezien de bevindingen en conclusies van deze twee controlerende organen veelal parallel lopen.²⁷

d. Advies

De Raad adviseert de regering in de memorie van toelichting aan te geven op welke wijze de waardering van de MVA zal worden aangepakt, zodat er in de volgende jaarrekening kan worden uitgegaan van een beginstand van de MVA die acceptabel is voor zowel de SOAB als de regering.

4. De kwaliteit van de financiële verantwoording in samenhang met de roadmap

a. Algemeen

Uit de bij het adviesverzoek gevoegde stukken kunnen verschillende factoren worden afgeleid die de kwaliteit van de financiële verantwoording door de regering door middel van de Jaarrekening 2018 mede hebben beïnvloed. Een factor die al geruime tijd als een rode draad door de rapporten en verslagen van de SOAB en de Rekenkamer loopt is het niet op niveau functionerend financieel beheer van het Land.

b. Lopend traject inzake de verbetering van het financieel beheer

Jaarrekeningen eerdere jaren

Het land Curaçao kampt sinds haar bestaan met tekortkomingen in het financieel beheer. De Rekenkamer heeft bij het onderzoek van de jaarrekening voor het dienstjaar 2014 om die reden met inachtneming van artikel 27, eerste lid van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao daar bezwaar tegen aangetekend. De Raad van Ministers heeft in verband hiermee in 2017 een plan van aanpak opgesteld om de geconstateerde tekortkomingen in de Jaarrekeningen betreffende de dienstjaren tot en met 2014 weg te werken.

²⁴ Bericht op basis van artikel 12 lid 5 Rft van het Cft aan de Raad van Ministers van Curaçao, d.d. 13 februari 2019, kenmerk Cft 201900016, pagina 5, voorlaatste tekstblok.

²⁵ Artikel 19 van het reglement van orde voor de raad van ministers.

²⁶ Memorie van toelichting, pagina 4, tweede en derde tekstblok.

²⁷ Memorie van toelichting, pagina 27, onder "Reactie Regering".

Zoals uit het rapport van de Rekenkamer inzake de Jaarrekening 2018 (pagina 25) blijkt heeft zij in haar rapporten inzake de Jaarrekeningen over de dienstjaren 2015, 2016 en 2017 aangegeven dat de overheid in 2018 gestart was met de implementatie van dit plan van aanpak maar dat deze tekortkomingen nog niet waren weggewerkt. Zoals eerder in dit advies is vermeld, heeft de Raad de Jaarrekeningen voor de dienstjaren 2016 en 2017 nog niet ontvangen ter advisering. Uit het advies van het Cft ²⁸ heeft de Raad kunnen opmaken dat in de Jaarrekening voor het dienstjaar 2017 een lichte verbetering te constateren is omdat, met betrekking tot de getrouwheid, een oordeelonthouding in de plaats van een afkeurend oordeel is gegeven. Terwijl ten aanzien van de jaarrekeningen voor de dienstjaren 2014 tot en met 2016 stevast een afkeurend oordeel door de controlerende organen is gegeven. Met betrekking tot de rechtmatigheid van de Jaarrekening 2018 is het oordeel in 2017 – evenals in voorgaande jaren zoals dienstjaren 2014 tot en met 2016 - wel afkeurend.

Uitkomst jaarrekening 2018

Voor de jaarrekening 2018 zijn de oordelen van de controlerende organen ongewijzigd gebleven, namelijk oordeelonthouding voor getrouwheid en afkeurend oordeel voor rechtmatigheid. Vorenstaande oordelen inzake de Jaarrekening 2018 zijn gebaseerd op de volgende feiten:

Rekenkamer constateert rechtmatigheids- en getrouwheidsfouten van in totaal NAf 664,5 miljoen en rechtmatigheids- en getrouwheidsonzekerheden van in totaal NAf 5.991 miljoen en de SOAB komt tot getrouwheids- en rechtmatigheidsafwijkingen van in totaal NAf 664,2 miljoen en tot getrouwheids- en rechtmatigheidsonzekerheden van in totaal NAf 6 miljard.

In het dienstjaar 2018 sluit de gewone dienst af met een tekort van NAf 58,5 miljoen. Hiermee voldoet de jaarrekening niet aan de financiële normen, opgenomen in artikel 15, eerste lid, onderdeel a, van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (hierna: Rft). Conform artikel 18, zesde lid, van de Rft dient een tekort op de gewone dienst te worden gecompenseerd. Conform de door de raad van ministers van het Koninkrijk op 12 juli 2019 gegeven aanwijzing aan de regering van Curaçao zouden gerealiseerde tekorten uit de dienstjaren 2017 en 2018 in de jaren 2020-2022 moeten worden gecompenseerd. Echter is het thans – mede gelet op de financieel-economische effecten van de COVID-19 crisis voor het Land - meer dan duidelijk dat dit voornemen niet realistisch is voor wat betreft enige compensatie in 2020. Het eigen vermogen per eind 2018 is van NAf 10 miljoen per eind 2017 omgeslagen in negatief NAf 158,5 miljoen, waarbij niet alle activa volledig zijn verwerkt. Gelet op het algeheel beeld dat verkregen wordt uit de Jaarrekening 2018 is het volgens de Raad evident dat snelle verbetering imperatief is, vooral gezien de vraag of er hierdoor überhaupt gedegen begrotingen kunnen worden voorbereid.

c. De stand van zaken met betrekking tot de roadmap

De intentie van de regering om de jaarrekening van het Land Curaçao te verbeteren is in 2018 nieuw leven ingeblazen. Daartoe is zij op 17 oktober 2018 schriftelijk met het Cft overeengekomen dat zij het financieel beheer van het Land op orde zal brengen en houden. Hierbij is afgesproken dat de jaarrekening voor het dienstjaar 2021 tijdig zal worden vastgesteld en voorzien zal worden van een goedkeurende verklaring. Het Land heeft middels de roadmap een stappenplan gemaakt om haar doelstelling te realiseren inzake een goedkeurende en tijdige controle-verklaring voor de jaarrekening voor het dienstjaar 2021. De in de roadmap opgenomen aandachtspunten sluiten aan op de geïdentificeerde tekortkomingen in de Jaarrekeningen voor de dienstjaren 2014 tot en met 2017.

In de roadmap zijn de elf meest belangrijke tekortkomingen (aandachtsgebieden) opgenomen die een gezond financieel beheer in relatie tot een goedkeurende controleverklaring belemmeren. De voortgang van deze planning wordt per kwartaal door de Minister aan de Raad van Ministers gerapporteerd door middel van een uitvoeringsrapportage, die onderdeel vormt van de uitgebreide financiële managementrapportages uitgegeven per eind van elk kwartaal.

²⁸ Advies d.d. 11 juli 2019 met kenmerk Cft 201900086

Teneinde de met de roadmap beoogde doelstelling te kunnen waarborgen is het volgens de Raad imperatief dat de geplande verbeteringen daadwerkelijk binnen de gestelde termijnen worden gerealiseerd.

Uit de uitvoeringsrapportage van eind 2019 van het Ministerie van Financiën blijkt volgens de Rekenkamer dat het Land achterloopt op de realisatie van haar werkzaamheden om de tekortkomingen op te lossen.

Volgens de roadmap moesten vijf van de in totaal elf geïdentificeerde tekortkomingen (aandachtsgebieden) per eind 2019 zijn opgelost hetgeen niet is gebeurd. Onderstaand volgt een overzicht van de elf tekortkomingen, te beginnen met de vijf eerder bedoelde tekortkomingen:

1. de financiële functies die in onvoldoende mate zijn ingevuld;
2. de onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de personeelskosten;
3. de onzekerheid omtrent de juistheid en de rechtmatigheid van de subsidies en overdrachten;
4. de onjuiste waardering van de financiële vaste activa door de onzekerheid over het bestaan en de volwaardigheid van de langlopende leningen en studieleningen die zijn uitgegeven;
5. de begrotingsoverschrijdingen die niet vooraf door de Staten zijn vastgesteld.
De afronding van de projecten en uit te voeren werkzaamheden gericht op het oplossen van de overige zes geïdentificeerde tekortkomingen is volgens pagina's 25 en 26 van het Rapport Rekenkamer gepland in juli 2021, waarvoor onderliggende werkzaamheden gedurende 2019 en in januari 2020 moesten starten. Ook deze werkzaamheden lopen volgens de Rekenkamer achter op de planning. De doorlooptijden worden telkens verlengd. Deze zes overige geïdentificeerde tekortkomingen betreffen²⁹:
 6. de tekortkomingen met betrekking tot langlopende leningen en studieleningen;
 7. de onzekerheid met betrekking tot kosten van verbruik goederen en diensten;
 8. de onzekerheid met betrekking tot inkomsten uit hoofde van belastingen;
 9. de onzekerheid met betrekking tot diverse overige inkomsten;
 10. de onzekerheid met betrekking tot opgenomen rechten en verplichtingen;
 11. het ontbreken van een bevestiging van de Raad van Ministers bij de jaarrekening en van een besluitenlijst en verslagen van de Raad van Ministers.

d. Vooruitzichten

Met het oog op het wegnemen van de tekortkomingen constateert de Raad – in vergelijking met de voorlaatste jaarrekening die de Raad ontving ter advisering (namelijk Jaarrekening voor het dienstjaar 2015) – dat tal van verbetertrajecten lopen waarvan een groot deel van deze trajecten niet op schema ligt. Ook kan met betrekking tot de genoemde trajecten volgens de Raad niet worden opgemaakt binnen welke termijn die zullen resulteren in het wegnemen van een tekortkoming in het financieel beheer. Om de gewenste effecten toch tijdig te kunnen behalen bij de lopende trajecten is het imperatief dat inhaalslagen worden gemaakt. Met betrekking tot vier van de eerdergenoemde tekortkomingen constateert de Raad uit de memorie van toelichting dat daarbij aanvankelijk sprake zou zijn van meningsverschillen tussen de regering en de controlerende organen. Deze zijn de hierboven in onderdeel I. 4, onder c, van dit advies vermelde tekortkomingen bij de punten 5, 9, 10 en 11. Met betrekking tot deze vier tekortkomingen zijn geen verbetertrajecten genoemd in de bij het adviesverzoek gevoegde stukken en evenmin kan uit deze stukken worden opgemaakt of hierover een conclusie dan wel consensus is die de opheffing van deze tekortkoming zou indiceren. Volgens de Raad betekent het vorenstaande dat deze tekortkomingen zouden kunnen terugkeren in de volgende jaarrekening.

²⁹Memorie van toelichting, pagina 29, punten 4 en 6, pagina 30, punten 7 en 8 en pagina 33, punten 10 en 11.

Uit de memorie van toelichting³⁰ blijkt wel dat een werkgroep is opgericht bestaande uit vertegenwoordigers van de Rekenkamer, de SOAB en het Ministerie van Financiën teneinde de samenwerking en de communicatie tussen genoemde controlerende organen en het Ministerie van Financiën te optimaliseren. De Raad juicht de oprichting van deze werkgroep toe aangezien er behoefte blijkt te zijn aan verbeterde samenwerking waarbij de betrokken partijen gezamenlijk oplossingsgericht dienen te zijn.

Het proces ter realisering van de voorgenomen verbetering van de kwaliteit van jaarrekeningen zal volgens de Raad geruime tijd in beslag nemen en voortdurend inspanning vergen. Voorts is de voltooiing van de projecten en uit te voeren werkzaamheden die samenhangen met bovengenoemde tekortkomingen bij de punten 1 tot en met 4, sterk afhankelijk van de zeer schaarse financiële middelen waarbij in bepaalde gevallen expertise nodig is die niet voor het oprapen ligt. Gelet op al het vorenstaande beaamt de Raad dat de realisatie van het voorgenomen doel volgens de vastgestelde roadmap een grote uitdaging behelst. Rekening houdend met het feit dat bij bepaalde trajecten de gewenste effecten wellicht niet meteen merkbaar zullen zijn, is het volgens de Raad imperatief dat deze tekortkomingen tijdig moeten zijn weggewerkt teneinde een goedkeurende verklaring van de controleorganen voor de jaarrekening 2021 te kunnen krijgen. Vanwege diverse redenen blijkt voornoemd proces vertraging te hebben opgelopen. Zoals uit het dossier blijkt, kampt de overheid met een tekort aan financiële middelen en aan menskracht. Naast deze zaken die enigszins te voorzien waren, spelen ook onverwachte ontwikkelingen een rol, zoals de COVID-19 crisis die gepaard ging met een lockdown van enkele maanden. Ook de leegloop bij de afdeling AO/IC van het Ministerie van Financiën vanwege de overstap die het personeel van deze afdeling gemaakt heeft naar de nieuwe financiële functie van interne auditors op de diverse ministeries speelt hierbij een rol.

e. Advies

De Raad adviseert de regering de ingestelde werkgroep intensief in te zetten opdat de meningsverschillen tussen de controleorganen en het Ministerie van Financiën worden opgeheven. Voorts wordt geadviseerd bij de diverse discussies tussen de regering en de SOAB die zonder een eindconclusie worden afgesloten en waaruit onzekerheden dan wel fouten voortvloeien, daaraan de nodige aandacht te besteden opdat de euvels worden weggewerkt.

Gelet op de risico's die bestaan en die het behalen van de middels de roadmap nagestreefde doelstelling in het gedrang kunnen brengen, wordt de regering tevens geadviseerd:

- *de verbetertrajecten waarbij de opstart vertraging heeft opgelopen - die spoedig op te starten;*
- *de in uitvoering zijnde verbetertrajecten in een hoog tempo voort te zetten; en*
- *in samenwerking met de SOAB de noodzakelijke additionele stappen te nemen waarbij vooral rekening gehouden dient te worden met de aanbevelingen van de Rekenkamer.*

Verder wordt geadviseerd uitgaande van de realiteit, waar nodig de roadmap bij te stellen en na te gaan of het streven met betrekking tot de jaarrekening over het dienstjaar 2021 nog steeds haalbaar is. Mocht de regering constateren dat de nagestreefde doelstelling met betrekking tot de jaarrekening over het dienstjaar 2021 vertraging zal oplopen, wordt geadviseerd tijdig met het Cft hierover in contact te treden.

³⁰ Memorie van toelichting, pagina 6, tweede tekstblok.

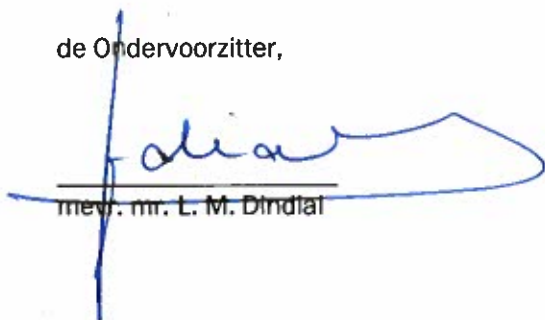
II. Opmerkingen van wetstechnische en redactionele aard

Opmerkingen van wetstechnische en redactionele aard zijn in een bijlage bij dit advies opgenomen en worden geacht hiervan integraal onderdeel uit te maken.

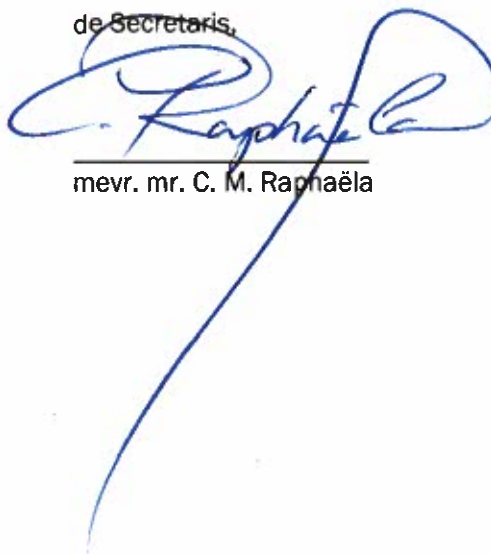
Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging de ontwerplandsverordening bij de Staten in te dienen, nadat met het vorenstaande rekening is gehouden.

Willemstad, 6 juli 2020

de Ondervoorzitter,

mevr. mr. L. M. Dindial

de Secretaris,

mevr. mr. C. M. Raphaëla

Bijlage behorende bij het advies van de Raad van Advies, RvA no. RA/17-20-LV

De memorie van toelichting heeft wetstechnische en redactionele onvolkomenheden. De Raad noemt de volgende voorbeelden.

De memorie van toelichting

a. Algemene opmerkingen

- *Afkortingen*

Bij de eerste vermelding van een afkorting in de memorie van toelichting dient te worden uitgeschreven waarvoor de afkorting staat. De Raad constateert dat hier niet altijd rekening mee wordt gehouden. De Raad noemt de volgende voorbeelden.

De afkorting "MVA" wordt het derde tekstblok op pagina 5 voor het eerst gebruikt en moet bij de eerste vermelding worden uitgeschreven. Verder wijst de Raad op "Fundashon Kas Popular/FKP (pagina's 8, eerste tekstblok, pagina 11, derde en vierde tekstblok en pagina 21, derde tekstblok, onder d), EGC (pagina 9, tweede tekstblok), Lvfb (pagina 16, derde tekstblok van onderaf en pagina 30, tweede tekstblok) OWCS (pagina 8, tweede tekstblok, onderdeel d), CDM en CDMH (pagina 9, laatste tekstblok), GOS (pagina 11, derde tekstblok en 23, tweede tekstblok), CDA (pagina 23, tweede tekstblok), en CARTAC (pagina's 15, eerste tekstblok en 30, derde tekstblok).

De Raad adviseert de regering de memorie van toelichting aan te passen met inachtneming van het bovenstaande.

- *Land Curaçao*

Op diverse plaatsen in de memorie van toelichting komt "het Land Curaçao" voor, bijvoorbeeld op pagina 1, eerste tekstblok, eerste volzin, pagina 5, derde tekstblok, vierde volzin, en de tweede en derde volzin van onderaf, pagina 7, tweede tekstblok, pagina 20, tweede tekstblok, tweede volzin, pagina 23, vierde tekstblok, eerste volzin, pagina 26, laatste tekstblok, laatste volzin, op pagina 33, voorlaatste tekstblok, laatste volzin alsmede op pagina 34, tweede tekstblok, laatste volzin. Voorgesteld wordt om "het Land Curaçao" in de memorie van toelichting te vervangen door "het land Curaçao". Wel kan "het Land" worden gehandhaafd als "Curaçao" daar niet aan toegevoegd is.

- *Jaarrekening(en)*

Op diverse plaatsen in de memorie van toelichting komt "Jaarrekening" of "Jaarrekeningen" voor hoewel dit "jaarrekening" dan wel "jaarrekeningen" moet zijn. Zie daartoe bijvoorbeeld pagina 2, namelijk in het opschrift "Wettelijke termijnen aangaande de Jaarrekening" alsook in het eerste tekstblok onder genoemd opschrift, in de eerste, tweede en derde volzin, alsmede in het vierde tekstblok, eerste volzin. Zie ook pagina 5, tweede tekstblok, eerste en tweede volzin.

Voorgesteld wordt om in de memorie van toelichting "Jaarrekeningen" te vervangen door "jaarrekeningen" en "Jaarrekening" door "jaarrekening", tenzij na "Jaarrekening" een jaartal is vermeld, bijvoorbeeld "Jaarrekening 2018" of "Jaarrekening 2015". Zie bijvoorbeeld een incorrecte schrijfwijze op pagina 20, eerste tekstblok, onderdeel b, eerste volzin en in het tweede tekstblok, tweede volzin.

b. Pagina 1

Voorgesteld wordt in de laatste volzin van het eerste tekstblok onder het opschrift "Algemeen" het woord "Jaarrekeningstukken" te vervangen door "jaarrekeningenstukken".

c. Pagina 2

Voorgesteld wordt in het tweede tekstblok, in de laatste volzin "Rekenkamer" te vervangen door "ARC".

Reeds in het advies van de Raad d.d. 1 november 2018 inzake de ontwerplandsverordening tot vaststelling van de Jaarrekening 2015 (zaaknummer 2018/043283, RvA no. RA/34-18-LV) is de regering er in de bijlage behorende bij dat advies (pagina 8, onderdeel "c. Pagina 2" van voornoemd advies) op gewezen dat de in artikel 51, eerste lid, van de LvC 2010 gestelde termijn van een maand ingaande 19 september 2015 is gewijzigd in een termijn van twee maanden (P.B. 2015, no. 50).

De Raad stelt dan ook voor in het derde tekstblok onder het opschrift "Wettelijke termijnen aangaande de Jaarrekening" in de eerste volzin "een maand na het uitbrengen" te vervangen door "twee maanden na het uitbrengen". Om dezelfde reden wordt voorgesteld in de tweede kolom van de tabel, in de laatste rij "Binnen 1 maand ná verslag ARC" te vervangen door "Binnen 2 maanden ná verslag ARC".

Voorgesteld wordt in het derde tekstblok onder het opschrift "Wettelijke termijnen aangaande de Jaarrekening" de laatste volzin te herformuleren aangezien deze niet te volgen is.

d. Pagina 3

Voorgesteld wordt onder "Concluderend":

- in het eerste tekstblok in de laatste en voorlaatste volzin na "Jaarrekening" het jaartal "2018" te plaatsen;
- in het tweede tekstblok in de eerste en tweede volzin "Jaarrekening" te vervangen door "Jaarrekeningen";
- in het tweede tekstblok in de laatste volzin "te worden aangeboden" te vervangen door "aan te bieden".

e. Pagina 4

Voorgesteld wordt:

- in het tweede tekstblok bij onderdeel a "De reglement" te vervangen door "Het reglement" en "(PB 2012, no. 14)" door "(P.B. 2012, no.14)" en bij onderdeel b de puntkomma en de daaropvolgende aanhalingstekens te vervangen door een punt;
- in het derde tekstblok, na de eerste volzin een punt te verwijderen en in de derde volzin "wordt" te verwijderen.

f. Pagina 5

Voorgesteld wordt:

- in het tweede tekstblok in de eerste volzin "LvC" te vervangen door "LvC 2010";
- in het derde tekstblok in de vierde volzin "het eigendom" te vervangen door "de eigendom".

g. Pagina 6

Voorgestelde wordt:

- in het eerste tekstblok in de eerste volzin "ministerie" te vervangen door "Ministerie";
- in het vierde tekstblok "Landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "LvC 2010".

h. Pagina 7

Voorgesteld wordt:

- in het eerste tekstblok in de tweede volzin "CFT" te vervangen door "College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (hierna: CFT)" en in de laatste volzin "1.9" te verwijderen;
- in het zesde tekstblok, in de eerste volzin "het economische" te vervangen door "de economische";

- in het laatste tekstblok, in de zevende volzin "MJP gelden" te vervangen door "MJP-gelden".

i. Pagina 8

Voorgesteld wordt:

- in het eerste tekstblok, in de tweede volzin, "naar mening" te vervangen door "naar de mening" en in de laatste volzin "is toegelicht" te vervangen door "zijn toegelicht";
- in het tweede tekstblok bij onderdeel d, in de tweede volzin "ministerie" te vervangen door "Ministerie";
- in het derde tekstblok, laatste volzin, "de" in te voegen tussen "en" en "Landsontvanger".

j. Pagina 9

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok:

- in de eerste volzin het zinsdeel "wij over geen saldobevestigingen en geen recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken" te vervangen door "wij niet over saldobevestigingen en recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken";
- in de derde volzin het zinsdeel "Echter grotendeels van de aflossingen zijn" te vervangen door "Een groot deel van de aflossingen is";
- in de vierde volzin "in" in te voegen tussen "inzicht" en "wat".

k. Pagina 10

Voorgesteld wordt:

- in het tekstblok boven het opschrift "4. Vorderingen" het woord "aanbevolen" te vervangen door "doorgegeven" en "kan" door "kunnen".
- in het laatste tekstblok het zinsdeel "of niet getrouw" te vervangen door "en is er geen getrouwheidsonzekerheid".

l. Pagina 11

Voorgesteld wordt in de laatste volzin van het laatste tekstblok "welk" te vervangen door "welke".

m. Pagina 12

Voorgesteld wordt in het derde tekstblok, in de vijfde volzin van onderaf, "Ontvanger" te vervangen door "Landsontvanger".

n. Pagina 13

Voorgesteld wordt in het tweede tekstblok, in de tweede volzin onder "Reactie Regering" het woord "ministerie" te vervangen door "Ministerie".

o. Pagina 14

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok, in de derde volzin van onderaf, het zinsdeel "per 1 januari 2018" tussen "ook" en "het", te verwijderen.

Voorgesteld wordt in het tweede tekstblok:

- in de tweede volzin van onderaf "duurtetoeslaglas-ten" te vervangen door "duurtetoeslag" en "PB" in "P.B.";
- in de vierde volzin van onderaf "Naf" te vervangen door "NAf".

p. Pagina 15

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok:

- in de eerste volzin "in kader gebracht" te vervangen door "in kaart gebracht";
- in de derde volzin "is" te verwijderen;
- in de vierde volzin "het CARTAC" te vervangen door "CARTAC".

Voorgesteld wordt in het laatste tekstblok:

- in de eerste volzin "het" in te voegen tussen "van" en "Bureau";
- in de tweede volzin "een" tussen "ontvangen" en "bedrag" te verwijderen en "NAf" na "van" in te voegen.

q. Pagina 16

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok "in-ningsopdracht" te vervangen door "inningsopdracht" en "LvC" door "LvC 2010", en overigens dit tekstblok te herformuleren omdat het niet te volgen is.

Voorgesteld wordt in het tekstblok boven het opschrift "Recapitulatiestaten" in de tweede volzin "om" te verwijderen.

Voorgesteld wordt in het laatste tekstblok in de eerste volzin "de Landsverordening comptabiliteit 2010verkeerd" te vervangen door "de LvC 2010 verkeerd".

r. Pagina 17

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok, zesde volzin en in het tweede tekstblok, eerste volzin, "Landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "LvC 2010".

s. Pagina 18

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok:

- in de eerste en de tweede volzin "landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "LvC 2010";
- in de derde volzin na "artikel 47" in te voegen "van de LvC 2010";
- in de vierde volzin aan te geven wat de modellen A en B behelzen dan wel waar deze modellen onderdeel van zijn of toe behoren;
- in de zesde volzin "De tijdstip" te vervangen door "Het tijdstip" en "de tijdstip" door "het tijdstip";
- de laatste volzin te herformuleren aangezien deze niet te volgen is.

Voorgesteld wordt in het laatste tekstblok "artikel 48 van de landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "artikel 48, eerste lid, van de LvC 2010".

t. Pagina 19

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok in de laatste volzin:

- "Toevoegingen van bedragen in de begroting" te vervangen door "Conform artikel 48, zesde lid, van de LvC 2010, worden toevoegingen van bedragen in de begroting";
- het woord "worden" tussen "tweede lid" en "bij" te verwijderen;
- na "artikel 46, eerste lid," in te voegen "van de LvC 2010".

Voorgesteld wordt in het vierde tekstblok "ministerie van Financiën" te vervangen door "Ministerie van Financiën".

Voorgesteld wordt in het vijfde tekstblok in de tweede en derde volzin "art. 15 van de Landsverordening Financieel Beheer" te vervangen door "artikel 14, eerste lid, van de Landsverordening financieel beheer".

Voorgesteld wordt in het laatste tekstblok:

- in de eerste volzin na "financiële" het woord "administratie" in te voegen;
- in de tweede volzin het zinsdeel "heeft als doel om o.a." te vervangen door "heeft onder andere als doel";
- in de laatste volzin "ministerie" te vervangen door "Ministerie".

u. Pagina 21

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok, in de eerste volzin "ministerie" te vervangen door "Ministerie".

v. Pagina 22

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok in de derde volzin "ministerie" te vervangen door "Ministerie".

Voorgesteld wordt in het derde tekstblok:

- in de eerste volzin het zinsdeel "wij over geen saldobestemmingen en geen recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken" te vervangen door "wij niet over saldobestemmingen en recente gecontroleerde jaarrekeningen beschikken";
- in de derde volzin het zinsdeel "Echter grotendeels van de aflossingen zijn" te vervangen door "een groot deel van de aflossingen is".

Voorgesteld wordt in het vierde tekstblok, in de eerste volzin, "wij" in te voegen tussen "hebben" en "geen".

Voorgesteld wordt in het vijfde tekstblok, in de laatste volzin, het zinsdeel "van de hierboven genoemde" te vervangen door "van het bovenstaande".

w. Pagina 25

Voorgesteld wordt in het tweede tekstblok, in de eerste volzin, "De Algemene Rekenkamer Curaçao (hierna: ARC)" te vervangen door "ARC" gelet op de in het eerste tekstblok van pagina 1 van de memorie van toelichting vermelde afkorting "ARC".

x. Pagina 26

Voorgesteld wordt in het laatste tekstblok:

- de puntkomma aan het slot van de eerste volzin te vervangen door een punt, na "jaarrekening" in te voegen "merkt de regering" en "op" na "volgende" in te voegen;
- in de tweede volzin "jaarrekening 2017" te vervangen door "Jaarrekening 2017" en "NAf" na "ad" in te voegen;
- in de derde volzin "wordt" te vervangen door "werd";
- in de vijfde volzin "regeringis" te vervangen door "regering is".

y. Pagina 27

Voorgesteld wordt in het vierde tekstblok, in de eerste en laatste volzin, "Rekenkamer" te vervangen door "ARC".

Voorgesteld wordt in het vijfde tekstblok, in de eerste volzin "zijn de bevindingen" te vervangen door "betreffen de bevindingen" en "accountantsverslag" te vervangen door "accountantsverslag".

z. Pagina 31

Voorgesteld wordt in het tweede tekstblok:

- in de eerste volzin "LvC 2010" in te voegen tussen "lid 2" en "verkeerd";
- in de zesde volzin "Landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "LvC 2010".

Voorgesteld wordt in het laatste tekstblok, in de eerste volzin. "Landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "LvC 2010".

aa. Pagina 32

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok:

- in de eerste en tweede volzin, "landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "LvC 2010";
- in de derde volzin na "artikel 47" in te voegen "van de LvC 2010";
- in de vierde volzin aan te geven wat de modellen A en B behelzen dan wel waar deze modellen onderdeel van zijn of toe behoren;
- in de zesde volzin "De tijdstip" te vervangen door "Het tijdstip" en "de tijdstip" door "het tijdstip";
- de laatste volzin te herformuleren aangezien deze niet te volgen is.

bb. Pagina 33

Voorgesteld wordt in het eerste tekstblok:

- in de eerste volzin "landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "LvC 2010";
- in de laatste volzin "Toevoegingen van bedragen in de begroting" te vervangen door "Conform artikel 48, zesde lid, van de LvC 2010, worden toevoegingen van bedragen in de begroting" en het woord "worden" tussen "tweede lid" en "bij" te verwijderen. Ook wordt voorgesteld om in laatstgenoemde volzin na "artikel 46, eerste lid," in te voegen "van de LvC 2010".

Voorgesteld wordt in het derde tekstblok:

- in de tweede volzin "het getroffen" te vervangen door "de getroffen" en "NAf" na "totaal" in te voegen;
- in de derde volzin "beschouwd dit een vermogensmutatie" door "beschouwt dit als een vermogensmutatie";
- in de negende volzin "Naf 13,0 mln." te vervangen door "NAf 13,0 mln.";
- in de elfde volzin "wordt" te vervangen door "werd".

Voorgesteld wordt in het laatste tekstblok, in onderdeel a, "regelement" te vervangen door "reglement" en "(PB 2012, no. 14)" door "(P.B. 2012, no. 14)".

cc. Pagina 34

Voorgesteld wordt aan het einde van het eerste tekstblok de puntkomma en aanhalingstekens te vervangen door een punt.

dd. Pagina 37

Voorgesteld wordt in de laatste kolom van de tabel, derde rij:

- in de eerste volzin "het" in te voegen tussen "Vanaf" en "eilandgebied";
- in de derde volzin "uitgaven verantwoordt" te vervangen door "uitgave verantwoord".

ee. Pagina 39

Voorgesteld wordt in de laatste kolom van de tabel, in de derde rij:

- in de eerste volzin "de nieuwe" te vervangen door "het nieuwe";
- in de derde volzin "gebeurt" te vervangen door "gebeurd";
- in de vijfde volzin "landsverordening comptabiliteit 2010" te vervangen door "LvC 2010".

ff. Pagina 40

Voorgesteld wordt in de laatste kolom van de tabel, in de derde rij:

- in de tweede volzin, "aan de eind" te vervangen door "aan het eind";
- in de laatste volzin "reële" door "reëel".

gg. Pagina 42

Voorgesteld wordt in de laatste kolom, in de laatste rij, laatste volzin, "de geraamde bedrag" te vervangen door "het geraamde bedrag".

hh. Pagina 43

Voorgesteld wordt in het tweede tekstblok "minister" te vervangen door "Minister".

Voorgesteld wordt in het vijfde tekstblok, in de tweede volzin, "ge" te verwijderen.

ii. Pagina 44

Voorgesteld wordt in het derde tekstblok "ministerie" te vervangen door "Ministerie".

Voorgesteld wordt in het zesde tekstblok "minister" te vervangen door "Minister".

